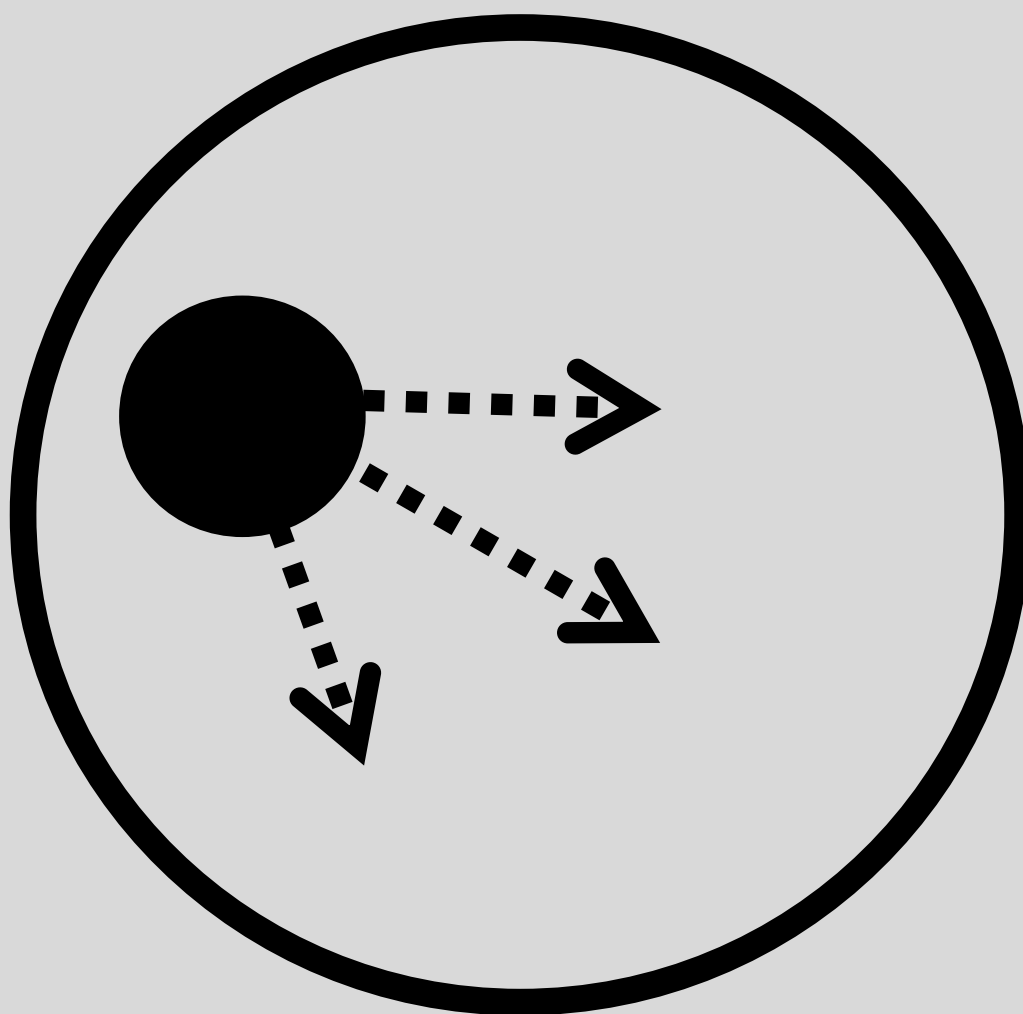

Územní studie specifické oblasti

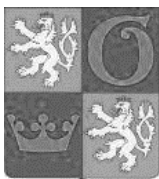
Broumovsko

šindlerová | felcman

29. 2. 2020

Zadavatel

Královéhradecký kraj

Pivovarské náměstí 1245, 500 03 Hradec Králové

Pořizovatel

Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Odbor územního plánování a stavebního řádu – Oddělení územního plánování

Pivovarské náměstí 1245, 500 03 Hradec Králové

Ing. Petr Háp

vedoucí oddělení územního plánování

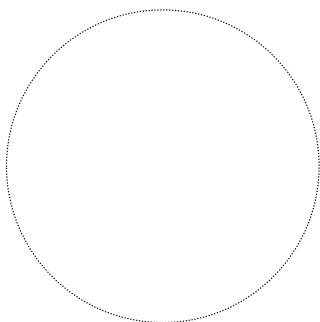
Zpracovatel

Šindlerová felcman

prostorové plánování | rozvoj území | stavební právo

Zodpovědná projektantka

Ing. arch. Veronika Šindlerová, Ph.D.
autorizovaná architektka pro obor architektura, osvědčení ČKA č. 04 019

Zpracovatelský tým

Ing. arch. Veronika Šindlerová, Ph.D. (koordinace)
autorizovaná architektka pro obor architektura, osvědčení ČKA č. 04 019

Ing. Vojtěch Novotný, Ph.D. (příroda a krajina)

Ing. Jiří Nývlt, HIGHWAY DESIGN, s.r.o. (doprava)
autorizovaný inženýr v oboru dopravní stavby, osvědčení ČKAIT č. 0601964

Mgr. Bc. Jindřich Felcman, Ph.D. (regulace návštěvnosti)

Ing. Daniel Franke, Ph.D. (GIS)

Bc. Václav Hofman (technická spolupráce)

Obsah

Úvod	7
Důvod pořízení územní studie	9
Zadání územní studie	12
Řešené území	15
Územní studie specifické oblasti Broumovsko	39
Prolog	41
Struktura	43
Hotspot Adršpašsko-teplické skály	47
Východiska	49
Návrh	59
Rozptyl návštěvníků Broumovska	127
Východiska	129
Návrh	132
Broumovsko místních obyvatel	189
Východiska	191
Návrh	198
Závěr	237
Etapizace a prioritizace opatření	239
Doporučení	244
Inspiromat	259
Použité zdroje	265

Úvod

Důvod pořízení územní studie

Hlavní stimul k pořízení územní studie

Hlavním stimulem k pořízení Územní studie specifické oblasti Broumovsko se staly každoročně se opakující **přilivy návštěvníků Adršpaško-teplických skal v turisticky exponovaných obdobích**. Návštěvnost skal se soustředí do velmi krátkých časových úseků, největší turistické zátěži čelí skály o letních prázdninových víkendech a o českých a zejména polských letních státních svátcích, a to zejména v poledním čase. Z celkového množství návštěvníků skalních měst totiž dlouhodobě tvoří dle odhadů až 70 % Poláci a přibližně 30 % Češi.

Velké množství návštěvníků způsobuje **narušení návštěvníckého komfortu** a zhoršení zážitku z návštěvy skalních měst. Tvoří se fronty u pokladen, tvoří se fronty u přístaviště na Adršpašském jezírku, cesty skalami jsou plné lidí. Velké množství návštěvníků vytváří také **zvýšený tlak na chráněné přírodní hodnoty**, roste množství odpadků, ve zvýšené míře se lidé pohybují mimo značené cesty.

Samotná zvýšená návštěvnost skal, čekání ve frontách či chůze v davu lidí, však samy o sobě negenerují žádné zásadní přímé nebezpečí či ohrožení. Závažnějším důsledkem špičkového přílivu vysokého počtu návštěvníků je **dopravní zátěž** a s ní související **dopravní komplikace na přístupových trasách ke skalním městům**.

Převážná většina návštěvníků přijíždí do skal individuálně svými automobily, případně přijíždějí organizovaně v rámci hromadných zájezdů autobusem. Hlavní parkoviště pro návštěvníky Adršpašských skal, s celkovou kapacitou 600 stání, se nachází v Dolním Adršpachu, přímo u vstupu do skal, v samotném lůně chráněného území. To samé platí o parkovištích až pro 200 automobilů přímo u vstupu do Teplických skal ve Střemenském podhradí. V návštěvnícky špičkových dnech a časech se parkoviště u vstupu do Adršpašských skal i parkoviště u vstupu do Teplických skal rychle zaplní, k parkovištím však stále směřují automobily dalších návštěvníků. Ti nemají kde zaparkovat, a proto buď čekají ve frontách na uvolnění místa na parkovišti, nebo se otáčejí a odjíždějí hledat jiné parkovací možnosti, které nalézají často i mimo místa oficiálně určená k parkování. Čekající i otáčející se a odjíždějící automobily a autobusy, stejně jako automobily parkující mimo vyhrazená místa, často na krajnicích silnice, ucpávají hlavní příjezdovou silnici z Teplic nad Metují do Adršpachu, jakož i silnici z polského Mieroszowa přes Zdoňov. **Vznikají tak četné dopravní kolizní situace. Je zhoršena dopravní dostupnost a obslužnost území pro obyvatele obcí i hosty místních ubytovacích zařízení. Jsou výrazně zhoršeny podmínky případného průjezdu vozidel integrovaného záchranného systému. Je ohrožena bezpečnost chodců, cyklistů a návštěvníků skal opouštějících svá vozidla pohybujících se po silnici.**

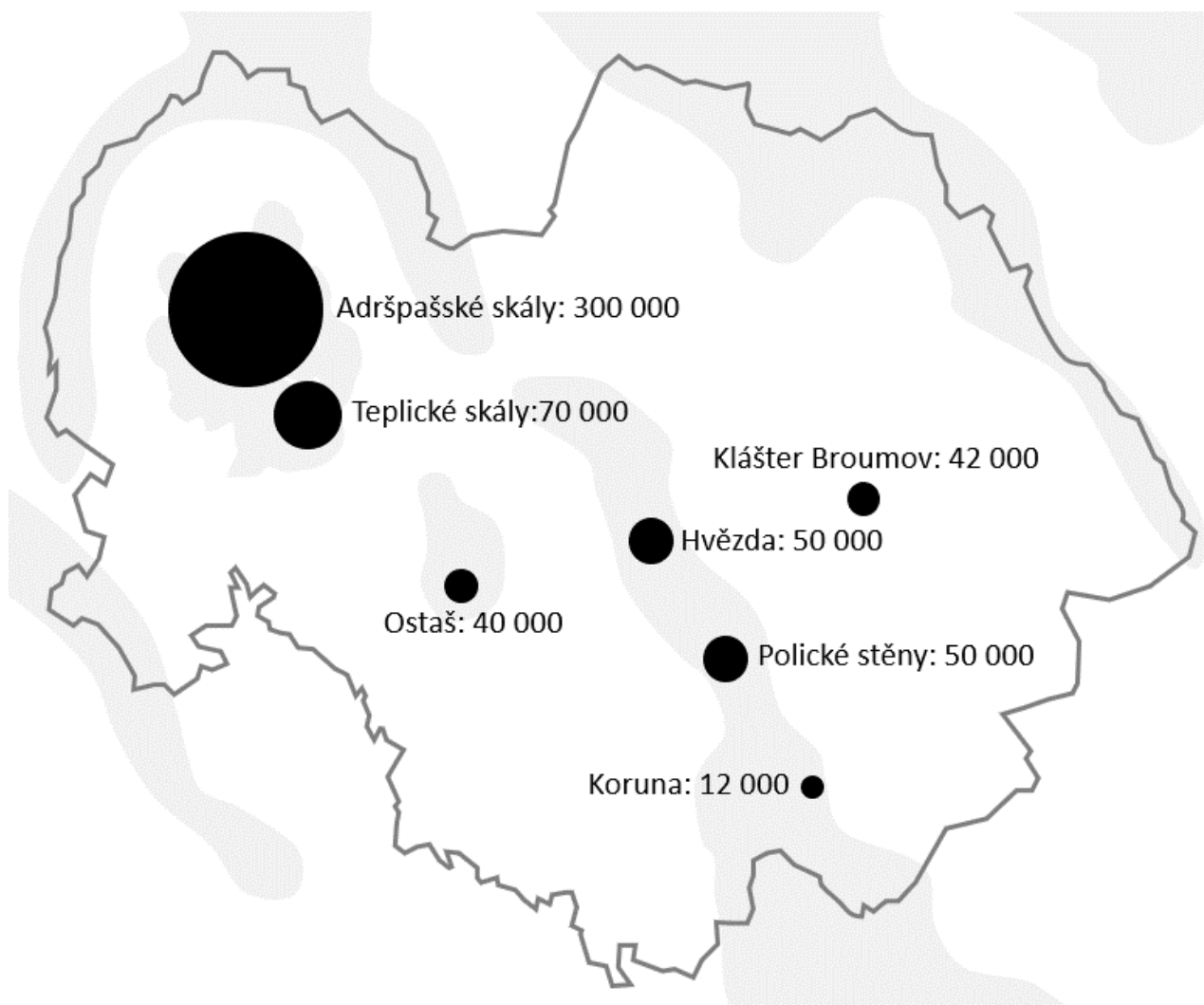
Vysoká návštěvnost Adršpaško-teplických skal, jakkoli je dokladem vysoké oblíbenosti této turistické atraktivity (nejnavštěvovanější přírodní turistická atraktivita v ČR), a to zejména pro polské návštěvníky, a jakkoli je z čistě ekonomického hlediska pozitivní, **způsobuje celou řadu negativních externalit přímo v místě i v širším území.**

Širší rámec pořízení územní studie

Adršpaško-teplické skály jsou pro svoji jedinečnost dlouhodobě vnímané do značné míry jako samostatná entita, jako autonomní turistická destinace. Většina návštěvníků míří do skal jako za jediným cílem své cesty. Přijedou do skal a zase odjedou, nezdrží se déle než jen několik hodin. Většina návštěvníků Adršpaško-teplických skal ani neví, v jakém regionu se nachází a co vše je k vidění jen o kousek dál, ve zbytku území Broumovska.

Adršpaško-teplické skály jsou přitom jen jedním z mnoha atraktivních míst Broumovska a jen jednou z mnoha turistických atraktivit celého širšího regionu.

Z návštěvnosti Adršpaško-teplických skal dostatečně netěží ani samotné obce Adršpach a Teplice nad Metují, na jejichž území se skalní města nacházejí, ani zbytek území Broumovska. Jen zlomek z cca 370 000 návštěvníků Adršpaško-teplických skal za rok navštíví i jiná atraktivní místa na Broumovsku. Podle monitoringu návštěvnosti turisticky nejvyhledávanějších destinací na Broumovsku (Halfar a kol. 2016, 2017, 2019, Partnerství o.p.s. 2018), prováděného již čtvrtým rokem v řadě, nedosahuje návštěvnost žádného z dalších významných turistických cílů na Broumovsku ani 20 % návštěvnosti Adršpaško-teplických skal. Ani příjezdové cesty do Dolního Adršpachu a Střemského podhradí ze všech směrů (od Polska i z vnitrozemí Čech) nepřispívají rozptýlu návštěvníků do dalších míst Broumovska. Z Polska, odkud se odhadem rekrutuje více než polovina návštěvníků skalních měst, je hlavní příjezd automobilů nešťastně veden z Mioszowa přes Zdoňov přímo do Adršpachu. **Polští návštěvníci tak zcela míjí region Broumovska. Z Polska přijdou přímo do skal a odtud zase přímo odjedou do Polska**, aniž by tu setrvali déle, přespali a navštívili i jiná místa na Broumovsku.

Obr.: Průměrná roční návštěvnost turisticky nejnavštěvovanějších turistických destinací na Broumovsku, dle monitoringu návštěvnosti prováděného CHKO Broumovsko od roku 2016. [Zdroj: Halfar a kol. 2016, 2017, 2019, Partnerství o.p.s. 2018]

Územní studie jako nástroj koordinace zájmů v území

Výše popsané negativní doprovodné jevy a důsledky mimořádné oblíbenosti Adršpaško-teplických skal trápí širší území skalních měst již dlouhou řadu let. Situace se po řadu let nemění k lepšímu, ale spíše eskaluje. Každá letní sezóna má velmi podobný průběh: desítky dnů, kdy množství návštěvníků skalních měst doslova zaplaví Dolní Adršpach i Střemské podhradí a několik jednotek dnů s doslova extrémní návštěvností (polské letní státní svátky a navazující prodloužené víkendy), kdy návaly turistů doslova paralyzují celé území mezi Teplicemi nad Metují a Horním Adršpachem a dopravní komplikace se rozlévají i dále do regionu Broumovska. Také samotná prohlídka skalních měst v těchto návštěvnicky špičkových dnech postrádá jakoukoli romantiku a stává se z ní čekání ve všudypřítomných frontách a pochod prohlídkovými okruhy v davu lidí.

V médiích se již řadu let objevují zprávy se stále stejným obsahem, téměř neexistuje rozdíl v mediálních sděleních z roku 2009, 2014, z roku 2018 či z roku 2019:

Adršpach hlásí turistům: přeplněno! [Česká televize 15. 8. 2009]

Skály v Adršpachu čekají nápor Poláků. [iDNES.cz 15. 8. 2014]

Turisté v autech zahltili Adršpach, policie odkláněla Poláky z přechodu. [iDNES.cz 14. 8. 2017]

Kvůli náporu polských turistů zkolabovala doprava. [iDNES.cz 1. 5. 2018]

Přechod v Adršpachu ve špičce zavřeli. [iDNES.cz 3. 5. 2018]

Adršpach není nafukovací. [iDNES.cz 22. 5. 2018]

Místo skalní romantiky tlačeni. [iDNES.cz 16. 8. 2018]

Adršpach opět plný turistů. Silnice z Polska byla uzavřena. [DENIK.cz 4. 5. 2019]

V médiích se přitom stále opakují nejrůznější úvahy a nápady, jak danou situaci vyřešit či alespoň zlepšit. V dotčeném území se čas od času některá z obcí či jeden z provozovatelů skalních měst pokusí o dílčí opatření, zpravidla však bez viditelné změny k lepšímu.

Stejně často, jako zprávy o přetíženosti skalních měst, se objevuje i volání po systémovém a koordinovaném řešení dané situace. Po řešení usměrnění dopravy, sjednocení režimu parkování, posílení železniční dopravy, ale také po zavedení regulace vstupu do skalních měst. Obce v dotčeném území, a to nejen ty přímo zasažené, kterými jsou Adršpach a Teplice nad Metují, ale i ostatní obce sdružené do dobrovolných svazků obcí, stejně jako místní obyvatelé, podnikatelé, provozovatelé turistických služeb, destinační společnosti operující v dotčeném území, Správa CHKO Broumovsko a další aktéři v území si uvědomují, že nápravu léta přetrvávajících problémů s náparem návštěvníků Adršpašsko-teplických skal nemohou zvládnout sami, jako jednotlivé subjekty. Uvědomují si, **že řešení je nutné hledat z většího nadhledu a že řešení musí být koordinované z vyšší úrovně, než jsou jednotlivé obce nebo jednotliví místní aktéři.** Situaci v území je nezbytné řešit komplexně, ve všech souvislostech územních, organizačních i časových.

Územní studie specifické oblasti Broumovsko je prvním dokumentem, který má za úkol **jednoznačně pojmenovat problémy daného území a pokusit se navrhnout základní rámec zcela konkrétních, vzájemně koordinovaných a územně adresných řešení.** Ta mají být východiskem pro další směřování změn v území, základem pro změny územně plánovacích dokumentací a rozpracování navazujících podrobných projektových a realizačních dokumentací.

Územní studie specifické oblasti Broumovsko je **prvním dokumentem, který se má pokusit konkretizovat a vizualizovat náměty na řešení problémů, které jsou dlouhodobě diskutované v příliš obecné rovině, v podobě obecných deklamací a proklamací, často bez vzájemných souvislostí a vazeb.**

Územní studie specifické oblasti Broumovsko usiluje o zasazení řešeného území do nového kontextu a nového rámce vztahů a klade si proto za cíl **vyvolat vážnou diskusi o dalším směřování Broumovska.**

Zadání územní studie

Předmět územní studie

Územní studie nadmístní specifické oblasti Broumovsko bude řešit území vymezené všemi obcemi ve správním území obce s rozšířenou působností Broumov, tedy: města Broumov, Meziměstí a Teplice nad Metují a obce Adršpach, Božanov, Hejtmánkovice, Heřmánkovice, Hynčice, Jetřichov, Křinice, Martínkovice, Otovice, Šonov a Vernéřovice a dále území vybraných obcí náležejících do správního území obce s rozšířenou působností Náchod, tedy obcí: Bezděkov nad Metují, Česká Metuje, Machov, Suchý Důl a Velké Petrovice. Takto vymezenou hranici řešeného území je možné na základě dohody zpracovatele se zadavatelem v průběhu prací na pořízení územní studie upravit.¹

Obsah územní studie

Základním obsahem Územní studie specifické oblasti Broumovsko bude zejména posouzení dále uvedených okruhů problémů a návrh opatření na jejich řešení, a to vždy s ohledem na hodnoty, limity, potřeby a problémy využití území. Současně zpracovatel posoudí technickou a ekonomickou náročnost navrhovaných opatření. Zpracovatel dále navrhne dle svého odborného posouzení etapizaci navrhovaných opatření jak z hlediska časového, tak z hlediska věcného (tj. dle míry ovlivnění negativních jevů v území).

Územní studie specifické oblasti Broumovsko se bude ve svém obsahu zabývat i dopady navrhovaných opatření na obsah územně plánovacích dokumentací kraje a jednotlivých obcí. Zpracovatel územní studie může v jejím obsahu doporučit i taková opatření v území, která mají organizační charakter bez územního průmětu a dopadu do obsahu územně plánovacích dokumentací. Navrhovaná opatření budou formulována zejména do kategorií:

- doporučení pro územně plánovací činnost kraje (návrhy na aktualizaci ZÚR KHK, pořízení dalších územně plánovacích podkladů, návrhy k řešení v rámci ÚAP KHK),
- doporučení pro územně plánovací činnost obcí v řešeném území (návrhy na aktualizaci ÚPD obcí, pořízení dalších územně plánovacích podkladů, návrhy k řešení v rámci ÚAP ORP),
- doporučení pro nástroje regionálního rozvoje (např. administrativní nástroje, legislativa, organizační normy), koncepční nástroje (strategie, programy, plány), věcné nástroje (infrastruktura, poskytnutí služeb, poradenství), sociálně-psychologické nástroje (vzdělávání, komunikace, motivace), finanční nástroje (systémy finančních podpor, dotace, granty).

V každé kategorii budou rovněž identifikovány odpovědné subjekty, do jejichž gesce navrhovaná doporučení náleží (samosprávy obcí, kraje, stát, úřady územního plánování, krajský úřad, dotčené orgány apod.)

Ve vazbě na formulovaná doporučení pro územně plánovací činnost kraje, bude součástí řešení územní studie i podrobné prověření úkolů územního plánování vztahujících se k nadmístní specifické oblasti Broumovsko (NSO1) dle ZÚR KHK v platném znění (tj. ve znění Aktualizací č. 1 a č. 2). Výsledkem tohoto prověření budou návrhy a doporučení

¹ Nad rámec zadání této územní studie byla do řešeného území zařazena obec Jívka (ORP Trutnov), a to na základě žádosti zpracovatele územní studie. Území obce Jívka, konkrétně její část Janovice u Trutnova, je jedním ze „zadních“ nástupních míst do Adršpaško-teplických skal. Železniční zastávka Janovice u Trutnova má navíc potenciál stát se jedním z přestupních míst z automobilu na vlak, pro směr příjezdu návštěvníků do Adršpaško-teplických skal od Trutnova.

na aktualizaci těchto úkolů (doplnění nových, vypuštění stávajících, úprava znění stávajících), a to zejména s ohledem na návrh opatření obsažených ve zpracované územní studii.

Základní okruhy otázek k řešení

Obecně formulované hlavní kritické body současného stavu území (identifikované na základě předchozích jednání s obcemi v řešeném území a vybranými dotčenými orgány):

- Zvýšená dopravní zátěž v turisticky exponovaných obdobích,
- Návštěvnická přetíženost vybraných lokalit, přičemž v extrémních případech se návštěvnost dostává nad samotnou kapacitu vybraných lokalit, což je v důsledku spojeno i s nízkou úrovní návštěvnického komfortu,
- Nedostatečná vybavenost a nevhodná organizační opatření z hlediska dopravy v klidu v cílových lokalitách zájmu návštěvníků,
- Zátěž pro životní prostředí a život obyvatel v důsledku turisticky exponovaného území.

Vymezení základních témat, které bude územní studie řešit:

Silniční doprava individuální

Analyzovat nejvíce zatížené úseky komunikací, identifikovat problémy a jejich původce a navrhnout vhodná opatření k nápravě stavu. Navrhnout potřebné úpravy silnic II. a III. tříd v této oblasti, včetně posouzení možného využití silnice III/30112 Zdoňov – Libná a posouzení možné úpravy režimu hraničního přechodu ve Zdoňově na silnici III/301111.

Prověřit možnosti dopravního navigačního systému jak pro plynulost dopravy, tak pro dopravu v klidu, a to i s dopadem do přeshraničních oblastí.

Silniční doprava hromadná

Analyzovat možnosti organizačních opatření v území tj. např. posílení linek, vytipování kritických termínů z hlediska potřeby turistického ruchu – období roku, dny v týdnu, konkrétní časy.

Prověřit možnosti zavedení linek do předmětné oblasti ze směrů, odkud dnes není použití veřejné dopravy atraktivní.

Železniční doprava

Prověřit možnosti využití osobní železniční dopravy, včetně dopravy zahraničních návštěvníků.

Definovat doporučení pro integrovaný dopravní systém, zejména zajištění návaznosti vlakových a autobusových linek, jednotného systému plateb apod.

Posoudit dopady zprovoznění železničního hraničního přechodu Otovice na dopravní obslužnost zájmových lokalit, a to včetně vlivu na další (neturistickou) přepravu v území.

Prověřit možnosti úpravy železniční infrastruktury v úseku Teplice nad Metují – Adršpach, které by vedly ke zvýšení kapacity dopravní cesty a zkrácení jízdních a cestovních dob.

Cyklodoprava, pěší turistika

Zhodnotit a případně navrhnout doplnění turistického značení, zejména s ohledem na propagaci v současnosti méně navštěvovaných lokalit, a tím ovlivnit směřování zejména jednodenních návštěvníků.

Posoudit možnosti a případné územní nároky na další propojení jednotlivých zájmových lokalit prostřednictvím cyklostezek.

Doprava v klidu

Odstavná parkoviště – vytipovat vhodné lokality a navrhnout vazbu na hromadnou dopravu do zájmových lokalit.

Nastavit doporučení a pravidla pro svozovou hromadnou dopravu do zájmových lokalit.

V odůvodněných případech navrhnout nové parkovací plochy v blízkosti zájmových lokalit s ohledem na to, aby parkovací kapacity nepřekračovaly kapacity a propustnost turistických chodníků v řešených lokalitách, což se především týká adršpašského a teplického skalního okruhu.

Nová parkovací místa řešit především lokálně.

Optimalizovat systém plateb za parkování s ohledem na plynulost dopravy.

Posoudit možnosti zabezpečeného parkování pro kola v zájmových lokalitách.

Rozvoj turistického ruchu, sportu a rekreace

Podpora pobytové (vícedenní) turistiky.

Vstupní rezervační systém do vybraných lokalit.

Nastavení vazeb mezi typem použité dopravy a prioritou vstupu do zájmových lokalit.

Zohlednit stoupající zájem návštěvníků o další turistické cíle na území CHKO a vytvořit předpoklady pro minimalizaci dopadů na životní prostředí a život obyvatel.

Při zpracování územní studie vycházet také ze schváleného Programu rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje pro období 2014-2020.

Ochrana přírody a krajiny

Zpřístupnění dalších vhodných lokalit s cílem rozptýlit množství návštěvníků i do dalších lokalit, a to s ohledem na podmínky ochrany přírody a krajiny.

Při zpracování územní studie vycházet také ze zpracovaných / zpracovávaných územních studií krajiny, Plánu péče o CHKO Broumovsko a plánů péče o maloplošná chráněná území v CHKO (NPR Adršpašsko-teplické skály, NPR Broumovské stěny, NPP Polické stěny, PR Křížová cesta, PR Farní stráž, PR Ostaš, PP Borek, PP Kočičí skály, PP Pískovcové sloupky, PP Mořská transgrese a PP Šafránová stráž).

Řešené území

Vymezení řešeného území

Rozloha řešeného území:	37 997 ha
Počet obyvatel (k 1. 1. 2019):	24 503
Hustota zalidnění:	64,5 obyv./km ²
Kraj:	Královéhradecký
Dotčené ORP:	Broumov, Náchod, Trutnov

Řešeném území v rámci Královéhradeckého kraje

Řešené území ve vztahu k obcím s rozšířenou působností

Obce v řešeném území

<i>obec</i>	<i>katastrální území</i>	<i>ORP</i>	<i>statut</i>	<i>počet obyvatel k 1. 1. 2019</i>	<i>rozloha [ha]</i>
Adršpach	Dolní Adršpach	Broumov	obec	506	1 966
	Horní Adršpach				
Bezděkov nad Metují	Bezděkov nad Metují	Náchod	obec	577	517
Božanov	Božanov	Broumov	obec	362	1 923
Broumov	Benešov u Broumova	Broumov	město	7 444	2 228
	Broumov				
	Rožmitál				
	Velká Ves u Broumova				
Bukovice	Bukovice	Náchod	obec	350	243

<i>obec</i>	<i>katastrální území</i>	<i>ORP</i>	<i>statut</i>	<i>počet obyvatel k 1. 1. 2019</i>	<i>rozloha [ha]</i>
Česká Metuje	Česká Metuje	Náchod	obec	298	970
	Metujka				
	Skalka u České Metuje				
Hejtmánkovice	Hejtmánkovice	Broumov	obec	607	1 303
Heřmánkovice	Heřmánkovice	Broumov	obec	495	1 993
	Janovičky u Broumova				
Hynčice	Hynčice u Broumova	Broumov	obec	191	290
Jetřichov	Jetřichov	Broumov	obec	461	925
Jívka	Dolní Verněřovice	Trutnov	obec	571	3 200
	Hodkovice u Trutnova				
	Horní Verněřovice				
	Janovice u Trutnova				
	Jívka				
Studnice u Jívky					
Křinice	Křinice	Broumov	obec	431	1 646
Machov	Bělý	Náchod	obec	1 096	1 939
	Machov				
	Machovská Lhota				
	Nížká Srbská				
Martínkovice	Martínkovice	Broumov	obec	497	1 413
Meziměstí	Březová u Broumova	Broumov	město	2 429	2 570
	Meziměstí				
	Ruprechtice u Broumova				
	Vížňov				
Otovice	Otovice u Broumova	Broumov	obec	351	1 060
Police nad Metují	Hlavňov	Náchod	město	4 086	2 441
	Hony				
	Pěkov				
	Police nad Metují				
	Radešov nad Metují				
Velká Ledhuje					
Suchý Důl	Slavný	Náchod	obec	418	1 328
	Suchý Důl				
Šonov	Šonov u Broumova	Broumov	obec	306	2 070

<i>obec</i>	<i>katastrální území</i>	<i>ORP</i>	<i>statut</i>	<i>počet obyvatel k 1. 1. 2019</i>	<i>rozloha [ha]</i>
Teplice nad Metují	Bohdašín	Broumov	město	1 626	5 606
	Dědov				
	Dolní Teplice				
	Horní Teplice				
	Javor u Teplic nad Metují				
	Lachov				
	Libná				
	Skály u Teplic nad Metují				
	Teplice nad Metují				
	Zdoňov				
Verněřovice	Verněřovice			315	941
Velké Petrovice	Maršov nad Metují	Náchod	obec	421	609
	Velké Petrovice				
Žďár nad Metují	Žďár nad Metují	Náchod	obec	665	816
celkem				24 503	37 997

Řešené území v mikroregionálních strukturách

Euroregiony

Euroregion Glacensis

Obr.: Územní vymezení Euroregionu Glacensis k roku 2014. [Zdroj: www.euro-glacensis.cz]

Severní hranici Královéhradeckého kraje tvoří po celé délce státní hranice s Polskem. Přeshraniční spolupráce s Polskem je zde realizována prostřednictvím Euroregionu² Pomezí Čech, Moravy a Kladska – Euroregionu Glacensis a Sdružení měst Kladské oblasti (dále jen Glacensis). Euroregion Glacensis vznikl v roce 1996 jako zájmové sdružení „podporující

² Euroregiony jsou nadnárodním typem svazků či sdružení obcí a měst. Cílem euroregionu – mezinárodního sdružení měst a obcí je především podpora a realizace projektů odrážejících všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami. Hlavním motivem sdružených měst a obcí, které jsou zde zastoupeny svými místními představiteli veřejné správy, je odstraňování nerovností mezi regiony na obou stranách hranice, vedoucí k postupnému vyrovnávání ekonomického i sociálního rozvoje. Překonává národní okrajové polohy pohraničních oblastí a zlepšuje životní podmínky obyvatelstva zde žijícího. Má zasahovat do všech kulturních, sociálních, hospodářských a infrastrukturních oblastí života občanů.

česko-polskou přeshraniční spolupráci a rozvoj příhraničního území, která jsou spjata úzkými geografickými a historicko-politickými vazbami“ (Euroregion Glacensis 2014, Definice euroregionů, odst. 3).

Euroregion Glacensis se nachází na území třech českých krajů – Královéhradeckého, Pardubického a Olomouckého a na území polského Dolnoslezského vojvodství, čímž vytváří největší česko-polský euroregion. Zaujímá 4 900 km² a žije zde přes 1 milion obyvatel. Euroregion Glacensis je nadnárodní dobrovolné zájmové sdružení měst a obcí a dalších právnických osob na území okresů Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Hradec Králové, Trutnov, Jičín, Chrudim, Svitavy, Ústí nad Orlicí, Pardubice, Šumperk a katastr obce Bílá Voda na české straně a sdružení měst a obcí okresů: dzierzoniowski, kłodzki, strzeliński, świdnicki, wałbrzyski, ząbkowicki a město Wałbrzych na polské straně. Jeho hlavním úkolem je podpora česko-polské přeshraniční spolupráce a rozvoje příhraničního území, která jsou spjata úzkými geografickými a historicko-politickými vazbami. Podpora rozvoje probíhá především v oblastech: územní plánování, spolupráce v oblasti hospodářství a obchodu, zachování a zlepšování životního prostředí, výstavba a přizpůsobení infrastruktur přesahující státní hranice, spolupráce při předcházení vzniku, průběhu a odstraňování důsledků přírodních katastrof a živelných pohrom, rozvoj turistiky a zřizování nových hraničních přechodů, spolupráce v oblasti školství, kultury a sportu či spolupráce v humanitární a sociální oblasti

Cestovní ruch se za dobu fungování Euroregionu Glacensis projevil jako nejvýznamnější oblast spolupráce, ve které bylo nejen realizováno největší množství projektů, ale také za největší objem peněz. Hlavními oblastmi, ve kterých byly projekty realizovány, byl marketing a zlepšení turistické infrastruktury. Jednalo se např. o vytvoření cyklistických map regionu a map zajímavostí regionu, tematické publikace o pohraničí zabývající se rozhlednami či církevními památkami, bylo doplněno a rozšířeno turistické a cyklistické značení především na polské straně, rozšířeny cyklostezky či běžecké lyžařské tratě.

Jako největší problém pro spolupráci a rozvoj vidí Euroregion především zaostávající a nekvalitní dopravní infrastrukturu, která snižuje dostupnost regionu a snižuje tak jeho konkurenceschopnost, především v oblasti cestovního ruchu.

Dobrovolné svazky obcí

Obce v řešeném území jsou sdružené do třech dobrovolných svazků obcí: DSO Broumovsko, DSO Policka – Policko a DSO Jestřebí hory.

Dobrovolný svazek obcí Broumovsko

Obce z řešeného území sdružené v DSO Broumovsko: Adršpach, Božanov, Broumov, Hejtmánkovice, Heřmánkovice, Hynčice, Jetřichov, Křinice, Martínkovice, Meziměstí, Otovice, Šonov, Teplice nad Metují, Verněřovice (všechny obce SO ORP Broumov).

Dobrovolný svazek obcí Broumovsko (dříve Sdružení měst a obcí Broumovska, Policka a Teplicka) vznikl již v roce 1997 v zájmu spolupráce obcí při řešení společenských a hospodářských problémů venkovského prostoru a kvality života, při ochraně přírody a krajiny a kulturního dědictví. Jednou z trvalých činností DSO je propagace oblastí Broumovska a Teplicka jako turistického cíle i jako prostoru pro podnikatelskou činnost.

Svazek byl založen za účelem ochrany a prosazování společných zájmů členských obcí, kterými jsou především péče o všestranný rozvoj zájmového území, péče o potřeby občanů členských obcí a ochrana veřejného zájmu.

Činnost svazku je zaměřena zejména na výkon činností směřujících k systematickému a efektivnímu rozvoji zájmového území, ochranu a prosazování společných zájmů členských obcí a jejich spolupráci při rozvíjení činností týkajících se spolupráce ve všech oblastech, které členským obcím svazku přísluší ze zákona o obcích a případně dalších právních předpisů.

Dobrovolný svazek obcí Policka – Policko

Obce z řešeného území sdružené v DSO Policka – Policko: Bezděkov nad Metují, Bukovice, Česká Metuje, Machov, Police nad Metují, Suchý Důl, Velké Petrovice, Žďár nad Metují.

Předmětem činnosti svazku je ochrana společných zájmů a veškerých aktivit, které povedou k ekonomickému, kulturnímu a sociálnímu rozvoji mikroregionu, tvořeného správními územími všech členů svazku. Za předmět činnosti k realizaci výše uvedeného patří zejména účast v národních a mezinárodních programech, příprava a realizace integrovaných projektů a rozvojových strategií, přeshraniční spolupráce bez potřeby vzniku nové právnické osoby, aktivity vedoucí k postupnému vyrovnávání rozvojového potenciálu všech členů svazku a rozvoj území dle územních plánů a podpora cestovního ruchu.

Dobrovolný svazek obcí Jestřebí hory

Obce z řešeného území sdružené v DSO Jestřebí hory: Jívka.

Dobrovolný svazek obcí Jestřebí hory vznikl 1. října 2001 na základě nového zákona o obcích a nahradil tak do té doby působící "Sdružení obcí Jestřebí hory". Zakládajícími obcemi svazku se staly: Batňovice, Havlovice, Chvaleč, Jívka, Libňatov, Malé Svatoňovice, Maršov u Úpice, Rtně v Podkrkonoší, Suchovršice a Velké Svatoňovice.

Dobrovolný svazek obcí Jestřebí hory vznikl 1. října 2001 na základě nového zákona o obcích a nahradil tak do té doby působící "Sdružení obcí Jestřebí hory". Členskými obcemi svazku obcí jsou Havlovice, Chvaleč, Jívka, Libňatov, Malé Svatoňovice, Maršov u Úpice, Radvanice, Rtně v Podkrkonoší, Suchovršice a Velké Svatoňovice.

Místní akční skupiny³

V řešeném území mají svou územní působnost 3 místní akční skupiny: MAS Broumovsko+, MAS Stolové hory a MAS Království – Jestřebí hory.

Místní akční skupina Broumovsko+

Na území DSO Broumovsko byla v roce 2005 založena Místní akční skupina Broumovsko+. Účelem tohoto občanského sdružení je všestranná podpora udržitelného rozvoje území daného působností sdružení – venkovského regionu, a to zejména činnostmi ve prospěch obcí, neziskových organizací, drobných podnikatelů, malých a středních podniků a

³ Místní akční skupina (MAS) je založena na principech místního partnerství za účelem podpory a rozvoje venkovského regionu. Základním cílem MAS je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. Místní akční skupiny (dále též MAS) jsou společenství občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejné moci), které spolupracují na rozvoji venkova, zemědělství a při získávání finanční podpory z EU a z národních programů, pro svůj region, metodou LEADER.

dalších subjektů na území působnosti sdružení, s ohledem na ochranu přírody a krajiny. Sdružení vytváří a naplňuje rozvojové koncepce a strategie a rozvíjí mezisektorovou spolupráci.

MAS Broumovsko+ je zapsaným spolkem, který již více než 13 let napomáhá rozvoji Broumovska. Území MAS Broumovsko+ je shodné s územím ORP Broumov. V současné době má MAS Broumovsko+ 52 členů (partnerů), vedle všech obcí sdružených v DSO Broumovsko jsou členy například Agentura pro rozvoj Broumovska, z.s., Dům dětí a mládeže Ulita, HOBRA – Školník, s.r.o., Podnikatelský klub Broumovska, Římskokatolická farnost Broumov, Zemědělské družstvo Šonov u Broumova a řada dalších podnikatelských subjektů i fyzických osob. MAS sdružuje aktivní obyvatele regionu, neziskové organizace, podnikatele a obce a funguje tak jako unikátní platforma setkávání pro lidi, kterým není lhostejný osud místa, kde žijí, nebo které mají rádi.

MAS Broumovsko+ zaměřuje svou činnost na dvě oblasti – podporu projektů a rozvoj vzdělávání na Broumovsku.

Jedním z nástrojů, kterým rozvoj regionu podporujeme, je také aktivní získávání a rozdělování dotačních prostředků z evropských fondů.

MAS Broumovsko+ podporuje projekty, které pomáhají naplňovat strategii regionálního rozvoje (tzv. Strategie komunitně vedeného místního rozvoje). Žadatelé z celého území mohou o podporu svých projektů žádat ve výzvách čtyřech dotačních programů – IROP, OPZ, PRV a OPŽP.

Pro MAS Broumovsko+ je zpracována Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Broumovsko+ (SCLLD), na které je založena podpora projektů žadatelů v letech 2017–2023.

Místní akční skupina Stolové hory

MAS Stolové hory, z. s. je tvořena městem Náchod a mikroregiony Hronovsko a Policko. MAS Stolové hory, z. s. byla zaregistrována v březnu 2012 a administrativně ji tvoří 14 obcí, přičemž územní působnost MAS je vymezená těmito obcemi: Náchod, Hronov, Police nad Metují, Stárkov, Velké Poříčí, Machov, Bezděkov nad Metují, Bukovice, Česká Metuje, Suchý Důl, Velké Petrovice, Vysoká Srbská, Žďár nad Metují, Žďárky. Členy MAS jsou výše uvedené obce, podnikatelé, zemědělci, neziskové organizace a místní občané. Současná členská základna má 57 členů.

Cílem MAS Stolové hory je rozvíjet region jako místo příjemné pro život, respektující své přírodní a kulturní dědictví. Jako území s dostatečně dostupnou infrastrukturou a službami, nabízející pracovní uplatnění, místo s fungujícím podnikatelským prostředím, využívajícím také potenciál udržitelného cestovního ruchu, jímž území MAS disponuje.

Obr.: Mapa územní působnosti MAS Stolové hory. [Zdroj: www.mas-stolovehory.cz]

Místní akční skupina Království – Jestřebí hory

Členem MAS Království – Stolové hory je jediná obec z řešeného území, a to Jívka.

Obecně prospěšná společnost Místní akční skupina Království – Jestřebí hory vznikla v roce 2007, a to rok po založení Místní akční skupiny v regionu. MAS Království – Jestřebí hory, o.p.s. působí na velké části okresu Trutnov, na území obcí Batňovice, Čermná, Dolní Olešnice, Hajnice, Havlovice, Horní Olešnice, Chotěvice, Chvaleč, Jívka, Kočebe, Kohoutov, Libňatov, Malé Svatoňovice, Maršov u Úpice, Pilníkov, Radvanice, Rtyně v Podkrkonoší, Staré Buky, Suchovršice, Úpice, Velké Svatoňovice, Vítězná, Vlčice a Vlčkovice v Podkrkonoší.

Obr.: Mapa územní působnosti MAS Království – Jestřebí hory. [zdroj: www.kjh.cz]

MAS Království – Jestřebí hory, o.p.s. zajišťuje administraci Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD) na území MAS prostřednictvím projektu Zlepšení řídicích a administrativních schopností MAS Království – Jestřebí hory.

MAS Království – Jestřebí hory, o.p.s. byla založena za účelem poskytování obecně prospěšných služeb, jejichž cílem je rozvoj regionu Podkrkonoší a Jestřebí hory, tj. území, které pokrývají zakladatelé o.p.s., zejména s ohledem na zachování a obnovu života venkova. Jedná se zejména o tyto služby: koordinace projektů zaměřených k rozvoji regionu a podpora rozvoje území s ohledem na přírodní a sociokulturní dědictví; stimulování spolupráce mezi jednotlivými subjekty v uvedeném území a vytváření strategií, které se podílejí na jeho rozvoji; služby při financování projektů sloužících k udržitelnému rozvoji regionu; příprava a realizace projektů sloužících ke zvýšení využití obnovitelných zdrojů energie, šetrné venkovské turistiky, zvyšování zaměstnanosti a soudržnosti regionu Podkrkonoší a Jestřebí hory; podpora zkvalitnění infrastruktury podporující místní rozvoj, komunikaci a udržitelné využití krajiny a lidských zdrojů; propagace regionu a jeho turistického potenciálu, podpora a rozšíření nabídky venkovské turistiky; ochrana a obnova přírodních zdrojů a kulturního dědictví; ochrana a tvorba krajiny, sídel a jejich hodnot jako základního prostředku pro rozvoj turistického ruchu, ad.

Podpora rozvoje řešeného území

Agentura pro rozvoj Broumovska (APRB)

V roce 2004 založili Jan a Marcela Školníkoví v Broumově Agenturu pro rozvoj Broumovska (APRB), právní formou občanské sdružení, a to s úmyslem podpořit rozvoj regionu Broumovsko a být hybatelem rozvoje regionu, spojovat jeho aktivní subjekty a vytvářet ve spolupráci s ostatními aktéry rozvoje území Broumovska příjemné prostředí pro život.

Agentura pro rozvoj Broumovska původně sloužila především jako platforma pro provozování regionálních webových stránek na adrese www.broumovsko.cz. Na webových stránkách byly prezentovány silné stránky a potenciály regionu jak místním obyvatelům, tak turistům. Postupně se ukázalo, že tyto cílové skupiny jsou ale poměrně odlišné, a tak agentura začala provozovat webové stránky dvě: web www.broumovsko.cz se stal čistě turistickým informačním portálem, který se zaměřuje na podporu nabídky služeb v regionu. Především pro místní obyvatele je určen druhý web, nase.broumovsko.cz, který slouží jako regionální zpravodajský server a podporuje komunikaci a spolupráci mezi místními subjekty. Ten byl nakonec z činnosti APRB vyčleněn do samostatné obecně prospěšné společnosti Naše.Broumovsko. Byl tak vytvořen prostor pro samostatné fungování a rozvoj tohoto vydavatelského projektu, který je důležitým aspektem regionální identity.

Agentura pro rozvoj Broumovska iniciovala v roce 2009 spolu s městy Broumov, Teplice nad Metují a Meziměstí a Podnikatelským klubem Broumovska založení Společnosti pro destinační management Broumovska (SDBM), a to s cílem systematicky a dlouhodobě vyvíjet a podporovat aktivity směřující k smysluplnému a udržitelnému rozvoji cestovního ruchu na Broumovsku.

Později měla Agentura pro rozvoj Broumovska možnost přispět k záchraně zdevastovaného broumovského kláštera. Spolek si nejprve pronajal klášterní zahradu, kde začal s organizováním prvních kulturních akcí. Aktivit, projektů i zaměstnanců postupně přibývalo. Agentura začala spolupracovat s různými organizacemi v regionu, v kraji i v zahraničí a provozovat prohlídkové okruhy v klášteře. Veškeré snahy vyvrcholily v roce 2013 získáním čtvrtmiliardové dotace z Evropské unie, díky které byla opravena velká část kláštera a celá klášterní zahrada. Tuto dotaci získali benediktini, vlastníci objektu, díky kulturní, vzdělávací a manažerské práci právě Agentury pro rozvoj Broumovska. V nových prostorách začalo fungovat **Vzdělávací a kulturní centrum Klášter Broumov** s rozmanitým celoročním programem. Ten zahrnuje multižánrové koncerty českých i zahraničních umělců v ArtCafé, přednášky předních českých vědců v projektu ScienceCafé, Univerzitu třetího věku, výstavy moderního umění v klášterní Galerii Dům, divadelní představení, festival klasické hudby Za poklady Broumovska, klavírní soutěž Broumovská klávesa, dvoudenní diskusní konferenci Broumovské diskuse, interaktivní expozici Krajina, pískovec a člověk v broumovském klášteře či rozmanité aktivity Maiwaldovy akademie – meditační programy a vzdělávací programy pro děti, dospělé, seniory i firmy, workshopy, příměstské tábory.

Dnes zůstává Agentura pro rozvoj Broumovska aktivní zejména v oblasti cestovního ruchu, angažuje se v budování komunitní rozvojové nadace, láká na Broumovsko investory, kterým poskytuje podporu a servis, a v neposlední řadě má strategickou iniciativu pro další rozvoj stále ještě opomíjeného Broumovska.

Strategická rada regionu Broumovska (SRRB)

Pro koordinaci systematického rozvoje regionu Broumovska je zřízena Strategická rada regionu Broumovska (SRRB). Jejími zřizovateli jsou Agentura pro rozvoj Broumovska (APRB), Společnost pro destinační management Broumovska, o.p.s., (SDBM), Podnikatelský klub Broumovska a města Broumov, Police nad Metují a Teplice nad Metují.

Řešené území v územně plánovacích dokumentacích

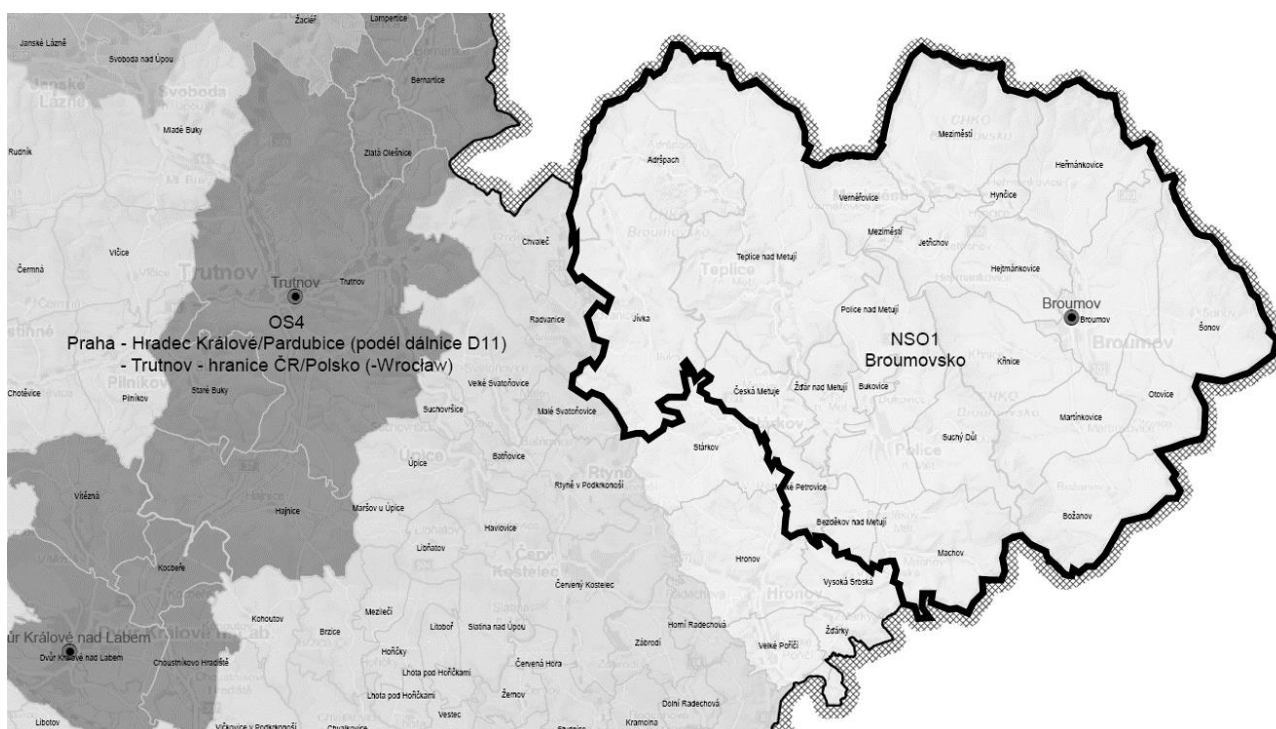
Řešené území v Zásadách územního rozvoje Královéhradeckého kraje

Území řešené touto územní studií je téměř shodné s vymezením **NSO1 Specifická oblast Broumovsko** dle Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje, ve znění Aktualizací č. 1 a 2. Řešené území je oproti NOS1 menší o 5 obcí: Hronov, Stárkov, Velké Poříčí, Vysoká Srbská a Žďárky.

Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje, ve znění Aktualizací č. 1 a 2, stanoví pro území NSO1 následující **úkoly pro územní plánování**:

- identifikovat hlavní póly a střediska ekonomického rozvoje oblasti a v nich poté vymezením ploch změn vytvářet podmínky pro ekonomický rozvoj a zkvalitnění veřejné infrastruktury nejen v oblasti cestovního ruchu,
- vymezením ploch a koridorů pro dopravní infrastrukturu vytvářet územní předpoklady pro zlepšení dopravní dostupnosti republikových a přeshraničních dopravních tahů,
- koordinovat územně plánovací činnost a územní rozvoj oblasti s Polskou republikou, vytvářet předpoklady pro dosažení vyvážených podmínek udržitelného rozvoje území,

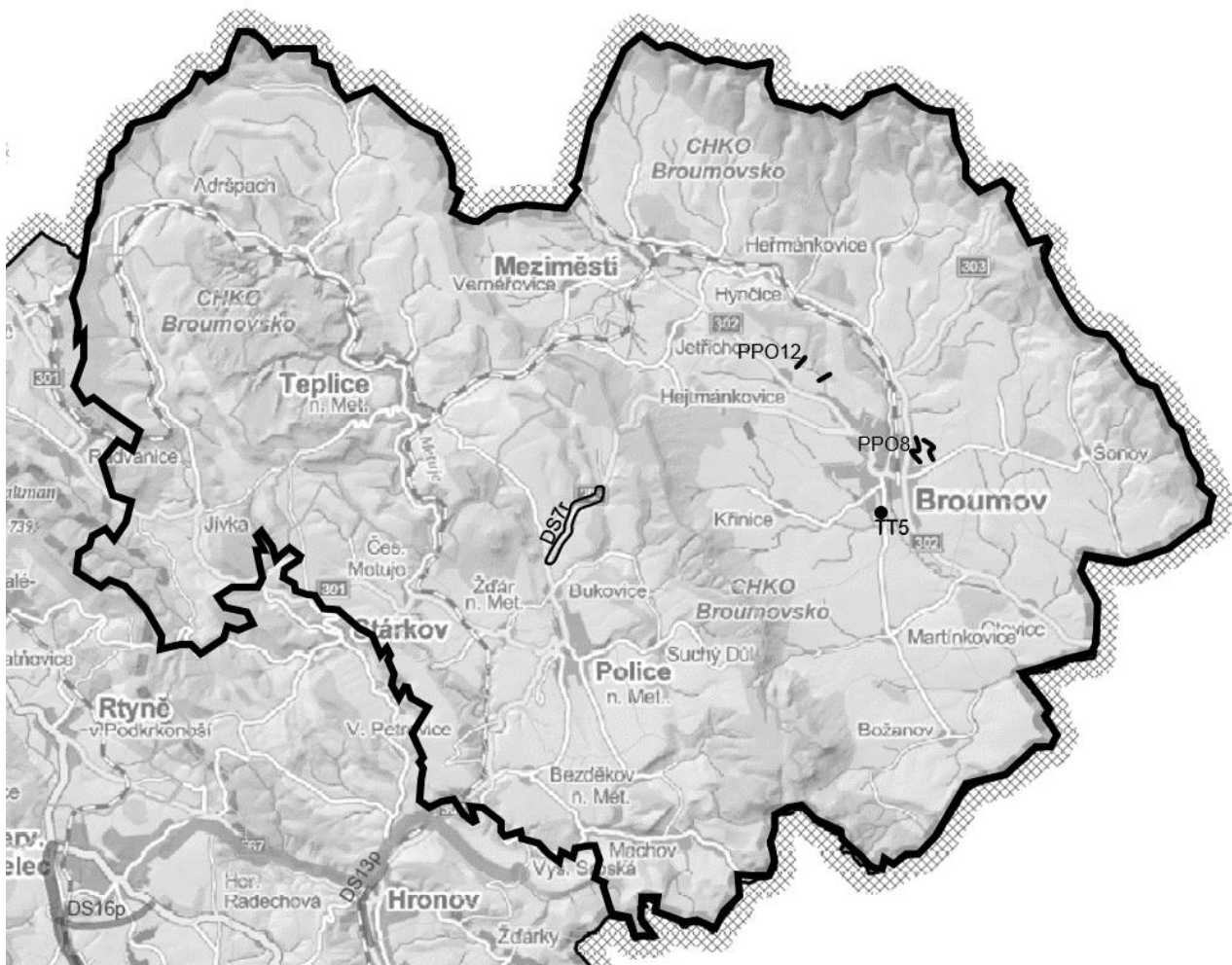
- plochy změn využití území koordinovat zejména s jeho specifickými přírodními a kulturními hodnotami,
- plochy změn využití území umísťovat především v zastavěném území nebo v bezprostřední vazbě na něj,
- vytvoření předpokladů pro dosažení vyvážených podmínek udržitelného rozvoje oblasti v souladu s ochranou přírody a krajiny,
- vytvoření podmínek pro stabilizaci a zlepšení životní úrovně obyvatelstva,
- zvýšení atraktivity území pro investory,
- vytvářet územní podmínky přednostně pro rozvoj ekonomických aktivit využívajících místní ekonomický potenciál reprezentovaný místními zdroji, místními produkty, místně tradičními řemesly a dalšími ekonomickými odvětvími včetně zemědělství či lesnictví,
- vytvoření podmínek pro vyvážené zajištění zájmů ekonomických a sociálních s výraznými zájmy ochrany přírody a krajiny,
- rozvoj ekonomických aktivit směřovat přednostně do správních a společenských center oblasti, tedy do měst Broumov, Teplice nad Metují, Meziměstí a Hronov,
- vytvářet územní podmínky pro rozvoj základní infrastruktury cestovního ruchu, zejména ubytovacích zařízení a měkkých a k přírodě šetrných forem cestovního ruchu, především pěší turistiky, cykloturistiky, hipoturistiky, běžeckého lyžování či agroturistiky,
- respektování kulturních a civilizačních hodnot území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví.

Obr.: Vyznačení řešeného území na podkladě výkresu I.2.a.2. Výkres uspořádání území kraje Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje, ve znění Aktualizací č. 1 a 2. [Zdroj: ZÚR Královéhradeckého kraje]

Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje, ve znění Aktualizací č. 1 a 2, vymezují v řešeném území pouze 4 **záměry nadmístního významu**:

DS7r	silnice II/303 – v prostoru Pěkova (územní rezerva)
TT5	transformovna TR 110/35 kV Broumov
PPO8	protipovodňová ochrana – návrh – Broumov – Velká Ves
PPO12	protipovodňová ochrana – návrh – Suché nádrže Hejtmánkovice I. – III.

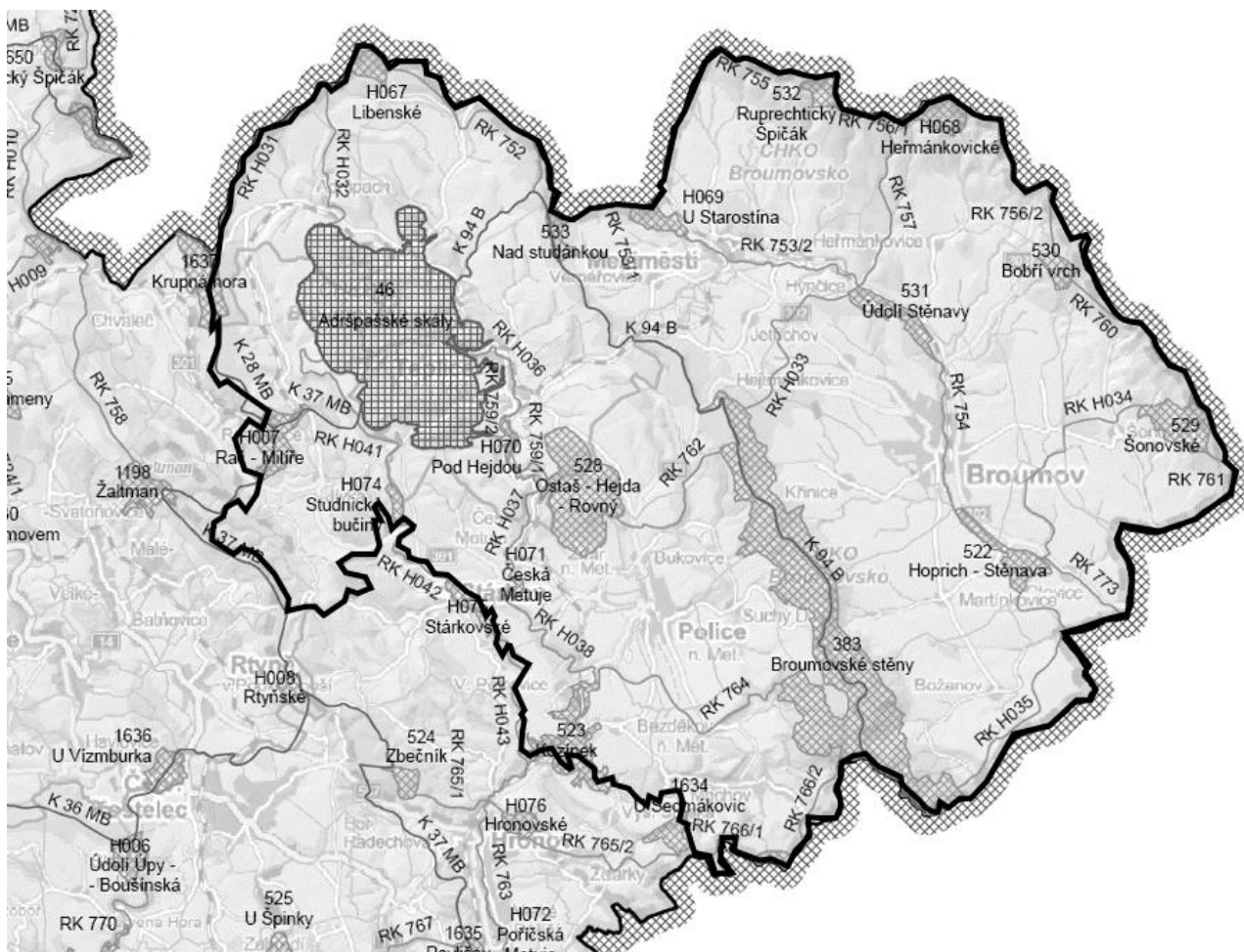
Obr.: Vyznačení řešeného území na podkladě výkresu I.2.b.1. Výkres ploch a koridorů Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje, ve znění Aktualizací č. 1 a 2. [Zdroj: ZÚR Královéhradeckého kraje]

Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje, ve znění Aktualizací č. 1 a 2, vymezují v řešeném území následující prvky **nadregionálního a regionálního územního systému ekologické stability**:

NRBC 46 Adršpaško-teplické skály

NRBK K 28 MB, NRBK K 37 B, NRBK K 94 B

RBC 383 Broumovské stěny, RBC 522 Hoprích – Stěna, RBC 523 Kozínek, RBC 528 Ostaš – hHjda – Rovní, RBC 529 Šonovské, RBC 530 Bobří vrch, RBC 532 Ruprechtický Špičák, RBC 1634 U Sedmákovic, RBC 1637 Krupná hora, RBC H068 Heřmánkovické, RBC H069 U Starostína, RBC H074 Studniční bučina, RK H031, RK H032, RK H033, RK H042, RK H043, RK H034, RK H035, RK 752, RK 753/1, RK 753/2, RK 754, RK 755, RK 756/1, RK 756/2, RK 757, RK760, RK 761, RK 762, RK 764, RK 766/1, RK 766/2

Obr.: Vyznačení řešeného území na podkladě výkresu I.2.b.2. Výkres územního systému ekologické stability Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje, ve znění Aktualizací č. 1 a 2. [Zdroj: ZÚR Královéhradeckého kraje]

Řešené území je vymezené jako **oblast krajinného rázu 2** – Broumovsko, přičemž východní část je vymezená jako součást **podoblasti krajinného rázu 2a** – Broumovská kotlina a Javoří hory a západní část je vymezená jako součást **podoblasti krajinného rázu 2b** – Polická vrchovina.

V řešeném území jsou vymezené celkem 4 různé **oblasti se shodným krajinným typem**, pro něž jsou stanovené následující **úkoly pro územní plánování**:

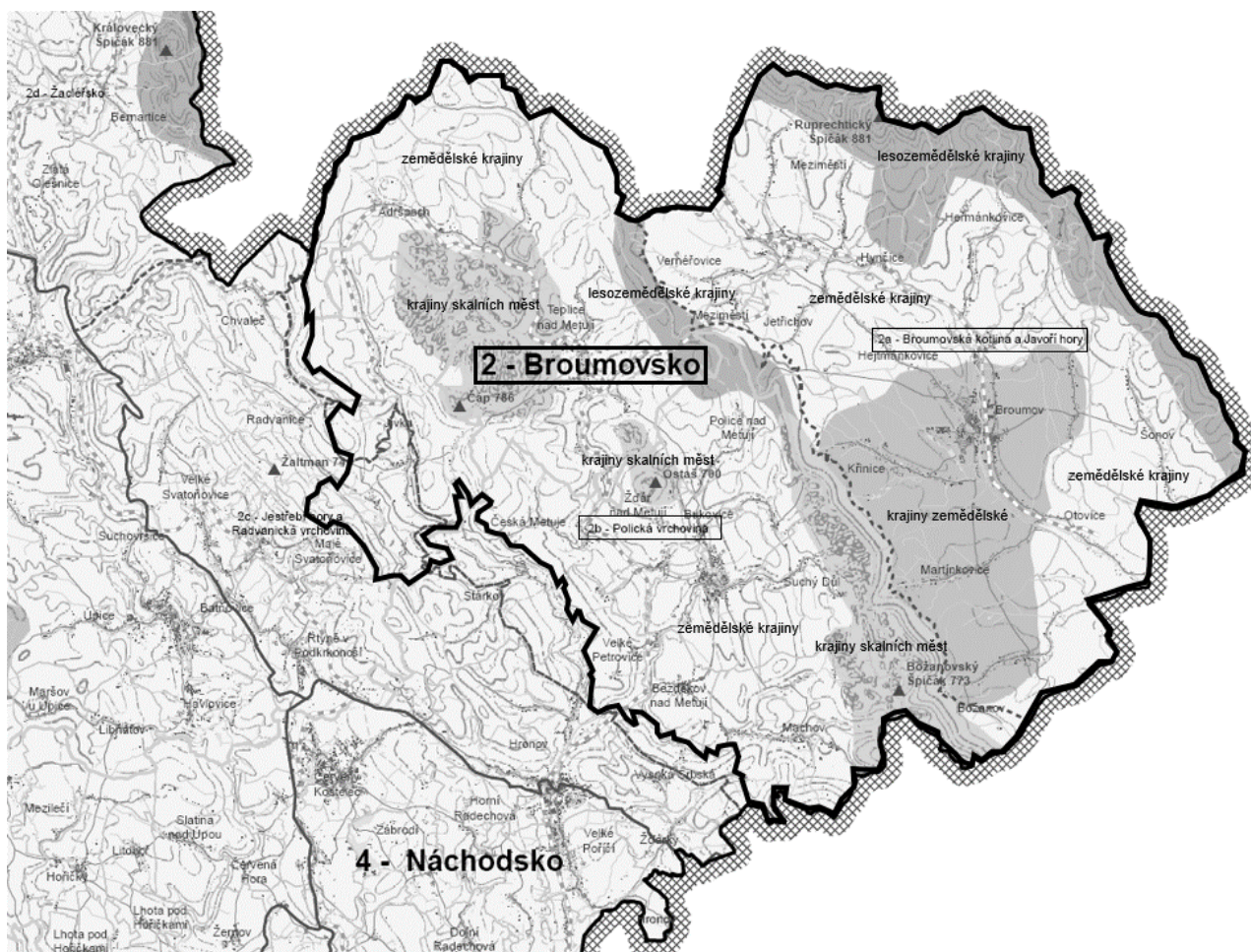
Krajiny skalních měst

- zachovat vyvážený vztah přírodních a lesních ploch, urbanizovaných ploch, vodních ploch a toků a zemědělské půdy,
- minimalizovat negativní zásahy do ZPF a PUPFL, zejména omezit zábor těchto pozemků na nezbytně nutnou míru,
- vytvářet podmínky pro ochranu a zachování a rozvoj ekosystémů přírodního charakteru z důvodu zvýšení ekologické stability a biologické diversity krajiny a zlepšení vodního režimu krajiny,
- respektovat cenné architektonické a urbanistické znaky sídel a stanovit podmínky pro jejich doplnění hmotově a tvarově vhodnými stavbami,
- rozvoj cestovního ruchu navrhnout ve formách příznivých pro udržitelný rozvoj, nepřipouštět rozšiřování a intenzifikaci chatových lokalit,
- rekreační zařízení s vyšší kapacitou lůžek připouštět pouze na základě vyhodnocení únosnosti krajiny,
- vytvářet podmínky pro ochranu dominantních skalních útvarů a skalních a lesních horizontů před narušením

Zemědělské krajiny

- zachovat vyvážený vztah urbanizovaného prostoru, zemědělské půdy a lesních a přírodních ploch,
- minimalizovat negativní zásahy do ZPF, omezit zábor těchto pozemků na nezbytně nutnou míru,

- respektovat cenné architektonické a urbanistické znaky sídel a stanovit podmínky pro jejich doplnění hmotově a tvarově vhodnými stavbami,
- vytvářet podmínky pro zvýšení ekologické stability a biologické diverzity krajiny a odolnosti proti erozi, pro zlepšení vodního režimu krajiny a pro zvýšení estetických vlastností krajiny vymezením přírodních ploch, vodních ploch, alejí a dalších drobných krajinných prvků.

Obr.: Vyznačení řešeného území na podkladě výkresu I.2.c. Výkres typů krajiny podle stanovených cílových charakteristik Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje, ve znění Aktualizací č. 1 a 2. [Zdroj: ZÚR Královéhradeckého kraje]

Lesozemědělské krajiny

- zachovat vyvážený vztah urbanizovaného prostoru, zemědělské půdy, lesních porostů a přírodních ploch,
- minimalizovat negativní zásahy do ZPF a PUPFL, omezit zábor těchto pozemků na nezbytně nutnou míru,
- vytvářet podmínky pro ochranu a rozvoj lesních porostů s přirozeným složením a dalších ekosystémů přírodního charakteru z důvodu zvýšení ekologické stability a biologické diverzity krajiny a zlepšení vodního režimu krajiny,
- respektovat cenné architektonické a urbanistické znaky sídel a stanovit podmínky pro jejich doplnění hmotově a tvarově vhodnými stavbami,
- rozvoj cestovního ruchu navrhnout ve formách příznivých pro udržitelný rozvoj, nepřipouštět rozšiřování a intenzifikaci chatových lokalit,
- rekreační zařízení s vyšší kapacitou lůžek připouštět pouze na základě vyhodnocení únosnosti krajiny,
- vytvářet podmínky pro ochranu kompaktních lesních horizontů před narušením nevhodnými stavbami, zejména vertikálními a liniovými, a to i v dálkových pohledech.

Lesní krajiny

- minimalizovat negativní zásahy do PUPFL, omezit zábor těchto pozemků na nezbytně nutnou míru,

- vytvářet podmínky pro ochranu a rozvoj lesních porostů s přirozeným složením a dalších ekosystémů přírodního charakteru z důvodu zvýšení ekologické stability a biologické diverzity krajiny a zlepšení vodního režimu krajiny,
- rozvoj cestovního ruchu navrhovat ve formách příznivých pro udržitelný rozvoj, nepřipouštět rozšiřování a intenzifikaci chatových lokalit a kapacitních rekreačních zařízení,
- respektovat cenné architektonické a urbanistické znaky sídel a stanovit podmínky pro jejich doplnění hmotově a tvarově vhodnými stavbami,
- vytvářet podmínky pro ochranu kompaktních lesních horizontů před narušením nevhodnými stavbami, zejména vertikálními a liniovými, a to i v dálkových pohledech.

Územní plány obcí v řešeném území

<i>obec / územní plány dané obce</i>	<i>nabytí účinnosti</i>	<i>fáze rozpracovaného ÚP / změny ÚP</i>
Adršpach		
ÚP Adršpach	09. 11. 2010	
Změna č. 1 ÚP Adršpach	10. 4. 2014	
Změna č. 2 ÚP Adršpach	25. 8. 2016	
<i>Změna č. 3 ÚP Adršpach</i>		<i>Schválení zadání 30. 1. 2017</i>
Bezděkov nad Metují		
ÚP Bezděkov nad Metují	23. 2. 2019	
Božanov		
ÚP Božanov	29. 12. 2009	
Změna č. 1 ÚP Božanov	04. 8. 2014	
Broumov		
ÚP Broumov	07. 5. 2008	
Změna č. 1 ÚP Broumov	07. 12. 2011	
Změna č. 2 ÚP Broumov	12. 10. 2012	
Změna č. 4 ÚP Broumov	13. 5. 2014	
<i>Změna č. 5 ÚP Broumov</i>		<i>Společné jednání 12. 9. 2017</i>
Změna č. 6 ÚP Broumov	7. 7. 2017	
<i>Změna č. 7 ÚP Broumov</i>		<i>Veřejné projednání 5. 3. 2019</i>
Bukovice		
ÚP Bukovice	30. 12. 2012	
<i>Změna č. 1 ÚP Bukovice</i>		<i>Veřejné projednání 22. 1. 2019</i>
Česká Metuje		
ÚP Česká Metuje	26. 11. 2011	
Hejtmánkovice		
ÚP Hejtmánkovice	19. 7. 2008	
Heřmánkovice		
ÚP Heřmánkovice	23. 3. 2011	
<i>Změna č. 1 ÚP Heřmánkovice</i>		<i>Společné jednání 10. 1. 2019</i>

Hynčice

ÚP Hynčice	6. 1. 2011
------------	------------

Jetřichov

ÚP Jetřichov	18. 4. 2011
--------------	-------------

Jívka

ÚP Jívka	20. 10. 2017
----------	--------------

Křinice

ÚP Křinice	9. 7. 2009
------------	------------

Změna č. 1 ÚP Křinice	4. 9. 2015
-----------------------	------------

Změna č. 2 ÚP Křinice	Pořízení zastaveno 11. 6. 2014
-----------------------	--------------------------------

Machov

ÚP Machov	18. 11. 2008
-----------	--------------

Změna č. 1 ÚP Machov	2. 4. 2011
----------------------	------------

Martínkovice

ÚP Martínkovice	17. 2. 2010
-----------------	-------------

Změna č. 1 ÚP Martínkovice	3. 9. 2016
----------------------------	------------

Meziměstí

ÚP Meziměstí	13. 8. 2008
--------------	-------------

Změna č. 1 ÚP Meziměstí	10. 6. 2017
-------------------------	-------------

Otovice

ÚP Otovice	6. 1. 2010
------------	------------

Změna č. 1 ÚP Otovice	Společné jednání 3. 12. 2018
-----------------------	------------------------------

Police nad Metují

ÚP Police nad Metují	14. 10. 2014
----------------------	--------------

Změna č. 1 ÚP Police nad Metují	Společné jednání 23. 4. 2019
---------------------------------	------------------------------

Změna č. 2 ÚP Police nad Metují	Zahájeno pořízení
---------------------------------	-------------------

Suchý Důl

ÚPO Suchý Důl	18. 5. 2001
---------------	-------------

Změna č. 1 ÚPO Suchý Důl	15. 5. 2008
--------------------------	-------------

Šonov

ÚP Šonov	25. 10. 2010
----------	--------------

Teplice nad Metují

ÚP Teplice nad Metují	31. 12. 2012
-----------------------	--------------

Změna č. 1 ÚP Teplice nad Metují	Veřejné projednání 26. 4. 2019
----------------------------------	--------------------------------

Velké Petrovice

ÚP Velké Petrovice	27. 12. 2017
--------------------	--------------

Vernéřovice

ÚP Vernéřovice	12. 4. 2011
Žďár nad Metují	
ÚP Žďár nad Metují	27. 8. 2008
Změna č. 1 ÚP Žďár nad Metují	15. 10. 2013

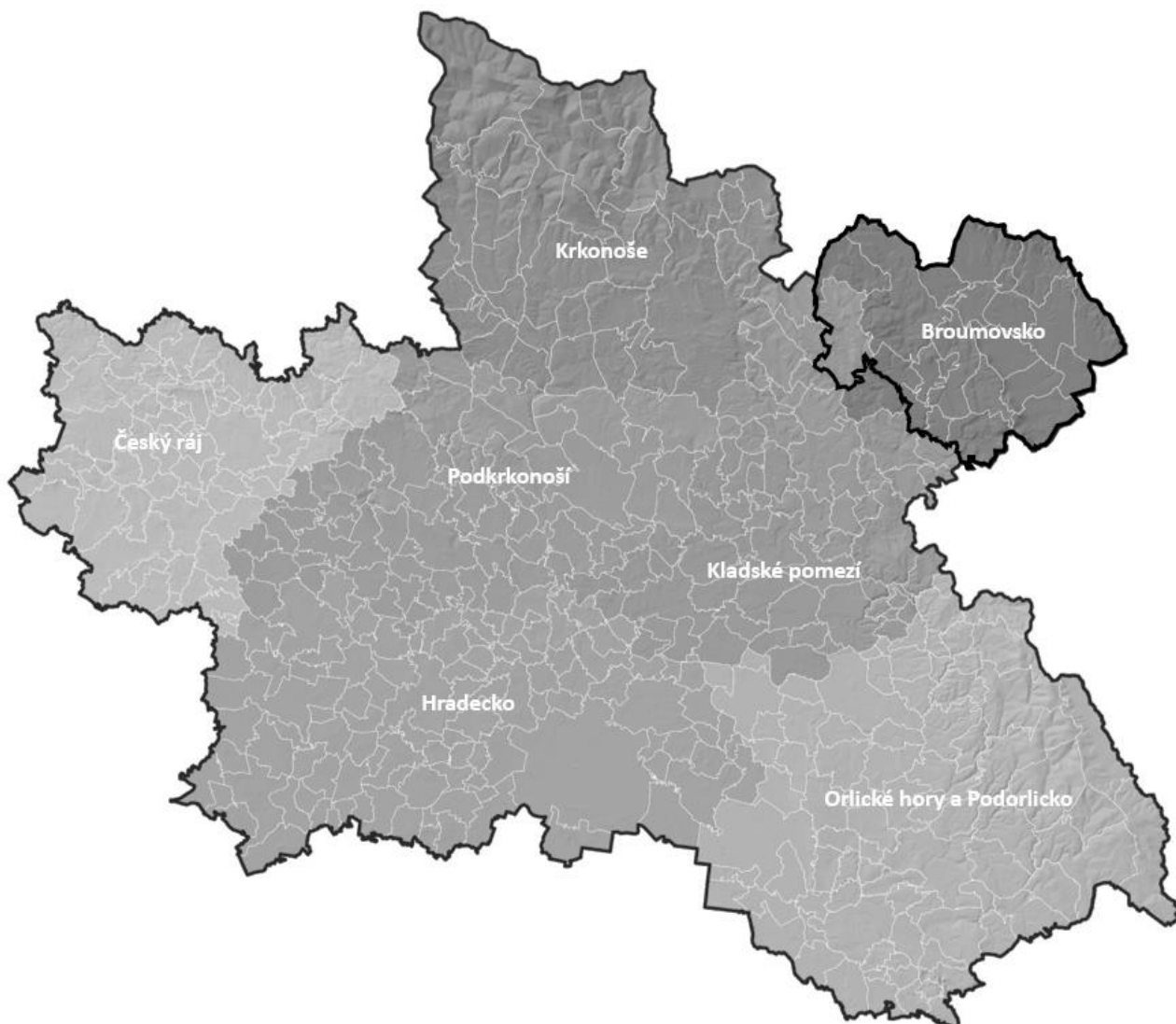
Tab.: Stav územně plánovací dokumentace obcí dle evidence územně plánovací činnosti (ILAS) k 31. 3. 2019

Cestovní ruch v řešeném území

Rajonizace cestovního ruchu

Od roku 2017 probíhá prostřednictvím CzechTourism proces certifikace destinačních managementů v České republice. Na území Královéhradeckého kraje je aktuálně vymezeno 7 turistických regionů: Broumovsko, Hradecko, Kladské pomezí, Krkonoše, Orlické hory a Podorlicko, Podkrkonoší a Český ráj.

Území řešené touto územní studií zahrnuje téměř celý **Turistický region Broumovsko** (bez obce Stárkov) a v rozsahu obce Jívka zasahuje do **Turistického regionu Kladské pomezí**.

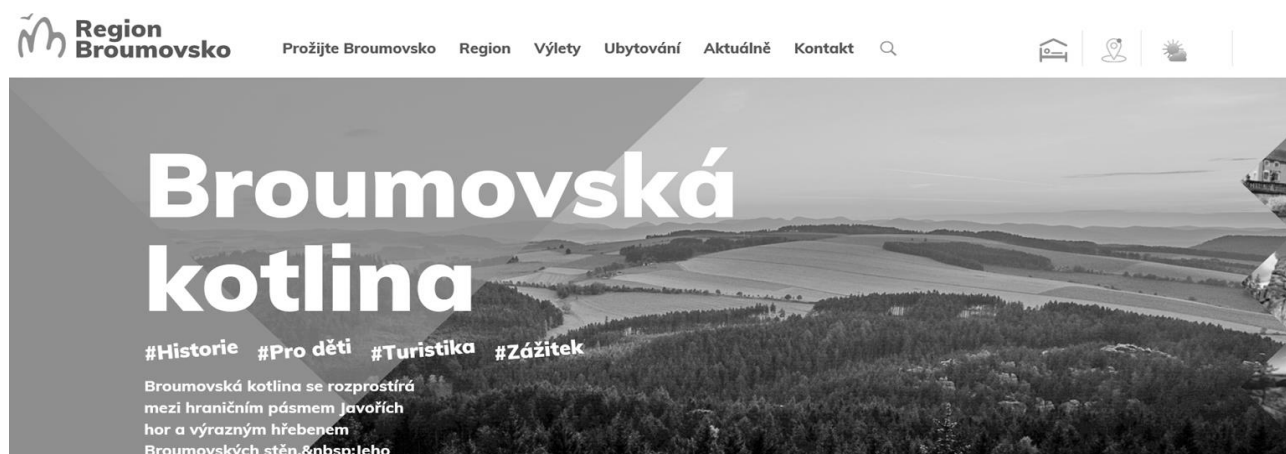
Obr.: Turistické regiony dle CzechTourism (2017). Řešené území označené černě. [zdroj: Královéhradecký kraj, Oddělení informatiky, 11/2018]

Destinační management v řešené území

V rámci Královéhradeckého kraje je aktuálně certifikováno celkem 7 oblastních organizací destinačních managementů⁴ pro 7 turistických regionů: Kladské pomezí, o.p.s. (Kladské pomezí), Hradecká kulturní a vzdělávací společnost, s.r.o. (Hradecko), Krkonoše – svazek měst a obcí (Krkonoše), Podzvičinsko, z.s. (Podkrkonoší), Sdružení Český ráj, z.s. (Český ráj), Orlické hory a Podorlicko (Orlické hory a Podorlicko), Společnost pro destinační management Broumovska, o.p.s. (Broumovsko).

Téměř celé řešené území (až na obec Jívka) spadá pod Turistický region Broumovsko, kde vykonává svou působnost **Společnost pro destinační management Broumovska, o.p.s.** Obec Jívka spadá pod Turistický region Kladské pomezí, kde vykonává svou působnost **Kladské pomezí, o.p.s.**

Společnost pro destinační management Broumovska (SDMB)

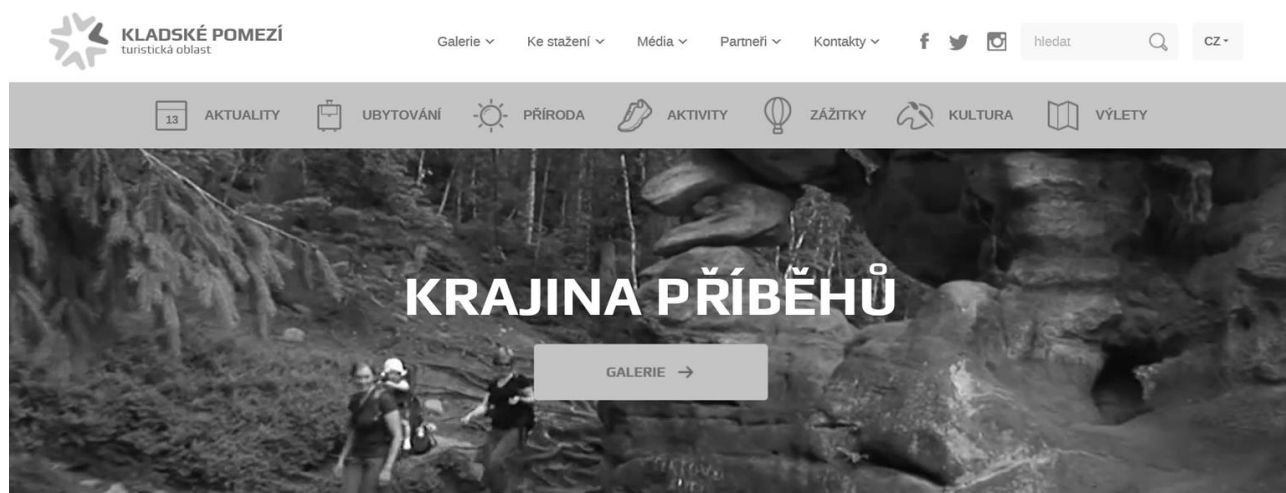

Obr.: Turistický portál www.broumovsko.cz. [Zdroj: www.broumovsko.cz]

Společnost pro destinační management Broumovska, o.p.s. vykonává svou působnost na území CHKO Broumovsko.

Společnost pro destinační management Broumovska, o.p.s. provozuje turistický webový portál www.broumovsko.cz, vydává turistické noviny LETNÍ.BROUMOVSKO a ZIMNÍ.BROUMOVSKO.

Destinační společnost pro turistickou oblast Kladské pomezí

Obr.: Turistický portál www.kladskepomezi.cz. [Zdroj: www.kladskepomezi.cz]

⁴ Organizace destinačních managementů (též destinační společnosti) mají za úkol zajišťovat koordinaci a kooperaci poskytovatelů služeb cestovního ruchu na daném území (v dané destinaci) za účelem efektivnějšího řízení turismu v regionu. Snaží se zajistit udržitelný rozvoj území, konkurenceschopnost na trhu, ucelenou nabídku aktivit a spolupráci jednotlivých subjektů. Využívá k tomu nástrojů managementu.

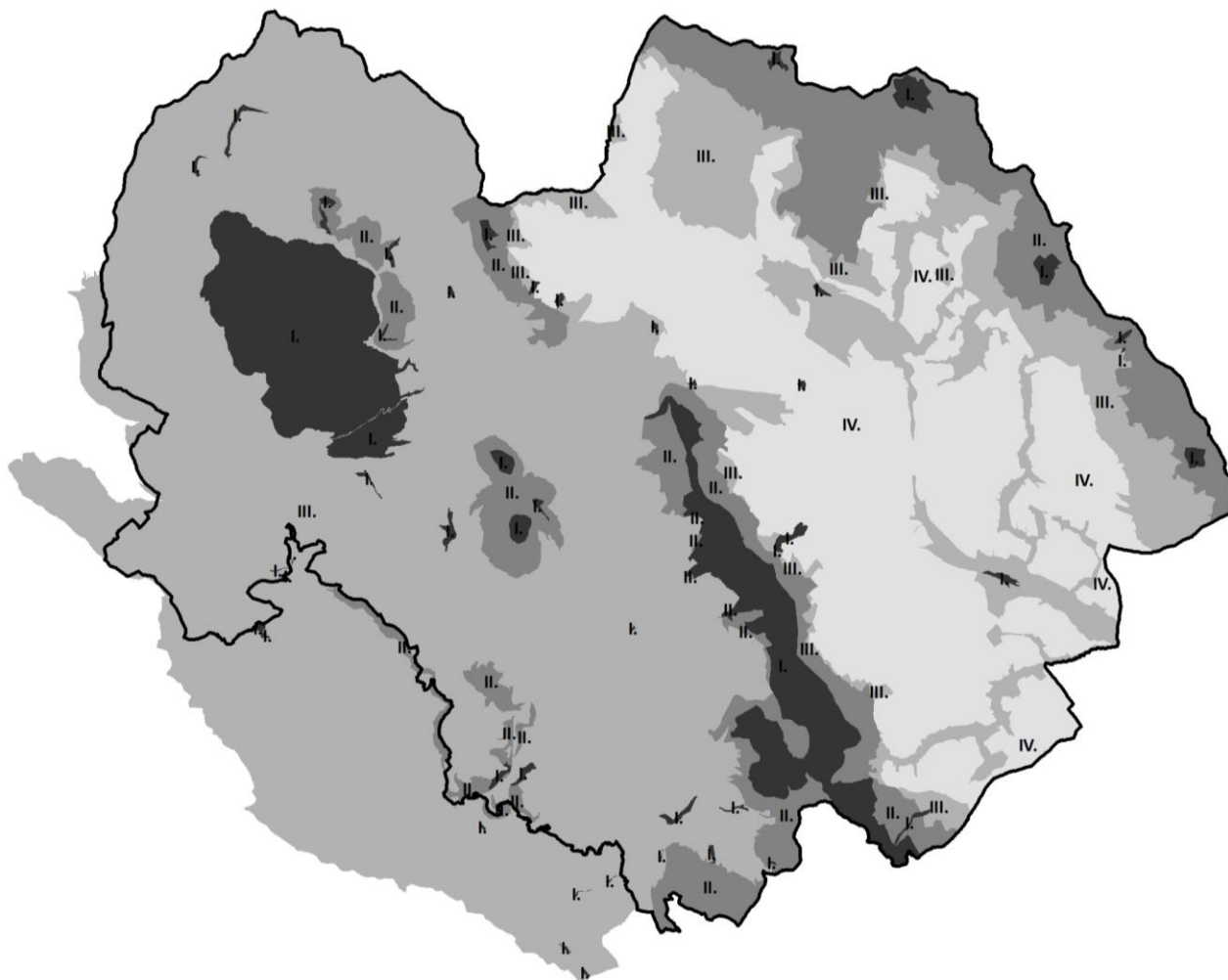
Kladské pomezí, o.p.s., destinační společnost pro turistickou oblast Kladské pomezí, vykonává svou působnost na území Turistického regionu Kladské pomezí.

Destinační společnost pro turistickou oblast Kladské pomezí provozuje turistický webový portál www.kladskepomezí.cz, vydává turistické noviny KLADSKÉ POMEZÍ.

Chráněná krajinná oblast Broumovsko

Chráněná krajinná oblast Broumovsko (CHKO) byla zřízena v roce 1991 vyhláškou Ministerstva životního prostředí č. 157/1991 Sb. Zaujímá plochu 430 km². Účelem je „ochrana a postupná obnova hodnot krajiny, jejího vzhledu a jejích typických znaků a vytvoření a rozvíjení ekologicky optimálního systému všestranného využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů v oblasti“. Severní a východní hranici tvoří státní hranice s Polskou republikou. Vnitrostátní hranice vede od Žďárek přes Hronov a Zbečnick k Hornímu Kostelci a dále po Panské cestě Jestřebími horami přes Odolov pod Žaltman, odkud pokračuje kolem Radvanic až ke státní hranici u Chvalče.

Zonace CHKO Broumovsko

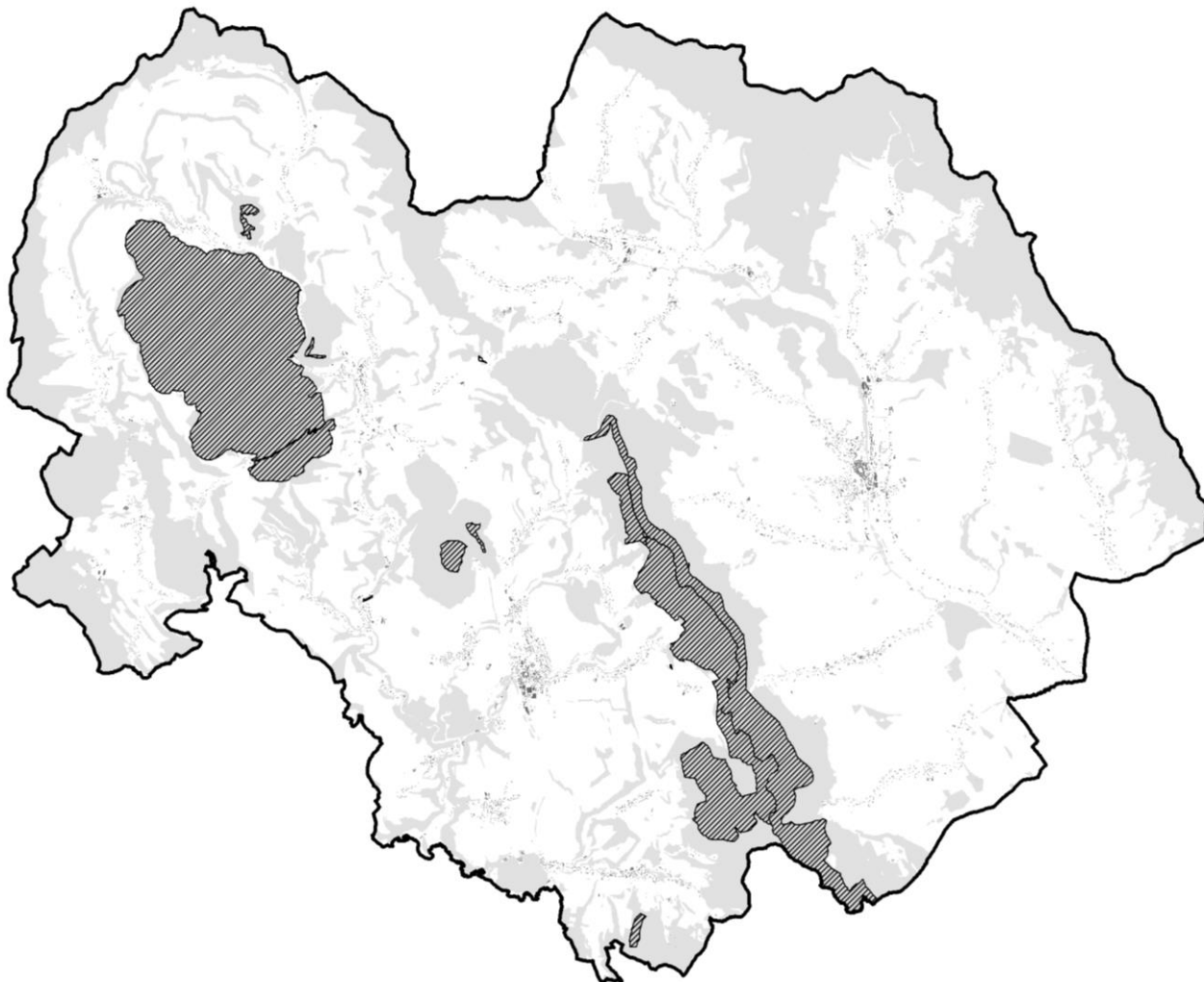
Obr.: Schéma zonace CHKO Broumovsko. [Zdroj: data ÚAP Královéhradeckého kraje, 4. aktualizace 2017]

I. zóna: Zahrnuje zejména přírodní ekosystémy pískovcových skalních oblastí i dochované zbytky přírodě blízkých lesů na těžko přístupných lokalitách a údolní nivy s větší biologickou rozmanitostí. Tvoří přibližně 1/10 celkové plochy CHKO.

II. zóna: Zabírá 14 % území CHKO. Zahrnuje lesy s různou, někdy značně změněnou druhovou skladbou, od starších, kvalitních listnatých a smíšených porostů až po čisté jehličnaté monokultury. Porosty jsou většinou stejnověké. Na zemědělské půdě tvoří II. zónu polokulturní až kulturní travinné porosty.

III. zóna, IV. zóna: Jsou tvořeny zemědělskými pozemky a lesy s různou druhovou skladbou (vesměs jehličnaté, ale občas i velmi kvalitní smíšené a listnaté porosty menšího rozsahu, které nelze zahrnout do II. zóny) a sídelními útvary. Lesy ve IV. zóně jsou menšího rozsahu, obklopené rozsáhlými plochami zemědělské půdy. IV. zóna je vymezena v prostoru Broumovské kotliny.

Malplošná zvláště chráněná území na území CHKO Broumovsko

Obr.: Schéma malplošných zvláště chráněných území v řešeném území. [Zdroj: data ÚAP Královéhradeckého kraje, 4. aktualizace 2017]

V řešeném území se nacházejí tato malplošná zvláště chráněná území přírody a krajiny:

Národní přírodní rezervace (NPR)

- Adršpašsko-teplické skály
- Broumovské stěny

Národní přírodní památky (NPP)

- Polické stěny

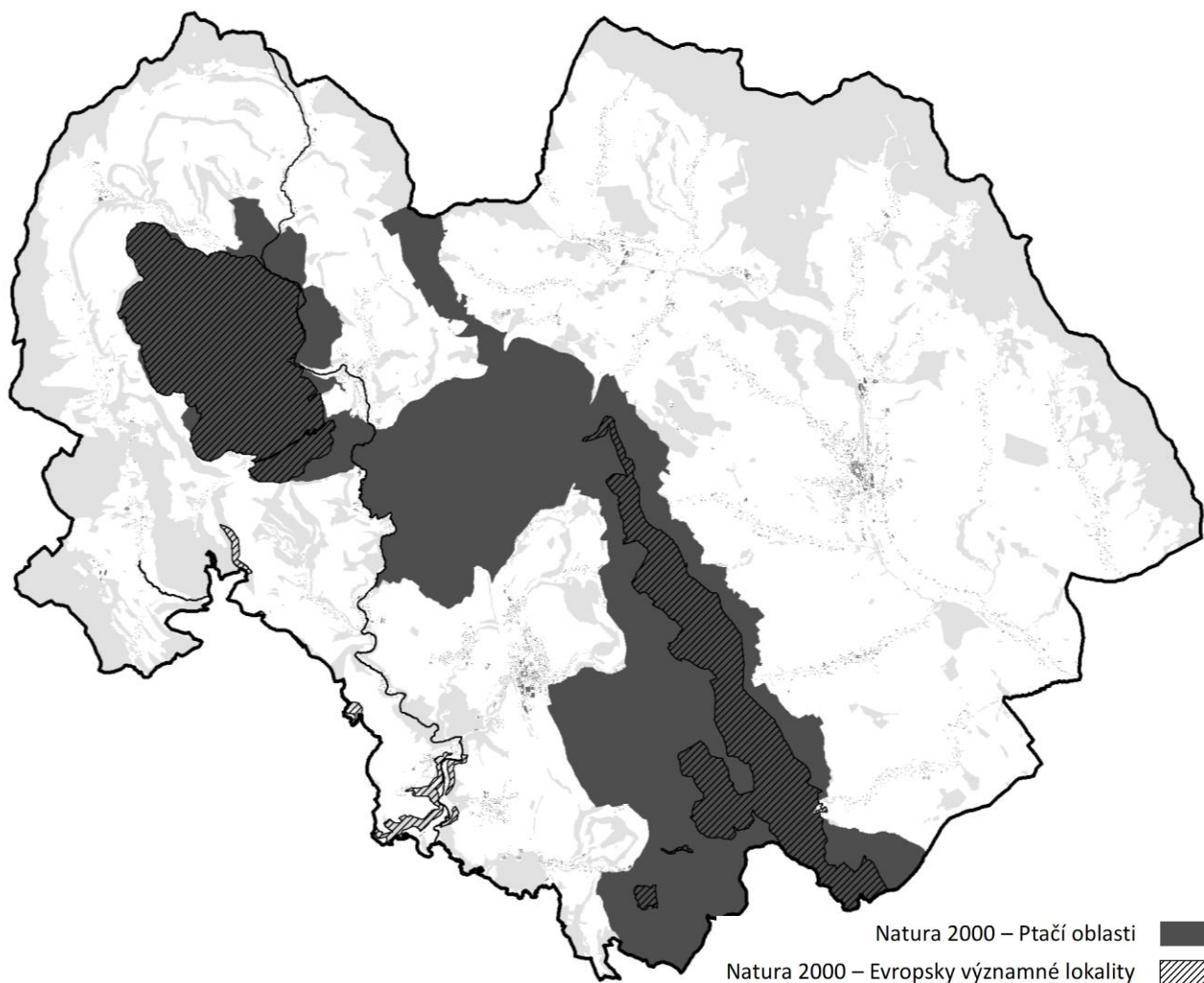
Přírodní rezervace (PR)

- Farní stráž
- Křížová cesta
- Ostaš

Přírodní památky (PP)

- Borek
- Kočičí skály
- Mořská transgrese
- Pískovcové sloupky
- Šafránová stráž

Lokality soustavy Natura 2000

Obr.: Schéma lokalit Natura 2000 v řešeném území. [Zdroj: data ÚAP Královéhradeckého kraje, 4. aktualizace 2017]

V řešeném území se nacházejí tyto lokality soustavy Natura 2000:

Evropsky významné lokality (EVL)

- Adršpašsko-teplické skály
- Broumovské stěny
- Metuje a Dřevíč
- Stárkovské bučiny
- Kozínek
- Vladivostok
- Řeřišný u Machova

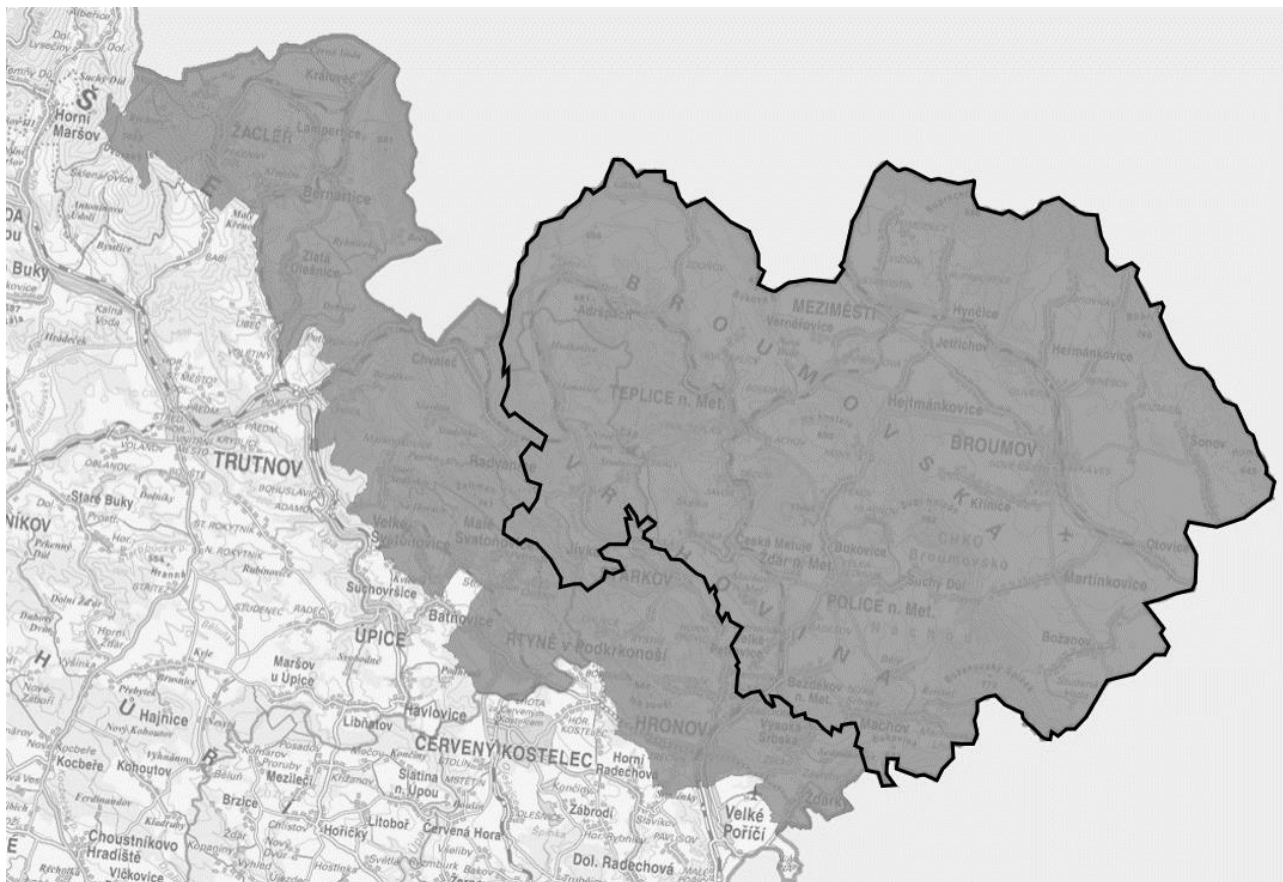
Ptačí oblasti (PO)

- Broumovsko

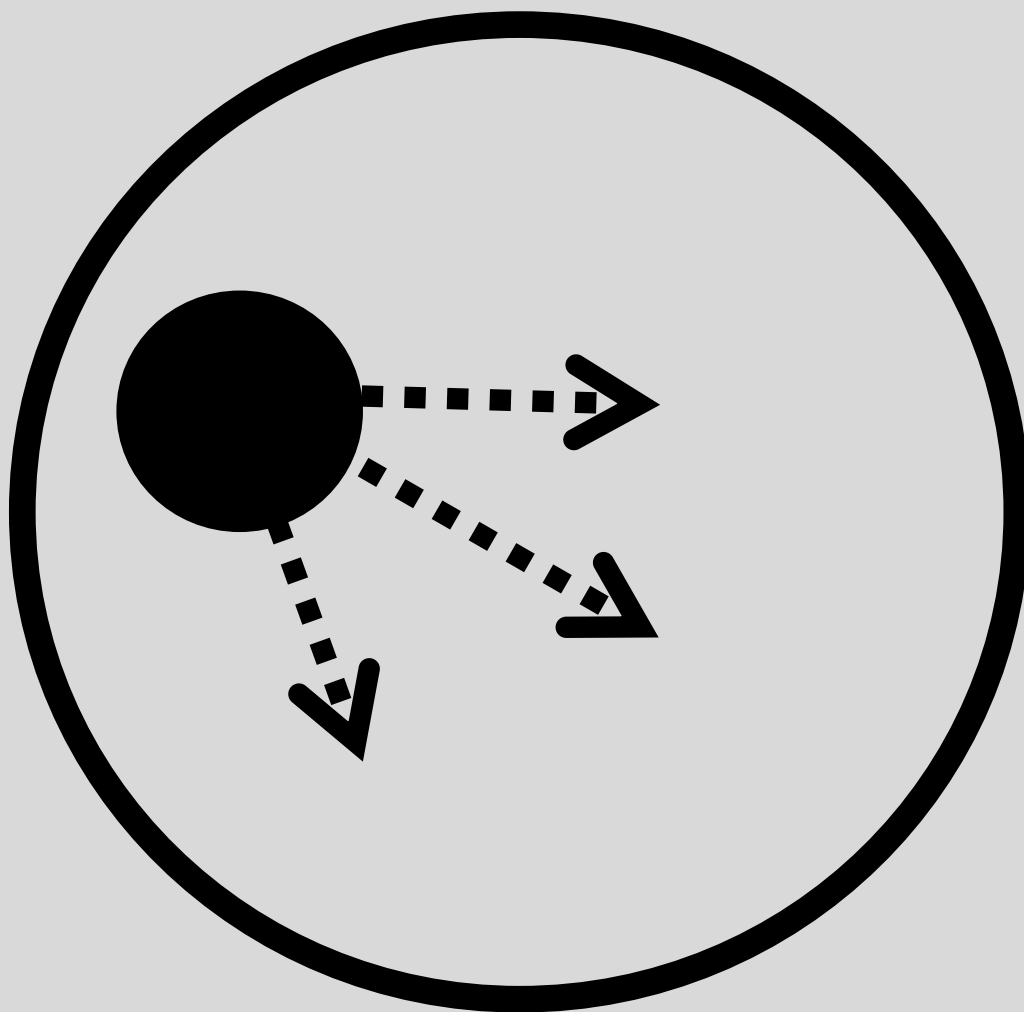
Národní geopark Broumovsko

V dubnu 2018, na jarním zasedání Rady národních geoparků, převzal geolog Ing. Stanislav Stařík z rukou předsedkyně Rady národních geoparků Ing. Marty Páskové, Ph.D. Certifikát Národní geopark Broumovsko, vydaný Ministerstvem životního prostředí ČR. Národní geopark Broumovsko se tak s pořadovým číslem 9 zařadil do seznamu českých národních geoparků jako další výjimečné geologicko-historicko-kulturní území České republiky. Geopark v tomto pojetí není novým samostatným chráněným územím, ani zábavním nebo rekreačním parkem s nejrůznějšími atrakcemi. Národní geoparky jsou území, která představují výjimečné geologické bohatství a další přírodní a kulturní dědictví naší země. Geoparky ukazují, jak neživá příroda ovlivňuje životy místních lidí. Geopark je území, které zahrnuje geologické jevy zvláštního významu (a to jakékoliv velikosti) a skupiny geotopů, mající regionální a národní význam pro geovědy, geologickou vzácnost a reprezentující krajinu a její geologickou historii. Kromě geologických hledisek zahrnuje i fenomény geomorfologické, archeologické, ekologické, a historické, kulturní a esteticky hodnotné prvky krajiny, které mohou být současně využívány pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Má jasně určenou hranici a dostatečně velkou rozlohu na prezentaci geologických hodnot území, tak, aby byl umožněn i udržitelný rozvoj příslušného území. V regionu označeném jako geopark se návštěvníci mohou zajímavou formou seznamovat s jevy souvisejícími s geologickým utvářením daného území, které však mohou být současně využívány pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Značka geoparku umožňuje prezentaci geologických hodnot území a současně rozvojem cestovního ruchu pomáhá rozvoji samotného příslušného území.

Hlavními atraktivitami geoturismu jsou tzv. geotopy. To jsou místa nebo objekty, které mají regionální a národní význam pro geologické vědy a reprezentují krajinu a její geologickou historii. K interpretaci geologického dědictví se využívá populárně odborný výklad, spojený ideálně se službami geoprůvodce. Geopark zdůrazňuje i historické, kulturní a esteticky hodnotné prvky krajiny. V této souvislosti nabízí území Geoparku Broumovsko také unikátní kamenné statky lánových vsí a výjimečný architektonický soubor barokních církevních objektů.

Obr.: Schéma Národního geoparku Broumovsko. [Zdroj: aopkcr.maps.arcgis.com]

Územní studie
specifické oblasti
Broumovsko

Prolog

Přístup k řešení

.... konkrétní a územně adresný

Broumovsko je po léta předmětem řešení celé řady koncepčních a strategických rozvojových dokumentů, jak ostatně dokládá seznam zdrojů použitých pro zpracování této územní studie. Většina z těchto dokumentů přináší velmi komplexní popis současného stavu území, v lepším případě se pokouší rovněž o vyhodnocení hlavních problémů. Ve své návrhové části se však, až na výjimky, většina dokumentů omezuje na soubor velmi obecných doporučení, požadavků a opatření typu „zlepšit podmínky cestovního ruchu“, „zvýšit počet ubytovacích zařízení“, „podporovat rozvoj lokální ekonomiky“ či „preferovat železniční dopravu“. Bez podrobnější specifikace, bez hierarchizace, provázanosti a podmíněnosti navržených záměrů a doporučení a zejména bez konkrétního územního průmětu.

Obecným doporučením a proklamacím zpravidla není co zásadního vytknout. Nejsou však dostatečným vodítkem pro konkrétní a územně adresný rozvoj území. Neurčují priority a nestanovují podmínky pro naplnění svých vlastních cílů.

Ambicí Územní studie specifické oblasti Broumovsko je vedle srozumitelného a dobře komunikovatelného příběhu Broumovska přinést i dostatečně konkrétní a adresný návrh možného průniku navrženého příběhu Broumovska do území. Ambicí je ukázat konkrétní potenciální územní nároky navržených řešení, dopady navržené koncepce rozvoje Broumovska do krajinných a urbánních struktur i do kvality života obyvatel Broumovska.

Územní studie specifické oblasti Broumovsko se neskrývá za obecné proklamace, ale transparentně pojmenovává problémy a navrhuje jejich konkrétní řešení, v kontextu měřítka zpracování územní studie a velikosti řešeného území.

.... citlivý a pokorný

Územní studie specifické oblasti Broumovsko přitom přistupuje s absolutním respektem ke krajině, sídelní struktuře i kulturním statkům Broumovska jako ke křehké a zranitelné kráse, kterou je žádoucí zachovat i pro příští generace. Cílem je „udržet krajinku Broumovska tak hezkou, jak už je.“

Územní studie specifické oblasti Broumovsko se vyhýbá velkorysým řešením náročným na plochy a prostor a na stavební zásahy do území. Podpora rozvoje Broumovska nemá spočívat v novém betonování a asfaltování, ale v souboru spíše rozsahem menších, méně stavebně i organizačně náročných, a tudíž časově i finančně snáze realizovatelných opatření. Namísto jednoho velkého a drahého opatření je upřednostňováno deset menších, dosažitelných.

Územní studie specifické oblasti Broumovsko hledá řešení primárně využívající existujících, a přitom dosud nevyužitých nebo nedostatečně využitých potenciálů, nápravu nedostatků hledá vždy přednostně v územích robustnějších a méně zranitelných, typicky ve městech a v obcích na Broumovsku či v krajině odolnější vůči změnám a zvýšené rekreační zátěži.

Kulturní krajina Broumovska se vyvíjí bezmála jedno tisíciletí. Během té doby zažila mnoho společenských i ekonomických kotrmelců, jejichž stopy jsou v ní většinou sotva znatelné, pokud se netrefily do toho, k čemu má Broumovsko předpoklady. Cesta pro rozvoj Broumovska jsou desítky drobných opatření k postupnému zlepšování kvality života jeho obyvatel.

Snahy převrátit dosavadní vývoj Broumovska naruby jsou předem odsouzené k neúspěchu.

Uplatnění navržených řešení

Jakkoli se Územní studie specifické oblasti Broumovsko vyhýbá návrhům velkorysých, a tedy náročných a drahých řešení, i tak je nutné počítat s tím, že dosažení vytknutých vizí a cílů a případná realizace navržených opatření může být během na dlouhou trať. Že se může střetávat s po desetiletí zakořeněnými zvykovými právy na využívání a fungování území, s léty zažitými zvyklostmi, jejichž změnu si málokdo v území umí představit. Typickým příkladem mohou být návštěvnická parkoviště u vstupů do Adršpašských i Teplických skal, která tu od nepaměti byla a je tak jen těžko představitelné, že by mohla být zrušena a nahrazena parkováním zcela mimo oblast Dolního Adršpachu a Střemského podhradí.

Základními předpoklady pro úspěšné uplatnění Územní studie specifické oblasti Broumovsko proto jsou:

.... trpělivost

Rychlá a zkratkovitá řešení jen zřídka nesou dobré plody. Trpělivost přináší růže.

Dosažení vizí a cílů rozvoje Broumovska bude poutí na dlouhou trať. Bude vyžadovat mnoho významnějších i drobnějších změn, na které si obyvatelé, uživatelé i návštěvníci území budou muset postupně zvykat. Všichni musí mít dostatek času na adaptaci na provedené změny.

Změny v území bude nutné provádět postupně, ve vzájemně provázaných krocích. Pozitivní změny v území se tak mohou projevit až v delším časovém horizontu.

.... odvaha

Odvaha zajišťuje pevnost v obtížích a vytrvalost v úsilí o dosažení vytčených cílů, dává sílu překonat strach z neúspěchu.

Jedině odvaha přikročit k postupným změnám v území může vést k úspěšnému dosažení vizí a cílů rozvoje Broumovska. Odvaha změnit věci, které v území i desetiletí „nějak“ fungují, ale které by po provedení změn mohly fungovat lépe.

.... součinnost

Věci činěné na úkor ostatních nakonec uškodí všem.

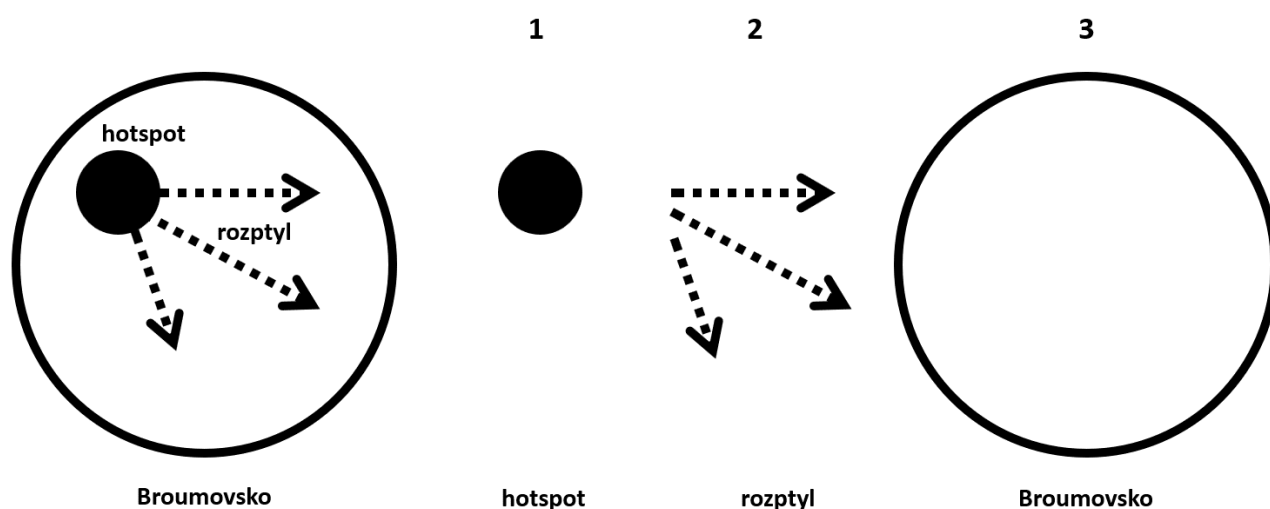
Dosažení vytčených vizí a cílů a realizace navržených opatření nejsou možné bez jednotného a koordinovaného přístupu všech aktérů v území, zejména pak dotčených obcí. Řešení musí být systémová, je třeba se vyvarovat individuálních řešení bez vazby na okolí a ostatní prvky v systému.

Sebelépe realizované opatření na jednom místě nepřispěje k naplnění cíle, pokud bude v rozporu a konfliktu se stejně dobře realizovaným opatřením na jiném místě. Je proto nezbytné věci dělat ve vzájemné součinnosti, a po vzájemné dohodě na společném cíli.

Struktura

Úrovně řešení územní studie

Územní studie specifické oblasti Broumovsko je strukturována do tří základních úrovní, které na sebe vzájemně logicky navazují a vzájemně se částečně prolínají:

1 Hotspot Adršpašsko-teplické skály

Jádrem a ústředním tématem řešení Územní studie specifické oblasti Broumovsko je území Adršpašsko-teplických skal a navazujících nástupních prostorů a příjezdových tras k nim. Turisticky nejvíce exponovaná část Broumovska mezi Teplicemi nad Metují a Horním Adršpachem. Území, které každoročně v letní sezóně odolává náporu návštěvníků a vysoké dopravní zátěži.

Zcela záměrně začíná řešení území studie tématem hotspotu. Návštěvnost Adršpašsko-teplických skal je akcelerátorem návštěvnosti celého Broumovska. Negativní důsledky vysoké návštěvnícké zátěže Adršpašsko-teplických skal na jejich širší okolí byly hlavním stimulem pro pořízení této územní studie.

Územní studie specifické oblasti Broumovsko přináší zcela nový pohled na jádrové území Broumovska, na prostor skalních měst a přístupových a nástupních prostorů do nich, na jeho uspořádání a režim fungování, na prostorové a provozní vztahy. Pohled nezaujatý desetiletými zakořeněnými zvykovými právy.

Územní studie specifické oblasti Broumovsko motivuje k úplně jinému uvažování o jádrovém území. Nabízí alternativu jeho možného budoucího fungování, jehož cílem je maximálně chránit dochované hodnoty a prostředí, obyvatele území i jeho návštěvníky.

2 Rozptyl návštěvníků Broumovska

Jedním z klíčových navržených řešení návštěvnicky přetíženého jádrového území Broumovska – hotspotu je rozptyl návštěvníků Adršpašsko-teplických skal v prostoru a v čase. Aby i další atraktivní místa na Broumovsku s odpovídající absorpční kapacitou mohla z velké oblíbenosti Adršpašsko-teplických skal těžit. Aby návštěvníci Adršpašsko-teplických skal setrvali na Broumovsku déle a prodloužili tak denní i sezónní návštěvnost území. Návštěva Broumovska se nemá omezit na návštěvu Adršpašsko-teplických skal.

V oblasti propagace, organizace a rozvoje infrastruktury cestovního ruchu je na Broumovsku hodně uděláno. V území působí **Společnost pro destinační management Broumovska, o.p.s.**, která provozuje turistický server www.broumovsko.cz. Rozvoji Broumovska nejen v oblasti cestovního ruchu pomáhá **Agentura pro rozvoj Broumovska, z.s.** či **Strategická rada regionu Broumovska**.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR zpracovala komplexní **dokument Koncepte práce s návštěvnickou veřejností v CHKO Broumovsko**, který vymezuje „podporované směry rozvoje území CHKO a geoparku Broumovsko“, včetně velmi podrobného návrhu režimu a uspořádání nástupních míst do jednotlivých návštěvnicky atraktivních míst Broumovska a včetně specifikace potřebné návštěvnické infrastruktury.

Smyslem Územní studie specifické oblasti Broumovsko není replikovat a syntetizovat vše již jednou vymyšlené, navržené či dokonce realizované. Územní studie si v oblasti rozptylu návštěvníků v prostoru a v čase klade za cíl doplnit a obohatit existující mozaiku řešení na usměrnění návštěvníků Broumovska o nové náměty na využití některých dosud nevyužitých potenciálů. Nesnaží se přitom podchytit každý detail, každou jednotlivost, ale soustředí se na hlavní pilíře řešení v širším kontextu celého Broumovska a jeho bezprostředního okolí.

3 Broumovsko místních obyvatel

Prostorem pro navržený rozptyl návštěvnosti turisticky nejexponovanějších míst, zejména pak Adršpašsko-teplických skal, je primárně území celého Broumovska, území s křehkou a zranitelnou přírodou a s obydlenou malebnou až mystickou krajinou, která má jen omezenou absorpční kapacitu. Na Broumovsku žijí a pracují lidé, navržený rozptyl návštěvnosti do prostoru Broumovska nesmí narušit jejich přirozené prostředí, klid a pohodu života.

Broumovsko přitom nemůže sázet jen na jednu kartu. Rozvoj cestovního ruchu a navázaných ekonomických aktivit je jistě žádoucí, Broumovsko však není územím, které by mohlo být živé jen z turismu. Broumovsko nejsou centrální Krkonoše, kde každá obec je střediskem intenzivní rekreace s ekonomikou závislou na turismu. Na Broumovsku je žádoucí rozvíjet turismus jako jedno z více ekonomických odvětví. To přitom neznamená, že by právě rozvoj služeb pro turisty a navázaných aktivit neměl být hnacím motorem místní ekonomiky.

Tématem Broumovska je dále jeho prostorová odlehlost a převažující řídká struktura venkovského osídlení. Nelze předpokládat absolutní zvrat současného socioekonomického vývoje Broumovska, charakterizovaného úbytkem počtu obyvatel a jejich stárnutím. Je žádoucí připravit Broumovsko na další pokračování tohoto trendu, přitom však vytvářet maximum podmínek a stimulů pro jeho zpomalení, resp. zastavení, a zvláště pak pro zmírnění negativních dopadů nepříznivého trendu.

Jednotlivé úrovně řešení Územní studie specifické oblasti Broumovsko se vzájemně částečně překrývají:

Překryvem řešení úrovně **Hotspot a Rozptyl** je potenciál mikro rozptylu přímo v prostoru samotného hotspotu, zejména pak (alespoň mimo návštěvnicky špičkové dny a časy, kdy jsou oboje skály naplněné turisty) přelití části návštěvníků z Adršpašských skal do neméně atraktivních Teplických skal (to již dnes podporuje otevření Vlčí rokle propojující obě skalní města), ale také prodloužení pobytu přímo v nástupních prostorech do obou skalních měst v Dolním Adršpachu a ve Střemenském podhradí. To samozřejmě předpokládá jejich kultivaci a zásadní doplnění jejich návštěvnické infrastruktury, a to zejména v Teplicích nad Metují, lázeňském městečku vybaveném kompletním spektrem služeb pro návštěvníky.

Překryvem řešení úrovně **Rozptyl a Broumovsko** je ekonomický potenciál rozptylu návštěvnosti turisticky nejexponovanějších míst na Broumovsku do prostoru celého Broumovska. Rozvoj služeb pro turisty i v jiných místech Broumovska než v místech dnes turisticky nejnavštěvovanějších, je šancí pro stabilizaci a rozvoj místní ekonomiky.

Vnitřní struktura úrovní řešení územní studie

Každá ze tří úrovní řešení Územní studie specifické oblasti Broumovsko je členěna vždy na dvě základní části: Východiska a Návrh:

Východiska

Východiska rekapituluji **klíčová témata stávajícího stavu, uspořádání a fungování území Broumovska** v dané úrovni řešení územní studie.

Východiska jsou **esencí poznání o stavu a dosavadním vývoji Broumovska**. Syntetizují rešerši dostupných zdrojů, teoretické studium klíčových témat rozvoje řešeného území, poznatky z fyzických terénních průzkumů území, závěry komplexní analýzy řešeného území a v neposlední řadě poznatky z osobních jednání s vybranými aktéry rozvoje území. Zaměřují se výhradně na **zásadní témata rozvoje území** v dané úrovni řešení územní studie.

Východiska objasňují a zdůvodňují přístup k návrhu řešení.

Návrh

Návrh řešení každé z úrovní řešení územní studie obsahuje vizi, cíle a opatření k dosažení jednotlivých cílů.

Vize vyjadřuje pozitivní obraz žádoucího budoucího stavu území. Je vyjádřena stručným popisem základní cílové podoby, uspořádání a fungování území a jeho žádoucích kvalit.

Vize je konkretizovaná v souboru dílčích **cílů**, které jsou pro každou úroveň řešení územní studie formulovány vždy tři. Cíle podrobněji a adresněji popisují žádoucí cílový stav území, kterého má být realizací opatření navržených touto územní studií dosaženo. Cíle postihují vždy celou širší vize a všechny její zásadní dimenze.

Pro dosažení každého z definovaných cílů je navržen vždy širší soubor konkrétních a územně adresných **opatření**. Ta představují návrhy možných konkrétních záměrů na provedení změn v území určených k dalšímu prověření, včetně jejich územních průmětů, případně návrh možných managementových a organizačních změn v území. Opatření jsou navržená k dalšímu podrobnému prověření, přičemž se v rámci tohoto prověření připouští i návrh odchýlného řešení. S ohledem na věcný obsah této územní studie jsou jednotlivá navržená opatření odlišována podle jejich charakteru na:

opatření plánovací [P], která navrhuji koncepční změny využití a uspořádání větších celků území a směřující zpravidla k širšímu plánovacímu procesu, zahrnujícímu například aktualizaci ZÚR, změny územních plánů dotčených obcí či vyhotovení plošně rozsáhlejších územních studií;

opatření urbanistická [U], která navrhuji dílčí změny urbanistické struktury, plošného a prostorového uspořádání konkrétního menšího území, směřující zpravidla k pořízení podrobné územní studie zaměřené na detailní řešení uspořádání zástavby, veřejných prostranství, dopravní infrastruktury apod.;

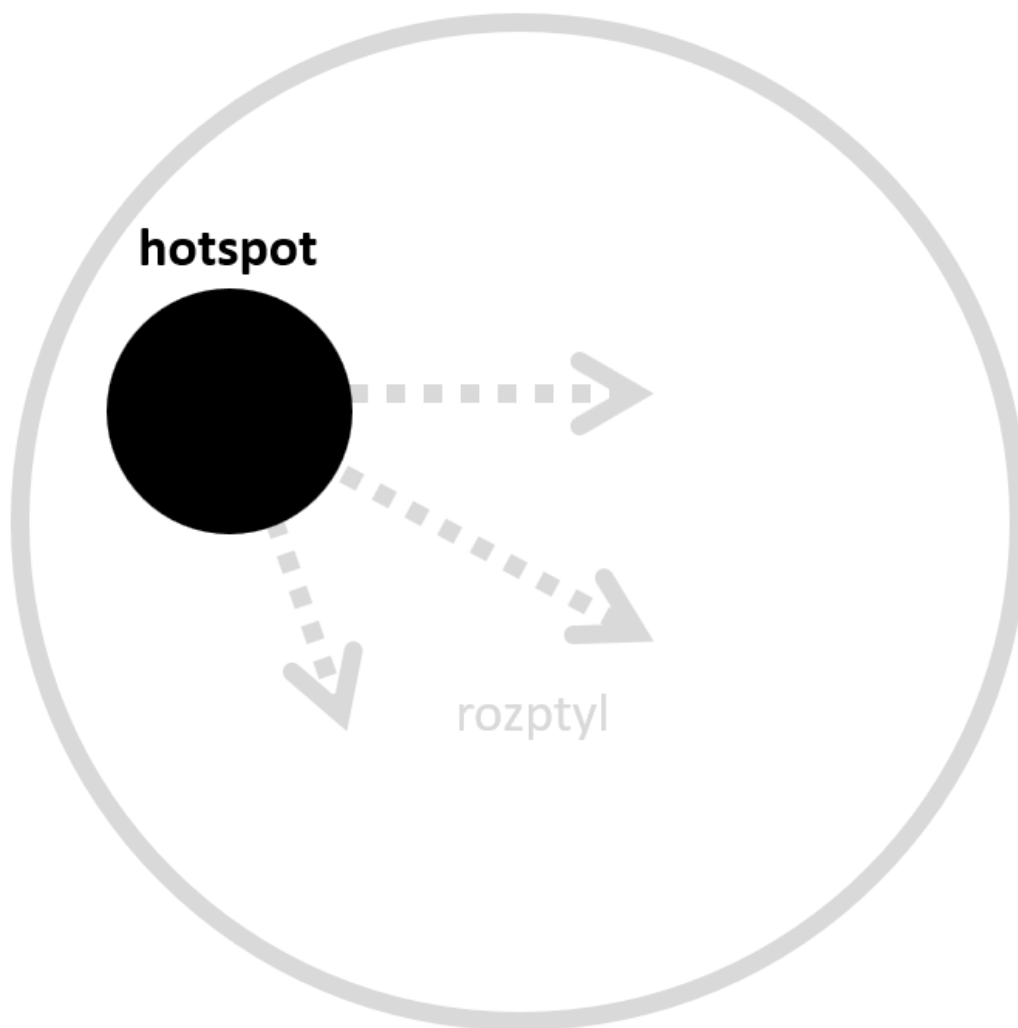
opatření stavebně-architektonická [S], která navrhuji detailní změny stavebního charakteru, v rozsahu jednotlivých staveb, popřípadě souboru staveb;

opatření organizační [O], která navrhuji čistě organizační/managementové změny nestavební povahy, zpravidla bez konkrétního územního průmětu a rozměru a často zcela bez vyvolaných změn ve fyzickém uspořádání území.

U každého navrženého opatření je uvedeno, zda má konkrétní územní průmět, tedy zda jeho realizace může mít vliv na uspořádání či využití konkrétního území, anebo zda se jedná o opatření bez územního průmětu (typicky opatření čistě organizačního nebo managementového charakteru). U každého navrženého opatření jsou dále uvedené dotčené obce a okruh nositelů příslušného opatření.

Základní představu o potenciálních finanční náročnosti realizace je u každého opatření uveden odhad jeho realizačních nákladů. Odhad realizačních nákladů odpovídá měřítku zpracování územní studie 1 : 25 000 a její koncepční povaze.

V zájmu srozumitelnosti a transparentnosti celé územní studie je návrh každého jednotlivého opatření vždy důsledně podrobně zdůvodněn.

Broumovsko

Hotspot

Adršpašsko-teplické skály

Východiska

Přivaly návštěvníků skal

Turisticky nejvyhledávanější část Broumovska, Adršpašsko-teplické skály, se dlouhodobě potýká s narázovou velmi vysokou návštěvností, na jejíž bezproblémové usměrnění není území připravené. V uplynulých letech se každoročně v letní sezóně opakují mimořádné situace koncentrovaného přívalu návštěvníků zejména do Adršpašských skal. Četnost výskytu mimořádných situací je závislá na počasí v daném roce, podle dlouhodobých zkušeností obcí Adršpach a města Teplice nad Metují se však mimořádné situace pravidelně opakují v letní sezóně prakticky ve všech dnech polských státních svátků (1. 5., 3. 5., 9. 6., 20. 6., 15. 8.) a českých státních svátků (1. 5., 8. 5., 4. 7., 5. 7., 28. 9.) a dále ve dny pracovního volna, které navazují na státní svátky („prodloužené víkendy“). Velmi vysoká návštěvnost je pravidelně rovněž o všech letních prázdninových víkendech. Za hezkého jarního a raně podzimního počasí se vysoká návštěvnost opakuje rovněž o některých květnových, červnových či zářijových víkendech.

Velmi vysoká návštěvnost zejména Adršpašských skal se opakuje pravidelně cca 50 dnů v roce. Situace je charakteristická tím, že se v ranních a dopoledních hodinách poměrně rychle zaplní všechna oficiální parkovací stání v Dolním Adršpachu u vstupu do Adršpašských skal, stejně jako celá kapacita parkovišť ve Střmenském podhradí u vstupu do Teplických skal. Automobily jsou následně odkláněny na parkoviště do města Teplice nad Metují. Zejména Adršpašské skály, ale často také Teplické skály jsou přeplněné návštěvníky.

Obr.: Improvizované parkování „za komínem“ v Teplicích nad Metují. [Foto: Josef Bitnar, 15. 8. 2019]

Několik dní v roce, zpravidla 4-5 dní v roce, zejména ve dnech souběhu českého a polského státního svátku, resp. českého a polského prodlouženého víkendu (typicky ve dnech kolem 1. 5., 3. 5. a 8. 5.), ale také o polský státní svátek 15. 8., se Adršpašsko-teplické skály pravidelně potýkají s mimořádně až extrémně vysokou návštěvností. Za této situace nejen že dojde k velmi rychlému úplnému zaplnění parkovacích kapacit v Adršpachu i ve Střmenském Podhradí, ale velmi

rychle se zaplní také všechna parkoviště ve městě Teplice nad Metují. Město Teplice nad Metují je následně nucené pro parkování zpřístupnit například Autokemp Bučnice, louku za základní školou, „za komínem“, tedy plochy, které k parkování automobilů nejsou oficiálně určené ani technicky připravené. Policie ČR také uzavírá možnost průjezdu automobilů z Mieroszowa přes Zdoňov do Dolního Adršpachu a odklání polské automobily přijíždějící od Wałbrzychu přes Meziměstí. Na silnicích se tvoří kolony čekajících automobilů, motoristé mají tendenci využívat pro parkování i místa, která k tomu nejsou určena. Polští turisté parkují své automobily při krajnicích vozovky v Kwiatowé ulici mezi Mieroszowem a státní hranicí a do Dolního Adršpachu pokračují přes Zdoňov pěšky. Adršpašské i Teplické skály jsou zaplněné turisty, tvoří se až hodinové fronty u vstupů do skal, fronty se tvoří také ve skalách, v úzkých hrdlech na turistických okruzích. Dlouhá čekací doba je rovněž u nástupu na projíždku lodičkami po Adršpašském jezírku.

Obr.: Davy návštěvníků na Okruhu Adršpašskými skalami. [Foto: Tomáš Vocolka, 15. 8. 2019, zdroj: Aktuálně.cz]

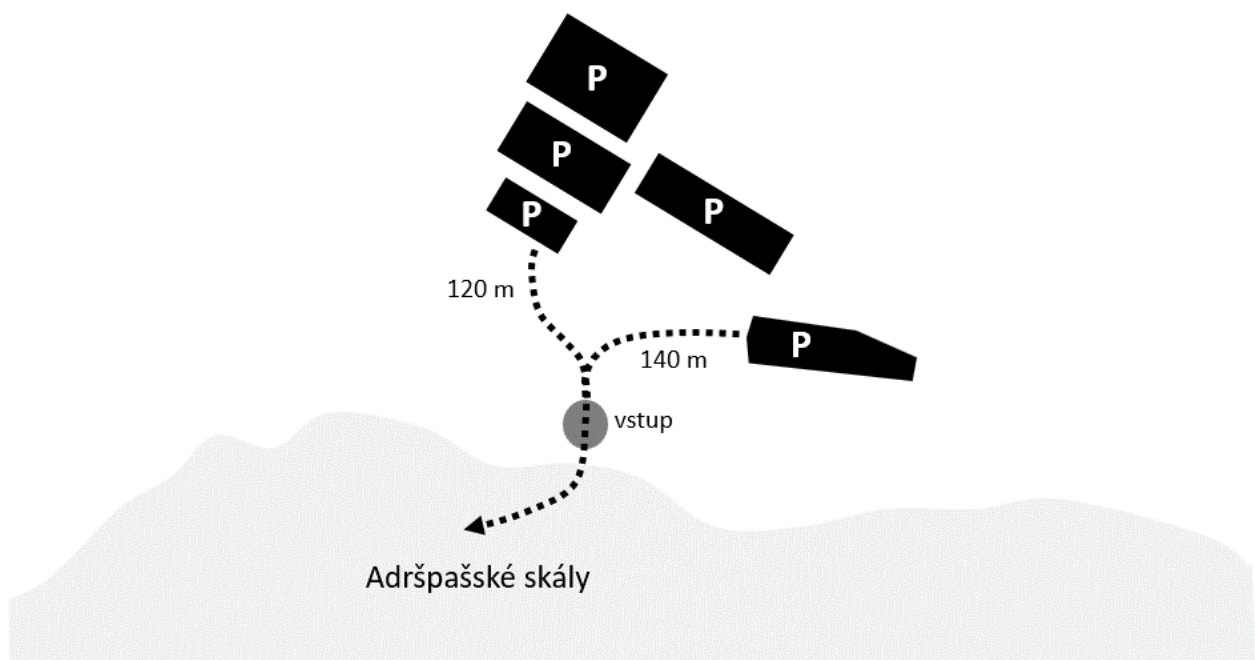
Přívaly návštěvníků skal, jakkoli se odehrávají obvykle jen desítky dnů v roce, mají četné negativní, periodicky se opakující, dopady na území. Vedle dopravních komplikací a kongescí automobilů na příjezdových silnicích k centrálním parkovištím v Adršpachu a ve Střemenském podhradí, je to intenzivní turistická zátěž vlastních skalních měst, která jsou vyhlášenou národní přírodní rezervací (zejména vybočování z vyznačených cest a sešlap porostů mimo cesty, vysoká míra znečištění okolí cest atp.), snížení kulturního zážitku z návštěvy skal, který je devalvován potížemi s dopravou do skal, čekáním ve frontách a pohybem v hustém davu ostatních návštěvníků, či deprivace místních obyvatel obcí Adršpach a města Teplice nad Metují, kteří jsou vysokou intenzitou dopravy a pohybu návštěvníků skal rušeni. Opominout přitom nelze ani dopady negativní mediální kampaně špičkové návštěvnosti skal, která odrazuje české turisty od návštěvy skal, a to i v klidnějším období.

Dle konceptu rekreační únosnosti území (Schneider a kol. 2008, Pásková 2008) může být pro chráněné hodnoty stejně devastující mírné, ale trvalé a dlouhodobé negativní působení na hodnotu, jako krátkodobé či nárazové, ale velmi intenzivní negativní působení. V případě periodicky se opakujících návalů návštěvníků do Adršpašsko-teplických skal proto nelze na systémové řešení tohoto problému rezignovat s odvoláním na jeho nárazovost a občasnost.

Zvykové právo: autem až do skal

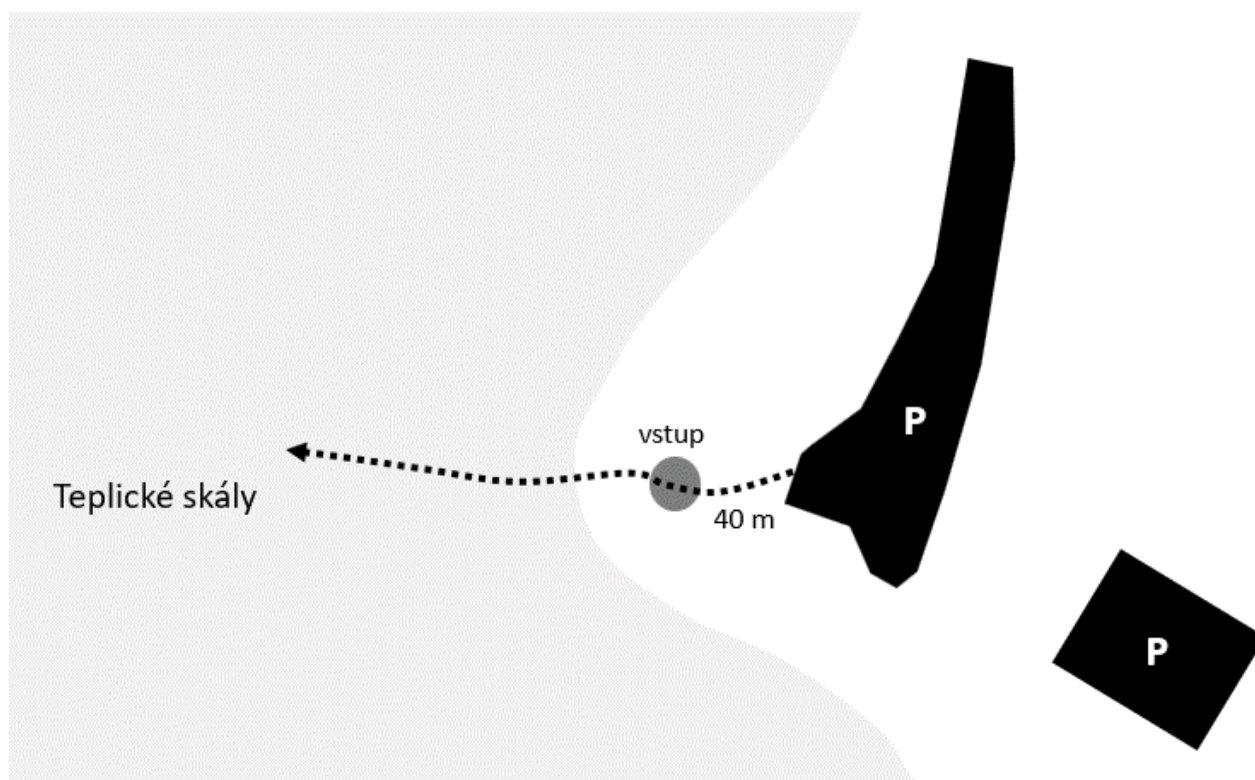
Do Adršpašsko-teplických skal se vždycky jezdilo hlavně autem.

V Dolním Adršpachu je v bezprostřední návaznosti na vstup do Adršpašských skal vybudováno **530 oficiálních (povolených) parkovacích stání** pro osobní automobily a dalších 35 parkovacích stání pro autobusy. Parkoviště pro automobily a autobusy jsou **od vstupu do skal vzdálená v rozmezí od 120 m do 300 m**, přičemž obklopují celý nástupní prostor do skal. Dalších cca 70 parkovacích stání pro osobní automobily se nachází v širším okolí vstupu do Adršpašských skal, na soukromých pozemcích.

Obr.: Schéma návštěvnických parkovišť u vstupu do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu. [Zdroj: vlastní kresba]

U vstupu do Teplických skal ve Střemenském podhradí je vybudováno **190 oficiálních (povolených) parkovacích stání** pro osobní automobily a 7 stání pro autobusy. V porovnání s Dolním Adršpachem je ve Střemenském podhradí **jedno ze dvou centrálních parkovišť umístěno přímo u vstupu do skal, v řádu desítek metrů od vstupu**. Další cca 10 parkovacích stání pro osobní automobily se nachází v širším okolí vstupu do skal, na soukromých pozemcích. Bez nadsázky se dá říct, že ve Střemenském podhradí vystupují přijíždějící návštěvníci ze svých automobilů přímo do front u vstupu do skal.

Obr.: Schéma návštěvnických parkovišť u vstupu do Teplických skal ve Střemenském podhradí. [Zdroj: vlastní kresba]

Komfort parkování automobilů a autobusů návštěvníků Adršpašsko-teplických skal snese jen velmi těžko srovnání s jinou přírodní turistickou atraktivitou u nás i ve světě. Je zcela jistě nepředstavitelné, že by bylo možné dojet vlastním automobilem stejně blízko například k Černému či Čertovu jezeru na Šumavě, k Pravčické bráně, na Sněžku nebo do Boubínské pralesa. Trendem je naopak oddalovat návštěvnická parkoviště od turistických cílů a chránit tak turistické atraktivity a hodnoty před tlakem a návalem návštěvníků, zvláště těch motorizovaných.

Obr.: Návštěvnícké parkoviště u vstupu do Teplických skal ve Střrnském podhradí. [Foto: Martin Veselý, MAFRA, 3. 5. 2019, zdroj: iDNES.cz]

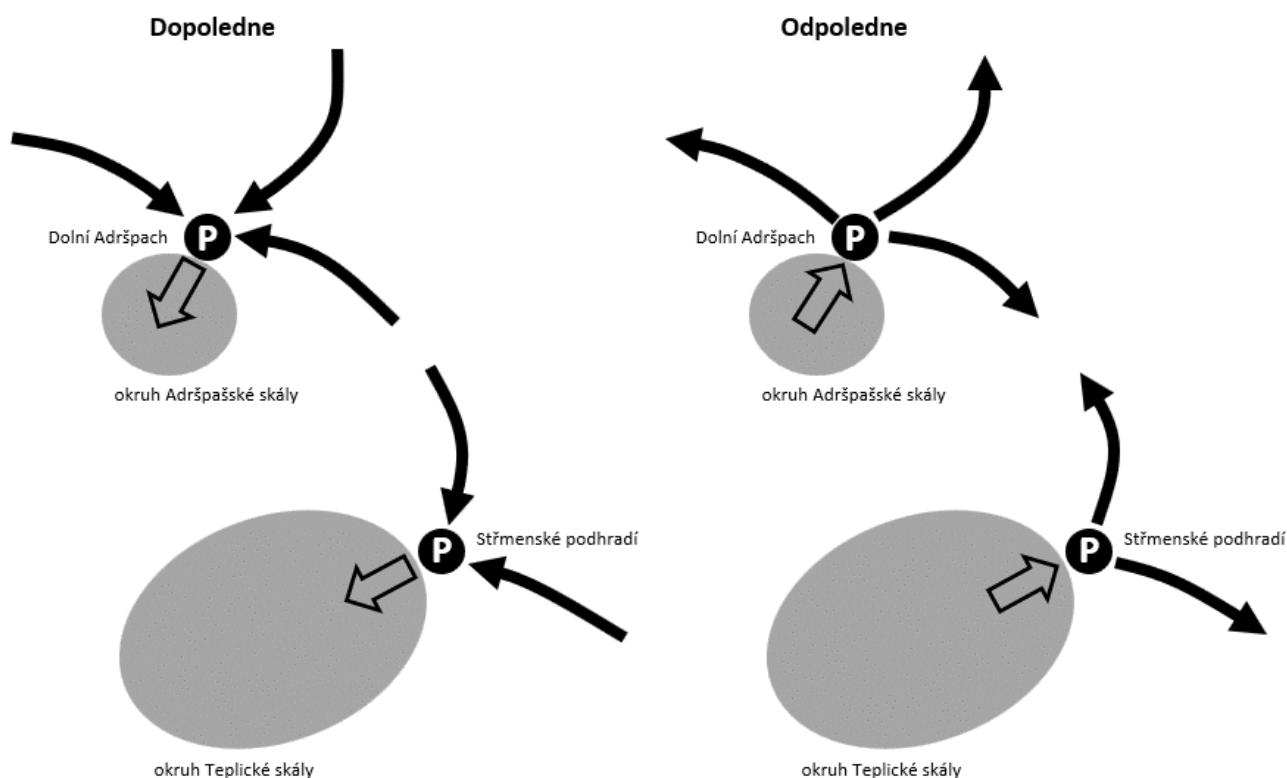
Kapacitní a dobře dopravně dostupná parkoviště přímo u vstupů do Adršpaško-teplických skal přirozeně indukují vysokou dopravní zátěž. Obecně totiž v dopravně inženýrské teorii platí, že **každý kapacitní dopravní systém přirozeně vyvolává zvýšenou poptávku po něm**.⁵ Má-li tak návštěvník skal možnost dojet svým automobilem přímo k cíli svého výletu, nemá důvod této možnosti nevyužít. V kombinaci s vědomím, že kapacita parkovišť (byť zejména v Dolním Adršpachu dimenzovaná velmi velkoryse) je omezená, má většina návštěvníků tendenci zajistit si parkování přímo u skal včasným příjezdem ráno a v dopoledních hodinách.

Výše popsaný vysoký komfort parkování automobilů návštěvníků skal vede ke koncentraci příjezdů většiny návštěvníků skal, kteří přijíždí vlastním automobilem, v poměrně krátkém časovém rozmezí. Parkoviště v Adršpachu i ve Střrnském podhradí se tak v návštěvnícky špičkových dnech poměrně rychle zaplní a masa návštěvníků se ze svých automobilů hromadně přesouvá do skal. Skály jsou v důsledku toho přeplněné návštěvníky, kteří postupují po turistických okruzích prakticky v souvislém davu. Po prohlídce skal, která trvá většinou návštěvníků téměř shodnou dobu, se tato masa návštěvníků opět takřka naráz vrací do svých automobilů a odjíždí.

Návštěva Adršpaško-teplických skal se tak pro většinu návštěvníků omezuje na příjezd a zaparkování automobilu přímo u skal, rychlý přesun do skal, prohlídku skal a opět poměrně rychlý návrat k automobilu a odjezd. Nutně k tomu svádí i prostředí nástupních prostorů do obou skal, kterým vévodí právě parkoviště automobilů a autobusů a která se stávají de facto zcela utilitárními dopravními uzly, jejichž hlavním posláním je uspokojit vysokou poptávku po parkování automobilů a autobusů, na místo důstojného přístupu do skal.

Díky vysokému komfortu parkování přímo u skal se z **Adršpaško-teplických skal stává velmi snadno dosažitelný cíl.** Automobilem je možné dojet až do úplného jádra skal, doslova do jejich lůna. Zejména o Adršpašských skalách přitom platí, že návštěvník nemusí vyvinout téměř žádné úsilí a fyzický výkon, aby se do skal dostal. Samotný turistický okruh po Adršpašských skalách také není nijak fyzicky náročný a umožňuje návštěvu prakticky komukoli.

⁵ Nabídka nové kapacity dopravního systému (například zprovoznění nové dálnice, otevření nového mostu přes řeku, otevření nového parkoviště, zavedení nové autobusové nebo železniční linky atp.) vyvolává nárůst poptávky po tomto systému. Doprava, která se na nově zprovozněném kapacitním dopravním systému po jeho zprovoznění objeví, je nejen doprava, která na tento nový kapacitní dopravní systém přechází z jiných kapacitně nedostačujících systémů, ale také doprava indukovaná (vyvolaná), která se dříve neuskutečňovala, ale která je vyvolána samotnou atraktivitou nového kapacitního dopravního systému. Tento jev se v dopravně inženýrské teorii označuje jako **dopravní indukce**.

Obr.: Schéma obvyklého denního návštěvnického cyklu skal [zdroj: vlastní kresba]

Koncentrace příjezdů a odjezdů automobilů návštěvníků v poměrně krátkém časovém úseku během dne (příjezdy automobilů mezi 9. a 11. hodinou a odjezdy mezi 14. a 16. hodinou) vede přirozeně, zejména v návštěvnických špičkových dnech, k tvorbě dopravních kongescí. Pokud navíc dojde k úplnému naplnění oficiálních parkovišť v Dolním Adršpachu i ve Střemenském podhradí a do Dolního Adršpachu stále přijíždějí další automobily, dochází k řadě kolizních situací. Automobily se snaží na úzkých přístupových silnicích otáčet a hledají parkoviště v okolí. Parkují pak na místech, která k tomu nejsou určena, zužují průjezdní profil komunikací a znesnadňují či přímo znemožňují případný průjezd vozidel integrovaného záchranného systému. Brání také průjezdu automobilů místních obyvatel či hostů ubytovaných v místních hotelích či penzionech. Od automobilů parkujících dále od vstupů návštěvníci pokračují ke skalám zcela nekoordinovaně pěšky, často po krajních dopravně přetížených silnic, mezi projíždějícími automobily. Návštěvníci skal jsou pak frustrováni, stresováni komplikovaným příjezdem ke skalám a často marným hledáním parkovacího stání. Skalami pak procházejí s davy ostatních stejně frustrovaných návštěvníků a mají z výletu do skal zkažený zážitek.

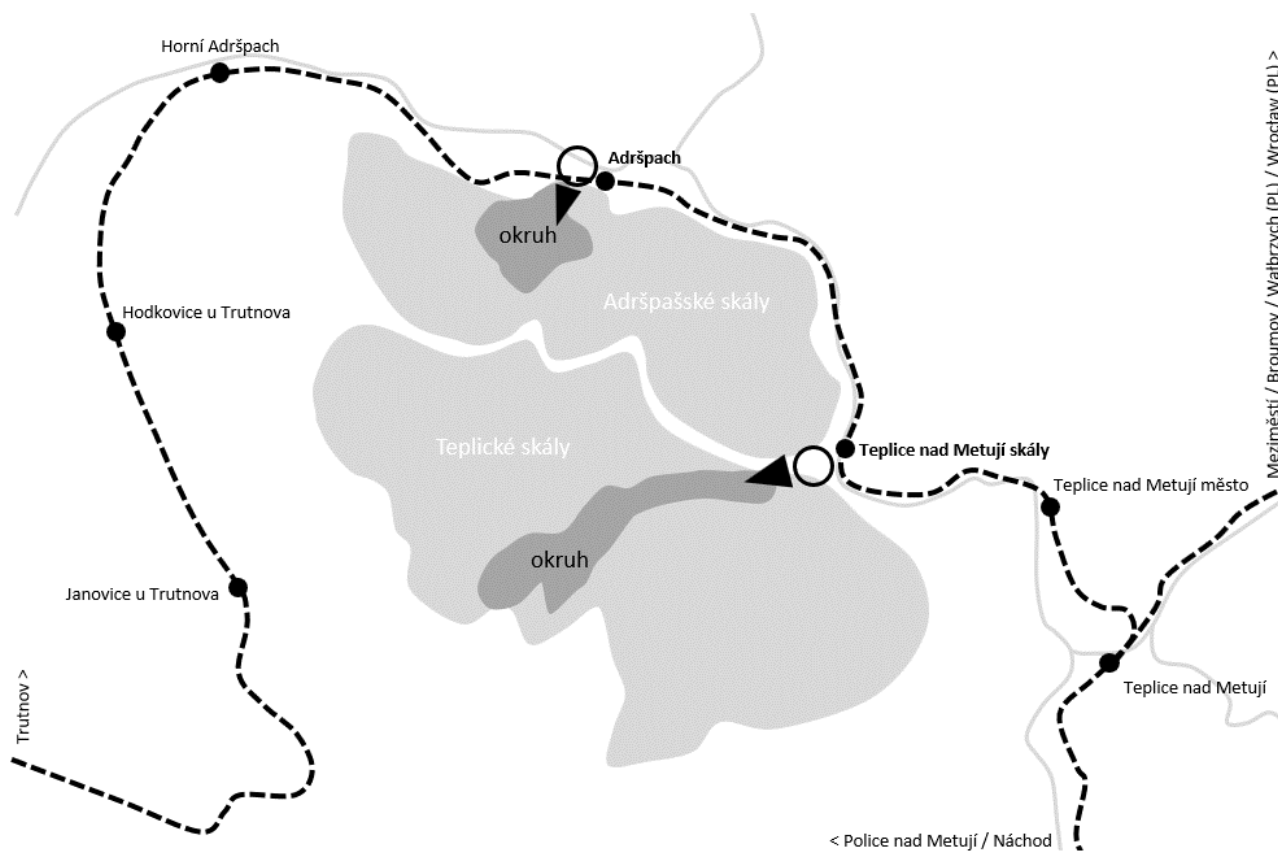

Obr.: Dopravní kongesce u Autokempu Bučnice (Teplice nad Metují) při návalu turistů do skal dne 15. 8. 2019. [Foto: Josef Bitnar, 15. 8. 2019]

Oba hlavní vstupy do Adršpaško-teplických skal jsou přitom **přímo obslouženy pravidelnými vlakovými spoji**, a to s největším počtem spojů za den v relaci Teplice nad Metují – Trutnov hl. n. V letní turistické sezóně, zvláště pak o víkendech a stáních svátcích, jsou pak vypravovány vlaky v relaci Teplice nad Metují – Adršpach, ve vybraných turisticky exponovaných dnech v letní sezóně jsou pak vypravovány přímé vlaky v relaci Adršpach – Wałbrzych a dokonce v relaci Adršpach – Wrocław. Železniční zastávka Dolní Adršpach je od vstupní brány do Adršpašských skal vzdálená pouhých 170 m, zastávka Teplice nad Metují skály je od vstupní brány do Teplických skal vzdálená 350 m (!).

Přístup do Adršpaško-teplických skal vlakem je tak infrastrukturně optimálně zajištěn. Systém obsluhy obou skalních měst vlakem je navíc schopen plánovaně reagovat na úpravy vlakových spojení a jejich frekvencí během dne, a to dle předpokládané návštěvnosti skal a naplnění jejich absorpční kapacity. **Žádná turistická atraktivita v České republice není tak komfortně dostupná a obsloužena vlakem, jako právě Adršpaško-teplické skály.** I přesto využívá vlak pro přístup do skal jen zlomek návštěvníků (s výjimkou nuceného uzavření silnice z Teplic nad Metují do Dolního Adršpachu v návštěvnicky špičkových dnech, kdy je vlak jediným dopravním prostředkem z Teplic nad Metují do Adršpachu).

Vlak navíc návštěvníky skal přirozeně postupně dávkuje a jejich příjezd do skal rozkládá do delšího časového úseku, než je tomu v případě příjezdu osobními automobily či zájezdovými autobusy, který je typicky koncentrovaný do velmi krátkého časového úseku dopoledne (cca mezi 9. a 11. hodinou).

Obr.: Schéma železniční obslužnosti Adršpaško-teplických skal. [Zdroj: vlastní kresba]

Preference příjezdu do Adršpaško-teplických skal vlastním automobilem a kumulace příjezdů a odjezdů většiny návštěvníků v krátkém úseku dne, souvisí i s fenoménem **jednodenní turistiky**. Většina návštěvníků přijíždí do skal „na otočku“, na jednodenní výlet. Vzhledem k často poměrně velkým vzdálenostem, odkud převážná část návštěvníků skal přijíždí (z vnitrozemí Polska), začíná výlet ve výchozím bodě brzy ráno, s příjezdem do skal v dopoledních hodinách. Aby se návštěvníci skal stihli odpoledne opět v klidu vrátit do svých vzdálených domovů, absolvují přes poledne návštěvu skal a odpoledne vyrážejí rovnou zpět. Tento režim de facto ani neumožňuje rozložit množství přijíždějících návštěvníků v čase, museli by ze svých domovů vyrážet velmi brzy ráno anebo se vracet pozdě večer. Návštěvníci, kteří přijíždějí na Broumovsko na dovolenou na více dnů, mohou podstatně lépe a flexibilněji plánovat návštěvu skal, které jsou pro ně z místa jejich ubytování kdekoli na Broumovsku velmi dobře časově i prostorově dostupné. U vícedenních návštěvníků se předpokládá také větší míra využívání dopravy vlakem, pěšky či na kole. Vícedenní turisté tolik nespěchají, na výlety mají dostatek času a mohou je proto absolvovat i jinými způsoby dopravy než automobilem.

Zvykové právo: do skal kdykoli a v jakémkoli množství

Vstup do Adršpašsko-teplických skal není časově ani kapacitně nijak omezený. Ve kterýkoli čas jsou návštěvníci vpouštěni bez omezení do skal, množství návštěvníků skal, kteří se naráz pohybují ve skalách, není nijak regulováno. V případě kumulace návštěvnosti, která nastává prakticky každý prázdninový víkend a ve dnech českých i polských státních svátků v letní turistické sezóně, se návštěvníci v nejhroším musí smířit s čekáním ve frontě u vstupu do skal, ale jinak je žádné jiné omezení nečeká.

Léta veřejně a mediálně diskutovaným tématem jsou každoroční letní dopravní komplikace způsobené přívaly automobilů zejména polských návštěvníků skal do nástupních prostorů do Adršpašských a do Teplických skal, ucpávání přístupových silnic, dopravní potíže u parkovišť, zavírání silnice přes Zdoňov, odstavování automobilů na improvizovaných odstavných plochách na loukách „za školou / za komínem“ v Teplicích nad Metují. Tyto návaly návštěvníků, které se i přes zmíněné dopravní komplikace nakonec přeci jen nějak dostanou ke vstupům do skal, jsou bez omezení vpuštěny na prohlídkové okruhy skalními městy. Média pak jen kuse informují o velkém množství turistů ve skalách a frontách na projíždku na lodičkách po Adršpašském jezírku, přitom hlavním tématem diskuzí zůstávají dopravní zácpy na příjezdových silnicích a na parkovištích u skal. **Není přitom nijak systematicky diskutováno a zkoumáno téma potenciálního nepříznivého vlivu zvýšené turistické návštěvnosti na prostředí skalních měst, na jejich chráněné přírodní hodnoty, ekosystémy, faunu a flóru, ale ani na kulturní zážitek z návštěvy skal.**

Obr.: Davy návštěvníků Adršpašských skal valící se do skal hlavním vstupem v Dolním Adršpachu. [Foto: Tomáš Vocelka, 15. 8. 2019, zdroj: Aktuálně.cz]

Každé rekreačně využívané území má přitom jen omezenou únosnost. Ta je dána mezní hodnotou počtu osob provozujících v daném území konkrétní formu rekreace typickou pro dané území. Mezní hodnota počtu osob může být přitom odvozena od momentální (nárazové) nejvyšší možné zátěže (v určitý okamžik), anebo může být odvozena od dlouhodobého opakovaného či pravidelného zatížení území. Jinak řečeno, konkrétní území může být trvale poškozeno jednorázovou nadlimitní zátěží, stejně jako dlouhodobým systematickým a opakujícím se působením zvýšené zátěže, která nutně v daný okamžik sama o sobě nemusí být zásadně destruktivní a destrukci způsobí až déle trvající zvýšená zátěž.

V případě Adršpašsko-teplických skal se přitom téma rekreační únosnosti území netýká jen samotných skalních měst, ale i území, kterým se ke skalám přijíždí a kterým se do skal vstupuje. V návštěvnícky špičkových dnech se valí masy návštěvníků ke vstupům do skal, jejich automobily ucpávají přístupové silnice, kolony automobilů znepříjemňují život místních obyvatel a ubytovaných hostů, otravují sebe navzájem. Tato masa návštěvníků se pak na parkovištích v davu přesouvá ke vstupu do skal a jedinou škvírou u pokladny se tlačí do prostoru skal, kde vyplňuje každý centimetr cest na

prohlídkových okruzích. Zážitek z návštěvy skal je diskutabilní, „hlava na hlavě“, čekání v úzkých místech, na žebřících, čekání na projíždku na lodičkách.

Podle konceptu krajinné rekreologie (Schneider a kol. 2008, Pásková 2008) běžně rozeznáváme 5 typů únosné kapacity rekreačně využívaného území:

Fyzická únosná kapacita území, která je daná množstvím osob, které ještě může pojmut konkrétně vymezený prostor či objekt, aniž by došlo k jeho fyzické destrukci či poškození. Jedná se typicky o princip „bottleneck“ (hrdlo lahve), tedy o největší možné množství osob či dopravních prostředků, které ještě může projít či projet určitým úzkým prostorem, aniž by se jejich tok zásadně zpomalil nebo dokonce úplně zastavil, nebo z důvodu nahromadění začal destruovat své okolí. Pro Adršpašsko-teplické skály je fyzická únosnost příznačnou. Dlouhodobě je opakovaně fyzická únosnost území překračována na příjezdových silnicích do skal, kde se v návštěvnických špičkových dnech vytvářejí kolony automobilů a několik dní v roce dochází dokonce k dopravně kolapsovým stavům. V návštěvnických špičkových dnech však dochází k překračování fyzické únosnosti území také uvnitř obou skalních měst. Některé úzké úseky cest na prohlídkových okruzích nejsou schopné plynule převést proud lidí a ti potom vybočují mimo cesty a sešlapávají jejich okolí. Při vysoké návštěvnosti skal se také tvoří fronty u některých žebříků a velmi úzkých průchodů skalami, stejně jako u nástupu na projíždku lodičkami po Adršpašském jezírku. Typickým úzkým hrdlem je také výstup na Střemský hrad v Teplických skalách, který však není povinnou součástí prohlídkové trasy a při zaplnění ho může hlavní proud návštěvníků minout.

Ekologická únosná kapacita území, která je dána maximální úrovní antropogenní zátěže, se kterou jsou dotčené ekosystémy schopné se ještě vyrovnat bez trvalých následků. Zjištěná hodnota by měla být směrodatná typicky při plánování kapacity dopravy ke vstupům do přírodně cenných území, do národních parků, do chráněných krajinných oblastí atp. V případě Adršpašsko-teplických skal je překročení ekologické únosnosti území důvodem k uzavření částí turistického okruhu v době hnízdění sokola stěhovavého. V jiných případech zatím nebylo přistoupeno k žádné regulaci, a to i přesto, že v návštěvnických špičkových dnech dochází k vyšší míře poškozování porostů v okolí turistických okruhů, stejně jako k zanechávání vyššího množství odhozených odpadků. Nikdy v minulosti však nebylo z důvodu nadměrné zátěže přírodních ekosystémů přistoupeno k regulaci množství návštěvníků Adršpašsko-teplických skal.

Ekonomická únosná kapacita území, která je dána tzv. Paretovým optimem, které určuje dlouhodobě udržitelný kompromis mezi ekonomickou výtěžností a kvalitou životního prostředí v daném rekreačním území. Jedná se o míru maximální ekonomické výtěžnosti z rekreačního využití daného území, aniž by území mírou návštěvnosti ztrácelo atraktivitu a tím se snižoval ekonomický profit. Snad snaha maximálně profitovat na parkovním u vstupu do Adršpašských i Teplických skal může být chápána jako jedna z potenciálních ohrožených ekonomické únosnosti území. Vysoká kapacita parkovišť přitahuje do jádra území skalních měst nárazově vysoké množství lidí. Jejich koncentrace na poměrně malém a vysoce přírodně hodnotném území je reálným ohrožením atraktivity daného území. V samotných skalách se o ohrožení ekonomické únosnosti hovořit nedá, výše vstupného totiž není tím zásadním důvodem, proč vstup do skal není kapacitně nijak regulován.

Socio-kulturní únosná kapacita území, která je dána mírou rozvoje rekreačního využití území, které již významně narušuje kvalitu života místních obyvatel, narušuje lokální životní styl a způsobuje v místní komunitě nevratné změny. Překročení socio-kulturní únosnosti území typicky vede k nespokojenosti místních obyvatel a pocitu nepohody. Uvnitř skalních měst nemůže být o hrozbě překročení socio-kulturní únosnosti řeč, protože toto území lidé trvale neobývají ani si ho jinak neosobují. Překročení socio-kulturní únosnosti je naopak tématem přístupových a vstupních prostorů do skal, kde zejména v návštěvnických špičkových dnech dochází zvýšeným dopravním ruchem, zácpami či hlukem k narušení běžných denních rituálů místních obyvatel.

Psychologická (též percepční) únosná kapacita území, která je dána subjektivním pocitem z kvality prožitku z návštěvy daného rekreačně využívaného území. Jednoduše řešeno, při překročení určité míry návštěvnosti pro řadu lidí pobyt v daném území ztrácí hodnotu pohodové rekreace. Typickým příkladem jsou přeplněné sjezdové tratě, kde při překročení určitého množství lyžařů na sjezdovce se jízda nejen stává nebezpečnou, ale požitek z jízdy je vystřídán nepřetržitou ostražitostí a obavou, aby nedošlo ke srážce lyžařů. Zásadním úskalím, které se mimo jiné zrcadlí také u Adršpašsko-teplických skal, je, že psychologická únosnost území je významně ovlivněna anticipací návštěvníků, tedy jejich předchozím očekáváním. Pokud návštěvník Adršpašsko-teplických skal vyráží na výlet do skal již rovnou pod vlivem mediálních zpráv, které předem varují před vysokou návštěvností a s ní souvisejícími dopravními problémy, návštěvník je na tento stav předem adaptován a komplikace s návštěvou skal v něm nakonec nutně nemusejí vyvolat negativní dojmy.

Adršpašsko-teplické skály jsou nepochybně zasaženy fenoménem overturismu. Toto označení se vžilo pro takovou intenzitu návštěvnosti určitého území či místa, která buď trvale nebo opakovaně negativně ovlivňuje charakter dané oblasti a negativně ovlivňuje životy místních obyvatel. Negativní vlivy vysoké návštěvnosti přitom nesouvisí jen

s množstvím lidí, ale také s jejich povahou a chováním. Na přetížení některých turistických destinací se totiž často podílí velké skupiny návštěvníků, kteří přijíždějí za momentálním rychlým zážitkem, bez ohledu na škody, které za sebou zanechávají a bez jakékoli přidané hodnoty generované například delším pobytem, přespáním atp. **V Adršpašsko-teplických skalách můžeme najít analogii například v absolutní převaze jednodenní návštěvnosti, která negeneruje téměř žádný sekundární přínos pro širší území a zejména ne pro místní obyvatele.**

S overturismem bojuje řada evropských metropolí, které jsou nucené hledat způsoby, jak počet návštěvníků regulovat. Řím od roku 2019 zavedl zákaz sezení na španělských schodech, sedící turisté totiž neúměrně dlouho blokovali plynulý průchod ostatních návštěvníků. Benátky zavedly v roce 2019 zákaz kotvení velkých výletních lodí u historického města, slibují si od toho snížení přílivu turistů právě ze strany od moře. Barcelona zatím neúspěšně bojuje s neúměrným růstem cen nemovitostí a nájmu akcelerovaný mimořádným růstem turistické obliby této katalánské metropole. Vysoké ceny nájmu vytlačují místní obyvatele ven z města. V roce 2019 přijal opatření na regulaci množství kotvicích lodí také Dubrovník, jehož turistická obliba stoupla poté, co se objevil v seriálu Hra o trůny. V Amsterdamu či v dánské Kodani přijali opatření, které zakazuje výstavbu nových hotelů a obchodů se suvenýry a také otevírání nových barů a restaurací tam, kde už jich několik je. Nejnavštěvovanější turistická destinace roku 2018 na celém světě, Paříž, zakázala vjezd turistických autobusů do centra města, aby regulovala příliv turistů přímo do nejexponovanější části města. V Rakouském Hallstattu plánují od roku 2020 zavést předchozí rezervaci pro vjezd turistických autobusů.

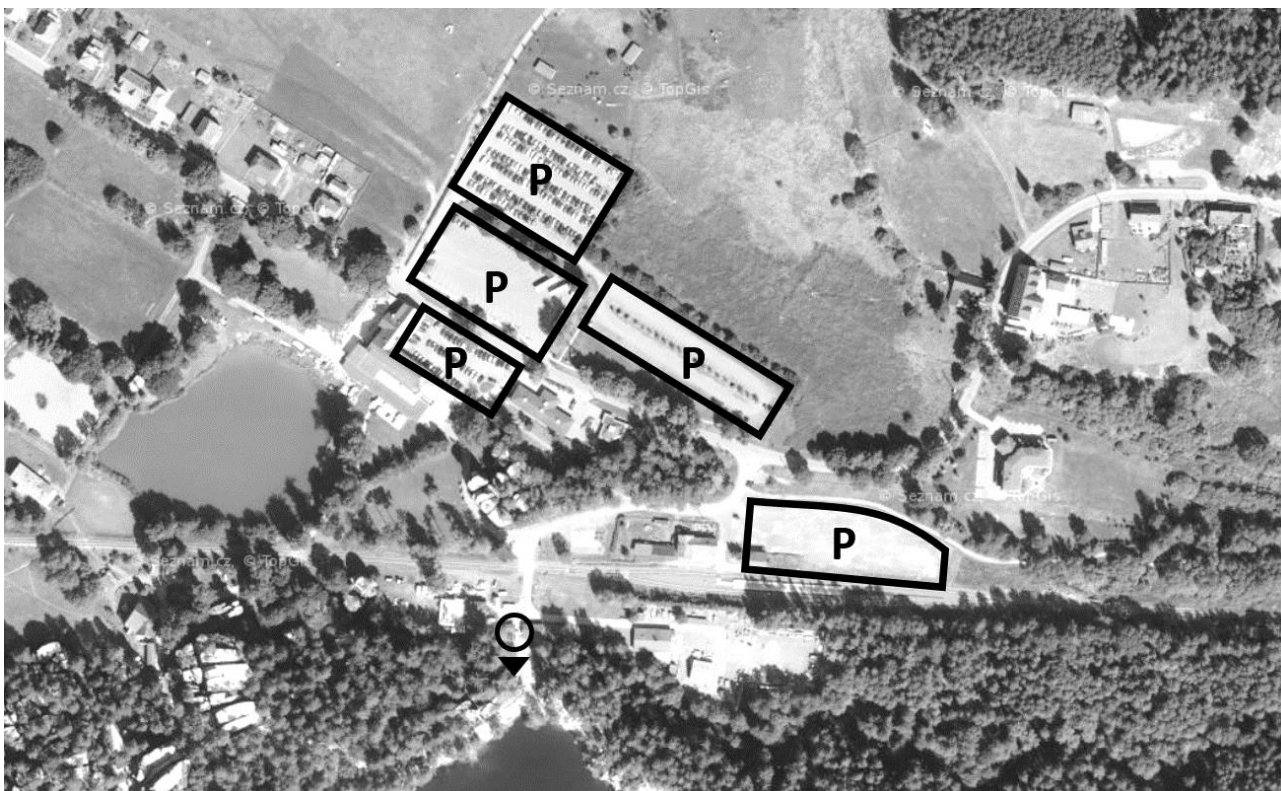
V České republice je fenomén overturismu nejčastěji spojován s Prahou a Českým Krumlovem. Český Krumlov zpoplatnil od 1. 7. 2019 vjezd zájezdových autobusů do města a zavedl zároveň rezervační systém pro stání autobusů. Slibuje si od toho snížení počtu přijíždějících autobusů s turisty za den a zároveň příjmy z vjezdu autobusů do města. Až do té doby byl přítom vjezd autobusů do města zcela volný a bezplatný, množství lidí, které denně do Českého Krumlova zájezdovými autobusy přijelo, nebylo nijak regulováno. Přetížení přírody množstvím turistů trápí také některé oblasti Šumavy, například Jezerní, Tříjezerní nebo Chalupskou slať. Právě u těchto tří destinací, kam vede pouze jedna cesta, uvažuje správa Národního parku Šumava o zpoplatnění vstupu. V jiných místech Šumavy naráží snahy o regulaci na problém volného vstupu z několika různých stran, a tedy s nemožností vstup do území jakkoli kontrolovat. Na Šumavě trápí množství návštěvníků také třeba Modravu nebo obec Rabí, v jejímž středu stojí velmi navštěvovaná zřícenina středověkého hradu. Místní obyvatelé obou obcí přicházejí o klid a mají obavy o ničení místních památek a okolní přírody. Obec Rabí proto přestala úplně propagovat hezká místa v okolí obce, včetně populární vyhlídky na hrad. Chce tato hezká místa uchránit pro svoje obyvatele a turisty směřovat cíleně na zříceninu hradu Rabí.

Chybí přidaná hodnota

Hlavní motivací k výletu do Adršpašsko-teplických skal je přirozeně a nepochybně sama návštěva skalních měst. Návštěvníci přijíždějí za romantikou známou z propagačních materiálů, z médií, z mnoha českých a československých filmů a pohádek pro děti. Tomu je maximálně přizpůsoben provoz celého území a nástupních prostorů do skal. Rozsáhlá parkoviště pro osobní automobily a zájezdové autobusy přímo u vstupů do obou skalních měst. Návštěvníci, z nichž většina přijíždí právě automobilem, od svého auta směřují přímo ke vstupu do skal a mizí v jejich útrobách. Po několikahodinové prohlídce skal se většina návštěvníků zpravidla rychle občerství v některém stravovacím zařízení přímo na parkovišti a poměrně rychle se vrací ke svému automobilu a odjíždí zpět domů.

Prostředí nástupních prostorů do skal v Dolním Adršpachu i ve Střemenském podhradí nevybízí k delšími setrváním. Oba nástupní prostory jsou koncipované primárně jako velká parkoviště, doplněná spíše jen skromnými doplňkovými službami, bufetem, informačním centrem, prodejnou se suvenýry. Zcela absentuje edukativní role nástupních prostorů, informační středisko o přírodě a krajině skalních měst, o jejich vzniku, historii a chráněných hodnotách, o péči o ně a o správě a ochraně celého území. Expozice, která by návštěvníky poučila o významu území a přirozeně je tak motivovala k odpovídajícímu chování. Chybí také širší spektrum stravovacích i ubytovacích služeb. Chybí dostatek vhodných míst pro hru a zábavu dětí a pro klidný odpočinek v parkově upravených prostorech.

Pobyt v obou nástupních prostorech do skal je pobytem na parkovištích, mezi všudypřítomnými automobily.

Obr.: Parkoviště u vstupu do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu. [Zdroj: vlastní kresba na podkladě ortofotomapy mapy.cz]

Obr.: Všudypřítomná parkoviště u vstupu do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu. [Foto: Veronika Šindlerová, 24. 5. 2019]

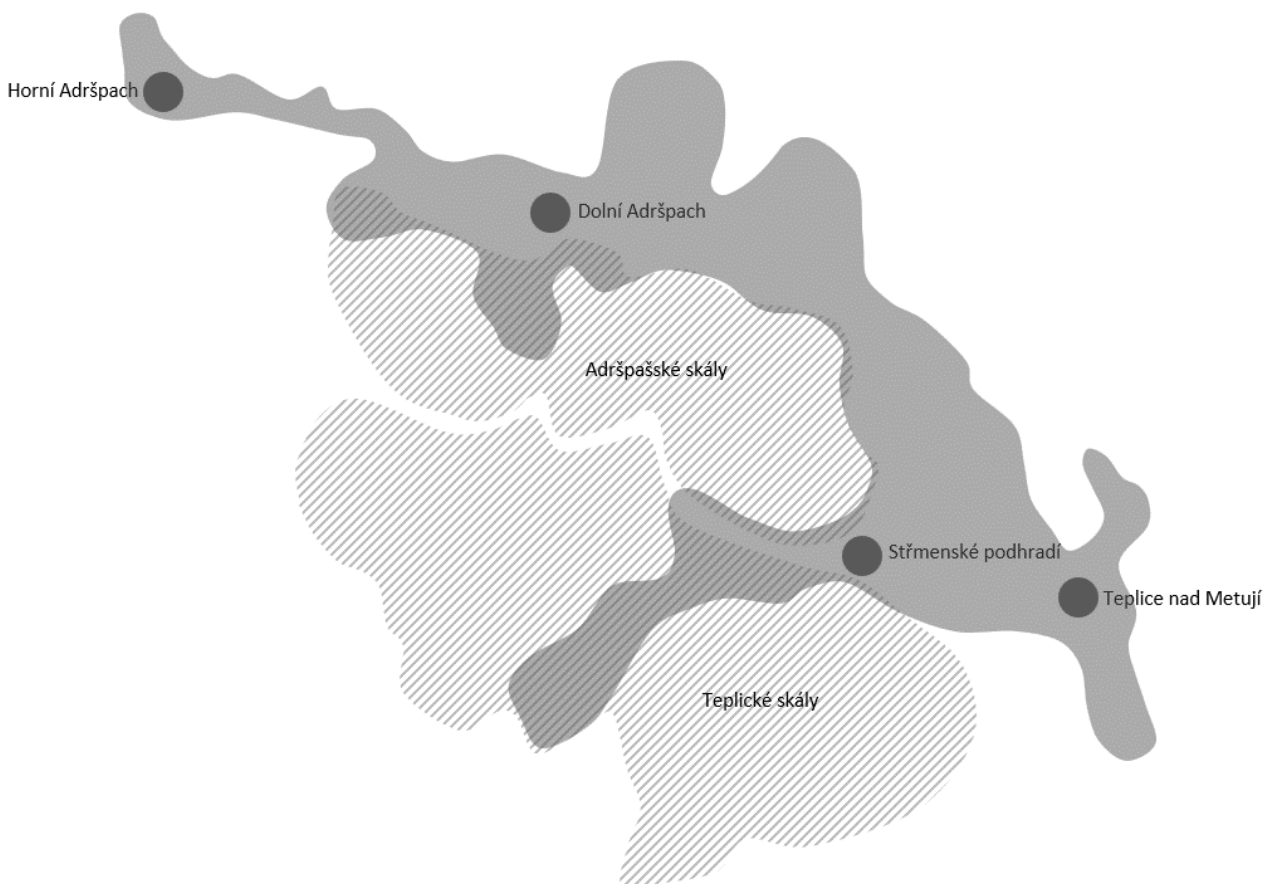
Návrh

Vize

Lázně Metuje

Krajinný prostor údolí Adršpašského potoka a říčky Metuje mezi Horním Adršpachem a Teplicemi nad Metují, včetně turisticky přístupných částí Adršpašských a Teplických skal, tvoří jeden funkční celek – Lázně Metuje. Kultivované, klidné a pohodové prostředí lázeňských sídel Horní Adršpach, Dolní Adršpach, Střemenské podhradí a Teplice nad Metují, propojených lázeňským lesoparkem podél Metuje a Adršpašského potoka. To vše obklopené lázeňskou krajinou skalních měst, Křížového vrchu, Lysého vrchu, vrchů Lada a Borek a jejich blízkého okolí.

Krajinný prostor odpočinku a rekreace, procházek a projížděk na kole, výletů do skal, lázeňských pobytů. Živý krajinný prostor sdílený lázeňskými hosty, návštěvníky a místními obyvateli. Živý dost na to, aby se tu uživily služby, obchody, kavárny, cukrárny a hotely a penziony, a přitom si odtud všichni odváželi příjemný zážitek.

Cíle

A Zrození Lázní Metuje

Lázně jsou místem odpočinku, rekreace, klidu a pohody.

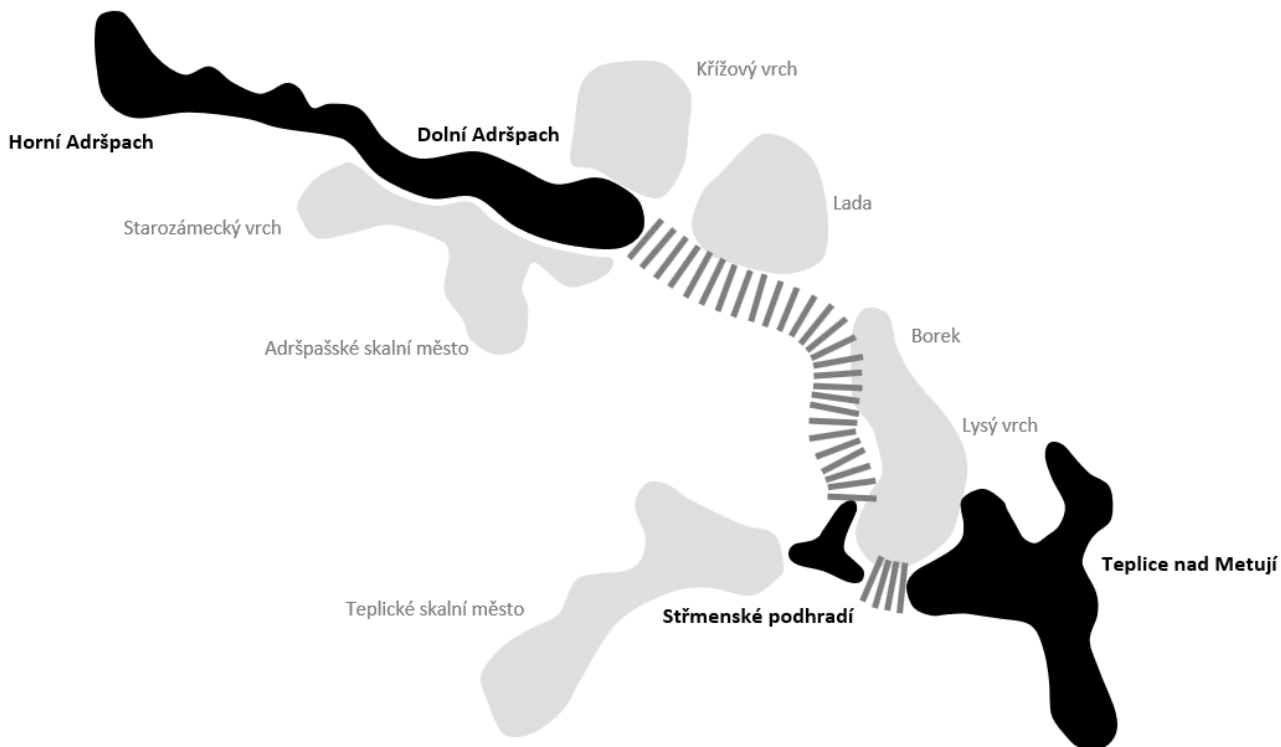
Cílem je vdechnout údolí říčky Metuje a Adršpašského potoka mezi Teplicemi nad Metují a Horním Adršpachem kvalitu prostředí klimatických lázní. Městečko Teplice nad Metují a sídla Střemenské podhradí, Dolní Adršpach a Horní Adršpach transformovat na lázeňská sídla, poskytující svým návštěvníkům veškeré služby a pohodlí, zejména informace, ubytování, gastronomii, obchod, zábavu a relaxaci. Lázeňská sídla propojit lázeňským lesoparkem s promenádou, cyklostezkou, herními a sportovními prvky, ubytováním v přírodě. A to vše obklopit lázeňskou krajinou, skalními městy, Křížovým vrchem, Ladou, Borkem, Lysým vrchem a krajinou v jejich bezprostředním okolí.

Cílem je setřít hranici mezi dnes čistě dopravně utilitárními přístupovými a vstupními prostory do Adršpašských a Teplických skal na levém břehu Metuje a rekreační krajinou skalních měst na pravém břehu. Oba břehy říčky Metuje a Adršpašského potoka spolu mají tvořit jeden integrální celek, sloužící rekreaci a odpočinku, plnohodnotnému turistickému zážitku, stejně jako bezpečnému a plynulému pohybu, procházkám či projíždkám na kole.

Návštěva Adršpašsko-teplických skal má být součástí návštěvy Lázní Metuje, jeden z bodů lázeňského programu. Je proto žádoucí vytvořit návštěvníkům skalních měst prostředí, ve kterém budou chtít setrvat déle, pobýt, pobavit se, vzdělat se, dobře se najíst a napít. Nejen prohlédnout si skály a hned zase odejet.

Území kolem vstupů do Adršpašsko-teplických skal má z této velmi vyhledávané turistické atraktivity profitovat. Místní ekonomika má být navázaná na návštěvníky skalních měst, kteří mají být pozitivně motivováni tu setrvat, ubytovat se tu, přespat a využít v maximální míře nabídky místních služeb.

Cílem je udržet návštěvníky Adršpašsko-teplických skal v území kolem skalních měst co nejdéle a rozprostřít je tak nejen v prostoru, ale také v čase. Cílem je eliminovat současnou kumulaci návštěvníků skalních měst v malém prostoru parkovišť u vstupů do skal, a navíc v poměrně krátkém časovém úseku během dne.

Podmínka pro dosažení cíle A: naplnění cíle B_Usměrnění dopravy návštěvníků skal.

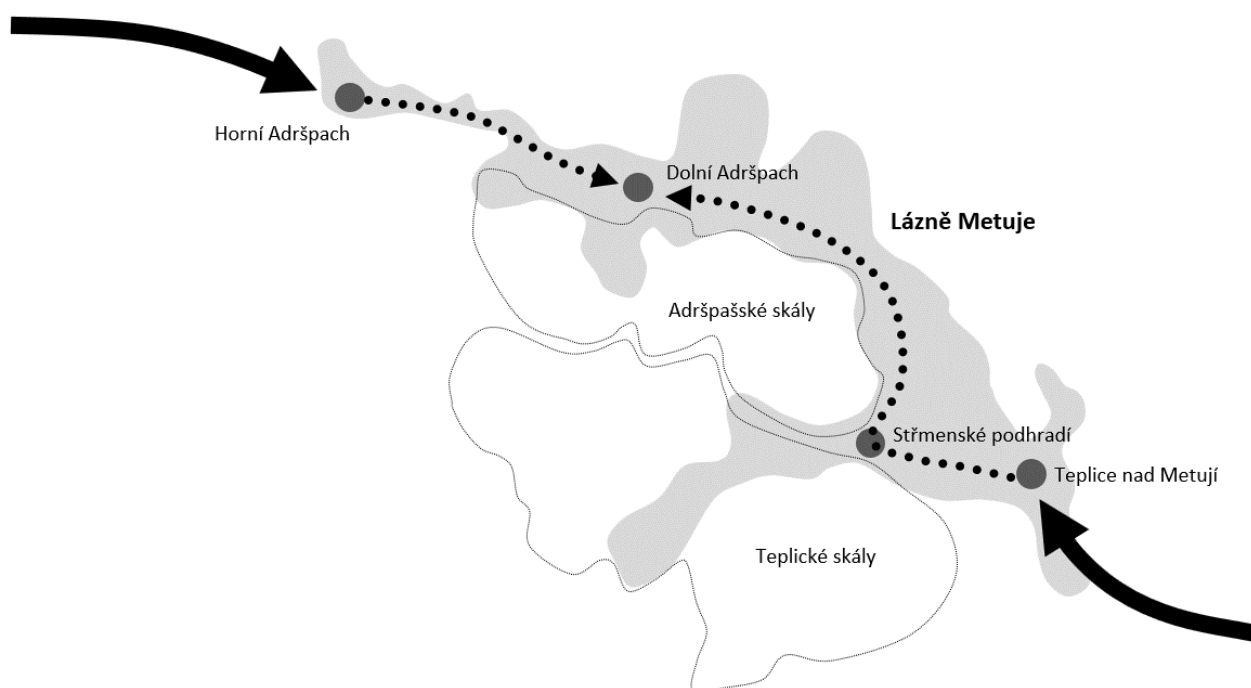
B Usměrnění dopravy návštěvníků skal

Výlet do skal má být výlet vlakem, pěšky nebo na kole.

Cílem je snížit zátěž prostoru Lázní Metuje automobilovou dopravou a tím eliminovat její negativní vlivy na turisticky nejvyhledávanější kout Broumovska. Automobily musí uvolnit prostor lidem, jejich svobodnému, bezpečnému a nerušenému pohybu i pobytu. Cílem je poskytnout maximální komfort pro pohyb chodců, cyklistů a dalších forem nemotorové dopravy v prostoru Lázní Metuje a vytvořit tak kultivované prostředí pro pobyt a rekreaci jejich návštěvníků.

Cílem je zcela eliminovat dopravní komplikace na příjezdových komunikacích do skal a na parkovištích.

Příjezd návštěvníků skal automobilem přímo až do jádra skal, bez přirozené motivace setrvat déle v okolí vstupů do skal, je žádoucí nahradit příjezdem návštěvníků vlakem, příchodem pěší procházkou či projíždkou na kole. Cílem je rozprostřít návštěvníky v celém prostoru Lázní Metuje po celý den a jejich postupné „dávkování“ do skal, namísto soustředěného náporu návštěvníků, kteří svými automobily přijedou až do skal v jeden okamžik.

C Ochrana přírodních a kulturních hodnot Lázní Metuje

Hodnoty Adršpašsko-teplických skal musí být zachovány pro příští generace.

Cílem je vytvořit podmínky pro dlouhodobé zachování přírodních a krajinných hodnot skalních měst, pro ochranu jejich unikátní geomorfologie a ekosystémů. Návštěvnost skal nesmí ohrozit chráněné hodnoty, pro něž jsou Adršpašsko-teplické skály vyhlášené národní přírodní rezervací, a to ani dlouhodobě, ani jednorázově. Cílem je systematicky a dlouhodobě monitorovat návštěvnost obou skalních měst a potenciální vliv této návštěvnosti na chráněné zájmy a hodnoty. Případný režim regulace přístupu do skal musí hodnoty ochránit před jejich poškozením, degradací či úplnou destrukcí.

Návštěva skal má být příjemným kulturním zážitkem, v kultivovaném a autentickém prostředí, kde je respektován historický charakter sídel a ráz místní krajiny. Turistický ruch nesmí narušit pohodlí a klid místních obyvatel, jejich sociální a kulturní identitu.

Opatření

Opatření k dosažení cíle A [HA]

Opatření k dosažení cíle A zhmotňují vizi Lázní Metuje a cíl jejich zrození v souboru konkrétních záměrů na zcela zásadní proměnu prostředí nástupních prostorů do Adršpašských a Teplických skal a přímo navazujícího a funkčně souvisejícího území. Prostředí, které bude dostatečně atraktivní, aby v něm návštěvníci Adršpašsko-teplických skal byli motivováni pobýt, setrvat déle, a to jak před prohlídkou skal, tak po ní. Prostředí, které přispěje k rozproštění návštěvníků skal nejen v prostoru, ale také v čase a které tak eliminuje současnou kumulaci návštěvníků Adršpašsko-teplických skal ve stísněném prostoru parkovišť a v navíc v poměrně krátkém časovém úseku během dne.

Označení „lázně“ má vyjádřit atmosféru a charakter prostředí celého prostoru mezi Teplicemi nad Metují a Horním Adršpachem. Prostředí typického pro tradiční lázeňská místa. Prostředí lázeňských promenád vinoucích se mezi lázeňskými domy poskytujícími ubytování, relaxační, léčebné a rekondační služby, v parteru obchody, kavárny a cukrárny, kulturní a společenské vyžití, vystřídané klidnými parky pro procházky, relaxaci a nenáročnou sportovní aktivitu. To vše obklopené lázeňskou krajinou vybízející ke krátkým pěším nebo cyklistickým výletům do okolí lázní.

Lázně Metuje mají být první úroveň časového a prostorového rozptylu návštěvníků Adršpašsko-teplických skal.

Základním předpokladem zrození Lázní Metuje je přitom zásadní dopravní zklidnění celého území mezi Teplicemi nad Metují a Horním Adršpachem, podmíněné zrušením velkoplošných parkovišť automobilů a autobusů u vstupů do skalních měst v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí [viz opatření HB01↓].

HA01 Lázeňská sídla Teplice nad Metují, Střemenské podhradí, Dolní Adršpach, Horní Adršpach

Charakter opatření: P, U

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Teplice nad Metují, Adršpach

Nositelé opatření: obec Adršpach, město Teplice nad Metují, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, Královéhradecký kraj

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Vytvářet podmínky pro rozvoj sídel Teplice nad Metují, Střemenské podhradí Dolní a Horní Adršpach jako lázeňských sídel, vybavených pro pobytovou rekreaci a přivětivých pro relaxaci, procházky a aktivní trávení volného času v klidném prostředí.

Umožnit rozvoj ubytovacích služeb širšího spektra kvalitativního standardu, včetně ubytování vyššího standardu typu penzion nebo hotel, a souvisejících doprovodných služeb jako je stravování, wellness, menší sportovní zařízení, maloobchod se suvenýry a regionálními produkty atp.

Utvářet kvalitní koncepci veřejných prostranství. Vytvářet přitom podmínky pro bezpečný a pohodlný pěší a cyklistický pohyb.

Veškeré změny v území provádět s respektem k historické urbanistické struktuře sídel a drobnému venkovskému měřítku jejich zástavby. Důsledně dbát na to, aby kapacita rozvoje sídel odpovídala jejich únosnosti, jakož i únosnosti okolní lázeňské krajiny.

Odůvodnění opatření:

Lázeňská sídla mají poskytovat plnohodnotné zázemí pro návštěvníky Adršpašsko-teplických skal i celého Broumovska, zejména v oblasti ubytování a všech souvisejících služeb. Lázeňská sídla mají koncentrovat stavební a tvrdé aktivity a maximálně tak odlehčit lázeňskému parku a lázeňské krajině.

Lázeňská sídla Teplice nad Metují a Horní Adršpach ohraničují z jihu a ze severu Lázně Metuje, tvoří vstupní brány do Lázní Metuje a je tak žádoucí právě tady zachytit maximum turistů na jejich cestě do skal. Dolní

Adršpach a Střemenské podhradí leží uvnitř prostoru Lázní Metuje a mají tak absorbovat lokální potřeby návštěvníků Adršpašských a Teplických skal před prohlídkou skal a po ní.

V období první československé republiky bylo město Teplice nad Metují, včetně Teplických skal, propagováno jako „Letovisko a vzdušné lázně Teplice“, které byly lékaři doporučovány zvláště po těžkých onemocněních a při onemocněních dýchacích cest, při anemii, chudokrevnosti či zácpě. Proslulé byly také smrkové tříslivé lázně při plicních onemocněních, dně, úplavici či revmatismu. Místo bylo vždy zásobováno kvalitní pitnou vodou z horských pramenů. O proslulosti Teplic nad Metují jako vzdušných a slunečních lázní svědčí propagační leták z 30. let minulého století. Koncept Lázní Metuje navazuje na tuto historickou tradici a potenciál klimatických lázní rozšiřuje z Teplic nad Metují i na další sídla podél toku Metuje a Adršpašského potoka, a Střemenské podhradí a na Dolní a Horní Adršpach.

Hotel „Eldorado“
Teplice nad Metují.
Nádherná poloha při vstupu do skal. Ústřední topení. Teplá a studená voda ve všech pokojích. Lázeň. Proslulá výtěčná kuchyně. — Telefon 16.
Majitelka: **W. Ansgoro.**

Chata „Na salašič“
přímo ve skalách
doporučuje členům návštěvníkům veškerá občerstvení jakož i všechny druhy cestovních památek za nejlevnější ceny.
Majitel: **Hugo Kraft.**

Teplice nad Metují - středisko zimních sportů

Nádherné sportovní místo pro lyžaře a sáňkaře, kluzáky / ležící horský vzduch. Lyžařské kurzy pod vedením zkušených lyžařů. Bohatě zásady, zanesené lyžařské dráhy, pravá radost ze sportu a nejlepší osvětlení.

Místek u hotelu „Eisenhammer“. Foto W. Hana, Teplice n. M.

Zvukové kino v Teplicích nad Met.
Výtěčný podnik obce.
Při každém představení změní program.

Skalní hotel „Eisenhammer“
letní pobyt - pensijní dům
Teplice n. Metují, ve vých. Čechách

Moderně zřízená velkorestaurace, položená idyllicky při vstupu do skalního města, lamtěl pokladna s výjezem lístků a stanice přívoď. Žákovské, studentské a učitelské útulny a noclehárny. — Krásné čístečné pokoje se 60 postelími, nádherné letní byty, parní topení, tekoucí voda, lázně v domě. — Zaopatření a ošetření prvotřídní za přiměřené ceny. Společenské místnosti, jídelna, zahradní restaurace, radio, garáže, sláje. Zelezní stanice vzdálená 1 min. Telefon č. 38.

František Pohl,
hotelier.
Tel. 38.

Vytváření: Náměstovatelé Bedřich Burošovský, Záběh. na Mor. Tiskem Fiedlerova Burošovského, Záběh. na Mor.

Skalní město, letovisko a vzdušné lázně
Teplice
ve vých. Čechách.

Každoroční dostaveníčko tisíců přátel přírody domácích i cizích. Oblíbené letovisko a moderní lázeň v přírodě. Příhodná poloha.

Naše hory

Skalní město.
Skalni město Teplice, oborníky a milovky přírody právem nazvané „Lázeň výtěčná Čech“. Pohádka Sudet (Pohádkový zámek Sudet), patří mezi nejkrásnější a nejoblíbenější výtěčné vyhledávací místa ve střední Evropě. Skalní bludiště, část to lesních hor nebo Mezišudet, leží v t. zv. Vnitrosudetě kotline mezi Krkonošemi. Soviní Horami a horami Orlickými. Křídové moce, které pokrývalo většinu sev. Čech, vztýčilo před tisíci lety tuto slávu z pískovcových kvádrů; ničívala síla vzduchu a vody ji rozbita v trošce nápadných a charakteristických tvarů, které se mění dnešním divákovi v podivné obludy a fantastickými jmény. Nejvyšší vypíná se skalní město, jehož úpatí leží asi 50 m n. m., leží 728 m vysoký Čapí vrch. Meještětně tu trčí vázité šedivé až 120 m vysoké skalní stěny vzhůru k nebi. V závrtné výši na vrcholcích skal sedí jakoby bez opory statické sošky a brázy. Procházíte spleti roklí, uliček, jeskyní, věží, hrádi a amfiteatru. Ve skalních rozsedlinách našlétají horniny a skalní říva mnoho podobně (světly) mech, obrovské kapradiny, zeměpisné lišejny a j.) Nezapomenutelná a nesmazatelná, povznesení a přemáhající jsou dojmy návštěvníka teplického skalního města, neboť předčí celkový dojem, velkoleposti a molutnosti všední podobné krajiny (ovčena, trolabeni a slášení z hmoždíků). — Skalní partie jsou otevřeny a přístupny po celý rok, nenuávají a prodávka jimi trvá 2-2½ hod. Sezóna od 1. května do 31. října. Spolky a školy plati snížené vstupné. Východíte k návštěvě skalního města ve skalním hotelu „Eisenhammer“ („U železného klavíru“). Tamtéž pokladna i starošítné přívoď.

Mimo to je hodné přičítat k rozmanitým a vědným prozkám a partím do divoce romantických skal a jejich okolí (letní hosté dostanou legitimace pro vstup do lesů zárma).

Stručný mistopis.
Město Teplice (s přičleněným Kamencem, Bučnicemi a Novým Dvorem, dále se samostatnými obcemi Dolní a Horní Teplicemi) je středisko a nejdůležitější místo soudního okresu Teplice v politickém okrese broumovském (3000 obyvatel, 480 m nad mořem). Místo leží hodina daleko od řískonoměckých hranic na řece Metují mezi východočeskými městy Trutnovem a Broumovem. Jméno se odvozuje ode dvou dočasně existujících teplych zříd. Z pamětihodnosti vyniká na tržišti stojící „Dolní zámek“ (z r. 1694 s bohatou barokní fasádou), „Horní zámek“, vystavěný 1599, farmi kotel a bojně navštívený kostelík Marabíl (U Marie Pomocné). V poslední době vznikla skvěle položená čtvrť Nový Kamenc.

Spojení.
Teplice nad Metují mají příznivé spojení všemi směry (Hlavní nádraží Teplice na státní lince: Choceň—Meziměstí—Stř. Stávava; na lokálce Trutnov—Teplice stanice „Teplice-město“ a osobní zastávka „Teplice-skály“ u vchodu do skalního města).

Ubytování.
Několik hotelů a hostinců s dobrým a laciným bytem a stravou, dále mnoho soukromých bytů je letním hostům k dispozici. Informace udílí ochotně a zdarma starošítný úřad a spolek pro citizněk rudi.

Hospodářský přehled.
Místo má 2 lékárny, 1 zubní techniku, lékárnu, drogerii, poštovní, telegrafní a telefonní úřad, peněžní ústav, notářství, advokátní kancelář, okresní soud, učitelské, studentské a žákovské útulny.

Zábavy, sport a osvětlení.
Lázně v přírodě a tříslové, tělocvična, křídě, tenisový court, park, honba, rybolov, sáňkování, bruslení, lyžování, promenádní koncerty, letní divadlo, zvukové kino, kavárny a taneční místnosti; 40 soukromých radlových stanic.

Jednodenní výlety.
Broumov, Trutnov, Janské Lázně, Krkonoše (Sněžka), „Hvězda“ u Broumova, Otaš u Police a Adršpašské skály.

Teplice — lázně v přírodě.

Obr.: Propagační leták letoviska a vzdušných lázní Teplice. [Zdroj: TEPLICKÉ SKÁLY, s.r.o.]

HA02 Teplice nad Metují – vstupní brána do Adršpaško-teplických skal

Charakter opatření: P, U

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Teplice nad Metují

Nositelé opatření: město Teplice nad Metují, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, Královéhradecký kraj

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Jádrové území města Teplice nad Metují rozvíjet jako hlavní nástupní místo a vstupní bránu do Adršpaško-teplických skal, s maximální koncentrací doprovodných služeb pro návštěvníky skal.

V jádru města Teplice nad Metují, kolem ulic Zámecká, 5. května, Rooseveltova, Za Školou, Horní a kolem náměstí Aloise Jiráska, přednostně umožnit soustředěný rozvoj doprovodné infrastruktury cestovního ruchu a všech služeb pro návštěvníky Adršpaško-teplických skal i návštěvníky Broumovska: vedle ubytování v hotelích a penzionech pak zejména rozvoj informačních služeb, služeb půjčoven (jízdních kol, koloběžek), gastronomie (restaurace, kavárny, cukrárny), širšího spektra maloobchodu, sportovních zařízení (včetně plošně a kapacitně náročnějších sportovních staveb a areálů), kulturních zařízení (galerie, muzeum), komerčních služeb pro turisty (bankomaty, pobočky bank).

Na vybraných centrálních veřejných prostranstvích v jádru města umožnit pořádání farmářských trhů a trhů s regionálními produkty, jakož i pořádání nejrůznějších kulturních a společenských akcí.

Příklad dobré praxe: Lázně Luhačovice:

Obr.: Lázně Luhačovice, lázeňská proměnáda Dr. Veselého. [Foto: Veronika Šindlerová, 13. 8. 2018]

Odůvodnění opatření:

Ze všech lázeňských sídel navržených Lázní Metuje je město Teplice nad Metují populačně i plošně největší a má proto také největší absorpční kapacitu. V rámci opatření navržených k dosažení cíle B [HB] jsou Teplice nad Metují navíc navržené jako hlavní záchytné místo návštěvníků Adršpašsko-teplických skal a jako hlavní přestupní uzel z automobilu na vlak [viz opatření HB02c, HB02d↓]. V navržené kaskádě záchytných návštěvnických parkovišť s přímým přestupem na vlak jsou parkoviště navržená v Teplicích nad Metují nejbližšími k jádrovému území skalních měst. Mají zároveň jednu z největších kapacit parkovacích stání a předpokládá se tedy jejich intenzivní využití, a to nejen v hlavní/letní sezóně.

Pro Teplice nad Metují je to příležitost k celkovému oživení centrální části města a postupné proměně v hlavní lázeňské sídlo Lázní Metuje. Množství návštěvníků skalních měst, kteří by zde měli přestupovat ze svých aut na vlak, představují všichni potenciální zákazníci služeb koncentrovaných v centrální části města. Zákazníky místních obchodů, restaurací, kaváren a cukráren, informačního centra, kulturních zařízení, trhů či ubytovacích zařízení. Vzhledem k tomu, že záchyt automobilů návštěvníků Adršpašsko-teplických skal je navržený jižně od centra města, samotné centrum a celý prostor města mezi centrem a údolím Metuje ve směru ke Střemenskému podhradí, má být maximálně dopravně zklidněný a přívětivý k pohybu chodců a cyklistů.

HA03 Kultivace nástupních prostorů do Adršpašsko-teplických skal

HA03a Kultivace nástupního prostoru do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu

Charakter opatření: U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Adršpach

Nositelé opatření: obec Adršpach, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, Královéhradecký kraj

Odhad realizačních nákladů: 114 000 000 Kč
(toalety: 2 000 000 Kč, nové turistické informační centrum (dům přírody): 80 000 Kč (reference: Dům přírody Moravského krasu 86 000 000 Kč), stravování: 10 000 Kč, trhy: 2 000 000 Kč, parková zóna (reference: Santos Sušice 500 Kč/m², Litoměřice Jiráskovy sady 800 Kč/m², Alejka Broumov 1 000 Kč/m²), 2 ha = 20 000 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Plochy po zrušených parkovištích v Dolním Adršpachu [viz opatření HB01↓] využít pro vytvoření kultivovaného a urbanisticky i architektonicky kvalitně ztvárněného nástupního prostoru do Adršpašských skal, obslužné a rekreační zóny pro návštěvníky skal, kapacitně odpovídající návštěvnosti přes 300 000 lidí ročně. Plochy zrušených parkovišť využít také k doplnění chybějící infrastruktury pro návštěvníky skal.

Nástupní místo do Adršpašských skal má být v první řadě uzpůsobené pro pohodlné delší setrvání návštěvníků skal před vstupem do skal a po jejich prohlídce, po dobu čekání na zpáteční vlak. Má nabídnout dostatek doprovodných aktivit a stimulů nenuceně vybízejících k delšímu pobytu u vstupu do skal a tím přispět k rozproštění návštěvnosti skal v čase a k eliminaci náporu návštěvnosti v krátkém časovém úseku⁶. Nabídka doprovodných aktivit má uspokojit poptávku všech věkových skupin návštěvníků.

Nástupní prostor do Adršpašských skal má nabídnout dostatečný prostor pro informování a vzdělávání návštěvníků, pro kvalitní a kultivovanou gastronomii, pro zábavu dětí i dospělých i pro pasivní rekreaci a odpočinek. Zejména je doporučen rozvoj těchto konkrétních aktivit:

- **Dostatečný počet zdarma přístupných toalet:** Toalet musí být takové množství, aby se u nich ani v návštěvnických špičkových dnech netvořily dlouhé fronty. Použití toalet musí být zdarma, aby poplatek neodradil návštěvníky od jejich použití. Důstojné a snadno přístupné hygienické zázemí u vstupu do skal je jedinou cestou k eliminaci znečištění přírody okolo prohlídkového okruhu po skalním městě, kde se žádná hygienická zařízení nenacházejí.

⁶ V současné době je nápor návštěvníků skal ve velmi krátkém časovém úseku způsoben zejména koncentrovaným dopoledním příjezdem většiny návštěvníků vlastním automobilem (případně zájezdovým autobusem) na kapacitní parkoviště přímo u vstupu do skal. Z parkoviště se pak v jeden okamžik přesouvají velké skupiny návštěvníků rovnou ke vstupu do skal, bez možnosti jakéhokoli rozptýlení v čase a prostoru.

- **Dostatečně velké turistické informační centrum:** Turistické centrum musí být tak velké a musí mít tolik zákaznických přepážek, případně interaktivních informačních kiosků, aby se u nich ani v návštěvnických špičkových dnech netvořily fronty a pracovníci infocentra mohli v klidu poskytnout veškeré informace návštěvníkům skal a zejména je poučit o možnostech strávení delšího času v okolí vstupu do skal v případě dočasného naplněné kapacity skal a uzavření vstupu do skal [viz opatření HC03a↓], pro překlenutí čekací doby na odjezd vlaku atp.

Příklad dobré praxe: Ústřední informační středisko Moravského krasu, Skalní mlýn u Blanska:

Obr.: Ústřední informační středisko Moravského krasu, Skalní mlýn. [Foto: Správa jeskyní Moravského krasu, 2019]

- **Návštěvnické vzdělávací středisko Adršpašsko-teplických skal⁷:** Multimediální, interaktivní a zážitková expozice o Adršpašsko-teplických skalách, o jejich vzniku, historii utváření, geologii, fauně, flóře, péči o chráněné hodnoty atp. Další tematické expozice a dočasné výstavy, např. skály ve filmu, historie horolezectví, život místních obyvatel atp. Expozice pro děti, mládež školního věku i dospělé.

Příklady dobré praxe: Domy přírody v České republice (www.casopis.ochranaprirody.cz/zamereno-na-verejnost/domy-prirody-v-ceske-republice/), Informační středisko Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava v obci Kvilda, Expozice Příroda, lovectví a myslivost na hradě Roštejně u Třebíči.

⁷ V Dolním Adršpachu je touto územní studií doporučeno umístění expozice o Adršpašsko-teplických skalách, které jsou hlavním cílem návštěvníků v této oblasti Broumovska. Dům přírody Broumovska, prezentující a interpretující celé území CHKO Broumovsko, je doporučeno umístit v Broumově, kde by měl podpořit rozptýlení návštěvníků do východní části území CHKO.

Obr.: Dům přírody Moravského krasu, Skalní mlýn u Blanska. [Foto: Veronika Šindlerová, 11. 8. 2018]

- **Kultivovaná stravovací zařízení:** Restaurace s domácí tradiční českou kuchyní, cukrárna a kavárna s tradičními českými zákusky a se zmrzlinou. Letní předzahrádka.

Příklad dobré praxe: Samoobslužná restaurace Pyramida, Osada Jizerka, Jizerské hory (www.jizerka.cz/restaurace/).

Obr.: Samoobslužná restaurace Pyramida, Osada Jizerka. [Zdroj: www.jizerka.cz/restaurace/]

- **Farmářské a řemeslné trhy regionálních produktů:** Tržiště místních regionálních produktů, primárně pak produktů s označením *Certifikovaný produkt BROUMOVSKO regionální produkt®* (viz www.regionalni-znacky.cz/broumovsko/)⁸. Pořádání tematických trhů jako jsou velikonoční trhy, adventní trhy, vánoční trhy, ale také trhů a jarmarků u příležitosti různých oslav a společenských událostí (masopust, dožínky atp.). Vhodné doplnění ukázkami řemeslné výroby (řezbářství, kovárna atp.).

⁸ V roce 2019 byly nositeli označení Certifikovaného produktu BROUMOVSKO regionální produkt například tyto výrobky vhodné k prodeji na farmářských a řemeslných trzích: výrobky z ovčího rouna a tkané výrobky z přírodního materiálu, vlněné výrobky, výrobky z vrbového proutí, broušené sklo, ovčí sýry, jogurty, jogurtová mléka, tvarohy a tvarohové deserty, probiotické žinčice, biodžemy, Radešovský chléb, pramenitá voda Toma natura, vyzrálé bio hovězí maso z Ekofarmy Bošina, Poličan, Polický uherák, salám Ostaš, Benediktinské oplatky, výrobky z Kvíčerovské pekárny, malované kraslice, fotografie s motivy Broumovska, povlečení Pohádkové Broumovsko, dekorační a užitná keramika, razítka pro děti.

Obr.: Vrchlabský řemeslný jarmark. [Zdroj: krkonosky.denik.cz, 2017]

- **Kultivované zábavní a herní aktivity pro děti:** Decentní herní prvky a prolézačky v přírodním/selském stylu, vyrobené ze dřeva, kamene a jiných přírodních materiálů. Mini ZOO s českými domácími zvířaty. Projížďka na ponících. Záchraná stanice pro hendikepovaná zvířata, s možností prohlídky chovaných zvířat. Střelnice kuší. Atp.
- **Parková relaxační zóna:** Možnost klidného posezení pod širým nebem, ve stínu a v krytu před povětrností. Parkově upravená relaxační zóna se vzrostlými stromy, vybavená sedacím mobiliářem a přístřešky proti slunci a dešti.
- **Ubytování:** Rozšíření možností ubytování typu hotel nebo penzion.
- **Infrastruktura pro cyklistickou dopravu:** Dostatečná kapacita bezpečných cyklostanů, krytých proti povětrnosti a chráněných před krádežemi a vandalstvím. Půjčovna jízdních kol a koloběžek.

Všechny nové stavby, jakož i ztvárnění veřejných prostranství, musí respektovat tradiční místní venkovskou architekturu a musí vykazovat vysokou architektonickou kvalitu. To nevylučuje moderní ztvárnění staveb a kultivované parafrázování místně typických výrazových prostředků tradiční architektury. Vhodné je použití přírodních materiálů (kámen a dřevo), jako odkaz na přítomné přírodní hodnoty skalních měst.

Odůvodnění opatření:

Prostředí nástupního prostoru do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu je nedůstojné. Je převážně tvořené rozsáhlými plochami parkovišť pro automobily a autobusy návštěvníků Adršpašských skal, několika bufety a rychlými občerstveními nevalné úrovně nabízeného sortimentu i služeb a malým turistickým informačním centrem s toaletami.

Turistické informační centrum neodpovídá svou velikostí, svou kapacitou (pouze 2 zákaznické přepážky) ani nabízenými službami úrovni jedné z turisticky nejnavštěvovanějších přírodních destinací v celé České republice, kterou ročně navštíví více než 300 000 lidí.

Zcela zde chybí expozice o Adršpašsko-teplických skalách, jakékoli vzdělávací středisko, které by návštěvníky edukovalo o skalách, o správném chování při návštěvě skal a o každodenní péči o ně.

Gastronomie má převážně úroveň nádražních bufetů. Sortiment je výrazně omezený, dominuje smažený sýr s hranolkami, hamburgery, kebab, pizza. Za mimořádně problematický je nutné považovat prodávaný doplňkový sortiment v podobě nejrůznějších potravinářských a drogistických produktů s konopím. Chybí zde jakákoli česká tradice a souvztažnost ke skalním městům. Bistra nejsou vybavená toaletami.

Kromě dvou altánů u parkovišť chybí jakákoli klidová relaxační zóna a také herní prvky pro děti.

Obr.: Jedno z rychlých občerstvení u vstupu do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu. [Foto: V. Šindlerová, 26. 5. 2019]

HA03b Kultivace nástupního prostoru do Teplických skal ve Střemenském podhradí

Charakter opatření: U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Teplice nad Metují

Nositelé opatření: město Teplice nad Metují, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, Královéhradecký kraj

Odhad realizačních nákladů: 38 000 000 Kč
(cca 1/3 realizačních nákladů na kultivaci nástupního prostoru do Adršpašských skal)

Podrobná specifikace opatření:

Plochy po zrušených parkovištích ve Střemenském podhradí využít ke kultivaci nástupního prostoru do Teplických skal, zejména pak ke zatraktivnění a zobytnění veřejných prostorů.

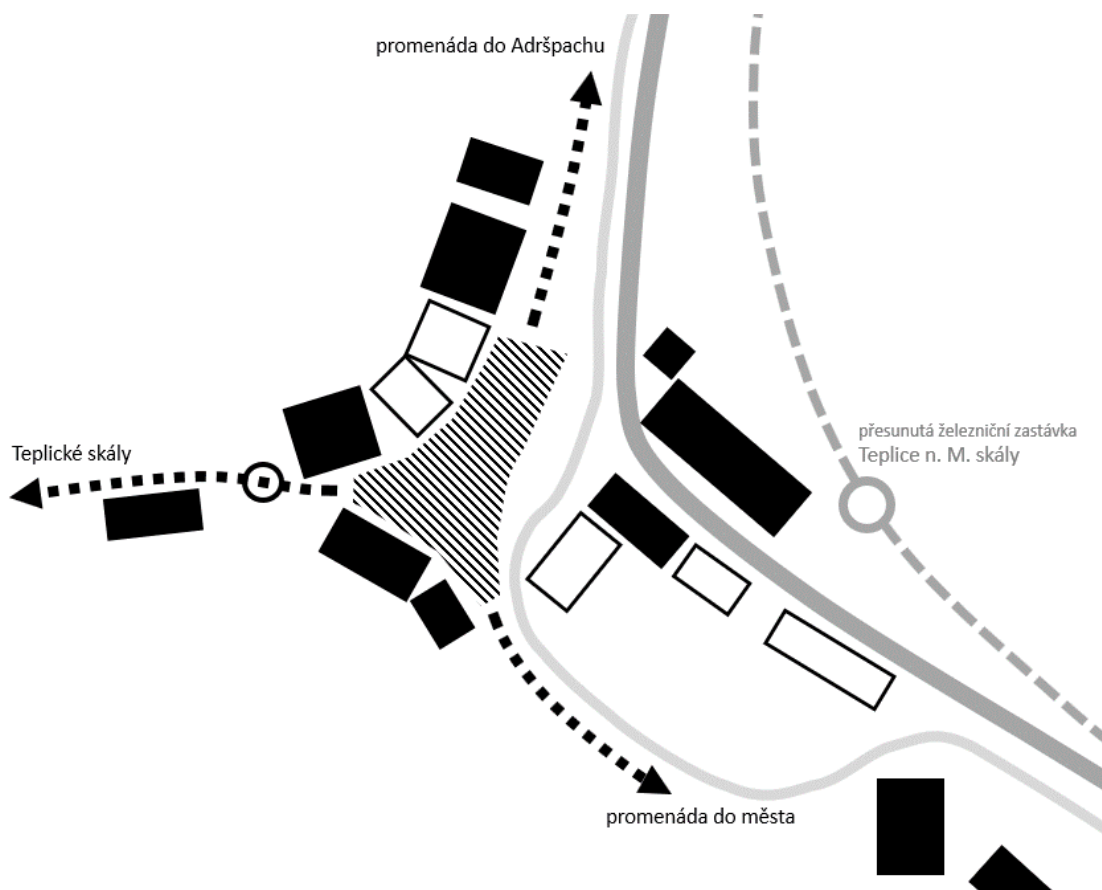
Nástupní místo do Teplických skal má být v první řadě uzpůsobené pro pohodlné delší setrvání návštěvníků skal před vstupem do skal a po jejich prohlídce, po dobu čekání na zpáteční vlak. Má nabídnout dostatek doprovodných aktivit a stimulů nenuceně vybízejících k delšímu pobytu u vstupu do skal a tím přispět k rozproštění návštěvnosti skal v čase a k eliminaci náporu návštěvnosti v krátkém časovém úseku⁹. Nabídka doprovodných aktivit má uspokojit poptávku všech věkových skupin návštěvníků.

Nástupní prostor do Teplických skal má nabídnout dostatečný prostor pro informování návštěvníků, pro kvalitní a kultivovanou gastronomii, pro zábavu dětí i dospělých i pro pasivní rekreaci a odpočinek.

S ohledem na stísněné prostorové podmínky Střemenského podhradí se předpokládá menší rozsah doprovodných aktivit pro návštěvníky než u vstupu do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu. Zejména je doporučen rozvoj těchto konkrétních aktivit:

⁹ V současné době je nápor návštěvníků skal ve velmi krátkém časovém úseku způsoben zejména koncentrovaným dopoledním příjezdem většiny návštěvníků vlastním automobilem (případě zájezdovým autobusem) na kapacitní parkoviště přímo u vstupu do skal. Z parkoviště se pak v jeden okamžik přesouvají velké skupiny návštěvníků rovnou ke vstupu do skal, bez možnosti jakéhokoli rozptýlení v čase a prostoru.

- **Dostatečný počet zdarma přístupných toalet:** Viz opatření HA03a↑.
- **Dostatečně velké turistické informační centrum:** Viz opatření HA03a↑.
- **Kultivovaná stravovací zařízení:** Viz opatření HA03a↑.
- **Komorní farmářské a řemeslné trhy regionálních produktů:** Viz opatření HA03a↑. S ohledem na stísněný prostor Střmenského podhradí se předpokládá menší rozsah trhů.
- **Zábavní a herní aktivity pro děti:** Decentní herní prvky a prolézačky v přírodním/selském stylu, vyrobené ze dřeva, kamene a jiných přírodních materiálů.
- **Kultivace centrálního náměstí před vstupem do skal (Střmenské náměstí):** Dotvoření trojúhelníkového protáhlého náměstí u vstupu do Teplických skal doplněním zástavby v prolukách. Aktivizace parteru domů utvářejících centrální náměstí před vstupem do Teplických skal (gastronomie, obchody se suvenýry, turistické informační centrum atp.).

Obr.: Ideové schéma kultivace nástupního prostoru do Teplických skal. [Zdroj: vlastní kresba]

- **Parková relaxační zóna:** Viz opatření HA03a↑.
- **Ubytování:** Rozšíření možností ubytování typu hotel nebo penzion, zejména v budovách Střední školy gastronomie a služeb, jejíž vymístění ze Střmenského podhradí je navrženo [viz opatření HA04↓].
- **Infrastruktura pro cyklistickou dopravu:** Viz opatření HA03a↑.

Odůvodnění opatření:

Prakticky celý stísněný trojúhelníkový prostor ve Střmenském podhradí, před vstupem do Teplických skal, je dnes vyplněn parkovišti pro osobní automobily. Prostor je lemován několika penziony a několika stánky s rychlým občerstvením.

V případě zrušení návštěvnických parkovišť [viz opatření HB01↓] má prostor před vstupem do Teplických skal potenciál konverze v kultivovaný a dobře vybavený nástupní prostor. Doplnění návštěvnické infrastruktury má saturovat potřebu každoročních více než 70 000 návštěvníků.

Několik budov ve Střmenském podhradí dnes zabírá Střední škola gastronomie a služeb a její internát. Vymístění provozu školy ze Střmenského podhradí do Teplíc nad Metují by uvolnilo objekty v exponovaných polohách pro chybějící turistické služby.

HA04 Vymístění SŠGS a jejího internátu ze Střemenského podhradí

Charakter opatření:	S, O
Územní průmět opatření:	ano
Dotčené obce:	Teplice nad Metují
Nositelé opatření:	Královéhradecký kraj, Střední škola gastronomie a služeb
Odhad realizačních nákladů:	10 000 000 Kč (adaptace nového sídla školy pro její účely + stěhování)

Podrobná specifikace opatření:

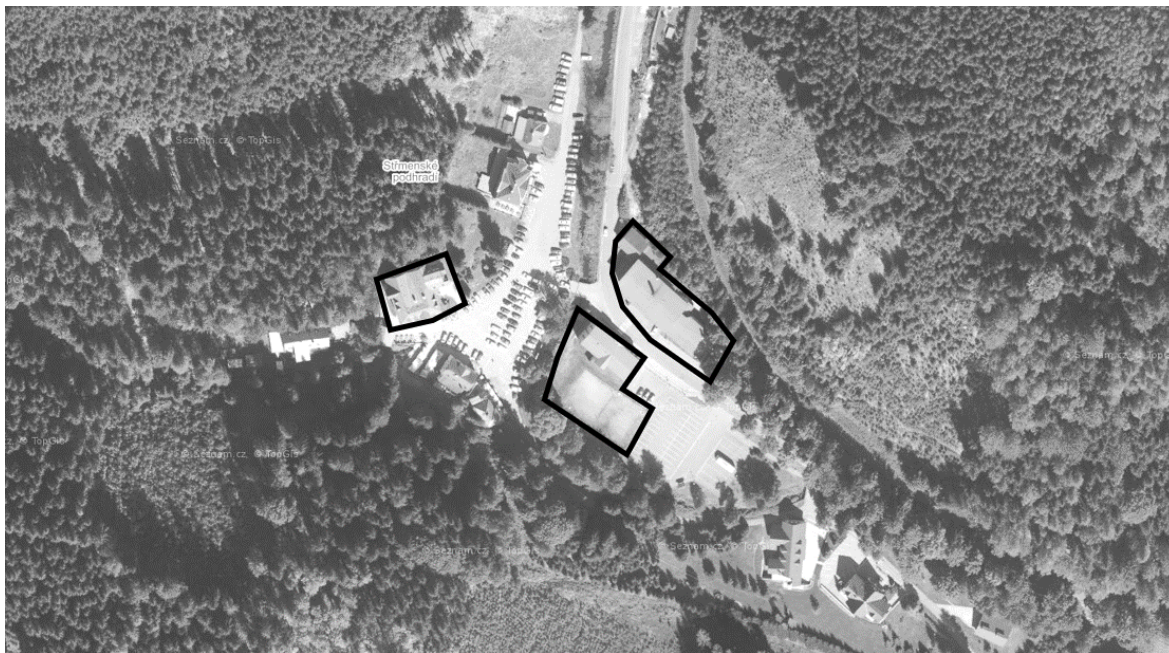
Ze Střemenského podhradí vymístit Střední školu gastronomie a služeb (SŠGS), včetně domova mládeže (internátu), optimálně pak do jádrového města Teplice nad Metují. Cílem je zachování školy v Teplicích nad Metují, avšak přímo v jádrovém městě, s přímo dostupnou veškerou infrastrukturou a službami jak pro studenty školy, tak pro její zaměstnance.

Uvolněné budovy po vymístění škole a domově mládeže využít přednostně pro rozvoj doprovodné infrastruktury cestovního ruchu a služeb pro turisty, s ohledem na objem a charakter staveb pak primárně pro ubytování typu hotel nebo penzion, stravování, maloobchod, informační centrum, muzeum atp. Gastronomické a ubytovací provozy zřízené ve vymístěném areálu školy mohou i nadále sloužit jako cvičné pro studenty školy.

Odůvodnění opatření:

Střemské podhradí je hlavním nástupním místem do turisticky velmi vyhledávaných Teplických skal, s roční návštěvností přesahující 70 000 lidí. Jedná se přitom o velmi stísněný prostor v hluboce zaříznutém údolí soutoku Metuje a Skalního potoka. Stojí zde jen několik budov a téměř všechny volné prostory zabírá centrální parkoviště pro návštěvníky Teplických skal. Tři budovy jsou budovami odloučeného pracoviště Střední školy gastronomie a služeb se sídlem v Trutnově, přičemž jednou ze tří budov školy je budova domova mládeže (internátu). Jeden z turisticky nejexponovanějších prostorů celých Lázní Metuje je tak z velké části tvořen budovami střední školy, které nejsou s využitím Teplických skal v žádné přímé interakci. Umístění střední školy ve Střemském podhradí je prostorově i provozně izolované, odloučené od městské infrastruktury. Pro umístění středních škol jsou vždy nevhodnější centrální části měst, s dobrou dopravní dostupností včetně pěší docházky z obytných území ve městě.

Budovy školy a jejího internátu je vhodné využít pro funkce, které budou poskytovat zázemí návštěvníků Teplických skal a které zvýší místní ekonomický potenciál Střemenského podhradí.

Obr.: Součásti SŠGS ve Střemském podhradí (černý obrys). [Zdroj: vlastní kresba na podkladě ortofotomapy mapy.cz]

HA05 Přesun železniční zastávky Teplice nad Metují skály

Charakter opatření:	U, S
Územní průmět opatření:	ano
Dotčené obce:	Teplice nad Metují
Nositelé opatření:	SŽDC, s.o., Královéhradecký kraj
Odhad realizačních nákladů:	30 000 000 Kč (odhad nákladů na odstranění stávající zastávky + odhad nákladů na novostavbu zastávky dle analogie ke srovnatelné realizaci)

Podrobná specifikace opatření:

Přesun železniční zastávky Teplice nad Metují skály do polohy blíže návštěvnímu vstupu do Teplických skal. SŽDC, s.o., doporučuje z hlediska dopravně-technologického (sklonové poměry) umístění nové zastávky spíše v severní polovině směrového oblouku. Z hlediska grafikonu vlakové dopravy by se v takovém případě dané opatření obešlo bez dopadu do provozu.

Železniční zastávku peronizovat a uzpůsobit pro bezbariérový provoz, kultivovat čekárnu, resp. přístřešek zastávky ve standardu odpovídajícím 21. století. Architektonickým řešením zastávky odkázat na blízkost skalního města.

Vytvořit bezpečný bezbariérový přístup od nové železniční zastávky ke vstupu do Teplických skal.

Příklad dobré praxe: Nová železniční zastávka Čeladná

Obr.: Nová železniční zastávka Čeladná. [Zdroj: www.geotrips.cz]

Poznámka: V případě, že by podrobné prověření přesunu železniční zastávky Teplice nad Metují skály prokázalo dopravně-technologickou nerealizovatelnost (z důvodu nové polohy zastávky ve směrovém oblouku trati a v mírném sklonu dráhy) a železniční zastávka by musela zůstat ve své původní poloze, je nutné stávající zastávku zásadně kultivovat a nahradit novým objektem, řešit peronizaci stávající zastávky, bezbariérový přístup ke stávající zastávce a zejména pak bezpečný pěší přístup od stávající zastávky ke vstupu do Teplických skal (vybudování chodníku od stávající zastávky podél silnice směrem do Střmenského podhradí, případně vybudování pěší lávky z železniční zastávky přes silnici a údolí Metuje na existující pěší a cyklistickou stezku po pravém břehu Metuje).

Odůvodnění opatření:

Stávající železniční zastávka Teplice nad Metují skály je umístěna na severním okraji Střmenského podhradí, bez přímé vazby na zástavbu sídla zejména bez přímé vazby na vstup do Teplických skal. Železniční zastávka není peronizovaná a není vybavená odpovídajícím zázemím pro čekání cestujících v nepříznivém počasí.

Od železniční zastávky je jediný přístup do Střmenského podhradí a ke vstupu do Teplických skal pouze po strmých schodech přímo na silnici, dále cca 250 m po krajnici silnici, protože v daném úseku silnice není vybudovaný chodník a dalších cca 100 m napříč hlavním návštěvníkem parkovištěm pro osobní automobily.

Přístup od železniční zastávky ke vstupu do skal je tedy nepohodlný a nebezpečný, zejména v případě pohybu větší skupiny lidí po krajnici silnice a v případě zvýšené intenzity automobilového provozu mezi Teplicemi nad Metují a Dolním Adršpachem v návštěvnicky špičkových dnech.

V rámci projednání konceptu této územní studie schválila SŽDC, s.o. koncepční záměr přesunu železniční zastávky Teplice nad Metují Skály do polohy jižně od stávající zastávky, ve vazbě na zástavbu Střemského podhradí. Dle vyjádření SŽDC, s.o. se obecně jedná o zajímavý námět s možným pozitivním dopadem do zvýšení atraktivity železnice v lokalitě z důvodu zvýšení bezpečnosti a komfortu cestujících. Navrhovaná poloha by se pravděpodobně nacházela v oblouku o poloměru 199 m s převýšením 101 mm. Pro takový poloměr může mít nové nástupiště dle ČSN 73 4959 výšku hrany pouze 380 mm (nikoli dnes běžných 550 mm). Převýšení je se souhlasem vlastníka dráhy ještě přípustné. Z hlediska dopravně-technologického doporučuje SŽDC umístění zastávky spíše do severní poloviny oblouku (sklonové poměry), z hlediska grafikonu vlakové dopravy by se dané opatření potom obešlo bez dopadu do provozu. Záměr a přemístění zastávky Teplice nad Metují skály podpořil ve svém vyjádření ke konceptu této územní studie také Odbor dopravy a silničního hospodářství Krajského úřadu Královéhradeckého kraje.

HA06 Lázeňský lesopark podél Metuje (areál zdraví Metuje)

<i>Charakter opatření:</i>	P, U
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Adršpach, Teplice nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	město Teplice nad Metují, obec Adršpach, Společnost pro destinační management Broumovska, Královéhradecký kraj
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	25 250 000 Kč (doplnění pěšin a cest 4 000 000 Kč, revitalizace toku a břehů Metuje a Adršpašského potoka 20 000 000 Kč, cca 20 laviček á 7 000 Kč, 5 turistických přístřešků á 100 000 Kč, 10 infotabulí á 10 000 Kč, herní prvky 500 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Nezastavěnou či jen extenzivně urbanizovanou krajinu údolí Metuje a Adršpašského potoka mezi sídly Dolní Adršpach, Střemské podhradí a Teplice nad Metují rozvíjet jako lázeňský lesopark.

V údolí Metuje a Adršpašského potoka neumožňovat umístování nových staveb nad rámec již existující zástavby Bučnice, Havraního města a další stávající rozptýlené zástavby. Údolí rozvíjet přednostně jako veřejně přístupný krajinný prostor sloužící pro bezpečný a pohodlný pěší a cyklistický pohyb podél říčky Metuje a dolního toku Adršpašského potoka, s možností udržitelné měkké rekreace a stavebně nenáročných sportovních aktivit pod širým nebem a relaxačního pobytu ve vazbě na vodu.

Přitom zachovat a dále rozvíjet přírodní hodnotu údolí říčky Metuje a Adršpašského potoka a jejich údolních niv. V údolí Metuje a Adršpašského potoka vytvářet podmínky pro rozvoj přirozených nivních ekosystémů (tj. mokřadů, bylinného, měkkého a tvrdého luhu) a kulturních nivních ekosystémů (malé vodní nádrže a květnaté nivní louky). Vytvořit podmínky pro revitalizaci koryt Metuje a Adršpašského potoka a pro jejich přirozené působení v nivách toků.

Zahutit cestní síť v dosud nepřístupných částech nivy způsobem, který nenaruší její přírodní, kulturní a estetickou hodnotu. Vyloučit zcela orbu v nivě a nivu postupně přizpůsobit přednostně extenzivnímu drobnému zemědělství v kombinaci s přírodními ekosystémy a extenzivním měkkým rekreačním využitím charakteru procházek, projížděk na kole či relaxačních pobytů pod širým nebem. Pro ten účel vybavit lázeňský lesopark sportovními a vzdělávacími prvky, a to přednostně z přírodních materiálů a ve formě odkazujících k rázu okolní přírody a krajiny. Cesty a pěšiny pro chodce a cyklisty a jinou nemotorovou dopravu utvářet přírodě šetrným a materiálově přírodě blízkým způsobem.

Důsledně dbát na zachování migrační prostupnosti napříč údolím Metuje a Adršpašského potoka pro velké savce a na zachování vzájemných migračních a ekosystémových vazeb mezi přírodě blízkými ekosystémy NPR Adršpašsko-teplické skály a okolním územím II. a III. zóny CHKO Broumovsko.

Odůvodnění opatření:

Lázeňský lesopark má umožnit „nadechnutí“ mezi lázeňskými sídly, má se stát zelenou rekreační oázou, která v parném létě poskytne stín a příznivé mikroklima u vody a po celý rok prostor pro relaxaci a sportovní aktivity pod širým nebem.

Stávající rozptýlená zástavba v lázeňském parku nepředstavuje žádný problém, další výstavba by již však nebyla vhodná, zástavba se má koncentrovat v lázeňských sídlech.

Je nutné dbát na ochranu údolní nivy Metuje a Adršpašského potoka jako významného krajinného prvku ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

HA07 Zpřístupnění lázeňské krajiny z lázeňských sídel

HA07a Zpřístupnění Starozámeckého vrchu z Horního Adršpachu

Charakter opatření: U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Adršpach

Nositelé opatření: obec Adršpach, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT

Odhad realizačních nákladů: 2 000 000 Kč
(nová pěšina šířky 1,5 m, délky 1,5 km, včetně značení, mobiliář)_

Podrobná specifikace opatření:

Zpřístupnění Starozámeckého vrchu, zříceniny hradu Adršpach a vyhlídky na Adršpašské skály přímou cestou z Horního Adršpachu, optimálně pak od železniční zastávky.

Proznačit žlutou pěší turistickou trasu (spojovací) mezi železniční zastávkou Horní Adršpach a Starozámeckým vrchem.

Odůvodnění opatření:

Zpřístupnění Starozámeckého vrchu z Horního Adršpachu tak přispěje k mikrorozptylu návštěvníků Adršpašsko-teplických skal přímo v prostoru Lázní Metuje.

Starozámecký vrch, zvláště pak vyhlídka s impozantními výhledy na celý prostor Adršpašských skal, jsou významnou lokální turistickou atraktivitou, v současné době ležící spíše na okraji zájmu návštěvníků, kteří směřují primárně do Adršpašsko-teplických skal. Starozámecký vrch má přitom velký potenciál rozšířit lázeňskou krajinu o další atraktivitu.

Starozámecký vrch je dnes přístupný z Dolního Adršpachu od zámku Adršpach, po červené turistické trase lemující celý obvod NPR Adršpašsko-teplické skály.

Zpřístupnění Starozámeckého vrchu přímo z centra Horního Adršpachu může s výhodou přispět k oživení Horního Adršpachu, který je navržen jako západní vstupní brána do Lázní Metuje a jeden z přestupních uzlů z automobilu na vlak [viz opatření HB02a ↓], a nabídnout velmi atraktivní turistický cíl v těsné blízkosti tohoto lázeňského sídla.

HA07b Zpřístupnění lázeňské krajiny kolem Křížového vrchu a Kopečku

Charakter opatření: U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Adršpach, Teplice nad Metují

Nositelé opatření: obec Adršpach, město Teplice nad Metují, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT

Odhad realizačních nákladů: 30 000 Kč
(vyznačení stezky dlouhé 4 km, 2 značky na km, tj. cca 8 značek x 1 500 Kč + infopanel 5 000 Kč + směrovky do širší krajiny)

Podrobná specifikace opatření:

Zpřístupnění širší krajiny okolo Křížového vrchu a Kopečku, zejména pak míst s výhledy z volné krajiny na Adršpašsko-teplické skály. Jako vstup do krajiny kolem Křížového vrchu a Kopečku využít Naučnou stezku Křížový vrch – Adršpach a přispět tak k rozptylu návštěvníků do širšího rámce lázeňské krajiny severně od Dolního Adršpachu.

Zokruhování Naučné stezky Křížový vrch – Adršpach kolem celého úpatí Křížového vrchu, včetně Kopečku se zříceninou kostela Panny Marie. Naučnou stezku trasovat v celé její délce mimo silnice, tedy po cestách odděleně od motorové dopravy. Přímý souběh se silnicemi přitom není vyloučen, avšak po samostatných pěších stezkách.

Odůvodnění opatření:

Křížový vrch s křížovou cestou a vyhlídkou do okolní krajiny na vrcholu je již dnes vyhledávaným cílem krátkých výletů z Dolního Adršpachu, od parkovišť u vstupu do Adršpašských skal. Přirozeně leží ve velkém stínu Adršpašských skal, kvůli kterým prakticky všichni návštěvníci do Dolního Adršpachu přijíždějí.

Atraktivitu Křížového vrchu a absorpční kapacitu naučné stezky, lze zvýšit prodloužením trasy a jejím zokruhováním kolem celého Křížového vrchu a zapojením Kopečku s magickou zříceninou kostel Panny Marie. V současné době je naučná stezka značená jako slepá, po příchodu na konec naučné stezky je nutné se stejnou cestou zase vrátit zpět, což snižuje atraktivitu naučné stezky a může odradit některé potenciální zájemce.

U naučných stezek je vždy preferované jejich okružní uspořádání, které eliminuje nutnost absolvovat některou část naučené stezky nebo dokonce její celou délku opakovaně.

Naučná stezka kolem Křížového vrchu a Kopečku představuje zásadní potenciál pro lokální rozptyl návštěvníků Adršpašských skal v čase a v prostoru. Nenáročný výlet po naučné stezce je vhodnou alternativou při čekání na optimální čas vstupu do Adršpašských skal, při čekání a odjezd vlaku či pro prodloužení pobytu v Dolním Adršpachu.

Zokruhování dnes jednosměrné trasy povede k většímu rozptylu návštěvníků, a proto sníží bariérový účinek turistického chodníku (skupiny turistů se budou pohybovat pouze jedním směrem, a proto bude jejich četnost ve srovnání se stávajícím stavem poloviční).

Na naučnou stezku kolem Křížového vrchu a Kopečku je vhodné navázat další cesty do širší okolní krajiny. Cílem je rozptýlit návštěvníky do větší plochy a eliminovat koncentraci návštěvníků na samotném Křížovém vrchu a na Kopečku.

HA07c Uzpůsobení vrchu Lada charakteru rekreačního lázeňského lesa

HA07d Uzpůsobení vrchu Borek a Lysého vrchu charakteru rekreačního lázeňského lesa

Charakter opatření: U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Teplice nad Metují

Nositelé opatření: město Teplice nad Metují, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT

Odhad realizačních nákladů: HA07c: 2 000 000 Kč
HA07d: 4 000 000 Kč
(úprava stávajících pěšin, turistické značení cest, mobiliář)

Podrobná specifikace opatření:

Zalesněné vrchy Lada, Borek a Lysý vrch a krajinu v jejich bezprostředním okolí uzpůsobit bezpečnému a pohodlnému rekreačnímu pohybu a pobytu, a to zásadně v souladu s požadavky ochrany přírody a krajiny. Zejména zlepšit pěší přístup na všechny vrchy z navazujících lázeňských sídel a cestní síť maximálně uzpůsobit pohodlnému pohybu chodců, v terénně příznivějších částech případně i pro jízdu na kole. Vybavit cesty základním mobiliářem pro posezení a pro nenáročnou pohybovou aktivitu (herní, cvičební a výukové prvky, a to přednostně v přírodním stylu a z přírodních materiálů), vybavit odpadkovými koši, přístřešky proti povětrnosti atp.

Zpřístupnit pro pěší návštěvníky i cyklisty i širší krajinu okolo vrchů Lada, Borek a Lysý vrch a přispět tak k rozptylu návštěvníků do širšího rámce lázeňské krajiny.

Proznačit síť místních turistických tras a místních pěších, případně i cyklistických okruhů.

Odůvodnění opatření:

Zalesněné vrchy Lada, Borek a Lysý vrch a krajina v jejich okolí se mohou stát plnohodnotnými součástmi lázeňské volné krajiny, bezprostředně přiléhající ke hlavnímu lázeňskému sídlu, městu Teplice nad Metují.

Společně s Křížovým vrchem mají potenciál odlehčit turisticky exponovaným lázeňským sídlům i vlastním Adršpaško-teplickým skalám. Hostům ubytovaným v místních ubytovacích zařízeních mohou poskytnout vhodné rekreační a relaxační zázemí v přírodě, mimo ruch Adršpaško-teplických skal, kde je navíc z důvodu přísné ochrany přírody a krajiny pohyb omezen jen na vybrané cesty.

HA08 Zahuštění železničních zastávek na území Lázní Metuje

HA08a Nová železniční zastávka Teplice nad Metují – sportovní areál

HA08b Nová železniční zastávka Bučnice

HA08c Nová železniční zastávka Adršpach – zámek

<i>Charakter opatření:</i>	U, S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Adršpach, Teplice nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	město Teplice nad Metují, obec Adršpach, SŽDC, s.o., Královéhradecký kraj
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	HA08a: 25 000 000 Kč HA08b: 25 000 000 Kč HA08c: 25 000 000 Kč (odhad nákladů na novostavbu zastávky dle analogie ke srovnatelné realizaci)

Podrobná specifikace opatření:

Doplnění nových železničních zastávek v relaci Teplice nad Metují město – Horní Adršpach, a to v místech dnes neobsložených částí lázeňských sídel.

Vložení nových zastávek významně ovlivní jízdní dobu vlaků. **Realizaci každé nové zastávky je proto nezbytné kompenzovat souvisejícími úpravami železniční infrastruktury, které zkrátí jízdní dobu v mezizastávkových úsecích** a přispějí tak k úspoře času během jízdy. Úspora času během jízdy musí vždy odpovídat času potřebnému k zastavení vlaku na nově zřízené zastávce.

Z hlediska technické realizovatelnosti úprav na trati má absolutní prioritu zřízení zastávky Adršpach – zámek [HA08c].

Ostatní dvě nově navrhované zastávky, Teplice nad Metují – sportovní areál [HA08a] a Bučnice [HA08b] je nutné detailně prověřit z hlediska jejich dopadu na jízdní časy a technickou proveditelnost případných kompenzačních technických úprav na trati.

Odůvodnění opatření:

V souvislosti s navrhovaným úplným vyloučením vjezdu automobilů návštěvníků do prostoru Lázní Metuje [viz dále opatření HB01, HB02↓] je nutné nabídnout odpovídající alternativní, maximálně komfortní a uživatelsky přívětivý způsob dopravní obsluhy Lázní Metuje. Právě vlak se má stát páteří dopravní obsluhy Lázní Metuje.

Smyslem opatření je maximálně zatraktivnit obsluhu celého území Lázní Metuje, již dnes návštěvnicky nejexponovanějšího území celého Broumovska, vlakem. V relaci Teplice nad Metují – Horní Adršpach by měl mít vlak charakter tramvaje, s hustou sítí zastávek, umožňující co nejflexibilnější plánování cest vlakem, zkracování délek pěších výšlapů apod.

Všechna významná místa Lázní Metuje by měla být obsloužena železniční zastávkou. V současné době citelně chybí obsluha severní části Teplic nad Metují, kde jsou již dnes koncentrována významná sportovní a kulturní zařízení města (sportovní hala, fotbalové hřiště s atletickým areálem, koupaliště, městská knihovna) a kde lze předpokládat, vzhledem k poloze v klidové části města, rozvoj ubytovacích kapacit a návazných turistických služeb. Chybí také přímá vlaková obsluha Bučnice s turisticky vyhledávaným autokempem a kulturního a společenského centra obce Adršpach, areálu zámku Adršpach.

Režim nově vložených zastávek zásadně ovlivní jízdní dobu vlaků, a proto je nutné případné zřízení každé jedné nové zastávky vždy kompenzovat technickými úpravami železniční infrastruktury, které přispějí ke zkrácení jízdní doby vlaků v úsecích mezi zastávkami. Pro případ, že by detailní dopravně technické prověření vložení nových železničních zastávek prokázalo, že není, s ohledem na grafikon vlakové dopravy, technicky možné realizovat v předmětném traťovém úseku mezi Teplice nad Metují a Horním Adršpachem všechny tři

navržené zastávky, ale například jen jednu nebo dvě, stanoví tato studie jako prioritní železniční zastávku Adršpach – skály.

Na železniční trati č. 047 Trutnov – Teplice nad Metují jsou v současné době identifikovány níže uvedené zásadní technické problémy trati, jejichž odstranění může účinně přispět ke zkrácení jízdní doby:

- nízká traťová rychlost,
- železniční přejezdy bez světelného zabezpečovacího zařízení způsobující lokální omezení již tak nízké traťové rychlosti,
- provozování dopravy dle předpisu SŽDC D3 – přenášení povinností SŽDC na dopravce, které vede k prodlužování cestovních dob (ohlašovací povinnost),
- absence možnosti křižování vlaků ve stanici „Teplice nad Metují město“, která snižuje kapacitu trati a stabilitu provozu.

Opatření k dosažení cíle B [HB]

Opatření k dosažení cíle B vytvářejí základní předpoklad k naplnění cíle A, kterým je maximální možné dopravní zklidnění prostoru Lázní Metuje. Na území nástupních prostorů do Adršpašsko-teplických skal a širšího okolí je nahlíženo zcela novou optikou. Cíl B a opatření navržená k jeho dosažení boří po desetiletí zakořeněné zvykové právo přijet vlastním automobilem až do samého lůna obou skalních měst. Navrhují osvobodit Lázně Metuje od všudypřítomných automobilů, a to jejich záchytem mimo Lázně Metuje a zajištěním pohodlné obsluhy celých Lázní Metuje veřejnou hromadnou dopravou, primárně pak vlaky, ale také pěšky, na kole či na koloběžce.

Opatření k dosažení cíle B představují komplexní a vzájemně provázaný systém, jehož hlavním účelem je usměrnit veškerou automobilovou dopravu mimo území Lázní Metuje. Systém opatření řeší nejen náhradu všech současných parkovacích kapacit v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí, ale i veškeré nezbytné související konsekvence, jako je navigační systém na nová odstavná návštěvnická parkoviště s přímým přestupem na vlak, nároky na uspořádání vlastních přestupních uzlů z automobilu na vlak a v neposlední řadě také opatření, která usnadní adaptaci návštěvníků na zcela nový provozní koncept dopravní dostupnosti a dopravní obsluhy Adršpašsko-teplických skal.

HB01 Zrušení návštěvnických parkovišť v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí

Charakter opatření: S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Adršpach, Teplice nad Metují

Nositelé opatření: obec Adršpach, město Teplice nad Metují, Královéhradecký kraj, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: viz HA03a a HA03b

Podrobná specifikace opatření:

Postupná redukce až k úplnému zrušení návštěvnických parkovišť u vstupu do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu a u vstupu do Teplických skal ve Střemenském podhradí je základním předpokladem úspěšného naplnění cíle A_Zrození Lázní Metuje. Předpokládá se přitom, že redukce parkovišť v Dolním Adršpachu a ve Střemenském podhradí bude probíhat postupně, souběžně s postupným budováním jednotlivých odstavných návštěvnických parkovišť v rámci navrhované kaskády odstavných návštěvnických parkovišť s přímou vazbou na železnici [viz opatření HB02↓].

Úplné zrušení všech návštěvnických parkovišť v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí je nutné považovat za výsledný cílový stav, jehož úplné naplnění může trvat řadu let.

V Dolním Adršpachu a ve Střemenském podhradí zachovat pouze nezbytně nutnou kapacitu návštěvnických parkovacích stání pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace. V prostoru Dolního Adršpachu a Střemenského podhradí ponechat dále pouze vyhrazená parkoviště, která slouží pro pokrytí potřeb dopravy v klidu rezidentů, vlastníků či provozovatelů a návštěvníků objektů pro bydlení či občanské vybavení.

Redukce, resp. úplné zrušení návštěvnických parkovišť v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí je podmínkou realizace opatření HA03_Kultivace nástupních prostorů do Adršpašsko-teplických skal [viz opatření HA03a, HA03b↑]. Plochy uvolněné po zrušených parkovištích umožní doplnění stávající nebo

realizaci nové doprovodné infrastruktury pro návštěvníky skal [viz opatření HA03↑]. Zároveň je redukce, resp. úplné zrušení návštěvnických parkovišť v Dolním Adršpachu a Střmenském podhradí podmínkou dopravního zklidnění celého prostoru Lázní Metuje, tedy prostoru mezi Teplicemi nad Metují a Horním Adršpachem, který má sloužit primárně pro nerušenou rekreaci a bezpečný pohyb chodců, cyklistů a jiné nemotorové dopravy.

Odůvodnění opatření:

Nástupní prostor do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu je v současné době jedno ohromné parkoviště. První dojem z návštěvy skal jsou stovky automobilů prodírajících se úzkými silničkami k rozlehlé ploše parkovišť, kde se mezi příjíždějícími, parkujícími a zaparkovanými auty volně pohybují skupiny turistů ke vstupu do skal.

Provoz nástupního místa do Adršpašských skal je absolutně podřízen automobilovému provozu. I rychlá občerstvení a bistra se odehrávají de facto přímo na parkovišti.

Velmi stísněný nástupní prostor do Teplických skal ve Střmenském podhradí je celý vyplněn parkovišti. Do skal se vstupuje přímo z parkoviště. Všichni návštěvníci Teplických skal, i ti, kteří přicházejí například z Teplic nad Metují, z Bučnice či Dolního Adršpachu pěšky, nebo příjíždějí na kolech nebo vlakem, jsou nuceni prodat se hradbou příjíždějících a parkujících automobilů.

Všudypřítomné automobily degradují nástupní prostory do Adršpašských skal i do Teplických skal na čistě utilitární dopravní uzly. Prostředí je zde nedůstojné, zcela neadekvátní hodnotě skal, které obsluhují. Chybí přidaná hodnota, schází kultura prostředí.

Velkokapacitní parkoviště v Dolním Adršpachu a ve Střmenském podhradí indukují velké množství automobilové dopravy. Pokud existuje možnost zaparkovat automobil přímo u vstupů do skal, všichni návštěvníci chtějí tohoto luxusu využít. Všichni návštěvníci si nárokují právo zaparkovat přímo u vstupu do skal, bez nutnosti jediného pěšního kroku navíc. Nezáleží přitom na kapacitě parkoviště, ani na ceně parkovného. Pokud existuje možnost zaparkovat, všichni motoristé jí chtějí využít.

Velkokapacitní parkoviště indukují dopravu. Kromě zvýšené dopravní zátěže kolem samotných parkovišť zatěžuje automobilová doprava příjíždějící na parkoviště všechny příjezdové silnice. Ty na takto vysokou dopravní zátěž přitom nejsou uzpůsobené, v návštěvnických špičkových dnech vznikají dopravní kongesce a četné kolizní situace. Ucpanými silnicemi nemohou projet autobusy veřejné hromadné dopravy, automobily místních obyvatel, hostů ubytovaných v místních ubytovacích zařízeních. Zásadně je ztížen průjezd vozidel integrovaného záchranného systému.¹⁰

Jedno velké koncentrované parkoviště navíc nedovoluje návštěvníky Adršpaško-teplických skal postupně „dávkovat“. Velké parkoviště má tendenci návštěvníky „nasát“ téměř v jeden okamžik, většina návštěvníků skal vyrazí ze svých domovů časně ráno a příjíždí do oblasti skal v téměř shodný čas dopoledne mezi 9. a 10. hodinou. Odpoledne se většina motorizovaných návštěvníků opět v téměř shodný čas (mezi 14. a 15. hodinou) vrací po prohlídce skal do svých domovů.

Řešením neutěšené dopravní situace není redukce kapacity návštěvnických parkovišť v Dolním Adršpachu a Střmenském podhradí. Dokud bude jakákoli (byť kapacitně omezená) možnost parkování přímo u vstupů do skalních měst existovat, budou parkoviště stále nasávat do území automobily. Návštěvníci si budou stále

¹⁰ Jedinou přístupovou silnicí do Dolního Adršpachu z Teplic nad Metují je silnice III/30110, šířkově uspořádaná v odvozené kategorii S6,5, s omezeným šířkovým uspořádáním. Některé úseky silnice III/30110 mají šířku zpevnění pouhých 5 m a jsou navíc lemovány stromořadím s hranou kmene v nebezpečných krajnicích. V nejužších místech silnice vzniká problém již při míjení osobních vozidel s protijedoucími vozidly se šířkou přes 2 metry, tedy při míjení s autobusem či dodávkou. Na silnici přitom chybí možnosti otáčení vozidel. V případech, kdy se utvoří kolona, automobily nemají žádnou možnost kolonu opustit.

Více než polovina všech polských návštěvníků Adršpaško-teplických skal příjíždí do Dolního Adršpachu i Střmenského podhradí z Mieroszowa přes Zdoňov, na české straně po silnici III/30111. Tato silnice má v cca 2,5 km dlouhém úseku vedoucím přes státní hranici pouze jednopruhové uspořádání v šířkové kategorii S4,0, bez vybavení výhybnami. Podle ČSN 736101 Projektování silnic a dálnice je taková šířková kategorie silnice určena pouze pro koncové neprůjezdné úseky silnic III. třídy. Ani na silnici III/30111 přes Zdoňov není žádná možnost otočení vozidla a návratu zpět, v případě zablokování dopravy a utvoření kolony.

Nejproblematictější úsekem na přístupových silnicích do Dolního Adršpachu je úsek silnice III/30110 Teplice nad Metují – Střmenské podhradí. V tomto úseku silnice III/30110 se kumulují příjezd návštěvníků Teplických i Adršpašských skal, a to na úseku silnice s kritickým šířkovým uspořádáním, s absencí chodníků, a přitom s poměrně intenzivním pěším pohybem. Kritickým místem na příjezdu do Dolního Adršpachu je pak také křižovatka silnic III/30110 a III/30111, kde se spojují dopravní proudy návštěvníků příjíždějících do skal od Teplic nad Metují a z Polska, od Mieroszowa. V případě úplného naplnění kapacit návštěvnických parkovišť v Dolním Adršpachu dochází k zablokování dopravy na obou přístupových silnicích, v případě silnice III/30111 s přesahem až do Polska.

nárokovat právo parkovat až přímo u vstupu do skal. **Řešením neutěšené dopravní situace je neumožnit parkovat v jádrovém území u vstupů do skalních měst žádnému návštěvníkovi skal. Řešením je Lázně Metuje uchránit před parkováním návštěvníků Adršpaško-teplických skal.**

Do Adršpaško-teplických skal jezdí vlak. Oba vstupy do skalních měst, jak vstup do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu, tak vstup do Teplických skal ve Střemenském podhradí, jsou přímo obsloužené železničními zastávkami na železniční trati Trutnov – Teplice nad Metují. Na trati je celoroční pravidelný taktový provoz, vlakem jezdí ve všední den obyvatelé území do práce a za službami do Trutnova. Dopravní obslužnost skalních měst vlakem je tak celoročně zajištěna. V návštěvnický atraktivních obdobích stačí posílit vlakové spojení od odstavných návštěvnických parkovišť do Adršpachu.

Obr.: Návštěvnický prostor před vstupem do Punkevních jeskyní, Punkevní žleb. [Foto: Veronika Šindlerová, 11. 8. 2018]

Inspirací budiž zkušenost z Moravského krasu. Až do roku 1993 přijížděly návštěvníci Punkevních jeskyní Punkevním a Pustým žlebem, podél říčky Punkvy, automobily přímo až ke vstupu do Punkevních jeskyní a na dno propasti Macocha. Vstup do Punkevních jeskyní ve stísněném prostoru hluboce zaříznutého Punkevního žlebu byl zaplněný parkujícími automobily. Po úzkých přístupových cestách oběma žleby směřovaly ke vstupu do Punkevních jeskyní kolony automobilů. **Jedno z vůbec prvních opatření, ke kterým správce jeskyní Moravského krasu v 90. letech minulého století, s cílem maximální ochrany hodnot jádrového území CHKO, přistoupil, byla velmi rasantní regulace automobilové dopravy v jádrovém území Moravského krasu. Byla úplně vyloučena individuální automobilová doprava ze všech třech žlebů v jádru Moravského krasu (Punkevní žleb, Pustý žleb, Suchý žleb) a byla plně nahrazena různými formami organizované veřejné hromadné dopravy.** V roce 1993 byly pro automobilovou dopravu zcela uzavřeny Pustý žleb i Punkevní žleb a byla zavedena doprava návštěvníků Punkevních jeskyní z odstavného parkoviště u Skalního mlýna silničními turistickými vláčky. V roce 1995 byl pak pro individuální automobilovou dopravu uzavřen rovněž Suchý žleb a byla zavedena doprava návštěvníků mezi Punkevními jeskyněmi a propastí Macochou pomocí visuté lanové dráhy.

Umožnění parkování hostům ubytovacích zařízení ubytovaným v území Lázní Metuje přímo u svého hotelu či penzionu či privátního apartmánu má být jednou z motivací přijet na Broumovsko, resp. do Adršpachu a nejbližšího okolí na více dnů. Bonusem je pohodlné zaparkování u hotelu, penzionu či apartmánu v blízkosti skal a klidná prohlídka skal v libovolném čase, mimo návštěvnický špičkový období dne či týdne.

HB02 Kaskáda odstavných návštěvnických parkovišť s přímou vazbou na železnici

- HB02a Odstavné parkoviště Horní Adršpach – vlaková zastávka
- HB02b Odstavné parkoviště Janovice – vlaková zastávka
- HB02c Odstavné parkoviště Teplice nad Metují – zastávka město
- HB02d Odstavné parkoviště Teplice nad Metují – město
- HB02e Odstavné parkoviště Teplice nad Metují – nádraží
- HB02f Odstavné parkoviště Meziměstí – nádraží
- HB02g Odstavné parkoviště Mieroszów – nádraží
- HB02h Odstavné parkoviště Broumov – nádraží

Charakter opatření: P, U, S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Adršpach, Jívka, Teplice nad Metují, Meziměstí, Broumov, Mieroszów

Nositelé opatření: dotčené obce a města, Královéhradecký kraj, provozovatel(é) Adršpašsko-teplických skal, provozovatel(é) parkovišť, Województwo dolnośląskie, SŽDC, s.o., České dráhy, Polskie Koleje Państwowe S.A., Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Broumovsko, CHKO Broumovsko

Odhad realizačních nákladů: HA02a: 3 500 000 Kč
(plocha 50x20 m² + 5x80 m² x 2 500 Kč/m² vč. podílu na úpravě příjezdu)
HA02b: 5 000 000 Kč
(plocha 80x20 m² + 5x80 m² x 2 500 Kč/m² vč. podílu na úpravě příjezdu)
HA02c: 7 500 000 Kč
(plocha 150x20 m² x 2 500 Kč/m² vč. podílu na úpravě příjezdu)
HA02d: 9 500 000 Kč
(plocha 150x20 m² + 10x80 m² x 2 500 Kč/m² vč. podílu na úpravě příjezdu)
HA02e: 3 000 000 Kč m²
(plocha 40x20 m² + 5x80 m² x 2 500 Kč/m² vč. podílu na úpravě příjezdu)
HA02f: 24 000 000 Kč
(plocha 400x20 m² + 20x80 m² x 2 500 Kč/m² vč. podílu na úpravě příjezdu)
HA02g: 9 500 000 Kč
(plocha 150x20 m² + 10x80 m² x 2 500 Kč/m² vč. podílu na úpravě příjezdu)
HA02h: 6 000 000 Kč
(plocha 100x20 m² + 5x80 m² x 2 500 Kč/m² vč. podílu na úpravě příjezdu)

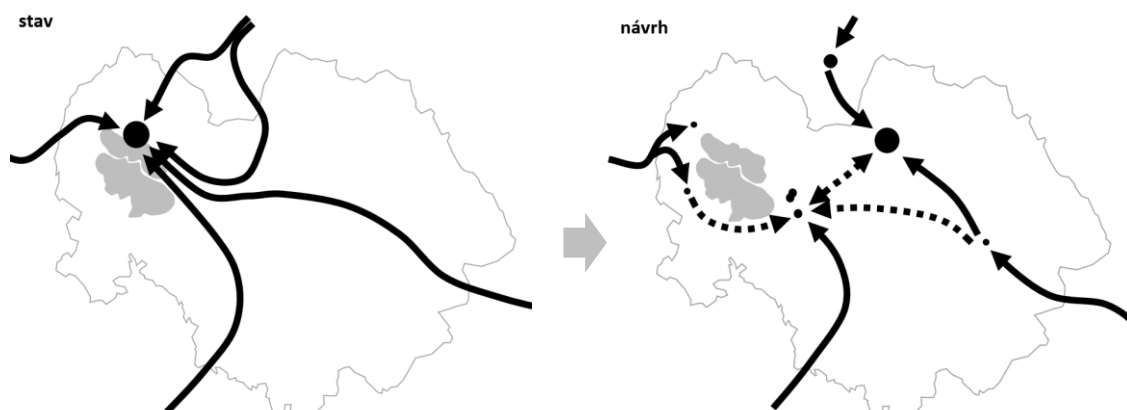
Podrobná specifikace opatření:

Smyslem navržené kaskády odstavných návštěvnických parkovišť je zachytit návštěvníky přijíždějící do Adršpašsko-teplických skal vlastním automobilem mimo vlastní prostor skal, resp. mimo území navrhovaných Lázní Metuje, které mají zůstat dopravně maximálně zklidněné a mají sloužit primárně rekreaci a bezpečnému pěšimu a cyklistickému pohybu.

Cílem opatření je vůbec nepodporovat vjezd automobilů návštěvníků skal do prostoru navrhovaných Lázní Metuje, ale odstavit automobily na parkovištích u vybraných železničních stanic a zastávek s možností přímého, bezbariérového a bezpečného přestupu na přímé vlaky směřující do Střemenského podhradí a Dolního Adršpachu, případně s možností pokračovat od odstavného parkoviště do Adršpašských i Teplických skal pěšky, na kole či jinou nemotorou dopravou (typicky z Teplic nad Metují či z Horního Adršpachu). Vyloučení návštěvnického parkování v Dolním Adršpachu a ve Střemenském podhradí eliminuje nutnost průjezdu automobilů návštěvníků skalních měst po silnici mezi Teplicemi nad Metují a Horním Adršpachem. Navigace, webové aplikace, turističtí průvodci i turistické mapy budou návštěvníky skalních měst přijíždějící vlastním automobilem navádět k parkování mimo území Lázní Metuje, na parkovištích nově vybudované kaskády odstavných návštěvnických parkovišť. Žádný návštěvník skalních měst nebude mít potřebu vjíždět svým automobilem do prostoru mezi Teplicemi nad Metují a Horním Adršpachem. Cílem je z prostoru Lázní Metuje vytvořit území přívětivé pro nerušený pěší a cyklistický provoz a pro klidný pobyt v lázeňském lesoparku a lázeňské krajině.

V prostoru Lázní Metuje nezřizovat žádná návštěvnická parkovací stání, s výjimkou stání osob s omezenou schopností pohybu a orientace.

Cílem tak je neumožnit hromadný a časově koncentrovaný příjezd automobilů na velké centrální parkoviště u vstupu do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu, resp. u vstupu do Teplických skal ve Střemenském podhradí, ale navrženou kaskádou odstavných parkovišť naopak zajistit rozložení příjezdu návštěvníků skalních měst v čase a postupné „dávkování“ návštěvníků do skalních měst přijíždějících od odstavných parkovišť postupně vlakem, nebo přicházejících pěšky či přijíždějících na kole a koloběžce.

Obr.: Schéma principu navrhované kaskády odstavných návštěvnických parkovišť – srovnání současného a navrženého cílového stavu. [Zdroj: vlastní kresba]

Přehled stávajících a navrhovaných parkovišť pro návštěvníky Adršpaško-teplických skal:

parkoviště pro návštěvníky skalních měst	současný stav			návrh				
	OA	bus	režim	OA	bus	režim	rozdíl OA	rozdíl bus
Janovice – vlaková zastávka [HB02b]				80	5	placené	+ 80	+ 5
Horní Adršpach (parkoviště u Continentalu)	50	0	zdarma	50	0	placené	0	0
Horní Adršpach – vlak. zastávka [HB02a]				50	5	placené	+ 50	+ 5
Dolní Adršpach – Adršpašské skály (parkoviště provozovaná obcí Adršpach)	530	35	placené	0	0		- 530	- 35
Dolní Adršpach (parkoviště provozovaná soukromníky)	70	0	placené	0	0		- 70	
Střemenské podhradí (u vstupu do Teplických skal + vedle SŠGS)	200	7	placené	0	0		- 200	- 7
Teplice nad Metují – koupaliště	120	0	zdarma	0	0		- 120	
Teplice nad Metují – Boženy Němcové	120	0	zdarma	0	0		- 120	
Teplice nad Metují – za komínem/školou	500	0	zdarma	0	0		- 500	
Teplice nad Metují – zast. město [HB02c]				150	0	placené	+ 150	0
Teplice nad Metují – město [HB02d]				150	10	placené	+ 150	+ 10
Teplice nad Metují – nádraží	80	0	zdarma	80	0	placené	0	0
Teplice nad Metují – nádraží [HB02e]				40	5	placené	+ 40	+ 5
Meziměstí – nádraží [HB02f]				400	20	placené	+ 400	+ 20
Mioszów – nádraží	50	0	zdarma	50	0	placené	0	0
Mioszów – nádraží [HB02g]				150	10	placené	+ 150*	+ 10
Broumov – nádraží [HB02h]				100	5	placené	+ 100	+ 5
celkem – jen oficiální parkoviště	980	42		1 300	80		+ 320	+ 18
celkem – všechna parkoviště (i neoficiální)	1 720	42		1 300	80		- 420*	+ 18

Vysvětlivky k tabulce:

- parkoviště jsou řazená ve směru od Trutnova přes Adršpach a Teplice nad Metují po Meziměstí/Mioszów a Broumov
- existující oficiální parkoviště jsou psaná normálním písmem
- *kurzívou psané* jsou současné neoficiální nouzové odstavné plochy v Teplicích nad Metují, aktivované dnes výhradně v nouzových situacích v návštěvnický špičkových dnech, kdy dojde k zaplnění všech návštěvnických parkovišť v Dolním Adršpachu i Střemenském podhradí a kdy je Policií ČR uzavřen průjezd z Mioszowa přes Zdoňov do Dolního Adršpachu
- navrhovaná parkoviště jsou psaná **tučným písmem** a jsou **podbarvená šedě**
- navrhované údaje/hodnoty jsou psané **tučným písmem**
- navrhované kapacity parkovišť jsou pouze rámcové, stanovené přibližně v měřítku zpracování této územní studie; kapacity parkovišť musí být ověřeny a dále zpřesněny detailním návrhem jednotlivých parkovišť v podrobnějším měřítku; rámcově navržené kapacity parkovišť jsou spíše podhodnocené a předpokládá se, že na základě podrobného prověření budou moci být v případě potřeby navýšeny
- * čistě pro potřebu pokrytí nárazové poptávky po parkovacích kapacitách v návštěvnický extrémně špičkových dnech (typicky letní polské státní svátky), které se vyskytují v řádu jednotek dnů v roce, je možné uvažovat s operativním navýšením kapacity parkoviště v Mioszowě u nádraží, obsluženého vlakovými spoji z Polska

Tab.: Přehled stávajících a navrhovaných parkovišť pro návštěvníky Adršpašsko-teplických skal.

Navržená kaskáda odstavných parkovišť pro návštěvníky Adršpašsko-teplických skal, s přímou vazbou na železnici, má primárně kapacitně nahradit (1) postupně redukováná a v cílovém stavu zcela zrušená stávající oficiální návštěvnická parkoviště v Dolním Adršpachu a ve Střemenském podhradí [viz opatření HB01 ↑], což činí s dostatečnou kapacitní rezervou, a zároveň (2) současné odstavnání automobilů návštěvníků skal na neoficiálních (nouzových) odstavných plochách v Teplicích nad Metují „za školou / za komínem“, resp. u koupaliště a v ulici Boženy Němcové, ve dnech se špičkovou návštěvností skalních měst. Rámcový návrh odstavných návštěvnických parkovišť ponechává pro potřebu případného operativního pokrytí zvýšené poptávky po parkování v návštěvnický extrémních dnech kapacitní rezervu u nádraží v Mioszowě.

Všechna navržená parkoviště v rámci kaskády odstavných návštěvnických parkovišť splňují tato základní kritéria:

1. Parkoviště jsou navržena v přímé vazbě na existující železniční zastávky/stanice na železničních tratích, na nichž operují (nebo mohou s výhodou operovat) **přímé vlaky** směřující do Dolního Adršpachu a Střemenského podhradí, tedy přímo ke vstupům do Adršpašských a do Teplických skal. Provoz přímých vlaků směřujících do prostoru skalních měst se přitom předpokládá na železničních tratích Teplice nad Metují – Trutnov a Teplice nad Metují – Meziměstí – Broumov.¹¹
2. Parkoviště jsou navržena výhradně ve vazbě na ty železniční stanice či zastávky na železničních tratích Teplice nad Metují – Trutnov a Teplice nad Metují – Meziměstí – Broumov, které jsou umístěny v přímé vazbě, resp. v bezprostřední blízkosti jader sídel/obcí, s potenciálem rozvoje doprovodné infrastruktury pro návštěvníky skal (zejména stravování, maloobchod, kultura, sport a zábava, ubytování atp.), která může být návštěvníky skal s výhodou využívána po dobu čekání na nejbližší vhodný vlakový spoj směřující do oblasti skalních měst. Jedná se zároveň o místa, u nichž přestup návštěvníků skal mezi autem a vlakem může s výhodou oživit a zatraktivnit širší území kolem přestupních míst.¹² Primárně jsou proto odstavná návštěvnická parkoviště navržena v centrech měst Teplice nad Metují (Teplice nad Metují – zastávka město), Meziměstí (Meziměstí – nádraží) a Broumov (Broumov – nádraží), sekundárně pak ve vazbě na jádra menších sídel jako je Horní Adršpach či Janovice.

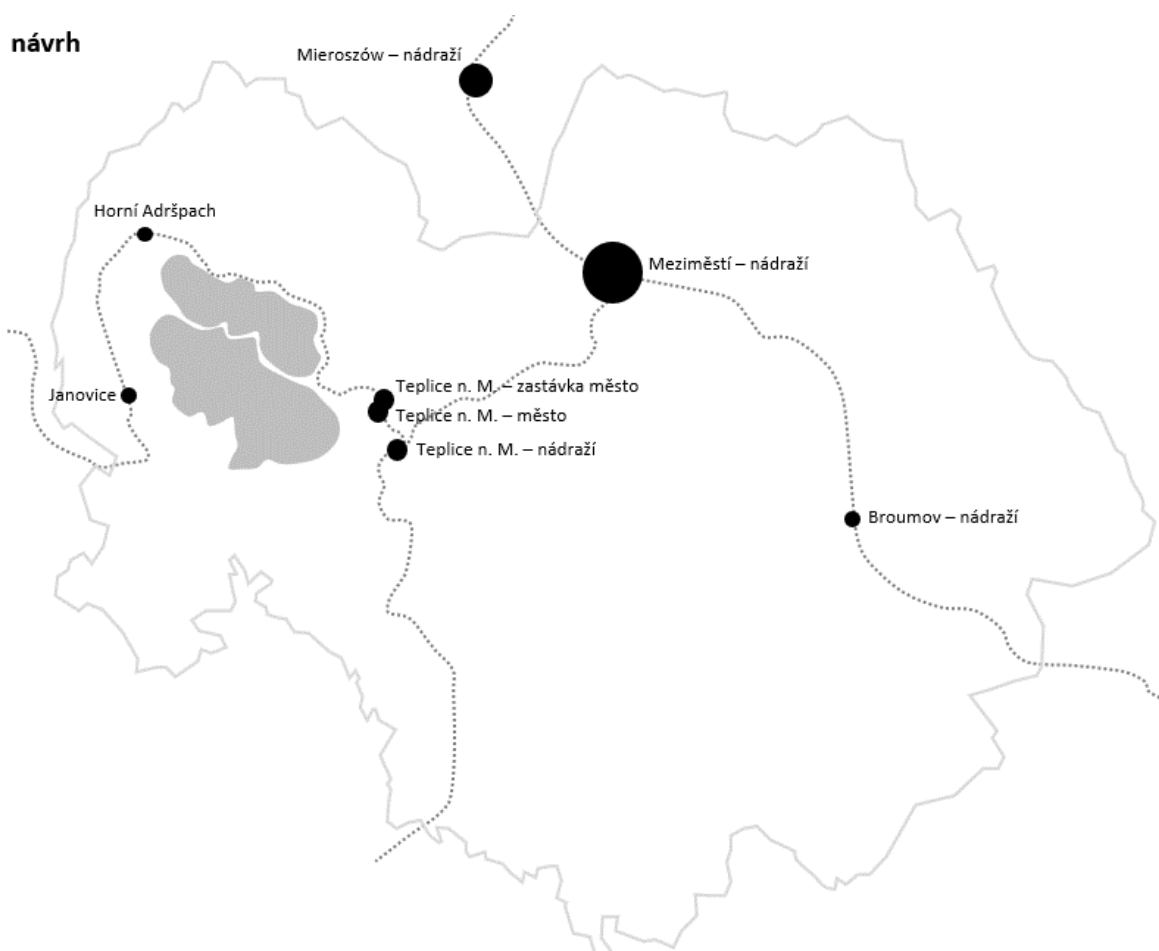
¹¹ S ohledem na vysoký podíl návštěvníků Adršpašsko-teplických skal z Polska je vhodné primárně posílit vlaková spojení na těch železničních tratích, která obsluží návštěvníky skal přijíždějící z Polska (od Wałbrzychu a od Kłodzka). Z hlediska organizace osobní vlakové dopravy není přitom výhodné (a ani kapacitně možné) zavádět zároveň přímý vlakový spoj v relaci Náchod – Hronov – Police nad Metují – Teplice nad Metují – Adršpach. Z toho důvodu není navrženo žádné odstavné parkoviště pro české návštěvníky skal ve vazbě na železniční trať Náchod – Teplice nad Metují. Pro návštěvníky skal přijíždějící z vnitrozemí Čech mají primárně sloužit parkoviště v Teplicích nad Metují.

¹² Z toho důvodu nejsou jako přestupní místa z automobilu na vlak navrhovány železniční zastávky Bohdašín, Březová u Broumova, Hodkovice u Trutnova či Chvaleč.

současný stav

návrh

Obr.: Detailní schéma navrhované kaskády odstavných návštěvnických parkovišť – porovnání se současným stavem.
[Zdroj: vlastní kresba]

Stručná anotace jednotlivých navržených odstavných parkovišť pro návštěvníky Adršpaško-teplických skal:

Horní Adršpach – vlaková zastávka [HB02a]: Parkoviště navržené na drážních pozemcích východně od stávajícího objektu železniční zastávky Horní Adršpach. ● Přímá vazba na jádrové sídlo obce Adršpach, s možností rozvoje doplňkových služeb pro turisty, zejména stravování, maloobchod či ubytování. ● Potenciál východiště přímé pěší/cyklistické cesty ke vstupu do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu (pěší/cyklo stezka podél Adršpašského potoka z Horního do Dolního Adršpachu), vzdálenost 3,0 km.

Janovice – vlaková zastávka [HB02b]: Parkoviště navržené na drážních pozemcích jižně od stávajícího objektu železniční zastávky Janovice u Trutnova. ● Nutné rozšíření přístupové komunikace ze silnice III/30116 k železniční zastávce. ● Přímá vazba na jádro sídla Janovice, s možností rozvoje doplňkových služeb pro turisty, zejména stravování či ubytování ● **Nepropagovat zadní (neplacený) přístup do Teplických skal (z Janovic po zelené turistické trase)!**

Teplice nad Metují – zastávka město [HB02c]: Parkoviště navržené na drážních pozemcích jižně od stávajícího objektu železniční zastávky Teplice nad Metují město. ● Nutné zkapacitnění příjezdu z ulice 5. května k železniční zastávce, včetně zkapacitnění a úpravy tvarového řešení křižovatky s ulicí 5. května. ● Nutno zajistit/vybudovat bezpečný a pohodlný pěší přístup od železniční zastávky do centrem města Teplice nad Metují. ● Přímá vazba na centrum města Teplice nad Metují, již dnes vybavené stravovacími zařízeními, obchody, turistickým informačním centrem a dalšími službami pro návštěvníky skal. Potenciál rozvoje dalších doprovodných služeb pro návštěvníky skal, zejména širšího spektra stravovacích zařízení (cukrárna, kavárna), farmářských trhů s regionálními produkty, kulturními zařízeními (galerie, muzeum), sportovním a volnočasovým vybavením ad. ● Teplice nad Metují je žádoucí rozvíjet jako hlavní centrum Lázní Metuje, jako hlavní nástupní město do prostoru Lázní Metuje a Adršpaško-teplických skal, s maximální možnou koncentrací doprovodných služeb a infrastruktury pro návštěvníky skal. ● Potenciál východiště přímé pěší/cyklistické cesty ke vstupu do Teplických skal ve Střemenském podhradí (pěší/cyklo stezka podél Metuje, resp. v souběhu s Metují, z centra Teplic nad Metují do Střemenského podhradí), vzdálenost 2,0 km.

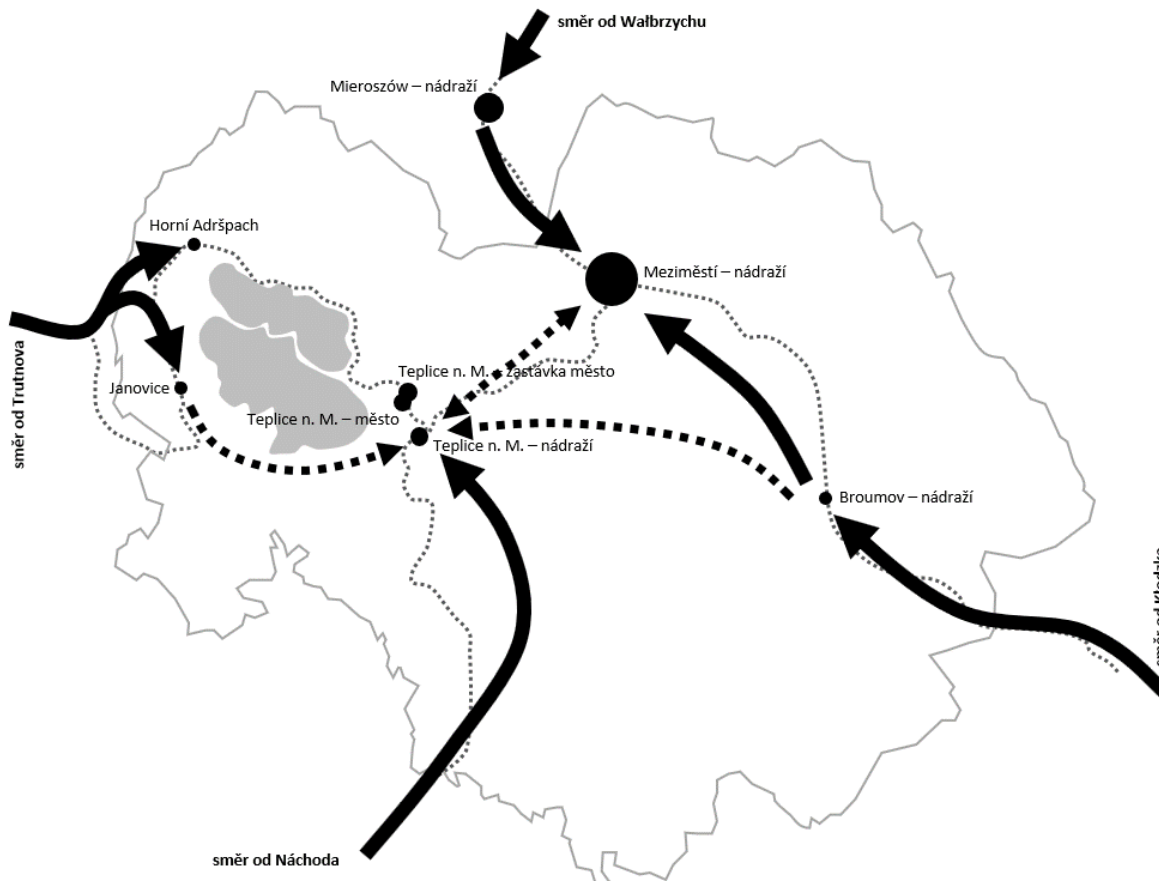
Teplice nad Metují – město [HB02d]: Nutno vyhledat vhodné parkovací plochy pro návštěvníky v jižní části centra města, podél ulice 5. května, v okolí náměstí a ulice Aloise Jiráka. Předpokládá se spíše více menších parkovacích ploch, napojených bezpečnou pěší a cyklistickou cestou na centrum města Teplice nad Metují, na železniční zastávku Teplice nad Metují město a na pěší/cyklo stezku do Střemenského podhradí. ● Přímá vazba na centrum města Teplice nad Metují, již dnes vybavené stravovacími zařízeními, obchody, turistickým informačním centrem a dalšími službami pro návštěvníky skal. Potenciál rozvoje dalších doprovodných služeb pro návštěvníky skal, zejména širšího spektra stravovacích zařízení (cukrárna, kavárna), farmářských trhů s regionálními produkty, kulturními zařízeními (galerie, muzeum), sportovním a volnočasovým vybavením ad. ● Teplice nad Metují je žádoucí rozvíjet jako hlavní centrum Lázní Metuje, jako hlavní nástupní město do prostoru Lázní Metuje a Adršpaško-teplických skal, s maximální možnou koncentrací doprovodných služeb a infrastruktury pro návštěvníky skal. ● Potenciál východiště přímé pěší/cyklistické cesty ke vstupu do Teplických skal ve Střemenském podhradí (pěší/cyklo stezka podél Metuje, resp. v souběhu s Metují, z centra Teplic nad Metují do Střemenského podhradí), vzdálenost 2,0 km.

Teplice nad Metují – nádraží [HB02e]: Výjimka potvrzující pravidlo. Navržené rozšíření a navýšení kapacity stávajícího parkoviště u železniční stanice Teplice nad Metují, bez přímé vazby na jádro sídla/obce s potenciálem rozvoje doprovodných služeb pro turisty. Primární funkcí parkoviště je totiž záchyt automobilů návštěvníků skal přijíždějících od jihu, od Náchoda a Hronova. V tomto směru je železniční stanice Teplice nad Metují první možností přestupu na přímý vlakový spoj směřující do Střemenského podhradí a Dolního Adršpachu. ● Nutno zajistit/vybudovat bezpečné pěší/cyklistické spojení s centrem města Teplice nad Metují, optimálně podél říčky Metuje nebo v souběhu s ní.

Meziměstí – nádraží [HB02f]: Parkoviště navržené na drážních pozemcích severně od kolejiště železniční stanice Meziměstí. Předpokládá se možnost dalšího navýšení rámcově navržené kapacity parkoviště. ● Nutno zajistit/vybudovat bezpečný a pohodlný pěší přístup od odstavného parkoviště do centrem města Meziměstí. ● Přímá vazba na centrum města Meziměstí, již dnes vybavené stravovacími zařízeními, obchody, turistickým informačním centrem a dalšími službami pro návštěvníky skal. Potenciál rozvoje dalších doprovodných služeb pro návštěvníky skal, zejména širšího spektra stravovacích zařízení (cukrárna, kavárna), farmářských trhů s regionálními produkty, kulturními zařízeními (galerie, muzeum), sportovním a volnočasovým vybavením ad. ● Je žádoucí maximálně využít potenciálu přestupního místa z automobilů na vlak k oživení centra města Meziměstí.

Mioszów – nádraží [HB02g]: Mimo řešené území. Navržené rozšíření a navýšení kapacity stávajícího parkoviště u železniční stanice Mioszów. Předpokládá se možnost dalšího navýšení rámcově navržené kapacity parkoviště. Parkoviště v Mioszówě má sloužit jako doplňkové k Meziměstí, a to účelově k zachycení polských návštěvníků ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL přijíždějících z polského vnitrozemí, ve směru od Wałbrzychu. Aktivace parkoviště se předpokládá v návštěvnicky špičkových dnech.

Broumov – nádraží [HB02h]: Parkoviště navržené na drážních pozemcích jižně od železniční stanice Broumov. Alternativou je využití části plochy po zrušeném autobusovém nádraží. Předpokládá se možnost dalšího navýšení rámcově navržené kapacity parkoviště. • Přímá vazba na centrum města Broumov, již dnes plně vybaveného širokým spektrem služeb pro turisty. • Potenciál oživení/aktivizace prostoru přednádraží návštěvníky skal přestupujícími na vlak.

Obr.: Provozní schéma záchytu automobilů návštěvníků Adršpašsko-teplických skal na navrhované kaskádě odstavných návštěvnických parkovišť. [Zdroj: vlastní kresba]

Pro každý ze 4 hlavních příjezdových směrů návštěvníků do Adršpašsko-teplických skal je navržena dílčí kaskáda odstavných parkovišť, s přímým přestupem na vlak. Navrhovaná kapacita každé příslušné dílčí kaskády plně odpovídá objemu automobilové dopravy návštěvníků skal směřující do skalních měst z příslušného směru (odvozeno kvalifikovaným odhadem dle současného stavu):

Směr příjezdu od Trutnova: (Trutnov >) Horní Adršpach > Janovice (> Teplice nad Metují > Meziměstí)

Poznámka: Po uvedení do provozu celé dálnice D11 a jejím propojení s polskou dálnicí A3 lze předpokládat zvýšení atraktivity příjezdu do skal od Trutnova (z plánované MÚK Poříčí), a to jak pro české, tak i pro polské návštěvníky skal. Kaskádu odstavných návštěvnických parkovišť pro směr příjezdu návštěvníků skal od Trutnova bude primárně nutné doplnit o parkoviště u železniční stanice Trutnov střed, s přestupem na vlak v relaci Trutnov hl. n. – Teplice nad Metují. Je rovněž možné prověřit navýšení kapacity parkoviště u železniční zastávky Janovice u Trutnova. Pokud i tak dojde k naplnění celé kaskády parkovišť určené pro záchyt automobilů návštěvníků skal přijíždějících od Trutnova, bude informační a navigační systém odklánět další přijíždějící automobily do Teplic nad Metují a do Meziměstí či Broumova) s přestupem na vlak v relaci Meziměstí/Broumov – Teplice nad Metují – Dolní Adršpach)

Směr příjezdu od Náchoda: Teplice nad Metují (> Meziměstí)

Směr příjezdu od Wałbrzychu: Mieroszów > Meziměstí (> Teplice nad Metují)

Směr příjezdu od Klodzka: Broumov > Meziměstí (> Teplice nad Metují)

V návštěvnických špičkových dnech je nezbytné informační kampaní v celoplošných médiích (televize, denní tisk), na internetu a v navigačních systémech automobilů zajistit, aby polští návštěvníci Adršpaško-teplických skal využívali primárně dílčí kaskády odstavných návštěvnických parkovišť Mieroszów > Meziměstí a Broumov > Meziměstí a aby maximum odstavných návštěvnických parkovišť v Teplicích nad Metují bylo využíváno přednostně českými návštěvníky skal, přijíždějícími z českého vnitrozemí.

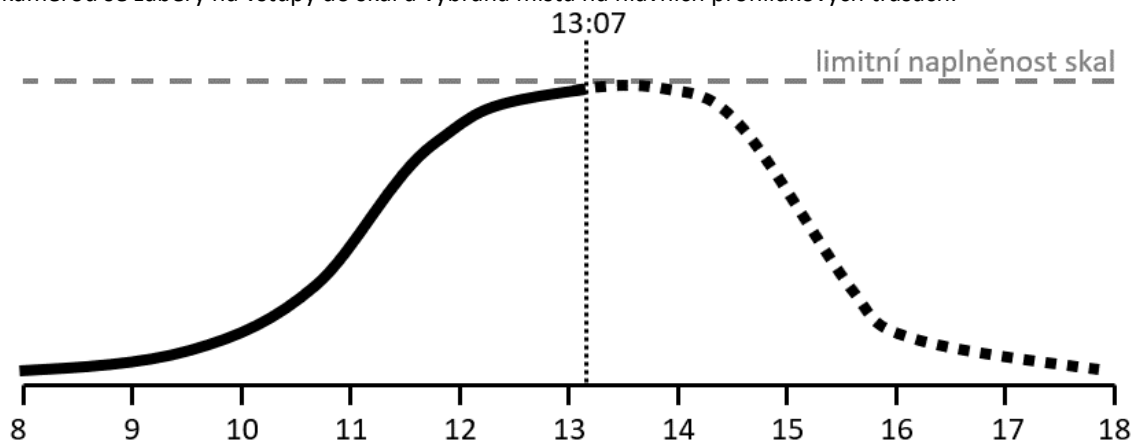
Podmínkou fungování navržené kaskády odstavných návštěvnických parkovišť je zejména:

1. **Zapojení všech parkovišť do jednotného informačního systému o aktuální obsazenosti jednotlivých parkovišť** v kaskádě, spojeného s **navigačním systémem na parkoviště s volnými kapacitami** [opatření HB03↓], včetně interaktivního přenosu dat o aktuální obsazenosti jednotlivých parkovišť do automobilových navigací a na oficiální webové stránky Adršpaško-teplických skal.
2. Vybavení všech parkovišť **digitálními informačními tabulemi o nejbližších odjezdech vlaků do všech směrů**, včetně uvedení počtu minut zbývajících do odjezdu každého vlaku.

LINKA	SMĚR	ODJEZD
4	Litvínov, Citadela	12min
2	Most, nádraží	27min
4	Litvínov, Citadela	14:43
2	Most, nádraží	14:58

Obr.: Příklad běžné digitální informační tabule o odjezdu spojů veřejné hromadné dopravy [Zdroj: intuice.blog.cz]

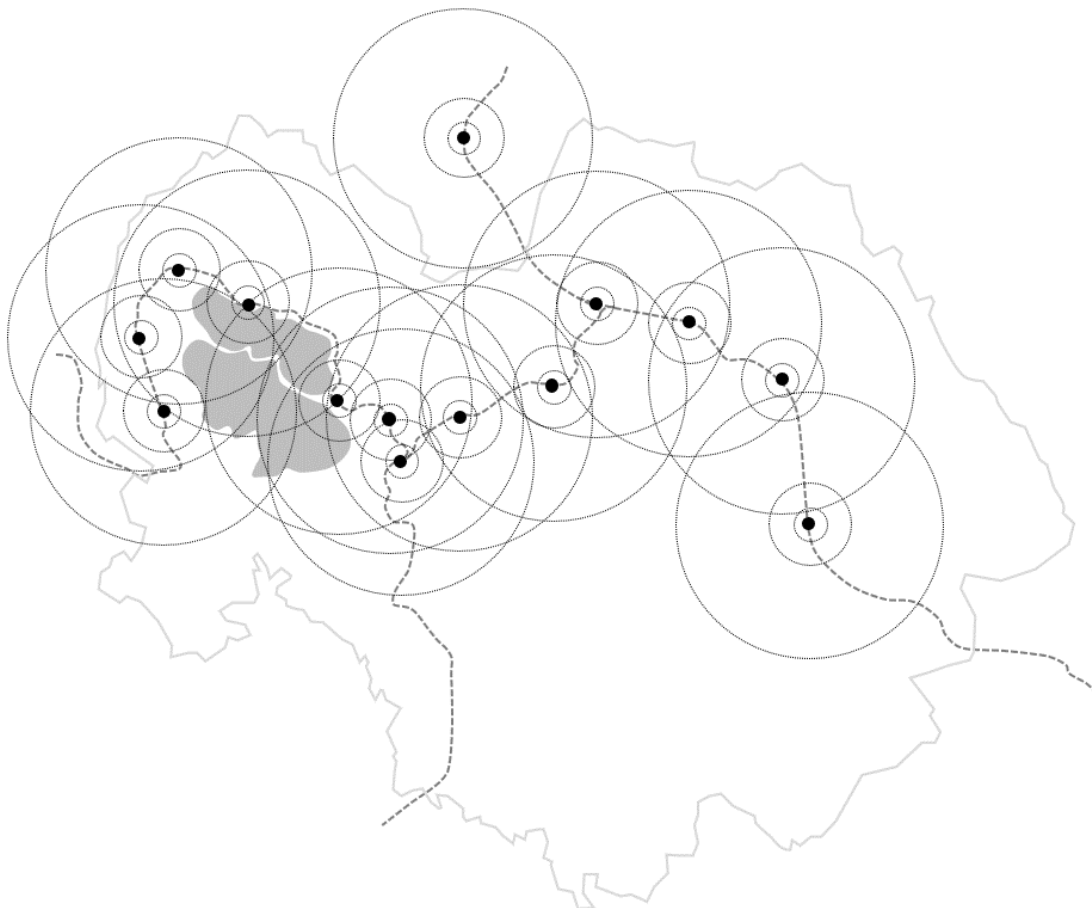
3. Vybavení všech parkovišť **informačními tabulemi o aktuální naplněnosti/vytíženosti Adršpašských skal a Teplických skal**, včetně predikce očekávané naplněnosti v příštích hodinách (dovozeno dle dlouhodobých statistik) a včetně uvedení hranice špičkové/limitní naplněnosti skal, při níž se vstup do skal zavírá [opatření HC03a↓], resp. při němž se návštěva skal nedoporučuje (optimálně formou grafu). Informace o aktuální naplněnosti skal ve vztahu k jejich limitní kapacitě je vhodné doplnit on-line webovou kamerou se záběry na vstupy do skal a vybraná místa na hlavních prohlídkových trasách.

Obr.: Příklad informací o aktuální naplněnosti/vytíženosti skal, včetně odhadované predikce naplněnosti/vytíženosti v nadcházejících hodinách. [Zdroj: vlastní kresba]

4. Vybavení všech parkovišť **automaty na zakoupení jízdenky na vlak a na zakoupení vstupenky do Adršpaško-teplických skal**. Automaty opatřit **pravidly chování v národní přírodní rezervaci** tedy především o zákazu pohybovat se mimo značené stezky, a dále o povinnosti vždy uhradit vstupné, a to i v případech vstupu do skal některým z oficiálních značených vstupů nevybavených pokladnou (typicky od Janovic či od Čápa).

5. Vybavení všech parkovišť informačními tabulemi s vyznačením a popisem turistických atraktivit a turistické infrastruktury
- (a) v bezprostředním okolí parkoviště, tj. v pěší docházkové vzdálenosti do 10 minut od parkoviště
 - (b) v diametru 30 minut pěší docházky od parkoviště
 - (c) v diametru 30 minut dojížděky na kole od parkoviště
 - (d) v místě a v okolí dalších zastávek vlaku na dané železniční trati.

Obr.: Schéma principu informování o turistických atraktivitách a infrastruktuře v okolí železničních stanic a zastávek v relacích obsluhujících kaskádu odstavňích návštěvnických parkovišť. [Zdroj: vlastní kresba]

Je logické, že kaskáda odstavňích návštěvnických parkovišť s přímou vazbou na železnici bude budována postupně. S každým novým vybudovaným odstavňím parkovištěm by mělo dojít k redukci odpovídajícího množství parkovacích stání v Dolním Adršpachu, resp. ve Střemenském podhradí. Návštěvníci skal přijíždějící automobilem by přitom měli být motivováni začít využívat postupně budovaná odstavňá parkoviště u železničních stanic a zastávek mimo území Lázní Metuje. **Do doby, než dojde k úplnému zrušení parkovišť v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí (tj. v mezidobí, kdy bude postupně budována kaskáda návštěvnických parkovišť s vazbou na železnici a bude postupně redukována kapacita parkovišť přímo u vstupů do skalních měst), má být parkování v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí zpoplatněné, a to dostatečně vysokou taxou, která bude návštěvníky skal motivovat upřednostnit parkování za podstatně nižší (symbolický) poplatek na nově budovaných parkovištích s vazbou na železnici a pokračování v cestě do skal vlakem, před příjezdem automobilem až ke vstupům do skal.** Motivací pro upřednostnění příjezdu do skal vlakem může být také například sleva na vstupném do skal při předložení jízdenky na vlak.

Navržený cílový stav předpokládá parkování všech návštěvníků Adršpaško-teplických skal na odstavňích parkovištích mimo jádro Lázní Metuje a jejich přestup na vlak. **Na základě monitoringu návštěvnosti a chování návštěvníků se doporučuje nastavit přiměřenou taxu pro parkování na těchto parkovištích, která bude odpovídat minimálně nákladům na provoz a údržbu parkovišť a nebude návštěvníky svou výší odrazovat od používání těchto odstavňích parkovišť.**

Odůvodnění opatření:

Navrhovaná kaskáda odstavných návštěvnických parkovišť s vazbou na přímé vlaky směřující do Dolního Adršpachu a Střemenského podhradí, nahrazující v cílovém stavu všechna stávající návštěvnická parkoviště v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí, je synergickým řešením hned několika zásadních stávajících problémů a závad:

1. Řeší **nevyhovující šířkové parametry a nedostatečnou kapacitu silnice III/30110 z Teplic nad Metují přes Střemenské podhradí do Dolního Adršpachu**, jejíž rozšíření a zkapacitnění silnice není vzhledem k vedení v úzkém zářezu údolí říčky Metuje možné, která by v případě vybudování kaskády parkovišť již nesloužila jako hlavní přístupová trasa automobilů významného podílu návštěvníků Adršpašských i Teplických skal. Silnice by nově sloužila prakticky výhradně pro příjezd automobilů místních obyvatel, hostů ubytovaných v místních ubytovacích zařízeních a dále zaměstnanců místních podniků a firem a návštěvníků s omezenou schopností orientace a pohybu a vozidel integrovaného záchranného systému.

Limitní intenzita dopravy na silnici III/30110 v úseku Teplice nad Metují – Dolní Adršpach, kde má silnice šířkové uspořádání v kategorii S6,5, je dle ČSN 73 6101 Projektování silnice a dálnic cca 1 500 až 2 000 vozidel celkem za 24 hodin v obou směrech, čemuž odpovídá limitní intenzita ve špičkové hodině max. 200 vozidel celkem v obou směrech. Dle Celostátního sčítání dopravy ŘSD provedeného na předemném úseku silnice III/30110 v roce 2016, je průměrná intenzita dopravy cca 1 600 vozidel celkem v obou směrech za 24 hodin, na špičkovou hodinu tak připadá cca 160 vozidel celkem v obou směrech. Zásadní problém však nastává v návštěvnických špičkových dnech, kterých je obvykle více než 50 v roce: nájezd návštěvníků skal je soustředěn do poměrně krátkého časového úseku cca 3 hodin mezi 9:00 až 12:00. Odvozeno od celkové kapacity oficiálních parkovišť v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí (800 stání) projede v rozmezí 3 hodin po předemném úseku silnice III/30110 právě 800 automobilů. Špičková hodinová intenzita je tak cca 270 vozidel celkem v obou směrech. Ve všech návštěvnických špičkových dnech je tak překračována normová kapacita silnice o více než 50 %. V návštěvnických kritických dnech (jednotky dní v roce, obvykle 4-6 dnů), kdy se v rozmezí cca 3 hodin zaplní i neoficiální parkoviště v Teplicích nad Metují, projede předemným úsekem silnice III/30110 běžně i 1 500 automobilů, tedy 500 vozidel za hodinu. Normová limitní kapacita silnice je tak překračována 2,5 až 3,5krát.

2. Eliminuje **dopravní komplikace na silnici III/30110 mezi Teplicemi nad Metují a Dolním Adršpachem v návštěvnických špičkových dnech**, eliminuje zcela riziko vzniku dopravních kongescí v dopravně úzkém hrdle tvořeném šířkově a kapacitně nevyhovujícím úsekem silnice III/30110. Navrhovaná kaskáda parkovišť umožňuje, aby automobily do úzkého dopravního hrdla vůbec nevjela.
3. Eliminuje **dopravní komplikace u parkovišť** ve Střemenském podhradí a v Dolním Adršpachu v situaci, kdy se parkoviště zcela naplní a další příjezdící automobily nemají žádnou možnost se v úzkém dopravním prostoru otočit a dopravní hrdlo bezpečně opustit.
4. V návštěvnických extrémních dnech **nahrazuje živelné parkování v Teplicích nad Metují „za školou / za komínem“**, na odstavných plochách, které nejsou oficiálně určené k parkování vozidel.
5. **Dopravně zklidňuje celý prostor Lázní Metuje**, když zcela eliminuje potřebu vjezdu automobilů návštěvníků Adršpašsko-teplických skal do prostoru Lázní Metuje.
6. **Ekonomický a společenský profit z návštěvy Adršpašsko-teplických skal** rozprostírá do širšího území a umožňuje profitovat z vysoké návštěvnosti skal také všem obcím a sídlům, na jejichž území se nacházejí navržené přestupní uzly mezi automobily a vlaky.

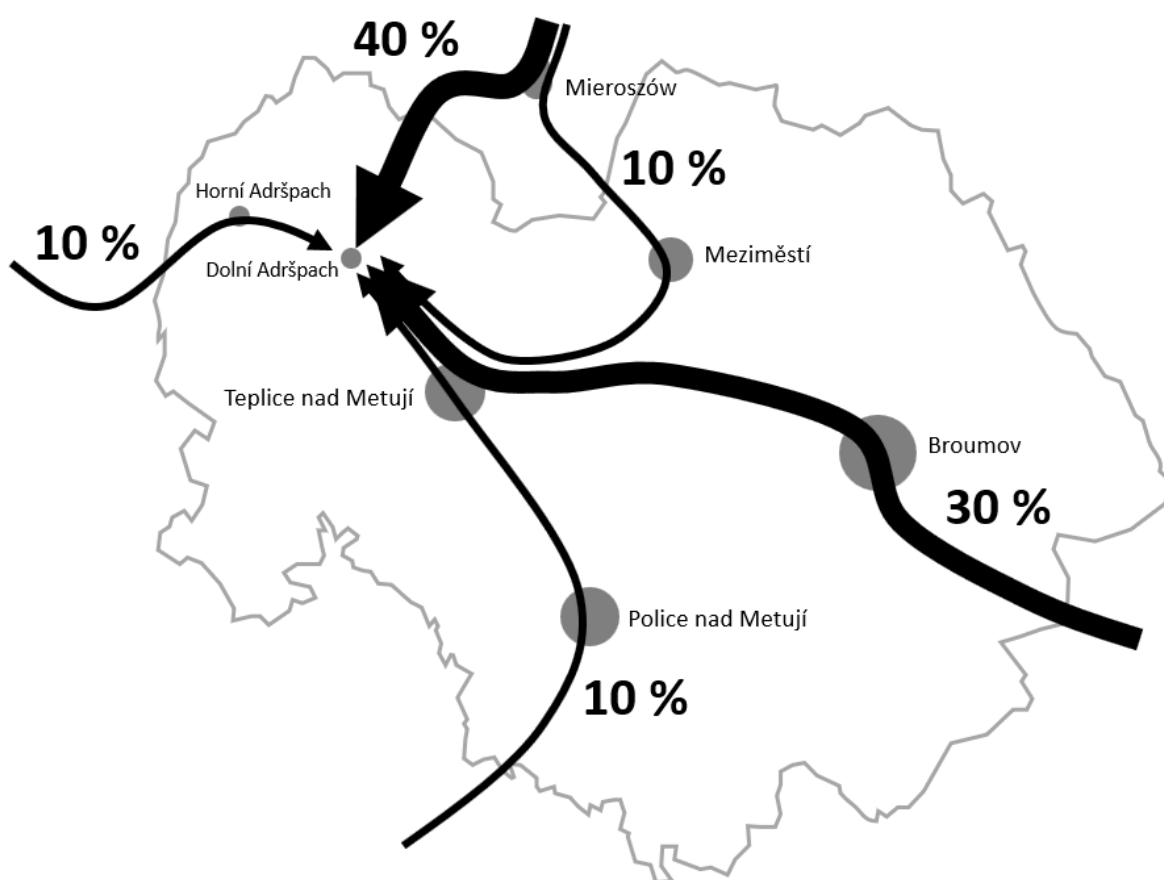
Hlavním cílem návrhu kaskády odstavných návštěvnických parkovišť je přitom maximálně dopravně zklidnit prostor Lázní Metuje a eliminovat veškerou zbytnou automobilovou dopravu projíždějící tímto územím. Pro každý ze směrů příjezdu návštěvníků Adršpašsko-teplických skal je navržena dílčí kaskáda odstavných parkovišť, která umožňuje zachytit všechny příjezdící automobily nejdále na hranici Lázní Metuje (tedy v Teplicích nad Metují anebo v Horním Adršpachu) a která zároveň vůbec nevyžaduje průjezd automobilů návštěvníků prostorem Lázní Metuje. Například v případě naplnění dílčí kaskády parkovišť pro směr příjezdu od Trutnova (Horní Adršpach, Janovice) je navržen odklon dalších příjezdících automobilů do Teplic nad Metují jižním směrem, přes Jívku a Českou Metuji, nikoli severně přes Dolní Adršpach [viz opatření HB03↓].

Navrhovaná kaskáda odstavných návštěvnických parkovišť má nahradit veškerou kapacitu oficiálních návštěvnických parkovacích stání v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí a v návštěvnických špičkových, resp. extrémních dnech má plně nahradit i nouzové parkování na neoficiálních odstavných plochách v Teplicích nad Metují „za školou / za komínem“. Pro pokrytí poptávky po parkovacích stání generované v návštěvnických extrémních dnech (cca 4-6 dnů v roce) polskými návštěvníky skal, se přitom počítá s maximálním

možným navýšením (optimálně pouze dočasným) kapacity odstavného parkoviště u železniční stanice v Mioszówě.

Navržená kaskáda odstavných parkovišť reflektuje podíl celkové automobilové dopravy směřující do prostoru Adršpašsko-teplických skal z jednotlivých směrů. Údaje o rozložení dopravy z jednotlivých směrů je dovozen na základě ankety s místními aktéry (starostka obce Adršpach, starosta města Teplice nad Metují, konzultant v oblasti mezinárodních vztahů Sergius Najar) a z vlastního pozorování. Žádná exaktní data ze sčítání dopravy nebo jiných zdrojů nejsou k dispozici:

<i>směr automobilové dopravy do Dolního Adršpachu</i>	<i>podíl v %</i>
Polsko – Mioszów – Zdoňov – Dolní Adršpach	40
Polsko – Mioszów – Meziměstí – Teplice nad Metují – Dolní Adršpach	10
Polsko – Otovice – Broumov – Teplice nad Metují – Dolní Adršpach	30
Hronov – Police nad Metují – Teplice nad Metují – Dolní Adršpach	10
Trutnov – Chvaleč – Horní Adršpach – Dolní Adršpach	10

Obr. Schéma poměru objemů automobilové dopravy do Dolního Adršpachu v jednotlivých směrech. Současný stav. [Zdroj: vlastní kresba]

Kapacitně nejrobustnější dílčí kaskáda odstavných návštěvnických parkovišť je navržena pro směr automobilové dopravy z Polska, a to jednak ze severu Polska (přes Mioszów a Meziměstí), ale také z jihu Polska (přes Otovice a Broumov). V případě znemožnění průjezdu automobilů návštěvníků skalních měst z Mioszowa přes Zdoňov by z celkového objemu automobilové dopravy směřujícího do Adršpašsko-teplických skal tvořil směr z vnitrozemí Polska, od Wałbrzychu přes Mioszów a Meziměstí, minimálně 50 %. Dalšíh 30 % bude představovat doprava polských návštěvníků směřující do skal přes Broumov a jen 20 % doprava z vnitrozemí Čech.

Navržená kaskáda odstavných návštěvnických parkovišť je analogií například k parkovištím ve velkých lyžařských areálech, kde se nejdříve plní parkoviště umístěná blízko nástupních stanic hlavních lanovek a vleků a naplňování pak pokračuje ve směru do větší vzdálenosti od nástupních stanic hlavních lanovek a vleků, přičemž obsluhu vzdálenějších parkovišť nezdávka zajišťuje skibus (viz např. kaskáda parkovišť v Peci pod

Sněnou, ve směru od Horního Maršova), nebo jsou budovány „přibližovací“ vleky či lanovky od vzdálenějších parkovišť k nástupům na hlavní lanovky a vleky.

Jako hlavní centrum záchytu automobilů návštěvníků Adršpaško-teplických skal je navrženo město Teplice nad Metují, a to z těchto důvodů:

1. Po zrušení možnosti průjezdu automobilů návštěvníků skal přes Zdoňov se budou v Teplicích nad Metují sbíhat 3 ze 4 směrů příjezdů návštěvníků do Adršpaško-teplických skal (všechny kromě směru od Trutnova), které v součtu budou tvořit celých 90 % celkového objemu dopravy směřující do skal.
2. Centrum Teplic nad Metují je přímo obsluhováno vlakem, s dobou jízdy do Střemenského podhradí jen 3 minuty a do Dolního Adršpachu pouhých 8 minut.
3. Z centra Teplic nad Metují se dá pohodlně pěšky dojít nebo na kole či na koloběžce dojet ke vstupu do Teplických skal ve Střemenském podhradí (2,0 km), ale také ke vstupu do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu (5,5 km).
4. Město Teplice nad Metují má dostatečnou absorpční kapacitu nejen pro samotné parkující automobily, ale zejména pro rozvoj dalších doplňkových služeb pro návštěvníky skal (ubytování, široké spektrum gastronomie, maloobchod, kultura, volnočasové aktivity a sport atp.).

Jako hlavní centrum záchytu automobilů polských návštěvníků skal je navrženo město Meziměstí, město s rovněž vysokou absorpční kapacitou a možnostmi rozvoje doprovodných služeb pro návštěvníky skal přímo v centru města. Odstavení polských návštěvníků skal v Meziměstí a jejich přestup na vlak, může významně přispět k oživení centra města a k rozvoji jeho infrastruktury.

HB03 Navigační systém na parkoviště / Informační tabule o obsazenosti parkovišť

HB03a Informační/navigační tabule Trutnov – Náchodská ul. / D11

HB03b Informační/navigační tabule Krčmov

HB03c Informační/navigační tabule Teplice nad Metují – Aloise Jiráska

HB03d Informační/navigační tabule Teplice nad Metují – Lachov

HB03e Informační/navigační tabule Pěkov

HB03f Informační/navigační tabule Mieroszów

HB03g Informační/navigační tabule Golińsk / Starostín

HB03h Informační/navigační tabule Tłumaczów / Otovice

HB03i Informační/navigační tabule Jetřichov – rozcestí

Charakter opatření: S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Adršpach, Teplice nad Metují, Meziměstí, Broumov, Police nad Metují, Bukovice, Otovice, Tłumaczów, Mieroszów, Trutnov

Nositelé opatření: dotčené obce a města, Královéhradecký kraj, provozovatel(é) Adršpaško-teplických skal, provozovatel(é) parkovišť, Údržba silnic Královéhradeckého kraje, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: HA03a: 150 000 Kč
HA03b: 150 000 Kč
HA03c: 150 000 Kč
HA03d: 150 000 Kč
HA03e: 150 000 Kč
HA03f: 150 000 Kč
HA03g: 150 000 Kč
HA03h: 150 000 Kč
HA03i: 150 000 Kč
(informační tabule: 50 000 Kč, silnoproudé elektrické a datové přípojky: 50 000 Kč, podíl na realizaci softwarové aplikace informačního a navigačního systému: 50 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Informační tabule o naplněnosti odstavných parkovišť pro automobily návštěvníků Adršpaško-teplických skal, kombinované s navigačním systémem na parkoviště s volnou parkovací kapacitou. Umístění informačních/navigačních tabulí vždy v dostatečné vzdálenosti před křižovatkami silnic směřujících k jednotlivým navrženým odstavným parkovištím pro automobily návštěvníků Adršpaško-teplických skal [viz opatření HB02↑].

Funkčnost navržené kaskády odstavných parkovišť pro automobily návštěvníků Adršpaško-teplických skal je podmíněná zapojením všech parkovišť v navržené kaskádě do jednotného informačního systému o aktuální obsazenosti jednotlivých parkovišť, spojeného s navigačním systémem na parkoviště s volnými kapacitami. Data o aktuální obsazenosti jednotlivých parkovišť mají být přitom interaktivně sdílená rovněž v automobilových navigacích a také na oficiálních webových stránkách Adršpaško-teplických skal.

Jedná se o „**systém včasného varování**“, který má v dostatečném časovém předstihu před příjezdem k parkovišti se zcela zaplněnou kapacitou zajistit včasné navedení/odklon dalších příjezdějících automobilů či autobusů z daného směru na jiné alternativní parkoviště s dostatečnou volnou kapacitou, resp. nabídnout i více možností odklonu. **Informace o plné obsazenosti parkoviště přitom musí přijíždějící řidič vždy obdržet v dostatečném předstihu před příjezdem do místa, kde stále ještě existuje možnost odbočení do jiného směru, mimo směr pouze k parkovišti s naplněnou kapacitou, bez možnosti otočení.**

Je nutné poskytovat informace o volných parkovacích kapacitách pro osobní automobily a pro autobusy zvlášť.

Automobily přijíždějící z českého vnitrozemí, tj. **od Náchoda a Hronova**, je žádoucí primárně navádět na kaskádu odstavných parkovišť v Teplicích nad Metují.

Automobily přijíždějící **od Trutnova** je žádoucí primárně navádět na kaskádu odstavných parkovišť v Horním Adršpachu a Janovicích, se záložní možností odklonu do Teplic nad Metují (přes Jívku a Českou Metují), v případě naplnění všech kapacit parkovišť v Horním Adršpachu a Janovicích.

Automobily polských návštěvníků přijíždějící z polského vnitrozemí, tj. **od Wałbrzychu**, je nutné primárně navádět do Meziměstí a v případě naplnění parkoviště v Meziměstí pak aktivovat parkoviště u nádraží v Mieroszówě.

Automobily polských návštěvníků přijíždějící **od Klodzka** je nutné primárně navádět na kaskádu odstavných parkovišť v Broumově a v Meziměstí, v případě naplnění parkovišť v Broumově i Meziměstí je pak možné využít odklonu do Mieroszowa, ve zcela výjimečném případě pak do Teplic nad Metují.

Koncepce rozmístění informačních a navigačních tabulí:

Trutnov – Náchodská ul. / D11 [HB03a]: Trutnov – nádraží střed / Trutnov – Poříčí ● Janovice ● Horní Adršpach

Krčmov [HB03b]: Janovice, Horní Adršpach, Teplice nad Metují – nádraží ● Teplice nad Metují – město ● Teplice nad Metují – zastávka město ● Meziměstí

Teplice nad Metují – Aloise Jirásky [HB03c]: Teplice nad Metují – nádraží ● Teplice nad Metují – město ● Teplice nad Metují – zastávka město ● Meziměstí

Teplice nad Metují – Lachov [HB03d]: Teplice nad Metují – nádraží ● Teplice nad Metují – město ● Teplice nad Metují – zastávka město ● Broumov ● Meziměstí

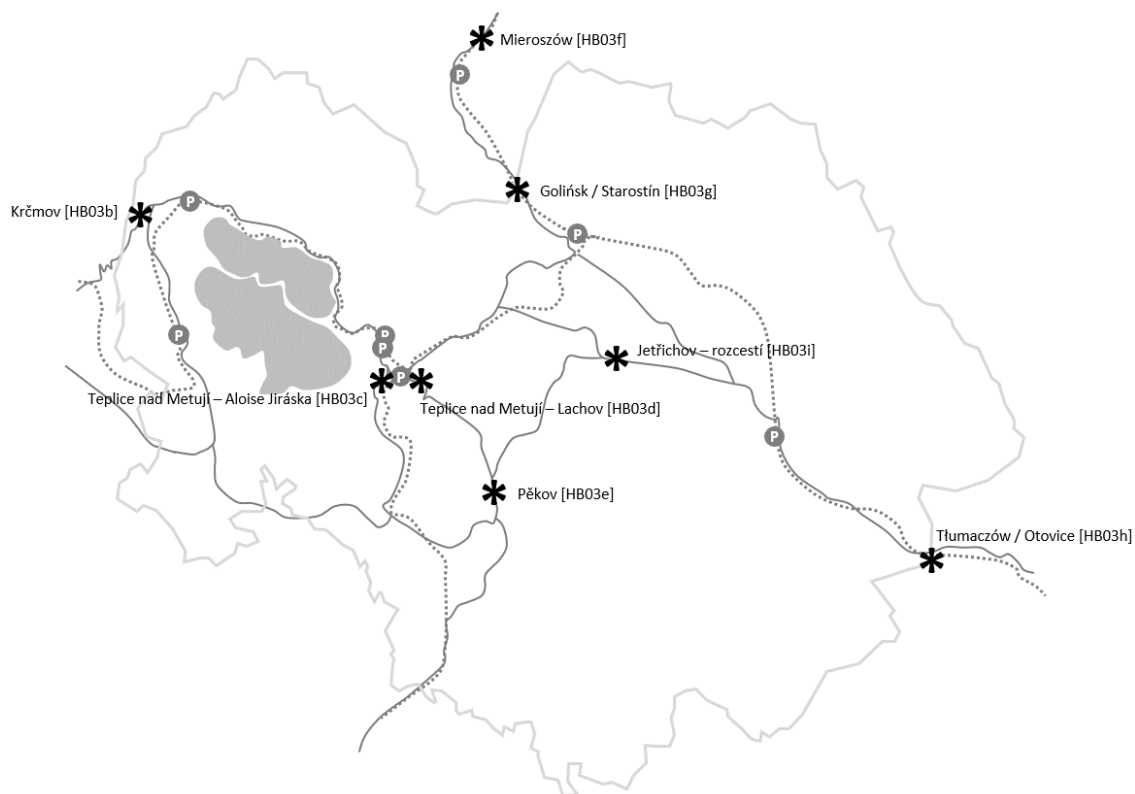
Pěkov [HB03e]: Teplice nad Metují ● Meziměstí ● Broumov

Mieroszów [HB03f]: Mieroszów – nádraží ● Meziměstí ● Broumov ● Teplice nad Metují

Golińsk / Starostín [HB03g]: Meziměstí ● Broumov ● Teplice nad Metují

Tłumaczów / Otovice [HB03h]: Broumov ● Meziměstí ● Mieroszów ● Teplice nad Metují

Jetřichov – rozcestí [HB03i]: Meziměstí ● Mieroszów ● Teplice nad Metují

Obr. Schéma umístění informačních/navigačních tabulí na odstavná návštěvní parkoviště. [Zdroj: vlastní kresba]

Trutnov [HB03a]

P	Trutnov – nádraží střed	←
🚗	OBSAZENO	OBSAZENO
P	Janovice	↑
🚗	VOLNO	VOLNO
P	Horní Adršpach	↑
🚗	VOLNO	OBSAZENO

Krčmov [HB03b]

P	Horní Adršpach	↑
🚗	OBSAZENO	OBSAZENO
P	Janovice	→
🚗	VOLNO	VOLNO
P	Teplice nad Metují	→
🚗	VOLNO	OBSAZENO

Teplice nad Metují – Aloise Jiráska [HB03c]

P	Teplice nad Metují – nádraží	→
🚗	OBSAZENO	OBSAZENO
P	Teplice nad Metují – město	↑
🚗	VOLNO	VOLNO
P	Teplice nad Metují – zastávka město	↑
🚗	VOLNO	OBSAZENO

Teplice nad Metují – Lachov [HB03d]

P	Teplice nad Metují – nádraží	←
🚗	OBSAZENO	OBSAZENO
P	Teplice nad Metují – město	←
🚗	VOLNO	VOLNO
P	Teplice nad Metují – zastávka město	←
🚗	VOLNO	OBSAZENO
P	Meziměstí	→
🚗	VOLNO	VOLNO
P	Broumov	→
🚗	VOLNO	OBSAZENO

Pěkov [HB03e]

P	Teplice nad Metují	←
🚗	OBSAZENO	OBSAZENO
P	Meziměstí	→
🚗	VOLNO	VOLNO
P	Broumov	→
🚗	VOLNO	OBSAZENO

Mieroszów [HB03f]

P	Mieroszów – nádraží	←
🚗	OBSAZENO	OBSAZENO
P	Meziměstí	↑
🚗	VOLNO	VOLNO
P	Broumov	↑
🚗	VOLNO	OBSAZENO
P	Mieroszów – nádraží	↑
🚗	OBSAZENO	OBSAZENO

Golińsk / Starostín [HB03g]

P	Meziměstí	↑
🚗	OBSAZENO	OBSAZENO
P	Broumov	↑
🚗	VOLNO	VOLNO
P	Teplice nad Metují	→
🚗	VOLNO	OBSAZENO

Tlumaczów / Otovice [HB03h]

P	Broumov	↑
🚗	OBSAZENO	OBSAZENO
P	Meziměstí	↑
🚗	VOLNO	VOLNO
P	Mieroszów	↑
🚗	VOLNO	OBSAZENO
P	Teplice nad Metují	←
🚗	VOLNO	VOLNO

Jetřichov – rozcestí [HB03i]

P	Meziměstí	→
🚗	OBSAZENO	OBSAZENO
P	Mieroszów	→
🚗	VOLNO	VOLNO
P	Teplice nad Metují	←
🚗	VOLNO	OBSAZENO

Obr. Koncepce informačních/navigačních tabulí na odstavná návštěvnícká parkoviště. [Zdroj: vlastní kresba]

Odůvodnění opatření:

Správně nastavený navigační systém na odstavná návštěvnícká parkoviště s volnou kapacitou je základní podmínkou bezproblémového fungování navržené kaskády odstavných parkovišť pro automobily a zájezdové autobusy návštěvníků Adršpašsko-teplických skal.

Navigační systém je navržený tak, aby docházelo k postupnému plnění parkovišť v jednotlivých dílčích kaskádách parkovišť, navržených pro jednotlivé směry příjezdu návštěvníků Adršpašsko-teplických skal. Navržený navigační systém přitom pamatuje i na případné úplné naplnění každé z dílčích kaskád parkovišť, v tom případě umožňuje přeměrovat další příjezdící automobily z daného směru na nejbližší a kapacitně odpovídající dílčí kaskádu parkovišť.

Systém informačních a navigačních tabulí je navržený tak, aby v případě naplnění každého parkoviště mohly být další příjezdící automobily včas odkloněny na jiné parkoviště a informaci o naplněnosti parkoviště se řidiči nedozvídali až na parkovišti samotném, často bez možnosti pokračování v cestě dál a bez možnosti bezpečného otočení k cestě zpět. Informační a navigační tabule jsou proto rozmístěny před křižovatkami,

kteře představují hlavní rozhodovací body pro směr jízdy a umožňují, v případě naplnění konkrétního parkoviště, odklonit přijíždějící automobily jiným směrem. Zvláště důležité je to v případě autobusů, které na případně bezpečně otáčení potřebují značný prostor. Obecnou snahou je přitom eliminovat jakékoli zbytečné jízdy a bloudění po území a hledání volných parkovacích kapacit.

To přirozeně předpokládá, že informace o obsazenosti daného parkoviště je na informační tabuli zobrazena v dostatečném předstihu, před skutečným úplným zaplněním parkoviště (s tím, že se počítá, že určité množství automobilů je ještě na cestě od nejbližší tabule k danému parkovišti).

Navržený systém vyžaduje kooperaci mnoha obcí a dalších aktérů v území. Předpokladem úspěšného fungování celého systému je totiž rozmístění informačních a navigačních tabulí plošně po území Broumovska, včetně navazujících příhraničních území Polska. Umístění řady informačních a navigačních tabulí je navrženo poměrně daleko od jádrového území Adršpaško-teplických skal, tedy v územích, která nejsou provozem skal přímo dotčena.

Právě obtížná vzájemná dohoda obcí v dotčeném území a absence širší koordinace navrhovaných dopravních opatření jsou příčinou, že jediné informační a navigační tabule o obsazenosti parkovišť (a to pouze v Dolním Adršpachu) jsou umístěny v místech, kde neplní správně svůj účel. Iniciátorem umístění informačních tabulí o obsazenosti návštěvnických parkovišť v Dolním Adršpachu byla obec Adršpach. Její působnost, resp. působnost jejího silničního správního úřadu, je ovšem omezena výhradně na správní území obce. Informační tabule o obsazenosti návštěvnických parkovišť v Dolním Adršpachu jsou proto dnes umístěny na hranici správního území obec Adršpach, v Krčmově na příjezdu od Janovic a mezi Střemenským podhradím a Dolním Adršpachem na příjezdu od Teplic nad Metují. V obou případech v místech, odkud již v podstatě není návratu, a i v případě informace o obsazenosti parkovišť v Dolním Adršpachu jsou automobily prakticky nucené pokračovat ve své jízdě dál, bez možnosti otočení či odbočení na jiné parkoviště. Informační tabule navíc neposkytují žádné informace o alternativních možnostech parkování v okolí.

HB04 Nulová tolerance nelegálního parkování

Charakter opatření: O

Územní průmět opatření: ne

Dotčené obce: všechny obce v řešeném území

Nositelé opatření: všechny obce v řešeném území, místně příslušná obecní policie, Policie ČR, Správa CHKO Broumovsko

Odhad realizačních nákladů: bez realizačních nákladů

Podrobná specifikace opatření:

Důsledně potírat veškeré parkování motorových vozidel mimo oficiální parkoviště a místa oficiálně určená k parkování.

Místa, kde dochází k opakovanému porušení zákona a nelegálnímu parkování, **označit explicitně dopravním značením zákazu parkování, resp. zákazu vjezdu**, nad rámec obecného zákazu vyplývajícího ze zákona o ochraně přírody a krajiny a zákona o lesích.

Odůvodnění opatření:

Další z klíčových podmínek úspěšného fungování navrhované kaskády odstavných návštěvnických parkovišť je důsledná represe vůči parkování motorových vozidel, zejména osobních automobilů a autobusů, mimo oficiální parkoviště a místa určená k parkování. Jedině nulová tolerance k nelegálnímu parkování posílí význam navržených odstavných návštěvnických parkovišť.

Dle § 26, odst. 1, písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění, je na celém území chráněné krajinné oblasti vjíždět a setrávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vjezdu a setrávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu.

Dle § 20, odst. 1, písm. g) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, v platném znění, je v lesích zakázáno jezdit a stát s motorovými vozidly.

HB05 Zákaz vjezdu motorových vozidel návštěvníků skal na silnici Mieroszów – Zdoňov

Charakter opatření:	O
Územní průmět opatření:	ano
Dotčené obce:	Adršpach, Teplice nad Metují, Mieroszów
Nositelé opatření:	obec Adršpach, město Teplice nad Metují, město Mieroszów, Královéhradecký kraj
Odhad realizačních nákladů:	20 000 Kč (4 skupiny svíslého dopravního značení á 5 000 Kč)

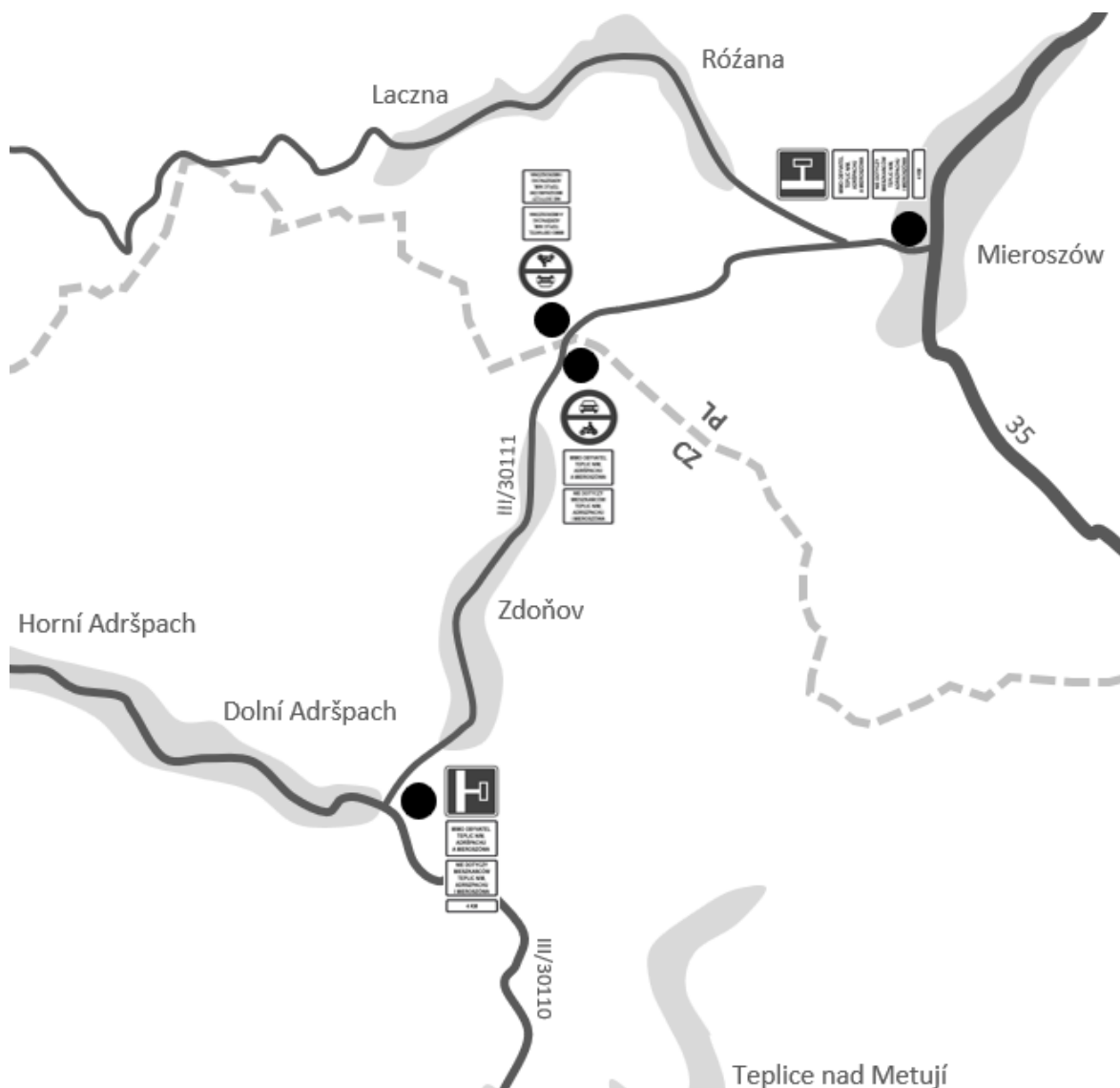
Podrobná specifikace opatření:

Přes státní hranici CZ/PL Zdoňov/Łaczna po silnici Mieroszów (PL) – Zdoňov (CZ) povolit průjezd silničních motorových vozidel pouze pro obyvatele Teplíc nad Metují, Adršpachu a Mieroszówa. Silnici mezi Mieroszówem a Zdoňoven uzavřít pro automobilový provoz návštěvníků území, jejichž významný podíl tvoří polští návštěvníci Adršpašsko-teplických skal přijíždějící z vnitrozemí Polska, ve směru od Wałbrzychu.

Přímo na státní hranici CZ/PL Zdoňov/Łaczna, v obou směrech jízdy, umístit zákazovou značku B11 Zákaz vjezdu všech motorových vozidel, opatřenou dodatkovou tabulkou E13 s textem „mimo obyvatel Teplíc nad Metují, Adršpachu a Mieroszówa“, resp. „nie dotyczy mieszkańców Teplíc nad Metuja, Adrszpachu i Mieroszówa“. Umístění zákazové značky přímo na státní hranici je nutné z důvodu zachování dopravní obsluhy motorovou dopravou z obou stran státní hranici až ke státní hranici.

Obr. Návrh zákazové značky B11 s dodatkovou tabulkou E13, k umístění na státní hranici CZ/PL Zdoňov/Łaczna (vlevo) a informativní značka o zákazu vjezdu k umístění na příjezdových silnicích k ke státní hranici (vpravo) [Zdroj: vlastní kresba]

Obr. Schéma rozmístění dopravního značení zakazujícího průjezd silničních motorových vozidel přes státní hranici CZ/PL Zdoňov/Laczna. [Zdroj: vlastní kresba]

Informace o zákazu vjezdu silničních motorových vozidel přes státní hranici CZ/PL Zdoňov/Laczna by byla umístěna na české straně na křižovatce silnice III/30110 a III/30111, odbočka směr Zdoňov a na polské straně na křižovatce silnice 356 a ulice Kwiatové, odbočka směr Zdoňov. Jednalo by se buď o identickou dopravní značku B11 s dodatkovou tabulkou E13, s uvedením vzdálenosti k místu zákazu, případně by byla příslušná silnice označena jako slepá ulice s identickou dodatkovou tabulkou E13 a uvedením vzdálenosti k místu zákazu.

Odůvodnění opatření:

Více než polovina polských návštěvníků Adršpašsko-teplických skal přijíždí do Dolního Adršpachu a Střemského podhradí z Mioszowa přes Zdoňov, na české straně po silnici III/30111. Tato silnice má v cca 2,5 km (1,5 km na české straně a 1 km na polské straně) dlouhém úseku vedoucím přes státní hranici pouze jednapruhové uspořádání v šířkové kategorii S4,0, bez vybavení výhybnami. Podle ČSN 736101 Projektování silnic a dálnic se návrhová kategorie jednapruhových silnic užívá zejména pro rekonstrukce koncových úseků silnic III. tříd s tím, že musí být ve vzdálenosti max. 200 m zřízeny výhybny. V případě silnice z Mioszowa přes Zdoňov do Dolního Adršpachu je však příslušná šířková kategorie silnice užitá pro průjezdnou silnici s obousměrným provozem.

Šířkové uspořádání silnice neumožňuje bezpečné míjení protijedoucích vozidel. Důsledkem je řada kolizních situací a vyježděné nebezpečné krajnice mimo vozovku. V případě poruchy motorového vozidla nebo dopravní nehody není možnost odstavení vozidla/vozidel a ty tak brání v průjezdu. Na silnici není ani možnost otočení, v případě vzniku dopravní zácpy (pravidelně při naplnění návštěvnického parkoviště u vstupu do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu) není možnost otočení vozidla a návratu, případně odklonění na jinou komunikaci.

Silnice z Mioszowa přes Zdoňov navíc přivádí veškerou dopravou polských návštěvníků skal z vnitrozemí Polska na křižovatku silnic III/30110 a III/30111, kde se spojují dopravní proudy automobilů od Mioszowa a od Teplic nad Metují a je tak překračována kapacita této křižovatky. Vznikají tak na ní zácpy a četné kolizní situace.

HB06 Obsluha kaskády odstavných návštěvnických parkovišť vlakem

Charakter opatření:	O
Územní průmět opatření:	ano
Dotčené obce:	Adršpach, Teplice nad Metují, Jívka, Meziměstí, Mioszów, Broumov
Nositelé opatření:	dotčené obce a města, Královéhradecký kraj, Województwo dolnośląskie, SŽDC, s.o., České dráhy, Polskie Koleje Państwowe S.A., Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Broumovsko

Odhad realizačních nákladů: bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Optimalizace obsluhy všech navržených odstavných návštěvnických parkovišť přímými vlaky směřujícími do Dolního Adršpachu a Střmenského podhradí.

Navýšení počtu spojů a zkrácení taktů vybraných vlakových spojení v relacích Janovice u Trutnova – Teplice nad Metují – Meziměstí – Mioszów (– Wałbrzych) / Broumov, obsluhujících všechna parkoviště zařazená do navržené kaskády odstavných návštěvnických parkovišť s přímým přestupem na vlak [viz opatření HB02 ↑].

Návrh úprav grafikonu vlakových spojů obsluhujících kaskádu odstavných návštěvnických parkovišť může mít mnoho podob. Ambicí této územní studie není navrhnout ideální grafikon, ale stanovit **zásady dopravní obslužnosti odstavných návštěvnických parkovišť vlakovými spoji směřujícími do Adršpaško-teplických skal**, které musí výsledný podrobný návrh úprav grafikonu respektovat.

Návrh optimalizace obslužnosti kaskády odstavných návštěvnických parkovišť přímými vlaky do Adršpaško-teplických skal rozlišuje mezi třemi úrovněmi obslužnosti:

1. Hlavní/letní turistická sezóna (duben) květen – září (říjen)¹³, víkendy, státní svátky v ČR a v Polsku, přidružené všední dny „prodloužených víkendů“:
 - Významné navýšení počtu přímých spojů v relaci Broumov – Meziměstí – Teplice nad Metují – Janovice u Trutnova.
 - Posílení pravidelného taktu přímých vlaků v relaci Teplice n. Metují – Adršpach (30 minut).
 - Zavedení pravidelného taktu přímých vlaků v relaci Adršpach – Janovice u Trutnova 60 minut.
 - Zavedení pravidelného taktu přímých vlaků v relaci Broumov – Meziměstí – Janovice u Trutnova 60 minut.
 - Zvýšení počtu přímých spojů v relaci Wałbrzych – Mioszów – Meziměstí – Teplice nad Metují – Janovice u Trutnova, takt 75 minut.
2. Hlavní/letní turistická sezóna (duben) květen – září (říjen), všední dny:
 - Významné navýšení počtu přímých spojů v relaci Broumov – Meziměstí – Teplice nad Metují – Janovice u Trutnova.
 - Zavedení pravidelného taktu přímých vlaků v relaci Adršpach – Janovice u Trutnova na 60 minut.
 - Zavedení pravidelného taktu přímých vlaků v relaci Broumov – Meziměstí – Janovice u Trutnova 75 minut.

Poznámka: předpokládá se parkování automobilů polských návštěvníků přijíždějících ve směru od Wałbrzychu v Meziměstí, nepředpokládá se nutnost aktivace odstaveného parkoviště v Mioszowě.
3. Mimosezóna (říjen) listopad – březen (duben), všechny dny:
 - Navýšení počtu přímých spojů v relaci Teplice nad Metují – Adršpach, zkrácení pravidelného taktu na 60 minut.

¹³ V závislosti na vývoji klimatu a prodloužení letní sezóny do brzkého jara a brzkého podzimu.

Poznámka: předpokládá se parkování automobilů většiny návštěvníků přijíždějících ze všech směrů z ČR i Polska v Teplicích nad Metují.

Navržena je následující **typová optimalizace grafikonu přímých vlakových spojení v řešeném území**, zahrnující navýšení přímých vlakových spojení mezi navrženou kaskádou odstavných návštěvnických parkovišť s přímou vazbou na vlak a Adršpaško-teplickými skalami (železničními zastávkami Střemské podhradí a Dolní Adršpach):

Hlavní/letní turistická sezóna (duben) květen – září (říjen): víkendy, státní svátky v ČR a v Polsku, přidružené všední dny „prodloužených víkendů“

<i>relace přímého vlaku / počet párů vlaků</i>	<i>stav</i>	<i>návrh</i>	<i>změna</i>	<i>takt</i>
Wałbrzych – Mieroszów – Meziměstí – Teplice n/M – Adršpach	3	6	+3	75 min.
Broumov – Meziměstí	5	0	-5	
Broumov – Meziměstí – Teplice – Adršpach – Janovice	0	8	+8	60 min.
Broumov – Meziměstí – Teplice – Náchod	13	13	0	
Meziměstí – Teplice – Náchod	3	3	0	
Meziměstí – Teplice – Adršpach – Trutnov	1	1	0	
Teplice – Adršpach – Trutnov	7	7	0	
Teplice – Adršpach	14	3	-11	30 min.*
Teplice – Adršpach – Janovice	0	5	+5	60 min.**

Hlavní/letní turistická sezóna (duben) květen – září (říjen): všední dny

<i>relace přímého vlaku / počet párů vlaků</i>	<i>stav</i>	<i>návrh</i>		<i>takt</i>
		<i>návrh</i>	<i>změna</i>	
Wałbrzych – Mieroszów – Meziměstí – Teplice n/M – Adršpach	0	0	0	
Broumov – Meziměstí	4	0	-4	
Broumov – Meziměstí – Teplice – Adršpach – Janovice	0	6	+6	75 min.
Broumov – Meziměstí – Teplice – Náchod	13	13	0	
Meziměstí – Teplice – Náchod	5	5	0	
Meziměstí – Teplice – Adršpach – Trutnov	0	0	0	
Teplice – Adršpach – Trutnov	7	7	0	
Teplice – Adršpach	14	8	-6	30 min.*
Teplice – Adršpach – Janovice	0	8	+8	30 min.**

Mimosezóna (říjen) listopad – březen (duben): všechny dny

<i>relace přímého vlaku / počet párů vlaků</i>	<i>stav</i>	<i>návrh</i>		<i>takt</i>
		<i>návrh</i>	<i>změna</i>	
Wałbrzych – Mieroszów – Meziměstí – Teplice n/M – Adršpach	0	0	0	
Broumov – Meziměstí	4	4	0	
Broumov – Meziměstí – Teplice – Náchod	13	13	0	
Meziměstí – Teplice – Náchod	5	5	0	
Meziměstí – Teplice – Adršpach – Trutnov	0	0	0	
Teplice – Adršpach – Trutnov	7	7	0	60 min.
Teplice – Adršpach – Janovice	1	3	+2	

Vysvětlivky k tabulkám:

- navrhované údaje a hodnoty jsou psané **tučným písmem**
- * včetně spojů z Meziměstí a Broumova
- ** včetně spojů do Trutnova

Tab.: Přehled stávajících a navrhovaných přímých vlakových spojů mezi navrženými odstavnými návštěvnickými parkovišti s přímou vazbou na vlak a Adršpaško-teplickými skalami.

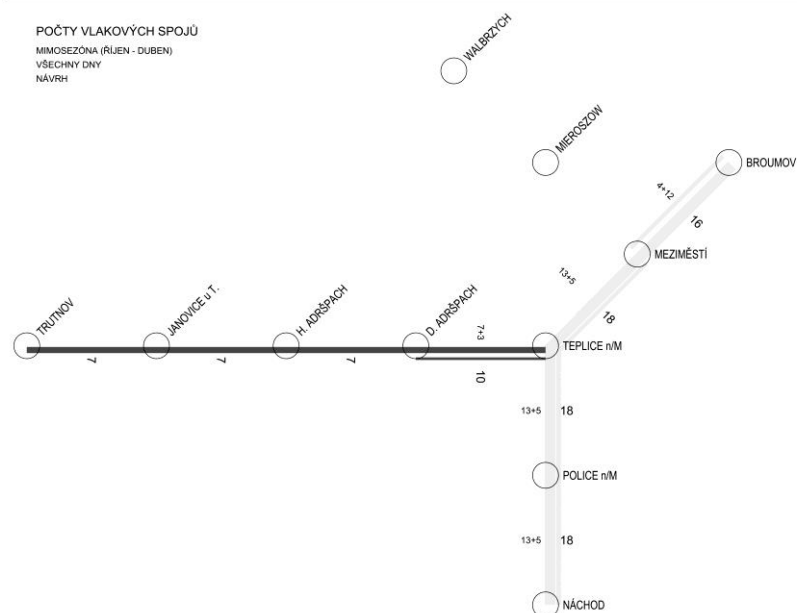
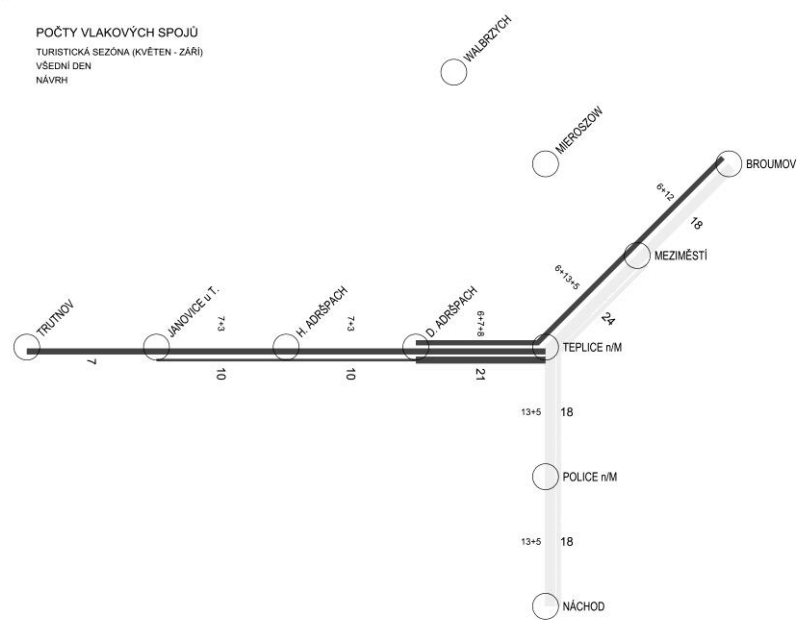
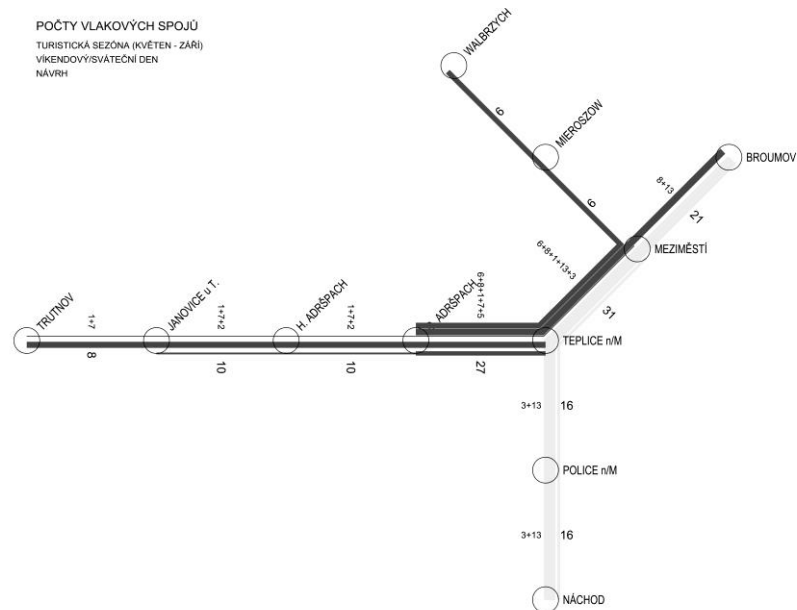
Odůvodnění opatření:

Cílový návrh obsluhy Adršpaško-teplických skal výhradně vlakem (s vyloučením možnosti příjezdu automobilem až ke vstupům do skalních měst) je podmíněn zajištěním celoročního provozu vlakových spojů mezi odstavnými návštěvnickými parkovišti a Dolním Adršpachem (vstup do Adršpašských skal) a Střemenským podhradím (vstup do Teplických skal).

V relaci Teplice nad Metují – Trutnov jsou celoročně, 365 dní v roce, tedy ve všední dny i o víkendy, provozovány přímé vlaky zajišťující v pravidelném taktu dostupnost města Trutnov, kam část obyvatel Broumovska dojíždí za prací či za vybranými službami. Vlaky v relaci Teplice nad Metují – Trutnov rovněž umožňují obsluhu výrobního závodu Continental v Horním Adršpachu. Základní úroveň obsluhy Adršpaško-teplických skal je tak tedy zajištěna běžnou každodenní taktovou vlakovou dopravou mezi Teplicemi nad Metují a Trutnovem.

Současná základní úroveň obsluhy v relaci Teplice nad Metují – Trutnov je pro dostupnost Adršpaško-teplických skal v principu již dnes dostačující pro celé **mimosezónní období roku**. Tato územní studie totiž vychází z předpokladu, že mimo hlavní sezónu budou v rámci navržené kaskády odstavných parkovišť aktivována výhradně parkoviště v Teplicích nad Metují (město: 300 automobilů, 10 autobusů, nádraží: 120 automobilů, 5 autobusů) a v Horním Adršpachu (100 automobilů, 5 autobusů), jejichž kapacita celkem 520 automobilů a 20 autobusů by měla s rezervou pokrýt poptávku po parkování s přímým přestupem na vlak. Navrženo je posílení vlakových spojů v relaci Teplice nad Metují – Janovice o další 2 páry vlaků, aby i mimo hlavní turistickou sezónu bylo dosaženo v této relaci taktu 60 min.

Výrazné posílení přímých vlaků obsluhujících Dolní Adršpach a Střemenské podhradí je navrženo pro období **hlavní/letní turistické sezóny**. Navrženo je nejen posílení vlaků v hlavní relaci Teplice nad Metují – Adršpach v taktu 30 minut a Teplice nad Metují – Janovice v taktu 60 minut, která má zajišťovat v pravidelném taktu 30, resp. 60 minut přímou vlakovou obsluhu celého prostoru Lázní Metuje, ale navrženy jsou nově přímé vlaky v relaci Broumov – Meziměstí – Teplice n. M. – Janovice, které mají zjistit obsluhu navržených odstavných návštěvnických parkovišť v Meziměstí a Broumově v taktu 60 minut o víkendy a svátky a 75 minut ve všední dny letní sezóny. O víkendech a státních svátcích, včetně případných navazujících všedních dnů prosloužených víkendů, je navrženo také posílení přímých vlaků v relaci Wałbrzych – Mieroszów – Meziměstí – Teplice n/M – Adršpach, obsluhující navržené odstavné parkoviště v Mieroszówě.

Obr.: Schéma cílového vzorového grafikonu přímých vlakových spojů mezi navrženými odstavnými návštěvníckými parkovišti s přímou vazbou na vlak a Adršpaško-teplickými skalami. [Zdroj: vlastní kresba]

HB07 Kultivace železničních stanic a zastávek v místech odstavných návštěvnických parkovišť

<i>Charakter opatření:</i>	U, S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Adršpach, Teplice nad Metují, Jívka, Meziměstí, Mieroszów, Broumov
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce a města, SŽDC, s.o., Polskie Koleje Państwowe S.A.
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	10 500 000 Kč (7 železničních zastávek á 1 500 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Kultivace prostředí a zlepšení vybavení všech železničních stanic a zastávek, navržených k obsluze kaskády odstavných návštěvnických parkovišť: Janovice u Trutnova, Horní Adršpach, Teplice nad Metují město, Teplice nad Metují, Meziměstí, Mieroszów, Broumov.

Peronizace železničních stanic/zastávek umožňující bezbariérový přístup k vlakům.

Koncepční řešení bezbariérového, pohodlného a bezpečného přístupu od železničních zastávek k odstavným návštěvnickým parkovištím.

Rekonstrukce či dostavby budov zázemí pro cestující. Vysoká úroveň architektonického ztvárnění staveb i navazujících prostranství, odkazující na tradiční historickou architekturu a na okolní přírodně a krajinářsky hodnotné území.

Vybavení stanic a zastávek základními doprovodnými službami pro cestující: čekárna pro ukrytí cestujících před povětrností, toalety, občerstvení, obchod se suvenýry a s regionálními produkty, půjčovna a úschovna jízdních kol.

Příklad dobré praxe: Nová železniční zastávka Třeboň lázně

Obr.: Železniční zastávka Třeboň lázně. Zastávka se vyznačuje zajímavou architekturou, připomínající lázeňskou kolonádu a má i prvky tradičního jihočeského statku. K pohodlí přispívá i hezký park v přednádražním prostoru. Zároveň zastávka nabízí zázemí pro cykloturisty díky úschovně a půjčovně kol, občerstvení, toaletám a bezbariérové přístupnosti.

[Foto: Asociace Entente Florale CZ – Souznění, 2014; www.propamatky.info]

Odůvodnění opatření:

Až na úplné výjimky (např. Adršpach) nejsou železniční stanice/zastávky na Broumovsku peronizované, nejsou uzpůsobené pro bezbariérové užívání a zpravidla jsou prosté jakýchkoli doprovodných služeb pro cestující.

V souvislosti s vybudováním kaskády odstavných parkovišť pro návštěvníky Adršpaško-teplických skal a přestupem návštěvníků skal z automobilů na vlak, lze ve vybraných železničních stanicích a zastávkách na železničních tratích Teplice nad Metují – Trutnov a Mieroszów/Meziměstí/Broumov – Teplice nad Metují očekávat podstatné zvýšení pohybu cestujících.

Vysoký standard ztvárnění a vybavení železničních stanic a zastávek v přestupních místech z automobilu na vlak má být jedním z podstatných motivačních faktorů pro zavedení režimu odstavných parkovišť. Přestup z automobilu na vlak musí být pohodlný, bezpečný a musí být příjemným zážitkem, který zpestří výlet do skal. Železniční stanice/zastávky musí návštěvníkům skal poskytnout veškerý potřebný základní servis, úkryt před povětrností či občerstvení.

Vybavení předmětných železničních stanic a zastávek půjčovnami jízdních kol či koloběžek má umožnit cestu od odstavného parkoviště, nebo její část, absolvovat na kole nebo na koloběžce (na lidský pohon, aby nebyli ohrožováni jiní účastníci provozu na stezkách podél říčky Metuje).

HB08 Přeprava jízdních kol a koloběžek ve všech vlacích na Broumovsku

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	celé řešené území
<i>Nositelé opatření:</i>	České dráhy, Královéhradecký kraj
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Umožnění přepravy jízdních kol a koloběžek na lidský pohon ve všech vlacích a vlakových spojích na železničních tratích na Broumovsku.

Odůvodnění opatření:

Možnost přepravy jízdních kol a koloběžek na lidský pohon ve všech vlacích na Broumovsku má umožnit návštěvu Adršpaško-teplických skal na kole či na koloběžce. Návštěvník může část své cesty ke skalám absolvovat vlakem a jen část vlastní silou na kole nebo koloběžce. Možnost přepravy jízdních kol a koloběžek ve vlacích může přispět ke snížení počtu návštěvníků skal přijíždějících vlastním automobilem, resp. může přispět k ochotě odstavit automobil na vzdálenějším parkovišti a cestu do skal absolvovat alespoň částečně jízdou na kole či koloběžce, v kombinaci s jízdou vlakem.

Možnost přepravy jízdních kol a koloběžek na lidský pohon ve všech vlacích na Broumovsku má obecně přispět atraktivitě celého Broumovska pro cykloturistiku. Cyklovýlety na delší vzdálenosti nebo náročnějším terénem je možné kombinovat s částí cesty vlakem.

HB09 Zvýšení turistické atraktivity vozového parku na železnici

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	-
<i>Nositelé opatření:</i>	České dráhy, Královéhradecký kraj
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	500 000 Kč při variantě obrazových polepů vlakové soupravy 100 000 000 Kč v případě pořízení nové vlakové jednotky

Podrobná specifikace opatření:

Na přímých vlakových spojích směřujících do Dolního Adršpachu a Střemského podhradí nasazovat (zejména v hlavní/letní turistické sezóně) vlakové soupravy, které ztraktivní a zpestří cestu vlakem do Adršpaško-teplických skal, zejména pak pro rodiny s dětmi.

Vlakové soupravy obsluhující Adršpaško-teplické skály mají motivovat k jízdě do skal vlakem i ze vzdálenějších odstavných parkovišť. Nabízejí se například tyto možnosti:

- Moderní soupravy na ekologický pohon

Obr.: Elektrická jednotka na akumulární baterie, vyvíjená společností Siemens pro Rakouské státní dráhy (ÖBB). [Zdroj: hellertal.startbilder.de]

- Designové vozy vyvinuté výhradně pro dané území a nasazené výhradně v daném území.

Obr.: Motorový vůz M 27.004 vyrobený původně mezi lety 1984 a 1986 vagónkou 23. srpna v rumunské Bukurešti pro polské dráhy. V roce 2005 a 2006 zakoupily 4 kusy Jindřichohradecké místní dráhy (JHMD) a v roce 2014 byly po kompletním redesignu výhradně pro potřeby JHMD nasazené pod označením řady 805.9 na úzkokolejných drahách na Jindřichohradecku. [Foto: archiv JHMD, 2014; zdroj: www.pelhrimovsky.denik.cz]

- Soupravy polepené motivy skalních měst.

Obr.: Tramvajové soupravy v designu ZOO Rostock, SRN. [Zdroj: www.rsag-online.de]

Je přitom nutné dbát na to, aby vlakové soupravy měly vysoký měrný trakční výkon a umožňovaly zároveň rychlou výměnu cestujících (nizkopodlažní nástup a výstup).

Odůvodnění opatření:

Atraktivita vozového parku významně přispívá celkové atraktivitě železniční dopravy. V případě turisticky exponovaných území často hraje roli exkluzivita a jedinečnost, díky níž si návštěvníci vlaky spojují právě s daným územím a zážitkem z jeho návštěvy. Netypické vlaky, svým tvarem či barevností, jsou mimořádně přitažlivé pro děti, které jsou pak velmi motivovány k jízdě takovým vlakem.

Pro turisticky exponované oblasti jsou typické designové vlaky provozované výhradně v dané turistické oblasti nebo vlaky polepené motivy z daného území, v případě Adršpašsko-teplických skal se nabízí polepy vagónů vlaků motivy skalních měst.

HB10 Lázeňská promenáda – pěší/cyklistický přístup z Teplic n. M. a Horního Adršpachu ke skalám

Charakter opatření: U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Adršpach, Teplice nad Metují

Nositelé opatření: obec Adršpach, město Teplice nad Metují, DSO Broumovsko, Královéhradecký kraj

Odhad realizačních nákladů: 22 000 000 Kč
(stezka šířky 3 m, délky 5,5 km, 4 000 000 Kč za 1 km stezky)

Podrobná specifikace opatření:

Lázeňská promenáda mezi centrem Horního Adršpachu a vstupním prostorem do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu a mezi centrem Teplic nad Metují a vstupním prostorem do Teplických skal ve Střemenském podhradí, uzpůsobená pro bezpečný a pohodlný pohyb chodců a cyklistů, resp. jezdců na koloběžkách na lidský pohon, odděleně od motorové dopravy:

1. **Urbánní varianta** vedená po ulici lemované zástavbou.
2. **Krajinná varianta**, vedená parkovým prostorem nivy Metuje, resp. Adršpašského potoka.

Odůvodnění opatření:

Pohodlný a bezpečný pohyb chodců a cyklistů prostorem Lázní Metuje, odděleně od motorové dopravy, atraktivním prostředím živou lázeňskou ulicí nebo naopak parkovým prostorem nivy Metuje, resp. Adršpašského potoka, jsou hlavními předpoklady zvýšení podílu návštěvníků, kteří se do Adršpašsko-teplických skal vydají pěšky nebo na kole.

Z centra Teplic nad Metují, hlavní vstupní brány do prostoru Lázní Metuje, kde je navržena velká kapacita odstavných návštěvnických parkovišť, je to do Střemenského podhradí ke vstupu do Teplických skal pouhé 2 km (!). To je vzdálenost odpovídající půl hodinové procházce, nebo desetiminutové rekreační projížďce na kole.

Z centra Horního Adršpachu, západní vstupní brány do prostoru Lázní Metuje, rovněž s navrženy odstavnými návštěvnickými parkovišti, je to do Dolního Adršpachu ke vstupu do Adršpašských skal 3,5 km. To odpovídá hodinové procházce a čtvrt hodinové rekreační projížďce na kole.

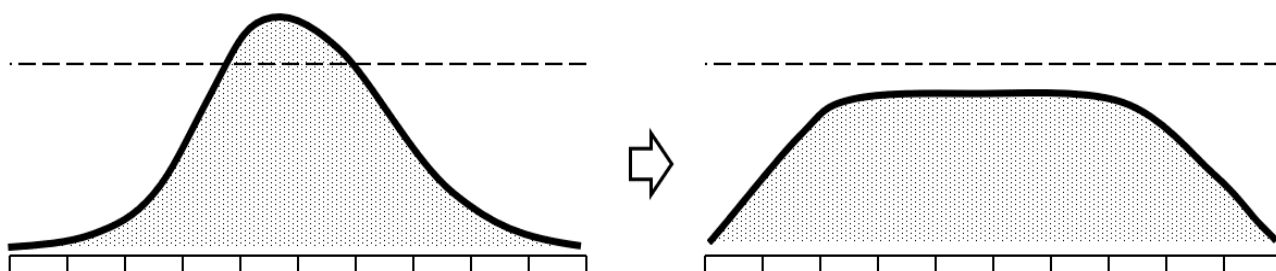
Opatření k dosažení cíle C [HC]

Celý návrh řešení části HOTSPOT je založený na **maximálním upřednostnění urbanistických, architektonických, stavebních a měkkých organizačních opatření, přispívajících k usměrnění množství návštěvníků Adršpašsko-teplických skal, před zavedením taxativní regulace množství návštěvníků skal**. Upřednostněna jsou opatření, která i bez regulace množství návštěvníků vstupujících do skal mohou více či méně přispět k rozptýlení množství návštěvníků skal v čase a v prostoru a předcházet tak přetíženosti skalních měst.

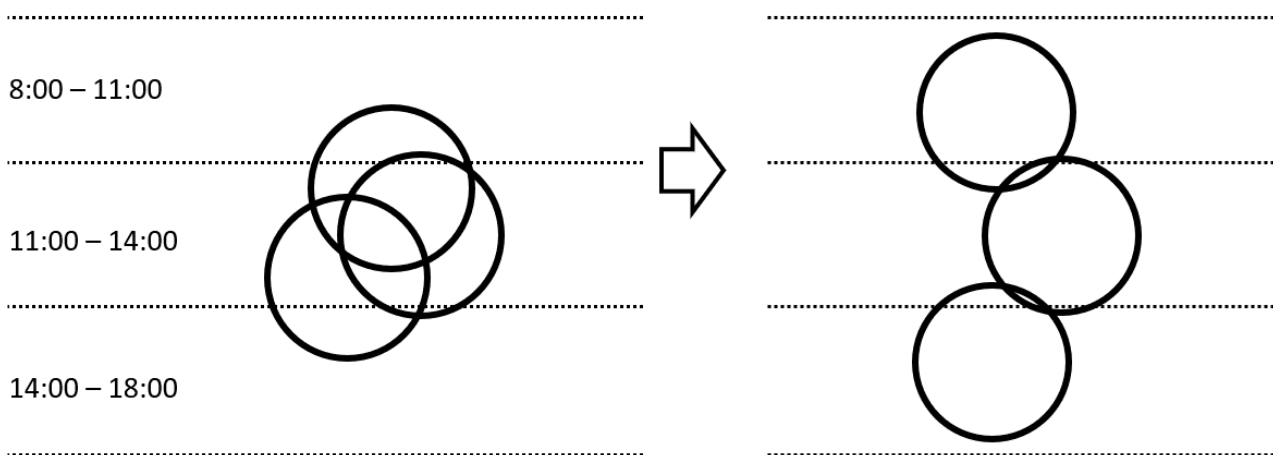
Soubor opatření k dosažení cíle A [HA] vytváří základní předpoklad pro **celkovou kultivaci nástupních prostorů do Adršpašských a do Teplických skal**, a to zcela nezávisle na případném zavedení jakýchkoli opatření regulujících množství návštěvníků uvnitř skal. Kultivace, úprava režimu a dovybavení nástupních prostorů do skalních měst jsou touto studií doporučeny v každém případě, stejně jako **razantní změna dopravní obslužnosti nástupních míst**, spočívající v absolutní preferenci jejich obsluhy vlaky a nemotorovou dopravou před dosavadní možností příjezdu až ke vstupům do obou skalních měst automobilem [HB].

Opatření k dosažení cíle C [HC] se pak komplexně zabývají širokou paletou možností **organizačních a managementových opatření**, která mohou samy o sobě, stejně jako v libovolné vzájemné kombinaci, přispět **k časovému usměrnění a rozložení toku návštěvníků do skal**, anebo zajistit **řízenou regulaci maximální množství návštěvníků ve skalách**.

Mise všech opatření navržených k dosažení cíle C [HC] je přitom jasná: maximálně přispět k co nejrovnoměrnějšímu rozložení množství návštěvníků v čase, a to jak během dne, tak během týdne i během celého roku. Maximálně **zmírnit všechny špičky návštěvnosti a časový průběh návštěvnosti naopak zploštit a roztáhnout v čase**. Tím přispět k vyrovnanější zátěži skalních měst a v nich chráněných hodnot a zcela tak eliminovat extrémní tlak na samotné vnitřní prostředí skal i navazujícího širšího území při současných návštěvnických špičkách.

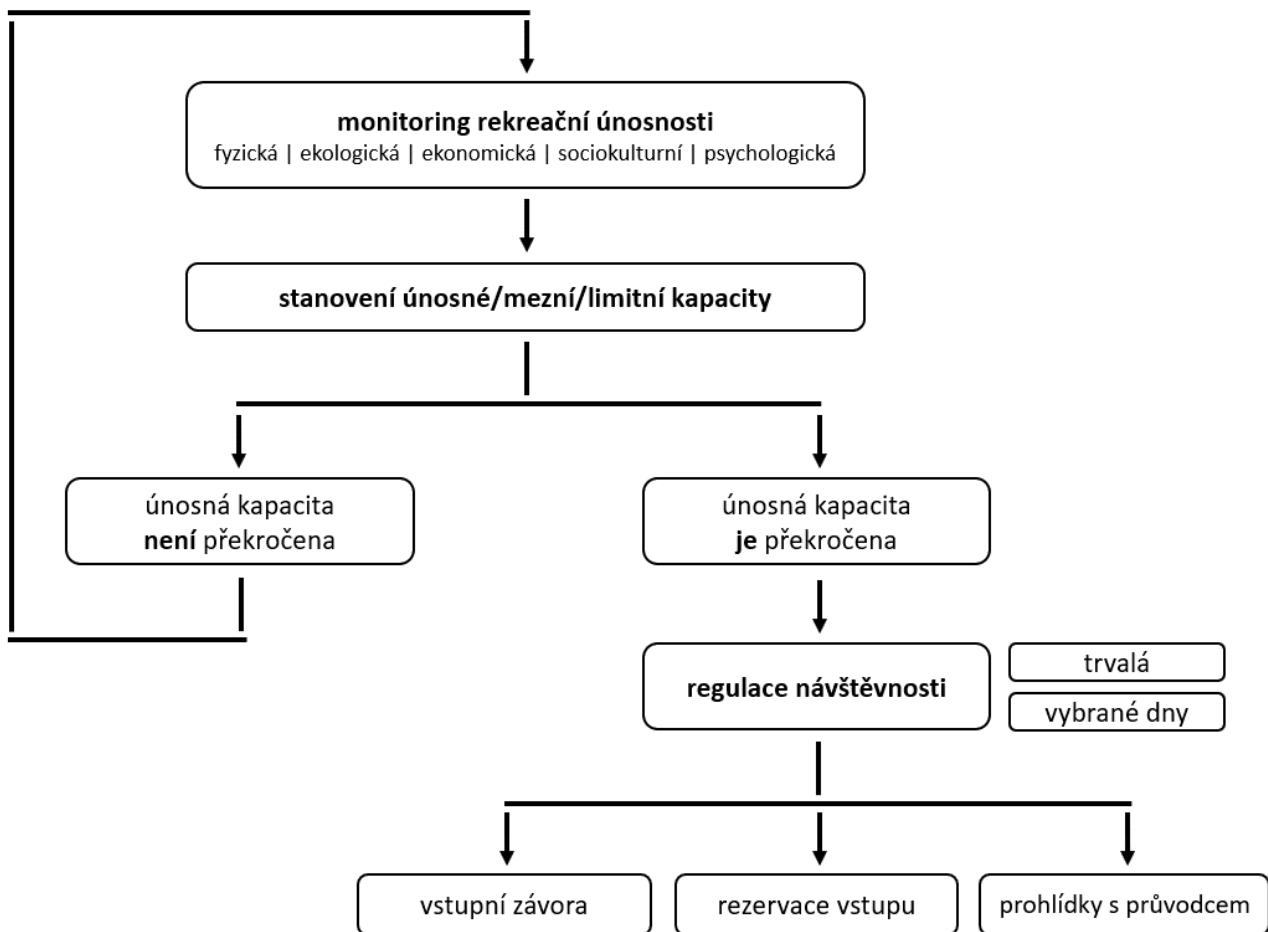
Účelem navržených opatření je přitom zejména eliminovat dlouhodobý trend denní koncentrace návštěvnosti Adršpašsko-teplických skal do období kolem poledne, do poměrně krátkého časového úseku dne mezi 11. a 14. hodinou. V ranních a odpoledních hodinách pak zůstávají skalní města nevytížená. Je proto žádoucí rozprostřít návštěvnost skalních měst do průběhu celého dne a docílit tak vyrovnané obrátky optimálního množství návštěvníků několikrát za den. Smyslem není snížení počtu návštěvníků Adršpašsko-teplických skal za den, ale jejich rovnoměrnější rozprostření během celého dne. V porovnání se současným stavem si tak lze dokonce představit i zvýšení celkové denní návštěvnosti skal za předpokladu, že by se množství návštěvníků rozložilo v průběhu celého dne a návštěvnost skal by probíhala ve více po sobě jdoucích obrátkách.

Struktura opatření k dosažení cíle C přitom vychází ze základní premisy, že zatímco některá organizační opatření, typicky pak všechna **motivační a výchovná opatření**, jejichž primárním cílem není regulace a jakékoli omezení návštěvníků skal, je možné a vhodné zavést kdykoli, zavedení **tvrдых regulačních opatření**, omezujících volnost návštěvnosti skal, by vždy měla předcházet široká odborná diskuse, podložená dlouhodobým monitoringem návštěvnosti skal a zejména pak vyhodnocení vlivů této návštěvnosti na prostředí skalních měst, jakož i nástupních prostorů a širšího okolí. Typicky například zavedení rezervačního systému na vstup do skal či jiného obdobného opatření k regulaci množství návštěvníků skal má být až krajním řešením, reagujícím na konkrétní závažný důvod, kterým může být typicky nevratné poškození chráněných hodnot, zásadní snížení návštěvníckého zážitku, nemožnost zásahu složek integrovaného záchranného systému v případě zranění či překročení některé z dalších mezí únosnosti skal či navazujícího území.

Je přitom dost pravděpodobné, že realizace dopravních opatření navržených pro dosažení cíle B [HB] může paradoxně do skal přivést ještě více lidí, než dnes přijíždí převážně vlastními automobily. Od převedení veškeré dopravy směřující do Adršpašsko-teplických skal z automobilů na vlaky a na nemotorovou dopravu, si lze slibovat větší míru rozptýlení návštěvníků v čase, neznamená to však, že zejména v návštěvnícky špičkové dny nepřijede do skal vlakem stejné nebo i větší množství návštěvníků než dnes. Je tedy dost pravděpodobné, že úspěšné vyřešení současné problematické dopravní obslužnosti Adršpašsko-teplických skal ještě prohloubí problém s přetížeností skalních měst velkým množstvím návštěvníků. Právě z toho důvodu obsahují opatření navržená k dosažení cíle C [HC] vedle měkkých organizačních opatření usměrnění množství návštěvníků skal také základní návod na monitoring návštěvnosti Adršpašsko-teplických skal, na stanovení meze únosnosti skal a na škálu opatření, jejichž zavedení je vhodné zvážit v případě opakovaného anebo dlouhodobého překračování stanovené míry únosnosti skal.

Zavedení kteréhokoli z opatření navržených k dosažení cíle C je zcela nezávislé na případné realizaci kteréhokoli opatření k dosažení cíle A nebo cíle B. Nejedná se o „buď a nebo“, opatření pro dosažení cílů A a B je možné libovolně kombinovat s opatřeními navrženými k dosažení cíle C. Realizace většiny opatření k dosažení cíle C přitom nevyžaduje žádná nákladná a složitá stavební řešení, převážně se jedná o čistě organizační opatření založená na v dnešní době zcela konvenčních a cenově dostupných softwarových řešeních. Zásadní výhodou opatření navržených k dosažení cíle C je tak jejich poměrně snadná a dostupná realizovatelnost. Ta by však neměla být důvodem se na ně absolutně spoléhat. Například zavedení rezervačního systému může pomoci regulovat množství návštěvníků ve skalách, nevyřeší však plošné parkování automobilů přímo u vstupů do skal a zátěž širšího území automobilovou dopravou.

HC01 Motivační a měkká organizační opatření k usměrnění návštěvnosti skal

HC01a Jednotný/společný provozovatel Adršpašsko-teplických skal

Charakter opatření: O

Územní průmět opatření: ne

Dotčené obce: Adršpach, Teplice nad Metují

Nositelé opatření: Provozovatel(é) Adršpašsko-teplických skal, obec Adršpach, město Teplice nad Metují, Královéhradecký kraj

Odhad realizačních nákladů: bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Adršpašské skály i Teplické skály pod společným/jednotným provozovatelem a jednotnou/společnou správou.

Vytvoření společného **marketingového produktu Adršpašsko-teplické skály**. Jednotná propagace Adršpašsko-teplických skal, jako **jedné turistické destinace**

- s jednou správou a jedním provozovatelem
- s jednou vstupenkou do obou skalních měst
- s jednotnou cenovou politikou
- s jedněmi společnými webovými stránkami, včetně jejich optimalizace pro chytré telefony, a to ve čtyřech oddělených základních jazykových mutacích – česky, polsky, německy a anglicky¹⁴
- s jednou aplikací do chytrých mobilních telefonů

¹⁴ Nikoli jako dnes, kdy je obsah webových stran dvojjazyčný, což zásadně znehledňuje obsah webových stránek, prodlužuje délku textu a znesnadňuje a zpomaluje tak vyhledávání.

- s jednotným marketingem a vizuálním stylem
- s jednotnou provozní dobou
- s jednotným provozním řádem.

Odstranění dosavadního odděleného provozování Adršpašských a Teplických skal, které generuje zvýšené nároky na případnou vzájemnou koordinaci zavádění jednotlivých opatření, včetně například sjednocení cenové politiky vstupného apod.

Odůvodnění opatření:

Adršpašské a Teplické skály jsou v současné době marketingově prezentovány a také provozovány jako dvě oddělené turistické destinace, přitom tvoří jeden celek jak z přírodního hlediska, tak i z pohledu jejich běžného návštěvníka.

Provoz a správa Adršpašských skal a Teplických skal jsou dnes oddělené a nejsou sjednocené, obě skalní města si však vzájemně uznávají své vstupenky, se vstupenkou zakoupenou v Adršpašských skalách lze volně vstoupit do prostoru Teplických skal a naopak.

Provozovatelem turistických okruhů a infrastruktury Adršpašských skal jsou Technické služby Adršpach s.r.o. (vlastník Obec Adršpach).

Provozovatelem turistických okruhů a infrastruktury Teplických skal je společnost Teplické skály s.r.o. (vlastník soukromé osoby).

Adršpašské skály: oficiální web www.skalyadrspach.cz

Teplické skály: oficiální web www.teplickeskaly.com

Současné oddělené provozování Adršpašských skal a Teplických skal dvěma různými subjekty zcela nevhodně tříští síly, pozornost a úsilí o společný a koordinovaný postup, stejně jako tříští propagaci již tak poměrně malé turistické destinace mezi dvě ještě menší, ale přitom charakterově identická a fyzicky vzájemně propojená skalní města. Současné oddělené provozování skalních měst vytváří prostředí vzájemně si konkurujících podniků. V neposlední řadě pak máte návštěvníky, kteří často netuší, že Adršpašské skály, do kterých primárně přijíždějí, jsou součástí podstatně většího a plošně rozsáhlého komplexu skalních měst, fyzicky i provozně (díky vzájemnému fyzickému propojení Vlčí roklí) tvořících jeden celek.

Jedním z největších paradoxů odděleného provozování Adršpašských a Teplických skal je odlišná otevírací doba prohlídkových okruhů. Adršpašské skály uvádějí provozní dobu prohlídkových okruhů v hlavní sezóně (1. 4. až 31. 10.) od 9:00 do 18:00 h, Teplické skály uvádějí provozní dobu prohlídkových okruhů v dubnu, v září a říjnu od 9:00 jen do 17:00 h a v období od května do srpna od 8:00 do 18:00 h. Mimo hlavní sezónu mají Adršpašské skály provoz od 9:00 do 15:30 h, zatímco Teplické skály od 9:30 do 15:30 h.

Rozdílné je i vstupné do obou skalních měst, které je do Teplických skal levnější než do Adršpašských skal, přestože vstupenky jsou oběma skalními městy vzájemně uznávány. Do Adršpašských skal se dá tedy přes Teplické skály dostat levněji než hlavním vstupem v Dolním Adršpachu.

Adršpašské skály nabízejí kartu hosta pro návštěvníky ubytované na území obce Adršpach. Provozovatel Teplických skal nabízí slevu návštěvníkům, kteří se prokážou jízdenkou veřejné dopravy.

Vlastníkem pozemků v Adršpašských skalách jsou Lesy České republiky, s.p., pronajímá si je Obec Adršpach. Vlastníkem pozemků v Teplických skalách je Město Teplice nad Metují. Nejednotná majetková držba obou skalních měst je tak další překážkou sjednocení správy a provozu obou skalních měst.

HC01b Motivace k cestě do skal vlakem

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	Adršpach, Teplice nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	Provozovatel(é) Adršpašsko-teplických skal, Královéhradecký kraj, SŽDC, České dráhy, Společnost pro destinační management Broumovska, obec Adršpach, město Teplice nad Metují
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

S ohledem na záměr zásadní změny způsobu dopravní obslužnosti Adršpašsko-teplických skal, spočívající v absolutní preferenci cestování do skal vlakem, na místo vlastním automobilem, jak je v celé historii Adršpašsko-teplických skal běžné, je zásadním úkolem pro všechny dotčené aktéry, připravit návštěvníky skal na tuto podstatnou změnu.

Realizace opatření je klíčová zejména pro období postupného budování kaskády odstavných návštěvnických parkovišť s přímou vazbou na vlak [viz opatření HB02↑]. Právě v tomto období bude úspěšnost postupného zavádění nového způsobu dopravní obslužnosti skalních měst přímo podmíněna dostatečnou ochotou návštěvníků vyměnit pohodlí svých vlastních automobilů za cestování vlakem.

Opatření zahrnuje **soubor více dílčích záměrů**, zejména:

- Dostatečná frekvence vlakových spojů mezi odstavnými parkovišti a Dolním Adršpachem a Střemenským podhradím. Vyšší frekvence a kapacita spojů v návštěvnických špičkových dnech [viz opatření HB06↑]
- Kvalitní informační systém o odjezdech vlaků směr Dolní Adršpach a Střemenské podhradí, a to na všech odstavných návštěvnických parkovištích a online v mobilních aplikacích [viz opatření HB02↑]
- Kultivace železničních stanic a zastávek v místech odstavných návštěvnických parkovišť [viz opatření HB07↑]
- Umožnění přepravy jízdních kol a koloběžek ve všech vlacích na Broumovsku [viz opatření HB07↑]
- Kvalitní a turisticky atraktivní vozový park [viz opatření HB09↑]
- Provázanost jízdného na vlak se vstupným do Adršpašsko-teplických skal – zvýhodněné vstupné do skalních měst pro návštěvníky přijíždějící vlakem, výše slevy odstupňovaná podle vzdálenosti, ze které návštěvník vlakem přijel [viz opatření HC01c↓]

Součástí opatření musí být také **propagace výhod a přínosů cesty do skal vlakem, namísto automobilem**, zejména:

- Zážitek z cestování, zejména pro děti, resp. rodiny s dětmi.
- Flexibilita pohybu, nezávislost na místě parkování automobilu. Cíl výletu může být odlišný od výchozího místa výletu.
- Žádná starost s nalezením vhodného parkovacího místa.
- Finanční úspora za parkovné a za pohonné hmoty.
- Možnost odpočinku a zábavy při cestě vlakem.
- Snížení dopravní zátěže vstupních prostorů do skal v Dolním Adršpachu ve Střemenském podhradí. Bezpečné prostředí, preference chodců a cyklistů, klid, ticho, dostatek prostoru na jiné aktivity na místo současných velkoplošných parkovišť.
- Zcela srovnatelná cestovní doba z Teplic nad Metují do Dolního Adršpachu vlakem i autem.

Odůvodnění opatření:

Po desetiletí panuje v území **zvykové právo na příjezd vlastním osobním automobilem až do samotného jádra Adršpašsko-teplických skal**, až přímo ke vstupu do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu a do Teplických skal ve Střemenském podhradí. Parkoviště u vstupů do obou skalních měst zabírají rozsáhlé plochy, které zhoršují prostředí nástupních prostorů, generují hluk, snižují bezpečnost pohybu chodců a cyklistů a zabírají místo pro přínosnější aktivity, které se do nástupních prostorů kvůli stovkám parkujících automobilů nevejdou.

Postupné rušení rozsáhlých návštěvnických parkovišť v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí a zavedení obslužnosti obou skalních měst prakticky výhradně vlakem, bude vyžadovat rozsáhlou informační kampaň, jejíž součástí musí být i propagace přínosů cestování do Adršpašsko-teplických skal vlakem. Smyslem opatření je motivovat návštěvníky k cestování do skal vlakem, a to celou paletou dílčích opatření. Náplní opatření je zároveň edukovat návštěvníky skal o přínosech cestování do skal vlakem.

HC01c Diferenciace výše cen vstupného do Adršpašsko-teplických skal

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	Adršpach, Teplice nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	Provozovatel(é) Adršpašsko-teplických skal, obec Adršpach, město Teplice nad Metují
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Nastavení výše cen vstupného do Adršpašsko-teplických skal tak, aby cenové rozdíly v různých časových obdobích, případě pro různé cílové skupiny návštěvníků maximálně podpořily rozptyl návštěvníků v čase.

Výši cen vstupného do Adršpašsko-teplických skal **diferencovat podle následujících kritérií:**

- **čas návštěvy skal v průběhu dne:** výrazně vyšší ceny vstupného nastavit pro období obvyklé špičkové návštěvnosti, tj. v časech 10:00 – 14:00 h, naopak zvýhodnit ceny vstupného v ranních a pozdních odpoledních hodinách
- **čas návštěvy skal v průběhu týdne:** výrazně vyšší ceny vstupného nastavit (a to zejména v hlavní/letní turistické sezóně) pro víkendy a dny českých i polských státních svátků
- **čas návštěvy skal v průběhu roku** = sezónní cenová politika: výrazně vyšší ceny vstupného nastavit pro období celé hlavní/letní turistické sezóny, naopak zvýhodnit ceny vstupného mimo hlavní sezónu a zejména pak v zimním období
- **způsob zakoupení vstupenky:** zvýhodněná cena vstupenky zakoupené on-line přes internet (bez nutnosti stání fronty na vstupenku přímo u pokladny u vstupu do skal, tedy s možností rychlého odbavení návštěvníka přímo u vstupního turniketu)
- **způsob dopravy do skal:** zvýhodněná cena vstupného při prokázání příjezdu do skal vlakem nebo autobusem veřejné hromadné dopravy, anebo na jízdním kole či na koloběžce (zvláště důležité pro přechodné období postupné realizace kaskády odstavných návštěvnických parkovišť); doporučuje se progresivita slevy jízdného podle vzdálenosti, odkud návštěvník do Adršpašsko-teplických skal veřejnou dopravou přijel (čím větší vzdálenost, tím větší sleva)
- **skupina zákazníků:** rodinné vstupné a další obvyklé zvýhodnění vybraných skupin zákazníků, typicky držitelé průkazů ZTP-P atp.; zvýhodněná cena vstupného pro školní třídy s pedagogickým doprovodem v období školního roku (mimo školní prázdniny); zvýhodněná cena vstupného pro hosty ubytované v oficiálních ubytovacích zařízeních na území CHKO Broumovsko.

Předpokladem úspěšné cenové politiky je mimo jiné

- **dostatečný rozdíl mezi normální a zvýhodněnou cenou vstupného¹⁵**
- **časové omezení platnosti vstupenky**, aby nebylo možné zakoupit vstupenku mimo hlavní sezónu či mimo návštěvnický exponovaný čas za zvýhodněnou nižší cenu, ale uplatnit jí v hlavní sezóně či v návštěvnických špičkových dnech

Odůvodnění opatření:

Úpravou ceny vstupného v průběhu denní doby, v průběhu týdne či v průběhu roku lze návštěvníky vhodně motivovat pro naplánování výletu mimo návštěvnický špičkový období a časy. Diverzifikace výše vstupného má rovněž efekt ekonomický. I v případě snížení celkové návštěvnosti ve špičkových obdobích zůstávají celkové tržby ze vstupného zpravidla shodné či obdobné, menší množství prodaných vstupenek je totiž kompenzováno jejich výrazně vyšší cenou. Naopak nižší vstupné mimo návštěvnický špičkový dny je obvykle kompenzováno větším množstvím prodaných vstupenek.

Diverzifikace vstupného v průběhu denní doby může působit na návštěvníky jak v okamžiku plánování výletu, tak na návštěvníky, kteří přijíždějí do území bez předchozí přípravy. Pokud přijdou tito návštěvníci ve špičkové době, ihned na odstavných parkovištích u přestupních uzlů na vlak by se měli dozvědět o výrazně

¹⁵ Současný rozdíl 40 Kč za sezónní a mimosezónní vstupné do Adršpašských skal (120 Kč / 80 Kč) i do Teplických skal (100 Kč / 60 Kč) nelze považovat za dostatečně motivující pro návštěvu skal mimo hlavní sezónu.

dražším vstupném ve špičkových časech, a naopak levnějším vstupném mimo tyto špičkové časy. Určitou část z těchto návštěvníků by tato informace měla motivovat k setrvání v okolí místa přestupu z automobilu na vlak, využití tamních doprovodných služeb pro turisty (občerstvení, návštěva informačního centra, návštěva muzea, nákup atp.) a k pokračování do skal v jiném, cenově výhodnějším čase. V případě, že se návštěvníci skalních měst dozvědí o diferenciaci výše vstupného až v samotném vstupním prostoru do skal, i tam by měla být alespoň část z nich motivována k delšímu setrvání a k doprovodným aktivitám (návštěva informačního centra, návštěva expozice o skalních městech, občerstvení, návštěva trhu s regionálními produkty, herní aktivity dětí ad.) a k odsunutí návštěvy skalních měst v cenově výhodnějších časech.

Diverzifikace vstupného v průběhu týdne a zejména v průběhu roku může jednak účinně přispět k prodloužení hlavní sezóny i do ostatních období roku, a zároveň ke snížení špičkové návštěvnosti zejména v období letních školních prázdnin, ve prospěch období s celkově nižší návštěvností. Může ale také podpořit vícedenní turistiku na Broumovsku. Výrazně nižší vstupné ve všední dny a mimo hlavní turistickou sezónu může přispět k plánování návštěvy skal v rámci delší dovolené trávené na Broumovsku. Při kratším pobytu na Broumovsku například v rozsahu prodlouženého víkendu pak budou návštěvníci motivováni navštívit v průběhu víkendu méně populární turistické atraktivity na Broumovsku a do Adršpašsko-teplických skal přicestovat ve všední den.

S kampaní „Přijďte jindy“ [viz opatření HC01d↓] může toto opatření vykazat vhodný synergický efekt.

Časová diverzifikace cen vstupného je zcela běžným nástrojem usměrňování návštěvnosti například u lyžařských areálů, kde jsou zpravidla odpolední skipasy výrazně levnější než dopolední. Provozovatelé tím dosahují celodenní rovnoměrnější vytíženosti areálů v situaci, kdy lyžaři preferují dopolední lyžování na čerstvě upravených (urolbovaných) sjezdových tratích, bez muld, nahnutého sněhu a jiných nerovností a bez vyježděných míst. Lyžařské areály také zcela běžně využívají i sezónní diverzifikaci cen skipasů. Mimo hlavní sezóny, kdy se předpokládá nedostatek sněhu a jeho horší kvalita, je cena skipasů obvykle podstatně nižší, než v hlavní zimní sezóně (zpravidla leden, únor a březen).

Praha → Ostrava				Ostrava → Praha			
(1 × Dospělý 18-64 let)				(1 × Dospělý 18-64 let)			
Pátek 27. 9. 2019				Neděle 29. 9. 2019			
5:47 - 9:08 03:21 h	303 Přestup: 0	od 189 Kč	2:22 - 5:54 03:32 h	223 Přestup: 0	od 259 Kč		
7:47 - 11:06 03:19 h	1 Přestup: 0	399 Kč	6:44 - 10:13 03:29 h	243 Přestup: 0	od 139 Kč		
9:47 - 13:08 03:21 h	116 Přestup: 0	od 319 Kč	7:44 - 11:13 03:29 h	285 Přestup: 0	od 229 Kč		
11:47 - 15:08 03:21 h	158 Přestup: 0	od 319 Kč	8:44 - 12:13 03:29 h	0 Přestup: 0	Vyprodáno		
13:47 - 17:08 03:21 h	65 Přestup: 0	od 319 Kč	10:44 - 14:13 03:29 h	93 Přestup: 0	od 319 Kč		
14:50 - 18:08 03:18 h	0 Přestup: 0	Vyprodáno	12:45 - 16:13 03:28 h	0 Přestup: 0	Vyprodáno		
16:50 - 20:08 03:18 h	37 Přestup: 0	649 Kč	12:45 - 18:42 05:57 h	1 Přestup: 2	324 Kč		
17:47 - 21:08 03:21 h	21 Přestup: 0	649 Kč	12:45 - 18:42 05:57 h	1 Přestup: 2	324 Kč		
19:47 - 23:08 03:21 h	176 Přestup: 0	od 259 Kč	14:45 - 18:13 03:28 h	0 Přestup: 0	Vyprodáno		
21:47 - 1:11 03:24 h	0 Přestup: 0	Vyprodáno	16:45 - 20:13 03:28 h	5 Přestup: 0	649 Kč		
			18:44 - 22:13 03:29 h	66 Přestup: 0	od 319 Kč		

Obr. Výrazná cenová diverzifikace v ceně jízdenek na vlak v relaci Praha – Ostrava, společnost Regiojet.

[Zdroj: www.regiojet.cz]

Inspirací pro toto opatření nicméně může být i využití nástroje diverzifikace cen jízdného ve veřejné dopravě. Stále častěji se i v ČR začíná aplikovat model cenové diverzifikace vlakových či autobusových jízdenek, kdy

jsou jízdenky nejdražší v době přepravních špiček. Toto opatření je tak akceptováno a úspěšně aplikováno u služby, kterou velká část klientů využívá v rámci svého pracovního či školního dne. Tedy dne, který je zpravidla svázán s časově pevně stanovenými povinnostmi. Tím spíše by mělo být toto opatření úspěšné v případě plánování výletu. Tedy aktivity, při které je v zásadě nesmyslné někam spěchat.

HC01d Propagační kampaň „Přijedte jindy“

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	Adršpach, Teplice nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	Provozovatel(é) Adršpaško-teplických skal, Společnost pro destinační management Broumovska, obec Adršpach, město Teplice nad Metují
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	300 000 Kč (analogicky realizačním nákladům zimní mikrokampaně 2019 agentury CzechTourism na podporu českých turistických cílů v sousedních zemích)

Podrobná specifikace opatření:

Zajistit pozitivní propagační a informační **kampaň motivující návštěvníky Adršpaško-teplických skal k návštěvě skalních měst mimo období v roce, dny a časy obvyklé špičkové návštěvnosti**. V rámci kampaně se zaměřit na propagaci návštěvy Adršpaško-teplických skal v následujících časových obdobích:

- brzy ráno v brzkých dopoledních hodinách: „skály při rozbřesku“
- odpoledne a v podvečer: „západ slunce nad skalami“
- na jaře, na podzim a v zimě: „zasněžené skály“.

Konkrétní forma propagační a informační kampaně a zejména její distribuční kanály musí být odborníky na marketing v cestovním ruchu navrženy tak, aby eliminovaly riziko stimulace plošné návštěvnosti Adršpaško-teplických skal bez ohledu na konkrétní časové období.

V dostatečném časovém předstihu před blížícím se obvyklým návštěvnícky špičkovým obdobím v roce důsledně a systematicky informovat rovněž o očekávaném přetížení Adršpaško-teplických skal a apelovat na návštěvníky, aby si ke své cestě do skal zvolili alternativní termín mimo špičkové období.

Odůvodnění opatření:

Ve východiscích je podrobně popsán jeden ze zásadních faktorů, který se podílí na přeplněnosti Adršpaško-teplických skal ve vybraných dnech a celých obdobích v roce. Jde o nárazovost v návštěvnosti skalních měst, zvláště pak turisticky oblíbenějších a vyhledávanějších Adršpašských skal a s tím související kumulaci návštěvnosti do letních prázdninových víkendů a do letních českých i polských státních svátků a v rámci dne pak do poměrně krátkého časového úseku kolem poledne, cca mezi 10. a 14. hodinou.

V uvedených obdobích, resp. časech dochází k výraznému nárůstu dopravní zátěže na příjezdových silnicích ke vstupům do skalních měst v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí, k problémům s parkováním automobilů a také k přeplněnosti skalních měst davy návštěvníků, kdy se zásadně snižuje zážitek z návštěvy skal.

Propagační a informační kampaň propagující návštěvu Adršpaško-teplických skal v době mimo obvyklé špičky návštěvnosti má napomoci rozprostřít množství návštěvníků skalních měst v delším časovém období a zmírnění špiček návštěvnosti.

Toto opatření by mělo cílit především na návštěvníky, kteří se na výlet a cestu do Adršpaško-teplických skal již připravují. Tedy zjišťují si informace o cíli svého výletu předem. Ti mohou být kampaní pozitivně motivováni navštívit Adršpaško-teplické skály mimo turisticky nejexponovanější období, dny a časy v roce. Kampaň by neměla být zacílena natolik obecně, aby nezpůsobila další skokové zvýšení zájmu turistů o tuto lokalitu.

Tato územní studie, která je územně plánovacím podkladem podle stavebního zákona, přitom nenavrhuje konkrétní formu ani distribuční kanály informační a propagační kampaně. To musí být úkolem specialistů na marketing a propagaci v cestovním ruchu.

Obr. Adršpašské skály v zimě. [Foto: sintesi, 2017]

V srpnu roku 2019 zahájila v České republice prostřednictvím distribuce krátkých spotů (např. youtube, facebook) obdobnou kampaň Chorvatská národní turistická agentura. Kampaň má motivovat Čechy k dovolené v Chorvatsku i mimo období letních prázdnin. Slogan kampaně zní:

*Léto bude možná brzy u konce. Ale dovolená ne! Hory se stále tyčí vysoko nad mořem. Staré vily pečlivě střeží svůj středověký luxus. Velkolepé vinice se rozkládají na severu i na jihu. Cyklostezky jsou plně připravené. A moře je ještě příjemnější než dřív. **Jediné co chybí... jste Vy!***

Jediné, co chybí... Jste vy!

1 087 077 zhlédnutí • 19. 8. 2019

4 0 Sdílet Uložit ...

Obr. Ukázka české kampaně Chorvatské národní turistické agentury „Jediné, co chybí... jste vy!“

[Zdroj: <https://youtu.be/zUxERCEgf5E>]

HC01e Nákup vstupenky na plavbu po jezírku již u vstupu do skal

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	Adršpach
<i>Nositelé opatření:</i>	Provozovatel(é) Adršpaško-teplických skal
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Vstupenky na jízdu na lodičkách po Adršpašském jezírku budou prodávány již u vstupní brány do areálu Adršpašských skal. Vstupenky budou prodávány na jízdu ve stanoveném čase.

Odůvodnění opatření:

V současnosti dochází k nežádoucímu hromadění návštěvníků právě v oblasti Velkého vodopádu, nástupního a výstupního místa plavby na lodičkách po Adršpašském jezírku. Ve dnech s vyšší návštěvností dochází k přetlaku zájemců o tuto plavbu, návštěvníci čekající na volnou lodičku se hromadí v malém prostoru a zvyšuje se riziko jejich rozptýlu mimo značené cesty. Stísněné prostory neumožňují řešit návaly turistů jejich rozptylem přímo u nástupu do lodiček, je tak žádoucí hromadění turistů předejít s předstihem.

Při nákupu vstupenek na plavbu již u hlavní pokladny u vstupu do celého areálu skal přizpůsobí návštěvníci tempo svého výletu tak, aby do přístaviště došli ve vhodný čas. Bude tak omezeno jejich čekání v blízkosti přístaviště. Stejně tak dojde při přesahu počtu návštěvníků nad kapacitou lodiček k eliminaci čekajících návštěvníků, neboť ty se o naplnění kapacity plavby po jezírku dozví již na hlavní pokladně a tomu přizpůsobí svůj vstup do skal a plán pobytu ve skalách.

HC02 Monitoring rekreační únosnosti a stanovení únosné kapacity Adršpaško-teplických skal

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	Adršpach, Teplice nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	Provozovatel(é) Adršpaško-teplických skal, obec Adršpach, město Teplice nad Metují, Správa CHKO Broumovsko, Univerzita Hradec Králové
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	1 monitorovací akce: 300 000 Kč (jedna akce: 6 monitorovacích míst x 2 brigádníci x 5 dnů x 10 hod x 150 Kč/h = 90 000 Kč, koordinace, zpracování = 40 000 Kč, biologický průzkum areálu = 100 000 Kč, sociologické šetření = 70 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Zavedení systematického monitoringu rekreační únosnosti turisticky zpřístupněných částí Adršpaško-teplických skal, zacíleného na

1. Dlouhodobé **sledování možných negativních vlivů** dlouhodobě/soustavně nebo nárazově vysoké návštěvnosti Adršpaško-teplických skal na jednotlivé složky jejich únosnosti.
2. **Stanovení únosné (mezní/limitní) kapacity** Adršpaško-teplických skal = stanovení maximálního současného množství návštěvníků v Adršpašských skalách a v Teplických skalách, které ještě nepředstavuje překročení žádné ze složek únosnosti.

Systematický monitoring a vyhodnocení negativních dopadů následujících složek únosné kapacity Adršpaško-teplických skal:

1. Fyzická únosná kapacita

Předmět monitoringu: úzká hrdla (= bottleneck) na návštěvnických okruzích, typicky pokladny a vstupní turnikety do skal, úzké žebříky a průlezy soutěskami skal (zejména tam, kde se průlez skalami zužuje natolik, že si návštěvníci v protějších směrech musejí vzájemně dávat přednost), přístaviště a nástup na plavbu lodičkami po Adršpašském jezírku.

Potenciální negativní vlivy: tvorba front, kongesce/zácpy zpomalující nebo zcela zastavující pohyb návštěvníků po okruhu.

2. Ekologická únosná kapacita

Předmět monitoringu: nejvíce senzitivní ekosystémy a přírodní složky prostředí skalních měst, fauna, flóra i neživá příroda.

Potenciální negativní vlivy: sešlap vegetace podél vyhrazených cest a poškozování chráněných druhů rostlin, vyšlapávání nových cest mimo značené trasy, obrus skalních útvarů, rytí do skal, znečišťování území, rušení vzácných druhů živočichů.

3. Ekonomická únosná kapacita

Předmět monitoringu: výše příjmů ze vstupného a náklady na údržbu veškeré turistické infrastruktury a na řešení negativních dopadů zvýšené návštěvnosti; pozitivní externality z návštěvnosti skal (příjmy obcí z ubytovacích poplatků, zvýšení podnikatelské aktivity v obcích v okolí skalních měst atp.).

Potenciální negativní vlivy: náklady na údržbu turistické infrastruktury na návštěvnických okruzích a/nebo náklady na řešení negativních dopadů zvýšené návštěvnosti skal přesahující příjmy ze vstupného.

4. Socio-kulturní únosná kapacita

Předmět monitoringu: nálada místních obyvatel dotčeného území (zejména obyvatelé obce Adršpach a města Teplice nad Metují) – např. systematickým shromažďováním relevantních stížností a podnětů občanů směřovaných k dotčeným obcím či Policii ČR, případně opakovaným dotazníkovým šetřením mezi občany.

Potenciální negativní vlivy: nespokojenost místních obyvatel s vysokou turistickou zátěží, narušující jejich pohodu bydlení, komfortní zónu a soukromí, genius loci obcí atp.

5. Psychologická/percepční únosná kapacita

Předmět monitoringu: spokojenost návštěvníků Adršpašsko-teplických skal se zážitkem z prohlídky skal – např. opakovaným dotazníkovým šetřením, dlouhodobým pozorováním atp.

Potenciální negativní vlivy: nespokojenost návštěvníků z prohlídky skal, zásadní snížení kvality návštěvnického zážitku z důvodu přeplněnosti skal lidmi, ztráty soukromí, klidu na fotografování a pozorování atraktivit atp.

Zavedení systematického monitoringu rekreační únosnosti turisticky zpřístupněných částí Adršpašsko-teplických skal, je základním předpokladem pro

1. stanovení **únosné/mezní/limitní kapacity** turistických okruhů v obou skalních městech
2. případné návazné **zavedení regulace/omezení množství návštěvníků** vstupujících do Adršpašsko-teplických skal [viz opatření HC03↓].

Odůvodnění opatření:

Bez systematického a dlouhodobého monitoringu a z něj získaných analytických dat nelze provádět úspěšný destinační management. Je přitom vždy efektivnější, pokud se monitoring zaměřuje na konkrétní, předem identifikovaná rizika překročení únosnosti dané turistické destinace. Z toho důvodu toto opatření doporučuje monitoring konkrétních typů únosností Adršpašsko-teplických skal.

Monitoring rekreační únosnosti je mezi opatření k dosažení cíle C zařazený z toho důvodu, že ani v případě úspěšného zavádění opatření navržených k dosažení cílů A a B i výše stanovených opatření navržených k dosažení cíle C nemusí být zajištěno, že nebudou prahy únosnosti Adršpašsko-teplických skal překročeny. Dokonce se může stát, že úspěšné naplnění cílů A a B stav u některých prahů únosnosti ještě zhorší. Např. přesměrování podstatné části návštěvníků skalních měst z vlastních automobilů do vlaků sice vyřeší opakující se dopravní problém v širším území skal, ve výsledku však může způsobit nevýšení celkového absolutního množství návštěvníků v Adršpašsko-teplických skalách. Takový trend se pak může dostat do konfliktu např. s ekologickou nebo percepční únosností skal. V takovém případě pak bude nutné přikročit k tvrdším opatřením regulujícím návštěvnost skal [viz opatření HC03↓].

V kontextu České republiky je přímá regulace návštěvnosti turistické atraktivity spíše ojedinělým jevem a v případě masově navštěvovaných turistických destinací je spíše výjimkou. Běžnější je naopak v případě specifických atraktivit, vyhledávaných uzavřenější skupinou návštěvníků (typicky prohlídky ve vile Tugendhat

v Brně, v Müllerově vile Adolfa Loose v Praze, splouvání Teplé Vltavy na Šumavě atp.). Zavedení jakékoli tvrdé formy regulace návštěvnosti masově navštěvované turistické destinace lze předpokládat aktivní odpor řady aktérů cestovního ruchu, zejména samotných návštěvníků, ale typicky také provozovatelů místních služeb, parkovišť atp. Zavedení tvrdých regulačních opatření návštěvnosti každé turistické atraktivity tak má vždy předcházet systematický dlouhodobý monitoring potenciálních negativních vlivů na prostředí a hodnoty dané turistické atraktivity i širšího dotčeného území.

V rámci zpracování této územní studie byla provedena rešerše vybraných vysoce navštěvovaných turistických destinací v ČR i zahraničí, kde bylo překročení prahů únosnosti předmětem diskusí, popř. bylo důvodem k zavedení regulatorních opatření. Zároveň byly zjišťovány metody, jak byly únosné kapacity vybraných turistických destinací zjišťovány. Ty nejinspirativnější příklady z ČR jsou shrnuté v tabulce:

turistická destinace

základní popis turistické destinace, atakované prahy únosné kapacity, metody monitoringu únosné kapacity

regulační opatření a způsob a důsledky jejich aplikace

Moravský kras: Punkevní jeskyně

Nejnavštěvovanější jeskynní systém v ČR. Návštěvnícký okruh se skládá z jízdy na lodi po hladině podzemní řeky Punkvy a pěší prohlídky jeskynní.

Uzavřený systém s jedním vstupem, jednou prohlídkovou trasou a jedním výstupem.

V 80. letech 20. století přes 300 000 návštěvníků ročně. Na základě dlouhodobého pozorování správce destinace (Správa jeskyní ČR), ve spolupráci se Správou CHKO Moravský kras byly konstatovány následující problémy přetížení destinace:

Překročení prahu percepční/psychologické únosnosti: tlačence v jeskyních znehodnocovaly zážitky spočívající v možnosti obdivování krápníkové výzdoby v jeskynních, nutnost čekání na volný průchod.

Překročení prahu ekologické únosnosti: zjištěno větší poškozování interiéru jeskyní z důvodu tlačenců a vyvolané nutnosti vyhýbání se i mimo vyznačené pěšiny. Taktéž prováděno monitorování vnitřního klimatu (teploty a složení atmosféry), jehož změny by mohly poškodit krápníkovou výzdobu.

Překročení prahu fyzické únosnosti: Kapacita jeskyní je přirozeně omezena užšími průchody na prohlídkové trase, kapacitou lodí a přístavišť.

Správa CHKO Moravský kras stanovila již v roce 1987 v plánu péče tyto limity návštěvnosti jeskynního systému:

- o maximální velikost jedné výpravy
- o počet průvodců vztahený k velikosti výpravy
- o časový interval/odstup mezi jednotlivými výpravami
- o provozní dobu

Z důvodu převisu návštěvníků oproti stanoveným limitům únosnosti byl již v roce 1993 zaveden rezervační systém vstupu do Punkevních jeskyní. Návštěvníci se rezervují telefonicky či e-mailem.

Po roce 2000 využívalo možnost provedení rezervace předem jen cca 50 % návštěvníků, v současnosti již přichází 90 % návštěvníků s předem provedenou rezervací. Na pokladnách u vstupu do Punkevních jeskyní je ponecháno 15 % lístků volných pro návštěvníky bez předem provedené rezervace.

Vstup na prohlídku Punkevních jeskyní stojí 210 Kč pro dospělé a 100 Kč pro děti. Oproti většině ostatních jeskyní v oblasti Moravského krasu jde zhruba o dvojnásobné vstupné.

Návštěvníky bez provedené rezervace je v případě naplnění kapacit Punkevních jeskyní možné s výhodou přesměrovat na ostatní jeskynní systémy v rámci Moravského krasu.

Výhody rezervačního systému: Eliminuje návštěvnícké špičky a fronty u vstupu, umožňuje optimalizovat počet průvodců dle konkrétního počtu rezervovaných návštěvníků.

Splouvání Teplé Vltavy

Úsek řeky Teplé Vltavy protékající I. zónou Národního parku Šumava. Při dostatečné hladině řeky vhodné pro vodáky na kánoích a kajacích. Regulovaný je úsek Soumarský Most – Pěkná o délce 17 km se standardní dobou jízdy 4 hod.

Výstupem zjišťovacího řízení EIA bylo zavedení regulovaného režimu splouvání Teplé Vltavy.

V úseku Soumarský Most – Pěkná byla stanovena minimální výška hladiny, která je pro splouvání nutná. Spolu s tím byl stanoven max. počet splouvajících lodí, a to v závislosti na výšce hladiny řeky.

turistická destinace

základní popis turistické destinace, atakované prahy únosné kapacity, metody monitoringu únosné kapacity

regulační opatření a způsob a důsledky jejich aplikace

Po roce 2000 bylo monitorováno přetížení nejcennějších úseků Teplé Vltavy vodními turisty. Dle Správy Národního parku byl v roce 2005 počet lodí splouvajících Teplou Vltavu 12 545. Provedeno zjišťovací řízení (tzv. „malá EIA“) záměru „Splouvání Teplé Vltavy v úseku Soumarský Most – most u Pěkné od roku 2013“. V rámci zpracování dokumentace byl proveden monitoring dopadů vodní turistiky na ekosystémy Teplé Vltavy:

Překročení prahu ekologické únosnosti: Měření úlomků vodních rostlin způsobených pádly. Zjištěny korelace většího množství lodí a poškození vodních ekosystému řeky. Před zavedením rezervace se při splouvání Teplé Vltavy v řece střeťávalo takové množství vodáků, že byli vytlačováni na okraj vodního toku a poškozovali tak ve větší míře dno řeky, neboť na okrajích je mělká hladina.

Překročení prahu psychologické/percepční únosnosti: Zároveň pozorovány zácpy lodí v korytu řeky a narušení zážitku spočívajícího v jízdě cenným biotopem s možností sledování rostlin a živočichů v klidném přírodním prostředí.

V souvislosti s tím byl zaveden registrační systém. Vodáci se registrují online. Na horním registračním místě jsou povinni se vodáci nahlásit v registrovaný čas. Následně jsou povinni při průjezdu dodržet harmonogram, dle kterého musí do spodního registračního místa dorazit do 4 hodin od vyplutí.

Registraci je možné (a doporučeno) provést předem online, včetně platby. Platba za 1 loď online je 500 Kč, na místě 600 Kč. Při hladině nižší než 50 – 61 cm jsou skupiny nad 5 lodí povinny využít služeb průvodce (v ceně registrace).

Z počátku se objevovaly proti systému protesty, nicméně časem se ukázalo, že vodáci jsou ochotni nový režim přijmout. V současnosti přijíždí 95 % vodáků s registrací vyřízenou online předem.

Ze strany návštěvníků je nyní oceňována vyšší kvalita zážitku.

Pravčická brána a soutěsky Hřensko

Území s rozlohou cca 2 x 5 km se dvěma klíčovými turistickými cíli: Pravčická brána a soutěsky Hřensko s možností jízdy na lodích údolím řeky Kamenice.

Hlavní nástupní místo, obec Hřensko, je intenzivně zatíženým turistickým centrem, jehož režim se kompletně od cestovního ruchu odvíjí. Velká část domů v obci slouží pro ubytování turistů, popř. pro umístění restaurací, turistických obchodů apod.

Překročení prahu fyzické únosnosti: Limitem je především kapacita parkovišť v obci Hřensko. Obec se nachází v údolí Kamenice, prostorově je tak stísněná, parkoviště jsou rozmístěna prakticky pouze v podobě parkovacích pruhů pro jednu řadu automobilů podél hlavní ulice. V turisticky atraktivních dnech obec trpí popojžděním automobilů, které hledají volná parkovací místa. Velká část návštěvníků je nucena destinaci kvůli nenalezení parkovacího místa opustit.

V tuto chvíli spočívá řešení nedostatečného množství parkovacích míst především v podpoře jiných způsobů dopravy do destinace. Největší část turistů přijíždí autem po silnici I/62, ať už směrem od Děčína či z Německa. Proti tomu existují i jiné varianty:

- o Železnice Drážďany – Děčín, přičemž je nutné ze stanice Schöna na německé straně řeky Labe následně využít přívoz do Hřenska.
- o Autobusová linka Děčín – Krásná Lípa.
- o Lodní doprava po Labi.

Určitou výhodou při řešení návštěvnických špiček je poloha obce Hřensko na silnici I/62. V případě převisu turistů oproti počtu parkovacích míst mohou turisté snadno po této kapacitní silnici destinaci opustit.

O rezervačním systému se i z tohoto důvodu neuvažuje. Přetížení samotných atraktivit (Pravčická brána a soutěsky) z důvodu limitu parkovacích míst nenastává.

Postindustriální areál Dolní Vítkovice

Areál Dolní Vítkovice jsou národní kulturní památkou nacházející se poblíž centra Ostravy, ve Vítkovicích. Zahrnují rozsáhlý průmyslový areál bývalých Vítkovických železáren s unikátním souborem industriální architektury.

Návštěvníci do areálu přicházejí na ad hoc akce, z nichž největší je hudební festival Colours of Ostrava.

V areálu byl zprovozněn systém nákupu vstupenek online nejprve v rámci pořádání větších akcí. Systém byl následně využit i na obvyklé prohlídkové okruhy.

Je využíván moderní online rezervační systém, kdy si návštěvník vybírá čas návštěvy a zároveň si nakupuje vstupenku. Systém je zaveden nově od konce roku 2018, takže míra jeho využití nabíhá postupně. Za

turistická destinace

základní popis turistické destinace, atakované prahy únosné kapacity, metody monitoringu únosné kapacity

regulační opatření a způsob a důsledky jejich aplikace

Vedle toho lze v areálu absolvovat standardní prohlídky na 4 návštěvnických okruzích.

období leden – červen 2019 bylo přes rezervační systém nakoupeno 15 % vstupenek.

Překročení prahu fyzické únosnosti: V posledních letech se počet návštěvníků zvyšoval, až dosáhl limitní kapacity jedné z největších atrakcí – vyhlídkové plošiny na věži bývalé vysoké pece, tzv. Bold Tower, vč. kavárny. Zároveň se stále častěji tvořily u pokladen areálu fronty.

Vstupné stojí od 130 Kč na nejkratším okruhu po 270 Kč na nejdelším okruhu. Vedle eliminace front a kongescí shledává správce areálů výhody v možnosti využívat rezervační systém i pro nabídku souvisejících produktů. Zároveň se snížilo množství práce na pokladnách.

Obr. Přístaviště lodí na řece Punkvě na konci prohlídkového okruhu Punkevními jeskyněmi. U Punkevních jeskyní je jejich fyzická únosnost daná jak prostorem v jeskyních, tak kapacitou lodí, kapacitou průjezdního profilu řeky i kapacitou přístaviště. [foto: www.turistika.cz]

Na základě předemtné rešerše je navržen monitoring zaměřený na jednotlivé složky rekreační únosnosti Adršpašsko-teplických skal:

Fyzická únosná kapacita:

Tzv. úzká hrdla lze v území Adršpašsko-teplických skal identifikovat na více místech a v různých měřítkách. V tom nejširším měřítku představuje úzké hrdlo stávající systém komunikací a soustava parkovišť na území obcí Adršpach a Teplice nad Metují. Ty nejsou ve špičkových dnech schopny zvládat množství osobních automobilů a dochází ke kongescím. Toto úzké hrdlo je nicméně předmětem podrobného návrhu opatření k dosažení cíle B této studie.

Do tohoto opatření jsou tak zahrnuta úzká hrdla nacházející se přímo v areálu Adršpašsko-teplických skal, která omezují množství lidí, kteří se mohou nacházet v jeden okamžik uvnitř areálu. Jde především o následující problematická místa:

Pokladny: Větší problém může nastat u vstupu ve Střemenském podhradí, které je prostorově stísněné a kapacitu pokladen u nich nelze výrazně navyšovat. Tento vstup bývá ale oproti vstupu v Adršpachu vytížen méně. Nástupní místo v Dolním Adršpachu oproti tomu sestává z poměrně velkého prostranství mezi parkovišti a pokladnami. Počet pokladen je tak možné snadno rozšířit. Riziko překročení prahu fyzické

únosnosti u tohoto úzkého hrdla je tak spíše nízké. Postačí průběžné pozorování stavu front v jednotlivých dnech.

Úzké průchody mezi skalami, žebříky: V mnoha úsecích hlavních tras se cesta zužuje natolik, že turisté v opačných směrech si musí vzájemně dávat přednost. Pokud jde navíc o atraktivní místa, turisté se zastavují, rozhlížejí se, fotografují. Nutnost zastavení a čekání způsobené překročením fyzické únosnosti pak vyvolává dopady i na další prahu únosnosti. Návštěvníci jsou z nutnosti neustále zastavovat otrávení, zhoršuje to kvalitu jejich zážitku (psychologická/percepční únosnost). Někteří z nich to řeší vybočováním z trasy (tam, kde je to prostorově možné), čímž narušují přírodní prostředí (ekologická únosnost). Správce areálu by měl vytipovat nejproblematičtější místa. Systematickým pozorováním a sčítáním na nejkritičtějších místech pak lze dojít k hodnotám množství návštěvníků, při kterém zpomalený proud turistů už vyvolává popsaná rizika.

Přístaviště Adršpašské jezírko: Jde o specifický úsek trasy, kde se seskupují turisté čekající na volnou loďku, zároveň dochází na tomto místě k hromadění turistů zastavujících se u Velkého Adršpašského vodopádu. Turisté se zde točí na malém okruhu, kdy se po úzké pěšině složené z žebříků a schodů navracejí od výstupu z loďek. Kapacita tohoto místa z pohledu kvality zážitku a eliminace rizikového chování hromadících se turistů de facto předurčuje kapacitu celého tzv. velkého adršpašského okruhu. Stejně jako výše se lze ke kapacitě tohoto místa dobrat systematickým pozorováním a sčítáním.

Ekologická únosná kapacita:

Příklad splouvání Teplé Vltavy popsany výše ukazuje, jakým způsobem obecně se ke zjišťování prahu ekologické únosnosti přistupuje. V rámci daného ekosystému je třeba určit jeho součásti, které jsou vůči zatížení turisty nejcitlivější. Vliv turistické zátěže na tyto součásti jsou následně určující pro ekologickou únosnost celého území.

V případě areálu Adršpašsko-teplických skal je třeba vycházet především z toho, že skalní město je zpřístupněno turistickými stezkami pouze z menší části. Celá oblast je vyhlášena jako národní přírodní rezervace, kde mají orgány ochrany přírody rozsáhlé možnosti kontroly pohybu turistů. Především zde platí pravidlo zakotvené v § 29 písm. d) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, dle kterého v národní přírodní rezervaci nelze vstupovat a vjíždět mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vlastníků a nájemců pozemků, osob zajišťujících lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu, zdravotní a veterinární službu, při výkonu této činnosti.

V tuto chvíli je tak zásadní udržet návštěvníky na vyznačených trasách, nepřipustit jejich rozptýl mimo tyto cesty. Dopady turismu na ekosystém je v takovém případě více méně kontrolovaný, sešlap vegetace a obrušování skal nastává jen na těchto trasách, odpadkům pohozeným v lese lze předejít rozmístěním košů a pravidelným úklidem tras. Monitorování ekologické únosnosti se tak bude úzce odvíjet od výše rozebrané fyzické únosnosti, kdy mohou kongesce na turistických trasách vytlačovat turisty i mimo tyto trasy.

Ekonomická únosná kapacita:

Monitoring tohoto prahu únosnosti je do velké míry politickým tématem. Především obce Adršpach a Teplice nad Metují mají z cestovního ruchu vysoké příjmy. Ať už přímo v podobě příjmů ze vstupného a parkovného, či nepřímo v podobě příjmů podnikatelů působících na jejich území (ubytovací a pohostinská zařízení, prodejci suvenýrů apod.). Tyto obce mají nicméně v souvislosti s tímto turistickým ruchem i výrazné náklady.

Především v předchozí části studie [cíl B] jsou navrženy nemalé investice do proměny dopravní a parkovací infrastruktury navázané na areál Adršpašsko-teplických skal. Tyto investice se navíc týkají i dalších obcí v širším okolí. Monitoring ekonomické únosnosti by měl směřovat k tomu, aby byly tyto investice rozloženy v celém území spravedlivě a aby odrážely benefity z cestovního ruchu zjištěné v jednotlivých částech území. Monitoring tohoto typu únosnosti by tak měl směřovat především k racionální spolupráci obcí v širším území, založené na kvalitních ekonomických datech a podkladech.

Socio-kulturní únosná kapacita:

Při rozvoji cestovního ruchu nelze zapomínat na to, že v území zpravidla žijí běžní lidé. Lidé, kteří nejsou ani turisty a ani nemusí mít z turismu žádné přímé benefity. Cestovní ruch tak pro ně v podobě většího provozu na komunikacích, většího pohybu lidí v sídlech i krajině, zpravidla i zdražení cen v obchodech a službách či v podobě problémů s kapacitou technické infrastruktury představuje spíše negativní zátěž. Nejsou-li stížnosti ze strany těchto obyvatel dostatečně řešeny, zvyšují se rizika eroze sociální soudržnosti místní komunity. Monitoring této únosnosti by tak měl vést k zavedení systematické komunikace s občany ve věcech veřejného pořádku, shromažďování a pečlivé vyhodnocování stížností souvisejících s cestovním ruchem. Příkladem takového řešení v mnohem masivnějším měřítku je zavedení institutu tzv. nočního starosty v Městské části

Praha 1. Ten je zaměřený hlavně na řešení otázek souvisejících se stále intenzivnějším nočním životem ve Starém Městě pražském, popoháněným taktéž především turisty.

Psychologická/percepční únosná kapacita:

Tlačence v Adršpašsko-teplických skalách mohou být pro velkou část potenciálních návštěvníků jevem, který je od návštěvy odradí. Především v návštěvnicky špičkových dnech je tak na místě u návštěvníků zjišťovat jejich spokojenost. Ze systematického porovnání výsledků takového šetření mezi dny s rozdílnou intenzitou návštěvnosti může vyplynout hodnota návštěvnosti, při které se deklarovaná spokojenost turistů výrazněji láme. Dojde-li během sezóny k častému překračování této hodnoty, z pohledu dlouhodobé udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu v oblasti spojené se zachováním dobré image této destinace bude na místě přistoupit k regulačním opatřením.

HC03 Regulace návštěvnosti Adršpašsko-teplických skal

HC03a Omezení maximálního počtu současně přítomných návštěvníků Adršpašsko-teplických skal

Charakter opatření: O, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Teplice nad Metují, Adršpach

Nositelé opatření: Provozovatel(é) Adršpašsko-teplických skal, obec Adršpach, město Teplice nad Metují

Odhad realizačních nákladů: 700 000 Kč
(8 turniketů (4 příchozí, 4 odchozí) x 80 000 Kč = 600 000 Kč + software: 100 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Vstupní závora do Adršpašských skal a do Teplických skal.

Dočasný zákaz vstupu dalších návštěvníků na prohlídkové okruhy v Adršpašských skalách, resp. v Teplických skalách v momentě, kdy množství návštěvníků daného skalního města dosáhne předem stanovené únosné/mezní/limitní kapacity. Umožnění vstupu dalších návštěvníků do prostoru příslušného skalního města až poté, kdy jej shodný počet návštěvníků opustí.

Zásadní výhodou daného systému regulace návštěvnosti je možnost operativně reagovat na momentální stav návštěvnosti skal a **pouze dočasné omezení vstupu do skal**, jehož trvání se v návštěvnicky špičkových dnech nepředpokládá delší než několik jednotek minut, v návštěvnicky extrémních dnech pak v řádu desítek minut, maximálně pak cca jedné hodiny. Zpříjemnění čekání na vstup do skal v případě aktivace „vstupní závory“ mají přitom přispět opatření HA03a↑ a HA03b↑, spočívající v kultivaci a dovybavení nástupních prostorů do Adršpašských skal v Dolním Adršpachu, resp. do Teplických skal ve Střmenském podhradí.

Lze předpokládat nutnost aktivace „vstupní závory“ pouze v návštěvnicky špičkových časech během dne, v návštěvnicky běžných obdobích a časech se nepředpokládá, že by množství současně přítomných návštěvníků ve skalách dosáhlo jejich únosné/mezní/limitní kapacity.

Základním předpokladem možné aktivace systému „vstupní závory“ do Adršpašských skal a do Teplických skal je **instalace vstupních a výstupních turniketů** na všech oficiálních vstupech a výstupech z návštěvnických okruhů v obou skalních městech:

Adršpašské skály:

(1) u pokladen v Dolním Adršpachu

(2) na severním konci Vlčí rokle, před křížením žluté a zelené turistické trasy.

Teplické skály:

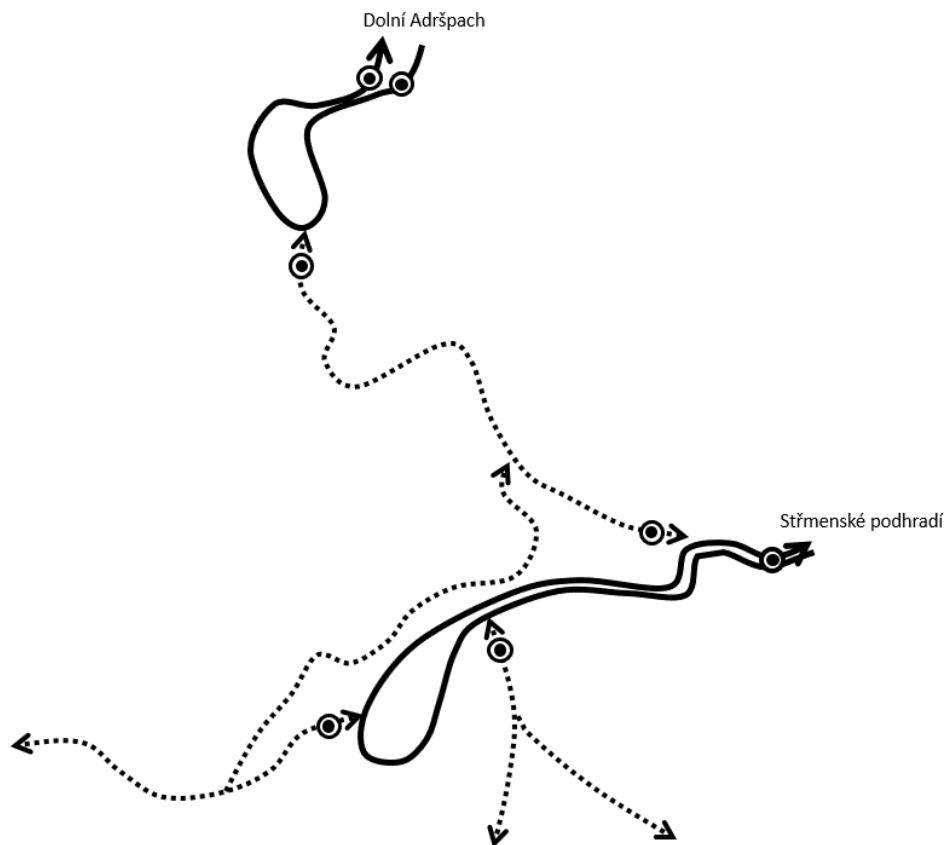
(1) u pokladen ve Střmenském podhradí

(2) na jižním konci Vlčí rokle, na konci žluté turistické trasy nad křížením žluté turistické trasy a modrého hlavního návštěvnického okruhu Teplickými skalami

(3) na konci žluté turistické trasy před rozcestím U sekery

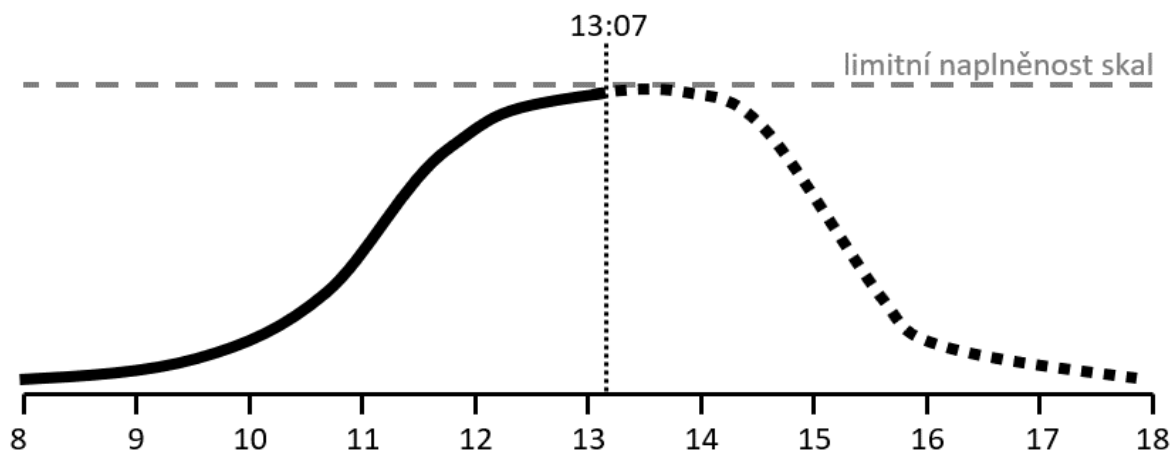
(4) na konci zelené turistické trasy ve směru od Janovic, před rozcestím Krápník.

Jedině vstup a výstup přes turnikety je schopný exaktně monitorovat množství návštěvníků současně pobývajících uvnitř příslušného prohlídkového okruhu, po obvodě uzavřeného turnikety.

Obr. Schéma navrhovaného rozmístění vstupních/výstupních turniketů. [Zdroj: vlastní kresba]

Dočasný zákaz vstupu je organizačně bez problému realizovatelný na vstupech do skal v Dolním Adršpachu a ve Střemenském podhradí, kde jsou nástupní prostory do skal již dnes vybavené dostatečnou turistickou infrastrukturou, poskytující dostatečné zázemí pro návštěvníky čekající na deaktivaci „vstupní závory“ a na možný vstup do skal. Je navíc navrženo doplnit nástupní prostory do obou skalních měst o další aktivity, které případné čekání ještě více zpříjemní. Dočasný zákaz vstupu však není možné aktivovat u všech ostatních vstupních míst na prohlídkové okruhy, a to včetně Vlčí rokle. Docházelo by tak k čekání návštěvníků uvnitř skalních měst, v místech zcela bez jakékoli turistické infrastruktury, což je nepříjemné. Všechny vstupní a výstupní turnikety mimo hlavní vstupy v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí tak mají sloužit výhradně k počítání množství návštěvníků na daném návštěvnickém okruhu, nikoli k zamezení vstupu dalších návštěvníků. Celý systém je však založen na premise, že převážná většina návštěvníků využívá ke vstupu do obou skalních měst hlavní vstupy a množství návštěvníků vstupujících „zadními“ vedlejšími vstupy je v celkovém poměru zcela zanedbatelné a funkčnost systému by nemělo nijak narušit.

Zavedení systému kontinuálního sledování množství současně pobývajících návštěvníků v Adršpašských a Teplických skalách a jeho možné okamžité porovnání se stanovenou únosnou/mezní/limitní kapacitou obou skalních měst, je žádoucí **on-line sdílet na oficiálním webu Adršpaško-teplických skal, stejně jako on-line**

zobrazovat na informačních tabulích na všech odstavných návštěvnických parkovištích s přímým přestupem na vlak směřující do skal [viz opatření HB02↑].

Včasná informace o naplněnosti skalních měst blíží se limitu únosné kapacity, při níž je aktivována „vstupní závora“ a vstup do skal je na omezenou dobu zamezen, může výrazně přispět k lepšímu naplánování času návštěvy skal během dne. Pokud se návštěvník dozví o limitní naplněnosti skal on-line již cestou k nim nebo na odstaveném návštěvnickém parkovišti, může s výhodou naplánovat návštěvu skal na pozdější dobu a disponibilní čas strávit buď přímo v místě přestupu na vlak (pokud přijíždí vlastním automobilem), nebo v okolí návštěvou jiné blízké turistické atraktivity [viz opatření HB02↑]

V rámci turistických informačních center i v informačních střediscích a v domě přírody CHKO Broumovsko, je žádoucí **edukovat návštěvníky ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL O DŮVODECH AKTIVACE „VSTUPNÍ ZÁVORY“ DO SKAL**. Návštěvník musí pochopit, že se jedná o nutné opatření pro ochranu dochovaných hodnot a jejich zachování pro budoucí generace ve stejném anebo lepším stavu než dnes.

Odůvodnění opatření:

Jde o jednu z nejtvrdějších variant regulace návštěvnosti. Na rozdíl od regulace formou rezervačního systému [viz opatření HC03b↓] ovšem „vstupní závora“ nevyžaduje od návštěvníků přípravu a plánování výletu do skal předem, tedy rezervaci svého vstupu do skal na jasně stanovený čas a nutnost se přesně v tento čas dostavit k místu vstupu. Tento volnější režim regulace návštěvnosti se tak lépe doplňuje s opatřeními navrženými k dosažení cílů A a B. Konkrétně časový rozptyl návštěvníků v Lázních Metuje (cíl A) podpořený informačními opatřeními na záchytných parkovištích (kamery snímající aktuální situaci u vstupů do skal a uvnitř skal [viz opatření HB02↑]), popř. informační opatření v rámci koordinace destinačního managementu ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL (online webkamery na oficiálním webu skalních měst atp.). Všechna tato související opatření by měla napomoci tomu, aby i tato tvrdá regulace návštěvnosti nezpůsobila neúměrné fronty u pokladen a ve výsledku nevyvolávala u návštěvníků špatnou zkušenost.

Tento systém dočasné operativní regulace návštěvnosti ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL formou „vstupní závory“ je řešením také současné problematické nárazové návštěvnosti skalních měst. V současnosti není v území zaznamenán signál, že by byla jakýmkoli problémem absolutní roční nebo absolutní denní návštěvnost skal, a to ani ve dnech špičkové návštěvnosti. Jako problematické jsou hodnoceny návaly návštěvníků skal ve špičkových časech. Nastavení limitní průběžné návštěvnosti by zajistilo řešení tohoto problému, alespoň co se týče výkyvů návštěvnosti během dne.

Určitou analogií k tomuto typu opatření mohou být hudební kluby či např. koupaliště. Jelikož jde o uzavřené areály, jsou u nich v rámci povolovacích řízení jasně stanoveny limity návštěvnosti. Jejich provoz tak musí být zajištěn takovým způsobem, aby přicházející návštěvníci mohli do areálu vstoupit jedině za podmínky, že celková kapacita areálu není překročena. Byť se tato paralela může zdát ve vztahu k areálu ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL jako příliš vzdálená, je třeba poukázat na významné podobnosti. Taktéž u skalních měst jde o jasně ohraničený areál s konečnou kapacitou, byť se jedná o areál, který není uzavřený absolutně. Tudíž i u něj může nastat situace, kdy bude jeho fyzická únosnost překročena. Vedle toho je stejně jako u klubů či koupališť u skalních měst na místě sledovat i psychologickou/percepční únosnost.

Výhody systému „vstupní závory“ do ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL:

- Návštěvníci nemusí příjezd do ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL předem s velkým předstihem plánovat, popř. dopředu rezervovat svůj vstup do skal na konkrétní čas. Stále je respektováno zvykové právo, že návštěvník přijíždí, kdy chce.
- Opatření se aktivuje výhradně v případě výrazných návštěvnických špiček, kdy množství návštěvníků současně pobývajících ve skalách dosahuje předem stanovené únosné kapacity skal, a to vždy dočasně, pouze do doby, než určité množství návštěvníků skály opustí a může tak být nahrazenou nově příchozími.
- Opatření konvenuje se souborem opatření navržených k dosažení cíle A: Zrození Lázní Metuje↑. Namísto čekání ve frontě u pokladny je návštěvník motivován k využití jiných atrakcí v blízkosti vstupu do skal nebo po cestě do skal.
- Opatření umožňuje on-line, v reálném čase, optimálně pak v kombinaci se snímky z webkamery snímajícími aktuální situaci u vstupu do skal anebo v prostoru skal, informovat návštěvníka o aktuální naplněnosti skalních měst a o predikci výhledu návštěvnosti v nadcházejících hodinách. Návštěvník tak může operativně lépe načasovat svou návštěvu skal, mimo návštěvnickou špičku. Výrazně se tím snižuje riziko, že návštěvníka nečekaná konfrontace s přeplněností skal od jejich návštěvy odradí, přijíždí totiž do skal dostatečně informován.

- Opatření umožňuje v návštěvnický špičkových dnech dočasný záchyt návštěvníků mimo vlastní nástupní prostory do skalních měst, typicky již v návaznosti na odstavná návštěvnická parkoviště, v jejichž okolí (ve městě) mohou návštěvníci přečkat čas, než množství návštěvníků ve skalách opadne.

Rizika systému „vstupní závory“ do Adršpašsko-teplických skal:

- V případě návštěvnický extrémních časů či dnů hrozí aktivace „vstupní závory“ na delší dobu (předpoklad je na desítky minut či třeba na hodinu) a vyvolaná tvorba front u pokladen a u vstupů, nervozita a nejistota návštěvníků, kdy přesně budou vpuštěni do skal. Opatření je proto vhodné zavádět souběžně se souvisejícími informačními opatřeními (informační tabule o aktuální naplněnosti skal na odstavných parkovištích [viz opatření HBO2↑], kampaň „přijďte jindy“ [viz opatření HC01d↑], diferenciaci výše cen vstupného do Adršpašsko-teplických skal [viz opatření HC01c↑] ad.).
- Prostor Adršpašsko-teplických skal není zcela uzavřený (oplocený). Dlouhé čekání ve frontách zvýší riziko, že si návštěvníci budou hledat do prostoru skal alternativní ilegální vstupy. To by pochopitelně prostředí skalních měst ohrozilo ještě více než jejich vysoké zatížení na značených trasách. Mohla by tak vyvstat nutnost posílení strážců přírody.

Obr.: Běžný obrázek z prostoru před vyhlášeným hudebním klubem Level v Liverpoolu. Fronta návštěvníků, kteří čekají, až jim odcházející hosté v klubu uvolní místo. [Zdroj: www.anightinliverpool.com]

HC03b Rezervační systém pro vstup do Adršpašsko-teplických skal

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	Teplice nad Metují, Adršpach
<i>Nositelé opatření:</i>	Provozovatel(é) Adršpašsko-teplických skal, obec Adršpach, město Teplice nad Metují
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	110 000 Kč (software online 600 Kč/měsíčně + snímače s odbavovací aplikací 10 x 10 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Rezervační systém pro vstup na placené okruhy v Adršpašských skalách a v Teplických skalách.

Online rezervace a nákup vstupenek na předem stanovený čas vstupu do Adršpašských a Teplických skal.

Je nezbytné důsledně zvážit časový rozsah případné aktivace rezervačního systému:

1. **Časově omezený rezervační systém:** pouze v návštěvnicky špičkových obdobích roku (v celé hlavní/letní turistické sezóně), případně jen v návštěvnicky špičkových dnech v roce (české a polské státní svátky a navazující prodloužené víkendy, víkendy o letních prázdninách atp.).
2. **Trvalý rezervační systém:** po celý rok.

Stanovení maximálního počtu vstupenek pro jednotlivé časové úseky odpovídající stanovené únosné/mezní/limitní kapacitě návštěvnických okruhů v obou skalních městech.

Ponechat na každý časový úsek **20 % vstupenek ve volném prodeji mimo rezervační systém**, pro návštěvníky, kteří do Adršpašsko-teplických skal dorazí bez předchozí rezervace.

V rámci rezervace a na vstupenkách **uvádět maximální předpokládanou dobu pobytu ve skalách**, motivující návštěvníky nesetrvávat ve skalách podstatně déle, aby nedocházelo k nekontrolovatelné kumulaci návštěvníků ve skalách a k jejich přetěžování.

Zvážit zavedení **časového omezení platnosti vstupenky** a poplatku za překročení stanovené doby pobytu ve skalách.

Umožnit rezervaci vstupenky na čtyři **základní kombinace návštěvnických okruhů**:

- Pouze návštěvnický okruh Adršpašskými skalami
- Pouze návštěvnický okruh Teplickým skalním městem
- Kombinace návštěvnického okruhu Adršpašskými skalami a okruhu Teplickým skalním městem, se začátkem v Adršpašských skalách a průchodem Vlčí roklí
- Kombinace návštěvnického okruhu Teplickým skalním městem a okruhu Adršpašskými skalami, se začátkem v Teplických skalách a průchodem Vlčí roklí.

Odůvodnění opatření:

Rezervační systémy na vstup jsou ve světě poměrně rozšířeným modelem regulace návštěvnosti mimořádně atraktivních destinací cestovního ruchu, které mají výrazně omezenou absorpční kapacitu a jsou tedy naráz schopné pojmout jen omezené množství návštěvníků. Toto množství je proto nutné důsledně regulovat.

Rezervace na vstup jsou ve většině případů zaváděny na uzavřené návštěvnické systémy, tedy zpravidla jednosměrné prohlídkové okruhy, jednoznačně prostorově vymezené, s předvídatelnou dobou pobytu na návštěvnickém okruhu.

V České republice je použití rezervačních systémů pro turistické atraktivity spíše ojedinělým jevem, v případě masově navštěvovaných turistických cílů je použití rezervačního systému na vstup spíše výjimkou. Rezervační systém na vstup používají v ČR například zcela specifické turistické cíle, schopné pojmout v jeden okamžik jen velmi omezené množství návštěvníků, jako je například Vila Tugendhat v Brně nebo Müllerova vila od architekta Adolfa Loose v Praze – Střešovicích. Z 50 nejnavštěvovanějších turistických cílů v ČR za rok 2018 dle žebříčku CzechTourism používají rezervační systém na vstup pouze dva z nich: Bazilika ve Velehradě a Dolní Vítkovice.

Ve zcela obecné rovině přispívá rezervační systém k rovnoměrnějšímu rozložení návštěvnosti dané turistické destinace a zároveň je možné díky němu zcela eliminovat jakékoli špičky návštěvnosti, protože počet rezervací na stanovený časový úsek je vždy omezený. Návštěvník má naopak jistotu, že je mu v předem stanovený čas garantována pohodlná návštěva a prohlídka atraktivity. Rezervační systém však zároveň vyžaduje od návštěvníků přípravu v podobě předchozího plánování výletu a předběžného nákupu vstupenek či vyřízení rezervace. Komplikace mohou nastat také s nutností vrátit již rezervované a zakoupené vstupenky v případě, že v rezervovaný termín nemůže návštěvník svůj plán výletu uskutečnit (např. kvůli náhlé nemoci). Vrácení předem zakoupených vstupenek, pokud je to vůbec možné, je zpravidla zatíženo storno poplatkem. Rezervační systému vstupu představuje problém také pro náhodně přijíždějící návštěvníky bez provedené rezervace, kteří často ztrácejí možnost danou turistickou destinaci navštívit.

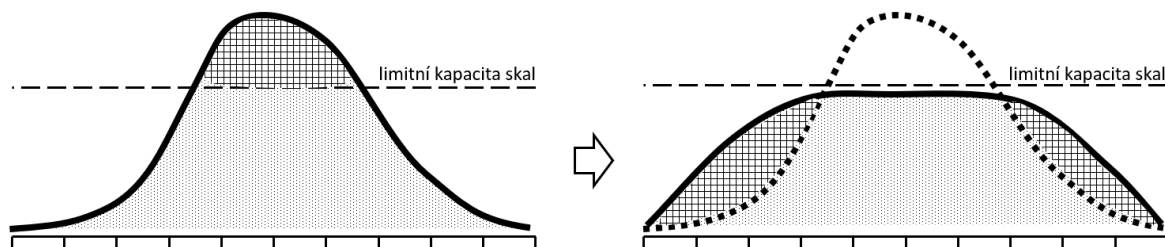
Na několika málo případech, kdy byl v ČR rezervační systém na vstup do turistické atraktivity zaveden, se ukazuje, že nemusí jít až o takový problém. Jak vyplývá z provedené rešerše turisticky exponovaných areálů [viz opatření HC02 ↑], nejdelší historii má rezervační systém v Punkevních jeskyních v Moravském krasu, a to už od roku 1993. Určitý menší podíl (15 %) vstupenek je ponechán na pokladně pro návštěvníky, kteří do cíle dorazí bez předem provedené rezervace, nebo se s příjezdem oproti rezervaci opozdí. Nicméně v současnosti přichází už cca 90 % návštěvníků s vyřízenou rezervací a zároveň včas. V rešerši je popsán i případ regulace u splouvání Teplé Vltavy, kde bylo vedle ochrany přírodních hodnot dosaženo i vyšší spokojenosti návštěvníků,

kterí oceňují vyšší kvalita zážitku projížďky po řece bez tlačenic. Ze strany správců areálu Dolních Vítkovic zase zaznávají pozitivní ohlasy na rezervační systém mimo jiné proto, že umožňuje nabídku souvisejících turistických produktů a speciálních akcí a prohlídek. Systém tak podporuje aktivní marketingovou práci s návštěvníky.

Zásadním úskalím případného zavedení rezervačního systému v Adršpašsko-teplických skalách je jednoznačně otevřenost prostoru skalních měst, které nejsou nijak oplocené či jinak vyhrazené vůči svému okolí. Kromě oficiálních placených vstupů v Dolním Adršpachu a ve Střemenském podhradí je do Teplických skal možné vstoupit hned čtyřmi dalšími turisticky značenými, ale nekontrolovanými a neplacenými vstupy: od Janovic, od osady Skály přes rozhlednu Čáp a dále z Teplic nad Metují přes Kraví horu. Kromě vstupů do skalních měst chybí absolutní kontrola i nad samotným pohybem návštěvníků v Adršpašsko-teplických skalách. Návštěvníci mohou volit různé délky okruhů, volně přecházet mezi Adršpašskými a Teplickými skalami a zdržovat se na poměrně rozsáhlých návštěvnických okruzích uvnitř skalních měst libovolně dlouho. Nastavení maximálního počtu návštěvníků v jednom „turnusu“ by tak muselo vycházet z prvotního statistického šetření zaměřeného na zjištění průměrné obvyklé doby strávené na jednotlivých návštěvnických okruzích a na jejich kombinacích.

Výhody rezervace vstupu do Adršpašsko-teplických skal:

- Rovnoměrné rozložení návštěvnosti skalních měst v čase. Prodloužení návštěvnosti i do současných návštěvnických hrdel.
- Eliminace špičkových zátěží, a to jak přímo v prostoru skalních měst na návštěvnických okruzích, tak i u pokladen, vstupních turniketů, na příjezdových silnicích či ve vlacích.
- Rychlejší odbavení návštěvníků u vstupů, bez nutnosti čekání ve frontě na zakoupení vstupenky.
- Zachování celkového objemu současné návštěvnosti či dokonce její navýšení, při současné eliminaci rizika přetížení skal a překročení únosné kapacity skal.
- Zajištění kvalitního zážitku pro návštěvníky skalních měst.
- Kultivované a moderní řešení odpovídající stavu technologií v 21. století.
- Technologicky poměrně jednoduché a cenově i organizačně jednoduché řešení.

Obr.: Schéma pozitivního vlivu rezervačního systému na vstup na rovnoměrné rozložení návštěvnosti.
[Zdroj: vlastní kresba]

Nevýhody rezervace vstupu do Adršpašsko-teplických skal:

- Areál Adršpašsko-teplických skal je otevřený systém (není oplocený/vyhrazený), bez absolutní kontroly nad vstupem návštěvníků do prostoru skal a bez absolutní kontroly pohybu návštěvníků ve skalách.
- Riziko razantního navýšení návštěvníků vstupujících do skal mimo hlavní placené a kontrolované vstupy. Riziko vstupu na návštěvnické okruhy ve skalách mimo turisticky značené trasy.
- Zejména z počátku nepřipravenost návštěvníků a větší podíl návštěvníků bez předchozí rezervace. Pro eliminaci konfliktních situací by bylo vhodné v období zavádění rezervačního systému na vstup ponechat větší podíl vstupenek přímo na pokladně mimo rezervační systém.
- Riziko setrvávání návštěvníků dlouho ve skalách a jejich kumulace s později přicházejícími návštěvníky. Z toho plynoucí riziko nekontrolovatelného přetěžování skal a ztráta základního efektu zavedení rezervačního systému.

HC03c Prohlídky Adršpašsko-teplických skal pouze s průvodcem

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	Teplice nad Metují, Adršpach
<i>Nositelé opatření:</i>	Provozovatel(é) Adršpašsko-teplických skal, obec Adršpach, město Teplice nad Metují
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Umožnění návštěvy a prohlídky Adršpašsko-teplických skal pouze s průvodcem, a to v organizované skupině, na základě předchozí rezervace.

Úplné znemožnění volného pohybu návštěvníků po Adršpašsko-teplických skalách.

Výrazné zdražení vstupného na prohlídkové okruhy s průvodcem.

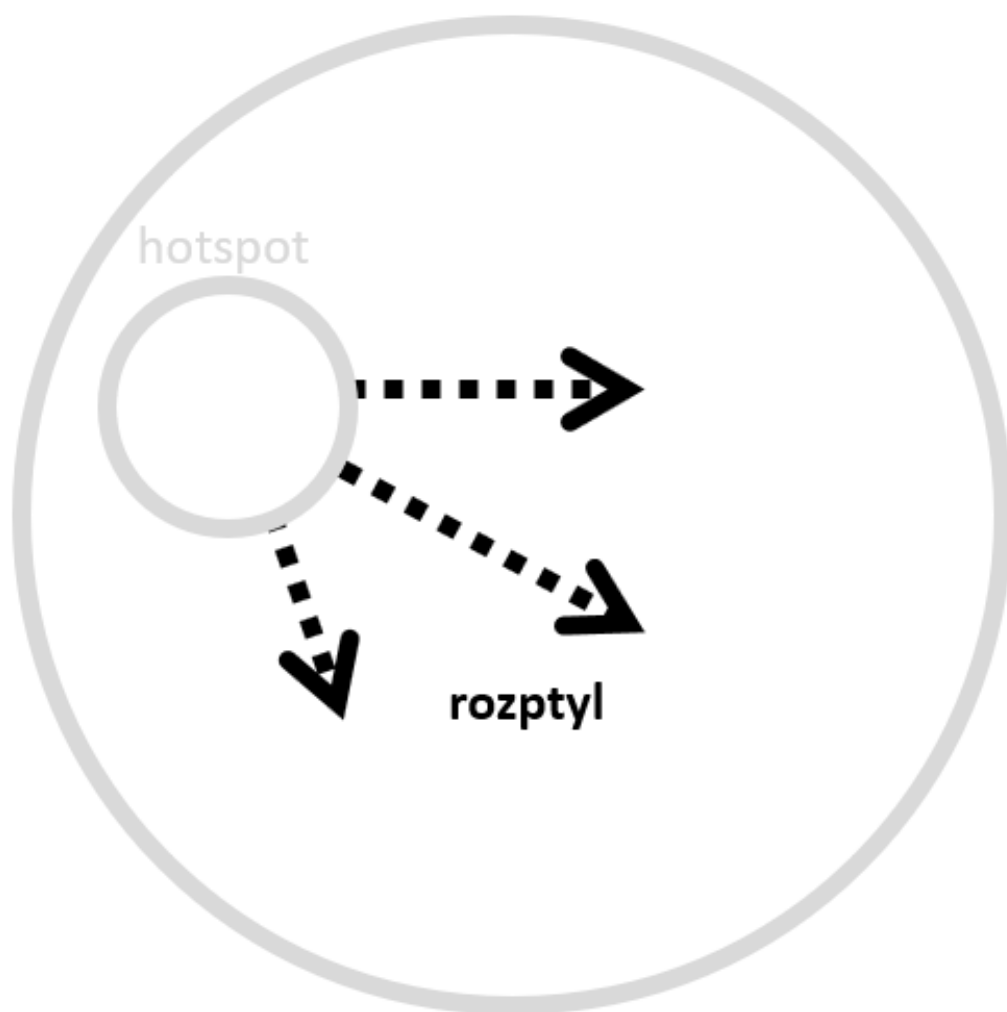
Odůvodnění opatření:

Umožnění návštěvy Adršpašsko-teplických skal výhradně ve skupině vedené průvodcem představuje krajní/extrémní řešení absolutní kontroly nad pohybem návštěvníků v prostoru skalních měst. Proškolený průvodce provádí návštěvníky po vyhrazené trase, podává odborný výklad a zároveň trvale dohlíží na dodržování všech pravidel chování návštěvníků národní přírodní rezervace, zejména dohlíží na pohyb výhradně po vyznačených cestách, v úzkých pasážích mezi skalami dohlíží na minimalizaci poškození povrchu skal, dohlíží na pořádek a neodhazování odpadků.

Výhodou tohoto systému bývá podstatně dražší vstupné, které zohledňuje přidanou hodnotu ve formě odborného výkladu proškoleným průvodcem. Vyšší výběr vstupné při menším celkovém počtu návštěvníků umožňuje snížit zátěž turistické destinace, aniž by z návštěvnosti nutně plynuly nižší finanční příjmy.

Pro Adršpašsko-teplické skály není vhodné celoplošné zavedení systému prohlídek jen s průvodcem. Důvodem je zejména velká délka návštěvnických okruhů v obou skalních městech a také vysoké personální nároky na zajištění průvodcovských služeb.

V případě vyhodnocení nutnosti zavedení některého z tvrdých regulačních opatření návštěvnosti Adršpašsko-teplických skal je vhodnější uvažovat o kombinaci standardního rezervačního systému s možností účastnit se prohlídky s průvodcem.

Broumovsko

Rozptyl

návštěvníků Broumovska

Východiska

Nevyváženost návštěvnosti cílů na Broumovsku

Návštěvnost turistických cílů na Broumovsku je značně nevyrovnaná. Výrazně dominantním cílem návštěvníků Broumovska jsou Adršpašsko-teplické skály s celkovou návštěvností přesahující v několika uplynulých letech množství 350 000 platících návštěvníků za rok.^{16,17} **Ostatní významné turistické cíle na Broumovsku za Adršpašsko-teplickými skalami návštěvnicky výrazně zaostávají, přičemž jejich návštěvnost je takřka o jeden řád nižší, než návštěvnost Adršpašsko-teplických skal.** Podle monitoringu návštěvnosti (Halfar a kol. 2019) prováděného na vybraných turisticky atraktivních místech Broumovska pomocí automatických sčítačů, například návštěvnost Hvězdy osciluje v posledních třech letech okolo 50 000 návštěvníků za rok. Podle stejného monitoringu pak Ostaš navštíví ročně jen kolem 40 000 návštěvníků a Slavný v Polických stěnách navštíví ročně ne více než 50 000 návštěvníků. Prohlídkové okruhy Broumovského kláštera navštívilo v roce 2018 jen okolo 42 000 platících návštěvníků¹⁸.

Výrazná disproporce mezi návštěvností Adršpašsko-teplických skal a ostatních turistických cílů na Broumovsku je nezlomným důkazem, že **mimořádně vysoká návštěvnost skalních měst nemá dostatečný přínos pro rozvoj širšího regionu. Ostatní turistické cíle mimo skalní města, v mnoha případech neméně atraktivní, jsou navštěvované pouze zlomkem návštěvníků Adršpašsko-teplických skal.** Jakkoli není cílem ani smyslem stejně vysoké návštěvnosti dosáhnout v jiných místech regionu a vystavit je tak stejnému návštěvníckému tlaku, jakému jsou dnes vystavené Adršpašsko-teplické skály, je na zamyšlení, proč větší podíl návštěvníků Adršpašsko-teplických skal nenavštěvuje zároveň i další turistické cíle na Broumovsku.

Návštěvnost skalních měst je živěna zejména polskými turisty, kteří přijíždějí cíleně na prohlídku skal, a to dokonce zejména na prohlídku Adršpašských skal, které jsou z obou skalních měst populárnější a v nichž je navíc fyzicky méně náročný a kratší návštěvnícký okruh. Většina polských návštěvníků přitom neprojevuje zájem o návštěvu dalších míst na Broumovsku. Ta jsou navštěvována převážně českými turisty, často rekrutovanými z těch, kteří před přetíženými skalními městy dávají přednost podstatně klidnějším místům v regionu.

Vliv na tak významné rozdíly v návštěvnosti může mít také dlouhodobý mediální obraz Broumovska. Zatímco Adršpašsko-teplické skály, a to zejména malý okruh v Adršpašských skalách, jsou dlouhodobě systematicky propagovány ve filmu, v publikacích a turistickém marketingu jako vizuálně mimořádně atraktivní unikátní přírodní prostředí, zatímco dlouhodobý mediální obraz zbytku Broumovska od jeho návštěvy spíše odrazuje. V souvislosti s návštěvností skalních měst je Broumovsko medializováno jako region, který nezvládá návaly návštěvníků skal, jako území, kterým je nutné protrpět strastiplnou cestu do Adršpašsko-teplických skal, a které je po jejich prohlídce vhodné zase co nejrychleji opustit. V obecné rovině je Broumovsko vnímané jako region postižený složitým historickým vývojem, vysídlením původního německého obyvatelstva po 2. světové válce, nuceným dosídlením, ztrátou identity. Jako region hospodářsky a sociálně problematický. Jako region, který se vylidňuje a ze kterého odcházejí mladí a perspektivní obyvatelé.

¹⁶ Podle provozovatelů obou skalních měst navštívilo v roce 2017 Adršpašské skály kolem 300 000 platících návštěvníků a Teplické skály kolem 70 000 platících návštěvníků. K tomu je nutné připočítat další návštěvníky, kteří do skalních měst vstupují mimo provozní doby pokladen (v hlavní letní sezóně od 9 do 18 h v Adršpašských skalách a od 8 do 18 h v Teplických skalách, mimo hlavní sezónu pak od 9 do 15:30 h), anebo mimo placené vstupy (např. od Janovic, od rozhledny na Čápu nebo přímo z Teplic nad Metují).

¹⁷ Jen pro srovnání, nejnavštěvovanější turistická destinace Královéhradeckého kraje, ZOO Safari park Dvůr králové nad Labem, má dlouhodobě návštěvnost oscilující kolem 500 000 platících návštěvníků za rok. Naopak turisticky nejvyhledávanější památka v Královéhradeckém kraji, areál Hospitalu Kuks, navštíví ročně jen okolo 100 000 platících návštěvníků.

¹⁸ Zdroj: <https://www.klasterbroumov.cz/cs/navstevnost-klastera-opet-pr>

Převaha jednodenních návštěvníků

Velký podíl návštěvníků Adršpašsko-teplických skal, jejichž návštěvnost tvoří i zásadní podíl celkové návštěvnosti Broumovska, tvoří Poláci, kteří přijíždí z poměrně vzdálených měst ve vnitrozemí Polska. Na cestě tráví i několik hodin a po prohlídce skal se zase rychle vrací do svých domovů, kam chtějí přijet ještě za světla. Polští návštěvníci tak tráví často delší dobu na cestě než pobytem v samotném turistickém cíli. **Vedle prohlídky Adršpašsko-teplických skal jim již zpravidla nezbývá čas na návštěvu a prohlídku jiného turistického cíle v okolí.** Vzhledem k rozdílu kupní síly v Česku a v Polsku nejsou polští návštěvníci ochotní přenocovat v regionu, protože jim nocleh připadá drahý. Vícedenní pobytoví turisté se proto rekrutují zejména z českých návštěvníků a návštěvníků jiných zemí.

Jednodenní turistika nemá prakticky žádný přínos pro širší region. Širší okolí Adršpašsko-teplických skal jednodenní turistikou pouze trpí. Polští návštěvníci najíždějí ke skalním městům dvěma hlavními koridory, přes Broumov a Teplice nad Metují a dále z Mieroszowa přes Zdoňov. Oběma příjezdovými trasami návštěvníci skal pouze bez užítku projedou až přímo na parkoviště u vstupů do skalních měst, a po prohlídce skal stejnou cestou zase odjedou, v lepším případě se před cestou anebo po cestě ještě na českém území občerství. Kromě zvýšené dopravní zátěže, hluku a emisí nepřináší taková cesta do skal a zpět žádný podstatný užitek pro své okolí.

Jednodenní návštěvnost polských turistů vede k velmi výrazným špičkám návštěvnosti, které mezi 11. a 14. hodinou přetěžují jak hlavní, tak i případné alternativní cíle výletu. Relativně úzké časové okno pro návštěvu Broumovska pak vede návštěvníky ke snaze dostat se co nejlíže k cíli své cesty, zaparkovat co nejlíže atraktivním místům v krajině bez ohledu na následky a také ke schématickému chování, protože hledání alternativních přístupů k atraktivním místům alespoň pocitově ukrajuje čas z pobytu.

Pro Broumovsko jako celek má proto jednodenní návštěva více negativ než pozitiv. Návštěvníci obvykle přijíždí v konkrétních hodinách konkrétních dnů v počtech, které infrastruktura ani podnikatelé nemají šanci uspokojivě obsloužit. Ekonomický přínos jednodenních návštěvníků je proto omezený na případné vstupné a parkovné, několik stovek obědů a rychlé občerstvení. Náklady na zvládnutí špičkových jednodenních návštěv jsou daleko vyšší; na jedné straně je to nezbytnost technického zabezpečení cílů cest a dopravní infrastruktury, na druhé pak zhoršení životního standardu obyvatel Broumovska, zážitku návštěvníků, a další zhoršení mediálního obrazu regionu.

Rozmanitost krajiny

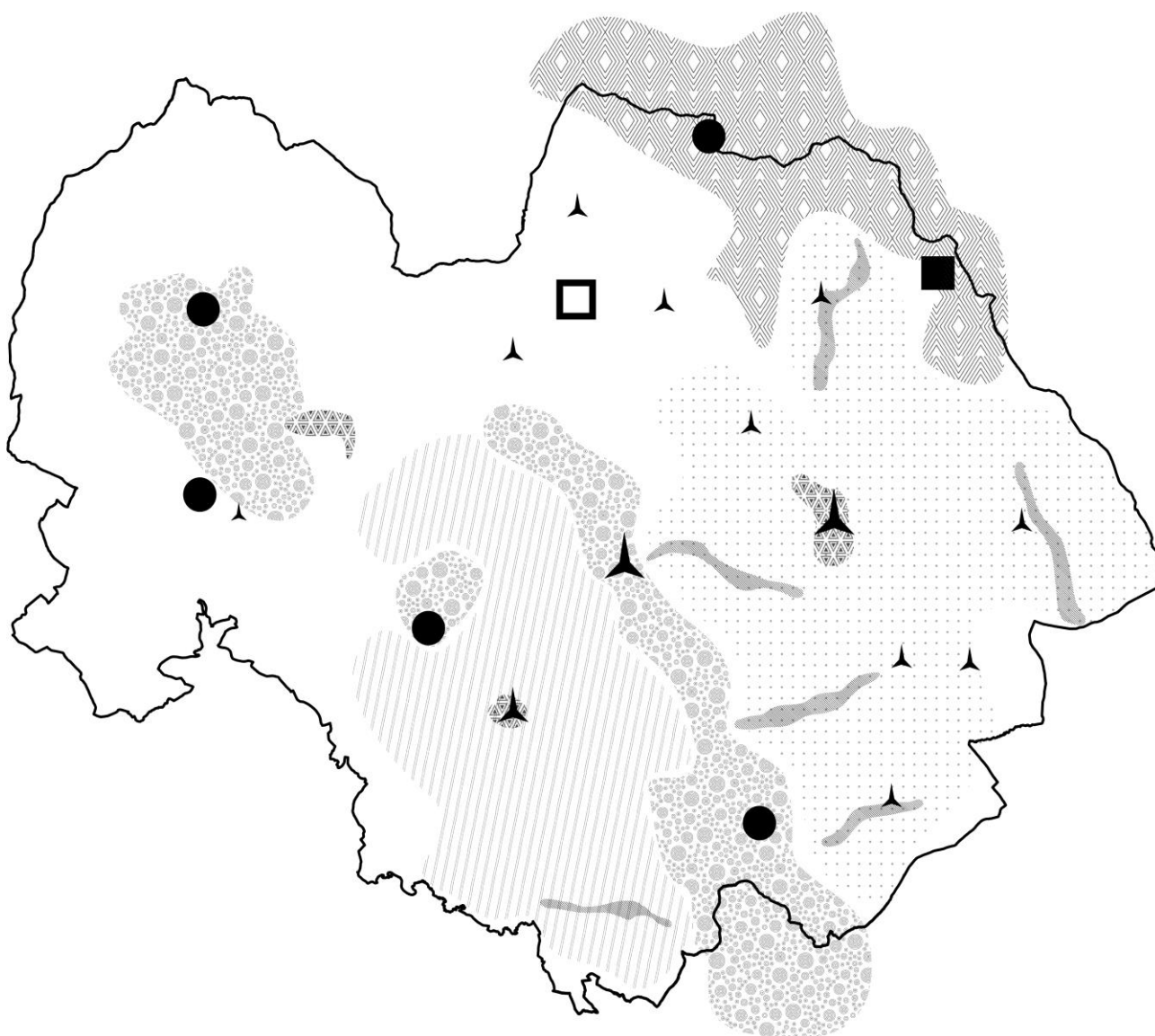
Broumovsko i jeho nejbližší okolí, na české i polské straně, jsou **krajinami s hustou a pestrou mozaikou vzájemně odlišných scénérií a náhodně rozestých přírodních, kulturních a historických hodnot.** Ve srovnání s jinými tradičními rekreačními krajinami Česka, jako jsou například horské krajiny Šumavy, Českého lesa či Krkonoš, jsou krajiny Broumovska podstatně rozmanitější, proměnlivější a kontrastnější. Na velmi malém komorním prostoru se tu střídá tolik různých charakterů a kvalit krajin a míst, jako jinde na několiknásobně větší ploše.

Skalní města Adršpašsko-teplických skal a Broumovských stěn, stolové hory, poutní místa a kláštery, křížové cesty, barokní kostely, honosné statky broumovského typu, tajemná nacistická podzemí Osówki, vojenské bunkry a pěchotní sruby, Jestřebí a Javoří hory. **Atraktivita, které jsou každá jiným způsobem jedinečná.** Všechny vedle sebe jakoby náhodně pohozené v mystické krajině česko-polského pohraničí. V krajině s pohnutou historií, z části dodnes neobjevené.

Kromě Adršpašsko-teplických skal a Hejšoviny nejsou prakticky žádné atraktivní krajiny Broumovska vybavené infrastrukturou zvyšující jejich odolnost vůči velké koncentraci návštěvníků. Je proto dobře, že k nim nevedou kapacitní silnice a že u nich nejsou vybudována velká parkoviště. Zhoršená dostupnost většiny koutů Broumovska automobilem chrání atraktivní krajiny před náporom návštěvníků, kterým čelí Adršpašsko-teplické skály. Odlehlost a horší dostupnost ještě zvyšuje atraktivitu míst a činí je ještě více jedinečnými. Tento fenomén je žádoucí zachovat a nezvyšovat nezbytně odolnost atraktivních krajin vůči vyšší návštěvnosti, stejně jako je žádoucí nezlepšovat jejich přístupnost pro automobily.

Zásadním a dosud ne zcela využitým potenciálem pro zpřístupnění krajin Broumovska je síť železničních tratí, s hustou sítí stanic a zastávek v místech, odkud je turisticky dobře dostupná řada atraktivit a cílů v krajině. Železniční trati přitom vedou i přes všechna města na Broumovsku, která mají vysokou kapacitu absorbovat velké množství návštěvníků a potenciál poskytovat návštěvníkům veškeré potřebné zázemí, které v křehkých a tajemných krajinách není žádoucí a často ani možné zřítit.

Broumovsko nabízí dostatek zajímavých a jedinečných cílů pro více dnů pobytu, bez ohledu na počasí či fyzickou kondici návštěvníka. Nabízí dostatek cílů jak ve volné přírodě, tak pod střechou. Broumovsko je proto ideální pro rozvoj pobytové turistiky. Velký potenciál skýtá těsnější provázání cílů na české a polské straně státní hranice, sdílení stejných nebo obdobných hodnot, různých (re)interpretací společného dědictví, hornické či válečné minulosti, hlubokých náboženských tradic.

Obr.: Mozaika rozmanitých krajin a cílů Broumovska. [Zdroj: vlastní kresba]

Návrh

Vize

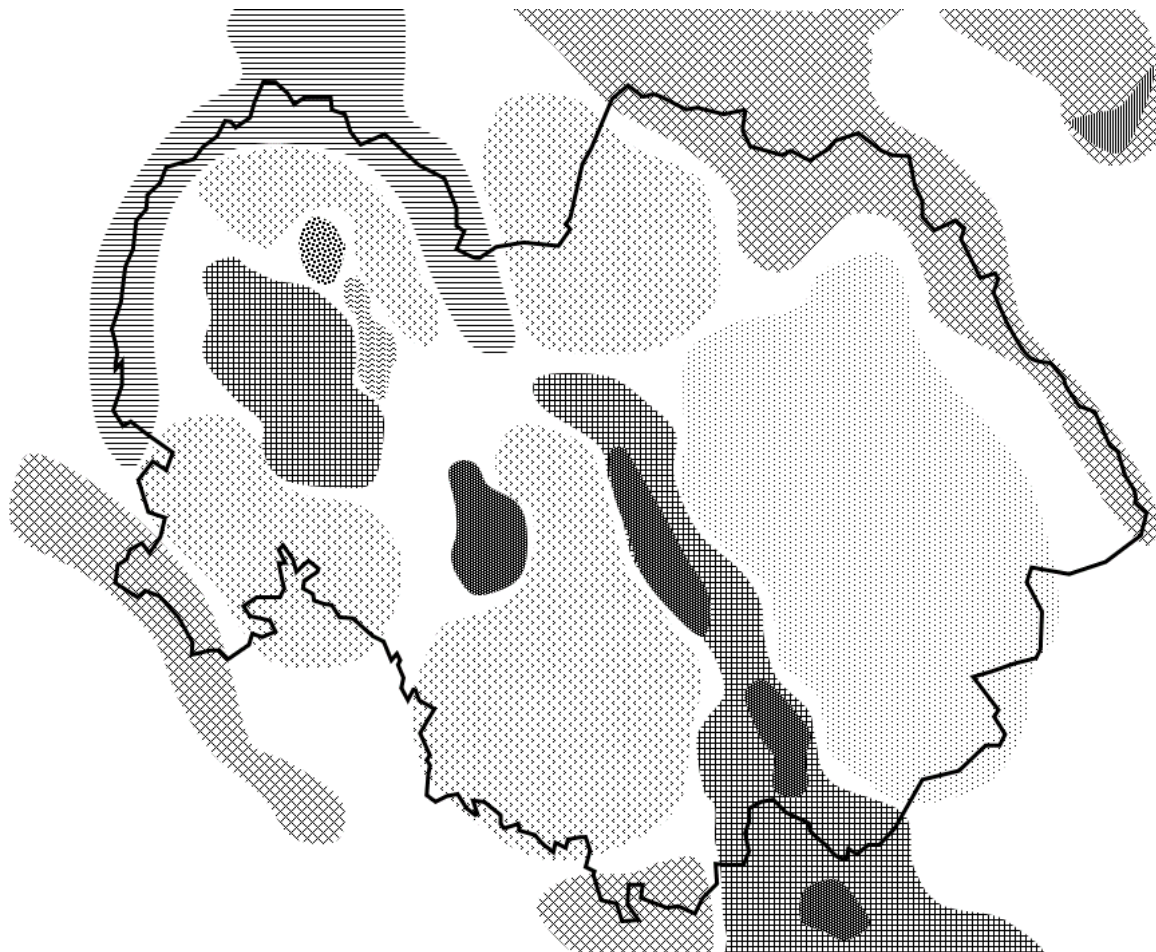
Krajiny pomalého putování

„Je potřeba jisté lenosti k plnému ocenění života. Člověk, který tuze spěchá, dojde jistě k cíli, ale jen za tu cenu, že se nepodíval na tisíce věcí, které cestou minul.“

Karel Čapek

Broumovskem pomalu. Broumovsko na dýl.

Broumovsko je krajinou pro opakované víkendové výlety, stejně jako pro týdenní dovolené. Krajinou pro aktivní i relaxační lázeňské pobyty, pro rodinné dovolené s malými dětmi, pro vandry středoškoláků a vysokoškoláků. Krajinou pro pochody divokou přírodou, pro výlety za výhledy, za perlami barokní architektury, památkami druhé světové války a unikátní přírodou. To vše v průběhu jednoho výletu pěšky nebo na kole krajinami, kde člověk po příjezdu zaparkuje auto a týden o něm neví.

Cíle

A Rozptýlení návštěvníků Broumovska do celé šíře krajiny

Na Broumovsku stojí za to pobýt. Celé Broumovsko stojí za návštěvu.

Cílem je dále rozvíjet a vytvářet nové podmínky pro vícedenní turistiku na Broumovsku. Motivovat návštěvníky Broumovska k setrvání déle než jen jeden den, k přespaní, k prodloužení pobytu alespoň přes víkend, k trávení dovolené na Broumovsku. Cílem je motivovat k pobytu po celý rok, k objevování Broumovska ve všech ročních obdobích.

Jedině pobyt delší než jeden den, má pro daný region opravdový přínos.

Cílem je rozptýlit zátěž turisticky nejvyhledávanějších míst, zejména pak Adršpaško-teplických skal, ale také Ostaše či Hvězdy, do celé šíře krajiny Broumovska a jejího bezprostředního okolí v České republice i Polsku. Do míst s vyšší absorpční kapacitou návštěvníků a s méně striktními podmínkami ochrany přírody a krajiny. Do venkovské kulturní krajiny, do okolí měst i do hraničních Javořích hor. Cílem je probudit místa zatím ospalá a nedocenená.

Jedině pobývající návštěvník je motivován objevovat všechny krásy Broumovska a do nejexponovanějších míst přijíždět mimo časy jejich špičkové návštěvnosti. Pobývající návštěvník nespěchá, v klidu a s rozmyslem plánuje své výlety, využívá výhod veřejné dopravy, nevádí mu cestovat za cíli svých cest vláčkem. Využívá místní služby, konzumuje a nakupuje místní produkty, sdílí lokální tradice a kulturu a pobývá mezi místními lidmi.

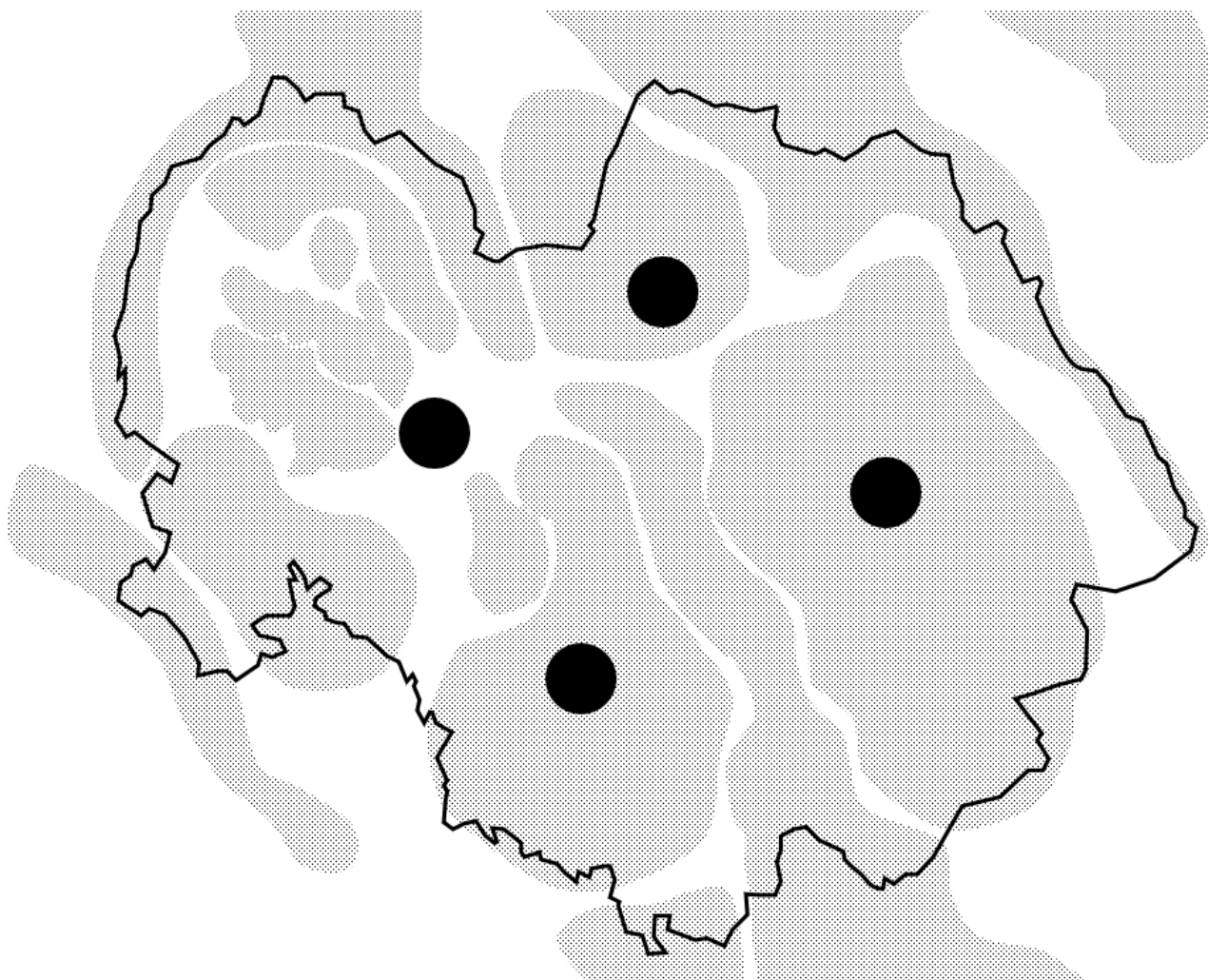

B Rozvoj městských center cestovního ruchu jako zázemí rozptylu

Krajina Broumovska je křehká a zranitelná. Města jí mají chránit před zátěží, která do krajiny nepatří.

Rozptyl návštěvníků nejexponovanějších míst Broumovska si nelze představit bez adekvátního zázemí pro tento rozptyl. Cílem je systematický rozvoj městských center cestovního ruchu, která poskytnou návštěvníkům Broumovska veškeré potřebné zázemí, jehož rozvoj v krajině a ve venkovských sídlech není vhodný nebo není vůbec možný. Cílem je využít vysoké absorpční kapacity měst k ochraně jejich krajinného zázemí. Absorpce návštěvníků ve městech má zároveň přispět k oživení a k zatraktivnění měst.

Cílem je usadit krajinu Broumovska na pilíře městských center cestovního ruchu, která zajistí stabilitu a odolnost krajiny.

C Zachování hodnot a pohody Broumovska

Rozptyl návštěvníků Broumovska citlivý k místním hodnotám a lidem.

Cílem je takový rozptyl návštěvníků Broumovska po celém území Broumovska, který zachová rozmanitost a pestrost krajin Broumovska, nenaruší a neohrozí zachované přírodní a kulturní hodnoty území, nezatíží další místa na Broumovsku nad únosnou míru a nezasáhne nepříznivě do životů, kultury a tradic místních obyvatel.

Cílem je podporovat dostupnost turistických cílů v krajině primárně vlakem nebo veřejnou autobusovou dopravou. A do citlivých částí krajiny pustit pouze ty návštěvníky, kteří jsou ochotni za zážitek „zaplatit“ cenu delšího pěšího výšlapu či cyklistického výletu.

Opatření

Opatření k dosažení cíle A [RA]

Za první a základní úroveň rozptylu návštěvníků Broumovska mimo nejvyhledávanější a nejvíce exponovaný turistický cíl v celé oblasti, kterým jsou Adršpašsko-teplické skály, v čase a v prostoru, je možné považovat soubor opatření navržených k dosažení cílů A a B části Hotspot [HA, HB]. Utvoření klidového území Lázní Metuje s řadou příležitostí pro aktivní i pasivní odpočinek a krátké výlety do okolní lázeňské krajiny mimo vlastní skalní města, posílení role komplexně turisticky vybavených lázeňských sídel a kultivace nástupních prostorů do skalních měst, jejich dopravní zklidnění a vyčištění od všudypřítomných parkujících automobilů a jejich dovybavení chybějící turistickou infrastrukturou zejména pro osvětlu a kulturní vyžití, to vše má přispět k rozproštění návštěvníků Adršpašsko-teplických skalních měst v jejich nejbližším okolí.

Opatření navržená k dosažení cíle A části Rozptyl [RA] se zaměřují na druhou úroveň rozptylu návštěvníků Adršpašsko-teplických skal, kterou je celé území Broumovska, včetně bezprostředně navazujícího okolí na polské straně státní hranice. Jsou přitom hledány dosud nevyužité či ne zcela využitě potenciály, častěji jsou pak navrhována dílčí opatření na zlepšení fyzické přístupnosti a dostupnosti alternativních turistických cílů na Broumovsku či na posílení jejich interpretace a zviditelnění.

V oblasti propagace a prezentace turistických cílů na Broumovsku, alternativních ke všeobecně známým a nejvíce vyhledávaným Adršpašsko-teplických skalám, je v řešeném území mnoho uděláno a stále průběžně činěno. Ambicí této územní studie není vytvořit komplexní katalog všech známých a dostupných alternativních turistických cílů na Broumovsku, tím by suplovala dobře odvedenou práci řady fungujících turistických portálů jako je například www.broumovsko.cz a dalších propagačních a informačních kanálů, jak internetových, tak tištěných (například turistické noviny). Ambicí této územní studie je prostě **přispět dílčími návrhy a náměty k možnému doplnění a obohacení existující a již dnes velmi pestré a rozsáhlé mozaiky turistických cílů Broumovska**. Opatření navržená k dosažení cíle A [RA] se přitom zaměřují na **místa a území ve volné krajině**, s vyšší absorpční kapacitou návštěvníků a s nižší kumulací limitů ochrany přírody a krajiny. Tak, aby z rozptylu návštěvníků skalních měst profitovaly také venkovské obce na Broumovsku a celý venkovský prostor, jímž jsou obklopené. Snaží se zároveň maximálně podpořit **potenciál vícedenní pobytové turistiky na Broumovsku**, poukázat na další možnosti motivace návštěvníků Broumovska k delšímu pobytu.

RA01 Společná propagace celého Broumovska včetně navazujícího polského příhraničí jako jedné turistické destinace

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	všechny obce v řešeném území
<i>Nositelé opatření:</i>	Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Broumovsko, DSO Policka, Královehradecký kraj, CzechTourism
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	500 000 Kč (analogicky realizačním nákladům zimní mikrokampaně 2019 agentury CzechTourism na podporu českých turistických cílů v sousedních zemích)

Podrobná specifikace opatření:

Propagace a marketingová prezentace celého Broumovska, včetně navazujícího polského příhraničí, jako jedné turistické destinace, v médiích, v turistických průvodcích, ve společných přeshraničních mapách atp.

Prezentace dovolené na Broumovsku neomezené státní hranicí, se spoustou turistických cílů a atraktivit volně se přelévajících přes státní hranici, například Broumovské stěny přecházející volně v Park Narodowy Gór Stołowych, nebo Javoří hory, kde státní hranice prochází po hřebeni hor.

Systematická propagace Broumovsko jako území, ve kterém lze trávit alespoň týdenní aktivní dovolené. Propagovat konkrétní typy na delší pěší a cyklistické výlety, stejně jako propagovat možnost cestování po Broumovsku a okolí pohodlně vlakem a tím zásadní zvětšení akčního rádiu návštěvníků.

V rámci propagace a prezentace Broumovska se zaměřit na 2 naprosto klíčová sdělení:

1. **Nejen Adršpašsko-teplické skály jsou Broumovsko...**
2. **Krásy Broumovska nekončí státní hranicí s Polskem....**

Odůvodnění opatření:

Je žádoucí maximálně využít koncentraci různých a tematicky i charakterově různorodých turistických cílů na poměrně malé ploše Broumovska a navazujícího polského příhraničí.

Smyslem cílené propagace a marketingové prezentace přesahu krás Broumovska a turistických cílů přes státní hranici je maximální možné zvětšení akčního rádiu návštěvníků Broumovska, rozšíření spektra nabídky cílů výletů v dobré dostupnosti z Broumovska, jako základ motivace k delšímu vícedennímu pobytu na Broumovsku.

RA02 Tematické turistické balíčky Broumovska a polského příhraničí

Charakter opatření:	O
Územní průmět opatření:	ne
Dotčené obce:	všechny obce v řešeném území
Dotčení aktéři v území:	Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Broumovsko, DSO Policka, Královehradecký kraj, CzechTourism
Odhad realizačních nákladů:	500 000 Kč (analogicky realizačním nákladům zimní mikrokampaně 2019 agentury CzechTourism na podporu českých turistických cílů v sousedních zemích)

Podrobná specifikace opatření:

Tvorba a systematická propagace a interpretace místně unikátních **tematických turistických balíčků**, motivujících k návštěvě Broumovska nejen návštěvníky zaměřenými na specifická témata a záliby a zejména motivující k vícedenní návštěvě Broumovska, která jedině umožní klidnou konzumaci vybraných tematických turistických balíčků.

Orientace:

1. **Jednotné a unikátní značení cílů zařazených do jednotlivých tematického balíčku.**
2. **Směrové orientační značení k cílům daného tematického balíčku** na silnicích, na cestách a na turistických trasách.
3. **Propagační materiály a orientační mapy** cílů daného tematického balíčku.

U turistických cílů s placeným vstupem (typicky kláštery a poutní místa, historické doly a hornická muzea) **zvýhodněné vstupné do všech cílů daného tematického turistického balíčku.**

Navrženy jsou následující tematické turistické balíčky, které dosud nejsou jako ucelené produkty propagovány a interpretovány a jejichž tvorbou je tak žádoucí se systematicky zabývat.

- **Filmová turistika:** v řešeném území je dle databáze www.filmovamista.cz evidováno celkem 74 míst filmových záběrů z českých, resp. československých filmů; filmová místa jsou koncentrována na území obcí Adršpach, Teplice nad Metují, Machov a Broumov
- **Církevní turistika**
Broumovská skupina kostelů: kostel sv. Jiří a sv. Martina (Martínkovice), kostel sv. Michaela archanděla (Vernéřovice), kostel sv. Jakuba Většího (Ruprechtice), kostel sv. Barbory (Otovice), kostel Všech svatých (Heřmánkovice), kostel sv. Prokopa (Bezděkov nad Metují), kostel sv. Anny (Vižňov), kostel sv. Markéty (Šonov), kostel sv. Máří Magdalény (Božanov), kostel sv. Václava (Broumov), poutní kostel Panny Marie Sněžné (Hvězda)

Poutní místa a kláštery katolizovaných Čech a Slezska: Wambierzyce (Vambeřice), Klášter Broumov, Krzesów (Křesobor)

- **Architektonická turistika**

Dienzenhoferská architektura (Kryštof Deintzenhofer, Kilián Ignác Dientzenhofer): Benediktinský klášter v Broumově, kostel sv. Michaela archanděla ve Vernéřovicích, kostel sv. Jakuba Většího v Ruprechticích, kostel sv. Barbory v Otovicích, kostel Všech svatých v Heřmánkovicích, kostel sv. Prokopa v Bezděkově nad Metují, kostel sv. Anny ve Vižňově, kostel sv. Markéty v Šonově, kostel sv. Máří Magdalény v Božanově, kostel sv. Václava v Broumově, poutní kostel Panny Marie Sněžné na Hvězdě

Architektura statků broumovského typu: více než 200 dochovaných klasicistních dvorcových statků broumovského typu, které jsou koncentrovány zejména v lánových vsích v Broumovské kotlině okolo Broumova (Broumov, Otovice, Božanov, Martínkovice, Křinice, Hejtmánkovice).

- **Vojenská turistika**

Všeobecná obrana ČSR 1936-38: předsunutá linie lehkého opevnění z roku 1936.

Historie 2. světové války: tajemství třetí říše v Sovích horách (podzemní města Osówka, Rzecza, Włodarz, Soboń či Gontowa).

- **Lázeňská turistika:** Kudowa-Zdrój, Duszniki-Zdrój, Polanica-Zdrój, Sokolowsko, Szczawno, Jedlina-Zdrój

- **Hornická turistika:** Wałbrzych, Měděný důl Bohumír, Nowa Ruda, Hornické muzeum v Žacléři

- **Horská turistika:**

Javoří hory + Góry Wałbrzyskie + Góry Sowie

Broumovské stěny + Góry Stołowe

Odůvodnění opatření:

V rámci řešeného území je, zejména turistickými weby, propagována a prezentována velká spousta různých turistických cílů a zajímavostí. Propagace bývá založená na vyhledávání podle geografické polohy, případně podle charakteru turistických cílů (přírodní, kulturně-historické, akce atp.). Spíše v menšině je pak propagace konkrétních tematických okruhů a skupin turistických aktivit. Přitom právě tematicky zaměřené turistické atraktivita indukují specifické skupiny návštěvníků, kteří do cílové destinace přijíždějí dané specifické téma systematicky „zkoumat“ a jsou motivováni setrvat v území tak dlouho, dokud nenavštíví všechny cíle spojené s daným tématem.

Tematicky zaměřené turistické balíčky jednoznačně podporují vícedenní turistiku, protože vyžadují návštěvu více různých míst v dané turistické destinaci a často také důslednou prohlídku spojenou s hlubším poznáním, což zpravidla není možné absolvovat během jednoho dne. Tematicky zaměřené turistické balíčky dále přispívají k rozptýlení návštěvníků i do míst, která často nepatří ke všeobecně nejvyhledávanějším. Mohou tak přispět k oživení dnes jinak zapomenutých anebo opomíjených koutů Broumavska. V neposlední řadě přivádějí do dané turistické destinace návštěvníky se specifickým koníčkem, zájmem či profesním zaměřením, kteří alespoň částečně vyvažují převažující skupinu konzervativních konzumentů všeobecně známých míst.

Není ambicí této územní studie vytvářet kompletní přehled/databázi turistických cílů na Broumovsku, většina z nich je ostatně všeobecně známá a další popularizaci proto ani nepotřebuje. Smyslem opatření RA02 je doplnit již dnes poměrně širokou paletu propagovaných turistických cílů o náměty na další potenciální tematické balíčky turistických cílů, které v území zatím nejsou prezentovány a fyzicky propagovány a interpretovány vůbec, anebo nejsou prezentovány a propagovány dostatečně.

RA03 Zpřístupnění a interpretace tematických turistických cílů v krajinách Broumavska a polského příhraničí

RA03a Interpretace filmových míst na Broumovsku

Charakter opatření: O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Adršpach, Teplice nad Metují, Police nad Metují, Jívka, Meziměstí, Machov, Broumov

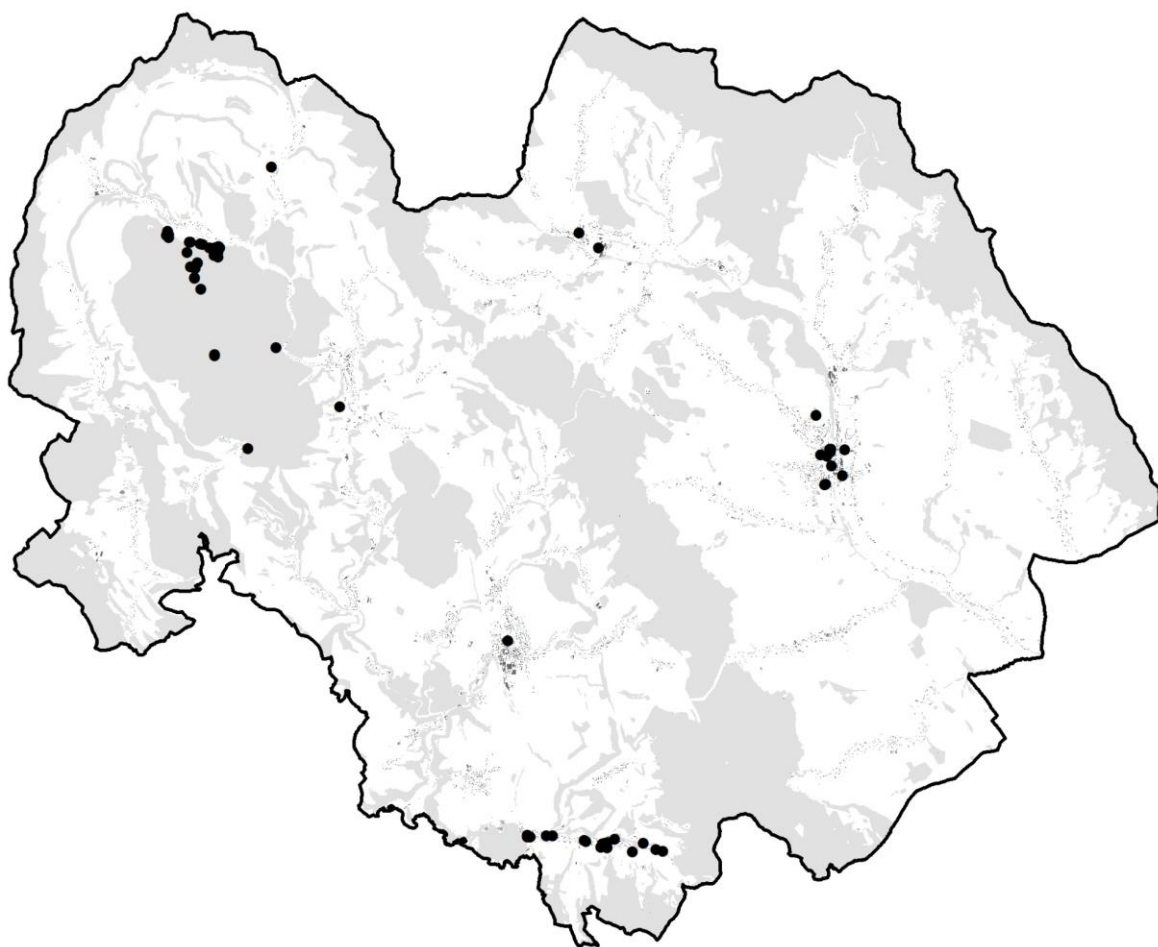
Nositelé opatření: Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Broumovsko, DSO Policka

Odhad realizačních nákladů: 500 000 Kč
(cca 100 informačních tabulek á 500 Kč = 50 000 Kč, softwarová aplikace: 250 000 Kč, propagační materiály a mapy: 200 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Graficky a vizuálně jednotné označení všech míst filmových záběrů českých, resp. československých filmů natáčených v řešeném území jednoduchou maloplošnou cedulkou s QR kódem. Pomocí QR kódu nasměrování na **mobilní aplikaci filmových míst Broumovska**, s kompletní databází filmových míst s uvedením GPS souřadnic, podrobnou anotací filmových děl, včetně kompletního seznamu tvůrců a hlavních protagonistů filmového díla, fotografií a videoukázek filmových záběrů natáčených na daném místě.

Mapa a podrobný turistický průvodce filmových míst, včetně podrobných anotací filmových děl, tvůrců filmového díla, protagonistů a záběrů z příslušného filmového díla.

Obr.: Schéma filmových míst na Broumovsku. [Zdroj: vlastní kresba, podle databáze www.filmovamista.cz]

Odůvodnění opatření:

Vzhledem k rozptýlenosti filmových míst po území Broumovska není navrhována konkrétní naučná stezka, která by je vzájemně propojila.

Filmová turistika (cestování po místech spojených s natáčením) je rozvinutý důvod cestování. Broumovsko bylo velmi často využíváno jako pozadí do více či méně slavných filmových děl. Jakkoliv dominantní destinací filmařů byly (pochopitelně) Adršpašsko-teplické skály, značná část filmových lokací je rozprostřena po celé ploše Broumovska a velmi často v bezprostřední blízkosti značených turistických tras. Všechny filmové cíle jsou v současnosti dobře přístupné po veřejných komunikacích.

Opatření RA03a tedy spočívá prakticky výhradně v návrhu na jednotné označení všech filmových míst informační tabulkou se stručnými informacemi k filmovému místu, ale zejména vytvořením mobilní aplikace pro chytré telefony, v rámci níž by bylo možné získat kompletní informace k daným filmovým místům.

<i>obec</i>	<i>film</i>
Adršpach	Letopisy Narnie
	O zakletém králi a odvážném Martinovi
	O živé vodě
	Peklo s princeznou
	Princ a Večernice
	Tenkrát v ráji
	Třetí princ
	Z pekla štěstí 2
Jívka	Třetí princ
Teplice nad Metují	Peklo s princeznou
	Třetí princ
	Pohľad kočce uši
	Z pekla štěstí 2
	Malý partyzán
Meziměstí	Džusový román
	Antonyho šance
Police nad Metují	Městem chodí Mikuláš
Machov	Pytláci
	F. L. Věk
	Džusový román
Broumov	Bastardi 1
	Bastardi 2
	Bastardi 3
	Ďáblova lest
	Mladá léta
	F. L. Věk
	Řád

RA03b Naučná stezka Broumovská skupina kostelů

Charakter opatření: U, O

Územní průrůmět opatření: ano

Dotčené obce: Bezděkov nad Metují, Božanov, Broumov, Heřmánkovice, Machov, Martínkovice, Meziměstí, Otovice, Police nad Metují, Verněřovice, Šonov

Nositelé opatření: dotčené obce, DSO Broumovsko, DSO Policka, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT

Odhad realizačních nákladů: 180 000 Kč
(vyznačení naučné stezky – 60 km x 2 dopravní značky na km – cca 120 značek x 1 500 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Nové vyznačení **Naučené stezky Broumovská skupina kostelů**, jejíž vedení terénem je navrženo (i s ohledem na délku) primárně pro cyklisty, přednostně po existujících polních a lesních cestách, výjimečně pak po

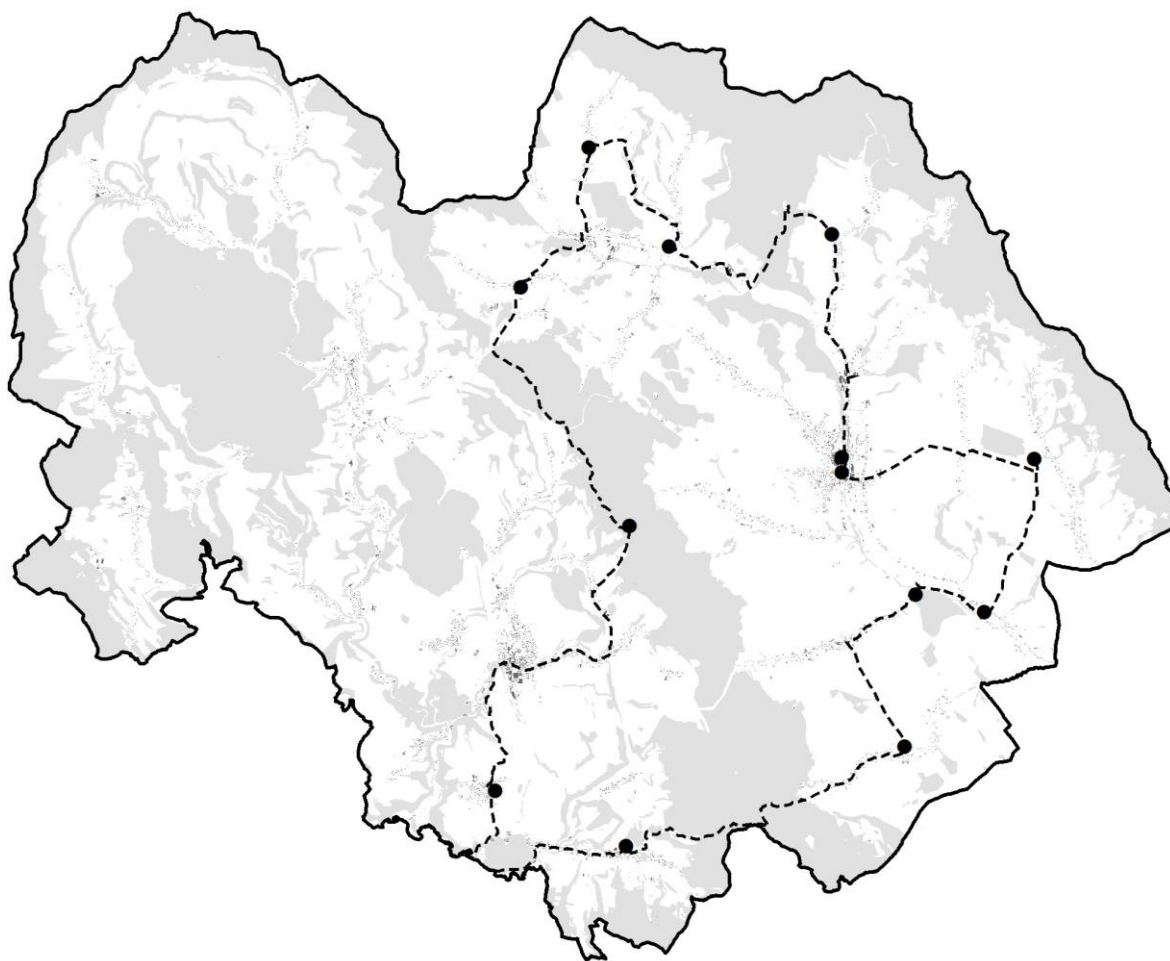
silnicích III. třídy. Navržená naučná stezka přitom využívá maximum úseků již existujících značených cykloturistických tras.

Navržená naučná stezka propojuje okružní trasou klášter Broumov a jednotlivé kostely tzv. broumovské skupiny:

- kostel sv. Václava (Broumov)
- kostel sv. Markéty (Šonov)
- kostel sv. Barbory (Otovice)
- kostel sv. Jiří a sv. Martina (Martínkovice)
- kostel sv. Máří Magdalény (Božanov)
- kostel sv. Prokopa (Bezděkov nad Metují)
- poutní kostel Panny Marie Sněžné (Hvězda)
- kostel sv. Michaela archanděla (Verněřovice)
- kostel sv. Anny (Vižňov)
- kostel sv. Jakuba Většího (Ruprechtice)
- kostel Všech svatých (Heřmánkovice)

Pro zvýšení pohodlí cyklistů je jako součást tohoto opatření navržená nová cesta z Vižňova (od Pomeznice) do Ruprechtic, vedená údolím potoka (pravého přítoku Ruprechtického potoka) pod vrchem Vyhlička.

Kostely broumovské skupiny jsou již dnes opatřené jednotnými informačními tabulemi o historii a architektuře každého kostela. Lze je tedy s výhodou využít přímo jako panely naučné stezky.

Obr.: Schéma Naučené stezky Broumovská skupina kostelů. Černé body – kostely broumovské skupiny. [Zdroj: vlastní kresba]

Odůvodnění opatření:

Broumovská skupina kostelů zahrnuje soubor celkem deseti barokních kostelů vystavěných na Broumovsku v první čtvrtině 18. století. Iniciátorem staveb kostelů byl břevnovsko-broumovský opat Otmar Zinke, který na Broumovsko přivedl známého architekta a stavitele Kryštofa Dientzenhofera. Ten měl za úkol dokončit stavbu Břevnovského kláštera, započatou Martinem Reinerem a Giovannim Baptistou Alliprandim již ve 2. polovině 17. století. Kromě velkého úkolu dokončení břevnovského kláštera byli Kryštof Dientzenhofer a později i jeho syn Kilián Ignác Dientzenhofer pověřeni vyprojektováním a přestavbou původně malých farních kostelíků ve vesnicích benediktinského Broumovského panství na barokní kostelní dominanty. Přestavěné monumentální kostely se měly stát podpůrnou základnou pro činnost broumovských benediktinů na svém panství, ale zároveň se měly stát symboly celého Broumovského opatství. Kostely totiž hvězdicově obklopují ústřední bod celého souboru, kterým je monumentální broumovský klášter.

Broumovská skupina kostelů je unikátním souborem venkovských kostelů ve vrcholném radikálním dynamickém barokním slohu, projektovaným a stavěnými architekty světového formátu.

Dodnes není na Broumovsku vyznačená žádná naučná stezka či trasa, která by kostely broumovské skupiny vzájemně propojovala a provedla tak návštěvníky Broumovska systematicky po všech kostelech skupiny.

RA03c Naučná stezka Statky broumovského typu

<i>Charakter opatření:</i>	U, O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Božanov, Broumov, Martínkovice, Otovice, Křinice
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce, DSO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	190 000 Kč (vyznačení naučné stezky – 30 km x 2 dopravní značky na km – cca 60 značek x 1 500 Kč, 10 infopanelů á 10 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření

Nové vyznačení **Naučené stezky Statky broumovského typu**, vedené hvězdicově převážně po existujících polních a lesních cestách, výjimečně pak po silnicích III. třídy.

Navržená naučná stezka v délce 30 km propojuje sídla s největší koncentrací typických statků broumovského typu: Broumov > Otovice > Božanov > Martínkovice > Křinice > Broumov.

Mezi jižním okrajem Otovic a východním okrajem Božanova je navržena nová cesta podél Božanovského potoka, vedená souběžně se stání hranicí CZ/PL.

Označení každého dochovaného statku broumovského typu **jednotným značením**, v jednotném grafickém stylu.

Orientační mapa s vyznačením všech dochovaných statků broumovského typu a s uvedením jejich přesného umístění, polohy v obci a čísla popisného a GPS souřadnice.

Součástí opatření je návrh sekvence **10 decentních tematických informačních panelů**, umístěných na jednotlivých zastaveních naučné stezky (v případě umístění informačních panelů ve volné krajině je nutné dbát na minimalizaci jejich rušivého působení v krajině):

1. Lidová architektura na Broumovsku
2. Urbanismus broumovských vesnic
3. Statek broumovského typu
4. Uspořádání statků broumovského typu
5. Architektura statků broumovského typu
6. Konstruktivní řešení statků broumovského typu
7. Dispoziční řešení statků broumovského typu
8. Obyvatelé statků broumovského typu

9. Památková ochrana statků broumovského typu

10. Současnost statků broumovského typu

Základním předpokladem pro realizaci naučné stezky je **podrobné zmapování a evidence (pasportizace) všech dochovaných statků broumovského typu na Broumovsku**, a to včetně statků zásadně přestavěných a architektonicky pozměněných, jako ukázka nevhodných adaptací tradiční historické architektury.

Obr.: Schéma naučné stezky Statky broumovského typu. Černé body – statky broumovského typu.
[Zdroj: vlastní kresba]

Odůvodnění opatření:

Když byl postupně ve 13. století kolonizován hraniční hvozď, získali od krále Přemysla Otakara II. oblast Broumovska a Policka Benediktini z Břevnovského kláštera. Po založení klášterů v Polici nad Metují a v Broumově byly na vhodných místech, zejména podél vodních toků, zakládány lánové vesnice. Organizaci osídlení měli na starosti tzv. lokátoři, kteří přivedli zemědělce, rozdělili lesní půdu, vyměřili katastry obcí a stali se držiteli svobodných statků. Zatímco Policko kolonizovali vesměs Češi, na Broumovsku se usadili výlučně Němci, kteří většinou pocházeli až z Duryňska. To je příčinou toho, proč je oblast Broumovska proslulá svojí zvláštní lidovou architekturou, která je místním unikátem a nese některé prvky, které jinak najdeme až daleko za českými hranicemi.

Němečtí kolonisté obvykle zakládaly dvorcové statky tzv. franckého typu, jenž tvořily tři nebo čtyři budovy obdélníkového půdorysu spojené do čtverce a uzavřené velkou branou. Takové uspořádání dobře chránilo obyvatele nejen před nepřízní počasí, ale i před nebezpečnou zvěří a zloději. Statek byl většinou tvořen obytným domem s maštalí a chlévy, sýpkou, stodolou a výměnkem. Dvorce byly od sebe dostatečně vzdáleny (často přes 100 metrů) a obvykle byly situovány na vyvýšených místech – typická je poloha na hraně svahu, který se svažuje k potoku. Teprve později byla zástavba vesnic zahuštěna chalupami, které často měly méně výhodnou polohu na dně údolí při vodě.

Během 19. století v souvislosti se zákazem výstavby celodřevěných domů a díky značnému ekonomickému rozkvětu byla většina dřevěných budov nahrazena zděnými. Právě v tomto období vzniká **fenomén tzv. „klasicistního statku broumovského typu“**, který je pro region Broumovska typický. „Broumovský statek“ jako specifický prvek místní architektury vznikl v druhé polovině 19. století pod vlivem klasicistní přestavby

města Broumova. Tehdy se bohatá třída venkovských statkářů snažila demonstrovat svou movitost napodobením okázalé městské architektury a novým vzorem pro výstavné selské statky se staly klasicistní měšťanské domy v Broumově.

Obr.: Statek broumovského typu v Martínkovicích, v původním stavu. [Foto: Veronika Šindlerová, 7. 8. 2019]

Broumovský klasicistní statek je typický svojí monumentalitou, ale také špičkovou architektonickou kvalitou, která nemá ve střední Evropě obdoby. Domy i hospodářské stavby mají bohatou empírovou výzdobou štítů, běžné jsou různé kamenické prvky a sochy z místního pískovce. Mohutné čelní štíty jsou orientovány k silnici a často nesou reliéfy iónských a toskánských sloupů, pamětní desku založení statku, výklenkové sochy a kamenné reliéfy různých světců. Pokud stojí statek na hraně svahu, bývá jeho silueta zvýrazněna mohutnou pískovcovou zdí či terasou.

Na Broumovsku se dodnes zachovalo přes 200 statků broumovského typu v klasickém dvorcovém uspořádání a v řadě případů s dochovanou původní klasicistní architektonickou výzdobou. Jsou dochované v různé kvalitě, řada jich je neudržovaná a ve velmi špatném stavebním stavu (avšak bez jakýchkoli novodobých zásahů, s potenciálem velmi autentické rekonstrukce), řada je velmi kvalitně zrekonstruována a udržována. Za minulého režimu byla řada statků broumovského typu kompletně přestavěna a na původní podobu odkazuje často již jen dochované dvorcové uspořádání (není přitom výjimkou, že některá staví ve dvorci byla kompletně nahrazena novostavbami), případně tvar střechy, nicméně všechny zdobné prvky na fasádách, tvary a členění oken a dveří, vstupní brány a další původní prvky jsou téměř či zcela setřeny.

Smyslem naučné stezky není propojit všechny statky broumovského typu, to by při tak velkém množství ani nebylo možné. Je vytipován okruh po lánových vsích s největší koncentrací nejlépe dochovaných statků broumovského typu.

Obr.: Velmi zdařilá rekonstrukce statku broumovského typu v Křinicích. [Foto: Veronika Šindlerová, 25. 5. 2019]

RA03d Naučná stezka Obrana ČSR 1936-38

<i>Charakter opatření:</i>	U, O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Adršpach, Jívka, Teplice n. Metují, Police nad Metují, Jetřichov, Křinice, Suchý Důl, Machov
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce, DSO Broumovsko, DSO Policka, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	220 000 Kč (vyznačení naučné stezky – 40 km x 2 dopravní značky na km – cca 80 značek x 1 500 Kč, 10 infopanelů á 10 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Nové vyznačení **Naučené stezky Obrana ČSR 1936-38**, vedené po linii lehkého opevnění po severním a západním okraji Polické pánve a předsunutého před hlavní obrannou linií, která byla vybudována blíže do vnitrozemí Česka, na západní úpatí Jestřebích hor.

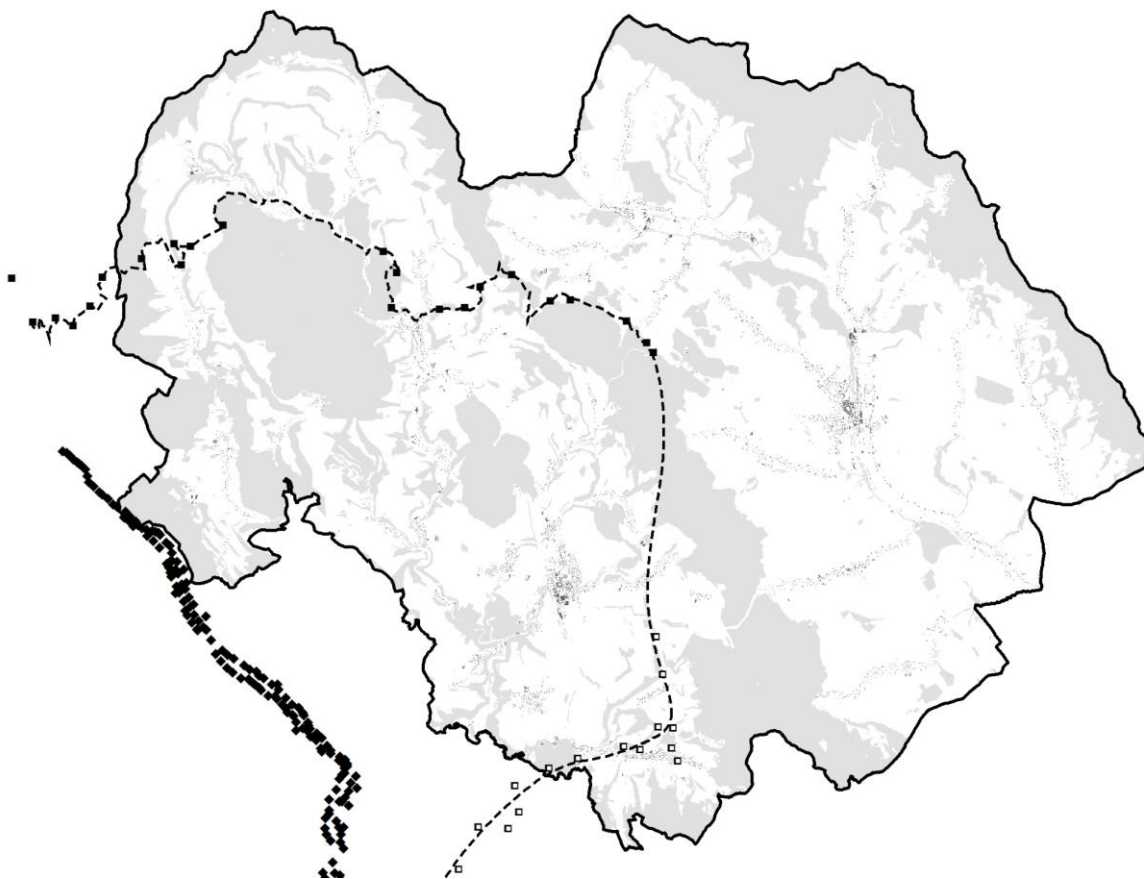
Severní část naučné stezky je navržena jako propojení všech dosud dochovaných objektů lehkého opevnění typu ŘOP č. 106 až 123 v úseku II.b Adršpach mezi Chvalčí na západě, přes Hodkovice, Horní Adršpach, Dolní Adršpach, Horní Teplice a Nový Dvůr až po Honský Špičák na východě. Pro vedení naučné stezky je přitom v celém rozsahu využito existující cestní síť ve volné krajině, navržena trasa naučené stezky se důsledně vyhýbá všem silnicím.

V jižní části je třeba konkrétní trasu naučené stezky teprve vyhledat, a to po existujících cestách v krajině, případně po silnicích nižších tříd. Jižní část naučené stezky je navržena po již zaniklých objektech lehkého opevnění v úseku II.a Hronov, mezi Suchým Dolem, Machovem, Vysokou Srbskou a Velkým Poříčím.

Naučená stezka je napojena na severním okraji a na jižním okraji na hlavní linii opevnění, která je vedená po západním úpatí Jestřebích hor. Tady je hlavní linie opevnění skvěle značena a vyznačuje se řadou veřejně přístupných objektů těžkého opevnění a vojenských muzeí spravovaných kluby vojenské historie.

Součástí opatření je návrh sekvence 10 decentních tematických informačních panelů, umístěných na jednotlivých zastaveních naučné stezky (v případě umístění informačních panelů ve volné krajině je nutné dbát na minimalizaci rušivého působení v krajině):

1. Pohraniční spory po založení Československa (střety s Maďarskem a Polskem, spory v Sudetech)
2. Atmosféra houstne (třicátá léta, začátek úvah o nutnosti obrany)
3. Mobilní válka, nebo Pevnost ČSR? (úvahy o způsobech, jak se bránit Německu)
4. Benešova linie (organizace, důvody, časování)
5. Začátek (první opevňovací práce v roce 1936)
6. Přesunutá obranná linie lehkého opevnění (způsob organizace náhodského úseku předsunuté linie)
7. Lidé na obranné linii (osobní příběhy a každodenní život příslušníků pohraniční stráže)
8. Konec nadějí (opouštění opevnění po Mnichovské dohodě)
9. Za okupace (nakládání s objekty opevnění po okupaci, využití Wehrmachtem na jaře 1945)
10. Linie lehkého opevnění dnes (stav objektů lehkého opevnění, údržba, správa, vlastnictví)

Obr.: Schéma Naučné stezky Obrana ČSR 1936-38. Černý plná čtvereček – dochované opevnění ČSR 1936, černý dutý čtvereček – zničené opevnění ČSR 1936, černý plný kosočtvereček – dochované opevnění ČSR 1937-38. [Zdroj: Vlastní kresba na podkladě mapa.opevneni.cz]

Odůvodnění opatření:

Středem Broumovska, po západním úpatí Broumovských stěn, probíhá předsunutá linie obrany ČSR budované v letech 1936-38 v reakci na eskalaci hrozby válečného konfliktu s nacistickým Německem. Linie procházející středem Broumovska byla tvořená soustavou objektů lehkého opevnění, tzv. ŘOPíků, jichž se většina v severní části linie dodnes dochovala. Objekty lehkého opevnění v jižní části předsunuté linie na Policku, mezi Hronovem a Machovem, se nedochovaly a linie je v tomto úseku zničená.

Po západním úpatí Jestřebích hor pak probíhá hlavní linie opevnění ČSR, budovaná v letech 1937-38, která je tvořená kombinací objektů lehkého a těžkého opevnění. Tato linie je dokonale dochovaná a řada objektů lehkého opevnění i těžkých bunkrů či pěchotních srubů a vojenských pevností je zpřístupněna a slouží jako muzea vojenské historie.

Broumovsko je nedílnou součástí pohnuté historie Sudet. Velmi dobře dochované pozůstatky linie lehkého opevnění jsou mementem sporů o národnosti i státní hranice nejen v průběhu 20. století a jako takové by měly být neustále připomínány i dalším generacím.

Potenciál interpretace dochovaného lehkého opevnění ČSR z roku 1936 na Broumovsku tkví i ve vzrůstající zálibě vojenské historie a trvalým nárůstem počtu nadšenců, kteří cestují po Česku za doklady vojenské historie.

Severní část naučené stezky je navržena jako spojnice následujících dochovaných objektů lehkého opevnění v úseku II.A Adršpach na Adršpašsku a Teplicku:

ŘOP	nadm. typ	Výška	stav v roce 1938	stav v roce 2018	umístění
123	A	505	postaven	dochován	Napravo od cesty Broumov – Náchod, pod Pasami.
122	A	504	postaven	dochován	Na kraji lesa za plotem.
121	B	484	postaven	dochován	Za plotem nedaleko betonárky.
120	A	501	postaven	dochován	Na kraji lesa nad železničním přejezdem.
119	B	488	postaven	dochován	V prostředku louky pod železnicí, dole křižovatka silnic.

ŘOP	nadm. typ	Výška	stav v roce 1938	stav v roce 2018	umístění
118	C	523	postaven	dochován	V lese u cesty pod kótou Mračný vrch.
117	B	569	postaven	dochován	Na kopci v lese nad osadou Nový Dvůr.
116	B	572	postaven	dochován	Na svahu v kraji lesa.
115	A	534	postaven	dochován	V lese nad Teplicemi – kousek nad elektrorozvodnou.
114	A	535	postaven	dochován	Na kraji lesa kousek nad býv. továrnou – kamenictví.
113	C	563	postaven	dochován	V lese pod kótou Borek.
112	A	534	postaven	dochován	V prudkém svahu v lese nad cestou.
111	A	622	postaven	dochován	V lese kousek nad vyústěním Vlčí rokle, asi 200 m od červené.
110	B	647	postaven	dochován	Uprostřed pastviny nad prameny Metuje, nahoře posed.
109	B	655	postaven	dochován	Zarostlý na kraji pastviny nad srázem nad Hodkovicemi.
108	A	619	postaven	dochován	Na kraji lesa, přímo nad kostelíkem v Hodkovicích.
107	A	650	postaven	dochován	Západně od zastávky Hodkovice na kraji lesa, zarostlý.
106a	B	538	postaven	dochován	Uprostřed pastvin nad Chvalčí, mezi silnicí a železnicí.
106	B	575	postaven	dochován	Ve břehu západně od Chvalče, v lese nedaleko el. vedení.

RA03e Přímá pěší i cyklistická turistická trasa Janovičky – Osówka

Charakter opatření: U, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Heřmánkovice

Nositelé opatření: obec Heřmánkovice, DSO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT, PTTK (Polskie towarzystwo turystyczno-krajoznawcze)

Odhad realizačních nákladů: 40 000 Kč
(vyznačení naučné stezky – 10 km x 2 dopravní značky na km – cca 20 značek x 1 500 Kč, infopanel 10 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Vyznačení a propagace přímé pěší a cyklistické turistické trasy z Janoviček na české straně státní hranice do prostoru Osówki v polském příhraničí.

Na turistických rozcestnících v Janovičkách a znovu na státní hranici CZ/PL Janovičky/Głuszyca **vyznačit směr cesty a vzdálenost k cíli „Osówka“** a připojit stručnou informační tabuli o povaze a významu cíle.

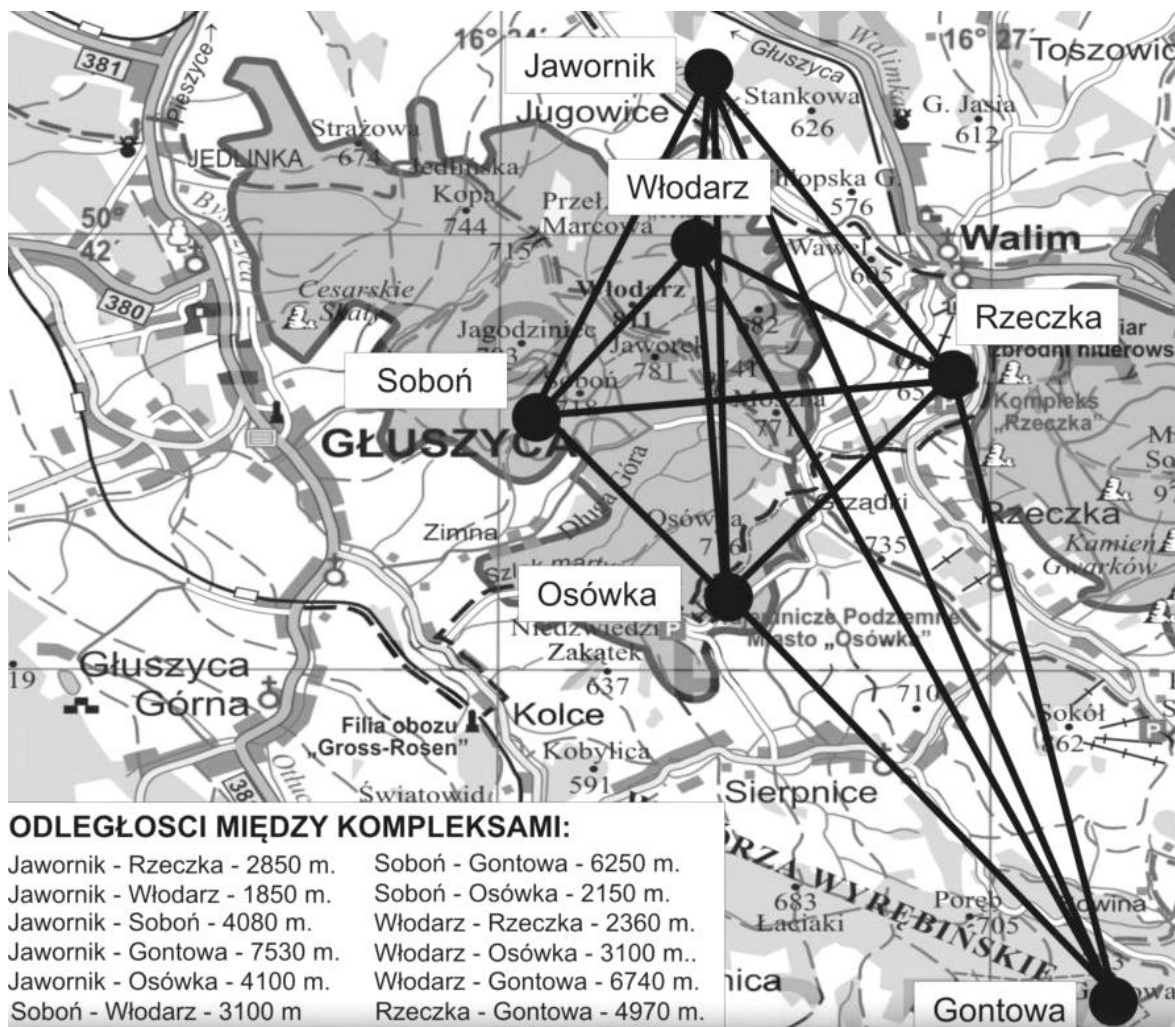
Na polské straně vyznačit turistickou trasu po stezkách vhodných pro pěší a zároveň cyklistický pohyb, v co nejpřímějším směru na Osówku.

Odůvodnění opatření:

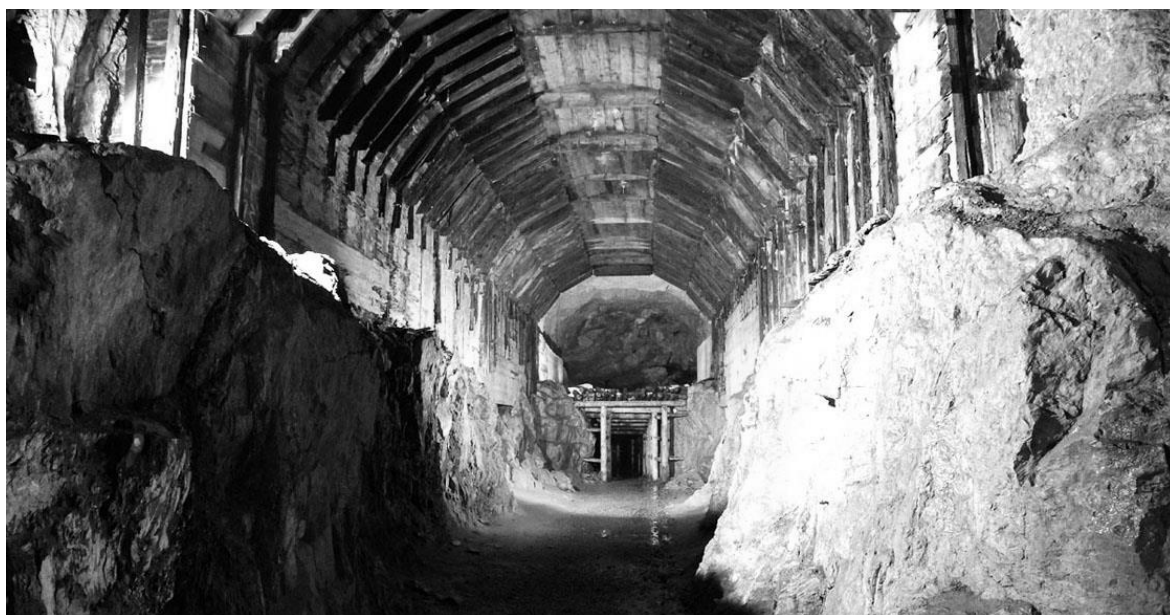
Jen cca 8 km od státní hranice v Janovičkách se na okraji polské Chráněné krajinné oblasti Soví hory (Park Krajobrazowy Gór Sowich) nachází jedno z několika podzemních měst, budovaných v letech 1943 až 1945 nacistickou třetí říší k dosud ne zcela objasněným účelům. Podzemní město Osówka je součástí rozsáhlého stavebního komplexu, budovaného nacisty pod krytonymem RIESE. Do stavebního komplexu RIESE patřila i další podzemní města vzdálená od Osówki jen několik kilometrů, například Rzecza, Włodarz, Soboń či Gontowa.

Podzemní města Osówka, Walim a Włodarz patří bezpochyby k jedněm z nejatraktivnějších a nejunikátnějších turistických cílů na polské straně Broumovska, jen několik kilometrů za státní hranicí. Podzemní město Osówka má plnohodnotnou českou mutaci webových stránek a jeho propagace se objevuje v některých českých turistických průvodcích. Dodnes však chybí prozrazení přímé pěší a cyklistické přeshraniční turistické trasy z Broumovska do Osówki, ačkoli se jedná o velmi dobře dostupný cíl výletů z Broumovska.

Popularizace a zlepšení přístupnosti podzemních měst v polských Sovích horách z české strany Broumova pro pěší turisty a cykloturisty představují významný potenciál pro podstatné rozšíření akčního rádiu českých návštěvníků Broumova, přesahujícího do přilehlého polského příhraničí.

Obr.: Mapa s vyznačením nacistických podzemních měst v polských Sovích horách. [Zdroj: www.poszukiawacza.pl]

Obr.: Jedna z hlavních důlních chodeb v komplexu podzemního města Osówka. [Zdroj: www.osowka.cz]

RA03f Česko-polská divočina Javoří hory / Góry Wałbrzyskie / Góry Sowie:
ráj horské pěší turistiky a cykloturistiky

RA03g Česko-polská divočina Broumovské stěny / Góry Stołowe: ráj pěší turistiky

Charakter opatření: U, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Meziměstí, Heřmánkovice, Broumov, Šonov, Božanov, Machov

Dotčení aktéři v území: Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Broumovsko, KČT, PTTK, CzechTourism

Odhad realizačních nákladů: RA03f: 250 000 Kč

RA03g: 250 000 Kč

(marketing: analogicky dle nákladů zimní mikrokampaně 2019 agentury CzechTourism na podporu českých turistických cílů v sousedních zemích, 15 km doznačení turistických cest = 50 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Obě česko-polské divočiny **systematicky rozvíjet, propagovat a interpretovat jako jednu společnou turistické destinace**, bez ohledu na státní hranici. Tím podstatně zvýšit absorpční kapacitu území a akční rádius a atraktivitu pro návštěvníky z obou stran státní hranice.

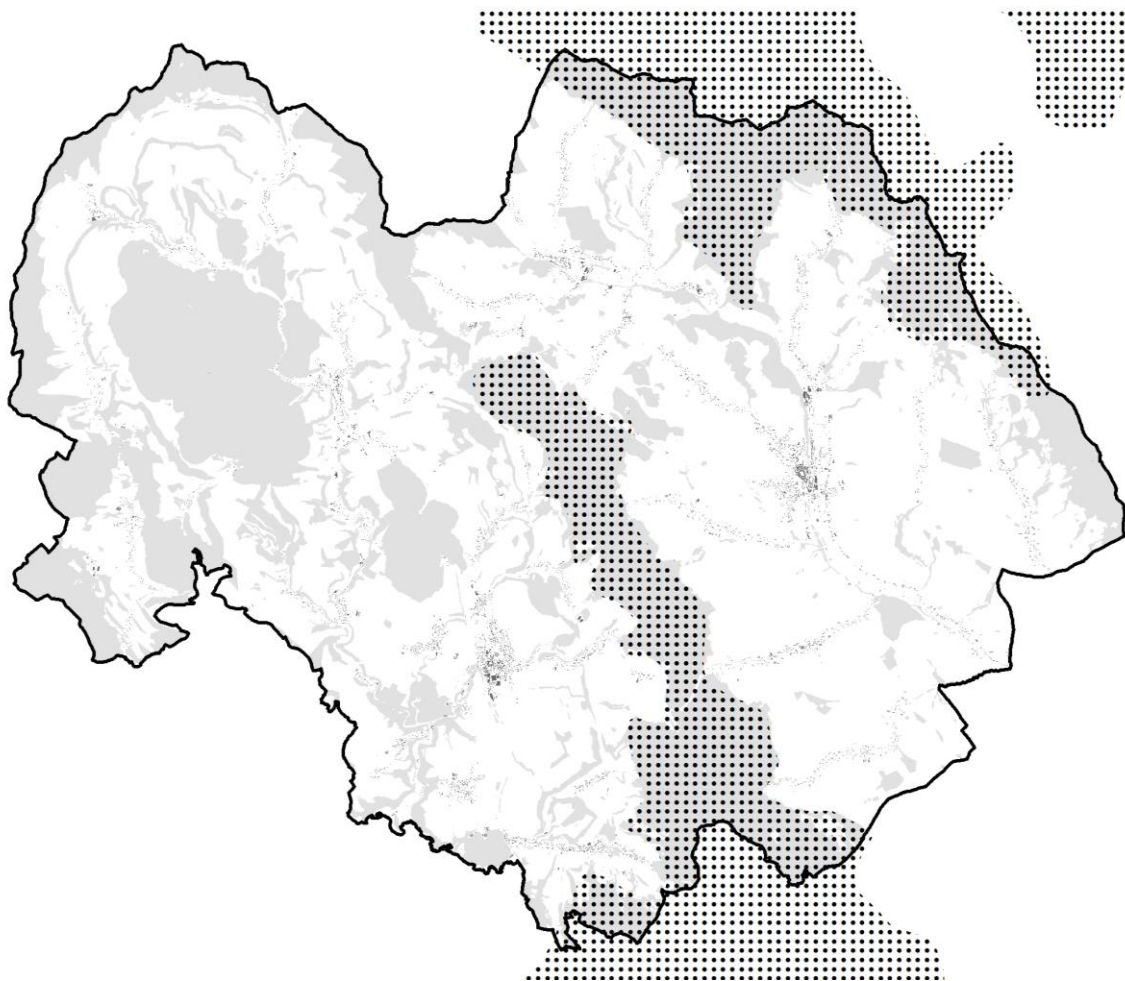
V celé oblasti českých Javořích hor a navazujícího polského příhraničí Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich a Parku Krajobrazowego Gór Sowich, resp. v celé oblasti Broumovských stěn a příhraniční oblasti Parku Narodowego Gór Stołowych, **na obou stranách hranice důsledně na rozcestích značit směry ke všem důležitým cílům vždy na opačné straně státní hranice**, a to včetně směrů a vzdáleností k sídlům a také k zastávkám veřejné hromadné dopravy (vlak, autobus, cyklobus). Cílem opatření je usnadnění plánování delších celodenních a vícedenních pochodů.

Zahušťovat značené turistické trasy napříč státní hranicí přes hřeben Javořích hor. Z každého údolního sídla na českém úpatí hor je vhodné vyznačit cestu na hřeben hor a pokračování dále do polských hor a sídel.

Vydávat přeshraniční turistické mapy v kvalitě turistických map KČT (podrobnost, seznam cílů a jejich česko-polský popis na rubové straně mapy) orientované tak, aby zobrazovaly významné cíle na obou stranách státní hranice, zejména v prostoru Javořích hor, Sovích hor, Broumovských stěn a Stolových hor.

Odůvodnění opatření:

České Javoří hory prorůstají plynule do příhraničních Gór Wałbrzyskich, Gór Kamiennych a Gór Sowich na polské straně hranice, stejně jako české Broumovské stěny plynule přecházejí do polských Gór Stołowych. Administrativní hranice obou států jsou tu setřené divokou přírodou a horskou krajinou. Pohyb přes hranice je pro pěšáky i cyklisty volný, výlety po horách se tak nemusí nijak omezovat státní hranicí. Zásadním potenciálem pro rozptyl návštěvníků Broumovska v prostoru jsou tak zejména polské příhraniční hory, plošnou rozlohou několikanásobně větší, než česká polovina úzkého hřbetu Javořích hor a úzký pás Broumovských stěn. Je proto žádoucí propagovat a interpretovat přeshraniční hory jako jednu společnou turistickou destinaci a tomu přizpůsobit jednak značení turistických tras pro pěší i cyklistickou turistiku v terénu na obou stranách státní hranice, ale i turistické mapy a průvodce.

Obr.: Schéma česko-polské divočiny. [Zdroj: vlastní kresba]

RA03h Hlavní východiště do Javořích hor: Broumov

RA03i Hlavní východiště do Javořích hor: Meziměstí

Charakter opatření: U, S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Broumov, Meziměstí

Nositelé opatření: města Broumov a Meziměstí, Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Broumovsko, KČT

Odhad realizačních nákladů: RA03h: 2 700 000 Kč
 RA03i: 2 700 000 Kč
 (parkoviště pro 50 stání = 1 000 m² (2 500 Kč za 1 m²) = 2 500 000 Kč, proznačení 200 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Jako hlavní nástupní místa a východiště návštěvníků do Javořích hor propagovat a systematicky rozvíjet a vybavovat obě města v údolí pod horami: Broumov a Meziměstí.

Zajistit **navigaci návštěvníků Javořích hor a proznačení turistických tras pro pěší i cykloturisty** do Javořích hor od železničních stanic a autobusových terminálů, od všech autobusových zastávek veřejné dopravy a také od všech odstavných návštěvnických parkovišť v obou městech.

Doplnit značení směrů pěších i cyklistických turistických tras na **cíle na polské straně Javořích hor a v navazujícím polském pohraničí.**

V obou městech pod Javořimi horami, v Broumově i Meziměstí, **prověřit rozšíření kapacity odstavných návštěvnických parkovišť nad rámec parkovišť navržených v rámci opatření [HB02h] a [HB02f]**, jejichž

kapacita je navržena primárně pro návštěvníky Adršpaško-teplických skal a pro návštěvníky daných měst. Pro návštěvníky Javořích hor je vhodné počítat s kapacitou **dalších alespoň 50 parkovacích stání**.

Odůvodnění opatření:

Pro všechny turistické cíle v CHKO Broumovsko platí shodné východiště. Výlet do krajiny má být výletem pěšky nebo na kole, s batohem na zádech a svačinou s sebou. Atraktivní cíle na Broumovsku, ty nejhodnotnější části krajiny, místa výhledů a dalekých rozhledů, mají být dosažitelné kratšími či delšími výšlapy či vyjíždkami na kole od vlaku, autobusu nebo záchytného parkoviště.

Návštěva atraktivních cílů na Broumovsku má být zaslouženou odměnou za fyzický výkon, nikoli konzumním artiklem pro široké masy. Je proto žádoucí podporovat přístupnost všech cílů na Broumovsku primárně vlakem a veřejnou autobusovou dopravou a pokud autem, tak od hlavních odstavných návštěvnických parkovišť umístěných ve městech, která parkující i projíždějící automobily dobře absorbují, na rozdíl od malebných podhorských vesniček s úzkými uličkami a drobnou zástavbou.

Také přístup do Javořích hor a navazujících polských příhraničních hor je s ohledem na výše uvedené žádoucí podporovat **primárně z měst pod horami**, tedy z Broumova a z Meziměstí. Obě města jsou obsloužena taktovou vlakovou dopravou z vnitrozemí Čech, stejně jako autobusovými linkami veřejné hromadné dopravy. V obou městech jsou již dnes parkoviště pro automobily návštěvníků Broumovska, jejichž kapacitu tato územní studie navrhuje podstatně navýšit. Návštěvnická parkoviště je rovněž navrženo doplnit o potřebnou turistickou infrastrukturu, včetně například půjčoven jízdních kol.

Z Broumova i z Meziměstí je to až na hřeben Javořích hor, na česko-polskou hranici, 8 km. To odpovídá půl hodinové vyjízdce na horském kole, anebo dvouhodinového pohodového pěšímu výšlapu. Vzdálenosti, které jsou zcela běžně součástí celodenních výletů po horách.

RA03j Doplnkové východiště do Javořích hor: Šonov – střed obce

RA03k Doplnkové východiště do Javořích hor: Heřmánkovice – střed obce

RA03l Doplnkové východiště do Javořích hor: Ruprechtice – střed sídla

Charakter opatření: U, S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Šonov, Heřmánkovice, Meziměstí

Nositelé opatření: dotčené obce, Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Broumovsko, KČT

Odhad realizačních nákladů: RA03j: 1 500 000 Kč
RA03k: 1 500 000 Kč
RA03l: 1 500 000 Kč
(parkoviště pro 20 stání, plocha 20 x 20 m, tj. 400 m² (2 500 Kč za 1 m²) = 1 000 000 Kč, odpadkové koše, WC, stojany na kola, přístřešek 200 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Jako nástupní místa a východiště doplňující obě hlavní východiště do Javořích hor v Broumově a Meziměstí, vysunutá blíže k úpatí hor, propagovat a systematicky rozvíjet a vybavovat středy/centra/návsi těchto vesnic/sídel na úpatí Javořích hor: Šonov, Heřmánkovice, Ruprechtice.

Ve středech dotčených vesnic/sídel podporovat **rozvoj doplňkových služeb pro návštěvníky Javořích hor**, typicky hospoda/restaurace nebo občerstvení, obchod, hygienické zázemí, posezení kryté proti povětrnosti. Východiště vždy vybavit také odpadkovými koši na tříděný odpad a bezpečnými stojany na jízdní kola krytými proti povětrnosti.

Zajistit **navigaci návštěvníků Javořích hor a proznačení turistických tras pro pěší i cykloturisty** do Javořích hor od středů všech dotčených vesnic, resp. sídel a od autobusových zastávek veřejné dopravy a od návštěvnických parkovišť. Doplnit značení směrů pěších i cyklistických turistických tras na **cíle na polské straně Javořích hor a v navazujícím polském pohraničí.**

Zajistit přiměřenou kapacitu parkovacích stání pro návštěvníky Javořích hor ve středech obcí, v přímé návaznosti na doprovodnou infrastrukturu pro turisty a autobusovou zastávku, s kapacitou v řádu maximálně nízkých desítek míst (maximálně 15 až 20 stání, podle konkrétních místních prostorových podmínek).

Parkoviště pro automobily přitom chápat jako výhradně doplňkovou infrastrukturu výchozích míst do Javořích hor, primárně propagovat dostupnost doplňkových východišť veřejnou autobusovou dopravou.

Odůvodnění opatření:

Středy obcí Šonov a Heřmánkovice a sídla Ruprechtice jsou dobře dopravně dostupné, jsou obsloužené (ve všední dny) autobusovými spoji veřejné hromadné dopravy z Broumova, resp. Meziměstí, disponují každý i omezenými možnostmi parkování automobilů a plošnými rezervami pro případné mírné navýšení parkovacích kapacit. Centrální části obcí/sídel disponují již dnes omezenou nabídkou základního občanského vybavení, ale především disponují prostorovým potenciálem pro jeho přiměřenou intenzifikaci, zejména co se týká obchodu s potravinami, hospody či ubytovacích služeb.

Autobusová doprava do středů obcí/sídel již dnes zajíždí, navržená sezónně zvýšená frekvence autobusových spojů [viz opatření RA03o↓] nepředstavuje žádné riziko závleku nové dopravy do středu obcí/sídel.

Ve středu Heřmánkovic je již dnes upravená plocha k bezplatnému parkování cca 10 osobních vozidel, která slouží již dnes pro nástup ke střední části Javořích hor a je tedy vhodné tuto existující infrastrukturu využít.

RA03m Vedlejší východiště do Javořích hor: Janovičky – celnice

<i>Charakter opatření:</i>	U, S, O
<i>Územní průrůmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Heřmánkovice
<i>Nositelé opatření:</i>	obec Heřmánkovice, Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Broumovsko, KČT
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	500 000 Kč (odpadkové koše, WC, stojany na kola, přístřešek)

Podrobná specifikace opatření:

Stabilizovat stávající parkoviště Janovičky – celnice, u rozcestníku cyklistických tras a nenavýšovat jeho kapacitu.

Zajistit vybavení parkoviště **posezením** krytým proti povětrnosti, **odpadkovými koši** na tříděný odpad a doplnit **hygienické zázemí**.

Parkoviště vybavit **bezpečnými stojany na jízdní kola krytými proti povětrnosti**, které umožní méně zdatným cykloturistům odstavení kol pod Javořimi horami a pokračování dále do hor pěšky.

Doplnit značení směrů pěších i cyklistických turistických tras na **cíle na polské straně Javořích hor a v navazujícím polském pohraničí**.

Odůvodnění opatření:

Existující kapacitní parkoviště (cca 60 stání pro osobní automobily) na rozcestí cykloturistických tras na jižním okraji Janoviček. Velmi výhodně umístěné parkoviště přímo na úpatí hřebene Javořích hor, jen cca 1,5 km pod hřebenem a státní hranicí, přístupné po kapacitně vyhovující silnici II. třídy II/303, bez nutnosti průjezdu obytnou a rekreační zástavbou Janoviček. Plocha parkoviště umožňuje i otáčení autobusů.

Poloha i kapacita parkoviště je potvrzena, nicméně není doporučeno jeho kapacitu navyšovat. Vzhledem k poloze parkoviště v Janovičkách v izolované poloze mimo zástavbu není žádoucí parkoviště vybavit plnohodnotným zázemím (občerstvení, obchod apod.), proto je doporučeno upřednostňovat doplňková nástupní místa v centrech obcí/sídel Šonov, Heřmánkovice, Ruprechtice.

RA03n Vedlejší východiště do Javořích hor: Ruprechtice – točka autobusu

<i>Charakter opatření:</i>	U, S, O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Meziměstí
<i>Nositelé opatření:</i>	město Meziměstí, Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Broumovsko, KČT
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	1 200 000 Kč (parkoviště pro 20 stání, plocha 20 x 20 m, tj. 400 m ² (2 500 Kč za 1 m ²), posezení, odpadkové koše, hygienické zázemí: 130 000 Kč, stojany na jízdní kola: 50 000 Kč, proznačení přístupu do Javořích hor: 20 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

V návaznosti na točku autobusu v severní části Ruprechtic umístit bezplatné parkoviště pro automobily návštěvníků Javořích hor, s kapacitou 20 stání. Nahradit tím stávající parkoviště nevhodně umístěné na severním konci zástavby Ruprechtic, na hranici lesa.

Zajistit vybavení parkoviště **posezením** krytým proti povětrnosti, **odpadkovými koši** na tříděný odpad a doplnit **hygienické zázemí**.

Parkoviště vybavit **bezpečnými stojany na jízdní kola krytými proti povětrnosti**, které umožní méně zdatným cykloturistům odstavení kol pod Javořími horami a pokračování dále do hor pěšky.

Hlavní přístup na Ruprechtický Špičák nově proznačit po polní cestě podél remízu od točky autobusu na severovýchod.

Doplnit značení směrů pěších i cyklistických turistických tras na **cíle na polské straně Javořích hor a v navazujícím polském pohraničí**.

Odůvodnění opatření:

Ruprechtický Špičák, nejvyšší vrchol české strany Javořích hor, vybavený navíc rozhlednou, je nejvyhledávanějším turistickým cílem Javořích hor. Spolu s existujícím parkovištěm v Janovičkách se jedná o výjimku potvrzující pravidlo, že přístup návštěvníků k přírodním turistickým cílům na území CHKO Broumovsko nemá být nijak zásadně usnadňován. Důvodem je vysoká atraktivita turistického cíle a mimořádná fyzická náročnost výstupu do prudkého svahu na vrchol Ruprechtického Špičáku.

V současné době slouží jako hlavní přístup na Ruprechtický Špičák parkoviště s kapacitou cca 10 stání umístěné na severním okraji Ruprechtic, na úplné hranici lesa. Toto parkoviště je vhodné odsunout dále od okraje lesa hlouběji do zástavby Ruprechtic. Nabízí se využití existující točky autobusu v severní části zástavby Ruprechtic, od které vede přes pole stávající úvozová cesta přímo k hlavní cestě stoupající lesem na vrchol Ruprechtického Špičáku.

Přínosem přesunutí parkoviště k točce autobusu je jednak integrace automobilového a autobusového přístupu na Ruprechtický Špičák a vybavení takto utvořeného společného nástupního místa turistickou infrastrukturou a dále odsunutí parkoviště dále od okraje lesa.

RA03o Sezónní obsluha doplňkových a vedlejších východišť do Javořích hor veřejnou autobusovou dopravou

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Broumov, Šonov, Heřmánkovice, Meziměstí
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce, Královéhradecký kraj, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Zajištění obsluhy autobusových zastávek Šonov, Obecní úřad, Heřmánkovice, Janovičky, celnice, Heřmánkovice, Obecní úřad a Meziměstí, Ruprechtice, točna, veřejnou autobusovou dopravou z Broumova,

železniční stanice, resp. z Meziměstí, železniční stanice, s návazností od Náchoda a Hradce Králové, a to alespoň v rozsahu

- 2 spoje ráno/dopoledne mezi 8. a 10. hodinou
- 2 spoje odpoledne/večer mezi 16. a 18. hodinou

po celou hlavní turistickou sezónu (1. 4. – 31. 10.) o všech víkendech a českých a polských státních svátcích (včetně případných přidružených všedních dnech prodloužených víkendů) a po celé letní školní prázdniny pak každý den.

Umožnit přepravu jízdních kol těmito vybranými ranními a odpoledními spoji.

Obr.: Běžný autobusový spoj Pražské integrované dopravy umožňující v případě potřeby přepravu jízdních kol.
[Foto: acz, zdroj: www.auto.cz]

Odůvodnění opatření:

Současná úroveň obsluhy potenciálních doplňkových i vedlejších východišť do Javořích hor veřejnou autobusovou dopravou je z pohledu turistického provozu v některých případech nevyhovující. Například autobusová zastávka Šonov, Obecní úřad je dnes obslužená výhradně ve všední dny, a to v časech nevyhovujících turistickému provozu, jízdní řád autobusů je primárně přizpůsoben cestám do práce a z práce a časům školního vyučování. Autobusová zastávka Janovičky je obslužená v letní a zimní turistické sezóně, avšak rovněž v turisticky ne zcela vyhovujících časech.

Přeprava jízdních kol je s výhodou možná i zcela běžnými autobusovými spoji, buď ve vyhrazeném vnitřním prostoru (kapacita většinou 3-5 jízdních kol), nebo na jednoduchém nosiči na zadní straně autobusu (kapacita 5 jízdních kol). Zvláště v případech, kdy se nepředpokládá masový zájem o přepravu jízdních kol, je možné je přepravovat i běžnými autobusovými spoji a nemusí se nutně jednat o cyklobus s přívěsem na jízdní kola.

RA03p Sezónní cyklobus Police nad Metují – Machov – Karłów

Charakter opatření:	O
Územní průmět opatření:	ano
Dotčené obce:	Police nad Metují, Machov
Nositelé opatření:	dotčené obce, Společnost pro destinační management Broumovska
Odhad realizačních nákladů:	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Zavedení sezónního cyklobusu v trase Police nad Metují – Machov – Karlów, s využitím nově zřízeného hraničního přechodu Machovská Lhota / Ostra Góra, jako příspěvek ke zlepšení přístupnosti polských Gór Stołowych pro české návštěvníky ekologicky šetrnou veřejnou hromadnou dopravou.

Preferovat ekologicky šetrné dopravní prostředky, v případě elektrobusů pamatovat na vytvoření podmínek pro umístění nabíjecích stanic v konečných stanicích.

Odůvodnění opatření:

Opatření ke zvýše vzájemné integrace českých skalních měst a polských stolových hor a ke zvýšení atraktivity Police nad Metují jako centra cestovního ruchu a jako významného turistického východiště na Ostaš a do Broumovských stěn. Police nad Metují by se v případě zřízení cyklobusu do Karlówa mohla stát turistickým východištěm do polských Gór Stołowych. Návštěvník přijíždějící na Broumovsko z českého vnitrozemí by zaparkoval, anebo se ubytoval v Polici nad Metují, využil všechny možnosti města a do polských stolových hor by cestoval cyklobusem, bez starosti o svůj automobil, bez starosti s parkováním na polské straně státní hranice.

RA04 Cyklistická rekreační krajina Broumovské roklinky

<i>Charakter opatření:</i>	P, U
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Meziměstí, Hynčice, Heřmánkovice, Hejtmánkovice, Broumov, Šonov, Otovice, Božanov, Martínkovice, Křinice, Jetřichov
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	4 000 000 Kč / 1 km (novostavba cyklostezek, jednotková cena za 1 km odvozená z realizací)

Podrobná specifikace opatření:

Broumovská roklinka pro rekreační cyklisty: nenáročné cyklovýlety v otevřené, přehledné, mírně zvlněné magické podhorské krajině kolem Broumova.

Zahuštění cestní sítě v otevřené zemědělské krajině Broumovské kotliny. Víceúčelové veřejně přístupné cesty pro bezpečný pěší a cyklistický pohyb, v kombinaci s funkcí zpřístupnění přilehlých zemědělských pozemků.

Preferovat **obnovu zaniklých historických cest**, doložených prokazatelně v historických mapách (např. II. vojenské mapování nebo mapy Stablního katastru) a často dodnes katastrovaných v katastrálních mapách.

Nové cesty **trasovat přednostně v souběhu s vodními toky**, včetně občasných vodotečí.

Trasami nových cest **účelně členit dnes příliš velké hlavní půdní bloky zemědělské půdy**. Velkost hlavního půdního bloku nemá být větší než 30 ha.

Všechny obnovení historické i nové cesty opatřit alespoň jednostranným stromořadím na té straně cesty, na které stromořadí v létě poskytne cestě stín. Podél významnějších cest vysazovat aleje.

Konkrétní návrhy na obnovu historických cest, resp. na založení zcela nových cest, obsažené v této územní studii, považovat za doporučené minimum k dalšímu prověření.

Odůvodnění opatření:

Broumovská kotlina má s ohledem na svou jen mírně zvlněnou topografii mimořádně příznivé podmínky pro nenáročnou cykloturistiku, pro různě dlouhé rodinné vyjíždky a výlety na kole kolem Broumova, po okolních lánových vesnicích, kostelech broumovské skupiny, stacích broumovského typu a dalších atraktivitách. Krajina je otevřená a přehledná, s dalekými výhledy na panoramata Broumovských stěn i hraničních Javořích hor.

Zásadním limitem intenzivnějšího rozvoje rekreační cyklistiky kolem Broumova je dominance radiálního uspořádání silnic a cest, které vybíhají hvězdicově z Broumova údolími potoků k úpatí Broumovských stěn a Javořích hor a které tvoří osy zástavby lánových vsí. Krajina mezi jednotlivými lánovými vesnicemi je zpravidla scelená do velkých bloků převážně orné půdy, obtížně napříč prostupných. Krajina Broumovské roklinky tak

dnes není uzpůsobená okružním výletům kolem dokola Broumova, spíše jen radiálním výletům s návratem stejnou cestou zpět.

Zahuštění cestní sítě by bylo přínosné nejen pro zásadní zlepšení podmínek rekreačního využití celé Broumovské kotliny, ale také pro načlenění dnes velkých hlavních půdních bloků a s tím související lepší protierozní ochrana zemědělské půdy a zlepšení podmínek zpřístupnění zemědělských pozemků pro zemědělskou techniku.

RA05 Zlepšení přístupnosti venkovské krajiny Broumova železnicí

RA05a Obnova železniční trati Otovice – Tłumaczów

Charakter opatření: S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Otovice, Tłumaczów

Nositelé opatření: Královéhradecký kraj, Województwo dolnośląskie, SŽDC, s.o., České dráhy, Polskie Koleje Państwowe S.A., Společnost pro destinační management Broumova, DSO Broumovsko

Odhad realizačních nákladů: 160 000 000 Kč
(na území ČR a PL trať 2+2 km, odhad ceny dle cenových normativů SFDI 40 mil. Kč/km)

Podrobná specifikace opatření:

Obnova zrušené železniční trati mezi obcemi Otovice (CZ) a Tłumaczów (PL) a navazující úpravy existujících, ale dlouhodobě neprovozovaných úseků železniční trati Broumov – Otovice na české straně a Tłumaczów – Ścinawka Średnia na polské straně, a následné **obnovení osobní železniční dopravy** v relaci Broumov – Ścinawka Średnia – Kłodzko.

Zajištění **základního infrastrukturního předpokladu rozvoje udržitelné hromadné osobní dopravy** v aglomeraci Wałbrzych – Meziměstí – Broumov – Kłodzko.

Současná dráha mezi Ścinawkou Średniou a nákladištěm Tłumaczów má statut vlečky. V případě potřeby na jízdy vlaků osobní dopravy je třeba zajistit, aby po dráze mohly být provozovány vlaky osobní dopravy.

Realizace železničního spojení Broumova s Tłumaczówem znamená rovněž **vznik hraničního přechodu**. Dojde ke styku dvou zahraničních drah – české a polské. Z tohoto důvodu bude nutné stanovit místo styku drah a další provozní ujednání. Výstupem bude smluvní dokument české a polské strany ve formě „Místního pohraničního ujednání“ (MPU) o spolupráci provozovatelů drah v přeshraničním provozu.

Odůvodnění opatření:

Navržena je obnova železniční trati v úseku Otovice (CZ) – Tłumaczów (PL), čímž dojde k propojení v současné době nezávislých železničních tratí Meziměstí – Otovice zastávka na českém území a Tłumaczów – Ścinawka Średnia na polském území.

Mezistátní doprava mezi Broumovem a Ścinawkou Średniou byla ukončena v roce 1953 a od té doby byla v provozu pouze část trati na polském území umožňující odvoz štěrku z lomu u Tłumaczowa. I na této části trati byl však provoz v roce 1980 ukončen a koleje byly postupně sesazeny. Dochovalo se pouze drážní těleso či některé stavby (mosty, železniční přejezdy atp.). Na české straně železnice bylo demontován úsek cca 1,7 km kolejí v úseku mezi zastávkou Otovice a česko–polskou státní hranicí.

Železniční svršek na české i polské straně byl snesen, ale těleso trati je dosud zachováno v původní podobě a není zastavěno. Nutnou podmínkou pro zajištění dopravy mezi Českou republikou a Polskem je dále dobudování chybějícího úseku trati na polské straně mezi státní hranicí CZ/PL a nákladištěm Tłumaczów.

Obnova zrušené železniční trati Otovice – Tłumaczów je primárně navržena s cílem vytvořit podmínky pro zlepšení dopravních služeb a pro integraci území po obou stranách státní hranice. Čistě z pohledu cestovního ruchu má obnova železniční trati potenciál pro turistickou integraci Broumova s polských kladským příhraničím a pro zpřístupnění turistických cílů a atraktivit na obou stranách hranice dopravou šetrnou k životnímu prostředí. Broumovsko a jeho krajina se stane dostupnější návštěvníkům z kladské části polského příhraničí, kladské příhraničí se naopak zpřístupní pro české návštěvníky Broumova. Zásadně se tak zvětší akční rádius turistiky šetrné k životnímu prostředí, nezávislé na cestování automobilem.

Organizace pravidelné přeshraniční osobní vlakové dopravy umožní pořádání přeshraničních výletů po obou stranách státní hranice.

RA05b Obnova železniční zastávky Otovice

RA05c Železniční zastávka Martínkovice

<i>Charakter opatření:</i>	S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Otovice
<i>Nositelé opatření:</i>	SŽDC, České dráhy, Královéhradecký kraj
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	RA05b: 20 000 000 Kč RA05c: 25 000 000 Kč (odhad dle informací o obdobném záměru z veřejně dostupného zdroje)

Podrobná specifikace opatření:

Obnova původní zrušené železniční zastávky Otovice a zřízení nové železniční zastávky Martínkovice na železniční trati Broumov – Otovice – Tlumaczów, jejíž obnovení, včetně pravidelného taktového provozu osobní vlakové dopravy, je navrženo [viz opatření RA05a↑].

Odůvodnění opatření:

V souvislosti s návrhem na obnovu železniční trati Otovice – Tlumaczów a na návrh na obnovu provozu osobní vlakové dopravy v relaci Broumov – Otovice – Tlumaczów – Kłodzko, je žádoucí také obnova původní zrušené železniční zastávky Otovice, přímo ve vazbě na střed obce Otovice a zřízení nové železniční zastávky Martínkovice, na křížení železniční trati se silnicí III/3027, která tvoří osu zastavby obce Martínkovice.

Obnovení provozu osobní dopravy na železniční trati mezi Broumovem a Kłodzkem s výhodou umožní obsluhu Otovic a Martínkovic, dvou obcí ležících v přímé vazbě na dnes nefunkční úsek železniční trati z Broumova do Kłodzka. Vedle významu pro každodenní dojížděku obyvatel Otovic a Martínkovic do Broumova či Meziměstí vlakem, má obnova železniční zastávky Otovice a zřízení nové železniční zastávky Martínkovice význam pro zvýšení atraktivity obou venkovských obcí, resp. částí jejich zastavěných území v docházkové či dojížděkové (na kole) vzdálenosti od železniční zastávky, pro cestovní ruch, konkrétně pro pobytovou turistiku, pro ubytování návštěvníků Broumovska. Přímá vazba ubytovacích zařízení na železnici je na Broumovsku klíčovým rozvojovým faktorem cestovního ruchu. Blízkost a dobrá dostupnost železnice s pravidelnou vlakovou dopravou motivuje ubytované návštěvníky Broumovska cestovat po Broumovsku i širším okolí právě vlakem, nebýt vázaní na vlastní automobil a nutnost hledání vhodných míst na zaparkování. Motivuje je realizovat cesty na své dovolené vlakem, a tedy maximálně ekologicky a šetrně k životnímu prostředí, přírodě i krajině.

Zlepšení obsluhy sídel s koncentrací ubytovacích zařízení železnicí může účinně přispět k zásadnímu snížení automobilového provozu návštěvníků Broumovska.

RA05d Přesun železniční zastávky Bohdašín do obce

<i>Charakter opatření:</i>	S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Teplíce nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	SŽDC, České dráhy, Královéhradecký kraj
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	30 000 000 Kč (odhad demolice stávající zastávky a odhad nákladů na novou zastávku dle informací o obdobném záměru z veřejně dostupného zdroje)

Podrobná specifikace opatření:

Přesun železniční zastávky Bohdašín, umístěné dnes mimo obec, ve volné krajině cca 1,5 km východně od obce, do polohy ve středu obce.

SŽDC, s.o., doporučuje posun železniční zastávky Bohdašín do místa k železničnímu přejezdu P5122 (do přímé východně od silnice III/3023) nebo k železničnímu přejezdu P5121 (do přímé severovýchodně od účelové komunikace). Oba způsoby jsou pravděpodobně realizovatelné na pozemcích SŽDC.

Odůvodnění opatření:

Vedle zlepšení obsluhy Bohdašína pro každodenní cesty (za prací, do školy) může přesunutí železniční zastávky z odloučené polohy mimo vlastní obec do jejího středu, do zastavby obce, přispět ke zvýšení atraktivity Bohdašína pro cestovní ruch, konkrétně pro rozvoj ubytovacích zařízení pro návštěvníky Broumovska.

Přímá vazba ubytovacích zařízení na železnici je na Broumovsku klíčovým rozvojovým faktorem cestovního ruchu. Blízkost a dobrá dostupnost železnice s pravidelnou vlakovou dopravou motivuje ubytované návštěvníky Broumovska cestovat po Broumovsku i širším okolí právě vlakem, nebytí vázaní na vlastní automobil a nutnost hledání vhodných míst na zaparkování. Motivuje je realizovat cesty na své dovolené vlakem, a tedy maximálně ekologicky a šetrně k životnímu prostředí, přírodě i krajině.

Zlepšení obsluhy sídel s koncentrací ubytovacích zařízení železnici může účinně přispět k zásadnímu snížení automobilového provozu návštěvníků Broumovska.

RA05e Přesun železniční zastávky Česká Metuje k obci

<i>Charakter opatření:</i>	S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Česká Metuje
<i>Nositelé opatření:</i>	SŽDC, České dráhy, Královéhradecký kraj
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	30 000 000 Kč (odhad demolice stávající zastávky a odhad nákladů na novou zastávku dle informací o obdobném záměru z veřejně dostupného zdroje)

Podrobná specifikace opatření:

Přesun železniční zastávky Česká Metuje, umístěné dnes mimo obec, ve volné krajině cca 800 m severně od obce, do polohy ve vazbě na střed obce.

Odůvodnění opatření:

Viz odůvodnění opatření RA05d ↑.

Přesun železniční zastávky Česká Metuje do polohy ve vazbě na obec je prověřován v právě zpracovávané studii proveditelnosti železničního spojení Hradec Králové – Trutnov – Broumov (zadavatel: SŽDC, s.o.).

SŽDC, s.o., dle svého vyjádření ke konceptu této územní studie, souhlasí s obecným přístupem (přibližování zastávky blíže zastavbě). V případě České Metuje je ovšem situace poměrně problematická, protože žádná poloha není optimální. Současná poloha je lokalizována v blízkosti výchozího bodu turistické trasy na Ostaš, v přímé a prakticky ve vodorovné. Poloha blíže obci (nejspíše v blízkosti železničního přejezdu P5118) je komplikovanější v tom, že se nachází v oblouku o poloměru menším než 300 m (složený oblouk R = 280/293/255 m) s převýšením 96 mm a ve stoupání 15,60 %. Odborem traťového hospodářství GŘ SŽDC by byla pravděpodobně povolena pouze výška nástupiště 380 mm. Problematická je rovněž kvalita (povrch) přístupové polní cesty, která navíc není v majetku SŽDC.

RA05f Přesun železniční zastávky Broumov – Olivětín

<i>Charakter opatření:</i>	S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Broumov
<i>Nositelé opatření:</i>	SŽDC, České dráhy, Královéhradecký kraj
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	30 000 000 Kč (odhad demolice stávající zastávky a odhad nákladů na novou zastávku dle informací o obdobném záměru z veřejně dostupného zdroje)

Podrobná specifikace opatření:

Přesun železniční zastávky Broumov – Olivětín do prostoru ke křižovatce ulic Alšova / Horská / Soukenická / Osvobození.

Odůvodnění opatření:

Vytvoření přímé návaznosti na přestupu mezi vlaky a autobusy (zastávka Broumov – Olivětín, hostinec). Opatření doplněno na podnět Odboru dopravy a silničního hospodářství Krajského úřadu Královéhradeckého kraje uplatněný v rámci konzultace konceptu této územní studie.

RA05g Přeprava jízdních kol a koloběžek ve všech vlacích na Broumovsku

Charakter opatření:

O

Územní průmět opatření:

ne

Dotčené obce:

celé řešené území

Nositelé opatření:

České dráhy, Královéhradecký kraj

Odhad realizačních nákladů:

bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Umožnění přepravy jízdních kol a koloběžek na lidský pohon ve všech vlacích a vlakových spojích na železničních tratích na Broumovsku.

Odůvodnění opatření:

Možnost přepravy jízdních kol a koloběžek na lidský pohon ve všech vlacích na Broumovsku má maximálně motivovat návštěvníky Broumovska realizovat cesty v rámci svého pobytu/dovolené na Broumovsku přednostně vlakem a nevázat se místo zaparkování automobilu.

Možnost přepravy jízdních kol a koloběžek na lidský pohon ve všech vlacích na Broumovsku má přispět atraktivitě celého Broumovska pro cykloturistiku. Cyklovýlety na delší vzdálenosti nebo náročnějším terénem je možné kombinovat s částí cesty vlakem.

RA06 Rozvoj základních služeb cestovního ruchu ve venkovských sídlech v přímé vazbě na železniční zastávky

Charakter opatření:

P, U

Územní průmět opatření:

ano

Dotčené obce:

Teplice nad Metují, Jívka, Česká Metuje, Žďár nad Metují, Meziměstí, Hynčice, Broumov, Martínkovice, Otovice

Nositelé opatření:

dotčené obce, DSO Broumovsko, DSO Policka, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů:

odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Vytvářet v území podmínky pro rozvoj menších ubytovacích zařízení, zařízení veřejného stravování a případně i dalších zařízení základních služeb cestovního ruchu (půjčovny jízdních kol a sportovního vybavení, obchod s potravinami atp.) ve venkovských sídlech v přímé vazbě na železnici, v přiměřené péři docházce od železniční zastávky: Otovice (jádro a západní část), Martínkovice (jádro a východní část), Olivětín, Hynčice, Ruprechtice (jižní část), Bohdašín, Janovice, Dědov, Česká Metuje, Žďár nad Metují.

V územních plánech příslušných obcí nastavit regulativy plošného a prostorového uspořádání tak, aby umožnily rozvoj ubytovacích a stravovacích zařízení a případných dalších základních služeb cestovního ruchu ve vybraných územích venkovských sídel, a to s respektem k historické urbanistické struktuře sídel a k měřítku jejich zástavby.

Při rozvoji zařízení cestovního ruchu pečlivě vážit kapacitu navrhovaných ubytovacích zařízení ve vztahu k sociální udržitelnosti turistického zatížení dotčených sídel.

Odůvodnění opatření:

Pokud ve venkovských obcích rozvíjet ubytovací a stravovací služby, včetně případných návazných služeb pro turisty, pak přednostně v přiměřené dostupnosti železničních zastávek obslužených pravidelnou taktovou vlakovou dopravou. Tak, aby návštěvníci ubytovacích zařízení mohli profitovat z blízkosti vlaku a mohli jej upřednostnit pro své cestování po Broumovsku a blízkém okolí před použitím vlastního automobilu.

Rozvoj ubytovacích, stravovacích a dalších základních služeb cestovního ruchu je potenciálem pro oživení prostředí venkovských obcí.

Opatření k dosažení cíle B [RB]

Vůbec nejvyšší absorpční kapacitu pro rozptyl návštěvníků Broumovska mají města: Broumov, Meziměstí, Teplice nad Metují, Police nad Metují. Leží na kapacitnějších silnicích, města Broumov, Meziměstí, Teplice nad Metují jsou navíc vzájemně propojena železnicí a jsou tak i přímo obslužena pravidelnou taktovou vlakovou dopravou. Všechna města pak disponují dostatkem prostoru pro rozvoj parkovišť i nové zástavby.

Městská centra cestovního ruchu mají poskytovat **komplexní zázemí návštěvníkům Broumovska a mají obsahovat vše, co se nevejde anebo nehodí do křehké a zranitelné krajiny Broumovska.** Kapacitní ubytování, široké spektrum sportovního a kulturního vyžití, kongresové služby, ale také komplexní maloobchodní služby atp.

Všechna městská centra cestovního ruchu na Broumovsku leží na příjezdových trasách do Adršpašsko-teplických skal a jsou zároveň (s výjimkou Police nad Metují) přestupními uzly na vlaky směřující do skal. Mají tedy zásadní potenciál zachytit návštěvníky skalních měst a pozdrzet je ve městě před návštěvou skal, poskytnout zázemí při čekání na optimální čas návštěvy skal, zkrátit a zpříjemnit čekání na odjezd toho správného vlaku. Mají tak potenciál rozprostřít proudy návštěvníků Adršpašsko-teplických skal v čase.

Městská centra cestovního ruchu mají návštěvníkům Broumovska poskytnout široké spektrum možností trávení volného času za špatného počasí, nabídnout kvalitní a pestrý program alternativní k chození po krajině, když tomu počasí právě nepřeje.

Každé z městských center cestovního ruchu na Broumovsku má být v něčem jedinečné, zapamatovatelné a odlišitelné od ostatních měst, má se profilovat v jiném spektru služeb pro návštěvníky Broumovska. Návštěvníci Broumovska si každé z měst na Broumovsku mají spojovat s jinou symbolikou, s jiným tématem a jinou hlavní náplní. Smyslem je mimo jiné, aby se některé specifické a plošně, prostorově ale i provozně náročné služby pro návštěvníky netříštily mezi všemi městy, ale koncentrovaly se raději v jednom z nich a města je navzájem sdílela.

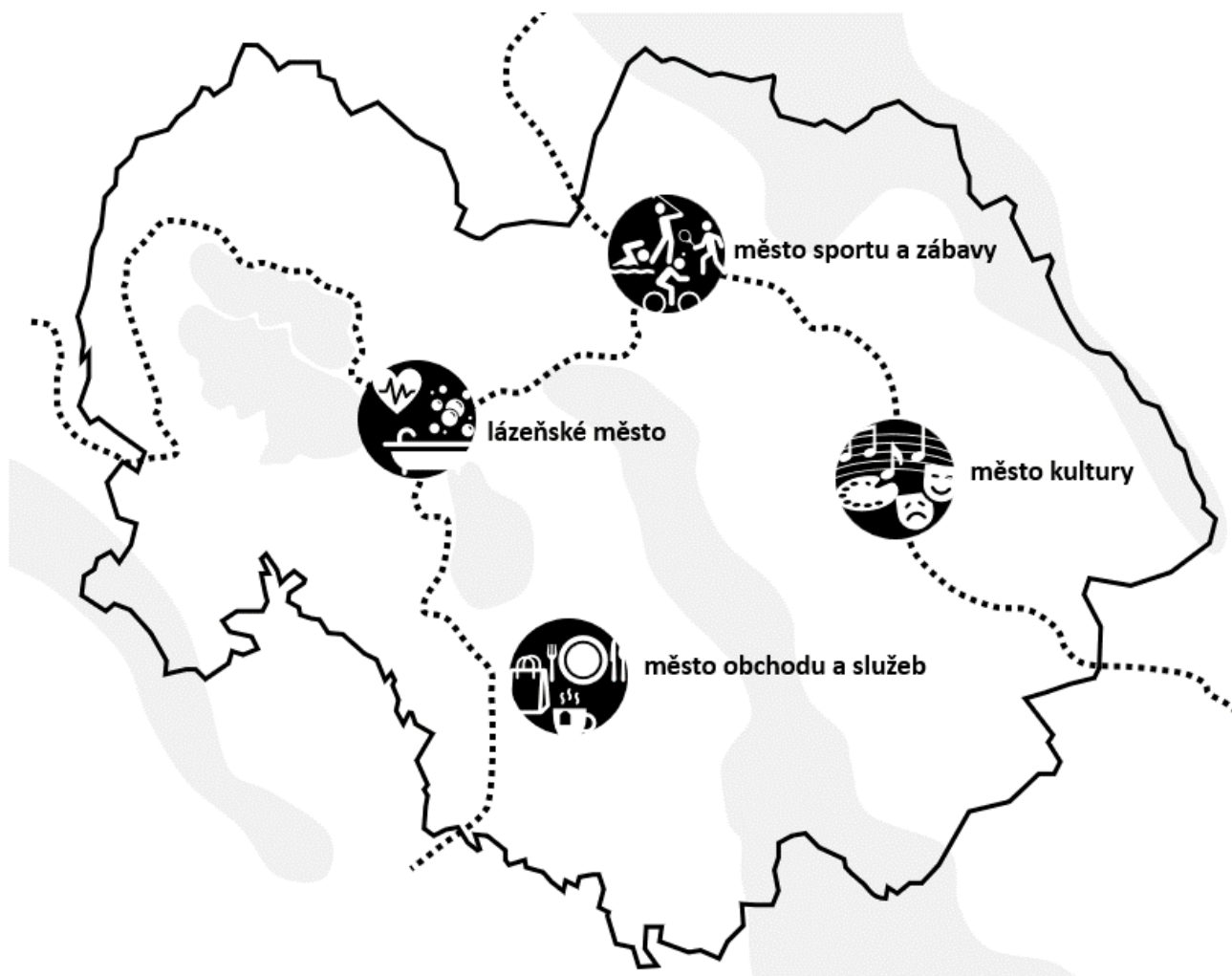
Tematické zaměření městských center cestovního ruchu je v neposlední řadě vhodným marketingovým nástrojem komunikace Broumovska. Každé město má své téma, toho se drží a systematicky ho rozvíjí. Prezентuje se jím navenek. Neznamená to přitom, že stejné funkce nemohou být dílčím způsobem zastoupené v ostatních městech.

Broumov se dlouhodobě rozvíjí jako **kulturní a duchovní centrum Broumovska**, s bohatou historií, reprezentovanou množstvím dochovaných kulturních památek a dalších kulturně historických hodnot. Není důvod na tom cokoli měnit, naopak je vhodná na pevných základech stavět a tradici dále systematicky rozvíjet.

Meziměstí je městem takřka neomezených možností, zejména díky svému vnitřnímu plošnému rozvojovému potenciálu. Meziměstí je schopné absorbovat veškeré plošně a prostorově náročné aktivity. V uplynulých letech je Meziměstí spojováno zejména s „fabrikou na zážitky“, Centrem Walzel, ale také s oblíbeným a vyhledávaným aquaparkem či moderním víceúčelovým sportovním areálem. Meziměstí se jednoznačně profiluje jako **město sportu a zábavy**, aktivního trávení volného času. Také na tomto základu je žádoucí dále stavět.

Teplice nad Metují jsou vstupní bránou do jedné z nejhodnotnějších krajin celého Broumovska, do Adršpašsko-teplických skal. Mají poskytovat bezprostřední zázemí návštěvníkům skal, ubytovat je, nabídnout jim kvalitní a pestrou gastronomii a veškerý další potřebný servis. Teplice nad Metují mají potenciál stát se atraktivním **lázeňským městem**, s živými promenádami, přecházejícími volně do zelených oáz lázeňských parků a okolní lázeňské krajiny.

Police nad Metují je prvním městem na Broumovsku při cestě z českého vnitrozemí. Má proto potenciál nabídnout návštěvníkům Broumovska kompletní spektrum obchodních a dalších komerčních služeb, umožnit jim nákup a vyřízení všeho potřebného před svým pobytem na Broumovsku. Již dnes se Police nad Metují profiluje jako dobře vybavené **město obchodu a služeb**.

RB01 Městské centrum cestovního ruchu Broumov: město kultury

RB01a Broumov: město kultury

Charakter opatření: P, U, S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Broumov

Nositelé opatření: Město Broumov, Společnost pro destinační management Broumovska, Královéhradecký kraj

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Posilovat roli města Broumova jako **kulturního pilíře Broumovska**, jako hlavního centra kulturního dění a duchovního života celého regionu.

Na území města cíleně rozvíjet **stavby a zařízení pro kulturu**, a zároveň vytvářet podmínky pro možná konání kulturních a společenských akcí pod širým nebem.

Důsledně **kultivovat veřejná prostranství a obnovovat a udržovat památkový fond města**, jako hlavní kulisu kulturního dění a duchovního života města i celého regionu.

Podporovat aktivity a činnosti podnětující **kulturní dění a kulturní a duchovní život** města i regionu.

Odůvodnění opatření:

Město Broumov bylo břevnovskými benediktiny založeno v kotlině pohraničního hvozdu mezi Broumovskými stěnami a Javořimi horami jako centrum duchovní a hospodářské správy regionu. Svou roli správního centra Broumovska si město Broumov zachovalo dodnes. Po útlumu průmyslu ve městě na konci 20. století se Broumov profiluje jako nejvýznamnější kulturní centrum Broumovska.

Střediskem kulturního dění a duchovního života Broumova je Broumovský klášter, založený v 1. polovině 14. století a do dnešní podoby kompletně ve vrcholně barokním architektonickém slohu přestavěný v 1. polovině 17. století Kryštofem a Kiliánem Ignácem Dientzenhoferovými. V roce 2014 prošel celý areál Broumovského kláštera kompletní revitalizací na **Vzdělávací a kulturní centrum Klášter Broumov**, které zde pořádá koncerty, hudebně-naučné večery, vědecké besedy, ScienceCafé, univerzitu třetího věku, divadelní představení, v Galerii Dům pak umělecké výstavy a řadu dalších kulturních akcí. Významnou součástí kostela je klášterní knihovna s více než 17 000 svazky knih. V klášteře je také uložena kopie vzácného Turínského plátna a své sbírky zde má **Muzeum Broumovska**.

V Broumově se dále nachází **městská knihovna, městské divadlo, Kulturní dům Střelnice, několik výstavních sál, kongresový sál**.

Kulturní úroveň města je posílena vysoce hodnotnou urbanistickou strukturou a architekturou historického jádra města, vyhlášeného jako **Městská památková zóna Broumov**.

RB01b Rozvoj komplexních služeb cestovního ruchu

Charakter opatření: P, U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Broumov

Nositelé opatření: Město Broumov, Královehradecký kraj, Společnost pro destinační management Broumovska, MAS Broumovsko+

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Využití velké absorpční kapacity města Broumova k rozvoji komplexních služeb cestovního ruchu, zejména pak těch, které jsou **náročné na plochu a prostor a jejichž umístění v krajině nebo ve venkovských sídlech není možné či vhodné**, zejména pak: kapacitní ubytovací zařízení, včetně ubytování vyššího standardu typu wellness hotel, konferenční centrum, kulturní zařízení, široké spektrum gastronomie, obchodu a komerčních služeb.

Rozvoj služeb cestovního ruchu směřovat přednostně do území v docházkové vzdálenosti centra města.

Odůvodnění opatření:

Město Broumov je populačně i plošně největší město celého Broumovska a má tak ze všech měst a obcí na Broumovsku největší absorpční kapacitu pro plošně, prostorově i provozně náročnější funkce a aktivity. Absorpční kapacitu pro umístění nových staveb a aktivit zvyšuje v případě Broumova i řada nevyužitých a prázdných staveb ve městě, včetně staveb v centru města.

Město je v rámci regionu dobře dopravně dostupné po silnici i po železnici, je významným přestupním uzlem mezi regionální autobusovou a železniční dopravou. Leží v jádru hodnotné krajiny Broumovska a je tak ideálním východištěm výletů do okolí, vlakem, pěšky, na kole i automobilem. Broumov má mimořádný potenciál poskytnout komplexní zázemí pro návštěvníky Broumovska, v oblasti ubytovacích a souvisejících služeb, gastronomie, obchodu, sportovního, kulturních a společenského využití.

RB01c Kultivace přestupního uzlu nádraží Broumov

<i>Charakter opatření:</i>	P, U, S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Broumov
<i>Nositelé opatření:</i>	Město Broumov, SŽDC
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	12 000 000 Kč (turistické informace, stravování/občerstvení, půjčovna jízdních kol a koloběžek)

Podrobná specifikace opatření:

Kultivace přestupního uzlu z automobilů a autobusů na vlak v prostoru nádraží Broumov. Vytvoření **reprezentativní vstupní brány do Broumovska z jihovýchodu, od Klodzka**.

Racionální **organizace dopravy v prostoru přednádraží**, zejména pak umístění kapacitního odstavného parkoviště pro osobní automobily a autobusy návštěvníků Adršpašsko-teplických skal (s přímým přestupem na vlak) i návštěvníků města [opatření HB02h]. Parkoviště u nádraží může s výhodou synergicky plnit funkci parkoviště P+R pro přestup z auta či autobusu na vlak a zároveň parkoviště P+G pro odstavení automobilů či autobusů návštěvníků města Broumova, s pokračováním pěšky do centra města (odlehčení centra města od parkujících automobilů a autobusů návštěvníků města).

Vybavení přestupního uzlu službami a programem pro návštěvníky Broumovska, včetně návštěvníků čekajících na vlak do Adršpašsko-teplických skal: turistické informace, stravování/občerstvení, služby půjčoven jízdních kol, koloběžek atp., obchody s regionálními produkty, ubytování.

Komplexní a vizuálně atraktivní **propagace turistických atraktivit** přímo na území města Broumov, včetně uvedení vzdálenosti od přestupního uzlu a obvyklé doby docházky k cíli.

Zlepšení kvality **veřejných prostranství tak, aby usnadnily orientaci návštěvníků Broumovska** a umožnily pohodlný a bezpečný přístup do historického jádra města. Vybavení veřejných prostranství přehledným a graficky atraktivním orientačním systémem.

Odůvodnění opatření:

V rámci této územní studie je Broumov navržen jako jedno z přestupních míst pro návštěvníky Adršpašsko-teplických skal z automobilů či autobusů na přímé vlaky směřující do skal [viz opatření HB02h↑]. Zvláště v hlavní/letní turistické sezóně tak lze předpokládat zvýšenou návštěvnost města právě návštěvníky Adršpašsko-teplických skal, přestupujícími na vlaky směřující do skalních měst. Je přitom žádoucí zachytit co nejvíce návštěvníků Adršpašsko-teplických skal, jakož i návštěvníků jiných turistických cílů na Broumovsku, kteří budou Broumovem projíždět, také v samotném Broumově. A nabídnout jim zde komplexní zázemí a kvalitní program pobytu, který pro ně bude motivací k setrvání v Broumově déle.

RB01d Kultivace pěšího přístupu z nádraží Broumov do historického jádra města

<i>Charakter opatření:</i>	P, U, S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Broumov
<i>Nositelé opatření:</i>	Město Broumov
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	20 000 000 Kč (revitalizace veřejných prostranství, doplnění mobiliáře, orientační systém)

Podrobná specifikace opatření:

Kultivace a zatraktivnění pěšího přístupu od nádraží v Broumově do historického jádra města. Vytvoření reprezentativního městského prostoru, optimálně se zapojením nábřeží říčky Stěnavy jako relaxační promenády až pod areál kláštera.

Přehledný, srozumitelný a graficky atraktivní **orientační systém** z nádraží do jádra města.

Přístup z nádraží do jádra města maximálně zatraktivnit, aby motivoval návštěvníky k návštěvě města.

Odůvodnění opatření:

Kultivovaný, příjemný a přehledný přístup z nádraží v Broumově do historického jádra města je, společně s kultivací samotného nádražního přestupního uzlu, základní podmínkou pro nalákání návštěvníků Broumovska, kteří budou využívat přestupní uzel, do centra a historického jádra města.

RB02 Městské centrum cestovního ruchu Meziměstí: město sportu a zábavy

RB02a Meziměstí: město sportu a zábavy

Charakter opatření: P, U, S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Meziměstí

Nositelé opatření: město Meziměstí, Společnost pro destinační management Broumovska, MAS Broumovsko+, Královéhradecký kraj

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Posilování role města Meziměstí jako **pilíře sportu a volnočasových aktivit Broumovska**, jako hlavního centra aktivní rekreace a aktivního trávení volného času.

Na území města cíleně rozvíjet **stavby, zařízení a areály pro sport, zábavu a volnočasové aktivity**, pro široké spektrum sportovních a volnočasových aktivit, vykonávaných jak v budovách, tak pod širým nebem. Rozšířit kapacitu stávajícího koupaliště a rozšířit ho o krytý plavecký bazén.

Vytvářet na území města a v jeho bezprostředním okolí podmínky pro **aktivní cyklistiku**, včetně jejích adrenalinových forem, pro **in-line** a další **netradiční sportovní aktivity náročné na plochu** (např. golf, disc golf, jezdecký sport, kynologický sport, střelnice atp.).

Podporovat aktivity a činnosti podněcující **aktivní sportovní a rekreační život** města i celého regionu.

Odůvodnění opatření:

Město Meziměstí se prezentuje jako **město, které nabízí svým návštěvníkům sport a zábavu za každého počasí**. V Meziměstí je vyhledávané **koupaliště** (Areál AQA Land), kompletně zrekonstruované a modernizované v roce 2010. **Víceúčelový sportovní areál** nabízí moderní sportoviště s umělým povrchem, hřiště pro míčové hry, pro atletické disciplíny a atletický běžecký ovál s rovinkou a dále travnaté fotbalové hřiště. Přímo v centru města vzniklo revitalizací bývalé textilní továrny **Centrum Walzel – fabrika na zážitky**. V Centru Walzel je restaurace, víceúčelový sál pro pořádání konferencí či společenských akcí, lezecká stěna, boulderingová stěna, střelnice (16 m, 25 m, 50 m), fitness, solná jeskyně, bowling, vinotéka a pivotéka a obchod s potravinami.

Město disponuje značným plošným a prostorovým potenciálem pro další rozvoj sportovních a volnočasových aktivit, včetně plošně náročných sportovních aktivit pod širým nebem, jako je in-line dráha, jezdecký areál pro koně, golfové hřiště, kynologické cvičiště atp.

RB02b Rozvoj komplexních služeb cestovního ruchu

Charakter opatření: P, U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Meziměstí

Nositelé opatření: město Meziměstí, Královéhradecký kraj, Společnost pro destinační management Broumovska, MAS Broumovsko+

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Využít velkou absorpční kapacitu města Meziměstí k rozvoji komplexních služeb cestovního ruchu, zejména pak těch, které jsou **náročné na plochu a prostor a jejichž umístění v krajině nebo ve venkovských sídlech není možné**, zejména pak: kapacitní ubytovací zařízení, včetně těch s integrovanými sportovními zařízeními, wellness, atp., dále plošně a prostorově náročná sportovní zařízení včetně krytých sportovních zařízení, krytého plaveckého bazénu atp., širší spektrum gastronomie, obchodu a komerčních služeb.

Rozvoj služeb cestovního ruchu směřovat přednostně do území v docházkové vzdálenosti centra města.

Odůvodnění opatření:

Meziměstí je další z obcí na Broumovsku s velmi vysokou absorpční kapacitou pro rozvoj plošně a prostorově náročnějších funkcí a aktivit. Vysoká absorpční kapacita Meziměstí je dána mimo jiné značnými vnitřními plošnými rozvojovými rezervami, včetně extenzivně využívaných drážních pozemků a výrobních a skladových areálů, které jsou na železniční uzel v Meziměstí vázané.

Hustota zastavění Meziměstí je v porovnání s jinými městy nízká a zástavba tak disponuje nezanedbatelným vnitřním potenciálem k intenzifikaci zastavění, resp. k intenzifikaci využití

RB02c Revitalizace a kultivace centra města Meziměstí

Charakter opatření: P, U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Meziměstí

Nositelé opatření: město Meziměstí, SŽDC

Odhad realizačních nákladů: 17 000 000 Kč
(turistické informace, stravování/občerstvení, půjčovna jízdních kol a koloběžek, obchod s regionálními produkty, ubytování, orientační systém v centru města, mobiliář)

Podrobná specifikace opatření:

Revitalizace urbanistické struktury centrální části města Meziměstí, prostoru mezi nádražím a centrem Walzel, s cílem vytvoření **reprezentativní vstupní brány do Broumovska od severu, od Wałbrzychu**. Dotvoření urbanistické kompozice centra města.

Kultivace přestupního uzlu z automobilů a autobusů na vlak v prostoru nádraží Meziměstí. Racionální **organizace dopravy v prostoru nádraží**, zejména pak umístění kapacitního odstavného parkoviště pro osobní automobily a autobusy návštěvníků Adršpašsko-teplických skal (s přímým přestupem na vlak) i návštěvníků města [viz opatření HB02f↑]. Parkoviště u nádraží by mělo s výhodou synergicky plnit funkci parkoviště P+R pro přestup z auta či autobusu na vlak a zároveň parkoviště P+G pro odstavení automobilů či autobusů návštěvníků města Meziměstí, s pokračováním pěšky do centra města (odlehčení centra města od parkujících automobilů a autobusů návštěvníků města).

Vybavit přestupní uzel u nádraží službami a programem pro návštěvníky Broumovska, včetně návštěvníků čekajících na svůj vlak do Adršpašsko-teplických skal: turistické informace, stravování/občerstvení, služby půjčoven jízdních kol, koloběžek atp., obchody s regionálními produkty, ubytování.

Utváření **veřejných prostranství usnadňujících orientaci návštěvníků Broumovska** a umožňující pohodlný a bezpečný přístup do centra města. Vybavení veřejných prostranství přehledným a graficky atraktivním orientačním systémem.

Odůvodnění opatření:

V rámci této územní studie je Meziměstí navrženo jako jedno z přestupních míst pro návštěvníky Adršpašsko-teplických skal z automobilů či autobusů na přímé vlaky směřující do skal [viz opatření HB02f↑]. Zvláště v hlavní/letní turistické sezóně tak lze předpokládat zvýšenou návštěvnost města právě návštěvníky Adršpašsko-teplických skal, přestupujícími na vlaky směřující do skalních měst. Je přitom žádoucí zachytit co nejvíce návštěvníků Adršpašsko-teplických skal, jakož i návštěvníků jiných turistických cílů na Broumovsku, kteří budou Meziměstím projíždět, také v samotném Meziměstí. A nabídnout jim zde komplexní zázemí a kvalitní program pobytu, který pro ně bude motivací k setrvání v Meziměstí déle.

RB02d Sportovně-zábavní osa Meziměstí

Charakter opatření: P, U, S

Územní průřez opatření: ano

Dotčené obce: Meziměstí

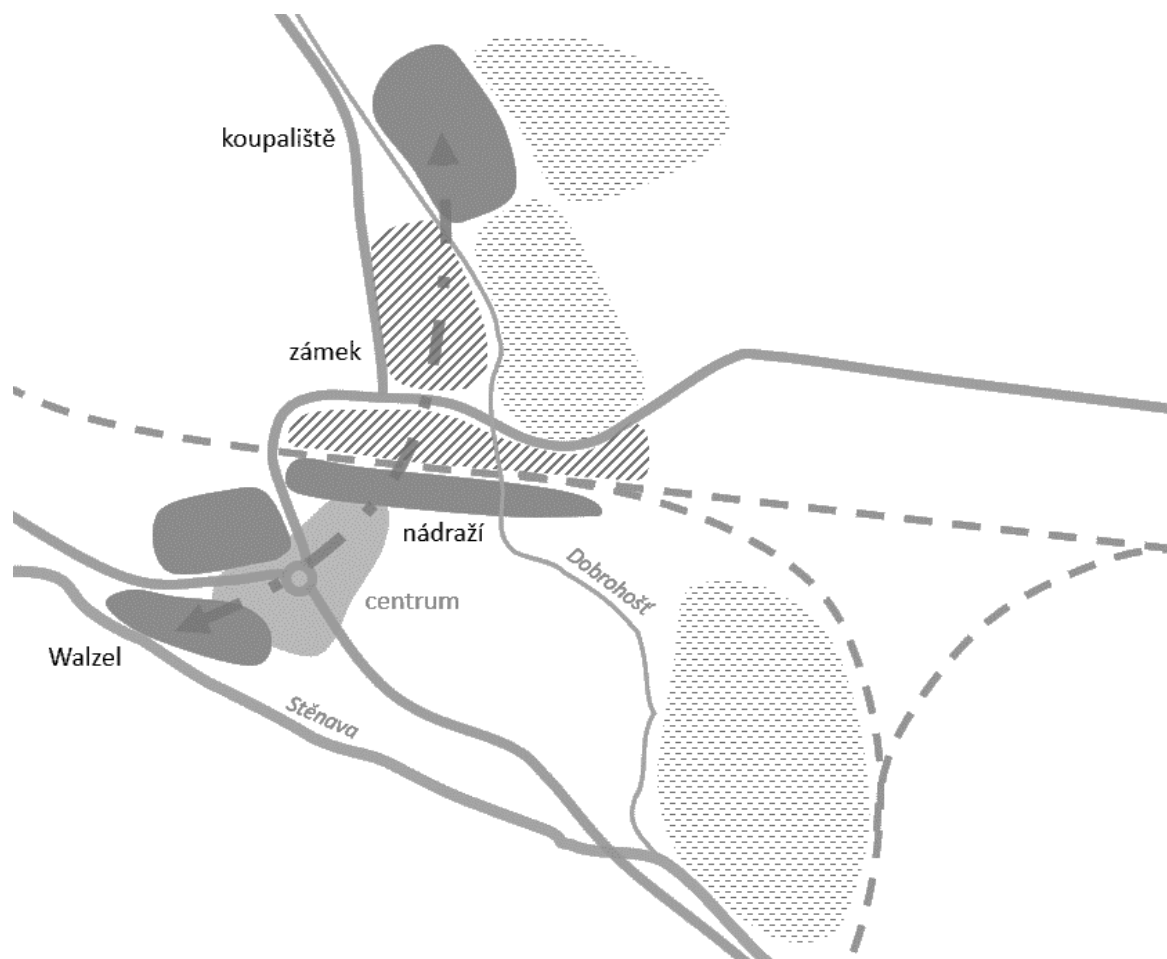
Nositelé opatření: město Meziměstí, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Rozvoj plošně koncentrovaných sportovních a volnočasových staveb a zařízení směřovat přednostně do osy **koupaliště – zámek – nádraží – Centrum Walzel**. Novou zástavbu využít jako příležitost pro urbanistické dotvoření a poměštění prostoru mezi koupalištěm a centrem města a pro jednoznačné prostorové vymezení a kultivaci veřejných prostranství. K využití pro rozvoj sportovních a volnočasových aktivit se nabízí rovněž rozlehlá nádražní budova v Meziměstí, kde je v současné době řada prostorů zcela nevyužitá.

Paralelně se sportovně-zábavní osou rozvíjet podél potoka Dobrohošť a kolem jeho soutoku s říčkou Stěnavou **extenzivní sportovní a volnočasové aktivity pod širým nebem**, respektive s minimálními nároky na zástavbu. Využít přitom významného potenciálu bezprostřední blízkosti centra města Meziměstí.

Obr.: Schéma sportovně-zábavní osy v centru města Meziměstí. [Zdroj: vlastní kresba]

Odůvodnění opatření:

Centru města Meziměstí dominuje na jeho jižním okraji „fabrika na zážitky Centrum Walzel, integrující v jednom objektu široké spektrum volnočasových aktivit, včetně gastronomie a obchodu. Centrum Walzel, vyhledávané hojně polskými návštěvníky Broumovska, je možné považovat za klíčový impuls pro nastartování atraktivity a aktivity města Meziměstí. Opačný, severní pól centra města, tvoří moderní areál koupaliště. Mezi oběma póly leží areál zámku Meziměstí, železniční nádraží a soubor veřejných budov městského úřadu, knihovny, pošty, doplněných obchody a službami. Tato pomyslná osa, která propojuje nejvýznamnější veřejné

aktivity města, disponuje vnitřními plošnými rezervami pro intenzifikaci zástavby i využití, a to včetně přímo navazujících otevřených prostorů, které jsou potenciálem pro rozvoj volnočasových aktivit pod širým nebem.

Zásadním hybatelem dalšího rozvoje sportovních a volnočasových aktivit a na ně navázaných doprovodných služeb, mohou být polští návštěvníci Adršpašsko-teplických skal i dalších turistických cílů na Broumovsku. V případě zrušení současné možnosti průjezdu polských návštěvníků ve směru od Wałbrzychu z Mieroszowa přes Zdoňov [viz opatření HB05 ↑], by se jejich proud přesunul na tradiční příjezdovou trasu na Broumovsko, vedenou přes centrum Meziměstí. Meziměstí je navíc navrhováno jako jedno z přestupních míst z automobilu na přímé vlaky do skal. Průjezd polských návštěvníků centrem Meziměstí, resp. jejich parkování na odstavných návštěvnických parkovištích a přestup na vlaky do skalních měst, jsou tak největším potenciálem pro jejich zachycení v Meziměstí a k nabídnutí atraktivního programu motivujícího k setrvání v Meziměstí a k využití místního sportovního a volnočasového vybavení.

RB03 Městské centrum cestovního ruchu Teplice nad Metují: lázeňské město

RB03a Teplice nad Metují: lázeňské město

Charakter opatření: P, U, S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Teplice nad Metují

Nositelé opatření: město Teplice nad Metují, Společnost pro destinační management Broumovska, MAS Broumovsko+, Královéhradecký kraj

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Posilovat roli města Teplice nad Metují jako **vstupní brány do Lázní Metuje**, jako hlavního lázeňského sídla, s vysokou koncentrací ubytovacích a souvisejících služeb, jakož i veškerých služeb pro návštěvníky Adršpašsko-teplických skal.

Na území města cíleně rozvíjet **ubytovací služby vyššího standardu typu penzion nebo hotel**, širší spektrum gastronomických služeb, relaxační a rehabilitační služby, sportovní vybavení, kulturní vybavení, jakož i obchodní a komerční služby.

Kultivovat veřejná prostranství a posilovat jejich **rekreační a relaxační funkci**. Veřejná prostranství v centru města koncipovat jako lázeňské promenády a korza a důsledně je provázat s promenádami v rámci lázeňského parku podél říčky Metuje.

Odůvodnění opatření:

Teplice nad Metují jsou hlavní vstupní bránou do prostoru Adršpašsko-teplických skal, nejnavštěvovanější destinace celého Broumovska, resp. nejnavštěvovanějšího čistě přírodního turistického cíle Královéhradeckého kraje. Tato územní studie navrhuje Teplice nad Metují jako poslední místo před vstupem do prostoru Lázní Metuje, kam návštěvníci Adršpašsko-teplických skal mohou dojet autem. Centrum a severní část Teplic nad Metují mají být maximálně dopravně zklidněné a mají tak mimořádný potenciál rozvinout se v hlavní návštěvnické centrum celé oblasti skalních měst, charakteru lázní, s živými promenádami s obchody, kavárnami, cukrárnami, restauracemi a lázeňskými domy a hotely.

RB03b Rozvoj komplexních služeb cestovního ruchu

Charakter opatření: P, U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Teplice nad Metují

Nositelé opatření: město Teplice nad Metují, Královéhradecký kraj, Společnost pro destinační management Broumovska, MAS Broumovsko+

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Využít velkou absorpční kapacitu města Teplice nad Metují k rozvoji komplexních služeb cestovního ruchu, zejména pak těch, které jsou **náročné na plochu a prostor a jejichž umístění v krajině nebo ve venkovských sídlech není možné**, zvláště pak: kapacitní ubytovací zařízení, včetně ubytování vyššího standardu typu wellness hotel, konferenční centrum, kulturní zařízení, sportovní zařízení, široké spektrum gastronomie, obchodu a komerčních služeb, služby půjčoven sportovního vybavení, trhy s regionálními produkty.

Rozvoj služeb cestovního ruchu směřovat přednostně do území v docházkové vzdálenosti centra města.

Odůvodnění opatření:

Vysoká koncentrace lidí, návštěvníků ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL, pro něž by Teplice nad Metují měly být hlavní vstupní bránou do prostoru skalních měst a hlavním přestupním uzlem z automobilů na vlaky směřující do skal, bude vyžadovat kapacitně a kvalitativně odpovídající obsluhu a zázemí, pro jehož rozvoj má město Teplice nad Metují, zejména pak jeho centrální část, veškeré předpoklady.

RB03c Kultivace vstupní brány do Lázní Metuje

Charakter opatření: P, U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Teplice nad Metují

Nositelé opatření: město Teplice nad Metují, SŽDC, DSO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Policka

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Kultivace centra města Teplice nad Metují, koncipovaného jako hlavní vstupní brána do Lázní Metuje, jako **místo přechodu mezi rušným vnějším světem a klidovým vnitřním prostředím Lázní Metuje**. Vytvoření **reprezentativní vstupní brány do ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL pro většinu jejich návštěvníků**, vybavené komplexními službami pro návštěvníky ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL, zejména informačními službami, gastronomií, službami půjčoven, obchody a dalšími aktivitami, které poskytnou zázemí návštěvníkům skal čekajícím na odjezd vlaku do skal, nebo kteří se navracejí z návštěvy skal.

Racionální **organizace dopravy v jižní části centra města**, zejména pak rozmístění kapacitních odstavných parkovišť pro osobní automobily a autobusy návštěvníků ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL i návštěvníků města [viz opatření HB02c, d↑] a zajištění pohodlného a bezpečného pěšího přístupu od parkovišť na železniční zastávku Teplice nad Metují město.

Odstavná parkoviště přitom mohou s výhodou synergicky plnit funkci parkoviště P+R pro přestup z auta či autobusu na vlak a zároveň parkoviště P+G pro odstavení automobilů či autobusů návštěvníků města Teplice nad Metují, s pokračováním pěšky do centra města (odlehčení centra města od parkujících automobilů a autobusů návštěvníků města).

Vybavení železniční zastávky Teplice nad Metují město službami a programem pro návštěvníky ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL: turistické informace, stravování/občerstvení, služby půjčoven jízdních kol, koloběžek atp., obchody s regionálními produkty.

Vyloučení parkování automobilů a autobusů na náměstí Aloise Jiráka i v prostoru na severním konci ulice Zámecká. Kultivace všech veřejných prostranství v centru města, jejich **maximální přizpůsobení pobytu a pěšímu pohybu**, analogicky lázeňským promenádám.

Uzpůsobení prostoru na severním konci Zámecké ulice pro konání trhů a jiných společenských a kulturních akcí pod širým nebem.

Utváření **veřejných prostranství usnadňující orientaci návštěvníků ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL i samotného města** a umožňující pohodlný a bezpečný přístup do centra města i dále do lázeňského parku podél Metuje. Vybavení veřejných prostranství přehledným a graficky atraktivním orientačním systémem.

Odůvodnění opatření:

Vstupní brána do nejnavštěvovanější oblasti celého Broumovska musí být utvářena s maximálním respektem k potřebám jejích návštěvníků, zejména z pohledu kvality a šíře nabídky služeb pro návštěvníky, kvality utváření veřejných prostranství, organizace dopravy a orientace návštěvníků v celém prostoru.

RB04 Městské centrum cestovního ruchu Police nad Metují: město obchodu a služeb

RB04a Police nad Metují: město obchodu a služeb

Charakter opatření: P, U, S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Police nad Metují

Nositelé opatření: Společnost pro destinační management Broumovska, MAS Broumovsko+, DSO Policka, Královéhradecký kraj

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Posilovat roli města Police nad Metují jako **obslužného pilíře Broumovska**, jako hlavního centra obchodu a služeb celého regionu, situovaného na hlavním vstupu na Broumovsko z českého vnitrozemí.

Na území města cíleně rozvíjet **obslužné zázemí regionu**, komplexní nabídku maloobchodu a výrobních i nevýrobních služeb i dalšího občanského vybavení veřejného i komerčního.

Obslužnou sféru rozvíjet s respektem k památkovým hodnotám města, zejména Městské památkové zóně Police nad Metují a klášteru Benediktinů. **Rozvojem obchodu a služeb oživit centrální část města**, upřednostňovat více menších rozptýlených zařízení před nežádoucí koncentrací náročnou prostor a na dopravní obsluhu.

Podporovat **tržní funkci města** vázanou přednostně na regionální produkci.

Odůvodnění opatření:

Police nad Metují je první město Broumovska na cestě z českého vnitrozemí. Má nabídnout obslužné zázemí, zejména komplexní sortiment obchodu a služeb, a to nejen příjíždějícím návštěvníkům Broumovska, ale i místním obyvatelům.

Důvodem opatření je mimo jiné motivovat příjíždějící návštěvníky Broumovska k zastavení se ve městě, k nákupům spojeným s prohlídkou muzeí a kláštera a k případnému oddálení návštěvy Adršpašsko-teplických skal na vhodnější dobu, v případě naplnění skalních měst.

RB04b Rozvoj komplexních služeb cestovního ruchu

Charakter opatření: P, U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Police nad Metují

Nositelé opatření: město Police nad Metují, Královéhradecký kraj, Společnost pro destinační management Broumovska, MAS Broumovsko+, DSO Policka

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Využití velké absorpční kapacity města Police nad Metují k rozvoji komplexních služeb cestovního ruchu, zejména pak těch, které jsou **náročnější na plochu a prostor a jejichž umístění v krajině nebo ve venkovských sídlech není možné**, zejména pak: kapacitní ubytovací zařízení, včetně ubytování vyššího standardu typu wellness hotel, konferenční centrum, široké spektrum obchodu a komerčních služeb a také gastronomie, trhy s regionálními produkty atp.

Rozvoj služeb cestovního ruchu směřovat přednostně do území v docházkové vzdálenosti centra města.

Odůvodnění opatření:

Město Police nad Metují je druhé největší město Broumovska a má tak jednu z největších absorpčních kapacit ze všech měst a obcí na Broumovsku, a to i pro prostorově i provozně náročnější funkce a aktivity.

Police nad Metují je v rámci regionu nejlépe dobře dopravně dostupné po silnici. Leží přímo na hlavní příjezdové silnici na Broumovsko z českého vnitrozemí a je prvním městem Broumovska na této příjezdové trase. Police nad Metují je zároveň hlavní křižovatkou směrů pokračujících dále do centrální části Broumovska, v Polici nad Metují se větví cesta na sever do Teplic nad Metují a Adršpašsko-teplických skal a dále na východ, do Broumovské kotliny. Má proto také potenciál stát se významným výchozím místem pro výlety a další cesty po Broumovsku, jakkoli je největším hendikepem města, že není přímo obsluhované železnicí a železniční zastávka Police nad Metují je vzdálená 4 km od centra města.

RB04c Kultivace vstupní brány do města

Charakter opatření: P, U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Police nad Metují

Nositelé opatření: město Police nad Metují, Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Policka

Odhad realizačních nákladů: 100 000 000 Kč
(komplexní revitalizace veřejných prostranství kolem ve vazbě na průjezdní úsek silnice II/303, parkovací kapacity)

Podrobná specifikace opatření:

Kultivace urbanistického uspořádání a veřejných prostranství na příjezdu do města po silnici II/303 ulicemi Pod Jasany a Žďárská a Komenského náměstím. Utváření reprezentativní brány nejen do města samotného, ale i do celého Broumovska. Motivace přijíždějícího návštěvníka k prohlídce cenného historického jádra města, kláštera benediktinů či muzeí stavebnice Merkur a papírových modelů, spojené s možností nákupů, občerstvení a vyřízení dalších potřeb.

V prostoru podél průjezdního úseku silnice II/303 centrální částí města, tedy ve vazbě na ulice Pod Jasany, Žďárská či Ostašská a kolem Komenského náměstí, v pěší docházce na Masarykovo náměstí, umístit **kapacitně dostačující parkovací kapacity pro automobily a autobusy** jednak návštěvníků Ostaše [viz též opatření RC02b], dále návštěvníků Broumovska, kteří se při své cestě do regionu chtějí zastavit na návštěvu Police nad Metují, ale i místních obyvatel, jejichž cílem je centrum a historické jádro města Police nad Metují. Parkovací kapacity (celkem cca 150 stání pro osobní automobily a 5 stání pro zájezdové autobusy) přitom není nezbytné koncentrovat do jednoho velkého parkoviště, je možné vytvořit více menších parkovacích ploch, včetně například podélných parkovacích stání podél průjezdního úseku silnice II/303. Parkovací kapacity pro návštěvníky Ostaše (cca 100 stání pro osobní automobily a 2-3 stání pro zájezdové autobusy) je přitom žádoucí ve vazbě na průjezdní úsek silnice II/303 centrem města hledat co nejseverněji, aby se maximálně zkrátila docházková vzdálenost na Ostaš. Oprostit tak historické jádro města zcela od parkujících i projíždějících automobilů, zejména pak od parkování na Masarykově náměstí.

Zohlednit již zpracované dokumenty: Cena Petra Parlérě – Řešení Masarykova náměstí, včetně ulice Kostelní a Komenského náměstí (Ing. ach. Alexandr Skalický, 2013, dostupné z <https://www.archiweb.cz/n/souteze/vysledky-souteze-cena-petra-parlere-2013>) a Vize rozvoje města Police nad Metují (City Upgrade, 2019, dostupné z <http://police-nad-metuji.cityupgrade.cz/index.php?p=vize>).

Zajistit přímý pěší a cyklistický přístup z parkoviště (parkovišť) pro návštěvníky Ostaše na zelenou turistickou trasu směr Ostaš.

Odůvodnění opatření:

Hlavní průjezd městem Police nad Metují po silnici od Náchoda směrem dále na Broumov připomíná dnes spíše průjezd městskou periferií. Přitom bezprostředně tanguje historické jádro a střed města. Průjezd centrem města je proto žádoucí kultivovat, urbanisticky uspořádat a architektonicky ztvárnit tak, aby se stal důstojným a reprezentativním vstupem do města, který bude motivovat k zastavení se a procházce do jádra města a setrvání ve městě déle. Zároveň je však žádoucí hledat v daném prostoru kolem průjezdního úseku

silnice II/303 centrální částí města urbanisticky přijatelné řešení parkovacích kapacit pro návštěvníky Ostaše či návštěvníky jiných částí Broumovska, kteří se v Polici nad Metují cestou chtějí zastavit. Protože se jedná o návštěvníky, kteří město Polici nad Metují neznají, je vhodné jim vytvořit parkovací kapacity v bezprostřední vazbě na průjezdní úsek silnice II/303 centrální částí města, aby návštěvníci nemuseli parkovací možnosti složitě vyhledávat, ale měli je tzv. „na ráně“. Zároveň se tím eliminuje riziko závleku automobilové dopravy návštěvníků do historického jádra města, do obytných území města a do dalších nežádoucích míst ve městě.

Opatření k dosažení cíle C [RC]

Opatření navržená k dosažení cílů A a B této části územní studie se zaměřují primárně na rozptyl návštěvníků Broumovska z turisticky nejvíce exponovaných a turisticky nejnavštěvovanějších míst na Broumovsku (Adršpašsko-teplické skály, Ostaš, Broumovské stěny) do míst a území s vyšší absorpční kapacitou a s nižší kumulací chráněných hodnot a limitů ochrany přírody a krajiny. Opatření navržená k dosažení cíle A se přitom zaměřují na rozptyl návštěvníků do venkovských krajín Broumovska a opatření navržená k dosažení cíle B se pak zaměřují na rozptyl návštěvníků do městských center cestovního ruchu, jako míst s nejvyšší absorpční kapacitou lidí a aktivit na celém Broumovsku. Společným smyslem opatření navržených k dosažení cílů A a B je **maximalizace zvýšení návštěvnosti méně citlivých a méně zranitelných částí Broumovska**.

Opatření navržená k dosažení cíle C se zabývají výhradně nejnavštěvovanějšími a nejvyhledávanějšími přírodními turistickými cíli na Broumovsku, nad rámec Adršpašsko-teplických skal, které jsou předmětem řešení zcela samostatné části této územní studie – Hotspot. Opatření navržená k dosažení cíle C se zabývají Jiráskovými skálami, Ostašem a Broumovskými stěnami, a to z hlediska usměrnění jejich návštěvnosti, konkrétně pak z hlediska jejich přístupnosti pro návštěvníky a z hlediska jejich odolnosti vůči turistické návštěvnosti.

Všechna navržená opatření vycházejí ze základní premisy, že **rozptyl návštěvníků po území Broumovska nesmí být neřízený a nesmí směřovat do míst, která nejsou vybavená dostatečnou turistickou infrastrukturou. Rozptyl návštěvníků Adršpašsko-teplických skal do jiných částí Broumovska nesmí ohrozit únosnost dotčených území a připustit přetížení dalších turistických cílů na Broumovsku**.

V zásadě je preferováno nezpřístupňovat další křehké a zranitelné přírodní atraktivity Broumovska, nad rámec těch, které jsou již dnes přístupné. Jejich přístupnost pak dále nezlepšovat a nezvyšovat komfort jejich přístupnosti. Přírodní atraktivity Broumovska nemají být cílem masové turistiky, ale zaslouženým cílem výletu, vyžadujícího i jistý fyzický výkon. Je žádoucí posílit všechny obce a města jako hlavní nástupní místa a východiště do přírodně hodnotných území Broumovska. Jádra urbanizovaných území a zároveň místa obslužená veřejnou dopravou, primárně vlaky, případně také autobusy veřejné hromadné dopravy. Je doporučeno nepodporovat nástupní body mimo jádra sídel, tvořené jen parkovišti v přírodě nebo na úplném okraji zástavby sídel.

RC01 Bischofstein / Čáp / Jiráskovy skály

RC01a Stabilizace návštěvnosti rozhledny Čáp i Jiráskových skal

Charakter opatření: O

Územní průmět opatření: ne

Dotčené obce: Teplice n. Metují

Nositelé opatření: město Teplice nad Metují, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Nezvyšovat míru přístupnosti ani propagace rozhledny na Čápu a Jiráskových skal nad rámec stávajícího stavu.

Nepropagovat zadní neplacený přístup do Adršpašsko-teplických skal po zelené turistické trase z osady Skály přes Teplické údolí.

Zajistit průběžnou údržbu a úklid turistických cílů v okolí osady Skály, zvláště pak rozhledny Čáp a Jiráskových skal, včetně všech přístupových cest.

Odůvodnění opatření:

Jiráskovy skály a skalní útvary, na nichž je postavena rozhledna Čáp, jsou nejjihnějšími výběžky Národní přírodní rezervace Adršpašsko-teplické skály. Jedná se o malá území, v případě Jiráskových skal o velikosti jen cca 50 ha, s velmi omezenou návštěvnickou infrastrukturou a s velmi malou absorpční kapacitou. Území není pod stálým dohledem a je tak ohroženo vyšší mírou zátěže a degradace chráněných hodnot v případě nárůstu návštěvnosti.

Přes rozhlednu Čáp je vedená zelená turistická trasa, směřující dále přes Teplické údolí do Teplických skal. Je to jeden ze tří zadních neplacených vstupů do Teplických skal, poměrně dobře dostupný. Není proto žádoucí komfort přístupu přes osadu Skály a rozhlednu Čáp do Teplických skal jakkoli zlepšovat a propagovat, znamenalo by to hrozbu zvýšeného množství návštěvníků Adršpašsko-teplických skal neplacenými vstupy.

RC01b Parkoviště pro návštěvníky Čápa a Jiráskových skal: Skály

Charakter opatření: U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Teplice n. Metují

Nositelé opatření: město Teplice nad Metují, Správa CHKO Broumovsko

Odhad realizačních nákladů: 2 600 000 Kč
(plocha 50x20 m = 1 000 m² x 2 500 Kč/m² vč. podílu na úpravě příjezdu + stojany na jízdní kola, odpadkové koše na tříděný odpad: 100 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Zcela vyloučit „divoké“ nelegální parkování automobilů návštěvníků rozhledny Čáp a Jiráskových skal podél krajnic přístupové komunikace ze Stárkova do Teplic nad Metují a důsledně kontrolovat jeho dodržování.

V osadě Skály, optimálně v jihozápadní části ve vazbě na zemědělský areál, umístit **kultivované parkoviště** (může být koncipováno i jako podélná stání podél přístupové komunikace) pro osobní automobily návštěvníků turistických cílů v okolí, s **kapacitou max. 50 stání**. Parkoviště **vybavit odpadkovými koši na tříděný odpad** a bezpečnými stojany na jízdní kola krytými před povětrností, jinak ponechat bez zázemí (občerstvení možné v Restauraci Bischofstein).

Odůvodnění opatření:

V celé osadě Skály nejsou zřízena žádná oficiální parkovací stání. Penzion a restaurace na zámečku Bischofstein disponuje vlastním soukromým parkovištěm výhradně pro hosty. Návštěvníci Jiráskových skal, a Čápu, případně i návštěvníci Adršpašsko-teplických skal, vstupující do skal po zelené turistické trase přes rozhlednu Čáp, dnes parkují „na divoko“ na krajnicích přístupové cesty ze Stárkova, resp. z Teplic nad Metují.

Poptávka po parkování v osadě Skály stále narůstá, společně s nárůstem zájmu o návštěvu dalších přírodních atraktivit mimo Adršpašsko-teplické skály. Je proto žádoucí legalizovat jednoznačně parkování návštěvníků v osadě Skály a důsledně vymáhat dodržování parkování výhradně na oficiálních parkovacích stáních. Počet parkovacích stání (kvalifikovaným odhadem max. 50) považovat za nástroj regulace návštěvnosti okolí osady Skály i zadního přístupu do Teplických skal. Komunikace přes osadu Skály je průjezdná, v případě naplnění parkoviště mohou automobily, které nezaparkují, osadu Skály plynule zase opustit, bez hrozby dopravních komplikací.

Parkovací stání je možné řešit i jako integrální součást přístupové komunikace, jako podélná či kolmá/šikmá stání přímo podél komunikace. Není nezbytné řešit parkování koncentrovaným parkovištěm.

RC02 Ostaš / Kočičí skály

RC02a Zrušení parkoviště pro návštěvníky pod Ostašem (v osadě Ostaš)

Charakter opatření: S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Žďár nad Metují

Nositelé opatření: obec Žďár nad Metují, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: 1 000 000 Kč

(rekultivace plochy 1 500 m² x 500 Kč = 750 000 Kč + stojany na jízdní kola, odpadkové koše na tříděný odpad, občerstvení, toalety, další mobiliář: 250 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Zrušení stávajícího placeného návštěvnického parkoviště pod Ostašem, v osadě Ostaš. Ponechat pouze minimální kapacitu pro parkování automobilů osob s omezenou schopností pohybu a orientace.

V místě zrušeného parkoviště zajistit **vybavení odpadkovými koši na tříděný odpad, bezpečnými stojany na jízdní kola krytými proti povětrnosti a dalším základním vybavením**, funkčním alespoň po celou letní sezónu: toalety, prodejna suvenýrů, drobné občerstvení.

Vjezd na komunikaci z Pěkova do osady Ostaš povolit pouze osobám s omezenou schopností pohybu a orientace a dopravní obsluze, místním obyvatelům a chatařům/chalupářům a ubytovaným hostům na povolení obecního úřadu ve Žďáře nad Metují.

Zrušení parkoviště pod Ostašem je podmíněno:

1. Vybudováním kapacitního odstavného návštěvnického parkoviště v Polici nad Metují a důslednou propagací a proznačením pěších a cyklistických přístupů z Police nad Metují pod Ostaš [viz opatření RC02b↓] – pěší docházková vzdálenost pod Ostaš pouhé 3,0 km.
2. Důslednou propagací a proznačením pěších a cyklistických přístupů pod Ostaš od železniční zastávky ve Žďáru nad Metují (pouhých 2,9 km), od železniční zastávky Česká Metuje (pouhé 3,0 km) a také od železniční zastávky Dědov (pouhých 2,9 km).

Odůvodnění opatření:

Přírodní rezervace Ostaš patří k nejnavštěvovanějším přírodním atraktivitám na Broumovsku, hned po Adršpašských a Teplických skalách a Broumovských a Polických stěnách. Roční návštěvnost Adršpašských skal je více než 300 000 lidí a Teplických skal více než 70 000 lidí. Podle monitoringu návštěvnosti (Halfar a kol. 2019) prováděného na vybraných turisticky atraktivních místech Broumovska pomocí automatických sčítačů, například návštěvnost Hvězdy v centrální části Broumovských stěn osciluje v posledních třech letech okolo 50 000 návštěvníků za rok. Okolo stejné roční návštěvnosti osciluje v posledních letech také Slavný v Polických stěnách. Podle stejného monitoringu pak Ostaš navštíví ročně **kolem 40 000 návštěvníků** a lze vysledovat, že **návštěvnost Ostaše každým rokem roste**.

Oproti ostatním jmenovaným přírodním turistickým atraktivitám na Broumovsku má Ostaš jedno specifikum. Jedná se o kuželovou stolovou horu, jejíž vrcholová plošina, která je veřejně přístupná a je cílem návštěvnosti Ostaše, protože skýtá překrásné výhledy do okolí, **má plošnou výměru jen necelých 9,5 hektaru**. To je výměra srovnatelná s výměrou pražského Karlova náměstí, které má plochu 8,1 ha. Na vrchol Ostaše se z jeho úpatí stoupá malým skalním městem, přímo mezi jednotlivými skálami (Bludiště, též Horní labyrint).

Stolová hora Ostaš má tak s ohledem na výše uvedené velmi omezenou únosnou kapacitu, danou jednak jednosměrným výstupem na vrchol stolové hory přes velmi prostorově stísněné Bludiště skalního města, stejně jako vlastní vrcholovou platformou. Ostaš lze považovat za jednu z nejzranitelnějších přírodních atraktivit na celém Broumovsku. Největší hrozbou je další nekontrolovatelný nárůst návštěvnosti Ostaše.

Blízké Kočičí skály jsou nejmenším skalním městem na Broumovsku, o výměře 8,3 ha. I jejich únosná kapacita je s ohledem na velmi malou rozlohu omezená.

Ostaš i Kočičí skály jsou dnes výborně přístupné. Autem z Pěkova je možné dojet až na úpatí Ostaše, pouhých 850 m pod vrcholovou platformu stolové hory a zaparkovat na parkovišti s kapacitou cca 100 parkovacích stání. Od zaparkovaného automobilu až na vrchol Ostaše trvá cesta 12 minut pohodlné chůze. Kočičí skály jsou od parkoviště vzdáleny 650 m a cesta do nich trvá od parkoviště jen 10 minut chůze. Doslova luxusní přístupnost Ostaše i Kočičích skal z obou atraktivit činí cíle spíše masové turistiky bez námahy než exkluzivní cíle, jejichž dosažení je odměnou za fyzický výkon. **Kvalita dopravní přístupnosti Ostaše a Kočičích skal je největším ohrožením jejich únosné kapacity**. Z čistě dopravního hlediska je problematický přístup na parkoviště pod Ostašem slepou komunikací. V případě zaplnění parkoviště se další příjíždějící automobily musí u parkoviště na omezeném prostoru otáčet a odjet stejnou úzkou cestou zpět do Pěkova.

Přístup automobilů až do bezprostřední blízkosti turistické atraktivity je trend, který jim vůbec nepřispívá. Indukuje masový zájem turistů, pro něž jsou cíle snadno a bez námahy dosažitelné, namísto zážitku z „dobývání“ cílů a zasloužené odměny po vykonané fyzické námaze.

S ohledem na vše výše uvedené je žádoucí k Ostaši a Kočičím skalám přistupovat přednostně jako k jednomu z nejkřehčích turistických cílů na Broumovsku, které mají s ohledem na velmi malou plošnou výměru mimořádně omezenou absorpční kapacitu. Je žádoucí spíše cestu na Ostaš a Kočičí skály znepříjemnit a tím rozmělnit návštěvníky v čase, než návštěvníky pohodlně přivádět až k úpatí Ostaše a Kočičích skal a umožnit tak soustředěný nával návštěvníků na obě atraktivity.

Osada Ostaš na úpatí hory Ostaše je vzdálená z centra Police nad Metují, z Komenského náměstí, pouze 3,0 km (!), což odpovídá rovné hodině pohodlné chůze do mírného kopce, s převýšením pouze 130 m. Centrum Police nad Metují má potenciál stát se hlavním východištěm návštěvníků Ostaše. Jedinou podmínkou je přitom navýšení kapacity parkovacích stání někde v prostoru Komenského náměstí nebo v jeho bezprostředním okolí, nedaleko od ulice Malá Ledhuje, která stoupá z centra Police nad Metují na úpatí Ostaše. Koncentrace návštěvníků Ostaše v centru Police nad Metují představuje potenciál i pro zásadní oživení Police nad Metují. Lze předpokládat, že podstatná část návštěvníků Ostaše, pokud budou své automobily parkovat v centru města, navštíví zároveň i město samotné, jeho kulturně historické památky či muzea, a že využítí jeho služby (stravování, obchody ad.)

Ostaš i Kočičí skály jsou dobře přístupné i z železničních zastávek umístěných po obvodu hory, ze Žďáru nad Metují, České Metuje i Dědova to na vrchol Ostaše není více než 3 km chůze. Úroveň obsluhy železničních zastávek ve Žďáru nad Metují a v České Metuji je velmi dobrá, železniční zastávka Dědov je obsluhována pouze vybranými vlakovými spoji během dne.

Na místě je srovnání pěších dostupností jiných přírodních atraktivit v ČR od nejbližších návštěvníckých parkovišť:

- Pravčická brána: od centrálního parkoviště v Hřensku **4,3 km**, od parkoviště Mezní louka **4,3 km**
- Říp: z centrálního parkoviště v Rovně **1,8 km**
- Černé jezero: od parkoviště Špičácké sedlo **3,8 km**
- Tříjezerní slať: z Modravy **3,2 km**
- Poledník: z Prášíl **8,0 km**
- Březník: z Modravy **7,4 km**
- Velký Blaník: od parkoviště u Louňovic pod Blaníkem **1,1 km**, od parkoviště u Kondrace **2,5 km**
- Rašeliniště Jizerky: z osady Jizerka **2,9 km**
- Nová Louka: z Bedřichova **3,1 km**.

RC02b Parkoviště pro návštěvníky Ostaše: Police nad Metují – okolí Komenského náměstí

<i>Charakter opatření:</i>	U, S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Police nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	město Police nad Metují, DSO Policka
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	8 500 000 Kč (plocha 150x20 + 5x80 m ² x 2 500 Kč/m ² vč. podílu na úpravě příjezdu)

Podrobná specifikace opatření:

V Polici nad Metují, v prostoru ve vazbě na průjezdní úsek silnice II/303 centrální částí města (ulice Žďárská a Ostašská) či kolem Komenského náměstí [součást opatření RB04c↑], v přiměřené pěší docházce na Masarykovo náměstí, ale přitom co nejbliže k Ostaši, vyhledat a umístit **parkovací kapacity** (cca 100 stání pro osobní automobily a 2-3 stání pro zájezdové autobusy) **pro automobily a autobusy návštěvníků Ostaše**, jako náhradu za zrušené stávající parkoviště v osadě Ostaš přímo na úpatí Ostaše. Zajistit přímý pěší a cyklistický přístup z parkoviště (parkovišť) pro návštěvníky Ostaše na zelenou turistickou trasu směr Ostaš.

Odůvodnění opatření:

Nutnost nahradit celou kapacitu stávajícího parkoviště v osadě Ostaš (100 stání pro osobní automobily), které je touto územní studií navrženo ke zrušení. Funkci nového parkoviště v centru města Police nad Metují je vhodné kombinovat s parkovištěm Park & Go pro návštěvníky centra města [viz opatření RB04c↑].

RC02c Výstup na horu Ostaš a Kočičí skály pěšky nebo na kole

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Police nad Metují, Teplice nad Metují, Česká Metuje, Žďár nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce a města, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	25 000 Kč (5 x infopanel á 5 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Jako východiště cest na Ostaš a Kočičí skály (pěšky, případně i na kole) důsledně propagovat:

- město Police nad Metují [opatření RC02b↑]
- železniční zastávku Žďár nad Metují
- železniční zastávku Česká Metuje [opatření RA05e↑]
- železniční zastávku Dědov.

Východiště cest na Ostaš a Kočičí skály důsledně napojit na značené turistické trasy směřující na Ostaš, případně cesty na Ostaš nově proznačit (např. od železniční zastávky ve Žďáru nad Metují).

Odůvodnění opatření:

Viz odůvodnění opatření RC02a↑

RC02d Stabilizace návštěvnosti Ostaše a Kočičích skal

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	Žďár nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	Správa CHKO Broumovsko
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	17 000 Kč (proznačení turistických tras 2 km = 7 000 Kč, 2 x infopanel á 5 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

K Ostaši a Kočičím skalám přistupovat jako k jednomu z nejkřehčích turistických cílů na Broumovsku, které mají s ohledem na svou velmi malou plošnou výměru adekvátně malou absorpční kapacitu. Výlet na Ostaš propagovat primárně jako **dobrodružný pěší výstup na magickou stolovou horu z jejího úpatí, nikoli jako jednoduše dosažitelný cíl masové turistiky!**

Značené trasy do pískovcových městeček Ostaše a Kočičích skal pojímat jako **přímé a ničím nerušené cesty na vyhlídkové hory**, odkud jsou krásné výhledy do okolní krajiny a na okolní pískovcové skály. **Optimalizovat trasu skalním bludištěm**, aby nevedla současnými příliš úzkými hrdly, kde dochází k permanentnímu obrusu pískovcových útvarů.

Zkvalitnit a průběžně udržovat infrastrukturu přístupových chodníků a schodišť na vrchol Ostaše a v maximální míře zamezit volnému pohybu návštěvníků mimo značené turistické trasy.

Zajistit průběžnou údržbu a úklid turistických cílů a okolí všech přístupových cest na Ostaš a Kočičí skály.

Odůvodnění opatření:

Viz odůvodnění opatření RC02a↑

RC02e Sezónní turistický mikrobuse Police nad Metují – osada Ostaš

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Police nad Metují, Žďár nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	Police nad Metují, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Provoz sezónního turistického mikrobuse mezi odstavnými parkovišti pro návštěvníky Ostaše v severní části centra města Police nad Metují [součást opatření RC02b↑] a osadou Ostaš, jako kompenzace za zrušené parkoviště pro osobní automobily v osadě Ostaš. Zrušené parkoviště v osadě Ostaš lze s výhodou využít jako zastávku a točnu turistického mikrobuse.

Provoz turistických mikrobuse po celou hlavní letní sezónu (1. 4. – 31. 10.) o všech víkendech, o všech státních svátcích a ve všech dnech školních prázdnin.

Konkrétní kapacitu mikrobuse a frekvenci jeho spojů přizpůsobit ve spolupráci se Správou CHKO Broumovsko únosné kapacitě Ostaše.

Preferovat ekologicky šetrné dopravní prostředky, v případě elektrobuse pamatovat na vytvoření podmínek pro umístění nabíjecích stanic v konečných stanicích.

Odůvodnění opatření:

Důvodem opatření je minimalizace individuální automobilové dopravy v turisticky exponovaných územích Broumovska.

Ostaš je po Adršpašsko-teplických skalách jedním z dalších nejoblíbenějších turistických cílů na Broumovsku. Původní myšlenka zrušení parkoviště pro osobní automobily v osadě Ostaš zcela bez jakékoli náhrady byla v rámci projednání konceptu této územní studie vyhodnocena jako hraniční. Návrh na zavedení sezónního turistického mikrobuse tak má být kompenzací za úplné zrušení parkoviště pro osobní automobily v osadě Ostaš. Myšlenka zavedení sezónního turistického autobusu vyplynula z projednání konceptu této územní studie s městem Police nad Metují.

Doprava návštěvníků Ostaše z Police nad Metují turistickým autobusem přispěje k organizovanosti dopravy na Ostaš a k eliminaci dopravních komplikací s individuální automobilovou dopravou v období a časech návštěvnických špiček. Doprava návštěvníků Ostaše z Police nad Metují turistickým autobusem rovněž zajistí postupnému dávkování návštěvníků Ostaše pouze v množství odpovídajícím únosné kapacitě Ostaše (při současném zohlednění množství turistů přicházejících z Police nad Metují nebo jiných východišť pěšky).

Analogicky, jako je návrh na zrušení parkovišť v Dolním Adršpachu a ve Střemenském Podhradí kompenzováno dopravnou návštěvníků Adršpašsko-teplických skal vlaky, je i dostupnost Ostaše po zrušení parkoviště kompenzováno zavedením sezónního turistického mikrobuse.

RC03 Broumovské stěny

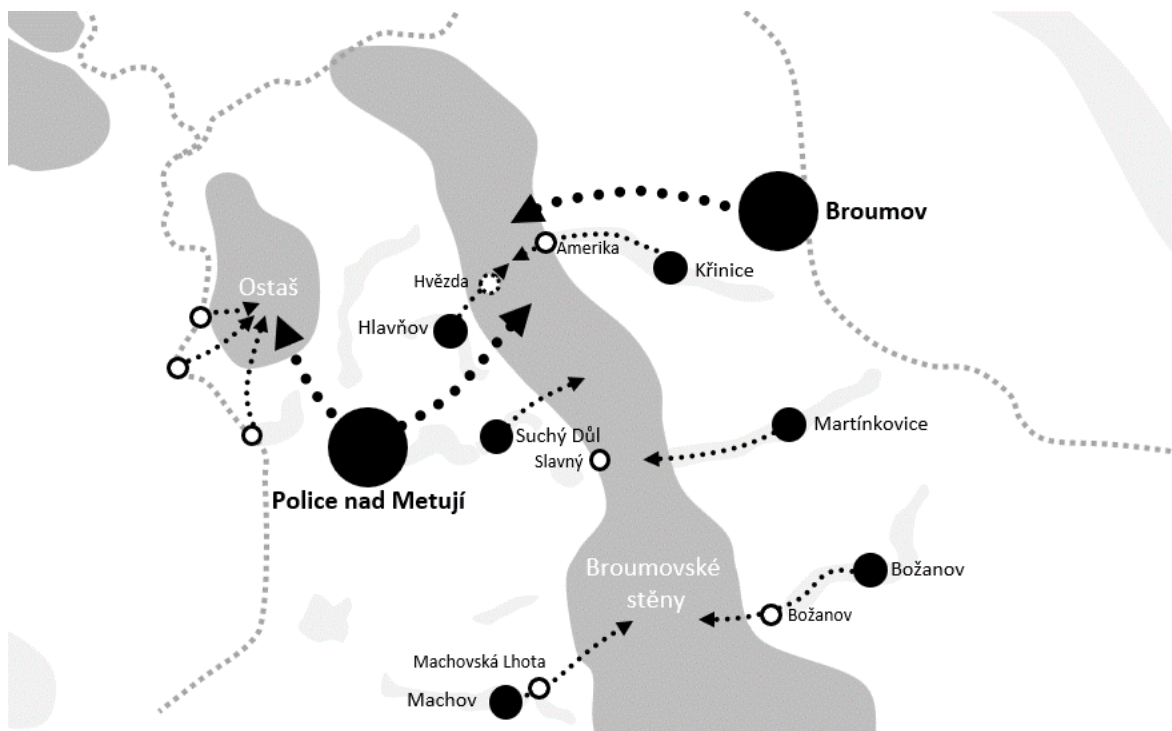
RC03a Stabilizace návštěvnosti Broumovských stěn

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	Police nad Metují, Suchý Důl, Machov, Broumov, Božanov, Martínkovice, Křinice
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce a města, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	75 000 Kč (infotabule ve všech alternativních nástupních místech: 15 x 5 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Nezlepšovat přístupnost hřebene Broumovských stěn pro návštěvníky přijíždějící osobními automobily. Stabilizovat kapacitu stávajících parkovišť pro osobní automobily přímo v masivu Broumovských stěn a na jeho úpatí, tedy na Hvězdě, na Slavném, v Machovské Lhotě, na Americe a v Božanově. **Zásadně nenavýšovat kapacitu těchto stávajících parkovišť.** Vybavit je odpadkovými koši na tříděný odpad, toaletami a bezpečnými stojany na jízdní kola krytými proti povětrnosti, která umožní návštěvníkům přijíždějícím na kole odstavit a zabezpečit své kolo a absolvovat výstup, resp. zbylou část cesty na stěny pěšky.

Systematicky **propagovat výstup do Broumovských stěn jako náročnější pěší nebo cyklistický výlet z měst Police nad Metují [RC03b] a Broumova [RC03c] a ze středů vesnic Hlavňov [RC03d], Suchý Důl [RC03e], Machov [RC03f], Božanov [RC03g] a Martínkovice [RC03h], ležících přímo pod oběma úpatími Broumovských stěn a ve všech případech obslužených veřejnou autobusovou dopravou, jejíž posílení v turistické sezóně je navrženo [RC03p, RC03q].**

Obr.: Schéma navrhovaného cílového stavu turistické přístupnosti Ostaše a Broumovských stěn. [Zdroj: vlastní kresba]

Odůvodnění opatření:

Jednou ze zásadních příčin přetížení oblíbených a vyhledávaných přírodních turistických atraktivit s volným režimem přístupu, je jejich pohodlná a jednoduchá dostupnost osobním automobilem až do bezprostřední blízkosti turistického cíle. Indukuje velké množství návštěvníků, pro něž se takový cíl stává snadno dostupným a stává se tak často cílem masové turistiky, na místo cíle, kterého je zaslouženě dosahováno na základě nějakého fyzického výkonu.

Bezprostřední dostupnost přírodního turistického cíle automobilem představuje ještě jeden zásadní problém. Osobní automobily jsou často zavlékány až na samotný okraj nejpřísněji chráněných území přírody a krajiny. **Automobily se tak dostávají do přímého kontaktu s chráněnými hodnotami,** stejně jako parkoviště, které kumulují nejen samotný automobilový provoz, ale jsou také místy s vysokou koncentrací lidí a s touto koncentrací souvisejících průvodních jevů, jako je hluk ale zejména znečištění okolí parkovišť odpadky. Problém eskaluje vždy, když návštěvnícké parkoviště není řádně vybaveno potřebnou návštěvníckou infrastrukturou.

V zájmu ochrany přírodních hodnot a turistické únosnosti Broumovských stěn je žádoucí **jako hlavní a k nim doplňková východiště návštěvníků Broumovských stěn rozvíjet a systematicky propagovat přednostně urbanizovaná území,** centra a středů měst, resp. venkovských obcí či sídel v údolích pod stěnami, z obou jejich stran. Urbanizovaná území mají vždy vyšší absorpční kapacitu lidí i dopravy než volná krajina v bezprostředním okolí přírodní turistické atraktivity. Středů měst či vesnic jsou vždy, i bez turistického ruchu, dopravně obsluženy, a to vždy i veřejnou autobusovou dopravou. Většinou i disponují omezeným spektrem základního občanského vybavení, jako je obchod se smíšeným zbožím či hospoda, v opačném případě nebývá zásadní problém takovou infrastrukturu vybudovat či zřídit v existujících objektech (poptávka návštěvníků

zpravidla, na základě zákona poptávky a nabídky, přirozeně vygeneruje vznik turistické infrastruktury). Ve středech měst i vesnic není ani problém umístit kapacitně dostatečné množství odpadkových košů či kontejnerů a zajistit jejich pravidelný svoz.

Čím blíže přírodní atraktivitě, tím nižší a podružnější význam východiště, zejména pak pro přístup vlastním automobilem. Smyslem je nezavlékat motorovou dopravu do blízkosti přírodně nejceněnějších lokalit a zároveň pokud možno zcela vyloučit nutnost průjezdu automobilů zástavbou celé lánové obce až na konec její zástavby, kde je umístěné návštěvnické parkoviště. Smyslem je naopak zachytit automobily uvnitř zástavby.

RC03b Hlavní východiště do Broumovských stěn: Police nad Metují

RC03c Hlavní východiště do Broumovských stěn: Broumov

Charakter opatření: U, S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Police nad Metují, Broumov

Nositelé opatření: dotčené obce a města, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT

Odhad realizačních nákladů: RC03b: 3 000 000 Kč
RC03c: 3 000 000 Kč
(50 parkovacích stání – plocha 50x20 m x 2 500 Kč = 2 500 000 Kč, stojany na kola, přístřešek: 500 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Jako hlavní nástupní místa a východiště do Broumovských stěn propagovat a systematicky rozvíjet a vybavovat obě města v údolích pod stěnami: Police nad Metují a Broumov.

Zajistit **navigaci návštěvníků Broumovských stěn a proznačení turistických tras pro pěší i cykloturisty** na Broumovské stěny od železničních stanic a autobusových terminálů/nádraží, od všech autobusových zastávek veřejné hromadné dopravy a také od všech odstavných návštěvnických parkovišť ve městech.

V obou městech, Broumově i Polici nad Metují, **prověřit rozšíření kapacity odstavných návštěvnických parkovišť nad rámec parkovišť navržených v rámci opatření [HB02h↑] a [RC02b↑]**, jejichž kapacita je navržena primárně pro návštěvníky Adršpašsko-teplických skal (Broumov), resp. Ostaše (Police nad Metují) a pro návštěvníky daných měst. Pro návštěvníky Broumovských stěn je přitom vhodné počítat s kapacitou dalších alespoň 50 parkovacích stání.

V případě Police nad Metují směřovat odstavná návštěvnická parkoviště pro návštěvníky Broumovských stěn optimálně do prostoru ve vazbě na ulice Nádražní, Radimovská či Ledhujská. Pro vybudování nového odstavného parkoviště pro návštěvníky Broumovských stěn by bylo vhodné využít například severní okraj areálu bývalé textilky VEBA, v sousedství Pellyho parku. Parkoviště by pak mohlo být současně využíváno rovněž pro návštěvníky historického jádra města Police nad Metují, docházková vzdálenost na Masarykovo náměstí je pouhých 200 m.

V případě Broumova směřovat další případná odstavná návštěvnická parkoviště optimálně do prostoru kolem ulic Předlácká, U Dolní brány, Vančurova, Šalounova.

Odůvodnění opatření:

Z centra Police nad Metují je hřeben Broumovských stěn vzdálený 5 km (1 h a 20 minut pohodlné chůze), z centra Broumova je Hvězda vzdálená 6,5 km (1 h a 40 minut pohodlné chůze). Úpatí Broumovských stěn jsou z obou měst vzdálené cca 3 až 5 km, což odpovídá ne více než půl hodně jízdy na kole.

Z obou měst jsou Broumovské stěny přijatelně dostupné pěším nebo cyklistickým výletem na půl dne.

Broumov je s výhodou dostupný vlakem, Police nad Metují i Broumov jsou pak obslouženy veřejnou autobusovou dopravou. V centrech obou měst, stejně jako u dopravních uzlů (vlakové či autobusové nádraží), disponují obě města možnostmi vybudování návštěvnických parkovišť, jak pro návštěvníky Adršpašsko-teplických skal či Ostaše, měst samotných, tak i Broumovských stěn. Obě města disponují komplexní nabídkou turistických služeb, včetně turistických informačních center či ubytovacích možností. Další doplnění turistické infrastruktury je navrženo touto územní studií.

- RC03d Doplnkové východiště do Broumovských stěn: Hlavňov – střed obce
 RC03e Doplnkové východiště do Broumovských stěn: Suchý Důl – střed obce
 RC03f Doplnkové východiště do Broumovských stěn: Machov – střed obce
 RC03g Doplnkové východiště do Broumovských stěn: Božanov – střed obce
 RC03h Doplnkové východiště do Broumovských stěn: Martínkovice – střed obce
 RC03ch Doplnkové východiště do Broumovských stěn: Křinice – střed obce

<i>Charakter opatření:</i>	U, S, O
<i>Územní průrůmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Police nad Metují, Suchý Důl, Machov, Božanov, Martínkovice, Křinice
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce a města, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	RC03d: 1 500 000 Kč RC03e: 1 500 000 Kč RC03f: 1 500 000 Kč RC03g: 1 500 000 Kč RC03h: 1 500 000 Kč RC03ch: 1 500 000 Kč (20 parkovacích stání – plocha 20x20 m x 2 500 Kč = 1 000 000, stojany na kola, přístřešek, odpadkové koše: 500 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Jako nástupní místa a východiště do Broumovských stěn doplňková ke dvěma hlavním východištím v Broumově a v Polici nad Metují, propagovat a systematicky rozvíjet a vybavovat středy/centra těchto vesnic v údolí pod stěnami: Hlavňov, Suchý Důl, Machov, Božanov, Martínkovice a Křinice.

Ve středech dotčených vesnic podporovat **rozvoj doplňkových služeb pro návštěvníky Broumovských stěn**, typicky hospoda/restaurace nebo občerstvení, obchod, hygienické zázemí. Východiště vždy vybavit také odpadkovými koši na tříděný odpad a bezpečnými stojany na jízdní kola krytými proti povětrnosti.

Zajistit **navigaci návštěvníků Broumovských stěn a proznačení turistických tras pro pěší i cykloturisty** na Broumovské stěny od středů všech dotčených vesnic a od autobusových zastávek veřejné dopravy a od návštěvnických parkovišť.

Zajistit přiměřenou kapacitu parkovacích stání pro návštěvníky Broumovských stěn ve středech obcí, v přímé návaznosti na doprovodnou infrastrukturu pro turisty a autobusovou zastávku, s kapacitou v řádu maximálně nízkých desítek míst (kolem 20 stání). Parkoviště pro automobily přitom chápat jako výhradně doplňkovou infrastrukturu výchozích míst na Broumovské stěny, primárně propagovat dostupnost východišť veřejnou autobusovou dopravou, včetně sezónního cyklobusu. Výjimkou může být **návštěvnické parkoviště v Hlavňově**, které má v případě navýšení své kapacity (v řádu vyšších desítek míst) potenciál saturovat alespoň část poptávky po parkovacích stáních pro potřebu Hvězdy a v případě zrušení parkoviště na Hvězdě [viz opatření RC03i↓] má pak rovněž potenciál nahradit celou zrušenou kapacitu parkoviště na Hvězdě. Případně kapacitnější návštěvnické parkoviště by pak bylo v Hlavňově vhodné umístit u rybníka, kde jsou dostatečné disponibilní plochy pro vybudování většího parkoviště i jeho turistického zázemí.

Odůvodnění opatření:

Středy venkovských obcí pod Broumovskými stěnami jsou vždy, i bez turistického ruchu, dopravně obslouženy, a to i veřejnou autobusovou dopravou. Většinou i disponují omezeným spektrem základního občanského vybavení, jako je obchod se smíšeným zbožím či hospoda, v opačném případě není zásadní problém takovou infrastrukturu vybudovat či zřídit v existujících objektech (poptávka návštěvníků zpravidla, na základě zákona poptávky a nabídky, přirozeně vygeneruje vznik turistické infrastruktury). Ve středech obcí není ani problém uspořádat omezené množství parkovacích stání pro osobní automobily a umístit kapacitně dostatečné množství odpadkových košů či kontejnerů a zajistit jejich pravidelný svoz.

Zachycení automobilové dopravy v centrech obcí pod Broumovskými stěnami přispívá k ochraně přírodně nejcenějších území před automobilovým provozem, jakož i před kumulací návštěvníků na omezením prostoru a s tím souvisejícím znečištěním okolí parkovišť apod.

V Hlavňově, konkrétně na návsi a u rybníka, jsou již dnes zřízené dvě bezplatné parkovací plochy pro návštěvníky centrální části Broumovských stěn. Využití obou parkovišť je žádoucí stabilizovat, stejně jako prověřit možnosti navýšení jejich kapacity. Parkoviště ve středu Hlavňova i u rybníka mají totiž největší polohový potenciál nahradit případně kapacity zrušeného nebo redukováného parkoviště na Hvězdě.

V centru Machova, jižně od návsi, je v současné době parkoviště s kapacitou 30 stání, používané návštěvníky jižní části Broumovských stěn, Boru či polských Bludných skal, stejně jako horolezci a boulderisté a v zimě běžkaři.

V Machovské Lhotě je nově vybudované bezplatné parkoviště s kapacitou 24 parkovacích stání pro osobní automobily a 1 parkovací stání pro autobusy pro návštěvníky jižní části Broumovských stěn. Parkoviště je vybaveno WC, přístřeškem pro turisty, odpadkovými koši, stojany na jízdní kola, herními prvky pro děti a informačními tabulemi s mapou.

RC03i Vedlejší východiště do Broumovských stěn: Hvězda

Charakter opatření: U, S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Police nad Metují

Nositelé opatření: město Police nad Metují, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT

Odhad realizačních nákladů: 2 800 000 Kč
(informační tabule o zpoplatnění parkoviště: 4 x 25 000 Kč, hygienické zázemí, občerstvení, prodejna suvenýrů, kryté stojany na jízdní kola, mobiliář: 2 700 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Stabilizovat stávající parkoviště Hvězda, nenavyšovat jeho kapacitu.

Parkoviště celoročně zpoplatnit, a to tak vysokou sazbou, aby již motivovala návštěvníky raději přijít pěšky nebo přijet na kole z hlavních nebo doplňkových východišť na Broumovské stěny. Na přístupových komunikacích k parkovišti z Bukovic a Hlavňova a také z Velké Ledhuje a Suchého Dolu cíleně **informovat o zpoplatnění parkoviště na Hvězdě** s odkazem na možnost odstavit automobil v Polici nad Metují, případně v Hlavňově zdarma.

Parkoviště vybavit hygienickým zázemím, občerstvením, prodejnou suvenýrů a dostatečnou kapacitou odpadkových košů na tříděný odpad. Nespoléhat přitom na obslužnou funkci Chaty Hvězda, kterou všichni návštěvníci Hvězdy nevyužívají.

Parkoviště dále vybavit **bezpečnými stojany na jízdní kola krytými proti povětrnosti**, které umožní odstavení kol pod vrcholem Hvězdy.

Na ploše parkoviště vyčlenit prostor pro okružní obřad (točku) autobusů veřejné hromadné dopravy, i za cenu snížení stávající kapacity parkoviště.

Kultivovat prostor okolo Chaty Hvězda.

Na příjezdových komunikacích od Police nad Metují instalovat **informační navigační tabule o stavu obsazenosti a ceně návštěvníckého parkoviště na Hvězdě**:

1. V Bukovicích na komunikaci do Hlavňova, bezprostředně za křižovatkou se silnicí II/302.
2. V Polici nad Metují na komunikaci do Suchého Dolu, za křižovatkou ulice Ledhujská x Bělská.
3. Na křižovatce ulic Nádražní x Pod Jasany v obou směrech jízdy.

Pro případ plné obsazenosti parkoviště na Hvězdě informovat o nutnosti návratu do centra města Police nad Metují nebo v případě vybudování kapacitního parkoviště v Hlavňově pak o možnosti parkování zde.

Pozor! Důsledně monitorovat vývoj návštěvnosti na parkovišti na Hvězdě a v jeho okolí. V případě neúměrného zvyšování návštěvnosti a zátěže navazujících částí Broumovských stěn okolo areálu Hvězda uvažovat o úplném zrušení parkoviště na Hvězdě. Areál Hvězda pak pro motorovou dopravu zpřístupnit pouze osobám s omezenou schopností pohybu a orientace, zásobování a sezónnímu turistickému autobusu. Kapacity zrušeného parkoviště na Hvězdě pak saturovat v centru Hlavňova nebo u Hlavňovského rybníka, hledat však takové umístění parkoviště (nebo více menších parkovišť), které nenaruší urbanistickou strukturu

a život v Hlavňově. Parkoviště na Hvězdě v tom případě ponechat jako točnu sezónního turistického autobusu [RC03p↓].

Odůvodnění opatření:

Pod vrcholem Hvězda je na příjezdové komunikaci z Hlavňova vybudováno návštěvnické parkoviště s kapacitou cca 50 stání a s otočkou sezónního autobusu. Hvězda a turistické okruhy v okolí, zejména pak trasa Hvězda – Supí hnízdo – Kovářova rokle – Hvězda, jsou nejnavštěvovanější přírodní atraktivitou na Broumovsku, hned po Adršpašsko-teplických skalách. Návštěvnost Hvězdy dlouhodobě osciluje kolem 50 000 lidí ročně, přičemž lze pozorovat setrvalý trend zvyšování návštěvnosti.

Dle Správy CHKO Broumovsko se vlivem stále se zvyšující návštěvnosti projevuje v okolí Hvězdy poškozování předmětů ochrany a snížení návštěvnického zážitku. Do značné míry k tomu může přispívat i pohodlná dostupnost Hvězdy právě ze strany od Police nad Metují a Hlavňova, kde je příjezd automobilů umožněn až pod vrchol Hvězdy. Z toho důvodu navrhuje tato územní studie 2 úvodně opatření přispívající k usměrnění návštěvníků na Hvězdě:

1. Zachování parkoviště na Hvězdě ve stávající kapacitě, avšak jeho celoroční zpoplatnění, a to sazbou v takové výši, která bude pro návštěvníky Hvězdy dostatečně motivující raději svůj automobil odstavit na vzdálenějším místě (v Hlavňově či v Polici nad Metují) a na vrchol Hvězdy dojít pěšky nebo dojet na kole.
2. V případě dalšího nárůstu návštěvnosti Hvězdy a jejího okolí a zhoršování stavu poškozování předmětů ochrany přírody: úplné zrušení parkoviště na Hvězdě a nahrazení jeho kapacity rozšířenými parkovacími kapacitami v Hlavňově (1,5 km na vrchol Hvězdy) a také v Polici nad Metují (5 km na vrchol Hvězdy).

Samozřejmě pak musí být vybavení parkoviště doprovodnou infrastrukturou pro turisty, zejména hygienickým zázemím, které na parkovišti na Hvězdě dodnes chybí.

Parkoviště na Hvězdě se vymyká základní koncepci přístupnosti Broumovských stěn, založené na oddálení automobilového provozu od přírodně hodnotných území ve volné krajině. Není proto v žádném případě podporováno rozšiřování parkoviště, naopak je navrženo systematicky monitorovat vliv návštěvnického parkoviště na množství a chování turistů v centrální části Broumovských stěn kolem Hvězdy a případně parkoviště zcela zrušit.

Za nespornou výhodu stávajícího parkoviště na Hvězdě lze považovat vybavení parkoviště prostorově vyhovující točnou pro autobusy.

Z důvodu častých dopravních komplikací v případě úplného naplnění kapacity parkoviště na Hvězdě v hlavní/letní sezóně je navržen jednoduchý a snadno realizovatelný informační systém o naplněnosti parkoviště na Hvězdě, včetně navigace automobilů návštěvníků mimo Hvězdu, primárně na návštěvnické parkoviště v Polici nad Metují.

RC03j Kultivace areálu Hvězda

Charakter opatření: U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Police nad Metují

Nositelé opatření: město Police nad Metují, CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: 5 000 000 Kč
(cca 1 ha úpravy povrchů vč. vegetačních úprav á 500 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Urbanisticky a architektonicky kultivovat prostředí areálu Hvězda, mezi parkovištěm Hvězda, kaplí Panny Marie Sněžné a Chatou Hvězda, a to přírodě blízkým způsobem a materiálovým řešením a maximálně citlivě k dochovaným kulturním a přírodním hodnotám.

Zajistit důslednou průběžnou údržbu areálu, včetně odpadového hospodářství.

Odůvodnění opatření:

Areál na Hvězdě není dnes nijak organizovaný ani architektonizovaný, pohyb návštěvníků se děje po přirozeně vyšlapaných cestách a plochách a v případě velkého množství návštěvníků dochází k sešlapu vegetace mimo značené cesty a plochy. Vhodným urbanistickým a architektonickým řešením povrchů areálu na Hvězdě, tedy prostoru mezi parkovištěm, kaplí Panny Marie Sněžné a Chatou Hvězda lze účinně přispět k jednoznačnému usměrnění návštěvníků areálu na Hvězdě pouze do ploch k pohybu lidí určených a chránit tak cennou vegetaci mimo cesty.

Hvězda je nejnavštěvovanější částí Broumovských stěn, součást jádrového území Národní přírodní rezervace Polické stěny, součást ptačí oblasti a evropsky významné lokality a I. zóny CHKO Broumovsko. Na území tam jsou kladené zvýšené nároky na ochranu přírodních hodnot.

RC03k Stabilizace návštěvnosti Broumovských stěn v okolí areálu Hvězda

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Police nad Metují, Suchý Důl, Křinice
<i>Nositelé opatření:</i>	Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	1 monitoring: 150 000 Kč (2 monitorovací místa x 2 brigádníci x 5 dnů x 10 hod x 150 Kč = 30 000 Kč, koordinace, zpracování = 20 000 Kč, doplnění mobiliáře 100 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Vyhodnotit a monitorovat míru zátěže skalních útvarů v okolí areálu Hvězda, zejména v rámci malého okruhu Hvězda – Supí hnízdo – Kovárna – Hvězda, vyhlídkové cesty po hřebeni směrem na Strážnou horu a jižní části Polických stěn (mezi Hvězdou a Slavným).

Na základě pozorovaných výsledků adekvátně infrastrukturně **vybavit návštěvnícký okruh**, zejména bezpečnými chodníky, povaly, zábradlími, odpočinkovými místy, atp. Zajistit důslednou pravidelnou údržbu a odpadový management návštěvníckého okruhu.

Odůvodnění opatření:

Národní přírodní památka Polické stěny je druhou nejnavštěvovanější čistě přírodní turistickou destinací na celém Broumovsku, hned po Adršpašských a Teplických skalách. Nejvýznamnějším turistickým cílem v Polických stěnách je přitom Hvězda a její nejbližší okolí, zejména turistický okruh Hvězda – Supí hnízdo – Kovárna – Hvězda, která podle monitoringu návštěvnosti (Halfar a kol. 2019) ročně navštěvuje na 50 000 lidí.

V hlavní sezóně je v návštěvnícky špičkových dnech území často přetíženo množstvím turistů a dle Správy CHKO Broumovsko se vlivem stále se zvyšující návštěvnosti projevuje v okolí Hvězdy poškozování předmětů ochrany a snížení návštěvníckého zážitku. S ohledem na otevřenost území a návštěvníckých okruhů si lze jen těžko představit možnost zpoplatnění okruhu, je tedy třeba hledat spíše preventivní řešení předcházení dalšího zvyšování návštěvnosti. Vedle výrazného zpoplatnění parkoviště na Hvězdě, resp. jeho případného úplného zrušení a doplnění turistické infrastruktury (hygienické zázemí, odpadkové koše) je to nepropagování Hvězdy a Broumovských a Polických stěn jako turistického cíle určeného k rozptýlení návštěvníků Adršpašsko-teplických skal. Dále je to vybavení nejnavštěvovanějších turistických okruhů kolem Hvězdy turistickou infrastrukturou a její pravidelná údržba, zajištění pravidelného dohledu strážců přírody Správy CHKO Broumovsko a zajištění pravidelného odpadového managementu turistických okruhů a jejich okolí.

RC03l Vedlejší východiště do Broumovských stěn: Slavný

<i>Charakter opatření:</i>	U, S, O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Suchý Důl
<i>Nositelé opatření:</i>	obec Suchý Důl, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	100 000 Kč (kryté stojany na jízdní kola)

Podrobná specifikace opatření:

Stabilizovat stávající parkoviště Slavný, nenavýšovat jeho kapacitu a ponechat jeho placený režim. Parkoviště nijak systematicky nepropagovat.

Parkoviště vybavit **bezpečnými stojany na jízdní kola krytými proti povětrnosti**, které umožní odstavení kol pod Polickými a Broumovskými stěnami a pokračování dále do stěn pěšky.

Pozor! Důsledně monitorovat vývoj návštěvnosti na parkovišti a v jeho okolí. V případě neúměrného zvyšování návštěvnosti a zátěže navazujících částí Broumovských stěn **uvažovat o úplném zrušení parkoviště.**

Odůvodnění opatření:

Parkoviště na Slavném je dalším z parkovišť, jehož umístění neodpovídá navržené celkové koncepci turistické dostupnosti Broumovských stěn. Parkoviště s kapacitou cca 30 automobilů bylo vybudováno v roce 2006 z fondů evropské unie jako výchozí do Polických a Broumovských stěn. Parkoviště je poměrně nevhodně umístěno pouhých 200 m od okraje lesa, který je zároveň okrajem NPP Polické stěny. Parkoviště je přístupné po jediné komunikaci, která prochází v délce 4 km téměř souvislým pásem zástavby mezi západním okrajem Police nad Metují a východním okrajem Suchého Dolu. Správa CHKO Broumovsko i vedení obce Slavný monitorují růst nespokojenosti místních obyvatel právě s průjezdem automobilů zástavbou celé obce a se zvyšováním návštěvnosti jedněch z nejcennějších partií Polických stěn.

Parkoviště je placené, celodenní parkovné pro osobní automobil stojí 60 Kč, což není výše parkovného, která by návštěvníky motivovala odstavit svůj automobil dále od okraje národní přírodní památky.

V rámci této územní studie je navržena stabilizace kapacity parkoviště, avšak za podmínky, že negativní průvodní jevy zvýšené návštěvnosti Polických a Broumovských stěn přes Slavný nebudou dále narůstat. V tom případě je navrženo úplné zrušení parkoviště na Slavném a přesunutí jeho kapacity do centra Suchého Dolu, odkud je to do jádra Polických stěn pouhých 2,8 km, anebo na východní okraj Police nad Metují (velká Ledhuje), odkud je to do Polických stěn rovných 5 km.

RC03m Vedlejší východiště do Broumovských stěn: Machovská Lhota

<i>Charakter opatření:</i>	U, S, O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Machov
<i>Nositelé opatření:</i>	obec Machov, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů (parkoviště včetně veškerého potřebného vybavení nově realizováno)

Podrobná specifikace opatření:

Stabilizovat stávající parkoviště mezi Machovem a Machovskou Lhotou, při cestě směr Řeřišný, avšak nenavýšovat jeho kapacitu.

Odůvodnění opatření:

Dne 12. 5. 2018 bylo na východním okraji Machovské Lhoty, při cestě na Řeřišný, slavnostně otevřeno nové neplacené parkoviště s kapacitou 24 parkovacích stání pro osobní automobily a 1 parkovací stání pro autobusy pro návštěvníky Polických stěn, Boru a také polských stolových hor. Parkoviště je vybaveno

potřebnou infrastrukturou, WC, přístřeškem pro turisty, stojany na jízdní kola, odpadkovými koši na tříděný odpad, herními prvky pro děti a informačními tabulemi s mapou.

Parkoviště, byť je umístěné mimo střed obce Machov, je vhodně umístěné na pomezí zástavby Machova a Machovské Lhoty, na ploše bývalé textilní továrny a pozdější stojní a traktorové stanice.

RC03n Vedlejší východiště do Broumovských stěn: Božanov

Charakter opatření: U, S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Božanov

Nositelé opatření: obec Božanov, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT

Odhad realizačních nákladů: 500 000 Kč
(kryté stojany na jízdní kola, WC)

Podrobná specifikace opatření:

Stabilizovat stávající parkoviště na západním konci Božanova, u zvoničky v Horním Božanově. Zásadně nenavýšovat jeho kapacitu ani ho nijak cíleně nepropagovat.

Parkoviště vybavit **bezpečnými stojany na jízdní kola krytými proti povětrnosti**, které umožní odstavení kol pod Broumovskými stěnami a pokračování dále do stěn pěšky. **Dovybavit hygienickým zázemím.**

Pozor! Důsledně monitorovat vývoj návštěvnosti na parkovišti a v jeho okolí. V případě neúměrného zvyšování návštěvnosti a zátěže navazujících částí Broumovských stěn **uvažovat o úplném zrušení parkoviště.**

Odůvodnění opatření:

Malé parkoviště s kapacitou cca 10-12 stání, umístěné opět nevhodně až na samém západním okraji zástavby obce Božanov, pouhých 700 m od okraje lesa a NPR Broumovské stěny. Parkoviště tak zcela nevhodně indukuje automobily až do bezprostřední blízkosti chráněného území a vynucuje příjezd automobilů na parkoviště přes celou zastavěnou obydlenou západní část lánové vsi Božanov

Umístění parkoviště se, podobně jako v případě Hvězdy, Slavného a Machovské Lhoty, vymyká navržené celkové koncepci přístupnosti Broumovských stěn. Parkoviště je totiž opět umístěné až na úplném konci zástavby obce. V rámci této územní studie je navržena stabilizace kapacity parkoviště, avšak za podmínky, že negativní průvodní jevy zvýšené návštěvnosti Broumovských stěn přes Božanov nebudou dále narůstat. V tom případě je navrženo úplné zrušení parkoviště a přesunutí jeho kapacity do centra Božanova.

RC03o Vedlejší východiště do Broumovských stěn: Amerika

Charakter opatření: U, S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Křinice

Nositelé opatření: obec Křinice, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, KČT

Odhad realizačních nákladů: 1 500 000 Kč
(kryté stojany na jízdní kola cca 250 000 Kč, revitalizace prostranství 2 500 m² x 500 Kč/m² = 1 250 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Stabilizovat stávající parkoviště u Restaurace Amerika, na západním konci Křinic. Zásadně nenavýšovat jeho kapacitu ani ho nijak cíleně nepropagovat.

Parkoviště vybavit **bezpečnými stojany na jízdní kola krytými proti povětrnosti**, které umožní odstavení kol pod Broumovskými stěnami a pokračování dále do stěn pěšky.

Pozor! Důsledně monitorovat vývoj návštěvnosti na parkovišti a v jeho okolí. V případě neúměrného zvyšování návštěvnosti a zátěže navazujících částí Broumovských stěn **uvažovat o zákazu vjezdu na komunikaci z Křinic k Americe, s výjimkou dopravní obsluhy.**

Odůvodnění opatření:

Amerika je tradiční výletní restaurace na západním konci obce Křinice, na úpatí Broumovských stěn. U restaurace je neuspořádaná plocha s cca 10 parkovacími stáními pro automobily, určená primárně pro hosty restaurace. Parkovací stání však zejména v letní sezóně využívají návštěvníci Broumovských stěn. Amerika je totiž tradičním východištěm návštěvníků Hvězdy, která leží na hřebeni Broumovských stěn přímo nad Amerikou.

Parkoviště je umístěné na konci zástavby obce Křinice, na hraně lesa a nedaleko okraje NPR Broumovské stěny. Parkoviště je přístupné po jediné komunikaci procházející zástavbou celé lánové obce Křinice.

Umístění parkoviště se, podobně jako v případě Hvězdy, Slavného, Machovské Lhoty či Božanova, vymyká navržené celkové koncepci přístupnosti Broumovských stěn. Parkoviště je totiž opět umístěné až na úplném konci zástavby obce, v tomto případě obce Křinice. V rámci této územní studie je navržena stabilizace kapacity parkoviště, avšak za podmínky, že nebudou narůstat negativní průvodní jevy zvýšené návštěvnosti Broumovských stěn přes Křinice. V tom případě je navrženo úplné zrušení parkoviště pro návštěvníky Broumovských stěn, a to bez kapacitní náhrady. Hvězda je pro automobily přístupná rovněž ze západní strany od Police nad Metují. S ohledem na tuto duplicitu přístupů na Hvězdu pro automobily z obou stran Broumovských stěn není bezpodmínečně nutné zachování obou možností.

RC03p Obsluha východišť na Broumovské stěny sezónním cyklobusem: západ

RC03q Obsluha východišť na Broumovské stěny sezónním cyklobusem: východ

Charakter opatření: O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Machov, Bezděkov nad Metují, Police nad Metují, Hlavňov, Suchý Důl, Slavný, Křinice

Nositelé opatření: Královehradecký kraj, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Obsluha hlavních a doplňkových východišť na Broumovské stěny po obou stranách masivu stěn sezónními cyklobusy.

Provoz cyklobusů po celou hlavní letní sezónu (1. 4. – 31. 10.) o všech víkendech, o všech státních svátcích a ve všech dnech školních prázdnin. Interval 120 minut s časovou návazností na vlaková spojení v železničních stanicích Police nad Metují, resp. Broumov.

Trasa cyklobusu západ: Police nad Metují, Komenského náměstí > Hlavňov > (Hvězda) > Suchý Důl > Velká Ledhuje > Police nad Metují, autobusová stanice > Police nad Metují, železniční stanice > Bezděkov nad Metují > Machov > Bezděkov nad Metují > Police nad Metují, železniční stanice > Police nad Metují, autobusová stanice.

Trasa cyklobusu východ: Broumov, nádraží > Křinice > Martínkovice > Božanov a zpět.

Preferovat ekologicky šetrné dopravní prostředky, v případě elektrobusů pamatovat na vytvoření podmínek pro umístění nabíjecích stanic v konečných stanicích.

Odůvodnění opatření:

Důvodem opatření je minimalizace individuální automobilové dopravy v turisticky exponovaných územích Broumovska.

Trasa cyklobusu západ: primárním cílem je napojit železniční stanici Police nad Metují na město Police nad Metují, konkrétně na Komenského náměstí, které je navrženo jako hlavní východiště návštěvníků na Ostaš i do Broumovských stěn. Dále pak propojit všechna doplňková východiště návštěvníků do Broumovských a Polických stěn v centrech venkovských obcí pod stěnami, která nejsou přímo obsloužena vlakem a o víkendech a státních svátcích mají špatnou obsluhu veřejnou hromadnou autobusovou dopravou. Je možné

zvážit zavedení linky sezónního cyklobusu i na Hvězdu, kde by plocha zrušeného parkoviště mohla sloužit jako točna autobusu.

Trasa cyklobusu východ: hlavním cílem je propojit železniční stanici v Broumově jakožto hlavní východiště do Broumovských stěn a dále se všemi třemi doplňkovými východišti v centrech vesnic Božanov, Martínkovice a Křinice pod Broumovskými stěnami, které nejsou přímo obsloužené vlakem a o víkendech a státních svátcích mají špatnou obsluhu veřejnou hromadnou autobusovou dopravou.

RC03r Vybavení vybraných míst na Hřebenovce po Broumovských stěnách stojany na jízdní kola

<i>Charakter opatření:</i>	S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Suchý Důl
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	200 000 Kč (4 kryté stojany na jízdní kola á 50 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Vybavení vybraných rozcestí pěších turistických tras na úseku cyklistické Hřebenovky po Broumovských stěnách bezpečnými stojany na jízdní kola, krytými proti povětrnosti: U Pánovy věže – Nad Roklí, Nad Slavným, Slavenská vyhlídka – odb., Pánův kříž.

Umožnění cykloturistům jedoucím po Hřebenovce po Broumovských stěnách bezpečné a pohodlné odstavení jízdního kola u výchozích míst pěších turistických tras k místům významných výhledů z hřebenů Broumovských stěn, dostupných pouze pěšky (nesjízdných na kole).

Odůvodnění opatření:

Po hřebenech Broumovských stěn je vedená červená dálková turistická trasa – Hřebenovka. Dva úseky Hřebenovky po Broumovských stěnách jsou sjízdné i pro cyklisty a jsou po nich vedle červené pěší turistické trasy značené také cykloturistické trasy (v úseku pod Supím hnízdem – Nad Roklí a pak v úseku Nad Slavným – Machovská Lhota). Hřebenovka, a zvláště pak její úseky sjízdné i pro cyklisty, přirozeně míjí nejvýše položené vrcholy s vyhlídkovými místy do krajiny anebo skalní města a skalní bludiště, tedy místa přístupná výhradně pěším turistům a nesjízdná na kole. Možnost bezpečného a pohodlného odstavení jízdního kola v místě křížení cyklistické Hřebenovky s pěšími turistickými trasami na vrcholy Broumovských stěn s vyhlídkovými místy, či s pěšími trasami do skalních měst a bludišť, přispěje ke zpřístupnění těchto turisticky mimořádně atraktivních míst i pro cykloturisty.

Turistické rozcestí U Pánovy věže – Nad Roklí je výchozím bodem pěšího přístupu na Supí hnízdo či do Kovářovy rokle

Turistické rozcestí Nad Slavným je výchozím bodem pěšího přístupu na Hřiby, vyhlídku na Čertovu Tchýni či na vyhlídku Modrý kámen.

Turistické rozcestí Slavenská vyhlídka – odb. je výchozím bodem pěšího přístupu na Slavenskou vyhlídku, ale také například na Velkou kupu.

Turistické rozcestí Pánův kříž je výchozím bodem pěšího přístupu na Božanovský Špičák, na Korunu či na Junáckou vyhlídku.

RC04 Pořádek a osvěta chování v CHKO

RC04a Personální posílení strážců přírody

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	všechny obce v řešeném území
<i>Nositelé opatření:</i>	Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Významně zvýšit počet profesionálních a poloprofesionálních strážců přírody, aby byla zajištěna kontrola dodržování všech povinností a pravidel chování na území CHKO Broumovsko, a bylo předcházeno nevhodnému či nezákonnému chování a poškozování chráněných zájmů přírody a krajiny na území CHKO Broumovsko.

V návštěvnických exponovaných obdobích (v hlavní/letní sezóně všechny víkendy, všechny české i polské státní svátky a všechny dny školních prázdnin) je žádoucí **trvalá přítomnost strážce přírody ve všech návštěvnických nejexponovanějších územích CHKO** (Adršpašsko-teplické skály, Jiráskovy skály a Čáp, Ostaš a Kočičí skály, Broumovské stěny, Polické Stěny). Každý den by v návštěvnických nejexponovanějších územích měli strážci přírody projít alespoň jednou každou značenou turistickou trasu.

U ostatních turistických tras mimo návštěvnických nejexponovanější území a období je vhodné, aby strážce přírody prošel každou značenou trasu alespoň jedenkrát za týden.

Zvýšenou míru aktivity strážců přírody využívat nejen k represí, ale rovněž k prevenci nevhodného chování návštěvníků CHKO Broumovsko (osvěta, úklid apod.).

Odůvodnění opatření:

Stráž přírody je zakotvena v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (§ 81, 81a a 81b), a jeho prováděcí vyhlášce č. 395/1992 Sb. (§ 20). V rámci stráže existují dva stupně postavení: zpravodaj, který musí splňovat stejné požadavky kladené zákonem, ale bez pravomocí, a strážce, který je oprávněn k následujícím úkonům:

- zjišťovat totožnost osob, které porušují předpisy na ochranu přírody
- ukládat a vybírat blokové pokuty za přestupky na úseku ochrany přírody
- vstupovat na cizí pozemky
- zadržet ke zjištění totožnosti osobu podezřelou z porušování předpisů o ochraně přírody a krajiny; přistižené osoby jsou povinny uposlechnout
- požadovat pomoc nebo součinnost policie
- pozastavit rušivou činnost.

Stráž přírody ustanovují správy národních parků, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a krajské úřady. Na správách národních parků v ČR je vždy zaměstnáno několik profesionálních strážců, tedy strážců, kteří stráž přírody vykonávají jako součást pracovní náplně svého zaměstnání (v jejich případě na 100 %). Na AOPK ČR a krajských úřadech profesionální strážci až na naprosté výjimky nejsou, ale AOPK ČR má několik desítek zaměstnanců, kteří jsou ustanoveni strážci jako vedlejší činnost v náplni práce. Kromě těchto profesionálů je stráž přírody zajišťována **dobrovolnými členy stráže přírody**. Ti vykonávají stráž ve svém volném čase a nejsou za ni nijak placeni, přesto musejí splnit podmínky, které zákon pro ustanovení členem stráže stanovuje. Dobrovolní strážci mají úplně stejná práva (uvedená výše) jako profesionální strážci. Členové stráže přírody jsou vybaveni služebním odznakem stráže a průkazem strážce nebo zpravodaje. Jako součást oděvu by měli mít nášivku s nápisem STRÁŽCE nebo STRÁŽ PŘÍRODY a nášivku se znakem CHKO nebo logem AOPK ČR.

Přítomnost stráže přírody má význam preventivní i represivní, edukuje správné chování návštěvníků chráněných území, stejně jako může postihovat porušení zákona a povinností chování na území národních parků či CHKO.

Přítomnost stráže přírody v návštěvnických nejexponovanějších územích a obdobích turistické sezóny má význam také pro průběžná dlouhodobá a systematická monitoring turistické zátěže a negativních vlivů na chráněné zájmy.

RC04b Rozvoj infrastruktury prevence znečištění přírody

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	všechny obce v řešeném území
<i>Nositelé opatření:</i>	Správa CHKO Broumovsko Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	3 400 000 Kč (cca 50 cedulí á 20 000 Kč, cca 20 přístřešků s posezením á 40 000, cca 20 toalet á 80 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Všechna východiště (návštěvnická odstavná parkoviště, železniční stanice a zastávky, autobusové zastávky) do turisticky zpřístupněných částí volné krajiny CHKO Broumovsko, stejně jako všechny turistické rozcestníky ve volné krajině CHKO Broumovsko **vybavit jednoduchými, stručnými a přitom vizuálně a graficky atraktivními motivačními cedulemi, že na území CHKO nesmí být zanecháván žádný odpad** mimo k tomu určené odpadkové koše či kontejnery a že z míst v krajině, kde nejsou odpadkové koše rozmístěné (z důvodu nepřístupnosti pro techniku zajišťující svoz odpadu), je **povinností každého návštěvníka odpad odnést a uložit do nejbližšího odpadkového koše.**

Motivační sdělení musí být srozumitelné a pozitivně formulované i pro děti a je vhodné pojmout je jednoduchou obrázkovou formou (tj. např. nikoliv „je zakázáno odhazovat“ ale „nechte za sebou krajinu čistou“ či „co unesete plné, unesete i prázdné“ atp.).

Vybavit všechna rozcestí značených turistických tras a místa zastavení, tam, kde to podmínky ochrany přírody a krajiny nevyklučují a kam je umožněn přístup technicky pro pravidelný svoz odpadu, **jednoduchými přístřešky s posezením a odpadkovými koši, jako prostředku pro usměrnění míst odpočinku a konzumace jídla a pití** (a zvýšené produkce odpadu) a jako míst, kde mohou návštěvníci odpad uložit.

Ve zvláště intenzivně využívaných územích (zejm. u parkovišť, zastávek veřejné dopravy a dobře přístupných rozcestí pěšin) **umístit kultivované a architektonicky vhodně ztvárněné veřejné toalety** a zajistit jejich pravidelnou údržbu, a to jako opatření prevence znečištění hodnotných území přírody exkrementy.

Odůvodnění opatření:

Jedněmi ze základních nástrojů předcházení nelegálního ukládání odpadu je osvěta a dále vytvoření dostatečně husté a dostatečně dostupné sítě míst určených k legálnímu odkládání odpadů.

RC04c Potírání zakázaného parkování

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	všechny obce v řešeném území
<i>Nositelé opatření:</i>	všechny obce v řešeném území, místně příslušná obecní policie, Policie ČR, Správa CHKO Broumovsko
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Důsledně potírat veškeré parkování motorových vozidel mimo oficiální parkoviště a místa oficiálně určená k parkování.

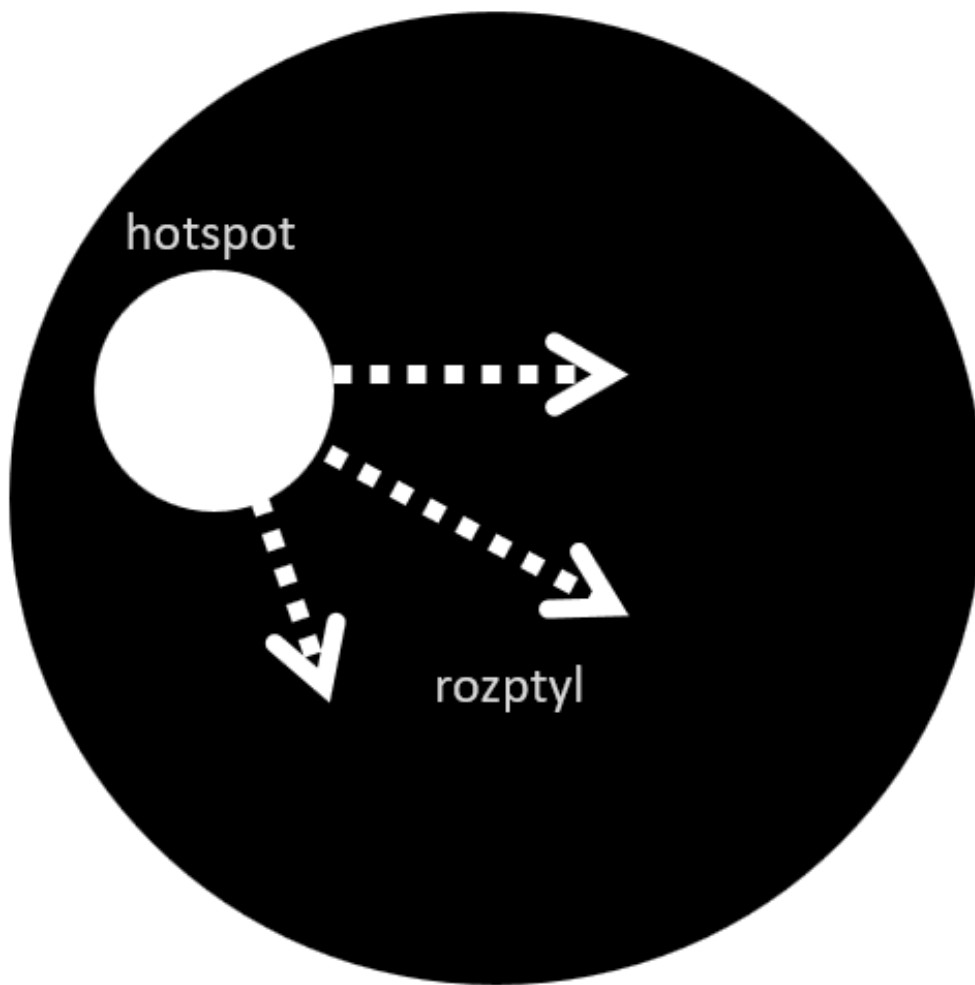
Místa, kde dochází k opakovanému porušení zákona a nelegálnímu parkování, **označit explicitně dopravním značením zákazu parkování, resp. zákazu vjezdu**, nad rámec obecného zákazu vyplývajícího ze zákona o ochraně přírody a krajiny a zákona o lesích.

Odůvodnění opatření:

Důsledné a systémové potírání nelegálního parkování vozidel návštěvníků CHKO Broumovsko mimo k tomu určené plochy je základním předpokladem k využívání oficiálních návštěvnických parkovišť.

Dle § 26, odst. 1, písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění, je na celém území chráněné krajinné oblasti vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vjezdu a setrvávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu.

Dle § 20, odst. 1, písm. g) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, v platném znění, je v lesích zakázáno jezdit a stát s motorovými vozidly.

Broumovsko

Broumovsko

místních obyvatel

Východiska

Nově se utvářející vazby

Krajina Broumovska je stálá a pevná. Pásky hor a skalní města se od nepaměti zvedají nad hluboká údolí řek a potoků. Zalesněné hřebeny se střídají s loukami, poli a pastvinami na jejich úpatích. Krajina je magická a majestátná.

Nestálé a proměnlivé jsou naopak děje, které se v krajině Broumovska v uplynulých staletích odehrávají. Po úspěšném období kolonizace a růstu prosperity regionu se Broumovsko po Prusko-Rakouských válkách v polovině 18. století stalo poprvé pohraničím. Kromě státní hranice tudy navíc probíhala rovněž národnostní hranice mezi převážně německým severem okolo Broumova a Teplic nad Metují a převážně českým jihem okolo Police nad Metují. Se vznikem samostatného Československa se na Broumovsku začaly projevovat národnostní třenice, které v roce 1938 vyvrcholily odtržením německé části Broumovska od Československa a přiřazením Policka k Protektorátu Čechy a Morava. Broumovsko však nezůstalo součástí německé říše na dlouho. Když bylo Německo ve druhé světové válce poraženo a Mnichovská dohoda anulována, přišlo Německo nejen o nedávno připojené části Broumovska, ale i o celé pruské Slezsko. Státní hranice tedy byla navracena na původní místo. Jen na obou jejích stranách již neměli žít Němci, protože Broumovsko se stalo zčásti součástí Československa a severním sousedem se nově stalo Polsko.

Odsun německých obyvatel Broumovska po druhé světové válce byl prakticky dokonán v roce 1947, a bylo při něm vysídleno na 22 000 osob německé národnosti. Jejich zkonfiskované majetky byly předány dosídlencům z různých konců československého vnitrozemí i reemigrantům ze zahraničí. Dosídlování pohraničí s sebou vždy u nově příchozích přinášelo neúctu ke krajině a k původním tradicím, což mělo za následek stagnaci vývoje všech oblastí života.

Během jednoho roku tak byla uzavřena kapitola století trvajícího německého osídlení Broumovska, a během několika dalších let i kapitola německého osídlení Kłodzka a Wałbrzychu.

Noví obyvatelé Broumovska obsadili téměř 1 600 opuštěných domů. Pro nově příchozí byla krajina Broumovska plná stop předchozích, nenáviděných, obyvatel. Když uplynuly necelé dva roky od chvíle, kdy za krajinu Broumovska čeští dosídlenci převzali zodpovědnost, začala jim být ihned po roce 1948 zase odebrána. Po patnácti letech postupné kolektivizace a znárodnování se prakticky ze všech nových sedláků a řemeslníků stali opět bezzemci, zaměstnaní v zemědělství a průmyslu. Způsob, jakým dosídlenci o nově nabytý majetek přišli, zatížil rodící se novou společnost Broumovska další vrstvou křivd. Obraz zkázy krajiny a prostředí Broumovska byl pak dokonán rozvojem socialistické vesnice po roce 1970 a snahou maximálně kulturně i esteticky připodobnit venkov městu. Tradiční a dobře fungující malotřídky byly považovány za přežitek a děti byly nuceny dojíždět za školou do měst. Menší JZD se spojily do obřího Státního statku Teplice, kde jeho zaměstnanci ztratily poslední zbytky osobního vztahu k obhospodařované půdě. Výrobní závody se koncentrovaly ve městech, vesnice ztratila pracovní příležitosti a její obyvatelé se ve velkém stěhovaly za prací do měst. Původní identita malebných venkovských obcí zmizela postupně pod nánosem cizorodé městské architektury. **Vyvrcholila degradace kulturního a společenského života na venkově a absolutní ztráta občanského sebevědomí.**

Poválečný vývoj tak dal novým obyvatelům Broumovska pramálo důvodů a možností, vybudovat si ke svému novému domovu vztah. Není proto překvapivé, že po změně režimu v devadesátých letech minulého století daly tisíce lidí Broumovsku sbohem a odešly do jiných částí republiky za lepšími životními podmínkami.

Dnes, čtyři generace po vysídlení původních německých obyvatel, má teprve druhá generace obyvatel Broumovska možnost přistupovat ke krajině jako k něčemu, co jim bylo svěřeno a záleží na nich, v jakém stavu ji předají svým dětem. Příkoří, která prvním osadníkům připomínaly stopy původních německých obyvatel, časem ztratila na aktuálnosti, stejně

jako obavy z revokace Benešových dekretů. Teprve první generace nežije „za horami před posledním plotem“, ale na kousku země, odkud vedou svobodné cesty na všechny světové strany.

Broumovsko je stále společensky velmi křehkou částí naší země. Její obyvatelé si stále váhavě hledají cestu jak k sobě navzájem, tak i ke krajině, ve které žijí. Podle Václava Cílka (2006) však již přichází čas, kdy obyvatelé Sudet pocítí potřebu zapouštět kořeny ve svém novém domově a začnou pomalu srůstat s místem, kde žijí. Přichází čas, kdy se Broumovsko má šanci postupně zbavit pověsti „konce světa, kde žijí jen ti, kteří nemají na výběr.“

Venkov na okraji Česka

Broumovsko leželo po větší část své historie ve vnitrozemí Českého království, na stezce spojující rozvinuté Slezské vévodství s jeho ostatními částmi. Teprve v polovině 18. století bylo Slezské vévodství rozděleno mezi Prusko a Habsburskou monarchii a Broumovsko se stalo pohraničím, kterým je dodnes.

Ze všech stran je Broumovsko obtížně dostupné. Vedle sebe paralelně vrstvené hřebeny hor komplikují přístup na Broumovsko z vnitrozemí obou zemí. Poloha Broumovska na hranici a zároveň daleko od významných center politického, společenského i hospodářského dění, odsoudila region k životu „na okraji“. Ani Habsburská monarchie, ani pozdější Československo, neměly důvody ani vůli investovat do tohoto regionu a zlepšovat jeho přístupnost. Poslední významnější dopravní investicí proto byla realizace dvou jednokolejných tratí pro odvoz dřeva z broumovských a polických lesů a pro spojení českých zemí s Pruským Slezskem v roce 1875. Periferní postavení Broumovska potvrdilo zrušení Broumovského okresu v roce 1960 a zrušení železničního spojení z Broumova do Kłodzka v roce 1980. Broumovu se vrátila správní role teprve po zrušení okresů a zřízení obcí s rozšířenou působností v roce 2003. O čtyři roky později se vstupem ČR i Polska do Schengenského prostoru otevřely hranice pro volný pohyb mezi oběma sousedními státy.

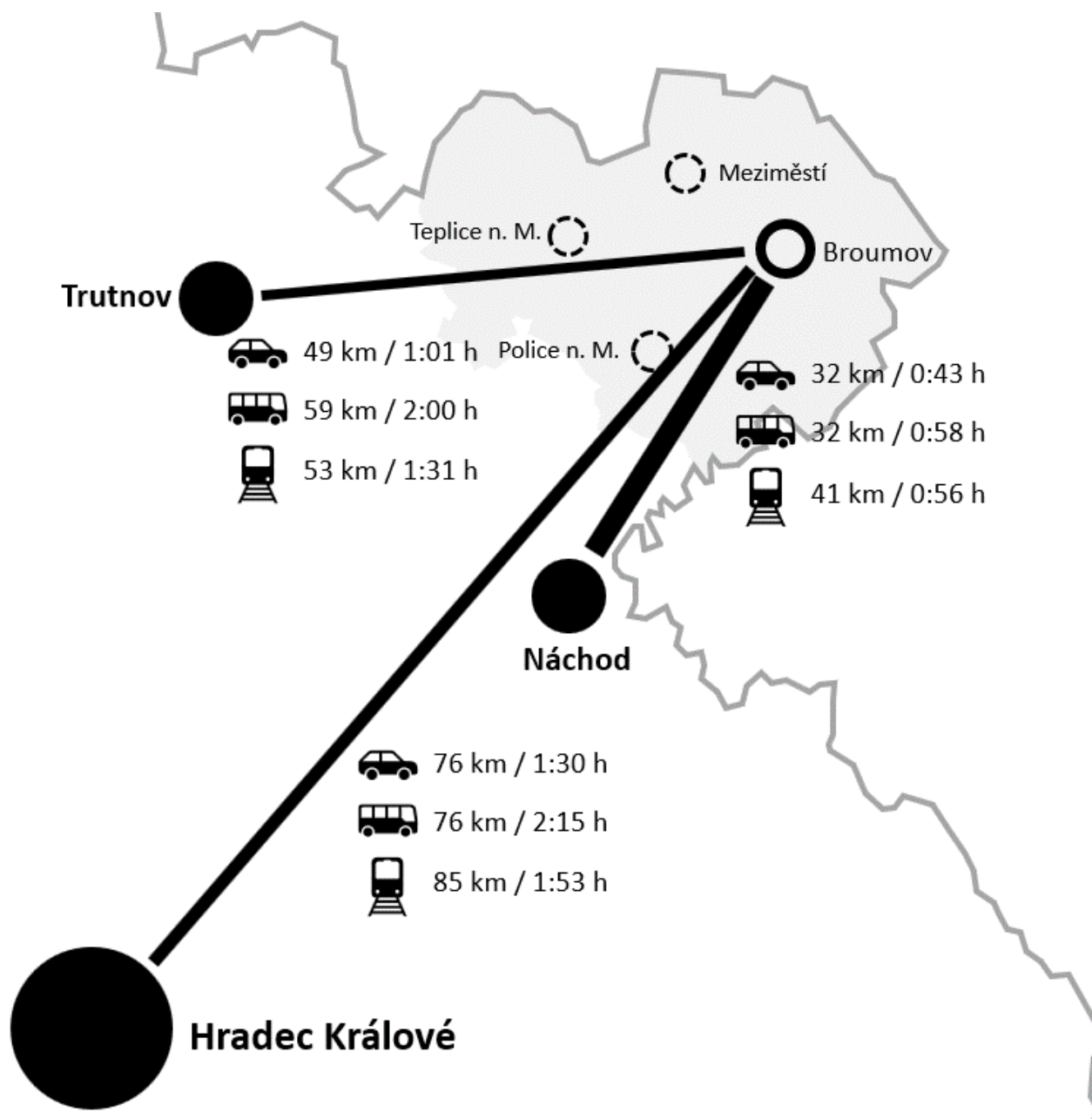
I dnes zůstává Broumovsko na okraji Česka. Nevede sem žádná kapacitní silnice nebo dálnice. Spojení s vnitrozemím Česka zajišťují dvě silnice II. třídy, silnice II/301 do Trutnova a silnice II/303 do Náchoda. Při cestě z vnitrozemí Česka překonávají obě silnice hřeben Jestřebích hor, silnice II/303 pokračující z Police nad Metují do Broumova pak překonává ještě hřeben Broumovských stěn. Obě silnice vedou téměř nepřetržitě souvislou údolní zástavbou nedovolující vyšší rychlost jízdy. Morfologie terénu a přírodní podmínky prakticky znemožňují zlepšení směrových i výškových parametrů obou silnic. Na Náchod a Trutnov je Broumovsko napojené také železnicí. Ze stejných důvodů, jako v případě silnic, je možnost dosáhnout zásadně lepších parametrů železničních tratí a zrychlit tak jízdu vlaků, výrazně omezená. **Žádné zásadní a systémové zlepšení dopravní dostupnosti Broumovska se neplánuje, za předpokladu respektování a ochrany chráněných hodnot přírody a krajiny Broumovska jsou totiž jakékoli velkorysejší investice do dopravní infrastruktury (typicky formou zcela nových liniových staveb) v zásadě nemožné.** Příležitostí pro Broumovsko tak zůstává modernizace železničního spojení Náchod – Broumov, které je prověřováno v právě zpracovávané studii proveditelnosti na železniční spojení Hradce Králové a Trutnova/Broumova (investor SŽDC, s.o.), které by mělo významnějším způsobem zlepšit dostupnost regionu železniční dopravou. Dle dílčích závěrů studie proveditelnosti by mohla být jízdní doba vlaku mezi Broumovem a Náchodem zkrácena až o 16 minut.

Z Broumovska je do vnitrozemí Česka daleko. Cesta autobusem z Broumova, správního centra Broumovska, do Náchoda trvá přesně 58 minut čistého času jízdy. Stejná cesta trvá přímým spěšným vlakem 56 minut. Z Teplíc nad Metují trvá do Náchoda cesta vlakem 28 minut, přímé autobusové spojení není. Náchod je však toliko nejbližším vyšším městským centrem osídlení. Není vnitrozemím. Do krajského města Hradce Králové trvá cesta z Broumova vlakem 1 hodinu a 53 minut čistého času jízdy, autobusem pak dokonce 2 hodiny a 15 minut.

Podle příslušnosti obcí České republiky k venkovskému a městskému prostoru (Pászto 2010) přísluší Broumovsko, resp. území řešené touto území studií, jednoznačně k **venkovskému prostoru**. O příslušnosti dané obce k venkovskému či městskému prostoru přitom rozhoduje počet obyvatel v obci¹⁹, počet obyvatel na zastavěnou plochu sídel, podíl bytů v rodinných domech na celkovém počtu trvale obydlených bytů, počet dokončených bytů na 1 000 obyvatel, změna počtu obyvatel, ale také vzdálenost od krajského města či podíl urbanizovaných ploch na celkové výměře správního území obce. S výjimkou všech měst na Broumovsku, tedy s výjimkou Broumova, Meziměstí, Teplíc nad Metují a Police nad Metují, přísluší všechny obce na Broumovsku k venkovskému prostoru, většina z nich pak vykazuje jeden z vůbec nejvyšších stupňů příslušnosti k venkovskému prostoru. Celý region Broumovska tak lze považovat za venkovský prostor, protože v něm jednoznačně plošně převažují obce s příslušností k venkovskému prostoru. Příslušnost Broumovska

¹⁹ Interval, v němž dochází k plynulému přechodu mezi venkovskou obcí na straně jedné a městskou obcí na straně druhé je 1 500 až 3 500 obyvatel. Obec s počtem obyvatel pod 1 500 je prakticky vždy venkovskou obcí, obec s počtem obyvatel vyšším než 3 500 nabývá městského charakteru.

k venkovskému prostoru potvrzuje také hustota obyvatel jeho území. Ta je typicky velmi nízká ve venkovském prostoru, a naopak vysoká v prostoru městském. Řešené území má hustotu obyvatel 64,4 obyv. na km², samotná ORP Broumov má pak hustotu obyvatel dokonce jen 61,8 obyv. na km². Pro srovnání, celý Královéhradecký kraj má hustotu obyvatel 115,8 obyv. na km², ORP Náchod má hustotu obyvatel 170,6 obyv. na km² a ORP Trutnov 106,7 obyv. na km².

Obr.: Přímá dopravní dostupnost vyšších městských center osídlení z Broumova. [Zdroj: vlastní kresba]

Venkov v České republice není homogenní, jiný je venkov v suburbánním zázemí velkých měst, jiný je venkov pohraničních hor, jiný je venkov v Polabí či na úrodné jižní Moravě. **Broumovsko je venkovem v sudetském pohraničí.** Broumovsko je charakteristické fyzickou odlehlostí, zhoršenou dopravní dostupností a vnitřní dopravní obslužností a velkou vzdáleností nejen od krajského města, ale i od dalších významných městských pracovištních a obslužných center osídlení. Potýká se s nízkou nabídkou a diverzifikací pracovních příležitostí v místě a nutností za prací vyjíždět, často do vzdálených měst Náchoda či Trutnova. Vyjíždka za prací je pro řadu obyvatel za časovou hranici únosnosti. Broumovsko má proto v rámci Královéhradeckého kraje dlouhodobě **nejvyšší míru nezaměstnanosti**.²⁰ Rozdrobená a řídká sídelní struktura ohrožuje udržitelnost veřejných infrastruktur. Zatímco se obcím zpravidla daří udržet mateřské školy nebo alespoň I. stupně základních škol, nejhůře dostupné zůstávají v území zdravotní a sociální služby, ale také například kultura. Kombinace nízké nabídky práce a zhoršené dostupnosti základních služeb, spolu s pohnutou historií Sudet a mělkými kořeny místních obyvatel vedou k odchodu obyvatel Broumovska, a tedy k trvalému poklesu počtu jeho

²⁰ Podíl nezaměstnaných osob v % k 31. 12. 2018 [Úřad práce ČR]: SO ORP Broumov: 6,01, Královéhradecký kraj: 2,26, SO ORP Náchod: 2,26, SO ORP Trutnov: 2,41

obyvatel. Broumovsko má v rámci Královéhradeckého kraje dlouhodobě **nejvyšší celkový úbytek obyvatelstva**²¹. Z regionu odcházejí zejména mladí lidé, typicky pak lidé s vyšším vzděláním. Broumovsko má v rámci Královéhradeckého kraje **nejmenší podíl vysokoškolsky vzdělaných**²². Odchod mladých lidí vede přirozeně ke zvyšování věku místních obyvatel a ke stárnutí populace. Menší počet mladých lidí je také příčinou nízkého tempa bytové výstavby, jejímž motorem jsou totiž zpravidla právě mladí a vzdělaní lidé v produktivním věku. V rámci Královéhradeckého kraje má Broumovsko dlouhodobě také **nejnižší bytovou výstavbu**²³. Broumovsko je ohrožené sociální deprivací, která se projevuje vznikem sociálně vyloučených lokalit (v Broumově jsou celkem 3 a žije v nich až 600 obyvatel). Dalším nelichotivým primátem Broumovska je také **nejvyšší podíl lidí v exekuci**²⁴.

Dá se tedy shrnout, že rozvoj Broumovska je nejvíce ovlivněn **polohovými faktory**, zejména pak dostupností významných městských center osídlení a krajského města a také regionální ekonomickou situací, a dále **historickými faktory**, zvláště pak vysídlením německého obyvatelstva po druhé světové válce a novým dosídlením, a tedy absencí zakořenění nových obyvatel v daném území. Nemalý vliv mají na rozvoj Broumovska vliv také **vnitřní (endogenní) faktory**, kterými je například krajina horského charakteru s méně úrodnou zemědělskou půdou, ale také ochrana přírody a krajiny, která limituje některé rozvojové aktivity.

Obr.: Řídce osídlená broumovská kotlina, údolí říčky Stěnavy z Ruprechtického Špičáku. [Foto: Veronika Šindlerová, 23. 5. 2019]

Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ (SRR21+), schválená vládou ČR dne 4. 11. 2019, zařazuje území správního obvodu ORP Broumov, které tvoří převažující část území řešeného touto územní studií, mezi **hospodářsky a sociálně ohrožená území**²⁵, konkrétně pak mezi **hospodářsky problémové regiony**. Problémem hospodářsky a sociálně ohrožených území jsou obecně horší životní podmínky, špatná dopravní dostupnost, velká vzdálenost od regionálních městských center osídlení, nízká kvalita veřejných služeb, vysoká míra nezaměstnanosti a méně rozvojových příležitostí či omezená možnost podílet se na rozvoji a růstu Česka, tedy celkově slabý hospodářský výkon. Dochází ke zhoršení sociální struktury (věkové, vzdělanostní), což platí zejména pro území bývalých Sudet. Vysoká dynamika stárnutí a dlouhodobě záporný přirozený přírůstek i záporné migrační saldo svědčí o odchodu zejména mladších skupin obyvatelstva. Problémem je také sociální vyloučení, vysoký podíl osob ohrožených chudobou a nejvyšší počet osob v exekuci, ale také dostupnost kvalitních veřejných služeb a kapacitně i kvalitně odpovídající občanské vybavenosti. V mnoha oblastech lze jako problém identifikovat nedostupnost vysokorychlostního internetu, která může negativně ovlivňovat rozvoj místních firem a snižovat kvalitu života. Dominantním zaměstnavatelem jsou v těchto územích nejčastěji středně velké podniky.

Dle SRR21+ je příčinou slabého hospodářského výkonu nízká produktivita firem a nízká přidaná hodnota. Struktura hospodářství je založená často na jednoduché a málo konkurenceschopné výrobě, která nemá dlouhodobě udržitelný

²¹ Celkový přírůstek/úbytek obyvatelstva na 1 000 obyvatel středního stavu k 30. 6. 2018 [ČSÚ]: SO ORP Broumov: -6,3, Královéhradecký kraj: -0,1, SO ORP Náchod: -0,8, SO ORP Trutnov: -1,9.

²² Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel z obyvatel starších 15 let, v % k 20. 3. 2011 [ČSÚ, SLDB 2011]: SO ORP Broumov: 4,9, Královéhradecký kraj: 31,7, SO ORP Náchod: 8,6, SO ORP Trutnov: 8,3.

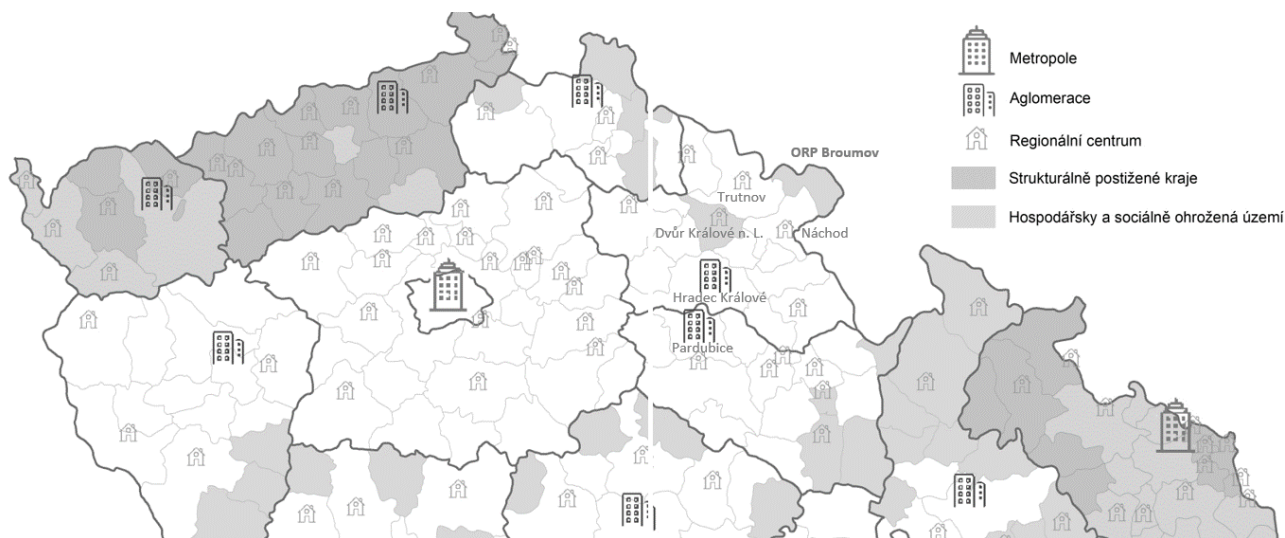
²³ Počet dokončených bytů za rok 2018 na 1 000 obyvatel, k 31. 12. 2018 [ČSÚ]: SO ORP Broumov: 0,43, Královéhradecký kraj: 2,67, SO ORP Náchod: 2,09, SO ORP Trutnov: 2,48.

²⁴ Podíl obyvatel v exekuci z celkového počtu obyvatel, 2017 [mapa exekucí]: SO ORP Broumov: 13,0, Královéhradecký kraj: 8,2, SO ORP Náchod: 7,3, SO ORP Trutnov: 10,3.

²⁵ Indikátory: (a) intenzita bytové výstavby, (b) hrubá míra celkového přírůstku, (c) index stáří, (d) podíl nezaměstnaných osob, (e) intenzita podnikatelské aktivity.

potenciál. Mnohdy zůstávají nevyužity příležitosti tradiční výroby s odbytem v regionu. Úspěšné lokální firmy mají zpravidla omezené možnosti dalšího růstu, a to v souvislosti s nízkou kvantitou i kvalitou lidských zdrojů, a zpravidla při růstu odcházejí jinam. Mnohé podniky dostatečně nevyužívají endogenní rozvojový potenciál regionu, ať již se jedná o zemědělskou diverzifikaci (např. nekonvenční produkce), nebo o strukturální diverzifikaci (např. přímý prodej konečných výrobků).

Hospodářsky a sociálně ohrožená území mají horší dostupnost (kvalitních) veřejných služeb, kultury a v širším smyslu i občanské vybavenosti a komerčních služeb. V oblasti veřejných služeb je jako významný problém vnímán nedostatek lékařů, což je nedostatek, u něž je vzhledem ke stárnutí lékařů očekáváno jeho postupné prohlubování. Faktorem, který snižuje kvalitu života zejména v malých venkovských obcích, je zánik maloobchodu. Dílčím problémem je nedostatečná nabídka pro využití volného času (zejména dětí a mládeže). Nedostatek veřejných a komerčních služeb souvisí s tím, že se zpravidla jedná o oblasti s nižší hustotou osídlení, v nichž je nákladnější služby provozovat, a proto nejsou tak časté. Nákladnější veřejná doprava je příčinou toho, že spoje nemohou mít příliš velkou četnost a je horší dostupnost služeb mimo místo bydliště.

Obr.: Geografické vymezení cílů SRR21+. [Zdroj: Strategie regionálního rozvoje SRR21+]

Geografická odloučenost Broumovska od vnitrozemí České republiky je fakt. Broumovsko je stále na hraně sestupné ekonomické spirály, způsobené částečně jeho geografickou odloučeností a z velké části společenskými důsledky ne zcela zdařeného dosídlení po odsunu původního německého obyvatelstva. Podle Bernarda a kol. (2011: 21) přitom mají všechny venkovské obce a jimi utvářené prostory potenciál na úspěšný rozvoj a vysokou kvalitu života. Předpokladem je dostatečné množství kvalitních ekonomických příležitostí, kvalitní dopravní napojení na vyšší městská centra osídlení, stabilní či rostoucí počet obyvatel, vyvážená věková struktura, vybavení regionu službami umožňujícími uspokojovat základní potřeby obyvatel, vhodné urbanistické řešení, estetická atraktivita a nabídka zdravého životního prostředí, v neposlední řadě pak také rozvinuté kulturní a sportovní dění a ochota obyvatel účastnit se lokálního politického dění a participovat na rozvoji lokální komunity.

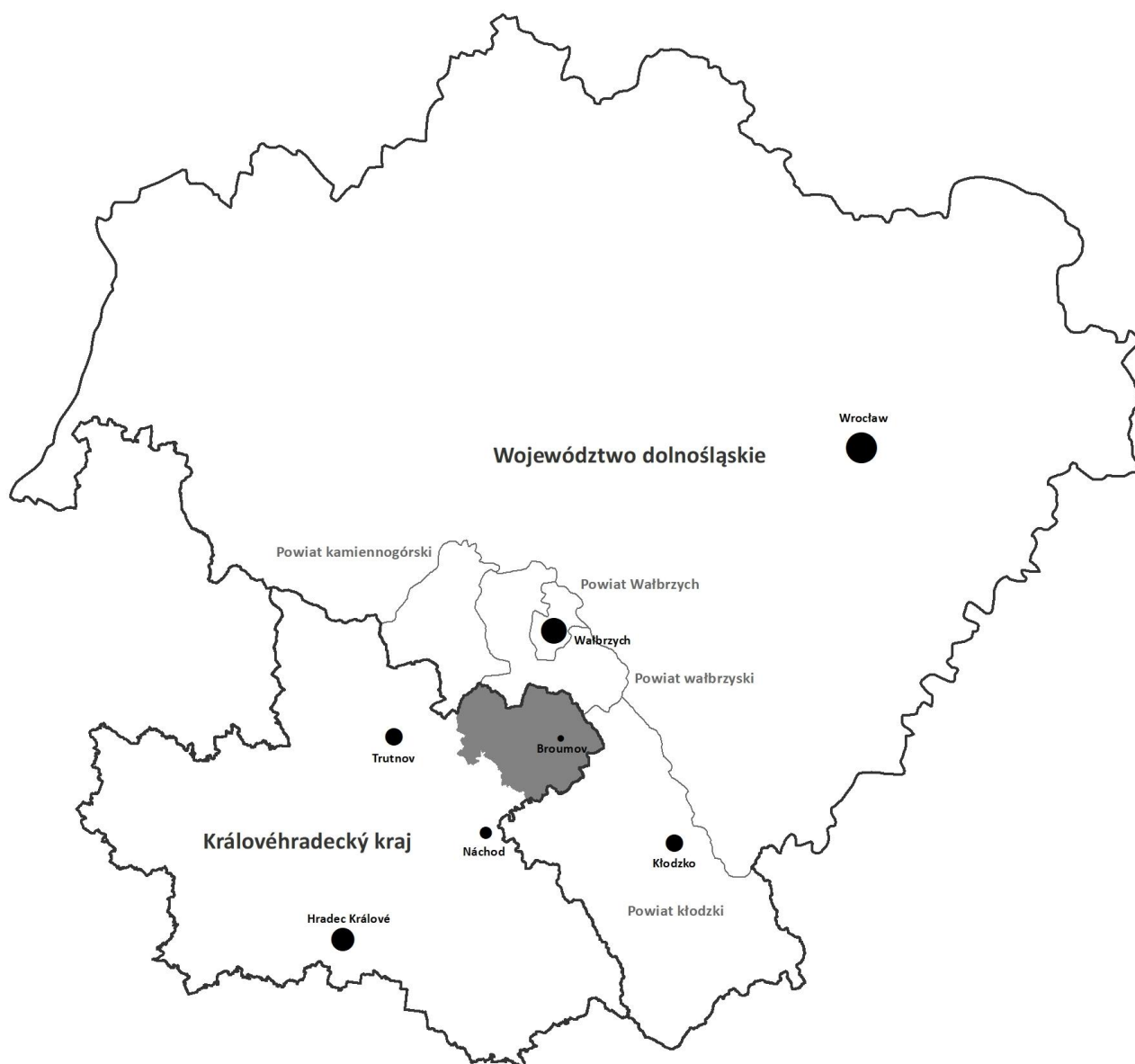
Sousedství s Polskem

Broumovsko přímo sousedí s jedním z polských nejlidnatějších vojvodství (Dolnoslezské vojvodství / Województwo dolnośląskie), jehož hlavním městem je Vratislav/Wrocław. 30 km severně od Broumova se nachází okresní město Wałbrzych s téměř 120 000 obyvateli. Celá aglomerace města Wałbrzych, která se rozprostírá od Lubawky na západě po Nowou Rudu na východě, a která obepíná celý Broumovský výběžek, má přes 400 000 obyvatel. Asi 35 km jižně od Broumova se pak nachází historické město Kłodzko s téměř 30 000 obyvateli. Jen okresy/powiaty sousedící s Broumovskem, tedy Powiat kamiennogórski, Powiat Wałbrzych, Powiat Wałbrzyski a Powiat kłodzki mají přes 375 000 obyvatel²⁶.

Polské příhraničí tak pro Broumovsko představuje zásadní ekonomický potenciál. V přiměřené dojížděkové vzdálenosti z Broumova, v okruhu do 30 až 40 km dojížděky, žijí na polské straně státní hranice stovky tisíc obyvatel. Koncentrovaní jsou přitom ve dvou městech, Wałbrzych a Kłodzko, a v jejich aglomeracích, vzdálených z Broumova 30 km a vzájemně

²⁶ Statistické údaje o počtu obyvatel polských okresů/powiatů k 30. 6. 2017: Powiat kamiennogórski 44 148 obyvatel, Powiat Wałbrzych 114 065 obyvatel, Powiat Wałbrzyski 56 597 obyvatel a Powiat kłodzki 160 832 obyvatel.

propojených přes broumovskou kotlinu údolím říčky Stěnavy/Ścinawky. Údolím říčky prochází Broumovskem nejen silniční spojení obou polských měst, ale také přímá železniční trať, přerušená od roku 1980 v úseku mezi českými Otovicemi a polským Tłumaczówem.

Obr.: Schéma polohy Broumovska v kontextu polského příhraničí. [Zdroj: vlastní kresba]

Depopulace Broumovska začala ihned po druhé světové válce. Z Broumovska bylo vysídleno přes 22 000 Němců a poválečnému režimu se nikdy nepodařilo dosídlit Broumovsko na úroveň předválečného počtu obyvatel, a to zejména ve venkovských obcích. V geograficky odlehleém regionu, ze kterého nejbližší větší město (Náchod) je vzdáleno přes hodinu cesty, je dostatečná hustota a počet obyvatel zcela zásadní pro zachování vysoké úrovně občanské vybavenosti a s ní související kvality života. Přestože si tedy města zachovala takřka předválečný počet obyvatel (zejména díky nezbytnosti udržení průmyslové výroby), jejich význam hluboce poklesl, protože prakticky přišla o své venkovské zázemí. V současné době úbytek obyvatel na Broumovsku stále pokračuje. Naproti tomu přítomnost značných zdrojů nerostných surovin v Sovích horách (Góry Sowie) způsobila, že na rozdíl od Broumovska si sousední polské regiony zachovaly takřka předválečný počet obyvatel. **Broumovsko je tak po otevření hranic s Polskem řídké osídleným ostrovem v relativně hustě osídlené polské aglomeraci.** Obyvatelé sousedního Polska, vyhledávají české služby a české zaměstnavatele, které jsou jim po otevření hranic náhle snadno dostupné.

Pouze cestovní ruch Broumovsko neuživí

Broumovsko má všechny předpoklady k rozvoji cestovního ruchu. Atraktivní a rozmanitou krajinu, cennou přírodu, zachovalé urbanistické a kulturní hodnoty. Volný stavební fond pro rozvoj ubytování turistů a služeb pro ně. Jediným nedostatkem Broumovska, který je však zároveň jednou z příčin jeho potenciálu pro rozvoj turismu, je poněkud obtížná dopravní dostupnost.

Využití cestovního ruchu pro ekonomický rozvoj Broumovska má stále značné rezervy. Většina ze statisíců návštěvníků Broumovska navštíví pouze Adršpašsko-teplické skály, stráví na Broumovsku pouze několik hodin a zase se vrací zpět domů. Všechny ostatní cíle na Broumovsku mají řádově menší návštěvnost. Zásadní část příjmů z cestovního ruchu do regionu tak pochází ze vstupného do Adršpašsko-teplických skal a z placeného parkování v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí. Příklad Adršpašsko-teplických skal přitom velmi dobře ilustruje, že rozvoj cestovního ruchu není samospatitelný, a kromě nesporných přínosů má i poměrně významné stinné stránky.

Pouze cestovní ruch ovšem nemůže uživit celý region Broumovska s přibližně 25 000 obyvateli. Broumovsko nejsou centrální Krkonoše, prakticky plošně pokryté horským terénem téměř ve všech místech stejně příhodným pro aktivní trávení volného času, v létě i v zimě. Broumovsko je například typickou letní turistickou destinací, jakkoli i zimní pobyt na Broumovsku je atraktivní, nikoli však pro široké masy návštěvníků. Kromě procházek v přírodě nebo běžeckého lyžování, pokud je dostatek sněhu, neposkytuje Broumovsko terény pro intenzivní zimní rekreaci pro větší množství lidí. Na Broumovsku také nejsou rozvinutá typická centra cestovního ruchu, dobře dopravně dostupná, vybavená širokým spektrem ubytovacích kapacit a všech doprovodných služeb pro turisty. Cestovní ruch na Broumovsku se odehrává jako integrální součást běžného života tamních obyvatel, jakoby mimoděk. Ani Dolní Adršpach či Střemenské podhradí, kde jsou vstupy do turisticky nejexponovanějších částí Broumovska, do Adršpašsko-teplických skal, nejsou typickými turistickými centry.

Jednou z příčin tohoto stavu je převaha jednodenní turistiky na Broumovsku. Ta nevyžaduje víc než kapacitní parkoviště a rychlé občerstvení. Pokud velká část návštěvníků nezůstane na Broumovsku déle než několik hodin, zůstává ekonomický potenciál cestovního ruchu zanedbatelný.

Broumovsko má v rozvoji cestovního ruchu velké nevyužité rezervy. Zaměření na cestovní ruch však má být pouze jednou součástí komplexního řešení lokální ekonomiky Broumovska, a to zejména ve vazbě na rozvoj ostatních pilířů místní ekonomiky, zemědělství a lesnictví, výroby potravin a další řemeslné a průmyslové výroby. Cestovní ruch nepředstavuje pro Broumovsko samospatitelné řešení jeho ekonomiky.

Návrh

Vize

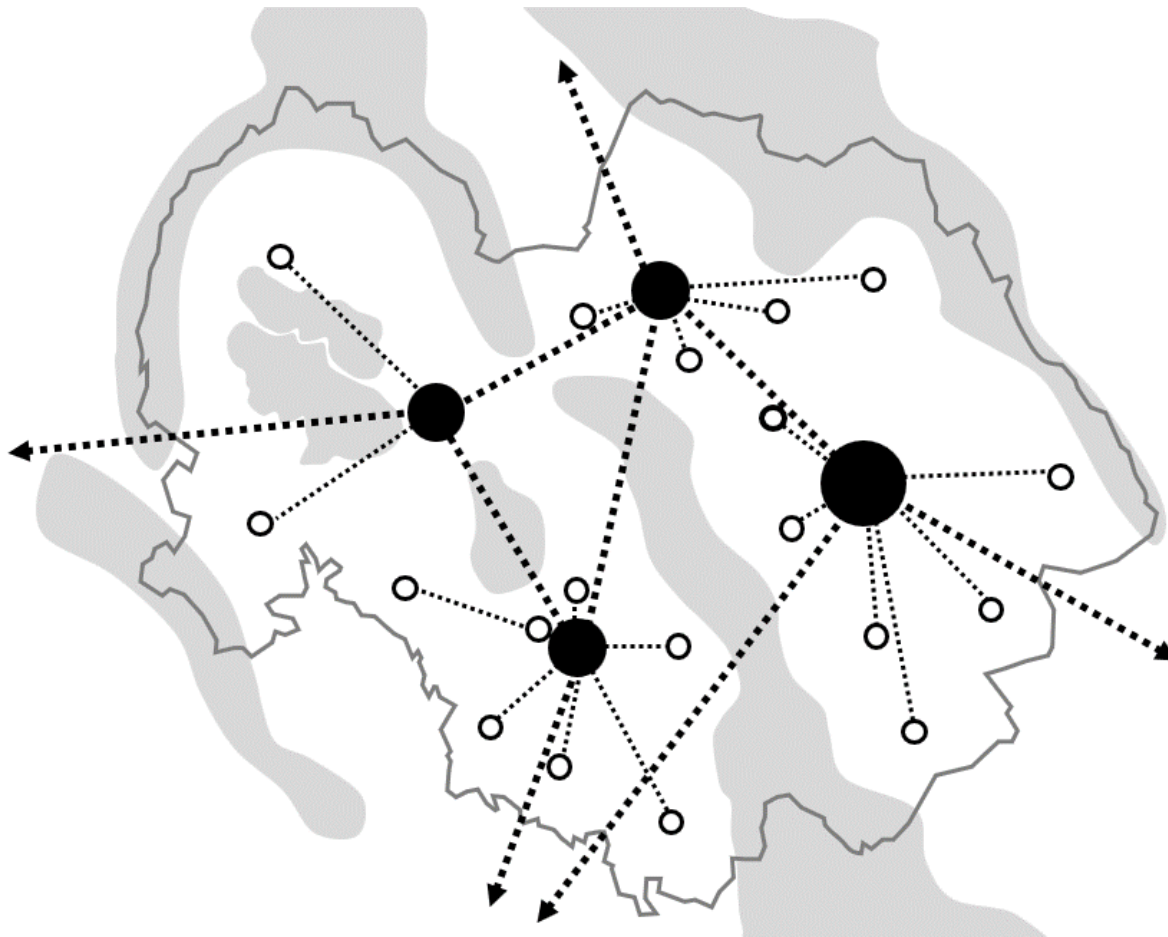
Soběstačné zákoutí.

Broumovsko jako klidný domov v závětrí shonu velkého světa.

Broumovsko je pečlivě obhospodařovaná venkovská kulturní krajina se stabilizovanou sítí městeček a vesnic, orámovaná unikátním přírodním prostředím.

Prosperující městečka Broumov, Meziměstí, Teplice nad Metují a Police nad Metují s dobrými vazbami na lidnatější regiony v Čechách i Polsku, s dobrou občanskou vybaveností poskytující sociální a kulturní zázemí obyvatelům i návštěvníkům Broumovska. V zázemí městeček pak malebné vesnice s dobře dostupnou základní občanskou vybaveností, bohatým společenským životem a prací v péči o krajinu a využívání místních zdrojů a tradic.

Krajina, ve které její obyvatelé mohou a chtějí plánovat budoucnost pro sebe i své děti. Krajina, v níž jsou návštěvníci vítaným zpestřením každodenního života, společenského a kulturního dění i místní ekonomiky.

Cíle

A Rozvoj lokální ekonomiky

Ekonomika Broumovska založená na pestré mozaice lokálních firem, využívajících místní zdroje a místní pracovní sílu.

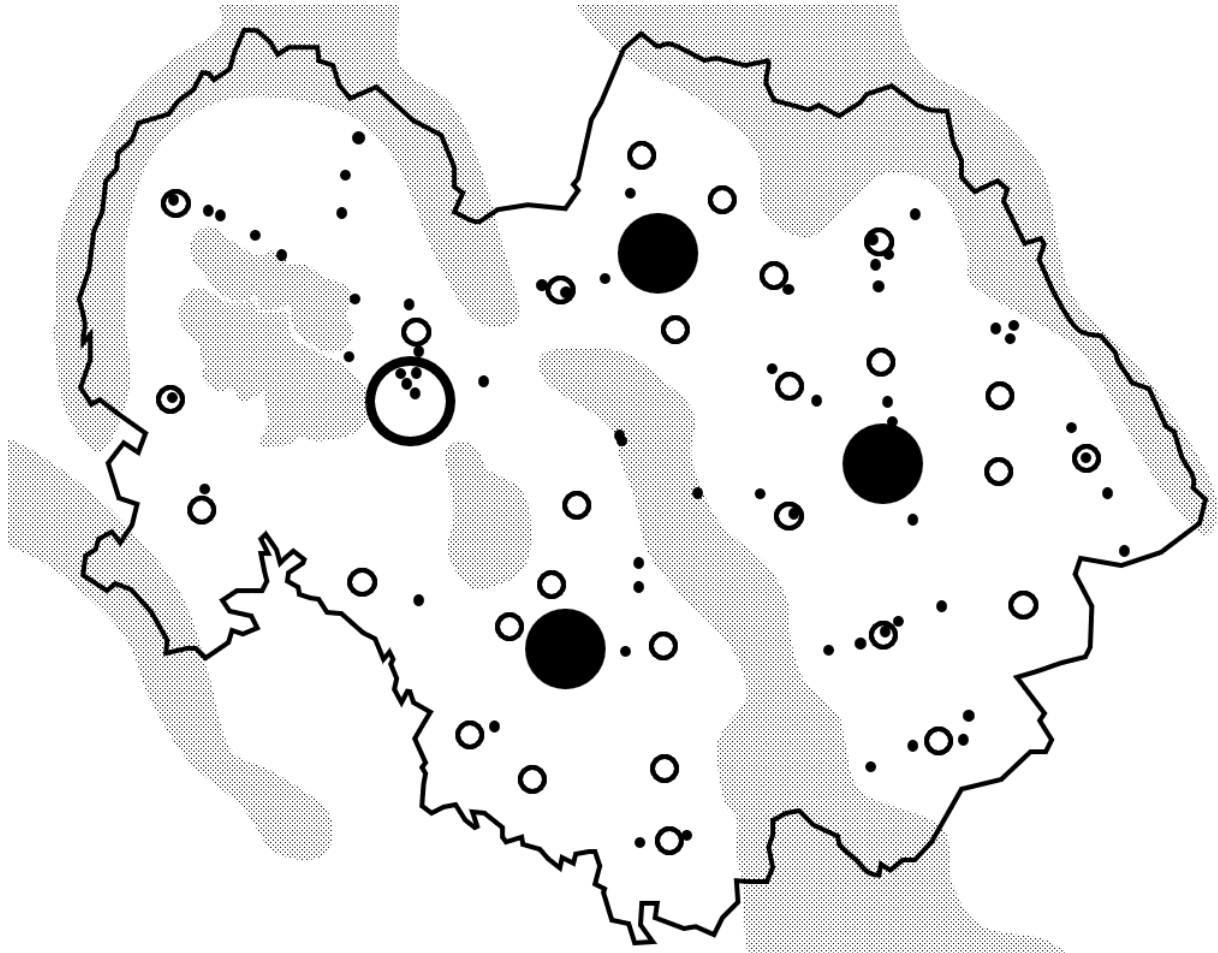
Cílem je dosáhnout stabilního pracovního trhu na Broumovsku, založeného přednostně na citlivém využívání místních zdrojů, na zaměstnávání místních lidí a na orientaci na tradiční ekonomické činnosti, na malosériovou, drobnou a řemeslnou výrobu, zemědělství a lesnictví, ale také na služby.

Cílem je maximální využití vnitřního ekonomického potenciálu Broumovska, místní produkce z místních zdrojů i místního odbytu, a tedy maximální možnou nezávislost Broumovska na globálních trzích a na globálních dodavatelsko-odběratelských vztazích.

Cílem je diverzifikovaná a dekoncentrovaná ekonomická základna Broumovska, tj. více menších zaměstnavatelů v různých oborech a oblastech podnikání, namísto závislosti celého regionu na jedné velké firmě, tím spíše na firmě bez vztahu k Broumovsku. Cílem je robustní lokální ekonomika stojící na spoustě stabilních nožiček, nevyžadující kapacitní dopravní obsluhu a masivní investice do infrastruktury, a tedy ani nešetrné zásahy do hodnotné přírody a atraktivní krajiny.

Cílem je zpřístupnit Broumovsko moderním způsobům života, umožnit práci na dálku a spojení s okolním světem přes stabilní a kapacitní vysokorychlostní internet, život ve spojení s přírodou a péčí o krajinu, v klidném prostředí neohroženém masivním rozvojem.

Cílem je rozvíjet cestovní ruch, profitující z atraktivního prostředí a množství přírodních a kulturních turistických cílů, jako jednu z klíčových součástí lokální ekonomiky. Přitom ale nespolehat na cestovní ruch jako na hlavní hybnou sílu místní ekonomiky. Jen cestovní ruch Broumovsko neuživí.

B Dostupnost občanského vybavení a lokálních služeb

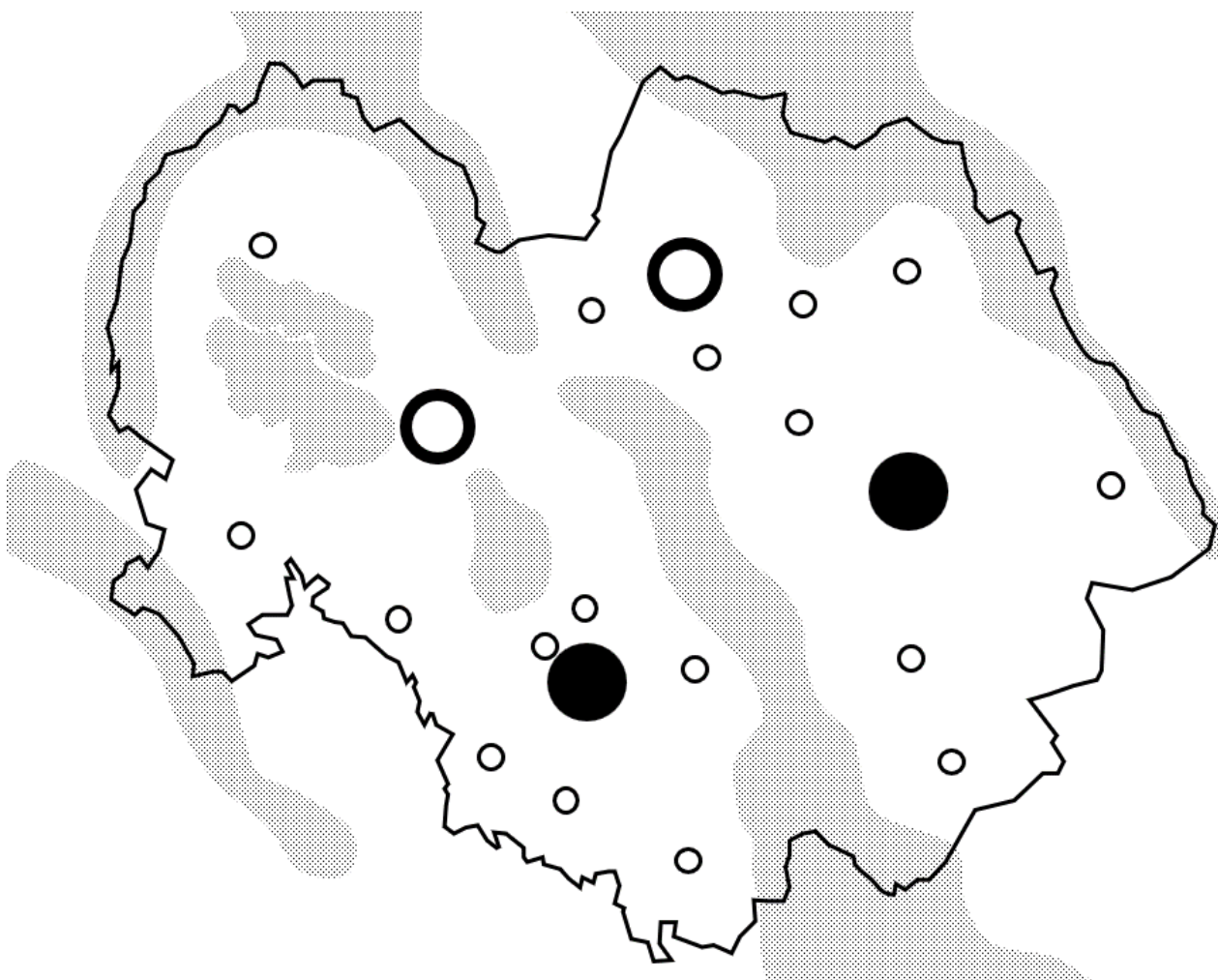
Zajištění základních potřeb místních obyvatel je hlavním předpokladem kvality života na Broumovsku.

Cílem je zajistit všem obyvatelům Broumovska optimální podmínky dostupnosti základních služeb i vybraného občanského vybavení vyššího řádu. Aby obyvatelé Broumovska nemuseli za službami každodenní potřeby dojíždět a aby vybrané služby občasně potřeby měli pohodlně dostupné v nejbližším městě.

Cílem je vytvořit na Broumovsku kvalitní obytné prostředí, schopné přímo v místě uspokojit většinu běžných denních potřeb obyvatel. Dětem a jejich rodičům umožnit výchovu v mateřské škole a vzdělání v základní škole v místě bydliště, všem obyvatelům zajistit dostupnou lékařskou péči, sociální služby, ale také kulturní a společenské vyžití či aktivní trávení volného času sportem.

Cílem je zprostředkovat všem obyvatelům Broumovska infrastrukturu a komplexnější vybavení blízkých měst, pohodlně a rychle dostupných ze všech venkovských obcí v jejich bezprostředním zázemí.

Atraktivní krajinné zázemí, krásná příroda a klid, ve spojení s dostupným občanským vybavením a širokou paletou možného uplatnění na trhu práce mají motivovat obyvatele Broumovska tady setrvat, neodcházet odtud do větších měst a globálně prosperujících regionů. Mají zároveň motivovat nové obyvatele k příchodu a usazení se na Broumovsku.

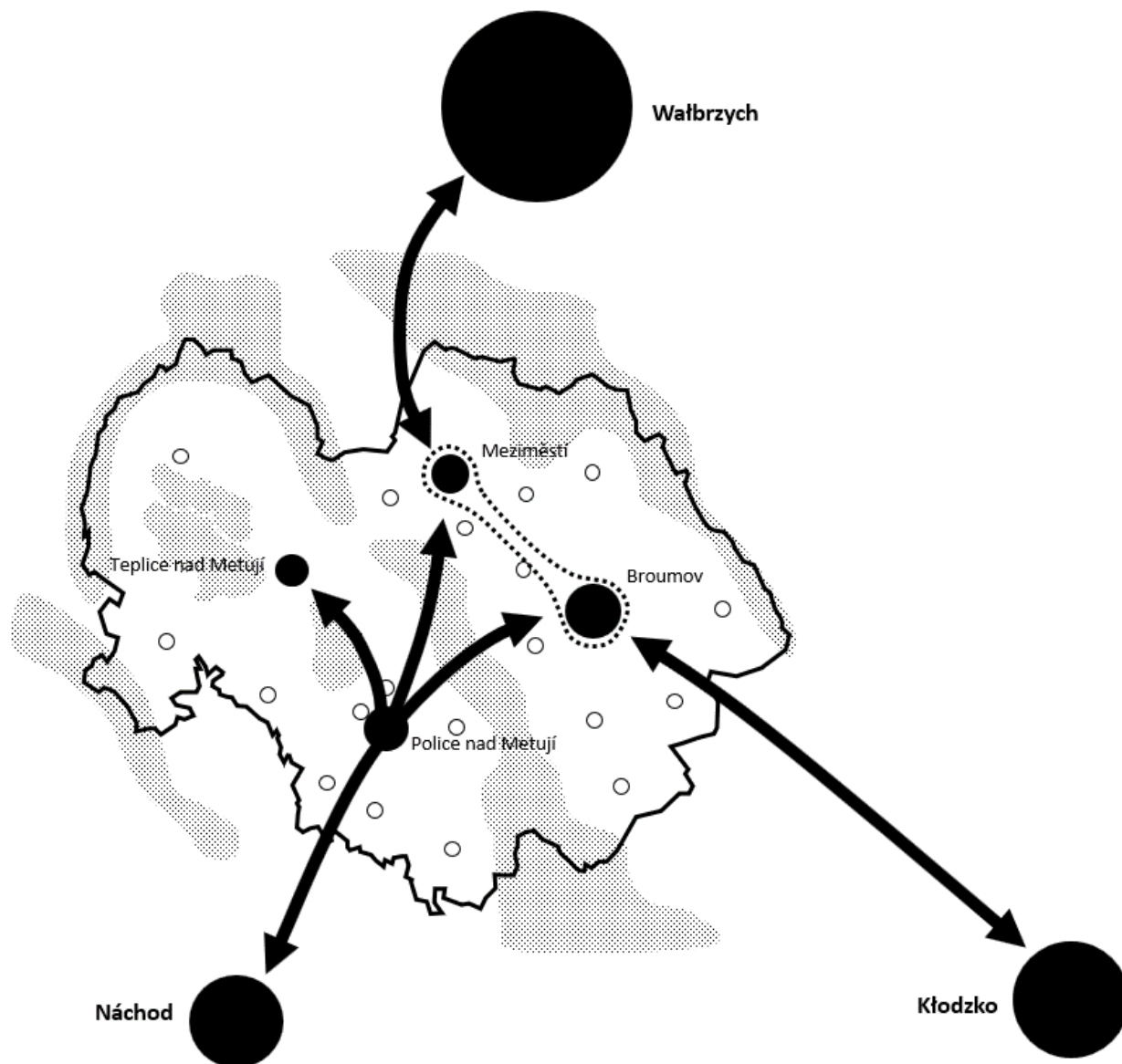
C Integrovaný region

Broumovsko je malé a křehké, jeho odolnost zvýší pevné vazby na jeho větší a silnější sousedy.

Cílem je umožnit obyvatelům Broumovska sdílet pestrou a širokou škálu vybavenosti, služeb, pracovních příležitostí či aktivit svých blízkých sousedů, větších a lépe vybavených městských center osídlení, a to jak v Čechách, tak v polském příhraničí.

Cílem je přiblížit obyvatelům Broumovska velká města v okolí a jejich obyvatelům naopak přiblížit Broumovsko.

Cílem je Broumovsko a jeho dosud nevyužité potenciály pro obohacení každodenního ekonomického, společenského či kulturního života zpřístupnit obyvatelům širšího okolí, a to nejen na české, ale také na polské straně hranice.

Opatření

Opatření k dosažení cíle A [BA]

Prostorová odlehlost, špatná dostupnost a neexistence vyšší dopravní sítě, stejně jako nízká hustota obyvatel a hodnotná příroda a krajina, jsou hlavními příčinami, že Broumovsko není atraktivní pro velké investory. Není přitom reálné ani žádoucí snažit se tento stav naprosto zvrátit, přivést na Broumovsko kapacitní dopravní infrastrukturu a budovat zde například rozsáhlé průmyslové zóny. Nebezpečí takové strategie spočívá v negativním zásahu do křehké a zranitelné přírody a krajiny, ale také ve zvýšení dopravní zátěže v celém regionu, zvednutí vlny mobility pracovní síly, a v labilitě celé ekonomiky regionu, závislé pak na jednom dominantním zaměstnavateli.

Soubor opatření navržených k dosažení cíle rozvoje lokální ekonomiky plní odlišnou strategii. Opatření se zaměřují na podporu systematického budování uzavřenější lokální ekonomiky, co nejméně závislé na vnějších vlivech a vzdálených a často nadnárodních ekonomických vazbách. Navržená opatření vycházejí z vnitřního potenciálu Broumovska, z jedinečné možnosti využití místních zdrojů, místní pracovní síly i místního odbytu. Podporují diverzifikaci ekonomické základny od tradičních ekonomických odvětví zpracovatelského průmyslu až po služby a další ekonomické činnosti s vyšší přidanou hodnotou.

Navržená opatření plně reflektují danosti a podmínky území Broumovska. Koncentrace plošně a prostorově náročnějších ekonomických činností je směřována do měst, která mají velkou absorpční kapacitu, a navíc lépe dostupnou pracovní sílu. Dílčí koncentraci se ani v lokální ekonomice nelze vyhnout a jsou to právě města, která mají plnit roli podpůrných široce rozkročených robustních pilířů lokální ekonomiky. Do křehkého a subtilního venkovského krajinného prostoru jsou rozptýlena především řemesla a drobná výroba, nenáročná na materiálové toky a nerušící své okolí. Celým územím se pak prolínají služby, kterým jednoznačně dominují služby cestovního ruchu.

Obr. Schéma vrstev lokální ekonomiky Broumovska. [Zdroj: vlastní kresba]

BA01 Jádra lokální ekonomiky: Broumov, Meziměstí, Police nad Metují

BA01a Jádru lokální ekonomiky: Broumov

BA01b Jádru lokální ekonomiky: Meziměstí

BA01c Jádru lokální ekonomiky: Police nad Metují

Charakter opatření: P, U

Územní průmět opatření: ano

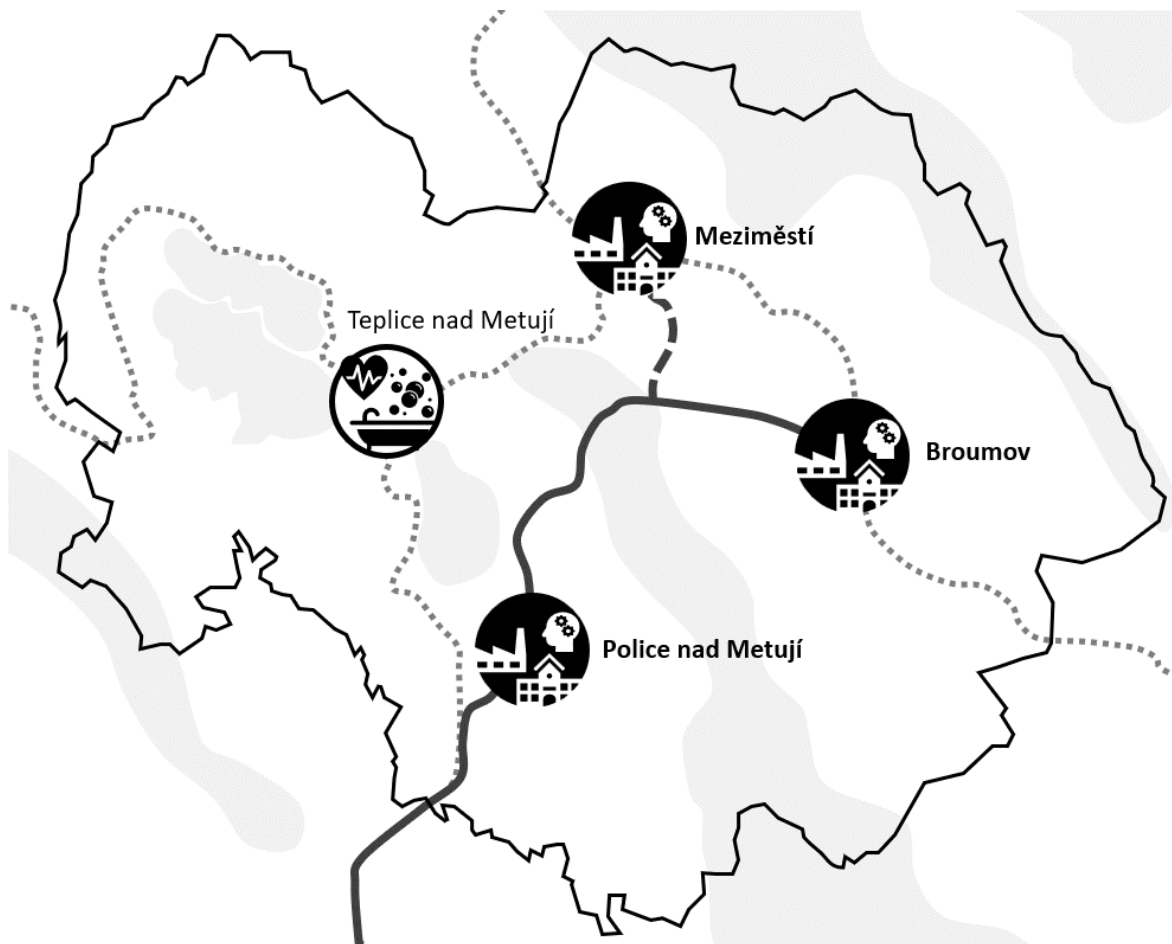
Dotčené obce: Broumov, Meziměstí, Police nad Metují

Nositelé opatření: Královehradecký kraj, dotčená města, MAS Broumovsko+, MAS Policka, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

V Broumově, Meziměstí a Polici nad Metují vytvářet podmínky pro **umístování plošně a prostorově náročnějších ekonomických aktivit**, charakteru malých a středně velkých průmyslových podniků. Vedle tradičních/konvenčních odvětví zpracovatelského průmyslu umožnit také rozvoj ekonomických aktivit s vyšší přidanou hodnotou, technologických center, center strategických služeb, inovačních a vývojových center, tedy ekonomických aktivit náročných nejen na plochu a prostor, ale zejména na koncentraci pracovní síly, pro níž jsou právě městská centra osídlení v území nejlépe časově a prostorově dosažitelná.

Obr.: Schéma jader lokální ekonomiky Broumovska. [Zdroj: vlastní kresba]

Upřednostňovat rozvoj ekonomických aktivit podporujících místní malý ekonomický cyklus, využívajících místní surovinové zdroje a místní pracovní sílu, před činnostmi náročnými na dálkové transfery vstupů i výsledných produktů.

Podporovat přednostně rozvoj **lokálních firem a tradičních ekonomických odvětví**.

Při vymezování ploch pro možný rozvoj výše uvedených ekonomických aktivit **důsledně reflektovat následující urbanistické souvislosti**:

- nenarušit funkci měst jako současně hlavních center cestovního ruchu Broumovska; rozvojem výše uvedených ekonomických aktivit nenarušit významný potenciál dalšího rozvoje komplexních služeb cestovního ruchu [viz opatření RB01a, RB02a, RB04a ↑];
- nenarušit urbanistické a kulturně historické hodnoty měst a zejména pak nenarušit vnější obraz měst v krajině, včetně hodnotných panoramat a vedut sídel;
- předcházet možným střetům s obytnou funkcí a nesnižovat kvalitu bydlení;
- využívat přednostně existující produkční a dopravní plochy, revitalizovat a intenzifikovat existující areály přednostně před rozvojem zcela nových ploch;
- vycházet z plošných a prostorových potřeb malých a středních podniků, včetně progresivních odvětví strategických služeb, technologických či vývojových center atp.;

- plochy pro ekonomické činnosti s předpokladem obsluhy těžkou nákladní dopravou umísťovat ve vazbě na kapacitní dopravní a technickou infrastrukturu, vyloučit závlak těžké nákladní dopravy přes obytná a jiná klidová či rekreační území, minimalizovat zároveň nároky na vyvolané investice do dopravní i technické infrastruktury;
- koncepčně řešit přístupnost ploch pro rozvoj ekonomických aktivit pro pěší a cyklisty od nejbližších železničních stanic a zastávek, terminálů hromadné dopravy osob a od nejbližších autobusových zastávek hromadné dopravy osob;
- umožnit obsluhu produkčních ploch železnic / umožnit zavlečkování výrobních ploch.

Odůvodnění opatření:

I lokální ekonomika, založená primárně na rozvoji spíše většího množství menších místních firem, může v případě některých ekonomických odvětví vykazovat potřebu větších plošných a prostorových nároků na své fungování a úspěšný rozvoj, stejně jako potřebu koncentrace pracovní síly. Na tuto potřebu a potenciální poptávku po větších rozvojových plochách a dostupnosti většího množství pracovní síly musí být Broumovsko připraveno úplně stejně, jako na umožnění existence malých (často rodinných) firem v menších venkovských obcích a sídlech v krajině.

Koncentraci plošně, prostorově i provozně náročnějších ekonomických aktivit je na Broumovsku žádoucí umožnit výhradně ve městech, s dobrým dopravním napojením a obslužností veřejnou hromadnou dopravou (v porovnání s venkovskými obcemi) a s celkově největší absorpční kapacitou ze všech obcí na Broumovsku. Jednoznačným přínosem rozvoje plošně a kapacitně náročnějších ekonomických aktivit ve městech je i lepší dostupnost pracovní síly a možnost jejího výběru, která je buď přímo koncentrovaná ve městě, nebo je pro ni město z jeho zázemí dobře dopravně dostupné.

Ve městech je typicky vhodné rozvíjet ekonomická odvětví, která nejsou vázaná blízkostí lokálních přírodních zdrojů a surovin, včetně neprodučních odvětví ekonomiky, jako jsou opravárenské služby, administrativní, poradenské a strategické služby, věda a výzkum atp.

Důvodem pro návrh opatření je ochrana venkovských obcí před rozvojem ploše a prostorově neadekvátních ekonomických aktivit, které by mohly narušit křehkou venkovskou strukturu zástavby a narušit venkovský ráz krajiny a soudržnost venkovské komunity obyvatel.

Broumov je populačně největším městem Broumovska, je správním centrem regionu a má dlouhou tradici průmyslové výroby, zejména pak textilní. Broumov je zároveň dopravně dostupný nejkapacitnějším silničním tahem Broumovska, silnicí II/303 z Náchoda a leží zároveň na železniční trati směřující do českého vnitrozemí. Disponuje plošným a prostorovým potenciálem pro rozvoj ekonomických aktivit, jak výroby v plochách podél železnice, tak nevýrobního charakteru v řadě dnes nevyužitých nebo nedostatečně využitých objektech ve městě.

Meziměstí má velké plošné a prostorové rezervy pro rozvoj ekonomických aktivit, a to v podobě rozsáhlých drážních pozemků a na ně navazujících výrobních a skladovacích ploch, dnes z velké části nevyužívaných, nebo využívaných jen extenzivně. Vzhledem k umístění produkčních ploch mimo centrum měste není zásadní riziko rušivého vlivu rozvoje ekonomických aktivit. Město je železničním uzlem a je železniční tratí spojené jak s českým vnitrozemím, tak s polskými aglomeracemi v Dolním Slezsku. Zásadním hendikepem je absence přímého napojení Meziměstí kapacitní silnicí na české vnitrozemí.

Police nad Metují má svojí průmyslovou zónu v jižní části města. Město navíc leží přímo na kapacitní silnici II/303 směřující do českého vnitrozemí.

Mezi jádra lokální ekonomiky, která mají primárně umožnit rozvoj plošně, prostorově a provozně náročnějších ekonomických aktivit, a to včetně průmyslu či výrobních služeb, není zařazené město Teplice nad Metují. Toto město má primárně plnit roli vstupní brány do Adršpašsko-teplických skal a návštěvníkům blízkých skalních měst poskytovat veškeré potřebné zázemí. Teplice nad Metují jsou navíc ze všech měst na Broumovsku nejvíce „vysunuté“ do bezprostředního kontaktu s vůbec nejhodnotnějšími a nejpřísněji chráněnými částmi krajiny Broumovska. Teplice nad Metují leží i mimo hlavní silniční tahy a není tak žádoucí vytvářet na území města předpoklady pro indukci těžké nákladní dopravy. Teplice nad Metují mají zůstat živým lázeňským městečkem, prostým rušivých vlivů.

BA01d Dopravní napojení Meziměstí na silnici II/303

<i>Charakter opatření:</i>	P, U
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Jetřichov, Hejtmánkovice
<i>Nositelé opatření:</i>	Královehradecký kraj, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	60 000 000 Kč (dle cenových normativů SFDI: 2 km x 30 000 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Podrobné územně technické a dopravně stavební prověření možného **propojení silnic II/302 a II/303 jižně od Meziměstí**, umožňující **přímé napojení Meziměstí na silnici II/303 ve směru na Náchod**. Odstranění současného závleku těžké nákladní dopravy směřující do Meziměstí z vnitrozemí Česka přes celá zastavěná a obydlená území lánových vsí Jetřichov nebo Hejtmánkovice.

Odůvodnění opatření:

Ze všech třech měst Broumovska, která disponují potenciálem pro rozvoj plošně, prostorově a provozně náročnějších ekonomických aktivit, včetně výroby či výrobních služeb vyžadujících dopravní obsluhu těžkou nákladní dopravou, pouze Meziměstí není přímo kapacitně dopravně napojené pro automobilovou dopravu na silnici II/303 směřující do Náchoda a dále do českého vnitrozemí. Silnice II/302 zavléká dopravu z Meziměstí směřující na silnici II/303 přes Hejtmánkovice a Broumov, alternativní trasa pak vede po silnicích III. třídy přes Jetřichov.

S ohledem na výše uvedené je žádoucí prověřit možnosti přímého propojení silnic II/302 a II/303 jižně od Meziměstí. Varianta navrhovaná západně od Hejtmánkovic s výhodou využívá souběhu s elektrickým vedením vysokého napětí, avšak prochází topograficky členitějším územím a stále zavléká dopravu do blízkosti Broumova. Varianta navrhovaná jižně od zástavby Jetřichova má výhodnější trasu přímo směřující na silnici II/303 směr Náchod. Má rovněž kratší trajektorii.

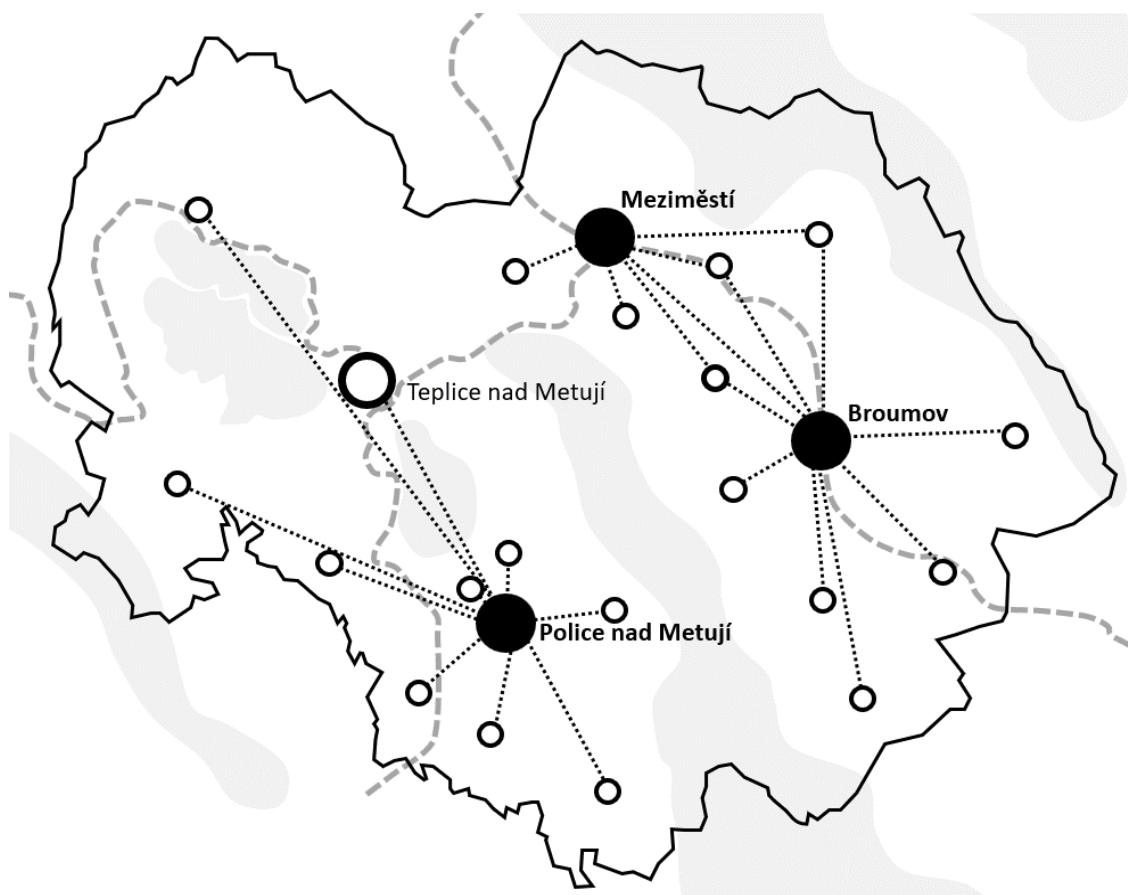
Opatření je inspirováno záměrem AS3a vymezeným v dopravní studii Brána k sousedům.

BA01e Dostupnost jader lokální ekonomiky z venkovských obcí veřejnou hromadnou dopravou

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	všechny obce řešeného území
<i>Nositelé opatření:</i>	všechny obce řešeného území, Královehradecký kraj, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Zajištění kvalitní dopravní dostupnosti městských jader lokální ekonomiky, Broumova, Meziměstí a Police nad Metují, ze všech venkovských obcí v jejich spádovém území **veřejnou hromadnou dopravou osob**, a to ve všech pracovních dnech, rovnoměrně po celý den, avšak s přizpůsobením jízdního řádu začátku a konci pracovní doby zaměstnavatelů ve spádových městech, včetně případných směnných provozů.

Obr.: Schéma dostupnosti jader lokální ekonomiky Broumovska z okolních venkovských obcí. [Zdroj: vlastní kresba]

Odůvodnění opatření:

Ve venkovském prostoru není možné se vyhnout pracovištní závislosti malých venkovských sídel na spádových městských pracovištních centrech osídlení. Počet pracovních příležitostí v žádné z venkovských obcí na Broumovsku neodpovídá počtu ekonomicky aktivních obyvatel dané obce. Disproporce jsou také ve struktuře pracovních příležitostí, která neodpovídá struktuře ekonomicky aktivních obyvatel. Dá se předpokládat, že i do budoucna bude vždy existovat určitý podíl ekonomicky aktivních obyvatel venkovských obcí, kteří budou za práci spádovat do měst. Ve vyšší míře se to i do budoucna bude týkat zejména pracovní síly s vyšší kvalifikací, než jakou je venkov schopný uspokojit. Jakkoli jistou formou prevence před nutnou každodenní dojížděnou do zaměstnání může být například rozvoj vysokorychlostního internetu, který umožní práci z domova (na dálku), nebo zakládání menších (technologických, IT atp.) firem přímo ve venkovských obcích.

BA02 Rozvoj drobného a řemeslného podnikání

Charakter opatření: P, U

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: všechny obce v řešeném území

Nositelé opatření: všechny obce v řešeném území, MAS Broumovsko+, MAS Policka, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Ve všech obcích v řešeném území, města Broumov, Meziměstí a Police nad Metují nevyjímaje, vytvářet podmínky pro možný **rozvoj drobného a řemeslného podnikání**, zaměřeného zejména na **zakázkovou a malosériovou výrobu**, zaměstnávající jednotky až maximálně nízké desítky lidí, bez nároků na obsluhu těžkou

kamionovou nákladní dopravou nad 12 t a s plošnými a prostorovými nároky, které nepřekračují **měřítka tradiční zástavby venkovských statků a zemědělských usedlostí („co se vejde do větší stodoly“)**.

Podporovat přednostně rozvoj **lokálních firem a tradičních ekonomických odvětví**, stejně jako **producenty regionálních produktů**, využívající místní zdroje a zajišťující odbyt svých produktů přímo v regionu.

V územních plánech venkovských obcí nastavit podmínky využití a prostorového uspořádání tak, aby byly ve venkovské zástavbě fyzicky umožněny realizace drobné a řemeslné výroby (zejm. části sídel se statky s hospodářskými staveními), dílen pro drobné podnikání ve výrobě a zpracování místní produkce a v navazujících službách (typicky: malé mlékárny, řeznictví, truhlářské dílny, opravny strojů, krejčovské dílny atp.). **Důsledně přitom prověřovat, které konkrétní části venkovských obcí jsou pro daný typ podnikatelských aktivit vhodné.**

Při vymezování ploch pro možný rozvoj výše uvedených ekonomických aktivit **důsledně reflektovat následující urbanistické souvislosti:**

- nenarušit funkci měst jako současně hlavních center cestovního ruchu Broumovska, ani vybraných venkovských obcí, které jsou navrženy jako východiště a nástupní místa pro turisty; rozvojem drobného a řemeslného podnikání nenarušit významný potenciál dalšího rozvoje služeb cestovního ruchu;
- nenarušit urbanistické a kulturně historické hodnoty měst a venkovských obcí a zejména pak nenarušit obraz měst a venkovských obcí (a jejich jednotlivých sídel) v krajině;
- předcházet možným střetům s obytnou funkcí a nesnižovat kvalitu bydlení, včetně hodnotných panoramat a vedut sídel;
- využívat přednostně existující produkční a dopravní plochy, revitalizovat a intenzifikovat existující areály přednostně před rozvojem zcela nových ploch; ve venkovských obcích typicky využívat pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání starší zemědělské areály.

Příklad dobré praxe: Původně zemědělská usedlost v centru obce Kolomuty u Mladé Boleslavi přestavěná na truhlárnu a velkoobchod a maloobchod s řezivem.

Obr.: Areál truhlárny a velkoobchodu a maloobchodu s řezivem v centru obce Kolomuty u Mladé Boleslavi.
[Foto: Veronika Šindlerová, 03/2019]

Odůvodnění opatření:

Pro venkovský prostor je vždy typická vyšší míra zastoupení drobné a řemeslné výroby, nejčastěji pak vázané na zpracování místních přírodních zdrojů a na produkci polotovárů nebo finálních produktů z nich. Drobné a řemeslné podnikání mívá menší plošné, prostorové i provozní nároky a lze jej tak zpravidla rozvíjet i ve venkovských obcích, v těsnější vazbě na bydlení a v objemově drobnější zástavbě, na rozdíl od velkých průmyslových závodů. Struktura pracovní síly v drobném a řemeslném podnikání také často odpovídá struktuře kvalifikace místních obyvatel.

BA03 Produkční zemědělské a lesnické využití krajiny

BA03a Diverzifikace zemědělské produkce

Charakter opatření: P, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: všechny obce v řešeném území

Nositelé opatření: Královéhradecký kraj, obce, MAS Broumovsko+, MAS Policka, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Vytvářet územní a procesní podmínky pro **významnější diverzifikaci zemědělské produkce**, a to v závislosti na konkrétních přírodních a klimatických podmínkách krajiny. Podporovat větší pestrost zemědělské produkce, s cílem rozvoje komplementárních forem zemědělství, zahrnujícího jak živočišnou, tak rostlinnou výrobu.

Upřednostňovat zemědělské hospodaření pro místní potřebu. Podporovat přednostně ty formy zemědělského hospodaření, které **umožňují zpracování zdrojů v místě jejich produkce a jejich (alespoň částečný) odbyt přímo na regionálním trhu.** Vytvářet podmínky pro odolání tlaku na produkci zemědělských komodit pro globální potravinářský trh, bez možnosti zpracování v místě a bez přímé vazby na místní regionální spotřebu.

Umožnit **konceptní změny druhů pozemků zemědělského půdního fondu**, typicky zatravnění svažitých pozemků a pozemků jinak nevhodných pro orbu, realizaci pastvin, zakládání sadů či zeleninových polí atp., **umožňující větší škálu pěstovaných plodin a vyšší podíl živočišné výroby.**

Vytvářet územní podmínky pro následující základní diverzifikaci tradičních zemědělských krajin Broumovska:

- Broumovská kotlina: **zemědělská krajina polní**, rozvíjená přednostně pro rostlinnou výrobu s dominantním podílem polí, členěných krajinnými prvky, břehovými a nivními porosty vodotečí a zahuštěnou cestní sítí lemovanou alejemi na přijatelně veliké půdní bloky.
- Meziměstsko: **zemědělská krajina pastevecká**, rozvíjená přednostně pro živočišnou výrobu s dominantním podílem luk a pastvin.
- Adršpašsko: **zemědělská krajina pastevecká**, rozvíjená přednostně pro živočišnou výrobu, s dominantním podílem luk a pastvin.
- Policko: **zemědělská krajina lučně-polní**, rozvíjená rovnocenně pro živočišnou a rostlinnou výrobu, s cílem dosažení pestré mozaiky vzájemně se prolínajících krajinných segmentů poliček, luk a pastvin.

Odůvodnění opatření:

Zemědělské využití krajiny má na Broumovsku dlouhou tradici, která je spolu s tradicí lesnického hospodaření charakteristická pro všechny venkovské prostory. Krajina Broumovska je zemědělsky využívána již od dob středověké kolonizace celé oblasti.

Po poválečném odsunu německého obyvatelstva byly podle platných předpisů přiděleny novým vlastníkům usedlosti a zemědělská půda do 13 ha. Už na konci 40. let se objevily první pokusy o založení družstev. Výrazný zlom ve způsobu hospodaření však nastal teprve na konci 50. let minulého století, kdy došlo k masové kolektivizaci vesnic a převážná část zemědělců na Broumovsku byla nucena vstoupit do JZD. Okolo roku 1965 vedly nepříliš dobré hospodářské výsledky většiny JZD k tomu, že většina zemědělských družstev na Broumovsku přešla do Státního statku Broumov, Státního statku Meziměstí a Státního statku Police. Později vznikl reorganizací jediný Státní statek Broumov.

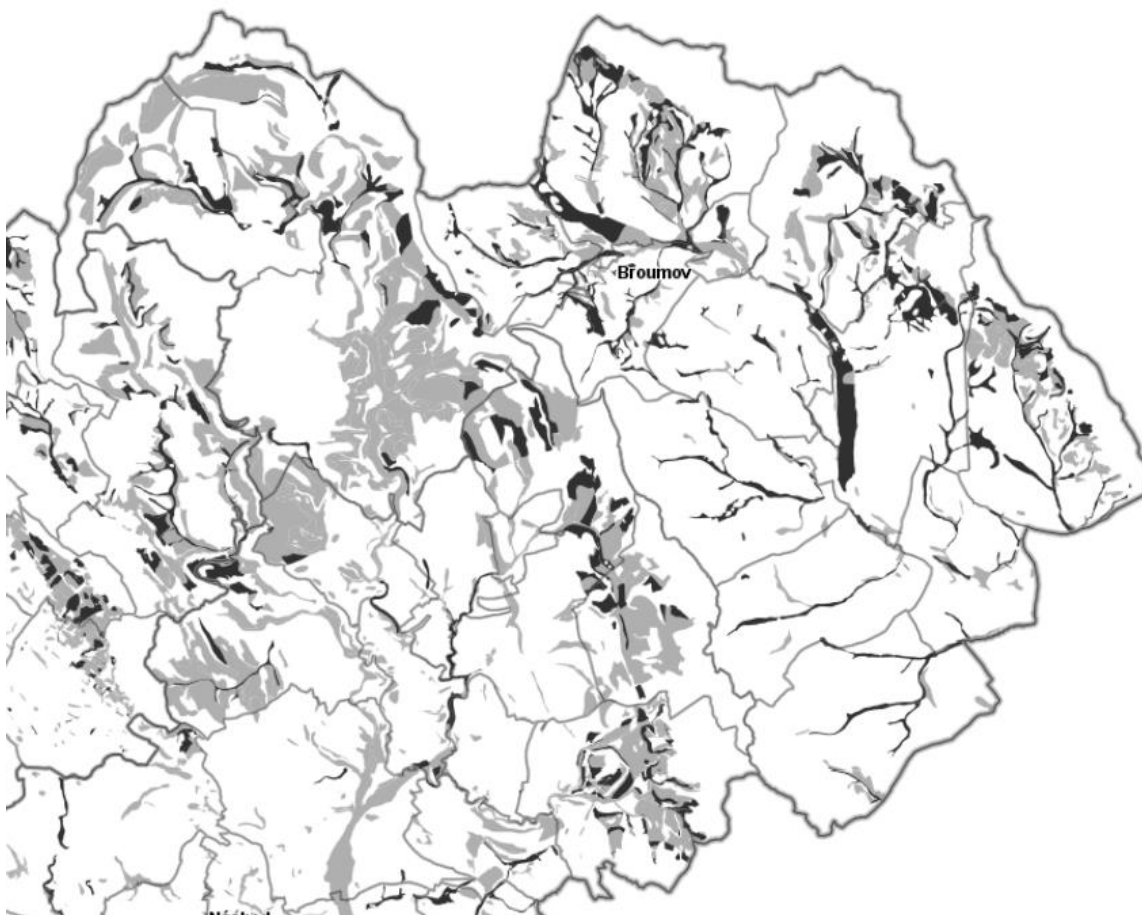
Podíl zemědělské půdy na celkovém území klesal v celém Královéhradeckém kraji hlavně po druhé světové válce, na Broumovsku byl tento pokles ovšem nejmenší a jeho podíl na zemědělské půdě v rámci kraje tak vzrůstal. Hodnotou živočišné výroby na 1 ha zemědělské půdy byly tehdejší východní Čechy od roku 1960 na prvním místě mezi deseti československými kraji. V okrese Náchod docházelo k neustálému růstu produkce i stavů do roku 1970. Poté začínají stavy i produkce stagnovat.

Po roce 1989 převládá názor, že subjekt hospodařící na 16 000 ha je málo pružný a ve změněných podmínkách těžko obstojí. Rovněž tak pro nastupující restituční povinnosti a připravovanou privatizaci se jeví organizační uspořádání jako málo výhodné. V této době se rovněž projevuje výrazně snaha hospodářských jednotek o samostatnost a dosažení právní subjektivity. Proto 31. 3. 1991 Státní statek Broumov zanikl a na krátkou dobu z něj vzniklo 7 samostatných státních podniků: Zemědělský závod Jetřichov hospodařící na katastrech Jetřichov, Meziměstí, Vižňov, Vernéřovice, Březová, Ruprechtice, Heřmánkovice, Hynčice a část Hejtmánovic. Státní statek Šonov a Rožmitál, Státní statek Božanov, Státní statek Martínkovice, Státní statek Teplice nad Metují hospodařící na katastrech Teplice nad Metují, Bohdašín, Lachov a Zdoňov.

Výměrou svých zemědělských pozemků obce Broumovska zauímají 40 % zemědělské půdy v okrese Náchod. V Broumově, Božanově, Otovicích a Martínkovcích převládá zemědělská půda, v obcích Adršpach a Heřmánkovice lesní porosty. Ostatní obce mají přibližně stejný poměr zemědělské a nezemědělské (lesní, vodní, zastavěné a ostatní plochy) půdy.

V současné době neexistuje v regionu ani jeden Státní zemědělský statek. Všechny dříve existující postupně zanikly nebo se přeměnily v zemědělská družstva. V řešeném území hospodaří **v zemědělství více než 600 ekonomických subjektů**, z toho přibližně 550 samostatně hospodařících rolníků. Na největší výměře zemědělské půdy (1 903 ha) hospodaří dle údajů veřejného registru půdy LPIS Zemědělské družstvo Ostaš, druhým největším hospodařícím subjektem je Zemědělské družstvo Šonov u Broumova, které obhospodařovává 1 147 ha zemědělských pozemků. Na výměře zemědělských pozemků od 100 do 1 000 hektarů hospodaří na Broumovsku celkem 34 zemědělských subjektů. Ostatních více než 550 zemědělských subjektů a drobných zemědělců hospodaří každý na výměře zemědělské půdy menší než 100 ha.

Na Broumovsko přežívá tradice rostlinné zemědělské výroby a vysoká míra zornění zemědělské půdy. Přitom značné plochy orné půdy nejsou k intenzivní orbě vůbec vhodné, z důvodu stanovištních poměrů, z důvodu kvality půdy a zejména z důvodu velké svazitosti terénu a ohrožení vodní erozí. Proto je navrženo zásadně diverzifikovat způsoby zemědělského hospodaření na Broumovsku, zejména pak zásadně zvýšit podíl trvalých travních porostů, tedy luk a pastvin, ale také například dříve běžných sadů. Vyšší podíl luk a pastvin přispěje ke zvýšení podílu živočišné výroby, jejíž produkty jsou nejčastěji lokálními regionálními produkty (mléčné a masné výrobky atp.).

Obr.: Půdy vhodné k zatravnění – stanovištní a půdní podklady pro zatravnění. Černé plochy – půdy velmi vhodné k zatravnění, šedé plochy – půdy vhodné k zatravnění. [Zdroj: Geoportál SOWAC GIS VÚMOP, v.v.i., Půda v mapách]

BA03b Podpora drobného rodinného farmaření

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	všechny obce v řešeném území
<i>Nositelé opatření:</i>	Královehradecký kraj, obce, MAS Broumovsko+, MAS Policka, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Podpora **drobného/rodinného zemědělského hospodaření a rozvoje rodinných farem**, hospodařících přednostně na vlastních zemědělských pozemcích, s předpokladem systematické a odpovědné péče o obhospodařované pozemky, kvalitu zemědělské půdy a svěřenou část krajiny.

Odůvodnění opatření:

Drobné farmaření rodinného typu je podstatně šetrnější k půdě a krajině, protože se odehrává na menších výměrách zemědělské půdy a z velké části na vlastních pozemcích. Drobní farmáři jsou tak úzce svázáni s půdou, na níž hospodaří a mají tak eminentní zájem na zachování kvality a produkční schopnosti své zemědělské půdy.

Drobní a rodinní farmáři se zaměřují nejčastěji na živočišnou výrobu, chov skotu, ovcí nebo také koní. Jsou motivováni produkty své zemědělské činnosti rovnou zpracovávat, a to nejen do polotovarů, ale i do hotových výrobků s možností odbytu přímo v místě své produkce, resp. v regionu. Odpad z živočišné výroby lze s výhodou přímo v místě využít jako organické hnojivo pro rostlinnou výrobu.

V řešeném území jsou v současné době například tyto zemědělské farmy:

- **Ovčí farma Šonov:** Obhospodařuje cca 200 ha luk, pastvin a polí a chová 200 dojných ovcí, 100 jehnic, 200 jehňat, 30 dojných koz, 10 mladých koz, 2 dojné krávy a 3 koně. Denně zpracovává 200 l ovčího mléka a produkuje čerstvé, polotvrdé a tvrdé dlouhozrající sýry, jogurty a jogurtové nápoje, kefir, bryzdu, tvaroh.
- **Ekofarma Bošina Vernéřovice:** Zabývá se především chovem a křížením masného skotu plemene Salers a chovem prasat plemene Mangalica. Doplňkovým chovem je drůbež. V Dětské farmě dále chová mnoho dalších druhů hospodářských zvířat. Produkuje a přímo prodává různé druhy masa, špek, bůček, výrobky z vyzrálého bio hovězího masa, ale také drůbež, husí maso či vejce.
- **Ekofarma Bílý Dvůr Machov:** Chová kozy, český strakatý skot a drůbež. Produkuje a přímo prodává kozí a kravské mléko a výrobky z něj, vajíčka, med a husy.
- **Farma Turov Bukovice:** Specializuje se na chov koní a na rekreační pobyty spojené s jízdou na koni a s péčí o koně.
- **Farma Wenet Broumov:** Specializuje se na chov koní a na rekreační pobyty spojené s jízdou na koni a s péčí o koně.
- **Farma Tuček Adršpach:** Specializuje se na chov ovcí a na chov koní a na rekreační pobyty spojené s jízdou na koni a s péčí o koně.
- **Jízdárna Hejtmánkovice:** Specializuje se na chov koní a na rekreační pobyty spojené s jízdou na koni a s péčí o koně.

BA03c Zahuštění cestní sítě zpřístupňující zemědělské pozemky

<i>Charakter opatření:</i>	P, S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Broumov, Otovice, Božanov, Martínkovice, Křinice, Hejtmánkovice, Teplice nad Metují, Adršpach, Jívka
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce, MAS Broumovsko+, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Vytvářet v území podmínky, zejména pak v rámci koncepcí uspořádání krajiny v územních plánech a v komplexních pozemkových úpravách, pro **zpřístupnění maximálního množství zemědělských pozemků z veřejně přístupné cestní sítě v krajině**. Umožnit tak vyšší flexibilitu zemědělského podnikání, pružné scelování obhospodařovaných celků do větších, stejně jako jejich členění na menší, podle aktuální ekonomické a sociální situace v regionu. Zejména tím však podpořit možnost členění zemědělské krajiny na menší celky, obhospodařované drobnými zemědělci, sedláky a farmáři.

Důsledně a systematicky podporovat realizaci polních cest.

Odůvodnění opatření:

Zemědělská výroba dosáhla na Broumovsku v uplynulých 50 letech značné intenzity. Přestože se v posledních deseti letech podíl orné půdy snížil, zůstávají na Broumovsku stále značně velké bloky orné půdy, které jsou příčinou vodní eroze (Teplicko, okolí Hejtmánkovic a Otovic) a větrné eroze (JV část Broumovské kotliny), zhoršují podmínky prostupnosti zemědělské krajiny a zhoršují také podmínky dostupnosti zemědělské půdy pro hospodařící techniku. Velké bloky orné půdy není možné obhospodařovat po menších celcích, pokud nejsou dostupné z veřejně přístupné komunikace. To znesnadňuje přístup k zemědělské půdě pro drobné zemědělce a menší hospodařící zemědělské subjekty, velké bloky zemědělské půdy musí obhospodařovat adekvátně velké zemědělské subjekty.

BA03d Rozvoj agroturistiky

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	všechny obce v řešeném území
<i>Nositelé opatření:</i>	všechny obce, Královehradecký kraj, MAS Broumovsko+, MAS Policka, Správa CHKO Broumovsko, Strategická rada regionu Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Podpora **přímého propojení zemědělského hospodaření, zejména pak živočišné výroby, s cestovním ruchem**. Typicky podpora **agroturistiky**, která synergicky provazuje hospodářské využití krajiny a rekreační pobyt na venkově.

Opatření má zejména přispět k prodloužení pobytu návštěvníků Broumovska na více dnů a hospodařícím farmářům a zemědělcům k rozšíření portfolia jejich podnikatelských aktivit, které se vzájemně podporují a umožňují vyrovnávat výkyvy v poptávce.

Odůvodnění opatření:

Agroturistika je způsob venkovské turistiky vyznačující se trávením volného času či dovolené ve venkovském prostředí, v krajině, spojené s dobrovolnou, neplacenou prací v zemědělství (zpravidla v živočišné výrobě), která může být spojena s pokrytím části nákladů na pobyt, anebo napodobováním tradičních (nebo současných) venkovských prací a zvyků. Smyslem je poznání života zemědělců a venkova, blízký kontakt se

zvířaty (např. jízda na koni a péče o ně, péče o ovce, dojení atp.), zemědělskými plodinami, ale také zlepšení vztahu k půdě.

Zásadním přínosem agroturistiky je přitom její pobytová forma, tedy přidružená funkce ubytovacího zařízení typu penzion nebo ubytování v soukromí k primární zemědělské produkci.

Případné produkty zemědělského hospodaření bývají v agroturistice konzumovány či spotřebovávány přímo v ubytovacím a stravovacím provozu příslušné eko/agrofarmy. Ubytovací a stravovací služby přidružené k farmaření tak podporují přímý lokální odbyv v místě své produkce.

V řešeném území jsou tyto eko/agrofarmy, které vedle chovu zvířat nabízejí také ubytovací a stravovací služby, spojené například s jízdou na koni, s péčí o koně, ovce či kozy atp.: Ekofarma Bílý Dvůr Machov, Farma Turov Bukovice, Farma Wenet Broumov, Farma Tuček Adršpach, Jízdárna Hejtmánkovice.

BA03e Udržitelné hospodářské využití lesů bez dominantní mimoprodukční funkce

<i>Charakter opatření:</i>	P
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Meziměstí, Hynčice, Hejtmánkovice, Broumov, Šonov, Vernéřovice, Teplice nad Metují, Adršpach, Jívka
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce, Královehradecký kraj, MAS Broumovsko+
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Vytvářet podmínky pro možné **tradiční hospodářské využití lesů na Broumovsku, které nejsou určeny primárně k mimoprodukčním funkcím**, jako jsou nejrůznější funkce environmentální, ekostabilizační, půdoochranné, vodohospodářské atp.

Hospodářské lesy, jejichž hospodářský potenciál je žádoucí využívat, jsou koncentrovány v hraničním pásmu, **na svazích Javořích hor a severně od Adršpachu.**

Zásadně přitom podporovat **výběrné hospodaření v lesích**, které nejen že přispívá k zachování estetické hodnoty lesa prostého holosečí a ekologické stability území, ale také k podstatně vyšší zaměstnanosti v lesním hospodaření.

Odůvodnění opatření:

Lesnictví je dalším tradičním odvětvím hospodaření na Broumovsku.

Od počátku je osídlování Broumovska úzce svázáno s řádem benediktinů, kteří zde až do roku 1948 spravovali většinu lesů. Lidé tradičně využívali les jako zásobárnu dříví pro stavební účely, ale zejména jako zdroj paliva (dříví, dřevěné uhlí). Ani obtížně přístupné skalní oblasti nebyly výjimkou. Počátek racionálního využívání lesů je spojen s průmyslovou revolucí. Od konce 18. století byly původní přírodě blízké listnaté a smíšené lesy přeměňovány na smrkové s příměsí borovice a modřínu, které byly z ekonomického hlediska nejvýnosnější.

Převážná většina lesů na Broumovsku je v současnosti ve státním vlastnictví, ve správě státního podniku Lesy České republiky. Malá část lesů, řádově stovky hektarů, je v majetku měst a obcí, některé drobné lesní majetky jsou v držbě soukromých vlastníků, kterých je však v regionu ve srovnání s jinými částmi ČR málo. Ročně se zde vytěží několik desítek tisíc kubických metrů dříví, přičemž převažuje zejména dříví smrkové, o které je na trhu největší zájem a kterého je zde také největší zásoba. Jen malá část dřeva se zpracovává v místě vzniku ve zdejších pilách a truhlářstvích, většina dříví se odváží v surové podobě do zpracovatelských podniků v širším regionu, zejména v rámci Královehradeckého a Pardubického kraje.

Těžba dřeva a navazující dřevozpracující průmysl jsou typickými reprezentanty lokální ekonomiky. Využívají místní zdroje, místní pracovní sílu a získanou surovinu dále zpracovávají na polotovary nebo opracovávají na hotové výrobky. Řetězení všech navazujících činností od těžby dřeva po jeho základní zpracování až po jeho kultivaci do hotových výrobků je s výhodou možné v jednom území, bez nutnosti transferu na velké vzdálenosti.

BA03f Lokální zpracování primárních surovin zemědělského a lesnického hospodaření

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	všechny obce v řešeném území
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce, Královehradecký kraj, MAS Broumovsko+, MAS Policka, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Podpora (finanční, organizační) **přímého zpracování primárních surovin ze zemědělského a lesnického hospodaření v místě jejich produkce, tedy na Broumovsku.**

Vytvářet územní podmínky pro **rozvoj výrobních a zpracovatelských závodů** surovin zemědělského a lesnického hospodaření přímo na Broumovsku, přidružených k zemědělským družstvům a farmám a ke společnostem spravujícím lesy. Využít tak primární zpracování surovin ze zemědělského a lesnického hospodaření v místě pro podporu lokální ekonomiky a zvýšení zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu.

Typicky podporovat zpracování živočišných produktů v **potravinářství** (mlékárna, sýrárna, zpracování masa a masných výrobků atp.), ale také podporovat rozvoj a provoz menších pil, truhláren, mlýnů apod.

Odůvodnění opatření:

Přímé zpracování surovin zemědělského a lesnického hospodaření je zásadní přidanou hodnotou k primární produkci a podporuje proto zaměstnanost v tradičních odvětví ekonomiky na Broumovsku, a to jak v procesu zpracování surovin a hotových výrobků, tak v podpůrných službách či administrativě (řízení firem, účetnictví, propagace atp.).

BA04 Regionální produkty a jejich odbyt

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	všechny obce v řešeném území
<i>Nositelé opatření:</i>	všechny obce, Královehradecký kraj, MAS Broumovsko+, MAS Policka, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů, pouze organizační opatření

Podrobná specifikace opatření:

Podpora (finanční, organizační, marketingová) **výroby regionálních produktů** zejména z místních surovin, včetně navazujícího **odbytu regionálních produktů**, typicky pak

- podpora certifikace regionálních produktů obchodní známka BROUMOVSKO regionální produkt®
- podpora zakládání odbytových družstev regionální produkce
- podpora distribuce regionálních produktů do prodejen přímo na Broumovsku a v nejbližším okolí, včetně turistických informačních center
- pořádání trhů regionálních produktů na Broumovsku: pravidelné farmářské trhy s regionálními produkty v Broumově, v Meziměstí, v Teplících nad Metují a v Polici nad Metují
- zastoupení regionálních produktů na trzích či prodejnách (vč. turistických informačních centrech, informačních střediscích atp.) v nástupních prostorech do Adršpašsko-teplických skal v Dolním Adršpašchu a ve Střemenském podhradí
- pořádání soutěží a přehlídek regionálních produktů
- propagace regionálních produktů i mimo území Broumovska

Podpora odbytu a spotřeby regionálních produktů přímo na Broumovsku. Regionální produkty vyvážené mimo region využít pro propagaci Broumovska a pro podporu pobytové rekreace na Broumovsku.

Odůvodnění opatření:

Podpora místních výrobců představuje opatření, se kterým má mnoho regionů v ČR bohaté zkušenosti. I na samotném Broumovsku je toto opatření v různých formách naplňováno, existuje registrovaná obchodní známka **BROUMOVSKO regionální produkt®**, koordinátorem značky je Agentura pro rozvoj Broumovska. Zařazením tohoto opatření se sleduje zájem na pokračování stávající podpory a zájem na koordinaci tohoto opatření s dalšími opatřeními směřujícími k ekonomickému rozvoji Broumovska využívajícím vazby na cestovní ruch.

Pro rozvoj lokální ekonomiky je třeba obrátit dosavadní obchodní návyky organizací v prvovýrobě využívajících zavedené obchodní cesty z velké části odvozené od nadmístních obchodních sítí. Provázáním místních podnikatelů lze vytvořit hustší síť lokálních obchodních vazeb. Tyto vazby poté přispívají synergickému rozvoji jak producentů v prvovýrobě, kterým se rozšíří odbytiště a taktéž portfolio žádaných produktů, tak navazujícím zpracovatelům a obchodníkům, kteří budou moci rozvíjet modely postavené na principu regionální produkce.

V řešeném území jsou v současné době (stav k 31. 7. 2019) registrovány tyto regionální produkty, které jsou nositeli registrované obchodní známky **BROUMOVSKO regionální produkt®**:

název produktu	kategorie		jméno/název výrobce/producenta
	produktu	druh produktu	
Ovčí sýry, jogurty, jogurtová mléka, tvarohy, probiotické tvarohové dezerty, žinčice	RP	Mléčné výrobky	Monika Menčíková – farma Šonov
Polický chléb	RP	Chléb	Kvíčerovská pekárna s.r.o.
Stavba kachlových kamen	ŘV	Kamna	
Vlněné výrobky, výrobky z vrbového proutí	ŘV	Vlněné výrobky, výrobky z vrbového proutí	Jakub Tůma – ekofarma Tůmovi
Malované kraslice Hany Váňové	ŘV	Kraslice	Mgr. Martina Váňová
Pohádkové Broumovsko	ŘV	Textil	Papillons a. s. Veba
Dekorační a užitná keramika	ŘV	Keramika	Radka Eliášová
Poličan, Polický uherák, Ostaš	PZ	Uzeniny	Pejskar a spol s. r. o.
Benediktinské oplatky	PZ	Cukrovinky	Klášteř Broumov Servisní s.r.o.
Razítka	ŘV	Razítka	Martina Nosková
Krbová kamna HS Flamingo	ŘV	Kamna	HS Flamingo
Vyzrálé bio hovězí maso	PZ	Maso	Ekofarma Bošina
Fotografie s motivem Broumovska	ŘV	Fotografie	Jan Zálíš
Toma Natura – Pramenitá voda	PZ	Nápoj	Pepsico CZ, s. r. o.
Radešovský chléb	PZ	Chléb	Statek Tilia s.r.o.
Biodžemy	PZ	Džem	Statek Tilia s.r.o.
Broušené sklo	ŘV	Sklo	Jaromír Beran – Broušení a prodej skla
Stínící technika Pavon s potiskem z kolekce Rosenberg	ŘV	Stínící technika	Dřevoterm s.r.o.
Výrobky z ovčího rouna a tkané výrobky z přírodního materiálu	ŘV	Textil	Ines Šťovíčková

RP – regionální potraviny, ŘV – řemeslné výrobky, PZ – potraviny a zemědělské produkty,

BA05 Plošné pokrytí širokopásmovým vysokorychlostním internetem

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	celé řešené území
<i>Nositelé opatření:</i>	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Zajištění **dostupnosti kapacitního širokopásmového vysokorychlostního internetu** ve všech obcích a sídlech Broumovska.

Plně v souladu se Strategií regionálního rozvoje ČR 2021+ **akcelarovat podporu rozvoje vysokorychlostních sítí elektronických komunikací** za účelem zajištění dostupnosti služeb k internetu v oblastech dosud nepokrytých. Napomáhat zvyšování parametrů přenosových sítí a užití služeb přístupu k internetu i v oblastech již pokrytých.

Podpořit tak rozvoj podnikatelských aktivit životně závislých na **kvalitním a stabilním internetovém připojení**, zejména technologických center a strategických služeb, které představují progresivní ekonomická odvětví s vysokou přidanou hodnotou. Podpořit tak zároveň možnost pohodlné práce kvalifikovaných zaměstnanců z domova, a tedy zvýšení podnikatelské aktivity obyvatel, nezávislých na denní vyjíždce za prací mimo region Broumovska.

Podpořit tak zároveň **elektronizaci a digitalizaci veřejné správy (e-government)** a eliminovat tak zcela nutnost vyřizování administrativních záležitostí na úřadech a institucích, zpravidla koncentrovaných ve větších městech, ve venkovském prostoru hůře dostupných.

Cílem dále je, aby školy, výzkumné organizace, dopravní uzly, nemocnice, správní orgány, knihovny a další zařízení spoléhající na digitální technologie měly přístup k internetu o rychlosti stahování a nahrávání alespoň 1 Gb/s a aby všechny domácnosti a firmy měly přístup k internetu o rychlosti alespoň 100 Mb/s, kterou by šlo v budoucnu navýšit na 1 Gb/s.

Odůvodnění opatření:

Plošné, stabilní a kapacitní pokrytí širokopásmovým vysokorychlostním internetem je jedním ze základních předpokladů **rozšíření portfolia odvětví lokální ekonomiky o progresivních ekonomických odvětví** založených na moderních technologiích (obchod, kreativní a poradenské služby, věda a výzkum, ad.), komplementárních k tradičním ekonomickým odvětvím jako jsou řemesla, zpracovatelský průmysl, zemědělství či lesnictví.

Dostupnost kvalitního, rychlého a stabilního internetu je dnes celosvětově základem ekonomických odvětví s vyšší přidanou hodnotou. Je v neposlední řadě podmínkou pro práci z domova, která může alespoň částečně eliminovat zhoršenou dostupnost vyšších pracovištních center osídlení z Broumovska.

BA06 Služby cestovního ruchu jako významná součást lokální ekonomiky

BA06a Městská centra cestovního ruchu: Broumov, Meziměstí, Teplice n. Metují, Police n. Metují [přímá vazba na opatření RB01a, RB02a, RB03a, RB04a]

<i>Charakter opatření:</i>	P, U, S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Broumov, Meziměstí, Teplice nad Metují, Police nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčená města, Královehradecký kraj, Společnost pro destinační management Broumovska, MAS Broumovsko+, MAS Policka
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Ve všech čtyřech městech v řešeném území, tedy v Broumově, Meziměstí, Teplicích nad Metují a Polici nad Metují **koncentrovat a komplexně rozvíjet služby cestovního ruchu**, zvláště pak ubytovacích zařízení vyššího standardu typu hotel, a to včetně kapacitních ubytovacích zařízení s dalšími přidruženými funkcemi (typicky wellness, sport, kongresové centrum atp.), širší spektrum gastronomie, maloobchod a služby, jakož i kulturní zařízení a sportovní zařízení.

Systematicky vytvářet **podmínky pro pobytovou rekreaci** ve městech a pro **maximalizaci synergických efektů cestovního ruchu plynoucí z delšího pobytu ve městě**, typicky nákupy, sportovní, společenské a kulturní vyžití, relaxační služby atp.

Odůvodnění opatření:

Viz odůvodnění opatření RB01a, RB02a, RB03a, RB04a ↑.

Důvodem opatření je maximální **podpora vícedenní pobytové turistiky na Broumovsku**. Teprve ubytování a přenocování generuje profit pro lokální ekonomiku. Vedle vlastního ubytování se návštěvníci v místě také stravují a zpravidla využívají i další doprovodné služby, jako obchody, služby půjčoven, sportovní a relaxační služby atp.

BA06b Lázeňská sídla: Teplice n. Metují, Střemenské podhradí, Dolní Adršpach, Horní Adršpach [přímá vazba na opatření HA01]

Charakter opatření: P, U, S

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Teplice nad Metují, Adršpach

Nositelé opatření: obec Adršpach, město Teplice nad Metují, Správa CHKO Broumovsko, Společnost pro destinační management Broumovska, Královéhradecký kraj

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Jako **specifická centra cestovního ruchu charakteru lázní** rozvíjet sídla na území navržených Lázní Metuje [HA01]: centrální a severní části Teplic nad Metují, Střemenské podhradí, Dolní Adršpach a Horní Adršpach. **Kultivovat území těchto sídel pro pobytovou rekreaci a relaxační pobyty v přírodě.**

Na území těchto sídel koncentrovat a rozvíjet ubytovací zařízení pro pobytovou rekreaci všech standardů ubytovacích služeb, včetně navázaných doprovodných služeb jako je stravování, wellness, menší sportovní zařízení, maloobchod se suvenýry a regionálními produkty.

Systematicky vytvářet **podmínky pro pobytovou rekreaci** v sídlech a pro **maximalizaci synergických efektů cestovního ruchu plynoucí z delšího pobytu na území Lázní Metuje**, typicky nákupy, sportovní, společenské a kulturní vyžití, relaxační činnosti atp.

Utvářet kvalitní koncepci veřejných prostranství. Vytvářet přitom podmínky pro bezpečný a pohodlný pěší a cyklistický pohyb.

Odůvodnění opatření:

Viz odůvodnění opatření HA01 ↑.

Důvodem opatření je maximální **podpora vícedenní pobytové turistiky na Broumovsku**. Teprve ubytování a přenocování generuje profit pro lokální ekonomiku. Vedle vlastního ubytování se návštěvníci v místě také stravují a zpravidla využívají i další doprovodné služby, jako obchody, služby půjčoven, sportovní a relaxační služby atp.

BA06c Rozvoj ubytovacích služeb ve městech a ve venkovských sídlech na železnici

[přímá vazba na opatření RA06, RB01b, RB02b, RB03b, RB04b]

<i>Charakter opatření:</i>	P, U, S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Broumov, Meziměstí, Teplice nad Metují, Police nad Metují, Jívka, Česká Metuje, Žďár nad Metují, Hynčice, Martínkovice, Otovice
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčené obce, Královehradecký kraj, DSO Broumovsko, DSO Policka, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Rozvoj **ubytovacích zařízení všech standardů ubytovacích služeb**, včetně souvisejících doprovodných služeb stravovacích, sportovně rekreačních, relaxačních, služeb půjčoven atp., a to ve všech městech na Broumovsku a dále v sídlech a částech venkovských obcí dnes přímo obslužených železnicí, případně obslužených železnicí ve výhledu po realizaci obnovy železniční trati Otovice – Tłumaczów (Martínkovice, Otovice), v přiměřené péši dostupnosti železničních stanic a zastávek.

Podporovat tak vícedenní turistiku jako významný segment lokální ekonomiky.

Odůvodnění opatření:

Viz odůvodnění opatření RA06, RB01b, RB02b, RB03b, RB04b ↑.

Důvodem opatření je maximální **podpora vícedenní pobytové turistiky na Broumovsku**. Teprve ubytování a přenocování generuje profit pro lokální ekonomiku. Vedle vlastního ubytování se návštěvníci v místě také stravují a zpravidla využívají i další doprovodné služby, jako obchody, služby půjčoven, sportovní a relaxační služby atp.

BA07 Sociální a zdravotní služby jako součást lokální ekonomiky

<i>Charakter opatření:</i>	P, U, S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Broumov, Teplice nad Metují, Police nad Metují,
<i>Nositelé opatření:</i>	dotčená města, Královehradecký kraj, MAS Broumovsko+, MAS Policka, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Využití potenciálu **stárnoucí populace Broumovska i v navazujícího polského příhraničí** (aglomerace města Wałbrzych, Kłodzko), v kombinaci s cenovou i fyzickou dostupností nemovitostí (pozemků, starších staveb vhodných k rekonstrukci) a velmi atraktivním krajinným a přírodním zázemím, pro **rozvoj pobytových/lůžkových zařízení sociálních služeb** (domovy pro seniory, domovy s pečovatelskou službou, domovy se zvláštním režimem atp.) či **zdravotních služeb** (specializované kliniky, soukromé ordinace stomatologů či praktických lékařů).

Podporovat rozvoj zařízení zřizovaných veřejným sektorem jako veřejnou službu, jakož i soukromých zařízení.

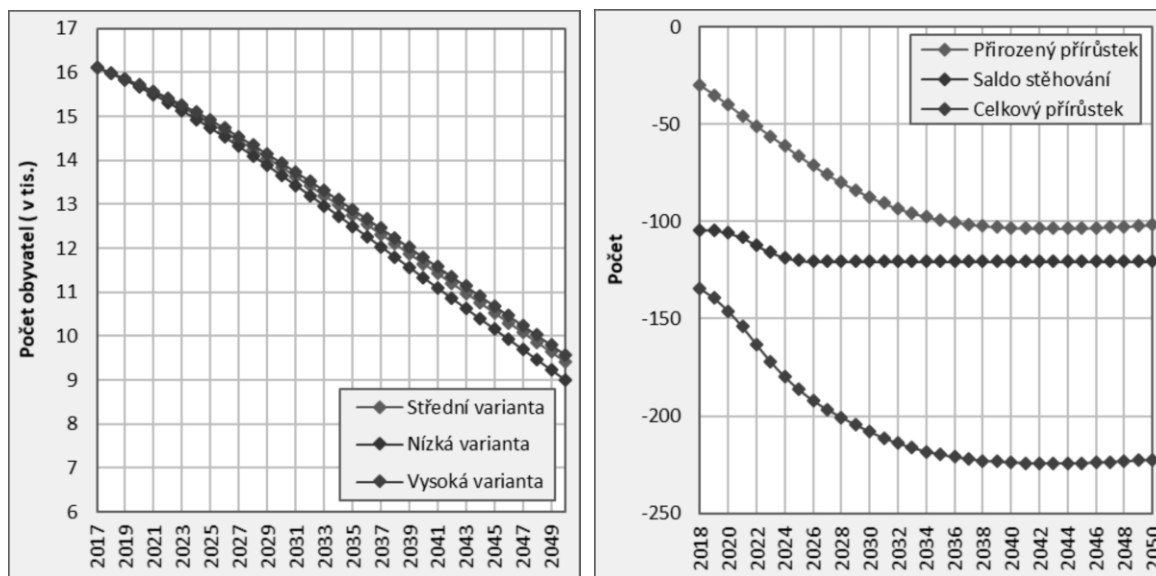
Rozvoj lůžkových zařízení sociálních a zdravotních služeb preferovat přednostně v plně vybavených městských centrech osídlení, s geniem loci a vysoce atraktivním bezprostředním krajinným zázemím: Broumov, Teplice nad Metují a Police nad Metují.

Umožnit **využití sociálních a zdravotních služeb také polskou klientelou**. Klíčovou podmínkou je přitom vyjednání specifických pravidel týkajících se úhrad zdravotních či sociálních služeb vhodných pro kontext periferního území u hranic s Polskem. Nastavení podmínek, které budou podporovat využívání těchto zařízení i ze strany polské klientely, cílem posílení udržitelnosti provozu těchto zařízení

Lůžková zařízení sociálních služeb synergicky využívat jako **zázemí ambulantních a terénních sociálních služeb**.

Odůvodnění opatření:

Populace Broumovska stárne a na tomto trendu by se v příštích desetiletích nemělo nic podstatného měnit. Stárnutí populace je totiž primárně zapříčiněno poklesem počtu obyvatel v daném území. Přirozený přírůstek klesá a k tomu se přidává negativní saldo migrace, kdy zejména mladí lidé, kteří se na Broumovsku narodili, odcházejí do jiných regionů Česka či do zahraničí, často pak zůstávají v místech středoškolského či vysokoškolského studia, anebo odcházejí za lépe placenou prací do větších měst.

Obr.: Demografická prognóza vývoje počtu obyvatel SO ORP Broumov do roku 2050. [Zdroj: Kučera 2019]

Z hrozby stárnutí populace je žádoucí učinit příležitost. Na Broumovsku stoupá počet seniorů a v celkové populaci jich bude dále přibývat. Obdobný trend přitom zaznamenává i sousední polské příhraničí, včetně aglomerací velkých měst Wałbrzychu a Kłodzka. Populace tamních seniorů je několikanásobně početnější než ta česká.

Doprovodným jevem stárnutí populace je zvyšování poptávky po sociálních a zdravotních službách a dalších souvisejících službách (stravování, rehabilitační služby, volnočasové aktivity). **Péči o seniory je a bude nutné zajistit**, ať už výkonem veřejné služby, anebo na bázi komerční služby. Péče o seniory tak bude představovat stále významnější segment ekonomiky, financovaný pravděpodobně i do budoucna alespoň částečně z veřejných zdrojů. Zároveň lze předpokládat významný růst soukromého kapitálu, zejména díky dlouhodobému důchodovému spoření a důchodovému připojištění, ale také díky postupnému růstu životní úrovně obyvatelstva.

Potenciálem rozvoje zařízení sociálních a zdravotních služeb v regionu je zvýšení zaměstnanosti v těchto službách, ale také ve službách návazných a souvisejících.

Broumovsko má pro rozvoj zdravotních a sociálních služeb veškeré předpoklady. Poměrně slušně vybavená městská centra osídlení umístěná ve velmi atraktivním přírodním a krajinném zázemí, dobrý stav životního prostředí a zároveň cenově i fyzicky dostupné nemovitosti, řadu nevyužitých domů, stejně jako řadu volných pozemků vhodných pro novou výstavbu nebo revitalizaci původní zástavby, a to v různých částech měst.

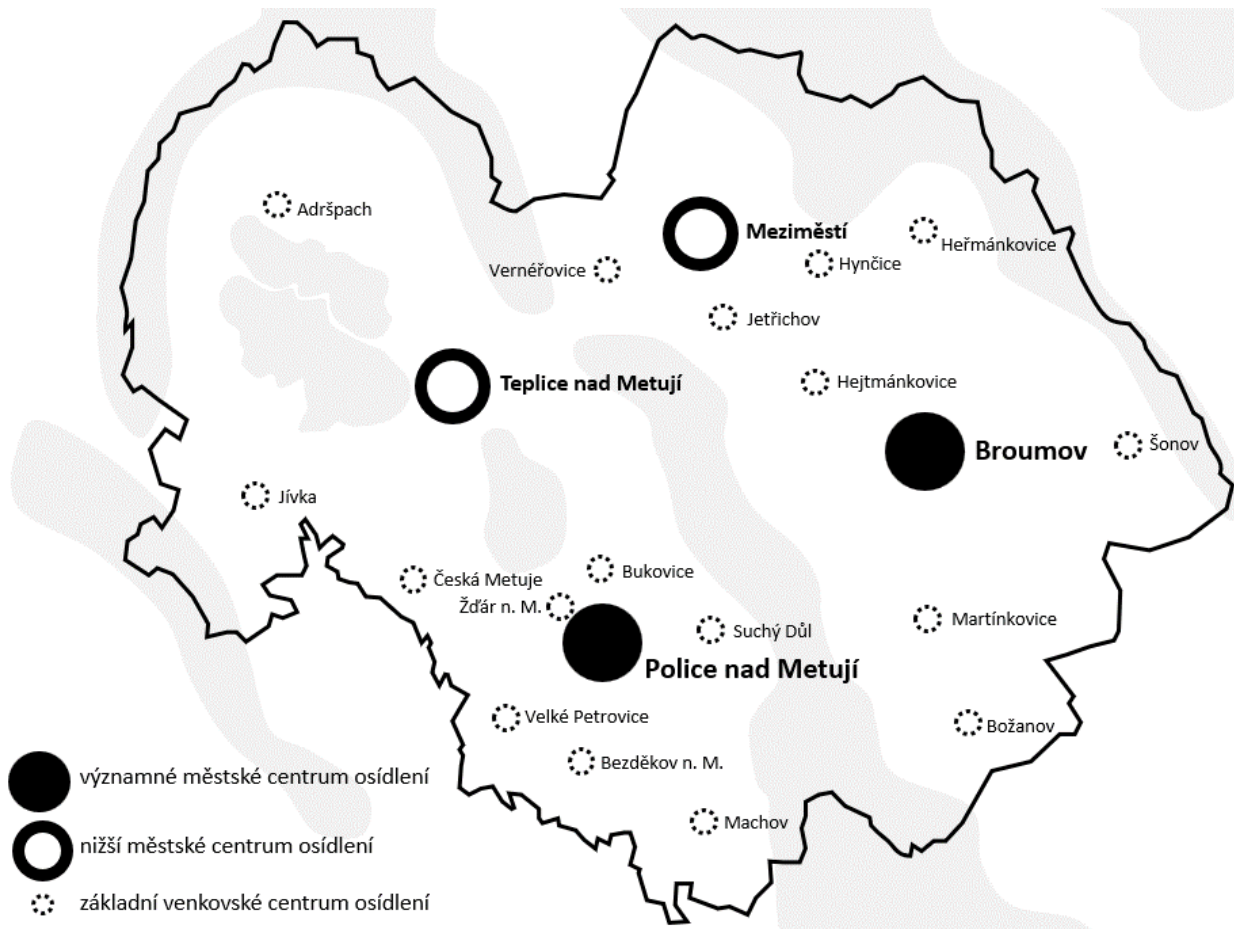
Je žádoucí usilovat také o **polskou klientelu**, a to jak v pobytových lůžkových službách, tak v oblasti ambulantních zdravotních a sociálních služeb. Jedním ze zásadních důvodů, proč je především v oblasti veřejných služeb jejich přeshraniční tok zatím omezený, jsou důvody institucionální a legislativní. Pravidla na jednotlivých stranách hranic značně znesnadňují vzájemné proplácení těchto služeb hrazených z veřejných rozpočtů či veřejnoprávních pojišťoven. České zdravotní a sociální služby mají přitom v Polsku obecně dobrou pověst. Lze předpokládat, že pokud by byly zmíněné legislativní a institucionální překážky odstraněny, polští klienti by ve větším množství využívali i česká zařízení sociálních a zdravotních služeb. Těmto zařízeními by tak polští klienti mohli napomoci v udržení vyššího standardu provozu.

Vzorem pro toto opatření mohou být aktuální jednání týkající se pacientů nemocnice v Rumburku ve Šluknovském výběžku. V této taktéž periferní oblasti se dostala do existenčních potíží spádová nemocnice v Rumburku. Na mezivládní úrovni tak probíhají jednání o možnosti bezbariérové léčby českých pacientů

v německých nemocnicích. Ty mají zároveň obdobné problémy s udržení provozu, neboť se i na německé straně tato oblast výrazně vylidňuje. Přeshraniční spolupráce má v těchto případech potenciál pro zlepšení kvality života na obou stranách hranice.

Opatření k dosažení cíle B [BB]

Dostupnost kapacitně odpovídajícího občanského vybavení základní každodenní potřeby, jako je mateřská škola, základní škola, základní ambulantní lékařská péče, ale také obchod se smíšeným zbožím, hospoda, hřiště či základní kulturní a společenské vyžití, je naprosto základní podmínkou kvality života v daném území a dokladem jeho úspěšné rozvinutosti. Absence nebo špatná dostupnost základních potřeb v území vyžaduje každodenní dojíždění obyvatel za tímto vybavením. Dojíždění je přitom časově, finančně i organizačně náročné a snižuje úroveň života obyvatel. Lidé mají potom tendenci takové území opouštět, stěhovat se do míst, kde jsou jejich základní potřeby uspokojeny.

Obr.: Schéma navrženého uspořádání sídelní struktury Broumovska. [Zdroj: vlastní kresba]

V prostorově odlehlých územích, vzdálených od významných městských center osídlení, s řídkou strukturou malých venkovských obcí, s málo rozvinutou dopravní sítí, která znesnadňuje případné každodenní dojíždění, je zcela zásadní **udržení poměrně husté sítě zařízení základního občanského vybavení, a to i za cenu snížení kapacity zařízení, a tedy prahu ekonomické efektivity jejich provozu.** Základní občanské vybavení má v prostorově odlehlých venkovských prostorech vytvářet hustou síť většího množství menších zařízení, na místo několika větších a koncentrovaných zařízení, vyžadující dojíždění. Důraz je přitom kladen na primární zajištění dobré dostupnosti základního občanského vybavení pro sociálně ohrožené skupiny obyvatelstva, pro děti a mládež a starší a nemocné obyvatele, s omezenou schopností mobility, a tedy s omezenou schopností dojíždění za službami. Přitom rovněž nelze opomenout význam zařízení občanského vybavení jako přirozených zaměstnavatelů vzdělaných a kvalifikovaných obyvatel prostorově odlehlých oblastí, a tak i základ sociálního a kulturního života sídel.

Typickým znakem odlehlých venkovských prostorů je přirozená koncentrace vyššího občanského vybavení v městských centrech osídlení, ačkoliv jejich počet obyvatel zdaleka nedosahuje prahu ekonomické efektivity provozu daných zařízení. I přesto **je nezbytné síť vybraného vyššího občanského vybavení přímo v daném venkovském prostoru udržet, i za cenu finančních dotací a zvýšené míry podpory veřejného sektoru.**

Opatření navržená k dosažení cíle B obsahují **návrh cílového uspořádání sídelní struktury Broumovska**, která plně reflektuje výše popsané zásady dostupnosti občanského vybavení v prostorově odlehleém a řídce osídleném venkovském prostoru. Další navržená opatření se zaměřují na moderní progresivní řešení podpory dostupnosti základních potřeb obyvatel Broumovska, na trendy sdílení služeb, digitálních či mobilních řešení dostupnosti základních služeb.

BB01 Sídelní struktura Broumovska

BB01a Významná městská centra osídlení: Broumov, Police nad Metují

Charakter opatření: P, U, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Broumov, Police nad Metují

Nositelé opatření: města Broumov a Police nad Metují, Královehradecký kraj, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Jako **významná městská centra osídlení a hierarchicky nejvýše postavená centra osídlení v sídelní struktuře Broumovska**, rozvíjet města Broumov a Police nad Metují.

Na území významných městských center osídlení **zajistit dostupnost minimálně následujícího základního občanského vybavení**, a to ve standardech fyzické dostupnosti dle *certifikované metodiky MMR ČR Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury (Maier a kol., 2016, 2018)*:

- MŠ (počet pokrývající standard fyzické dostupnosti z ploch bydlení a kapacitní potřebu centra osídlení)
- ZŠ plnohodnotná I. a II. stupeň (počet pokrývající standard fyzické dostupnosti z ploch bydlení a kapacitní potřebu centra osídlení)
- základní ambulantní zdravotní služby v oborech spadajících do skupiny 1 dle *Nařízení vlády č. 307/2012 Sb., o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb*: všeobecné praktické lékařství, praktické lékařství pro děti a dorost, zubní lékař, gynekologie a porodnictví, lékárna
- širší nabídka ambulantních sociálních služeb, zejména: nízkoprahové denní centrum, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, týdenní stacionář, kontaktní centrum, intervenční centrum, zařízení sociálně aktivizačních služeb
- víceúčelový sál pro kulturní využití
- knihovna, plnící zároveň roli kulturního, vzdělávacího, informačního a komunitního centra obce
- tělocvična
- venkovní hřiště pro předškolní děti, pro mládež a pro dospělé
- pošta
- hasičská zbrojnice
- zařízení veřejného stravování (restaurace, hospoda)
- prodejna potravin a průmyslového zboží (drogerie, papírnictví)
- ubytovací zařízení

Na území významných městských center osídlení **zajistit pro dostupnost minimálně následujícího vyššího občanského vybavení**:

- střední všeobecné školství: všeobecné vzdělávání typu gymnázium, obchodní akademie atp.
- střední odborné školství a učňovské školství (podporovat navázání na prosperující místní podniky a umožnit vyučení přímo v reálném výrobním či zpracovatelském provozu; přispět k výchově budoucích potenciálních zaměstnanců místních podniků a firem, a tedy k pokrytí skutečných potřeb místního pracovního trhu)

- základní umělecká škola
- ambulantní zdravotní služby v oborech spadajících do skupiny 2 dle *Nařízení vlády č. 307/2012 Sb., o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb*: diabetologie, chirurgie, urologie, oftalmologie, otorinolaryngologie, ortopedie, radiologie a zobrazovací metody (jen ultrazvukové a rentgenové a skiagrafické vyšetření), rehabilitační a fyzikální medicína, fyzioterapie, vnitřní lékařství
- ambulantní zdravotní služby v oborech spadajících do skupiny 3 dle *Nařízení vlády č. 307/2012 Sb., o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb*: gastroenterologie, kardiologie, pneumologie a ftizeologie, hematologie a transfúzní lékařství, revmatologie, hemodialýza, psychiatrie, psychologie logopedie, dermatovenerologie
- lůžkové zdravotní služby v oborech spadajících do skupiny 1 dle *Nařízení vlády č. 307/2012 Sb., o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb*: anesteziologie a intenzivní medicína, gynekologie a porodnictví, neonatologie, dětské lékařství, chirurgie, vnitřní lékařství, dlouhodobá péče (ošetřovatelská péče)
- lůžkové sociální služby typu domov pro seniory, domov s pečovatelskou službou
- prodejna oděvů, obuvi, dalšího nepotravinářského zboží (v tom knihy, hračky, papírnictví a kancelářské potřeby, drogerie, železářství a elektro)
- krytá sportovní hala
- sportovní areál s atletickým oválem a hřišti na trénink atletických disciplín
- finanční služby – bankomat, pobočka banky, pobočka pojišťovny, účetní a daňové poradenství
- poradenské služby – advokátní kancelář

Koncepce provozu zařízení vyššího občanského vybavení by měla být založena na třech základních principech:

- **Ostrovní systém:** prostorová odlehlost řešeného území má pro udržitelnost provozu některých zařízení vyššího občanského vybavení paradoxně pozitivní přínos. Obyvatelé řešeného území jsou do značné míry odkázáni na to, jaká je nabídka přímo ve spádovém území. Kapacity a standardy těchto zařízení tak mohou být oproti jiným územím, kde si města více konkurují, vyšší.
- **Spádovost do dvou hlavních městských center osídlení:** Broumov a Police nad Metují mají představovat póly dojíždky za vyšším občanským vybavením z okolních venkovských obcí. Koncentrací vyššího občanského vybavení do těchto dvou měst se dosáhne synergického efektu v podobě oživení i komerčního občanského vybavení (obchodů a služeb), což zpětně posílí i vytíženost občanského vybavení veřejného.
- **Sdílení vyššího občanského vybavení mezi oběma městskými centry osídlení:** Broumov a Police nad Metují jsou menší města, která by v neperiferních oblastech vzhledem k jejich počtu obyvatel jen těžko plnila roli center vyššího občanského vybavení. Ani v podmínkách Broumovska nelze čekat, že obě města budou schopná udržet všechny výše jmenované typy zařízení. Cestou pro zajištění udržitelnosti provozu je vzájemná koordinace jejich rozvoje mezi oběma městy, výsledkem čehož může být rozdělení jednotlivých typů zařízení mezi obě města a jejich vzájemné sdílení.

Odůvodnění opatření:

Vyšší občanské vybavení, tak jak jej klasifikuje certifikovaná metodika Ministerstva pro místní rozvoj ČR *Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury (Maier a kol., 2016, 2018)*, by mělo být přítomno ve městech, která mají zpravidla větší počet obyvatel, než jsou i ta populačně největší města v řešeném území na Broumovsku. U většiny typů vyššího občanského vybavení stanovuje metodika *Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury* jako spodní práh jejich udržitelnosti alespoň 10 000 obyvatel ve městě. Největší město řešeného území, Broumov, má pouze cca 7 500 obyvatel.

Při aplikaci *Standardů dostupnosti veřejné infrastruktury* v periferních oblastech je nicméně nutné postupovat specifickým způsobem. Řešené území je do určité míry odříznuto od nejbližších vyšších spádových center osídlení, především od Náchodu, v ještě větší míře pak (s ohledem na podstatně horší dopravní spojení) od Trutnova. V současnosti jsou mezi Broumovem a Náchodem provozovány jak autobusové, tak železniční spoje. Oba tyto spoje ovšem vykazují značně dlouhou dobu jízdy. Konkrétně je to 56 minut vlakem a 58 minut autobusem. Spojení do Trutnova je ještě komplikovanější a podstatně zdlouhavější, cesta z Broumova do Trutnova trvá téměř dvě hodiny.

Jednou ze základních strategií pro zachování kvalitních podmínek pro život v periferních oblastech je důraz na udržení co nejvyššího standardu dostupnosti občanského vybavení. Z podstaty periferních území vyplývá, že tento standard dostupnosti je ohrožen nedostupností vyšších spádových center osídlení. V řešeném území je tak žádoucí rozvinout do určité míry ostrovní systém vzájemně sdíleného vyššího občanského vybavení.

Jako městská centra osídlení jsou určena města Broumov a Police nad Metují. V následující tabulce jsou vyznačena tučně. Je vidět, že dle počtu obyvatel a úrovně stávajícího občanského vybavení se od ostatních obcí v řešeném území odlišují, a to zejména přítomností lůžkových zařízení zdravotních a sociálních služeb vyššího řádu:

<i>obec</i>	<i>počet obyvatel</i>	<i>MŠ</i>	<i>ZŠ I.</i>	<i>ZŠ I.+II.</i>	<i>SŠ</i>	<i>ZdS</i>	<i>SoS</i>
ORP Broumov							
Adršpach	506	+	+	-	-	-	-
Božanov	362	+	-	-	-	-	-
Broumov	7 444	+	+	+	+	+	+
Hejtmánkovice	607	+	-	-	-	-	-
Heřmánkovice	495	+	-	-	-	-	-
Hynčice	191	-	-	-	-	-	-
Jetřichov	461	+	+	-	-	-	-
Křinice	431	-	-	-	-	-	-
Martínkovice	497	+	+	-	-	-	-
Meziměstí	2 429	+	+	+	-	-	-
Otovice	351	-	-	-	-	-	-
Šonov	306	+	-	-	-	-	-
Teplice nad Metují	1 626	+	+	+	+	-	+
Vernéřovice	315	+	+	-	-	-	-
ORP Náchod							
Bukovice	350	+	+	-	-	-	-
Bezděkov nad Metují	577	+	+	-	-	-	-
Česká Metuje	298	+	-	-	-	-	-
Machov	1 096	+	+	+	-	-	-
Police nad Metují	4 086	+	+	+	-	+	+
Suchý Důl	418	+	+	-	-	-	-
Velké Petrovice	421	+	-	-	-	-	-
Žďár nad Metují	665	+	+	-	-	-	-
ORP Trutnov							
Jívka	350	+	-	-	-	-	-
CELKEM	24 282						

MŠ – mateřská škola, ZŠ I. – 1. stupeň základní školy, ZŠ II. – 2. stupeň základní školy, SŠ – střední škola, ZdS – lůžkové zařízení zdravotních služeb, SoS – lůžkové zařízení sociálních služeb (domov pro seniory)

Tab.: Přítomnost zařízení vybraných druhů veřejného občanského vybavení v obcích řešeného území.

Řešené území a zároveň spádové území obou stanovených městských center osídlení má cca 24 000 obyvatel. Z typů zařízení vyššího občanského vybavení, jejichž provoz je žádoucí udržet v těchto centrech a zajistit tak jejich solidní dostupnost nevyžadující dojíždění až do Náchodu, jsou stanoveny následující:

- **Střední školství:** V tuto chvíli se v řešeném území nachází Střední škola gastronomie a služeb v Teplicích nad Metují a Gymnázium v Broumově. Střední škola v Teplicích n. M. poskytuje vzdělávání cca 100 – 150 studentům, Gymnázium Broumov má povolenou maximální kapacitu 400 studentů (248 studentů osmiletého studijního programu + 124 studentů čtyřletého studia). Vzhledem k počtu obyvatel ve spádovém území lze přitom počet středoškoláků (popř. učňů) odhadnout na cca 1 440 (60 studentů na 1 000 obyv.). Pochopitelně nelze kapacitu středního školství v řešeném území nastavovat pro pokrytí potřeb všech dětí, avšak prostor pro rozšíření nabídky středního školství v území ze srovnání předmětných čísel jednoznačně vyplývá.

- **Zdravotní služby – ambulantní péče:** *Nařízení vlády č. 307/2012 Sb., o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb*, definuje 5 skupin ambulantních zdravotních služeb, přičemž stanoví maximální dojezdovou dobu za poskytovatelem předmětného typu služby. Dojezdové doby u jednotlivých skupin jsou stanoveny následovně (dojezdová doba je přitom předpokládána veřejnou hromadnou dopravou osob, neboť ne každý obyvatel má vlastní automobil nebo je způsobilý k jeho řízení):

Skupina 1: 35 min.

Skupina 2: 45 min.

Skupina 3: 60 min.

Skupina 4: 90 min.

Skupina 5: 120 min.

Cesta z Broumova do Náchoda trvá vlakem 56 minut a autobusem pak 58 minut čistého času jízdy dopravního prostředku. Skutečná dojezdová doba vlakem či autobusem, do níž se započítává i čas potřebný na cestu z místa bydliště k zastávce hromadné dopravy a čekání na spoj, jakož i cesta od cílové stanice do cíle cesty, je tak z Broumova do Náchoda cca 70 až 80 minut. Cesta z Police nad Metují trvá autobusem 33 minut čistého času jízdy, dojezdová doba je tak ca 50 minut.

Je přitom třeba brát v úvahu, že z obcí, které spadají do Broumova či Police nad Metují, je dojezdová doba do Náchoda ještě delší, a to o času jízdy spádového spoje a čekání na přestup. Z toho vyplývá potřeba zajištění dostupnosti ambulantních zdravotních služeb skupin 1 a 2 dle *Nařízení vlády č. 307/2012 Sb.* v Broumově i v Polici nad Metují a skupiny 3 alespoň v jednom z obou měst (za předpokladu vzájemného sdílení).

- **Zdravotní služby – lůžková péče:** *Nařízení vlády č. 307/2012 Sb., o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb* stanoví dojezdovou dobu i pro celkem 4 skupiny lůžkové zdravotní péče. Do 60 min. by měla být dostupná skupina 1, ostatní tři skupiny 2, 3, 4 mají stanovenou dojezdovou dobu 90 min. a výše. Už v tuto chvíli jsou některé vybrané služby lůžkové zdravotní péče v Nemocnici Broumov poskytovány, např.: JIP, lůžka následné péče, interní lůžkové oddělení. Je žádoucí poskytování lůžkové péče spadající do skupiny 1 v řešeném území dále rozvíjet.

- **Sociální služby:** V řešeném území by měl být udržen provoz základních zařízení ambulantních sociálních služeb. Dle *Standardů dostupnosti veřejné infrastruktury* se mají tato zařízení umísťovat do obcí s počtem obyvatel nad 5 000 a z menších obcí by měly být dostupné do 30 minut veřejnou hromadnou dopravou. Konkrétně by měly být zastoupeny tyto typy služeb: centrum denních služeb a denní stacionář, nízkoprahové denní centrum, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, týdenní stacionář, kontaktní centrum, intervenční centrum, zařízení sociálně aktivizačních služeb (pro rodiny s dětmi, pro seniory a osoby se zdravotním postižením).

Dle *Standardů dostupnosti veřejné infrastruktury* by se zařízení lůžkové sociální péče typu domov pro seniory a dům s pečovatelskou službou měla vyskytovat ve městech nad 10 000 obyvatel. Jak bylo rozebráno výše, takové město se v řešeném území nenachází, ale celé Broumovsko má cca 24 000 obyvatel, takže provoz těchto zařízení by zde měl být udržen.

- **Kultura:** Knihovna, klubové zařízení a víceúčelový sál by se jakožto základní kulturní zařízení měla dle *Standardů dostupnosti veřejné infrastruktury* vyskytovat v každé větší obci. V Broumově a Polici nad Metují je žádoucí především kapacitu a dramaturgii víceúčelového sálu, popř. alternativní letní scény přizpůsobit roli těchto měst jakožto městských center osídlení. Tato zařízení by měla sloužit jako spádová pro celý mikroregion

Doporučená přítomnost dalších druhů občanského vybavení veřejného i komerčního je převzata z pracovní verze metodiky MMR ČR *Principy stanovení center osídlení v kategoriích nižších sídel* (Maier a kol. 2019), konkrétně pak ze standardů vybavenosti ostatních nižších center osídlení (typ území F).

BB01b Nižší městská centra osídlení: Meziměstí, Teplice nad Metují

<i>Charakter opatření:</i>	P, U, O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Meziměstí, Teplice nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	města Meziměstí a Teplice nad Metují, Královehradecký kraj, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Jako **nižší městská centra osídlení** rozvíjet města Meziměstí a Teplice nad Metují.

Na území nižších městských center osídlení **zajistit dostupnost minimálně následujícího základního občanského vybavení**, a to ve standardech fyzické dostupnosti dle *certifikované metodiky MMR ČR Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury (Maier a kol., 2016, 2018)*:

- MŠ (počet pokrývající standard fyzické dostupnosti z ploch bydlení a kapacitní potřebu centra osídlení)
- ZŠ plnohodnotná I. a II. stupeň (počet pokrývající standard fyzické dostupnosti z ploch bydlení a kapacitní potřebu centra osídlení)
- základní ambulantní zdravotní služby v oborech spadajících do skupiny 1 dle *Nářízení vlády č. 307/2012 Sb., o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb*: všeobecné praktické lékařství, praktické lékařství pro děti a dorost, zubní lékař, gynekologie a porodnictví, lékárna (alespoň vybrané dny v týdnu, lékař může dojíždět ordinovat z okolních měst)
- víceúčelový sál pro kulturní využití
- knihovna, plnící zároveň roli kulturního, vzdělávacího, informačního a komunitního centra obce
- tělocvična
- venkovní hřiště pro předškolní děti, pro mládež a pro dospělé
- sportovní areál
- pošta
- hasičská zbrojnice
- zařízení veřejného stravování (restaurace, hospoda)
- prodejna potravin a průmyslového zboží (drogerie, papírnictví)
- ubytovací zařízení
- finanční služby – bankomat

Na území nižších městských center osídlení **podporovat** možnosti rozšíření spektra **středního odborného školství a učňovského školství** a preferovat přitom navázání těchto škol na prosperující místní podniky a umožnit vyučení přímo v reálném výrobním či zpracovatelském provozu; přispět tak mimo jiné i k výchově budoucích potenciálních zaměstnanců místních podniků a firem, a tedy k pokrytí skutečných potřeb místního pracovního trhu.

Odůvodnění opatření:

V odůvodnění předchozího opatření RB04b↑ je v tabulce vypsána vybavenost jednotlivých obcí veřejným občanským vybavením. Tři obce – města Teplice nad Metují a Meziměstí a městy Machov – se od ostatních obcí odlišují vedle vyššího počtu obyvatel také tím, že se na jejich území nachází úplná základní škola, tedy základní škola s I. i II. stupněm.

Dvě z těchto tří obcí, která mají statut města a disponují širším spektrem dalšího občanského vybavení, tedy Meziměstí a Teplice nad Metují, doplňují strukturu sídel, ve které představují Broumov a Police nad Metují hlavní městská centra osídlení, o dvě další spádová centra osídlení nižšího významu. Přítomnost základní školy vyvolává do těchto měst dojížděku. Ta pak ve městech Teplice nad Metují a Meziměstí synergicky podporuje vznik a provoz i dalšího širšího spektra základního občanského vybavení, například širšího spektra obchodů a

služeb, stravování či kulturních a sportovních zařízení. Machov si na rozdíl od Teplic nad Metují a Meziměstí zachovává i přes přítomnost úplné základní školy charakter čistě venkovské obce s omezeným spektrem základního občanského vybavení, proto není Městys Machov zařazen mezi nižší městská centra osídlení.

Vhodné je v těchto spádových nižších městských centrech osídlení zajišťovat provoz i ambulantní základní zdravotní péče. Především přítomnost ordinace praktického lékaře pro dospělé a pro děti a dorost se doplňuje s dojížděnou do těchto obcí za základním školstvím. Udržení všech služeb spadajících do skupiny 1 ambulantní zdravotní péče v každodenním režimu bude u těchto menších obcí obtížné, nicméně i provoz ve vybraných dnech v týdnu obyvatelům spádových obcí život výrazně ulehčí. Variantou k ambulanci otevírané jen ve vybrané dny může být i ambulance mobilní.

Doporučená přítomnost jednotlivých zařízení občanského vybavení veřejného i komerčního je převzata z pracovní verze metodiky MMR ČR *Principy stanovení center osídlení v kategoriích nižších sídel* (Maier a kol. 2019), konkrétně pak ze standardů vybavenosti základních center osídlení (typ území G).

BB01c Základní venkovská centra osídlení

Charakter opatření: P, U, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Adršpach, Božanov, Hejtmánkovice, Heřmánkovice, Jetřichov, Martínkovice, Šonov, Verněřovice, Bukovice, Bezděkov nad Metují, Česká Metuje, Machov, Suchý Důl, Velké Petrovice, Žďár nad Metují, Jívka

Nositelé opatření: dotčené obce, Královehradecký kraj, DSO Broumovsko, DSO Policka, Společnost pro destinační management Broumavska

Odhad realizačních nákladů: odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Jako **základní venkovská centra osídlení** rozvíjet obce Adršpach, Božanov, Hejtmánkovice, Heřmánkovice, Jetřichov, Martínkovice, Šonov, Verněřovice, Bukovice, Bezděkov nad Metují, Česká Metuje, Machov, Suchý Důl, Velké Petrovice, Žďár nad Metují a Jívka.

Na území základních venkovských center osídlení **zajistit dostupnost minimálně následujícího základního občanského vybavení** na území obce, přednostně v jádru centru celé obce:

- MŠ
- I. stupeň ZŠ (akceptovatelná je malotřídka, optimální je sdružení s mateřskou školou do jednoho zařízení)
- víceúčelový sál pro kulturní využití
- knihovna, plnící zároveň roli kulturního, vzdělávacího, informačního a komunitního centra obce
- venkovní hřiště pro předškolní děti a pro mládež
- zařízení veřejného stravování (hospoda)
- prodejna potravin s přidruženým sortimentem nepotravinářského zboží

V případě nevyhnutelné redukce základní sítě občanského vybavení současně **optimalizovat systém veřejné hromadné dopravy** a zajistit tak odpovídající podmínky dojížděky do vyšších spádových center osídlení a minimalizovat tak počet obyvatel odkázaných při dojíždění do zařízení základního občanského vybavení na osobní automobilovou dopravu. Typicky v případě zrušení mateřské školy optimalizovat směr dojížděky do nejbližší obce se základní školou, k níž je ve venkovském osídlení zpravidla přidružená i mateřská škola.

Odůvodnění opatření:

Viz tabulka v odůvodnění opatření BB01a ↑.

Ve všech dotčených obcích je již dnes mateřská škola, v obcích Adršpach, Jetřichov, Martínkovice, Verněřovice, Bukovice, Bezděkov nad Metují, Machov, Suchý Důl, a Žďár nad Metují je zároveň také I. stupeň základní školy (zpravidla malotřídky) a v Machově je dokonce plnohodnotná základní škola s I. i II. stupněm.

Minimální počet obyvatel ve všech dotčených obcích osciluje kolem 500 obyvatel (s výjimkou Bukovic, České Metuje či Šonova), 420 obyvatel v obci je přitom obecná (pro všechna území bez rozdílu) spodní hranice ekonomické udržitelnosti mateřské školy. Ve venkovském prostoru, navíc prostorově odlehlejší, je však obvykle nutné před prahovou hodnotou ekonomické udržitelnosti upřednostnit aspekt kvality života v obci a podmínky dojížděky do mateřské školy, které jsou zhoršené vzhledem k řidší struktuře osídlení, nižší frekvenci spojů veřejné dopravy, horším podmínkám sjízdnosti komunikací v zimním období atp. Identický argument platí pro přítomnost alespoň I. stupně základní školy v obcích. V případě dojížděky do mateřské školy i za I. stupně základní školy nelze opomíjet nemožnost dojíždění dětí samotných, bez doprovodu, což podmínky dojíždění zásadně komplikuje!

V současnosti je pokrytí minimálním veřejným občanským vybavením v řešeném území velmi dobré. Z 16 nejmenších obcí (kromě 2 významných městských center osídlení a 2 základních městských center osídlení) jich hned 14 disponuje mateřskou školou. Z toho 6 obcí ani nedosahuje minimální prahové hodnoty udržitelného počtu 420 obyvatel pro umístění mateřské školy, kterou stanoví *Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury*. 8 z těchto nejmenších obcí má na svém území dokonce i základní školu s I. stupněm.

Navržené opatření tak směřuje primárně ke stabilizaci základní sítě mateřských škol a I. stupňů základních škol. Jediné 3 obce, které nemají na svém území mateřskou školu, nepředstavují z pohledu dostupnosti veřejného občanského vybavení zásadní závadu. Hynčice mají pouhých 191 obyvatel a přirozeně spádují do Meziměstí. Křínice a Otovice se zase nacházejí v těsné blízkosti největšího města v řešeném území, Broumova, přitom jen Křínice pouze velmi nepatrně přesahují výše zmíněnou prahovou hodnotu 420 obyvatel.

V periferním území spíše hrozí, že provoz těchto zařízení bude pro tak malé obce do budoucna neudržitelný. Především pokud se nepodaří zastavit trend vyliďňování a stárnutí populace. Veřejný sektor má přitom vyvíjet maximální úsilí pro udržení minimálního spektra základního občanského vybavení, především pak právě mateřské školy a I. stupně základní školy i malých venkovských obcích. A to u za cenu podstatného snížení prahu efektivity provozu takového zařízení. Zatímco provoz mateřské školy je efektivní od cca 1 000 obyvatel v sídle, resp. ve spádovém území, při minimální kapacitě zařízení 20 míst, ve venkovském prostoru je nutné akceptovat provoz mateřské školy i pro třeba jen 10 dětí.

Důraz je ve venkovském prostoru v prostorově odloučené poloze nezbytné klást na dobrou dostupnost základního občanského vybavení, a to zásadně pro sociálně ohrožené skupiny obyvatelstva, tedy děti a staré lidi, protože ekonomicky aktivní obyvatelé jsou zpravidla mobilní a mohou si za službami dojet.

Pokud by už v krajním případě mělo dojít k redukcí počtu mateřských škol v území, je třeba dbát na to, aby obyvatelé při docházce, resp. dojížděce do mateřské či základní školy nebyli odkázáni pouze na individuální automobilovou dopravu. Takový stav by byl pro udržení obyvatel v řešeném území vysoce ohrožující. Jednotlivá sídla jsou v řešeném území rozmístěna poměrně řídko a při případné redukcí mateřské školy se tak velmi pravděpodobně pro drtivou většinu domů v takto dotčeném sídle nedosáhne standardu 600 m pěší docházky do mateřské školy náhradní. Je tak třeba připravit podmínky alespoň na alternativu stanovenou pro tyto případy ve *Standardech dostupnosti veřejné infrastruktury*, kterou je veřejná doprava. Případná redukce sítě mateřských škol tak musí být doprovázena optimalizací kapacit linek veřejné dopravy.

BB02 Chytré poskytování služeb

BB02a Prostorová integrace občanského vybavení a služeb

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	celé řešené území
<i>Nositelé opatření:</i>	všechny obce, Královehradecký kraj, DSO Broumovsko, DSO Policka, Společnost pro destinační management Broumova
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Umístování více zařízení občanského vybavení a poskytovatelů služeb **do jedné budovy či jednoho areálu**, umožňující úspory ze sdílené podpůrné infrastruktury (internetové připojení, služby recepce, správa budovy, informační služby, stravování, úklidové služby, nakládání s odpady atp.).

Spolupráce odborných týmů na poskytování více propojených služeb.

Spolupráce mezi veřejnými, soukromými i neziskovými organizacemi při zajišťování jednotlivých služeb.

Odůvodnění opatření:

Pro zvýšení nabídky dostupných služeb za co nejmenší provozní náklady je třeba rozvíjet modely sdílení. Ať už jde o sdílení prostorů pro provoz služeb, tak infrastruktury či personálu. Již nyní rozvíjené modely typu Pošta Partner mohou být inspirací pro další typy zařízení sdružujících poskytování veřejných i komerčních služeb.

BB02b Plošné pokrytí kapacitním širokopásmovým vysokorychlostním internetem
[přímá vazba na opatření BA05]

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	celé řešené území
<i>Nositelé opatření:</i>	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Zajištění **dostupnosti kapacitního širokopásmového vysokorychlostního internetu** ve všech obcích a sídlech Broumovska.

Plně v souladu se Strategií regionálního rozvoje ČR 2021+ **akcelarovat podporu rozvoje vysokorychlostních sítí elektronických komunikací** za účelem zajištění dostupnosti služeb k internetu v oblastech dosud nepokrytých. Napomáhat zvyšování parametrů přenosových sítí a užití služeb přístupu k internetu i v oblastech již pokrytých.

Plošným pokrytím kapacitním a rychlým internetovým připojením podpořit **elektronizaci a digitalizaci veřejné správy (e-government)** a eliminovat tak zcela nutnost vyřizování administrativních záležitostí na úřadech a institucích, zpravidla koncentrovaných ve větších městech, ve venkovském prostoru hůře dostupných.

Cílem dále je, aby školy, výzkumné organizace, dopravní uzly, nemocnice, správní orgány, knihovny a další zařízení spoléhající na digitální technologie měly přístup k internetu o rychlosti stahování a nahrávání alespoň 1 Gb/s a aby všechny domácnosti a firmy měly přístup k internetu o rychlosti alespoň 100 Mb/s, který by šlo v budoucnu navýšit na 1 Gb/s.

Odůvodnění opatření:

Dostupnost stabilního, kvalitního a kapacitního internetového připojení je základním předpokladem možné realizace opatření BB02c↓.

BB02c Digitální a mobilní poskytování služeb

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	celé řešené území
<i>Nositelé opatření:</i>	všechny obce, Královohradecký kraj, DSO Broumovsko, DSO Policka, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	odhad realizačních nákladů není možný, jedná se o komplexní opatření zahrnující blíže nespecifikovatelný soubor investic

Podrobná specifikace opatření:

Podpora rozvoje **digitálních řešení dosud konzervativně realizovaných služeb**.

Podpora rozvoje **elektronického obchodování** a realizace nákupů přes internet (včetně regionálních online tržišť), s doručením objednaného zboží zásilkovou službou až do domu nebo na výdejní místo v blízkosti

bydliště, **elektronická veřejná správa** (e-government) a eliminace nutnosti vyřizování administrativních záležitostí fyzicky na úřadech a institucích, **výuka na dálku, zdravotnictví na dálku** (telemedicína) atp.

Podpora operativní komunikace obcí, úřadů a příspěvkových organizací s občany dálkovým přístupem.

Podpora **mobilních služeb, jejichž cílem je přivedení služeb k lidem**, a to zejména v oblasti obchodu (mobilní obchody, zásilkové obchody), sociálních služeb (mobilní hospic, mobilní pečovatelské a ošetřovatelské služby, rozvoz jídel atp.) či v oblasti zdravotních služeb (mobilní ordinace).

Odůvodnění opatření:

Digitalizace a elektronizace může přivést služby blíže k zákazníkovi, snížit náklady a mít značný dopad na kvalitu života na venkově, kde jsou strukturální změny rychlé a kde vzdálenost od fyzických služeb, včetně zdravotní a sociální péče, narůstá.

Obecným cílem je tedy snížit závislost klientů služeb na fyzické mobilitě za službami, která může být v řídko osídleném venkovském prostoru komplikovaná a nákladná (náklady na pokrytí hromadnou dopravou, velké vzdálenosti na překonání, v zimě špatně sjízdné a nebezpečné silnice atp.).

Dostupnost základních služeb = sociální služby, zejména pro stárnoucí populaci, kultura, zdravotní péče (mobilní kliniky, z důvodu nedostatku lékařů na venkově) (mnohé venkovské komunity jednoduše reagují na ukončování místních služeb: jde o školu, obchod nebo místní autobus).

I tam, kde je počet obyvatel venkovských oblastí stabilní nebo roste, nižší hustota zalidnění spolu s komplikovanou logistikou táhne nahoru jednotkové náklady na poskytování určitých základních služeb, jako je vzdělání, zdravotní péče, obchod a veřejná doprava. Nákladnější služby na venkově s menším počtem obyvatel se často stanou předmětem škrťů jako první, když jsou rozpočty napjaté (snížování úrovně poskytovaných služeb a stále více cestou privatizace a externího zajišťování služeb.).

Využití moderních komunikačních technologií může výrazně snížit nutnost dojíždění, především za úřady, popř. do školských či zdravotnických zařízení při řešení administrativních úkonů. Určité typy služeb je možné poskytovat i bez „kamenné“ provozovny, přímo v místě bydliště klienta. Pojízdny prodejny či ordinace mohou výrazně zlepšit dostupnost služeb pro osoby, které z nějakého důvodu nemohou využít vlastní automobil.

Lidem bez automobilů skýtají digitální a mobilní služby přístup ke klíčovým službám, včetně zdravotnických a vzdělávacích, ale i využití příležitostí k zaměstnání. Tato akce významně přispívá k lepším životním podmínkám, zejména lidem se sníženou mobilitou.

Digitální technologie mají schopnost radikálním způsobem změnit nevýhody, kterým venkovské oblasti čelí, jako je vzdálenost a nízká hustota obyvatel, díky tomu, že umožní okamžitou virtuální komunikaci a přístup k elektronickým službám.

Mladé generace vyžadují permanentní virtuální kontakt s okolním světem, digitalizace je tak mimo jiné podporou setrvání mladých lidí v regionu.

Portál uLékaře.cz, za kterým stojí známý chirurg a „Lékař bez hranic“ Tomáš Šebek, chystá spustit revoluční změnu v tuzemském zdravotnictví: virtuálního lékaře v reálném čase. Dnes Šebkův systém funguje tak, že pacient na webové stránky poradny napíše dotaz a za poplatek 199 Kč dostane odpověď do šesti hodin. Nově bude možné komunikovat s lékařem okamžitě, třeba prostřednictvím videohovoru.

Opatření k dosažení cíle C [BC]

Ani maximálně soběstačné venkovské regiony nemohou uspokojit poptávku svých obyvatel po celé šíři všech svých potřeb, zejména nemohou uspokojit poptávku po komplexním spektru občanského vybavení vyššího řádu, po celé šíři středního školství, po specializovaných zdravotních a sociálních službách, po komplexní nabídce kultury a sportovního vyžití, obchodu a komerčních služeb atp. Stejně tak nemůže venkovský region nikdy nabídnout ucelené spektrum pracovních příležitostí ve všech sférách ekonomiky, problémem bývají nejčastěji vysoce kvalifikované pracovní pozice v oborech, které se tradičně koncentrují ve velkých městech, jako je IT, bankovníctví a finanční služby, právní služby, věda a výzkum, ale také řada humanitních oborů jako je knihovnictví, archivnictví ad.

Každý venkovský prostor je vždy více či méně vázaný na vyšší městská ekonomická, pracovištní a kulturní centra osídlení, na komplexně vybavená města řádu okresního nebo krajského města. Opatření k dosažení cíle C se proto zaměřují na maximální posílení vazeb Broumovska a primárně pak města Broumova, jako hlavního centra osídlení venkovského prostoru, na nejbližší a zejména nejlépe dopravně dostupné městské centrum osídlení vyššího řádu, kterým je pro

Broumovsko jednoznačně Náchod. O preferenci Náchoda před populačně lidnatějším Trutnovem přitom rozhoduje kvalita dopravního spojení Broumovska s oběma okresními městy. Dopravní spojení z Broumovska do Trutnova, a to jak veřejnou hromadnou dopravou, tak individuální automobilovou dopravou, je podstatně horší, než do Náchoda a navíc nevykazuje prakticky žádný potenciál na zlepšení.

Není přitom možné zapomínat na sousedství s Polskem, kde se 30 km od Broumova nachází okresní město Wałbrzych s téměř 120 000 obyvateli, přičemž celá aglomerace Wałbrzychu, která se rozprostírá od Lubawky na západě po Nowou Rudu na východě, a která obepíná celý Broumovský výběžek, má přes 400 000 obyvatel. Asi 35 km jižně od Broumova se pak nachází historické město Kłodzko s téměř 30 000 obyvateli. Polské příhraničí tak pro Broumovsko představuje zásadní ekonomický potenciál. Ten reflektuje další skupina opatření navržených k dosažení cíle C, zaměřených na posílení integrace Broumovska právě s navazujícím Polskem.

BC01 Zlepšení dostupnosti Náchoda veřejnou hromadnou dopravou osob

BC01a Prověření možností zkrácení jízdní doby vlaků v relaci Broumov – Náchod

Charakter opatření: S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Broumov, Hynčice, Meziměstí, Jetřichov, Teplice nad Metují, Česká Metuje, Police nad Metují, Bezděkov nad Metují, Společnost pro destinační management Broumovska

Nositelé opatření: SŽDC, s.o., Královehradecký kraj

Odhad realizačních nákladů: viz Studie proveditelnosti Hradec Králové – Trutnov – Svoboda nad Úpou; včetně spojení Náchod – Broumov

Podrobná specifikace opatření:

Prověření možností **dosažení zkrácení jízdní doby vlaků** na železniční trati č. 026 **v relaci mezi Broumovem a Náchodem**, nejbližším komplexně vybaveným nadřazeným městským centrem osídlení. Usilovat přitom o zkrácení jízdní doby mezi Broumovem a Náchodem v **řádu alespoň několika minut**.

Vedení trati topograficky velmi členitým územím, zastavěnými územími obcí a zejména vysoce hodnotnou krajinou CHKO Broumovsko s koncentrací přírodně chráněných území, není možné zrychlení traťových rychlostí a tím podmíněné zkrácení jízdních dob na železnici dosáhnout výhradně **stavebně technickým zlepšením směrových a výškových parametrů vedení trati**, jakými jsou typicky napřímení směrových oblouků, snížení sklonů stoupání/klesání trati atp. Je proto nezbytné prověřit rovněž následující možnosti nevyžadující úpravy vedení trati, jejichž kombinace může vést ke zkrácení jízdních dob vlaků v relaci Broumov – Náchod alespoň o jednotky minut:

- modernizace a zlepšení stavu železničního svršku
- modernizace zabezpečovacího zařízení
- elektrizace trati.

Odůvodnění opatření:

Železniční spojení z Broumova do Náchoda zajišťuje jednokolejná a neelektrifikovaná **železniční trať č. 026 Týniště nad Orlicí – Teplice nad Metují – Broumov (- Otovice zastávka)**, přičemž úsek trati Broumov – Otovice-zastávka je již od roku 1953 mimo provoz. Až do Meziměstí je železniční trať č. 026 vedená jako dráha celostátní, úsek Meziměstí – Broumov je dráhou regionální.

Jednotlivé úseky železniční trati č. 026 v řešeném území mají tyto technické parametry:

Broumov – Meziměstí (10 km)

- doba jízdy vlaku 14 minut (automobilem 12 minut)
- průměrná rychlost jízdy (vč. mezilehlých zastávek) 43 km/h

Meziměstí – Teplice nad Metují (8 km)

- doba jízdy vlaku 9 minut (automobilem 15 minut)
- průměrná rychlost jízdy (vč. mezilehlých zastávek) 55 km/h

Teplíce nad Metují – Police nad Metují – Náchod (23 km)

- doba jízdy vlaku 27 minut (automobilem 38 minut)
- průměrná rychlost jízdy (vč. mezilehlých zastávek) 51 km/h

Pro zkrácení jízdní doby vlaků mezi Broumovem a Náchodem by s ohledem na výše uvedené mělo již jen zvýšení průměrné rychlosti jízdy vlaku v jednotlivých úsecích mezi železničními stanicemi Náchod – Hronov – Police nad Metují – Teplíce nad Metují – Meziměstí a Broumov například na 60 km/h. Jízdní doba v relaci Broumov – Náchod by se tak zkrátila o 7 minut, tedy ze současných 50 minut na 43 minut.

Dojezdová doba přímých vlaků z Broumova do Náchoda, včetně započítaného času stání ve stanicích, je 56 minut. V případě zrychlení jízdní rychlosti v mezistaničních úsecích na průběrných 60 km/h by celková dojezdová doba v dané relaci zkrátila na 50 minut.

Dle vyjádření SŽDC, s.o. z 20. 7. 2019 (Ing. Jiří Andrlé) probíhá v současné době zpracování *Studie proveditelnosti Hradec Králové – Trutnov – Svoboda nad Úpou; včetně spojení Náchod – Broumov*, jejímž účelem je právě prověření výše uvedených možností zrychlení traťových rychlostí a zkrácení jízdních dob vlakových spojení na příslušné železniční trati. Dokončení studie proveditelnosti se předpokládá v polovině roku 2020.

BC01b Dokončení optimalizace silničního spojení Broumov – Náchod: napojení Broumova

Charakter opatření: P, U

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Broumov, Hejtmánkovice

Nositelé opatření: Královehradecký kraj, Údržba silnic Královehradeckého kraje, Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: 36 000 000 Kč
(dle cenových normativů SFDI 1,2 km x 30 000 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Dokončení úplné optimalizace silničního spojení Broumova s Náchodem po silnici II/303, a to **realizací napojení silnice II/303 do Broumova**.

Realizací předmětné přeložky silnice II/303 se předpokládá **zkrácení jízdní doby automobilů a autobusů** v relaci Broumov – Náchod o cca 3-4 minuty.

Odůvodnění opatření:

Silnice II/303 je hlavním silničním spojením Broumova s Náchodem a dále s českým vnitrozemím.

Silniční tah II/303 z Náchoda do Broumova byl v uplynulých letech postupně kompletně rekonstruován a modernizován, jeho **technické parametry i stavební stav jsou velmi dobré**. Součástí rekonstrukce a modernizace byly kromě zlepšení šířkových a směrových parametrů vozovky také úpravy všech křižovatek, jejich rozšíření, optimalizace dopravního značení a také řešení přechodů pro chodce.

Silnice II/303 má v řešeném území v úseku Hronov-Žabokrký – Broumov délku 19,5 km, celková jízdní doba je při průměrné rychlosti jízdy 52 km/h cca 23 minut.

Jednotlivé úseky silnice II/303 v řešeném území mají tyto technické parametry:

Hronov-Žabokrký – Police nad Metují (7,5 km)

- kategorie silnice: S9,5
- stavební stav: dobrý, po rekonstrukci
- dopravní závady: nejsou identifikovány

Police nad Metují, průtah (1,0 km)

- kategorie silnice: M9
- stavební stav: dobrý, po rekonstrukci
- dopravní závady: průjezd zastavěným územím města

- koncepce řešení: dle platného ÚP Police nad Metují je realizované řešení konečné

Police nad Metují – Bukovice – Pěkov, severní konec zástavby (4,0 km)

- kategorie silnice: M8
- stavební stav: dobrý, po rekonstrukci
- dopravní závady: průjezd zastavěným územím sídel Bukovice a Pěkov
- koncepce řešení a dopady: v platných ÚP Police nad Metují a Bukovice je vymezen koridor přeložky celého průjezdního úseku silnice II/303 sídly Bukovice a Pěkov; případná realizace přeložek by zkrátila jízdní časy v relaci Hronov – Broumov cca o 3 minuty (zvýšení průměrné rychlosti na cca 60 km/h);
průtah částí Bukovice je v dostatečném šířkovém uspořádání, směrově bez problému a potřeba přeložky je proto diskutabilní;
průtah Pěkovem je rovněž po rekonstrukci, jeho šířkové uspořádání je však užší proti ostatním úsekům (z důvodu zástavby a chodníku);

Pěkov, severní konec zástavby – Broumov (7,0 km)

- kategorie silnice: S11,5 vč. přídatných pruhů ve stoupání
- stavební stav: dobrý, po rekonstrukci

V celém úseku silnice II/303 mezi Broumovem a Náchodem zbývají poslední dva problematické úseky silnice: (1) přibližně 2,5 km dlouhý průjezdní úsek silnice souvislou lánovou zástavbou sídla Pěkov, s maximální povolenou rychlostí jízdy 50 km/h, a (2) přibližně 1,2 km dlouhý průjezdní úsek silnice Masarykovou třídou v severní části Broumova, s maximální povolenou rychlostí jízdy 50 km/h a množstvím křižovatek napojujících síť místních komunikací obytné části města. Záměr přeložky silnice II/303 mimo zástavbu Pěkova není touto územní studií podporován, přínos přeložky není z pohledu dojezdových časů mezi Broumovem a Náchodem rozhodující, realizace přeložky by pitom znamenala podstatný negativní zásah do krajiny jižně od Pěkova.

Záměr severního napojení silnice II/303 do Broumova, mimo obytnou zástavbu severní části Broumova (kolem Masarykovy třídy), je zakotven formou koridoru v platném Územním plánu Hejtmánkovice a touto územní studií je vyhodnocen jako vhodný.

BC01c Optimalizace autobusového spojení Broumova a Police nad Metují s Náchodem

<i>Charakter opatření:</i>	O
<i>Územní průmět opatření:</i>	ne
<i>Dotčené obce:</i>	Broumov, Police nad Metují
<i>Nositelé opatření:</i>	Královehradecký kraj
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	bez realizačních nákladů

Podrobná specifikace opatření:

Z měst na hlavní silniční ose Broumovska, tedy z Broumova a Police nad Metují, zajistit zejména v časech ranních a odpoledních špiček všedních dní zavedení vždy minimálně tří **přímých spěšných/rychlíkových autobusových linek do Náchoda**, bez zastávek v malých venkovských obcích a sídlech. Zkrátit tak dojezdové časy autobusů z jádra Broumovska do Náchoda, ve srovnání se stávajícím stavem, v řádu alespoň několika minut.

Linky a **jízdní řády zastávkových autobusů** obsluhujících plošně celé území Broumovska koordinovat tak, aby navazovaly v přestupních uzlech v Broumově a Polici nad Metují na přímá vlaková spojení, resp. na přímé spěšné/rychlíkové autobusy do Náchoda. Kapacitu vozidel zastávkových autobusů svázejících obyvatele venkovských obcí do přestupních uzlů na přímé spoje do Náchoda přizpůsobit intenzitě využívání linek; tj. zvážit možnost zavedení linkových mikrobusů na linkách s menším počtem cestujících namísto omezování četnosti spojů.

Odůvodnění opatření:

V současnosti jsou mezi Broumovem a Náchodem provozovány jak autobusové, tak vlakové spoje. Oba tyto spoje ovšem vykazují značně dlouhou dobu jízdy vyvolanou také velkým množstvím zastávek. Viz srovnání jednotlivých druhů dopravy v relaci Broumov – Náchod níže v tabulce:

dopravní prostředek	doba jízdy (min)	vzdálenost (km)	počet zastávek
vlak	56	41	13
autobus	58	32	28
automobil	40	32	

Především u autobusů na trase z Broumova do Náchoda lze vyhodnotit potenciál pro zkrácení cestovní doby zavedením přímých spojů ve vybraných časech (v návaznosti na směny významných zaměstnavatelů, začátku školního vyučování apod.). Tímto opatřením, v kombinaci s opatřením BC01b↑ se lze alespoň přiblížit prahovým hodnotám pro akceptovatelnou dobu dojížděky 45 minut veřejnou dopravou za prací nebo do škol vyššího řádu (typicky střední školy).

V případě Meziměstí a Teplíc nad Metují nemůže autobusové spojení z těchto měst do Náchoda konkurovat vlaku.

BC01d Parkoviště Park & Ride a Bike & Ride v přestupních uzlech na vlak/autobusy

Charakter opatření: S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Broumov, Meziměstí, Teplice nad Metují, Police nad Metují

Nositelé opatření: SŽDC, s.o., Společnost pro destinační management Broumovska

Odhad realizačních nákladů: 11 000 000 Kč

(4x50 parkovacích stání = plocha 40x50x20 m x 2 500 Kč = 10 000 Kč, 4x kryté stojany na jízdní kola o kapacitě 20 stání = 4 x 150 000 Kč = 600 000 Kč, 4x dobíjecí stanice na elektrokola/skútry o kapacitě 10 stání = 4 x 100 000 Kč = 400 000 Kč; neobsahuje náklady na cyklopruhy nebo samostatně vedené cyklostezky, tyto náklady nelze odhadnout, protože není známý přesný rozsah cykloopatření, resp. komunikací pro cyklisty)

Podrobná specifikace opatření:

Vybavení železničních stanic a autobusových terminálů v Broumově, Meziměstí, Teplících nad Metují a Polici nad Metují, obslužených přímými spěšnými/rychlíkovými vlaky a autobusy směřujícími do Náchoda:

- **záchytnými parkovišti Park & Ride (P+R)** pro automobily obyvatel spádového území příslušné železniční stanice / autobusového terminálu – **garantovaná kapacita 50 stání**
- **zabezpečenými krytými odstavnými zařízeními pro jízdní kola Bike & Ride (B+R)**, pro jízdní kola obyvatel spádového území příslušné železniční stanice / autobusového terminálu – **garantovaná kapacita 20 stání**
- **zabezpečenými krytými nabíjecími stanicemi pro elektrokola či elektroskútry** obyvatel spádového území příslušné železniční stanice / autobusového terminálu – **garantovaná kapacita 10 stání**.

V této souvislosti soustavně **rozvíjet infrastrukturu pro individuální nemotorovou dopravu** cestujících z místa bydliště k železniční stanici či autobusovému terminálu spěšné/rychlíkové dopravy a zpět. V návaznosti na kryté parkování jízdních kol se jedná o zajištění podmínek pro bezpečnou jízdu z bydliště na k železniční stanici či autobusovému terminálu. Podle situace se jedná zejména o kombinaci cyklopruhů na méně vytížených silnicích a oddělených cyklostezek v místech, kde bezpečnost provozu vyžaduje oddělení motorové a nemotorové dopravy.

Odůvodnění opatření:

Ke zrychlení doby dojížděky může vedle samotného zkrácení doby jízdy autobusem či vlakem přispět i další složka celkové doby dojížděky, a to cesta na zastávku veřejné dopravy. Především ve venkovských oblastech jsou jednotlivá sídla značně rozprostřena v území. Snaha o obsluhu všech částí sídel doplněním většího

množství zastávek vede k prodloužení jízdní doby. Výhodnější tak může být podpora modelů Park+Ride či Bike+Ride, kdy si cestující na zastávku pohodlně dojede automobilem či na kole.

BC02 Posílení aglomeračních vazeb Wałbrzych – Meziměstí – Broumov – Kłodzko

BC02a Obnova železniční trati Otovice – Tłumaczów

Charakter opatření: S, O

Územní průmět opatření: ano

Dotčené obce: Otovice, Tłumaczów

Nositelé opatření: Královéhradecký kraj, Województwo dolnośląskie, SŽDC, s.o., České dráhy, Polskie Koleje Państwowe S.A., Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Broumovsko

Odhad realizačních nákladů: 160 000 000 Kč
(na území ČR a PL trať 2+2 km, odhad ceny dle cenových normativů SFDI 40 mil. Kč/km)

Podrobná specifikace opatření:

Obnova zrušené železniční trati mezi obcemi Otovice (CZ) a Tłumaczów (PL) a navazující úpravy existujících, ale dlouhodobě neprovozovaných úseků železniční trati Broumov – Otovice na české straně a Tłumaczów – Ścinawka Średnia na polské straně, a následné **obnovení osobní železniční dopravy** v relaci Broumov – Ścinawka Średnia – Kłodzko.

Zajištění **základního infrastrukturního předpokladu rozvoje udržitelné hromadné osobní dopravy** v aglomeraci Wałbrzych – Meziměstí – Broumov – Kłodzko.

Současná dráha mezi Ścinawkou Średniou a nákladištěm Tłumaczów má statut vlečky. V případě potřeby na jízdy vlaků osobní dopravy je třeba zajistit, aby po dráze mohly být provozovány vlaky osobní dopravy.

Realizace železničního spojení Broumova s Tłumaczowem znamená rovněž **vznik hraničního přechodu**. Dojde ke styku dvou zahraničních drah – české a polské. Z tohoto důvodu bude nutné stanovit místo styku drah a další provozní ujednání. Výstupem bude smluvní dokument české a polské strany ve formě „Místního pohraničního ujednání“ (MPU) o spolupráci provozovatelů drah v přeshraničním provozu.

Odůvodnění opatření:

Navržena je obnova železniční trati v úseku Otovice (CZ) – Tłumaczów (PL), čímž dojde k propojení v současné době nezávislých železničních tratí Meziměstí – Otovice zastávka na českém území a Tłumaczów – Ścinawka Średnia na polském území.

Mezistátní doprava mezi Broumovem a Ścinawkou Średniou byla ukončena v roce 1953 a od té doby byla v provozu pouze část trati na polském území umožňující odvoz štěrku z lomu u Tłumaczowa. I na této části trati byl však provoz v roce 1980 ukončen a koleje byly postupně sesazeny. Dochovalo se pouze drážní těleso či některé stavby (mosty, železniční přejezdy atp.). Na české straně železnice bylo demontován úsek cca 1,7 km kolejí v úseku mezi zastávkou Otovice a česko–polskou státní hranicí.

Železniční svršek na české i polské straně byl snesen, ale těleso trati je dosud zachováno v původní podobě a není zastavěno. Nutnou podmínkou pro zajištění dopravy mezi Českou republikou a Polskem je dále dobudování chybějícího úseku trati na polské straně mezi státní hranicí CZ/PL a nákladištěm Tłumaczów.

Obnova zrušené železniční trati Otovice – Tłumaczów je primárně navržená s cílem vytvořit podmínky pro zlepšení dopravních služeb a pro integraci území po obou stranách státní hranice.

BC02b Aglomerační vlakové spojení Wałbrzych – Meziměstí – Broumov – Kłodzko

<i>Charakter opatření:</i>	S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Otovice, Broumov, Hynčice, Meziměstí
<i>Nositelé opatření:</i>	Královehradecký kraj, Česká republika, SŽDC, Polsko, České dráhy, Polskie Koleje Państwowe S.A., Společnost pro destinační management Broumovska, DSO Broumovsko
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	obsaženo v realizačních nákladech opatření BC02a

Podrobná specifikace opatření:

Zavedení **přímé taktové železniční linky v relaci Wałbrzych – Meziměstí – Broumov – Kłodzko**, navazující na nadřazenou síť železničních spojení jak na české straně (z Broumova a Meziměstí), tak na polské straně (z Wałbrzychu a Kłodzka), která by pro obyvatele z obou stran státní hranice zajistila

- **ve všední dny** dostupnost pracovních příležitostí a občanského vybavení
- **v dny pracovního klidu** dostupnost turistických cílů

na obou stranách státní hranice, a to pohodlnou a rychlou veřejnou hromadnou dopravu osob po železnici.

Odůvodnění opatření:

Propojení obou aglomerací polských měst Wałbrzychu a Kłodzka přes české území kapacitní silnicí je hodnoceno nejen jako nerealizovatelné (z důvodu nemožnosti dosáhnout v hustě a prakticky souvisle urbanizovaném údolí řeky Stěnavy jakéhokoli významnějšího zlepšení silniční infrastruktury mezi Otovicemi a Meziměstím), ale zejména jako provozně nevhodné. Představovalo by totiž nevhodný závlek automobilové dopravy mezi dvěma polskými aglomeracemi přes české území Broumovské kotliny, což není primárním záměrem integrace Broumovska s Polskem. Ostatně již dnes je průjezd po silnicích mezi státní hranicí Otovice / Tłumaczów a Starostín / Golińsk omezen na vozidla s tonáží do 6 t a je tak taxativně vyloučen průjezd těžké nákladní dopravy z Polska.

Přínosem pro integraci Broumovska a blízkých polských aglomerací měst Wałbrzychu a Kłodzka, bez negativních dopadů na prostředí a životní podmínky Broumovské kotliny, by naopak bylo propojení obou polských aglomerací vlakovými spoji. Je podstatně jednodušší využít potenciálu existující železniční trati přímo propojující přes Broumov a Meziměstí obě polské aglomerace (za předpokladu obnovy **zrušené železniční trati** mezi obcemi Otovice (CZ) a Tłumaczów (PL) [viz opatření BC02a↑]), než se zabývat zlepšováním průjezdu hustě zastavěným údolím Stěnavy pro automobilovou dopravu, kde v podstatě neexistují prostorové podmínky pro budování jakýchkoli přeložek či obchvatů.

Provoz na železnici je podstatně environmentálně šetrnější než automobilová doprava. Cestování vlakem navíc není bariérou pro dopravu osob s omezenou schopností pohybu a orientace a také starších či nemocných lidí, kteří často již nevlastní automobil, nebo nejsou zdravotně způsobilí jej řídit. Jedním z hlavních cílů integrace Broumovska s blízkými polskými aglomeracemi měst Wałbrzychu a Kłodzka je přitom, vedle umožnění dojíždění za prací či za nákupy a zlepšení mobility v rámci cestovního ruchu, mimo jiné také umožnění sdílení sociálních a zdravotních služeb obyvateli po obou stranách hranice.

BC02c Přeshraniční silniční spojení Broumov – Głuszycza

<i>Charakter opatření:</i>	O, S
<i>Územní průmět opatření:</i>	ano
<i>Dotčené obce:</i>	Heřmánkovice, Głuszycza
<i>Nositelé opatření:</i>	Královehradecký kraj, Województwo dolnośląskie, Česká republika, Polsko, Společnost pro destinační management Broumovska
<i>Odhad realizačních nákladů:</i>	45 000 000 Kč (dle cenových normativů SFDI: obnova/rozšíření silnice 3 km x 15 000 000 Kč)

Podrobná specifikace opatření:

Zřízení **přímého silničního spojení města Broumov a polského města Głuszyca**, přes Janovičky a Głuszycu Górnu pro osobní automobily a motocykly. Návrh komunikace dimenzovat s rezervou pro výhledové vedení autobusového spojení.

Odůvodnění opatření:

Opatření navržené s cílem vytvořit podmínky pro zlepšení dopravních služeb a pro integraci území po obou stranách státní hranice.

Cílem je zjednodušení každodenního příhraničního styku obyvatel údolí Stěnavy na české straně a údolí Bystřicy na polské straně.

Jde o nejvýhodnější možnost propojení české a polské dopravní sítě. V současnosti je úsek hranic od hraničního přechodu Starostín / Golińsk až po hraniční přechod Šonov / Tłumaczów pro motorová vozidla neprostupný. Z celé své severovýchodní strany je tak oblast Broumovska odříznutá od sousedního Polska. Tento stav je zcela nepřiměřený vzhledem k tomu, že Javoří hory nepředstavují nikterak zásadní geografickou bariéru.

Jde o spojení, které existovalo historicky, po existující silnici. Toto spojení by prodlužovalo silnici II. třídy II/303 propojující města na polské straně hranic s Broumovem a Policí nad Metují.

Závěr

Etapizace a prioritizace opatření

Opatření navržená pro dosažení stanovené vize a stanovených cílů v jednotlivých úrovních řešení územní studie Hotspot, Rozptyl a Broumovsko jsou v této kapitole etapizována a prioritizována, a to z hlediska časového i z hlediska věcného. Zároveň je vyjádřena vzájemná podmíněnost realizace vybraných opatření anebo celých souborů opatření předchozí realizací jiného opatření nebo souboru opatření.

Etapizace a prioritizace jednotlivých opatření navržených pro dosažení stanovených vizí a cílů je vyjádřena pro každou z úrovní řešení územní studie formou jednoduchého grafu, který zobrazuje vzájemné vztahy mezi jednotlivými opatřeními, včetně případných podmíněností.

Pro vyjádření vzájemných věcných a časových souvislostí jednotlivých navržených opatření je použito těchto symbolů s tímto významem:

- ≈ opatření je nutné provádět současně
- +
- opatření podmiňuje provádění jiného (závislého) opatření
- - - - - → opatření může být rozvíjeno dalšími souvisejícími opatřeními
- XX00** opatření prioritní, řešící zásadní problém narušení principů udržitelného rozvoje řešeného území
- XX00 opatření rozvíjející, směřující ke zvýšení kvality využívání a uspořádání řešeného území; opatření, které samo o sobě nemůže vyřešit největší problémy, se kterými se řešené území potýká

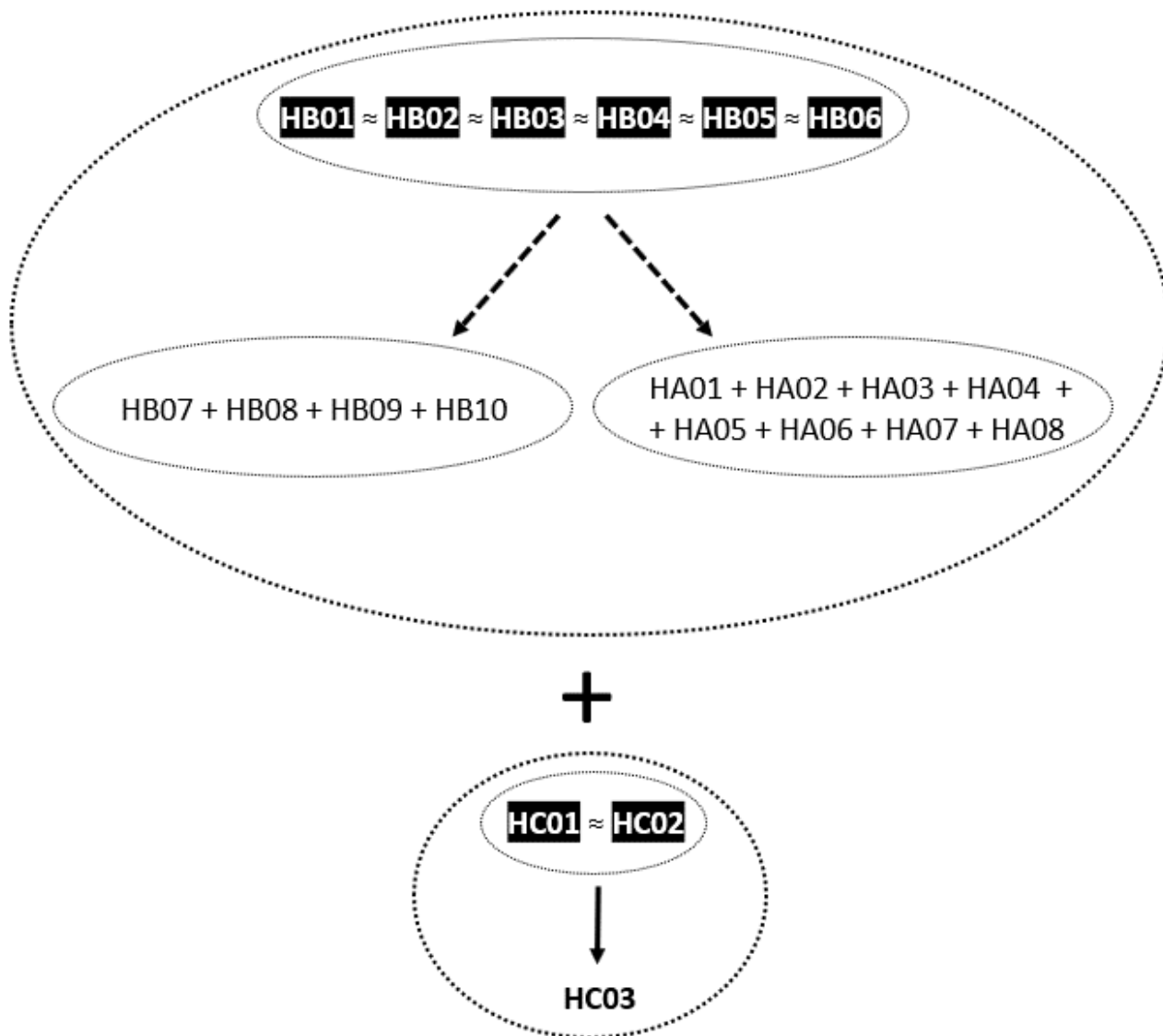
Etapizace a prioritizace navržených opatření: Hotspot

Opatření směřující k novému řešení dopravní obsluhy území hotspotu a parkování návštěvníků Adršpašsko-teplických skal jsou vyhodnocena jako klíčová a zařazena mezi prioritní. Zároveň musí být řešena souběžně. Postupná výstavba kaskády nových návštěvnických parkovišť musí být doprovázena souběžným postupným rušením stávajících parkovišť v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí.

Opatření, jejichž cílem je kultivace nástupních prostorů do Adršpašsko-teplických skal v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí, rozvoj lázeňských sídel či doplňková dopravní opatření k navýšení kvality dopravní obsluhy území veřejnou dopravou jsou vyhodnocena jako opatření rozvíjející prioritní opatření. Tato rozvíjející opatření by měla v optimálním případě navazovat na realizaci prioritních opatření, nicméně realizace prioritních opatření není nezbytnou podmínkou pro realizaci opatření rozvíjejících.

Vedle prioritních opatření dopravních jsou navržena prioritní opatření směřující k ochraně hodnot řešeného území. První dva okruhy opatření – motivační a měkká organizační opatření k usměrnění návštěvnosti Adršpašsko-teplických skal a monitoring rekreační únosnosti – by měla být realizována přednostně. Jejich realizace je nezbytnou podmínkou pro zavedení případných tvrdých regulačních opatření.

Mezi prioritními dopravními opatřeními a prioritními opatřeními na ochranu hodnot je nastaven volný vztah. Jejich realizace je na sobě nezávislá, mohou být realizována souběžně i samostatně.

Seznam opatření: Hotspot:

HA01: Lázeňská sídla Teplice nad Metují, Střemenské podhradí, Dolní Adršpach, Horní Adršpach; **HA02:** Teplice nad Metují – vstupní brána do Adršpašsko-teplických skal; **HA03:** Kultivace nástupních prostorů do Adršpašsko-teplických skal; **HA04:** Vymístění SŠGS a jejího internátu ze Střemenského podhradí; **HA05:** Přesun železniční zastávky Teplice nad Metují skály; **HA06:** Lázeňský lesopark podél Metuje (areál zdraví Metuje); **HA07:** Zpřístupnění lázeňské krajiny z lázeňských sídel; **HA08:** Zahuštění železničních zastávek na území Lázní Metuje;

HB01: Zrušení návštěvnických parkovišť v Dolním Adršpachu a Střemenském podhradí; **HB02:** Kaskáda odstavných návštěvnických parkovišť s přímou vazbou na železnici; **HB03:** Navigační systém na parkoviště / Informační tabule o obsazenosti parkovišť; **HB04:** Nulová tolerance nelegálního parkování; **HB05:** Zákaz vjezdu motorových vozidel návštěvníků skal na silnici Mieroszów – Zdoňov; **HB06:** Obsluha kaskády odstavných návštěvnických parkovišť vlakem; **HB07:** Kultivace železničních stanic a zastávek v místech odstavných návštěvnických parkovišť; **HB08:** Přeprava jízdních kol a koloběžek ve všech vlacích na Broumovsku; **HB09:** Zvýšení turistické atraktivity vozového parku na železnici; **HB10:** Lázeňská promenáda – pěší/cyklistický přístup z Teplic n. M. a Horního Adršpachu ke skalám;

HC01: Motivační a měkká organizační opatření k usměrnění návštěvnosti skal; **HC02:** Monitoring rekreační únosnosti a stanovení únosné kapacity Adršpašsko-teplických skal; **HC03:** Regulace návštěvnosti Adršpašsko-teplických skal

Etapizace a prioritizace navržených opatření: Rozptyl

V rámci části Rozptyl jsou stanoveny tři cíle, a tedy tři okruhy opatření. Vztah těchto tří okruhů opatření je volný. Opatření pro dosažení jednotlivých třech cílů mohou být realizována nezávisle na sobě, souběžně i samostatně.

První dva okruhy opatření zařazených pod cíle *A – Rozptýlení návštěvníků Broumovska do celé šíře krajiny* a *B – Rozvoj městských center cestovního ruchu jako zázemí rozptylu* jsou hodnoceny jako doplňující a rozvíjející. Jejich realizace nesměřuje k přímému řešení identifikovaných zásadních problémů ve využití území, jde o opatření koncepční a realizačně spíše dlouhodobá.

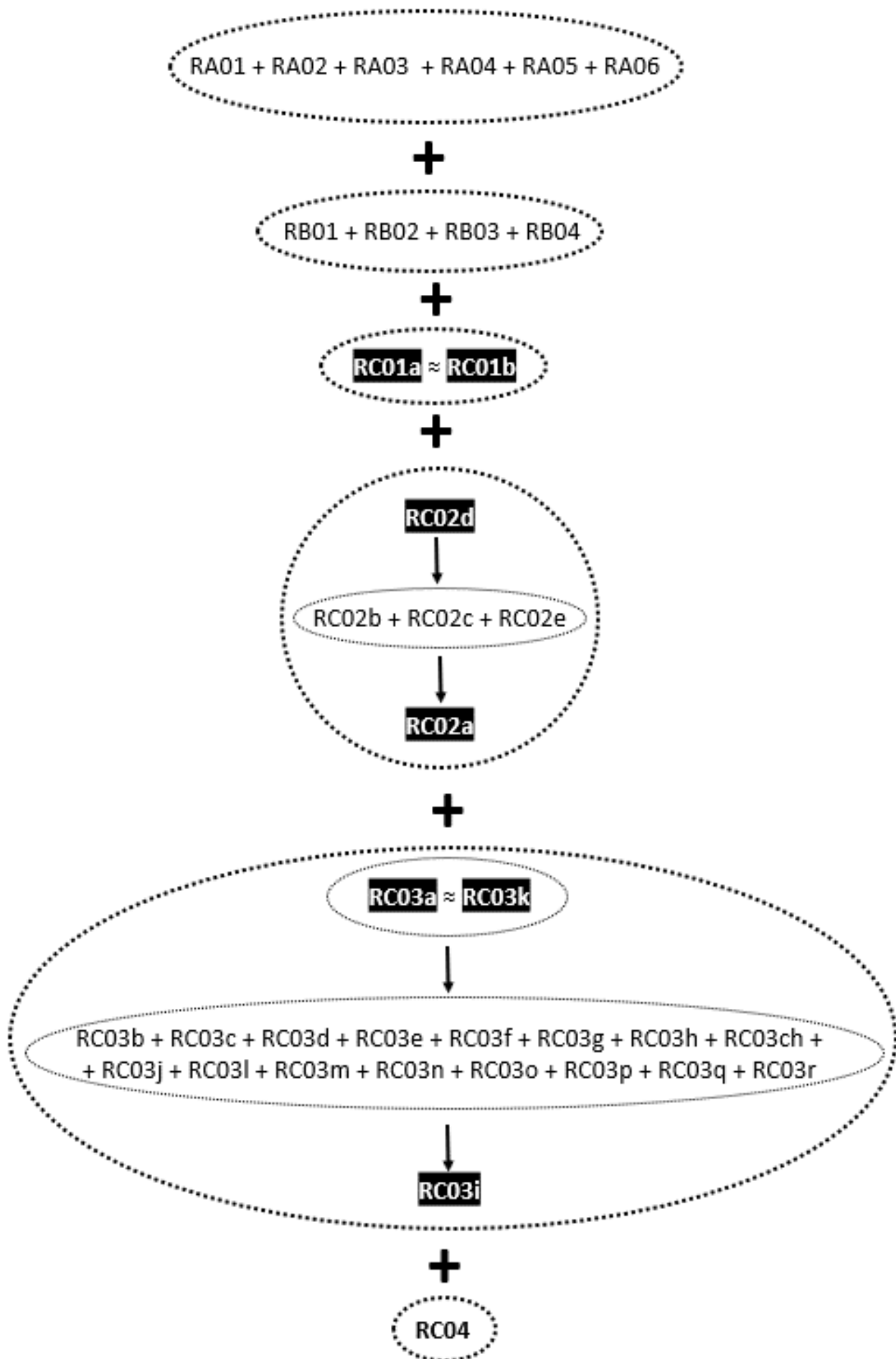
Okruh opatření zařazených pod cíl *C – Zachování hodnot a pohody Broumovska* již zahrnuje některá opatření, ke kterým by mělo být přistoupeno prioritně, aby se snížila již existující rizika spojená s turistickým přetížením některých částí řešeného území.

Opatření v lokalitě Bischofstein / Čáp / Jiráskovy skály musí být prováděna souběžně, není žádoucí v lokalitě dobudovat parkoviště, aniž by byla spolu s tím provedena opatření ke stabilizaci návštěvnosti této lokality.

Opatření v lokalitě Ostaš / Kočičí skály jsou rozdělena do tří etap. Nejprve je nezbytné návštěvnost v lokalitě stabilizovat, což je podmínkou pro rozvoj nových přístupů do lokality. Po vyhodnocení efektu opatření na rozvoj nových přístupových variant je možné přistoupit ke zrušení parkoviště pod Ostašem.

Opatření v lokalitě Broumovských stěn mají obdobnou strukturu. Nejprve je nutné provést opatření ke stabilizaci návštěvnosti celé této oblasti a konkrétně nejzatíženějšího místa – areálu Hvězda a jeho nejbližšího okolí. Následně mohou být rozvíjena nová nástupní místa a další doplňková opatření. Rozvoj těchto alternativních nástupních míst je pak podmínkou pro případná regulatorní opatření omezující využívání parkoviště v areálu Hvězda. Je navržena poměrně rozsáhlá množina opatření k rozvoji nástupních míst do Broumovských stěn, pro případnou regulaci parkování v areálu Hvězda tak pochopitelně není podmínkou realizace všech podmiňujících opatření.

Volný vztah ke všem výše popsaným opatřením má také specifické opatření RC04: Pořádek a osvěta chování v CHKO. Může tak být prováděno zcela nezávisle na ostatních opatřeních, případně jim může i předcházet. Je vyhodnoceno jako opatření prioritní, neboť přímo směřuje k ochraně přírodních hodnot v aktuálně ohrožených lokalitách.

Seznam opatření: Rozptyl:

RA01: Společná propagace celého Broumovska včetně navazujícího polského příhraničí jako jedné turistické destinace; **RA02:** Tematické turistické balíčky Broumovska a polského příhraničí; **RA03:** Zpřístupnění a interpretace tematických turistických cílů v krajinách Broumovska a polského příhraničí; **RA04:** Cyklistická rekreační krajina Broumovské roklinky; **RA05:** Zlepšení přístupnosti venkovské krajiny Broumovska železnicí; **RA06:** Rozvoj základních služeb cestovního ruchu ve venkovských sídlech v přímé vazbě na železniční zastávky;

RB01: Městské centrum cestovního ruchu Broumov: město kultury; **RB02:** Městské centrum cestovního ruchu Meziměstí: město sportu a zábavy; **RB03:** Městské centrum cestovního ruchu Teplice nad Metují: lázeňské město; **RB04:** Městské centrum cestovního ruchu Police nad Metují: město obchodu a služeb;

RC01: Bischofstein / Čáp / Jiráskovy skály (**RC01a:** Stabilizace návštěvnosti rozhledny Čáp i Jiráskových skal; **RC01b:** Parkoviště pro návštěvníky Čápa a Jiráskových skal: Skály); **RC02:** Ostaš / Kočičí skály (**RC02a:** Zrušení parkoviště pro návštěvníky pod Ostašem (v osadě Ostaš); **RC02b:** Parkoviště pro návštěvníky Ostaše: Police nad Metují – okolí Komenského náměstí; **RC02c:** Výstup na horu Ostaš a Kočičí skály pěšky nebo na kole; **RC02d:** Stabilizace návštěvnosti Ostaše a Kočičích skal; **RC02e:** Sezónní turistický mikrobuss Police nad Metují – osada Ostaš); **RC03:** Broumovské stěny (**RC03a:** Stabilizace návštěvnosti Broumovských stěn; **RC03b:** Hlavní východiště do Broumovských stěn: Police nad Metují; **RC03c:** Hlavní východiště do Broumovských stěn: Broumov; **RC03d:** Doplnkové východiště do Broumovských stěn: Hlavňov – střed obce; **RC03e:** Doplnkové východiště do Broumovských stěn: Suchý Důl – střed obce; **RC03f:** Doplnkové východiště do Broumovských stěn: Machov – střed obce; **RC03g:** Doplnkové východiště do Broumovských stěn: Božanov – střed obce; **RC03h:** Doplnkové východiště do Broumovských stěn: Martínkovice – střed obce; **RC03ch:** Doplnkové východiště do Broumovských stěn: Křinice – střed obce; **RC03i:** Vedlejší východiště do Broumovských stěn: Hvězda; **RC03j:** Kultivace areálu Hvězda; **RC03k:** Stabilizace návštěvnosti Broumovských stěn v okolí areálu Hvězda; **RC03l:** Vedlejší východiště do Broumovských stěn: Slavný; **RC03m:** Vedlejší východiště do Broumovských stěn: Machovská Lhota; **RC03n:** Vedlejší východiště do Broumovských stěn: Božanov; **RC03o:** Vedlejší východiště do Broumovských stěn: Amerika; **RC03p:** Obsluha východišť na Broumovské stěny sezónním cyklobusem: západ; **RC03q:** Obsluha východišť na Broumovské stěny sezónním cyklobusem: východ; **RC03r:** Vybavení vybraných míst na Hřebenovce po Broumovských stěnách stojany na jízdní kola); **RC04:** Pořádek a osvěta chování v CHKO

Etapizace a prioritizace navržených opatření: Broumovsko

V této vrstvě územní studie jsou stanovena opatření, jejich charakter je koncepční, strategický a ve většině případů dlouhodobý. Není tak nutné jakkoliv realizaci těchto opatření etapizovat, popř. prioritizovat. Všechna navržená opatření mohou být prováděna nezávisle na sobě, žádné opatření není pro jiné opatření podmínkou. Zároveň není žádoucí jakýmkoliv způsobem některá opatření upřednostňovat před jinými, záleží pouze na vyhodnocení konkrétních podmínek pro jejich realizaci ze strany příslušných aktérů rozvoje území.

Doporučení

Doporučení pro územně plánovací činnost Královéhradeckého kraje

Územně plánovací činnost kraje je dle stavebního zákona odvozena z širší palety kompetencí. V první řadě je to samotné pořizování a vydávání krajské územně plánovací dokumentace (zásad územního rozvoje a regulačních plánů). Dále je to pořizování územně plánovacích podkladů (územně analytických podkladů a územních studií). V neposlední řadě je to i činnost nadřízeného orgánu územního plánování spočívající v posuzování územních plánů z hlediska jejich souladu s krajskou územně plánovací dokumentací a z hlediska zajištění koordinace využívání území s ohledem na širší územní vztahy.

Doporučení pro územně plánovací činnost kraje se dělí do následujících tematických okruhů:

Doporučení pro aktualizaci ZÚR Královéhradeckého kraje

Navržená doporučení pro aktualizaci ZÚR Královéhradeckého kraje je nutné chápat jako doporučení pro zadání aktualizace ZÚR Královéhradeckého kraje, tedy jako podklad pro vypracování Zprávy o uplatňování ZÚR Královéhradeckého kraje za uplynulé období [dále jen „Zpráva“], nikoli jako definitivní návrh řešení aktualizace ZÚR. Ve zprávě by měly být uvedené požadavky zohledněny ve formě doporučení k jejich prověření v rámci vlastního zpracování aktualizace ZÚR.

Doporučení pro podrobné prověření úkolů pro územní plánování vztahujících se k nadmístní specifické oblasti Broumovsko (NSO1)

V rámci nejbližší aktualizace ZÚR Královéhradeckého kraje doporučuje tato územní studie prověřit následující úpravy znění textové části ZÚR Královéhradeckého kraje, a to konkrétně v rozsahu úkolů pro územní plánování vztahujících se k nadmístní specifické oblasti Broumovsko (NSO1):

Vysvětlivky navrhovaných úprav:

Textu platných ZÚR Královéhradeckého kraje je zachováno jeho původní grafické provedení.

Běžné verzálky Arial – text platných ZÚR bez návrhu změn

Podtržené tučné písmo Arial – doporučení pro doplnění nového textu do ZÚR

~~Přeškrtnuté písmo Arial~~ – doporučení pro vypuštění textu platných ZÚR

Poznámka:

Za každou navrženou změnou textu ZÚR Královéhradeckého kraje je v [hranatých závorkách] uveden odkaz na číselné označení opatření navržené touto územní studií, které je důvodem navržené změny textu.

c) ZPŘESNĚNÍ VYMEZENÍ SPECIFICKÝCH OBLASTÍ VYMEZENÝCH V POLITICE ÚZEMNÍHO ROZVOJE A VYMEZENÍ DALŠÍCH SPECIFICKÝCH OBLASTÍ NADMÍSTNÍHO VÝZNAMU

c.2) VYMEZENÍ DALŠÍCH SPECIFICKÝCH OBLASTÍ NADMÍSTNÍHO VÝZNAMU

NSO1 Specifická oblast Broumovsko

Územní vymezení: Adršpach, Bezděkov nad Metují, Božanov, Broumov, Bukovice, Česká Metuje, Hejtmánkovice, Heřmánkovice, Hronov, Hynčice, Jetřichov, Jívka, Křinice, Machov, Martínkovice, Meziměstí, Otovice, Police nad Metují, Stárkov, Suchý Důl, Šonov, Teplice nad Metují, Velké Petrovice, Velké Poříčí, Verněřovice, Vysoká Srbská, Žďár nad Metují, Žďárky

Úkoly pro územní plánování:

- identifikovat jako hlavní póly a střediska ekonomického rozvoje a jádra lokální ekonomiky této specifické oblasti rozvíjet města Broumov, Meziměstí, Police nad Metují a Hronov a do těchto měst přednostně směřovat rozvoj ekonomických aktivit; v nich poté vymezováním ploch změn v územních plánech těchto měst vytvářet podmínky pro ekonomický rozvoj, pro umístění plošně a prostorově náročnějších ekonomických aktivit, tj. zejména ploch pro zpracovatelský průmysl či ploch pro rozvoj ekonomických aktivit s vyšší přidanou hodnotou (typicky plochy pro technologická centra, centra strategických služeb (tj. podpůrných aktivit ekonomického rozvoje s výrazným mezinárodním zaměřením např. centra sdílených služeb či opravárenská centra), inovační a vývojová centra atp.) a související zkvalitnění veřejné infrastruktury nejen v oblasti cestovního ruchu; při vymezování ploch pro možný rozvoj výše uvedených ekonomických aktivit v územních plánech důsledně dodržovat následující urbanistické zásady:
 - o při vymezování rozvojových ploch nenarušit funkci měst jako současně hlavních center cestovního ruchu Broumovska; rozvojem výše uvedených ekonomických aktivit nenarušit koncepci rozvoje ploch rekreace,
 - o při vymezování rozvojových ploch nenarušit urbanistické a kulturně historické hodnoty měst a zejména pak respektovat základní podmínky ochrany krajinného rázu a urbanistické koncepce měst v krajině (např. výška a struktura zástavby), včetně hodnotných panoramat,
 - o předcházet možným střetům rozvojových ploch pro ekonomické aktivity s plochami bydlení a nesnižovat kvalitu prostředí a pohodu bydlení,
 - o využívat přednostně stávající plochy výroby a skladování a dopravní plochy, vytvářet předpoklady pro polyfunkční využívání opuštěných areálů a ploch (tzv. brownfields průmyslového, zemědělského, vojenského a jiného původu), hospodárně využívat zastavěné území (podpora přestaveb revitalizací a sanací území) a zajistit ochranu nezastavěného území (zejména zemědělské a lesní půdy) a zachování veřejné zeleně, včetně minimalizace její fragmentace,
 - o při vymezování ploch pro rozvoj ekonomických aktivit zajistit plochy pro rozvoj malých a středních podniků a vycházet při tom z plošných a prostorových potřeb malých a středních podniků, včetně progresivních odvětví strategických služeb, technologických či vývojových center atp.,
 - o plochy pro výrobu a skladování vyvolávající nároky na zajištění jejich obsluhy těžkou nákladní dopravou vymezovat v přímé návaznosti na kapacitní dopravní a technickou infrastrukturu, a tím předcházet negativním vlivům za hranicí těchto ploch; minimalizovat vymezování nových ploch dopravní a technické infrastruktury,
 - o při vymezování ploch ekonomických aktivit se současně zabývat i jejich dopravní obslužností pro pěší a cyklisty od nejbližších železničních stanic a zastávek, terminálů hromadné dopravy osob a od nejbližších autobusových zastávek hromadné dopravy osob,
 - o vyhodnotit možnost napojení stávajících ploch pro ekonomické aktivity na železnici,
- [BA01]
- vymezováním ploch a koridorů pro dopravní infrastrukturu vytvářet územní předpoklady pro zlepšení dopravní dostupnosti republikových a přeshraničních dopravních tahů,
 - koordinovat územně plánovací činnost a územní rozvoj oblasti s Polskou republikou, vytvářet předpoklady pro dosažení vyvážených podmínek udržitelného rozvoje území,

- plochy změn využití území koordinovat zejména s jeho specifickými přírodními a kulturními hodnotami,
- plochy změn využití území umisťovat především v zastavěném území nebo v bezprostřední vazbě na něj,
- vytvoření předpokladů pro dosažení vyvážených podmínek udržitelného rozvoje oblasti v souladu s ochranou přírody a krajiny,
- vytvoření podmínek pro stabilizaci a zlepšení životní úrovně obyvatelstva,
- zvýšení atraktivity území pro investory,
- vytvářet územní podmínky přednostně pro rozvoj **drobného a živnostenského podnikání a ekonomických aktivit využívajících místní ekonomický potenciál reprezentovaný místními zdroji, místními produkty, místně tradičními řemesly a dalšími ekonomickými odvětvími včetně zemědělství či lesnictví;** **při vymezení ploch pro možný rozvoj výše uvedených ekonomických aktivit v územních plánech důsledně dodržovat následující urbanistické zásady:**
 - o **při vymezení rozvojových ploch pro drobné a živnostenské podnikání nenarušit koncepci rozvoje ploch rekreace,**
 - o **při vymezení rozvojových ploch respektovat základní podmínky ochrany krajinného rázu a urbanistické koncepce měst a venkovských obcí v krajině (např. výška a struktura zástavy) včetně hodnotných panoramat,**
 - o **předcházet možným střetům rozvojových ploch s plochami bydlení a nesnižovat kvalitu prostředí a pohodu bydlení,**
 - o **využívat přednostně existující plochy výroby a skladování a dopravní plochy, vytvářet předpoklady pro polyfunkční využívání opuštěných areálů a ploch (tzv. brownfields průmyslového, zemědělského, vojenského a jiného původu); hospodárně využívat zastavěné území (podpora přestaveb revitalizací a sanací území) a zajistit ochranu nezastavěného území (zejména zemědělské a lesní půdy) a zachování veřejné zeleně, včetně minimalizace její fragmentace,**

[BA02, BA03b]

- vytvoření podmínek pro vyvážené zajištění zájmů ekonomických a sociálních s výraznými zájmy ochrany přírody a krajiny,
- rozvoj ekonomických aktivit směřovat přednostně do správních a společenských center oblasti, tedy do měst Broumov, Teplice nad Metují, Meziměstí a Hronov,

[BA01 – odstranění duplicity s 1. odrážkou]

- **při vymezení zemědělských ploch v rámci územně plánovacích dokumentací zohlednit potřebu rozvoje různorodé zemědělské produkce s přihlédnutím ke konkrétním přírodním, geomorfologickým a klimatickým podmínkám krajiny,**

[BA03a]

- **města Broumov, Meziměstí, Teplice nad Metují a Police nad Metují rozvíjet jako městská centra cestovního ruchu a vytvářet v nich územní podmínky pro koncentraci a komplexní rozvoj služeb cestovního ruchu, zvláště pak ubytovacích zařízení vyššího standardu typu hotel, a to včetně kapacitních ubytovacích zařízení s dalšími přidruženými funkcemi (typicky wellness, sport, kongresové centrum atp.), širšího spektra gastronomie, maloobchodu a služeb, jakož i kulturních a sportovních zařízení,**

[BA06a, RB01, RB02, RB03, RB04]

- **území Teplic nad Metují, Střemenského podhradí, Dolního Adršpachu a Horního Adršpachu systematicky rozvíjet a kultivovat jako nástupní prostor do Adršpaško-teplických skal; vymezovat funkční plochy s cílem usměrnit automobilovou dopravu návštěvníků skal, vymezovat funkční plochy pro rozvoj veřejné hromadné dopravy, pro bezpečný pěší a cyklistický pohyb a pro pobytovou rekreaci v sídlech;**

[BA06b]

- vytvářet územní podmínky pro rozvoj základní infrastruktury cestovního ruchu, zejména ubytovacích zařízení a měkkých a k přírodě šetrných forem cestovního ruchu, především pěší turistiky, cykloturistiky, hipoturistiky, běžeckého lyžování či agroturistiky; **plochy pro rozvoj ubytovacích služeb, včetně souvisejících doprovodných služeb stravovacích, sportovní rekrečních, relaxačních, služeb půjčoven atp., přednostně vymezovat v sídlech přímo obslužených železnicí,**

[BA06c]

- respektování kulturních a civilizačních hodnot území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví.

Doporučení pro vymezení ploch a koridorů nadmístního významu

1. Silnice napojující město Meziměstí na silnici II/303

Na základě pořízené podrobné vyhledávací dopravně technické studie Napojení města Meziměstí na silnici II/303 (viz níže), projednané s Odborem dopravy a silničního hospodářství Krajského úřadu Královéhradeckého kraje a dotčenými obcemi Jetřichov, Hejtmánkovice a městem Meziměstí, prověřit případně v ZÚR Královéhradeckého kraje vymezení **koridoru nadmístního významu pro umístění vedení nové silnice napojující město Meziměstí na silnici II/303**. [BA01d]

Doporučení pro pořízení územních studií

1. Vyhledávací dopravně technická studie Napojení města Meziměstí na silnici II/303

Pořídit podrobné územně technické a dopravně technické prověření možného propojení silnic II/302 a II/303 jižně od Meziměstí, umožňující přímé napojení Meziměstí na silnici II/303 ve směru na Náchod. Prověřit možnost odstranění současného závleku těžké nákladní dopravy směřující z vnitrozemí Česka do Meziměstí přes celá zastavěná a obydlená území lánových vsí Jetřichov nebo Hejtmánkovice.

Studii projednat s Odborem dopravy a silničního hospodářství Krajského úřadu Královéhradeckého kraje a dotčenými obcemi Jetřichov, Hejtmánkovice a městem Meziměstí.

Podrobná specifikace obsahu územní studie viz opatření BA01d.

2. Po projednání s městem Teplice nad Metují a obcí Adršpach zvážit zpracování **Územní studie Lázně Metuje**

Pokud to vyplývá z projednání s městem Teplice nad Metují a obcí Adršpach, zpracovat ve spolupráci s těmito dvěma obcemi, s Odborem regionálního rozvoje, grantů a dotací Krajského úřadu Královéhradeckého kraje a dalšími aktéry rozvoje dotčeného území (typicky místní spolky a sdružení, Společnost pro destinační management Broumovska, ad.) podrobnou Územní studii Lázní Metuje, která podrobně prověří uspořádání území mezi Teplicemi nad Metují a Horním Adršpachem v rozsahu Lázní Metuje vymezených touto územní studií, včetně podrobného řešení lázeňských sídel Teplice nad Metují, Střemenské podhradí, Dolní Adršpach, Horní Adršpach, kultivace nástupních míst do Adršpaško-teplických skal, lázeňského lesoparku podél Metuje a lázeňské krajiny.

Podrobná specifikace obsahu územní studie viz opatření HA01, HA02, HA03, HA04, HA05, HA06, HA07, HA08, HB01, HB02a, HB02c, HB02d, HB07, HB10.

Doporučení pro koordinaci širších vztahů v území

1. V rámci projednání územně plánovací dokumentace Teplic nad Metují a Adršpachu akceptovat a aktivně podporovat rozvoj občanského vybavení a veřejné infrastruktury zaměřených na cestovní ruch. [HA01, HA02, HA03, HA06, HA07, BA06b]
2. V rámci projednání územně plánovací dokumentace Broumova, Meziměstí, Teplic nad Metují a Police nad Metují akceptovat a aktivně podporovat intenzivnější rozvoj městských funkcí a rozvoj občanského vybavení a veřejné infrastruktury zaměřených na cestovní ruch. [B01b, RB02b, RB03b, BA06a]
3. V rámci projednání územně plánovací dokumentace Broumova, Meziměstí a Police nad Metují akceptovat a aktivně podporovat rozvoj plošně a prostorově náročnějších ekonomických aktivit. [BA01a, BA01b, BA01c]
4. V rámci projednání územně plánovací dokumentace Broumova a Police nad Metují akceptovat a aktivně podporovat umísťování záměrů občanského vybavení rozvíjejících u těchto měst jejich postavení jako městských center osídlení. [BB01a]
5. V rámci projednání územně plánovací dokumentace Meziměstí a Teplic nad Metují akceptovat a aktivně podporovat umísťování záměrů občanského vybavení rozvíjejících u těchto měst jejich postavení jako nižších městských center osídlení. [B01b]
6. V rámci projednání územně plánovací dokumentace obcí Adršpach, Božanov, Hejtmánkovice, Heřmánkovice, Jetřichov, Martínkovice, Šonov, Verněřovice, Bukovice, Bezděkov nad Metují, Česká Metuje, Machov, Suchý Důl,

Velké Petrovice, Ždár nad Metují, Jívka akceptovat a aktivně podporovat umístování záměrů občanského vybavení rozvíjejících u těchto obcí jejich postavení jako základních venkovských center osídlení. [BB01b]

Doporučení pro doplnění ÚAP Královéhradeckého kraje

1. V rámci **sídelní struktury Královéhradeckého kraje** zohlednit sídelní strukturu Broumova navrženou touto územní studií. [BB01]
2. Jako **problémy k řešení v územně plánovací dokumentaci, resp. územní studii** nadmístního významu uvést:
 - Dopravní závada: Problematická dopravní obslužnost Adršpaško-teplických skal, vysoká dopravní zátěž území mezi Teplicemi nad Metují a Horním Adršpachem individuální automobilovou dopravou návštěvníků skalních měst.
 - Dopravní závada: Absence přímého kapacitního silničního napojení města Meziměstí na silnici II/303.

Doporučení pro územně plánovací činnost obcí

Požadavky na územně plánovací činnost dotčených obcí obsahují jednak požadavky na vytvoření podmínek pro realizaci konkrétních opatření navržených v této územní studii v územně plánovací dokumentaci, tedy v územním plánu nebo ve změně územního plánu, a dále požadavky na prověření řešení vybraného opatření navrženého v této územní studii v podrobnější územní studii.

Uvedené požadavky je nutné chápat jako doporučení pro zadání nových územních plánů nebo změn platných územních plánů obcí v řešeném území, resp. konkrétních územních studií. V zadání by měly být uvedené požadavky zohledněny ve formě doporučení k jejich prověření v rámci zpracování vlastního územního plánu, resp. změny územního plánu či územní studie.

Adršpach

1. Vytvářet v ÚP podmínky pro rozvoj Lázní Metuje, pro kultivaci nástupních prostorů do Adršpaško-teplických skal a pro rozvoj lázeňských sídel v souladu s opatřeními HA01, HA02, HA03a, HB01 a BA06b. V případě pořízení *Územní studie Lázně Metuje* (viz doporučení pro územně plánovací činnost Královéhradeckého kraje) zohlednit a zpřesnit její návrhy.
2. Vytvářet v ÚP podmínky pro rozvoj areálu zdraví Metuje v souladu s opatřením HA06. V případě pořízení *Územní studie Lázně Metuje* (viz doporučení pro územně plánovací činnost Královéhradeckého kraje) zohlednit a zpřesnit její návrhy.
3. Vymezit v ÚP plochy pro odstavné parkoviště Horní Adršpach – vlaková zastávka dle opatření HB02a. V případě pořízení *Územní studie Lázně Metuje* (viz doporučení pro územně plánovací činnost Královéhradeckého kraje) zohlednit a zpřesnit její návrhy.
4. Vymezit v ÚP plochy pro lázeňskou promenádu podél Metuje v souladu s opatřením HB10. V případě pořízení *Územní studie Lázně Metuje* (viz doporučení pro územně plánovací činnost Královéhradeckého kraje) zohlednit a zpřesnit její návrhy.
5. V ÚP vytvořit podmínky pro pěší zpřístupnění Starozámeckého vrchu z Horního Adršpachu v souladu s opatřením HA07a.
6. Ve spolupráci se SŽDC, s.o. a Odborem dopravy a silničního hospodářství Krajského úřadu Královéhradeckého kraje prověřit technickou realizovatelnost vložení železniční zastávky Adršpach – Zámek a pro její realizaci případně vymezit v ÚP potřebné plochy. [HA08c]
7. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
8. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
9. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro zahuštění cestní sítě zpřístupňující zemědělské pozemky v souladu s opatřením BA03c.
10. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Bezděkov n. Metují

1. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
2. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
3. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Božanov

1. V koordinaci s obcemi Martínkovice a Otovice vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj cyklistické rekreační krajiny Broumovské roklinky v souladu s opatřením RA04.
2. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj středu obce Božanov jako doplňkového východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03g.
3. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj západního okraje Božanova jako vedlejšího východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03n.
4. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
5. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
6. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro zahuštění cestní sítě zpřístupňující zemědělské pozemky v souladu s opatřením BA03c.
7. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Broumov

1. Pořídit *Územní studii Přestupní uzel Broumov vč. pěšího přístupu do historického jádra města*, s obsahem specifikovaným v rámci opatření RB01c a RB01d.
2. Na podkladě *Územní studie Přestupní uzel Broumov vč. pěšího přístupu do historického jádra města* vymezit v ÚP plochy pro odstavné parkoviště v Broumově u nádraží v souladu s opatřením HB02h.
3. Na podkladě *Územní studie Přestupní uzel Broumov vč. pěšího přístupu do historického jádra města* vytvořit v ÚP podmínky pro kultivaci přestupního uzlu nádraží Broumov v souladu s opatřením RB01c.
4. Na podkladě *Územní studie Přestupní uzel Broumov vč. pěšího přístupu do historického jádra města* vytvořit v ÚP podmínky pro pěší přístup z nádraží Broumov do historického jádra města v souladu s opatřením RB01d.
5. Na podkladě *Územní studie Přestupní uzel Broumov vč. pěšího přístupu do historického jádra města* vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj Broumova jako hlavního východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03c.
6. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj Broumova jako hlavního východiště do Javořích hor, a to v souladu s opatřením RA03h.
7. V koordinaci se sousedními obcemi Hejtmánkovice, Heřmánkovice, Šonov, Otovice, Martínkovice a Křinice vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj cyklistické rekreační krajiny Broumovské roklinky v souladu s opatřením RA04.
8. V Olivětíně, v přímé vazbě na železnici, vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj základních služeb cestovního ruchu v souladu s opatřením RA06.
9. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj Broumova jako kulturní městské centrum cestovního ruchu v souladu s opatřeními RB01a a BA06.
10. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj komplexních služeb cestovního ruchu v Broumově v souladu s opatřením RB01b.
11. Ve spolupráci se SŽDC, s.o. a Odborem dopravy Krajského úřadu Královéhradeckého kraje vytvořit v ÚP podmínky pro přesunutí železniční zastávky Broumov Olivětín a pro přesunutí zastávky vymezit potřebné plochy. [RA05f].
12. V ÚP vytvořit podmínky pro umístování plošně a prostorově náročnějších ekonomických aktivit, charakteru malých a středně velkých průmyslových podniků, v souladu s opatřením BA01a.
13. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.

14. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
15. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro zahuštění cestní sítě zpřístupňující zemědělské pozemky v souladu s opatřením BA03c.
16. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj pobytových/lůžkových zařízení sociálních služeb (domovy pro seniory, domovy s pečovatelskou službou, domovy se zvláštním režimem atp.) či zdravotních služeb (specializované kliniky, soukromé ordinace stomatologů či praktických lékařů v souladu s opatřením BA07.
17. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního a vybraného vyššího občanského vybavení v souladu s opatřením BB01a.
18. V návaznosti na případné vymezení koridoru v rámci ZÚR Královéhradeckého kraje, zpřesnit v ÚP koridor pro napojení silnice II/303 do Broumova v souladu s opatřením BC01b.
19. V ÚP vymezit plochu pro parkoviště P+R a B+R v přestupním uzlu vlak/autobus v souladu s opatřením BC01d.

Bukovice

1. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
2. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
3. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Česká Metuje

1. Ve spolupráci se SŽDC a Odborem dopravy a silničního hospodářství Krajského úřadu Královéhradeckého kraje vytvořit v ÚP podmínky pro přesunutí železniční zastávky Česká Metuje k obci a pro tento přesun vymezit v ÚP potřebné plochy. [RA05e]
2. V České Metuji, v přímé vazbě na železnici, vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj základních služeb cestovního ruchu v souladu s opatřením RA06.
3. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
4. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
5. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Hejtmánkovice

1. V koordinaci se sousedními obcemi Křinice a Broumov vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj cyklistické rekreační krajiny Broumovské roklinky v souladu s opatřením RA04.
2. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
3. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
4. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro zahuštění cestní sítě zpřístupňující zemědělské pozemky v souladu s opatřením BA03c.
5. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.
6. V ÚP stabilizovat plochu anebo koridor pro napojení silnice II/303 do Broumova v souladu s opatřením BC01b.

Heřmánkovice

1. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj středu obce Heřmánkovice jako doplňkového východiště do Javořích hor, a to v souladu s opatřením RA03k.

2. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj lokality Janovičky – celnice jako vedlejšího východiště do Javořích hor, a to v souladu s opatřením RA03m.
3. V koordinaci se sousedními obcemi Hejtmánkovice, Hynčice a Broumov vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj cyklistické rekreační krajiny Broumovské roklinky v souladu s opatřením RA04.
4. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
5. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
6. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Hynčice

1. V koordinaci se sousedními obcemi Hejtmánkovice, Jetřichov a Hejtmánkovice vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj cyklistické rekreační krajiny Broumovské roklinky v souladu s opatřením RA04.
2. V Hynčicích, v přímé vazbě na železnici, vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj základních služeb cestovního ruchu v souladu s opatřením RA06.
3. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
4. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.

Jetřichov

1. V koordinaci se sousedními obcemi Hynčice, Hejtmánkovice a Křinice vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj cyklistické rekreační krajiny Broumovské roklinky v souladu s opatřením RA04.
2. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
3. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
4. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Jívka

1. Vymezit v ÚP plochy pro odstavňé parkoviště Janovice – vlaková zastávka v souladu s opatřením HB02b.
2. V Janovicích, v přímé vazbě na železnici, vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj základních služeb cestovního ruchu v souladu s opatřením RA06.
3. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
4. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
5. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Křinice

1. V koordinaci se sousedními obcemi Jetřichov, Hejtmánkovice, Broumov a Martínkovice vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj cyklistické rekreační krajiny Broumovské roklinky v souladu s opatřením RA04.
2. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj středu obce Křinice jako doplňkového východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03ch.
3. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj lokality Amerika jako vedlejšího východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03o.
4. Na podkladě *Územní studie Kultivace areálu Hvězda* vytvořit v ÚP podmínky pro kultivaci areálu Hvězda, a to v souladu s opatřením RC03j.
5. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.

6. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
7. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro zahuštění cestní sítě zpřístupňující zemědělské pozemky v souladu s opatřením BA03c.

Machov

1. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj středu obce Machov jako doplňkového východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03f.
2. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj Machovské Lhoty jako vedlejšího východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03m.
3. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
4. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
5. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Martínkovice

1. V koordinaci se sousedními obcemi Křinice, Broumov, Otovice a Božanov vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj cyklistické rekreační krajiny Broumovské roklinky v souladu s opatřením RA04.
2. V Martínkovicích, v přímé vazbě na železnici, vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj základních služeb cestovního ruchu v souladu s opatřením RA06.
3. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj středu obce Martínkovice jako doplňkového východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03h.
4. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
5. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
6. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro zahuštění cestní sítě zpřístupňující zemědělské pozemky v souladu s opatřením BA03c.
7. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Meziměstí

1. Pořídít Územní studii *Městské centrum cestovního ruchu Meziměstí*, s obsahem specifikovaným v rámci opatření RB02a, RB02b, RB02c a RB02d.
2. Na podkladě *Územní studie Městské centrum cestovního ruchu Meziměstí* vymezit v ÚP plochy pro odstavné parkoviště Meziměstí – nádraží v souladu s opatřením HB02f.
3. Na podkladě *Územní studie Městské centrum cestovního ruchu Meziměstí* vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj Meziměstí jako městského centra cestovního ruchu se zaměřením na sport a zábavu a pro revitalizaci a kultivaci centra města, a to v souladu s opatřeními RB02a, RB02b, RB02c, RB02d a BA06a.
4. V ÚP vymezit plochu pro novou cestu v krajině z Vižňova (od Pomeznice) do Ruprechtic údolím potoka, a to v souladu s opatřením RA03b.
5. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj Meziměstí jako hlavního východiště do Javořích hor, a to v souladu s opatřením RA03i.
6. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj středu sídla Ruprechtice jako doplňkového východiště do Javořích hor, a to v souladu s opatřením RA03l.
7. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj území kolem točky autobusu v sídle Ruprechtice jako vedlejšího východiště do Javořích hor, a to v souladu s opatřením RA03n.

8. V koordinaci se sousedními obcemi Hynčice, Heřmánkovice a Jetřichov vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj cyklistické rekreační krajiny Broumovské roklinky v souladu s opatřením RA04.
9. V Ruprechticích, v přímé vazbě na železnici, vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj základních služeb cestovního ruchu v souladu s opatřením RA06.
10. V ÚP vytvořit podmínky pro umístování plošně a prostorově náročnějších ekonomických aktivit, charakteru malých a středně velkých průmyslových podniků, v souladu s opatřením BA01b.
11. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
12. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
13. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního a vybraného vyššího občanského vybavení v souladu s opatřením BB01b.
14. V ÚP vymezit plochu pro parkoviště P+R a B+R v přestupním uzlu vlak/autobus v souladu s opatřením BC01d.

Otovice

1. V ÚP vymezit plochu pro realizaci cesty v krajině z jižního okraje Otovic na východní okraj Božanova podél Božanovského potoka v souladu s opatřením RA03c.
2. V koordinaci se sousedními obcemi Šonov, Broumov, Martínkovice a Božanov vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj cyklistické rekreační krajiny Broumovské roklinky v souladu s opatřením RA04.
3. Ve spolupráci se SŽDC, o.s. vytvořit v ÚP podmínky pro obnovu železniční trati Otovice – Tłumaczów a vymezit pro ten účel potřebné plochy, a to v souladu s opatřeními RA05a, BC02a.
4. V ÚP vymezit plochu pro obnovu železniční stanice Otovice a pro novou zastávku Martínkovice v souladu s opatřeními RA05b a RA05c.
5. V Otovicích, v přímé vazbě na železnici, vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj základních služeb cestovního ruchu v souladu s opatřením RA06.
6. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
7. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
8. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro zahuštění cestní sítě zpřístupňující zemědělské pozemky v souladu s opatřením BA03c.

Police nad Metují

1. Pořídít *Územní studii Městské centrum cestovního ruchu Police nad Metují*, s obsahem specifikovaným v rámci opatření RB04a, RB04b a RB04c.
2. Pořídít v koordinaci s obcemi Suchý Důl a Křinice *Územní studii Kultivace areálu Hvězda*, s obsahem specifikovaným v rámci opatření RC03j.
3. Na podkladě *Územní studie Městské centrum cestovního ruchu Police nad Metují* vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj Police nad Metují jako městského centra cestovního ruchu, obchodu a služeb, v souladu s opatřeními RB04, BA06a.
4. Na podkladě *Územní studie Městské centrum cestovního ruchu Police nad Metují* vymezit plochu(y) pro parkoviště pro návštěvníky Ostaše v okolí Komenského náměstí, a to v souladu s opatřením RC02b.
5. Na podkladě *Územní studie Městské centrum cestovního ruchu Police nad Metují* vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj Police nad Metují jako hlavního východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03b.
6. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj středu sídla Hlavňov jako doplňkového východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03d.
7. Na podkladě *Územní studie Kultivace areálu Hvězda* vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj areálu Hvězda jako vedlejšího východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03i.
8. V ÚP vytvořit podmínky pro umístování plošně a prostorově náročnějších ekonomických aktivit, charakteru malých a středně velkých průmyslových podniků, v souladu s opatřením BA01c.

9. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
10. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
11. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj pobytových/lůžkových zařízení sociálních služeb (domovy pro seniory, domovy s pečovatelskou službou, domovy se zvláštním režimem atp.) či zdravotních služeb (specializované kliniky, soukromé ordinace stomatologů či praktických lékařů v souladu s opatřením BA07.
12. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního a vybraného vyššího občanského vybavení v souladu s opatřením BB01a.
13. V ÚP vymezit plochu pro parkoviště P+R a B+R v přestupním uzlu vlak/autobus v souladu s opatřením BC01d.

Suchý Důl

1. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj středu obce Suchý Důl jako doplňkového východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03e.
2. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj lokality Slavný jako vedlejšího východiště do Broumovských stěn, a to v souladu s opatřením RC03l.
3. Na podkladě *Územní studie Kultivace areálu Hvězda* vytvořit v ÚP podmínky pro kultivaci areálu Hvězda, a to v souladu s opatřením RC03j.
4. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
5. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
6. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Šonov

1. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj středu obce Šonov jako doplňkového východiště do Javořích hor, a to v souladu s opatřením RA03j.
2. V koordinaci se sousedními obcemi Broumov a Otovice vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj cyklistické rekreační krajiny Broumovské roklinky v souladu s opatřením RA04.
3. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
4. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
5. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Teplice nad Metují

1. Vytvářet v ÚP podmínky pro rozvoj Lázní Metuje, pro kultivaci nástupních prostorů do Adršpašsko-teplických skal a pro rozvoj lázeňských sídel v souladu s opatřeními HA01, HA02, HB01, BA06a, BA06b. V případě pořízení *Územní studie Lázně Metuje* (viz doporučení pro územně plánovací činnost Královéhradeckého kraje) zohlednit a zpřesnit její návrhy.
2. Vytvářet v ÚP podmínky pro kultivaci nástupního prostoru do Teplických skal ve Střemenském podhradí v souladu s opatřením HA03b. V případě pořízení *Územní studie Lázně Metuje* (viz doporučení pro územně plánovací činnost Královéhradeckého kraje) zohlednit a zpřesnit její návrhy.
3. Vytvářet v ÚP podmínky pro rozvoj areálu zdraví Metuje v souladu s opatřením HA06. V případě pořízení *Územní studie Lázně Metuje* (viz doporučení pro územně plánovací činnost Královéhradeckého kraje) zohlednit a zpřesnit její návrhy.
4. Vytvářet v ÚP podmínky pro uzpůsobení krajiny vrchů Lada, Borek a Lysý vrch a jejich okolí charakteru rekreačního lázeňského lesa, a to v souladu s opatřeními HA07c, HA07d. V případě pořízení *Územní studie Lázně Metuje* (viz doporučení pro územně plánovací činnost Královéhradeckého kraje) zohlednit a zpřesnit její návrhy.

5. Vymezit v ÚP plochy pro odstavná parkoviště Teplice nad Metují – zastávka město, Teplice nad Metují – město a Teplice nad Metují – nádraží, a to v souladu s opatřeními HB02c, HB02d, HB02e. V případě pořízení *Územní studie Lázně Metuje* (viz doporučení pro územně plánovací činnost Královéhradeckého kraje) zohlednit a zpřesnit její návrhy.
6. Vymezit v ÚP plochy pro lázeňskou promenádu podél Metuje v souladu s opatřením HB10. V případě pořízení *Územní studie Lázně Metuje* (viz doporučení pro územně plánovací činnost Královéhradeckého kraje) zohlednit a zpřesnit její návrhy.
7. Vytvářet v ÚP podmínky pro rozvoj Teplic nad Metují jako městského lázeňského centra cestovního ruchu, v souladu s opatřeními RB03 a BA06a. V případě pořízení *Územní studie Lázně Metuje* (viz doporučení pro územně plánovací činnost Královéhradeckého kraje) zohlednit a zpřesnit její návrhy.
8. Vytvořit v ÚP podmínky pro přemístění SŠGS ze Střmenského podhradí do jádrového města Teplice nad Metují, a to v souladu s opatřením HA04.
9. Ve spolupráci se SŽDC, s.o a Odborem dopravy Krajského úřadu Královéhradeckého kraje prověřit technickou realizovatelnost přesunu železniční zastávky Teplice nad Metují skály do vhodnější polohy a pro tento přesun případně vymezit plochy v ÚP. V případě, že se při prověření prokáže nerealizovatelnost přesunu zastávky, vytvořit v ÚP podmínky pro realizaci bezpečného bezbariérového pěšího přístupu ze železniční zastávky Teplice nad Metují skály do Střmenského podhradí.
10. Ve spolupráci se SŽDC, s.o a Odborem dopravy Krajského úřadu Královéhradeckého kraje prověřit technickou realizovatelnost vložení nových železničních zastávek Bučnice a Teplice nad Metují – sportovní areál a pro jejich realizaci případně vymezit v ÚP potřebné plochy. [HA08a, HA08b]
11. Ve spolupráci se SŽDC, s.o a Odborem dopravy Krajského úřadu Královéhradeckého kraje vytvořit v ÚP podmínky pro přesunutí železniční zastávky Bohdašín do obce a pro tento přesun vymezit potřebné plochy v ÚP. [RA05d]
12. V Bohdašíně a Dědově, v přímé vazbě na železnici, vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj základních služeb cestovního ruchu v souladu s opatřením RA06.
13. V ÚP vymezit plochy pro parkoviště pro návštěvníky Čápa a Jiráskových skal v osadě Skály v souladu s opatřením RC01b.
14. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
15. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
16. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro zahuštění cestní sítě zpřístupňující zemědělské pozemky v souladu s opatřením BA03c.
17. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj pobytových/lůžkových zařízení sociálních služeb (domovy pro seniory, domovy s pečovatelskou službou, domovy se zvláštním režimem atp.) či zdravotních služeb (specializované kliniky, soukromé ordinace stomatologů či praktických lékařů v souladu s opatřením BA07.
18. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního a vybraného vyššího občanského vybavení v souladu s opatřením BB01b.
19. V ÚP vymezit plochu pro parkoviště P+R a B+R v přestupním uzlu vlak/autobus v souladu s opatřením BC01d.

Vernéřovice

1. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
2. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
3. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Velké Petrovice

1. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
2. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.

3. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Žďár nad Metují

1. Ve Žďáru nad Metují, v přímé vazbě na železnici, vytvořit v ÚP podmínky pro rozvoj základních služeb cestovního ruchu v souladu s opatřením RA06.
2. V ÚP vytvořit podmínky pro zrušení parkoviště pro návštěvníky pod Ostašem dle opatření RC02a.
3. V ÚP vytvořit podmínky pro rozvoj drobného a řemeslného podnikání v souladu s opatřením BA02.
4. V koncepci uspořádání krajiny ÚP vytvářet podle místních poměrů podmínky pro diverzifikaci zemědělské produkce v souladu s opatřením BA03a.
5. V ÚP vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti základního občanského vybavení v souladu s opatřením BB01c.

Doporučení pro nástroje regionálního rozvoje

Kraj jakožto vyšší územní samosprávný celek disponuje celou řadou nástrojů, jak intervenovat do rozvoje specifických částí svého území. Jakožto nositel krajské regionální politiky vypisuje vlastní dotační programy a jedná o obsahovém zaměření evropských a státních dotačních programů. V oblasti dopravy je kraj vlastníkem a správcem sítě silnic II. a III. třídy, a taktéž je objednatelem veřejné dopravní autobusové a železniční obsluhy. V neposlední řadě je kraj také zřizovatelem sítě zařízení veřejného občanského vybavení, konkrétně soustavy středních škol, zdravotnických zařízení či zařízení sociální péče. Prostřednictvím výše uvedeného přímo či nepřímo ovlivňuje regionální rozvoj Královéhradeckého kraje.

Z této územní studie vyplývají následující okruhy doporučení pro nástroje regionálního rozvoje Královéhradeckého kraje:

Doporučení pro administrativní nástroje a legislativu

1. V rámci výkonu působnosti **silničního správního úřadu u silnic II. a III. třídy** zohlednit navržené úpravy dopravní obsluhy území Adršpašsko-teplických skal motorovou dopravou. [HB01, HB02]

Doporučení pro koncepční nástroje (strategie, programy, plány)

Cestovní ruch

1. V rámci koordinace destinačního managementu v kraji jednat s dotčenými aktéry o **zřízení jednotného/společného provozovatele Adršpašsko-teplických skal**. [HC01a]
2. Do **Programu rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje** pro další programové období, vč. navazujících prováděcích plánů, zpracovat:
 - a) koncepční záměr **rozvoje Lázní Metuje** [HA01, HA02, HA03, HA06, HA07, BA06b],
 - b) koncepční opatření na **společnou propagaci celého Broumovska**, včetně navazujícího polského příhraničí jako jedné turistické destinace [RA01, RA02],
 - c) koncepční záměr **rozvoje Broumova jako městského centra cestovního ruchu – města kultury** [RB01a, RB01b, BA06a, BA06c],
 - d) koncepční záměr **rozvoje Meziměstí jako městského centra cestovního ruchu – města sportu a zábavy** [RB02a, RB02b, BA06a, BA06],
 - e) koncepční záměr **rozvoje Teplic nad Metují jako městského centra cestovního ruchu – lázeňského města** [RB03a, RB03b, BA06a, BA06c],
 - f) koncepční záměr **rozvoje Police nad Metují jako městského centra cestovního ruchu – města obchodu a služeb** [RB04a, RB04b, BA06a, BA06c],
 - g) koncepční **záměr rozvoje agroturistiky** na Broumovsku [BA03d].

Doprava

1. Do **Plánu dopravní obslužnosti Královéhradeckého kraje** zpracovat
 - a) opatření na obsluhu kaskády odstavných návštěvnických parkovišť vlakem [HB06],
 - b) opatření na zlepšení přístupnosti venkovské krajiny Broumovska železnicí, projednat opatření se SŽDC a projednat opatření s přeshraničním významem s polskou stranou [RA05, BC02],
 - c) opatření na optimalizaci autobusového spojení Broumovska s Náchodem [RC01c],
 - d) opatření na obsluhu východišť na Broumovské stěny sezónním cyklobusem: západ/východ [RC03p, RC03q],
 - e) opatření na zajištění dostupnosti jader lokální ekonomiky z venkovských obcí veřejnou hromadnou dopravou [BA01e],
 - f) opatření na zajištění aglomeračního vlakového spojení Wałbrzych – Meziměstí – Broumov – Kłodsko [BC02b].
2. V rámci **plánování rozvoje a údržby sítě silnic II. a III. třídy**
 - a) zohlednit navržené úpravy obsluhy území Adršpaško-teplických skal automobilovou dopravou [HB01, HB02],
 - b) zohlednit opatření na zákaz vjezdu motorových vozidel návštěvníků Adršpaško-teplických skal na silnici III/30111 Mieroszów – Zdoňov a toto opatření projednat s polskou stranou [HB05],
 - c) zpracovat opatření na dokončení optimalizace silničního spojení Broumov – Náchod do plánů rozvoje a údržby sítě silnic II. a III. třídy [RC01b],
 - d) zpracovat opatření na zřízení přeshraničního silničního spojení Broumov – Głuszyca do plánů rozvoje a údržby sítě silnic II. a III. třídy [BC02c],
3. V součinnosti se SŽDC prověřit možnosti zkrácení jízdní doby vlaků v relaci Broumov – Náchod. [BC01a]

Zdravotnictví, školství, sociální služby

1. Při plánování rozvoje sítě zdravotnických zařízení a zařízení sociální péče na úrovni kraje zohlednit
 - a) koncepční záměr využití potenciálu Broumovska pro rozvoj sociálních a zdravotních služeb jako součásti lokální ekonomiky [BA07],
 - b) koncepční opatření na prostorovou integraci občanského vybavení a služeb [BB02a],
 - c) koncepční opatření na rozvoj digitálního a mobilního poskytování služeb [BB02c].

Doporučení pro věcné nástroje (infrastruktura, poskytování služeb, poradenství)

Doprava

1. **Ve spolupráci se SŽDC** zajistit,
 - a) provedení opatření na přesun železniční zastávky Teplice nad Metují skály [HA05],
 - b) provedení opatření na zahuštění železničních zastávek na území Lázní Metuje o nové železniční zastávky Teplice nad Metují – sportovní areál, Bučnice a Adršpach – zámek [HA08],
 - c) provedení opatření na obnovu železniční trati Otovice – Tłumaczów a související obnovu železniční zastávky Otovice a zřízení železniční zastávky Martínkovice [RA05a, RA05b, RA05c, BC02a],
 - d) provedení opatření na přesun železniční zastávky Bohdašín do obce [RA05d],
 - e) provedení opatření na přesun železniční zastávky Česká Metuje k obci [RA05e],
 - f) provedení opatření na přesun železniční zastávky Broumov-Olivětín [RA05f].
2. Zajistit provedení opatření na **instalaci navigačního systému na odstavná parkoviště pro návštěvníky Adršpaško-teplických skal, resp. informačních tabulí o obsazenosti těchto parkovišť** na silnicích II. a III. třídy. [HB03]
3. Zajistit provedení opatření na **zákaz vjezdu motorových vozidel návštěvníků Adršpaško-teplických skal na silnici III/30111 Mieroszów – Zdoňov**. [HB05]

4. V rámci **objednávání dopravní obslužnosti Královéhradeckým krajem** zajistit
 - a) realizaci opatření na obsluhu kaskády odstavných parkovišť pro návštěvníky Adršpašsko-teplických skal vlakem [HB06, RA05g],
 - b) umožnění přepravy jízdních kol a koloběžek ve všech vlacích na Broumovsku [HB08],
 - c) zajistit zvýšení turistické atraktivity vozového parku na železnici obsluhující Adršpašsko-teplické skály [RA05g],
 - d) realizaci opatření na posílení motivace návštěvníků Adršpašsko-teplických skal využít k cestě do skal vlak [HC01b],
 - e) realizaci opatření na obsluhu východišť na Broumovské stěny sezónním cyklobusem: západ/východ [RC03p, RC03q],
 - f) realizaci opatření na zajištění dostupnosti jader lokální ekonomiky z venkovských obcí veřejnou hromadnou dopravou [BA01e],
 - g) realizaci opatření na optimalizaci autobusového spojení Broumovska s Náchodem [RC01c],
 - h) realizaci opatření na zajištění aglomeračního vlakového spojení Wałbrzych – Meziměstí – Broumov – Kłodsko [BC02b].
5. Zajistit projektovou a investiční přípravu, a následně realizaci záměru **přímého kapacitního dopravního napojení Meziměstí na silnici II/303**. [BA01d]
6. Realizovat potřebné úpravy silnice a projednat s polskou stranou **zřízení přeshraničního silničního spojení Broumov – Głuszyca**. [BC02c]

Zdravotnictví, školství, sociální služby

1. Zajistit provedení opatření na **vymístění Střední školy gastronomie a služeb** a jejího internátu ze Střemenského podhradí. [HA04]

Finanční nástroje (systémy finančních podpor, dotace, granty)

1. Nastavit **systém dotační podpory zaměřený** na
 - a) rozvoj diverzifikace zemědělské produkce a podporu drobného rodinného farmaření [BA03a, BA03b],
 - b) produkční využití lesů bez dominantní mimoprodukční funkce [BA03e],
 - c) lokální zpracování primárních surovin zemědělského a lesnického hospodaření [BA03f],
 - d) rozvoj zařízení na výrobu regionálních produktů a infrastruktury pro zajištění jejich odbytu [BA04].

Inspiromat

Katalog inspirativních příkladů usměrnění návštěvníků vybraných turistických destinací v ČR a na Slovensku:

Pravčická brána a soutěsky Hřensko

Popis lokality:

Území s rozlohou cca 2 x 5 km. Dvě hlavní nástupní místa. V území se nachází dvě klíčové atraktivity – Pravčická brána a soutěsky Hřensko s možností jízdy na lodích údolím Kamenice.

Typický návštěvník vyráží z Hřenska nebo Mezní louky na okrajích lokality. Mezi těmito nástupními místy se pohybuje autobus a turistický vláček. Od zastávek autobusu či turistického vláčku absolvuje návštěvník 6 km dlouhou trasu po tzv. Gabrielině stezce, přes Pravčickou bránu.

Z Hřenska (a zastávek autobusu či turistického vláčku) lze absolvovat také výlet soutěskami řeky Kamenice. Dva na sebe navazující úseky turistické trasy jsou proloženy jízdou na turistických loďkách, neboť v těchto nejužších místech soutěsky je pěší trasa přerušena.

Oba výlety, na Pravčickou bránu a do soutěsek, jde spojit a absolvovat tak okruh.

Hlavní nástupní místo, obec Hřensko, je intenzivně zatíženým turistickým centrem, jehož režim se kompletně odvíjí od cestovního ruchu. Velká část domů v obci slouží pro ubytování turistů, popř. pro umístění restaurací, turistických obchodů apod.

Doprava:

Největší podíl turistů přijíždí po silnici I/62, ať už směrem od Děčína či z Německa. Další variantou je železnice Drážďany – Děčín, přičemž je nutné ze stanice Schöna na německé straně řeky Labe následně využít přívoz do Hřenska. Hřensko a druhé nástupní místo, Mezní louka jsou dále napojeny na autobusovou linku Děčín – Krásná Lípa.

Limitem je především kapacita parkovišť v obci Hřensko. Obec se nachází v údolí Kamenice, prostorově je tak stísněná, parkoviště jsou rozmístěna prakticky pouze v podobě pruhů pro jednu řadu aut podél hlavní ulice.

Obec Hřensko provozuje tři placená parkoviště, dvě v obci a jedno na Mezní louce (osobní automobil 30 Kč/hod., 100 – 120 Kč/den). Několik parkovišť v obci provozují i soukromí podnikatelé.

Regulace a usměrnění návštěvníků:

Území okolo Pravčické brány má v pronájmu od Lesů ČR soukromý podnikatel, ten vybírá vstup (dospělí 75 Kč, snížené vstupné 25 Kč). Zároveň tento podnikatel provozuje ikonickou restauraci v blízkosti Pravčické brány. Obec Hřensko nemá přímé nástroje, jak do provozu areálu zasahovat.

Soutěsky Hřensko, konkrétně plavby na turistických loďkách, provozuje obec Hřensko. Systém je nejjednodušší možný – turisté přicházejí k pokladně, kde si nakupují lístek a následně nastupují do loďky. Vstup do Edmundovy soutěsky je 80 Kč dospělí, 40 Kč snížené, do navazující Divoké soutěsky je vstup 60 Kč dospělí a 30 Kč snížený.

Ani v jednom areálu není využíván žádný rezervační systém. Kolik lidí přijde k pokladnám, tolik lidí v daném okamžiku dostane vstupenku. Výsledkem mohou být fronty v době špiček, ať už u pokladen, či při čekání na loďku.

Spontánním regulačním nástrojem tak je především kapacita parkovišť. Z důvodu zaplnění parkovišť nastávají v obci pravidelně kolapsy. O víkendech s příznivým počasím a o prázdninových dny jsou obvykle všechna parkoviště plná už dopoledne. Prostorové podmínky v obci nicméně eliminují riziko s živelným parkováním – v obci není na odstavení vozidel kromě oficiálních parkovišť nikde místo. Návštěvníkům, kteří nezaparkují, tak nezbyvá nic jiného, než odjet po silnici I/62 a vyhledat si jiný cíl.

Inspirace pro ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÉ SKÁLY A DALŠÍ CÍLE NA BROUMOVSKU:

- + Obsluhu lokality a eliminaci pojiždějících osobních automobilů napomáhá provoz turistického vláčku mezi dvěma nástupními body, obcí Hřensko a Mezní loukou (jízda za jednotlivce 75 Kč, rodinná 200 Kč).
- Není zaveden informační systém o naplněnosti parkovišť. Po obci tak při jejich naplnění zbytečně pojiždějí automobily.

Indikátory:

Prostorová tíseň znemožňuje živelné parkování – není zde motivace přísněji regulovat. Ti, co nezaparkují, prostě území musí opustit.

Punkevní jeskyně a Macocha

Popis lokality:

Punkevní jeskyně jsou jeskynní systém, který je nejpopulárnějším turistickým cílem Moravského krasu. Jeho návštěva je obvykle spojena s návštěvou vyhlídkového místa na horní hraně propasti Macocha. Oba tyto cíle jsou vzdálené 1,5 km pěší trasy. Vedle toho jsou tyto dva cíle spojeny turistickou lanovkou.

V blízkosti se nacházejí i další jeskynní systémy se vstupným i bez vstupného. Vedle toho je celá oblast protkána sítí turistických tras. Největší zátěž se nicméně odehrává na 3 km dlouhém úseku turistické trasy propojující dvě hlavní nástupní místa do Punkevních jeskyní a do Macochy s parkovacími plochami. Jde o naučnou stezku Macocha od Skalního mlýna přes vstup do Punkevních jeskyní až po horní hranu propasti Macocha.

Doprava:

K nástupnímu místu Skalní mlýn s kapacitním parkovištěm vede silnice od Blanska. Cena parkování za osobní automobil je 50 Kč/den. Zde se nachází taktéž autobusová zastávka místní autobusové linky Blansko – Skalní Mlýn.

Z druhé strany, u horní hrany propasti Macocha, se nachází kapacitní parkoviště (cena za osobní automobil 50 Kč/den). K tomuto parkovišti vede silnice od obce Ostrov u Macochy.

Cesta mezi Macochou a Skalním mlýnem je pro motorovou dopravu uzavřena. Dopravu zde zajišťuje turistický vláček (70 Kč dospělí, 50 Kč snížené) a lanovka (70 Kč dospělí, 50 Kč snížené).

Regulace a usměrnění návštěvníků:

Vysoká oblíbenost prohlídek Punkevních jeskyní spojených s plavbou na turistických loďkách vyvolala potřebu zavedení rezervačního systému. Tento systém je nepovinný, ale na letní a víkendové dny doporučený. Bez rezervace je v těchto dnech jen malá šance se na prohlídku dostat, kapacita je vyčerpána na několik týdnů dopředu.

Vstup na prohlídku Punkevních jeskyní stojí 210 Kč pro dospělé a 100 Kč pro děti. Oproti většině ostatních jeskyní v oblasti Moravského krasu jde zhruba o dvojnásobné vstupné. Vstup na vyhlídkové místo u horní hrany propasti Macocha je zdarma.

Areál Punkevních jeskyní navštíví ročně přes 200 000 lidí. Rezervační systém byl zaveden již v roce 1993 na základě dohody o snížení a regulaci počtu návštěvníků. Před rokem 1989 byla návštěvnost Punkevních jeskyní o 50 % vyšší (přes 300 000 lidí ročně) a nebyla nijak regulovaná. Pro zajištění uživatelského komfortu návštěvníků byla kapacita snížena. Takové snížení požadoval i orgán ochrany přírody.

V začátcích zavedení rezervačního systému byl poměr lidí s rezervovaným vstupem kolem 50 % a postupně se pomocí osvěty zvyšoval. Dnes přichází do areálu 90 % návštěvníků se zarezervovaným lístkem. Na pokladně se ponechává cca 15 % lístků volně, pro návštěvníky bez předchozí rezervace. V rámci celého areálu je výhoda, že návštěvníci, kteří nemají lístek nebo zmeškají svůj čas rezervované prohlídky, jsou přeměrováni na návštěvu jiných jeskyní (typicky Kateřinská).

Dalšími výhodami rezervačního systému je, že je možné na základě rezervací optimalizovat počet průvodců (kormidelníků lodí). Rezervační systém taktéž napomáhá průběžnému proudu turistů. Redukuje návštěvnické špičky. Tomu napomáhá i doprava turistickým vláčkem ze Skalního mlýna. Kapacita parkovišť u Macochy a Skalního mlýna je tak dostatečná.

Určité nevýhody jsou spatřovány v tom, že rezervace je zadarmo a vstupenky se platí až při jejich vyzvednutí na pokladně na Skalním mlýně nebo na Macoše. Do budoucna se chce rozvinout online rezervační systém s platbou předem. Ten ušetří i na administraci rezervací.

Inspirace pro Adršpašsko-teplické skály a další cíle na Broumovsku:

- + Rezervační systém eliminující fronty (či dokonce nevpustění návštěvníků z kapacitních důvodů).
- + Uzavření silnice jádrem oblasti pro motorovou dopravu, nahrazení turistickým vláčkem.
- + Snaha o rozptyl cenovou politikou – výrazně zvýšené vstupné u nejoblíbenějších Punkevních jeskyní oproti ostatním jeskyním.
- + Koordinace odbavovacího a propagačního systému u všech jeskyní.
- Rezervační systém pouze e-mailem / telefonicky, navíc bez platby předem, vstupenky se platí až na místě při jejich osobním převzetí, což zvyšuje nároky na obsluhu výdejních míst.
- Slabší podpora veřejné hromadné dopravy (přímo k nástupnímu místu pouze jedna linka z Blanska s cca hodinovým intervalem).
- Naprostá eliminace tělesné námahy ze strany turistů, kombinace turistického vláčku a lanovky podporuje konzumní způsob turistiky.

Indikátory:

Kapacita je známa předem. Fronty u prohlídek, popř. dokonce odmítnutí návštěvníků přesahujících kapacitu a nutnost jejich přeměrování na jiné jeskyně v okolí.

Snížení kapacity a zavedení rezervačního systému vzešlo ze zkušenosti s větším počtem návštěvníků před rokem 1989. Vycházelo se ze snahy o zajištění většího uživatelského komfortu při prohlídce, ze snahy o eliminaci front na pokladně, případně eliminaci návštěvníků, kteří se do areálu vůbec nedostanou. Toto snížení podpořil i orgán ochrany přírody.

Splouvání Teplé Vltavy

Popis lokality:

Úsek řeky Teplé Vltavy vedoucí v I. zóně Národního parku Šumava. Při dostatečné hladině řeky vhodné pro vodáky na kánoích a kajacích. Regulovaný je úsek Soumarský Most – Pěkná o délce 17 km se standardní dobou jízdy 4 hod.

Doprava:

Nástupní místa nad regulovaným úsekem Lenora či Horní Vltavice jsou dostupná autem po silnicích I. třídy, popř. i veřejnou hromadnou dopravou (železnice, autobusy). Od soukromých společností si zde lze zajistit půjčení lodí.

Regulace a usměrnění návštěvníků:

Regulace byla zavedena na základě přetížení nejcennějších úseků vodáky. Správa Národního parku uvádí počet až 12.545 lodí v roce 2005, který byl vyhodnocen jako dále neudržitelný. Uzavření nejcennějšího úseku Soumarský Most – Pěkná nakonec předešlo zjišťovací řízení k záměru „Splouvání Teplé Vltavy v úseku Soumarský Most – most u Pěkné od roku 2013“. Výstupem tohoto řízení bylo zavedení regulovaného režimu splouvání.

V úseku Soumarský Most – Pěkná je stanovena minimální výška hladiny, která je pro splouvání nutná. Při hladině 50 – 61 cm je stanovena horní kapacita 7 lodí/hod., max. 63 lodí/den. Při hladině vyšší než 61 cm je kapacita navýšena na max. 20 lodí/hod., 180 lodí/den. Na horním registračním místě jsou povinni se vodáci nahlásit v registrovaný čas. Následně jsou povinni při průjezdu dodržet harmonogram, dle kterého musí do spodního registračního místa dorazit do 4 hod.

Registraci je možné (a doporučené) provést předem online, včetně platby. Platba za 1 loď je 500 Kč, na místě 600 Kč. Při nižší hladině 50 – 61 cm jsou skupiny nad 5 lodí povinny využít služeb průvodce (v ceně registrace).

Z počátku se objevovaly proti systému protesty, nicméně časem se ukázalo, že turisté jsou ochotní nový režim přijmout. V současnosti přijíždí 95 % vodáků s registrací vyřízenou online předem.

Inspirace pro Aдрšpašsko-teplické skály a další cíle na Broumovsku:

- + Přeměna nekontrolované a pro přírodu nebezpečné turistiky do udržitelné formy.
- + Vytvoření specifického turistického produktu s vyšší přidanou hodnotou spočívající v turistice ohleduplné k přírodě a také s vyšší ekologicko-vzdělávací funkcí.

Indikátory:

V rámci zjišťovacího řízení byla ve studii využita specifická metoda hodnocení množství úlomků rostlin a množství projíždějících lodí. Na základě toho byl stanoven maximální počet lodí, u kterého ještě nedochází k nežádoucímu navýšení počtu úlomků. Počet úlomků rostlin indikuje míru narušení prostředí.

Lomnický štít (SK)

Popis lokality:

Druhá nejvyšší hora Vysokých Tater a Slovenska. Lze se na ní dostat bez fyzické námahy z města Tatranská Lomnica. Z něj vede moderní a kapacitní lanovka na Skalnaté pleso. Ze Skalnatého plesa pak pokračuje historická lanovka původně ze 40. let 20. století až na vrchol Lomnického štítu. Při výletu má následně návštěvník vyhrazených 50 minut času na to, aby se z Lomnického štítu rozhlédl a počkal na zpáteční spoj.

Doprava:

Lanovka na Lomnický štít má kapacitu pouze 42 osob za hodinu. Ve špičkách jezdí ve dvacetiminutovém taktu. Cena při nákupu předem je 28 € pro dospělého, 21 € pro dítě, a to za obousměrnou jízdu Skalnaté pleso – Lomnický štít. Za jízdu Tatranská Lomnica – Skalnaté pleso zaplatí dospělý 18 € a dítě 12 €. Dohromady tak vyjde cesta dospělého návštěvníka na cca 1 200 Kč.

Regulace a usměrnění turistů:

Regulace je daná především kapacitou lanovky. Aby nebyla překročena kapacita vyhlídkové plošiny, zpáteční jízdenka je prodávána standardně s časem odjezdu 50 min. od příjezdu.

Eliminace front či nevpuštěných návštěvníků je zajištěna prodejem jízdenek předem (online či na pokladně). Nákup předem není povinný, ale doporučený a cenově mírně zvýhodněný. Je možné to „zkusit“ přímo na pokladně, ale v letních dnech s minimální šancí na úspěch.

Nákup jízdenek je nicméně možné provést max. 6 dní předem.

Inspirace pro Aдрšpašsko-teplické skály a další cíle na Broumovsku:

- + Možnost nákupu jízdenek předem eliminující fronty (či dokonce nevpuštění návštěvníků z kapacitních důvodů).

Indikátory:

Kapacita jasně dána, zavedení prodeje předem je tedy přirozené opatření.

Státní hrad Karlštejn

Popis lokality:

Jedna z nejnavštěvovanějších kulturních památek v ČR. Nabízí tři vyhlídkové okruhy, které je možné absolvovat pouze s průvodcem. Vstupné činí 170 Kč za nejkratší okruh, 210 Kč za standardní okruh a 500 Kč za exkluzivní okruh (vše vstupné pro jednu dospělou osobu).

Doprava:

Dopravně je areál přístupný ze silnice II/116 Dobřichovice – Beroun. Návštěvníci přijíždějí osobními automobily, popř. zájezdovými autobusy. Poplatek za celodenní parkování osobního automobilu je 100 Kč. Parkoviště provozuje městyš Karlštejn. Ve zbylé části obce je parkování striktně zakázáno. K hradu návštěvníci následně dojdou pěšky po trase za 15 min. Na trase se nachází široká nabídka občanského vybavení (obchody, restaurace, stánky apod.).

K hradu lze přijet i vlakem. Železniční stanice Karlštejn se nachází cca 10 min. chůze od centrálního parkoviště.

Regulace a usměrnění návštěvníků:

Rezervace je povinná jen pro nejdelší a exkluzivní okruh „Posvátné prostory hradu včetně kaple sv. Kříže“. Rezervace je prováděna prostřednictvím telefonu či e-mailu. Na všechny tři okruhy si lze nicméně zakoupit předem vstupenku na konkrétní čas, a to prostřednictvím online nákupu. Systém nabízí konečný počet vstupenek na jednotlivé časy, přirozeně tak návštěvníky v čase rozptyluje. Na exkluzivním okruhu je maximální kapacita nastavena na 3 x 20 návštěvníků denně.

Inspirace pro ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÉ SKÁLY A DALŠÍ CÍLE NA BROUMOVSKU:

- + Vytvoření exkluzivní návštěvnické varianty, která nabízí vysoký návštěvnický komfort a zajišťuje vyšší příjem při snížené zátěži.
- + 15 – 25 min. chůze z parkoviště (či zastávky) se neukazuje jako limit, naopak jako příležitost pro rozvoj navazujícího obchodu a služeb.
- + Moderní a přehledný online systém nákupu vstupenek na určitý čas.

Indikátory:

Mimořádná kulturní a umělecká hodnota kaple sv. Kříže s nutným zachováním vnitřního mikroklimatu, které chrání cenné gotické nástěnné obrazy a vzácnou uměleckou výzdobu.

Postindustriální areál Dolní Vítkovice

Popis lokality:

Dle oficiální statistiky agentury CzechTourism jde za rok 2018 o čtvrtou nejnavštěvovanější turistickou atraktivitu v ČR, nejnavštěvovanější turistický cíl mimo Prahu. Areál Dolní Vítkovice jsou národní kulturní památkou nacházející se poblíž centra Ostravy, ve Vítkovicích. Zahrnují rozsáhlý průmyslový areál bývalých Vítkovických železáren s unikátním souborem industriální architektury. Soubor sestává ze tří celků – areál bývalého černouhelného dolu, koksovny a vysokopecního provozu.

Návštěvníci do areálu přicházejí na ad hoc akce, z nichž největší je hudební festival Colours of Ostrava. Vedle toho lze v areálu nicméně absolvovat standardní prohlídky na 4 okruzích. Vstupné stojí od 130 Kč na nejkratším okruhu po 270 Kč na nejdelším okruhu.

Doprava:

Areál se nachází v širším centru Ostravy. Je tak dopravně dostupný pomocí hned několika módů dopravy. Autem po silnici I. třídy I/65 přímo na kapacitní parkoviště v areálu. Popř. městskou hromadnou dopravou, autobusem či tramvají.

Regulace a usměrnění návštěvníků:

V areálu byl zprovozněn systém nákupu vstupenek online nejprve v rámci pořádání větších akcí. Systém byl následně využit i na obvyklé prohlídkové okruhy. Impulzem k tomu byl především omezený počet míst v kavárně na věži Bolt Tower. To vedlo k nutnosti rozdělovat návštěvníky v čase. Tento krok následně pomohl i při zvládnutí návštěvnických špiček, které dříve způsobovaly fronty.

Je využíván moderní rezervační systém, kdy si návštěvník online vybírá čas návštěvy a zároveň si nakupuje vstupenku. Systém je zaveden nově od konce roku 2018, takže míra jeho využití nabíhá postupně. Za období leden – červen 2019 bylo přes rezervační systém nakoupeno 15 % vstupenek.

Inspirace pro Adršpašsko-teplické skály a další cíle na Broumovsku:

- + Moderní a přehledný online systém nákupu vstupenek na určitý čas.
- + Využití systému i pro prodej dalších produktů (vstupenek do muzea, exkluzivních prohlídek s průvodcem apod.)

Indikátory:

Kapacita „bottle neck“ (úzkého hrdla), v daném případě kavárny a vyhlídkové věže. Při překročení této kapacity dochází ke skokovému snížení uživatelského komfortu.

Použité zdroje

Zásady územního rozvoje

Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje – Úplné znění po vydání Aktualizací č. 1 a 2 (nabytí účinnosti 12. 7. 2019)

Územní plány

Územní plán Adršpach

Změna č. 1 Územního plánu Adršpach

Změna č. 2 Územního plánu Adršpach

Územní plán Bezděkov nad Metují

Územní plán Božanov

Změna č. 1 Územního plánu Božanov

Územní plán Broumov

Změna č. 1 Územního plánu Broumov

Změna č. 2 Územního plánu Broumov

Změna č. 4 Územního plánu Broumov

Změna č. 5 Územního plánu Broumov – návrh pro společné jednání

Změna č. 6 Územního plánu Broumov

Změna č. 7 Územního plánu Broumov – návrh pro veřejné projednání

Územní plán Bukovice

Změna č. 1 Územního plánu Bukovice – návrh pro veřejné projednání

Územní plán Česká Metuje

Územní plán Hejtmánkovice

Územní plán Heřmánkovice

Změna č. 1 Územního plánu Heřmánkovice – návrh pro společné jednání

Územní plán Hynčice

Územní plán Jetřichov

Územní plán Jívka

Územní plán Územního plánu Křinice

Změna č. 1 Územního plánu Křinice

Územní plán Machov

Změna č. 1 Územního plánu Machov
Územní plán Martínkovice
Změna č. 1 Územního plánu Martínkovice
Územní plán Meziměstí
Změna č. 1 Územního plánu Meziměstí
Územní plán Otovice
Změna č. 1 Územního plánu Otovice – návrh pro společné jednání
Územní plán Police nad Metují
Změna č. 1 Územního plánu Police nad Metují – návrh pro společné jednání
Územní plán obce Suchý Důl
Změna č. 1 Územního plánu obce Suchý Důl
Územní plán Šonov
Územní plán Teplice nad Metují
Změna č. 1 Územního plánu Teplice nad Metují – návrh pro veřejné projednání
Územní plán Velké Petrovice
Územní plán Územního plánu Verněřovice
Územní plán Žďár nad Metují
Změna č. 1 Územního plánu Žďár nad Metují

Územně analytické podklady

Územně analytické podklady Královéhradeckého kraje, 4. úplná aktualizace 2017 (Krajský úřad Královéhradeckého kraje, 2017)

Územně analytické podklady ORP Broumov, aktualizace 2016 (Městský úřad Broumov, 2016)

Územně analytické podklady pro správní území ORP Náchod, aktualizace 9/2016 (Městský úřad Náchod + EKOTOXA s.r.o., 09/2016)

Územně analytické podklady ORP Trutnov, 4. aktualizace 9/2016 (Městský úřad Trutnov + TENET, spol. s r.o., 12/2016)

Strategie regionálního rozvoje ČR

MMR, 2013: **Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020**. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

MMR, 2019: **Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+**. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

Strategické/koncepční dokumenty Královéhradeckého kraje

Kolektiv, 2013: **Program obnovy venkova Královéhradeckého kraje pro období 2014-2020**. Hradec Králové: Královéhradecký kraj.

Kolektiv, 2014: **Program rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje pro období 2014-2020. Analytická část**. Hradec Králové: Královéhradecký kraj.

Kolektiv, 2014: **Program rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje pro období 2014-2020. Strategická část**. Hradec Králové: Královéhradecký kraj.

Kolektiv, 2016: **Plán dopravní obslužnosti Královéhradeckého kraje**. Hradec králové: Královéhradecký kraj, odbor dopravy a silničního hospodářství.

Kolektiv, nedatováno: **Aktualizace koncepce cyklo dopravy v Královéhradeckém kraji**. Brno: Centrum dopravního výzkumu, v.v.i.

Kolektiv, 2019: **Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na období 2021 – 2027**. Hradec Králové: Centrum investic, rozvoje a inovací.

Koutová, Alena a kol., 2008: **Generel silniční dopravy Královéhradeckého kraje**. Hradec Králové: SURPMO, a.s., projektové středisko Hradec Králové.

Strategické/koncepční dokumenty euroregionů

Hruška, Lubor, 2014: **Analýza systémových problémů přeshraniční spolupráce na česko-polské hranici**. Ostrava: PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o.

Kolektiv, 2002: **Strategie rozvoje Euroregionu Glacensis**. Pardubice: Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje.

Kolektiv, 2002: **Strategický plán rozvoje cyklotras na území Euroregionu Glacensis**. Brno: Centrum dopravního výzkumu.

Kolektiv, 2014: **Strategie fondu mikroprojektů Euroregionu Glacensis 2014–2020**. Rychnov nad Kněžnou: Euroregion Glacensis.

Strategické/koncepční dokumenty DSO/MAS

Kolektiv, 2007: **Integrovaný plán rozvoje Broumovska 2007 – 2013**. Hradec Králové: CEP – Centrum evropského projektování – regionální rozvojová agentura.

Kolektiv, 2004: **Program rozvoje Broumovska**. Broumov: Dobrovolný svazek obcí Broumovsko.

Vlachová, Radka, 2004: **Broumovsko – Profil území**.

Kolektiv, 2016: **Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Broumovsko+**. Broumov: Dobrovolný svazek obcí Broumovsko.

Kolektiv, 2016: **Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Stolové hory pro období 2014 - 2020. Analytická část**. Náchod: MAS Stolové hory.

Kolektiv, 2016: **Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Stolové hory pro období 2014 - 2020. Strategická část**. Náchod: MAS Stolové hory.

Kolektiv, 2018: **Výroční zpráva – MAS Království – Jestřebí hory, obecně prospěšná společnost**. Úpice: MAS Království – Jestřebí hory, o.p.s.

Kratochvíl, Petr, 2015: **Marketingová strategie pro destinaci Kladské pomezí**. Náchod: Branka, o.p.s.

Strategické/koncepční dokumenty obcí

Kolektiv, 2008: **Strategie rozvoje území Broumovska a strategie rozvoje města Broumov. Strategická část, databáze projektů**. Hradec Králové: SURPMO a.s.

Hruška, Lubor, 2012: **Strategický rozvojový plán města Broumova do roku 2029 – část A. Analytická část – Profil města**. Ostrava: PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o.

Hruška, Lubor, 2012: **Strategický rozvojový plán města Broumova do roku 2029 – část B. Návrhová část**. Ostrava: PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o.

Hruška, Lubor, 2012: **Strategický rozvojový plán města Broumova do roku 2029 – část C. Akční plán**. Ostrava: PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o.

Cestovní ruch

Fenton, Dan – Ferroni lauro – Chan, Eva, 2018: **Destination 2030. Global Cities' Readiness For Tourism Growth**. JLL & World Travel & Tourism Council.

Obyvatelstvo

Burcin, Boris – Kučera, Tomáš – Kuranda, Jan, 2018: **Prognóza vývoje obyvatelstva Královéhradeckého kraje a vybraných So ORP na období 2018-2050. Východiska, předpoklady a základní výsledky prognózy**. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta.

Sídelní struktura

Česká republika, 2012: **Nařízení vlády č. 307/2012 Sb. ze dne 29. srpna 2012 o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb**.

Körner, Milan a kol., 2017: **Sídelní struktura ČR**. Praha: MMR ČR.

Krumpalová, Mária et al., 2010: **Štandardy minimálnej vybavenosti obcí. Metodická príručka pre obstarávateľov a spracovateľov územnoplánovacej dokumentácie**. Bratislava: AŽ projekt s.r.o.

Maier, Karel – Šindlerová, Veronika – Vorel, Jakub, 2016, aktualizace 2018: **Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury**. Praha: MMR ČR.

Maier, Karel – Šindlerová, Veronika – Franke, Daniel, 2019: **Principy stanovení center osídlení v kategoriích nižších sídel**. Praha: MMR ČR.

MMR ČR, 2013: **Metodické sdělení MMR ke zpracování sídelní struktury v 2. úplné aktualizaci územně analytických podkladů krajů**. Praha: MMR ČR.

Mulíček, Ondřej – Sýkora, Luděk (eds.), 2011: **Atlas sídelního systému České republiky**. Brno: Ústav územního rozvoje.

Navrátilová, Alena – Rozmanová, Naděžda a kol., 2016: **Principy a pravidla územního plánování**. Brno: Ústav územního rozvoje, internetová publikace dostupná z <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>

Šindlerová, Veronika – Felcman, Jindřich – Jetel, Václav, 2018: **Vyhodnocení územních nároků průmyslových zón**. Praha: MPO ČR.

VÚVA – Urbanistické pracoviště Brno / Urbion Bratislava, 1983: **Zásady a pravidla územního plánování. 3. Koncepce funkčních složek**. Brno: VÚVA.

Rozvoj venkova

Bernard, Josef – Kostecký, Tomáš – Illner, Michal – Vobecká, Jana, 2011: **Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj**. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Binek, Jan – Svobodová, Hana – Holeček, Jan – Gavlasová, Iva – Chabičovská, Kateřina, 2009: **Synergie ve venkovském prostoru. Aktéři a nástroje rozvoje venkova**. Brno: GaREP, spol. s r.o.

Binek, Jan – Svobodová, Hana – Holeček, Jan – Příbylíková, Alena – Chabičovská, Kateřina – Gavlasová, Iva, 2010: **Synergie ve venkovském prostoru. Přístupy k řešení problémů rozvoje venkovských obcí**. Brno: GaREP, spol. s r.o.

Binek, Jan – Svobodová, Hana – Chabičovská, Kateřina – Holeček, Jan – Gavlasová, Iva – Martének, Jaroslav, 2011: **Synergie ve venkovském prostoru. Paradoxy rozvoje venkova. Kritické zhodnocení bariér, nástrojů a šancí rozvoje venkova**. Brno: GaREP, spol. s r.o.

Knopp, Alfred a kol., 1994: **Vesnice. Stavby a krajina mají svůj řád**. Brno: Ústav územního rozvoje.

McGlynn, Derek, 2018: **EU Rural Review č. 25: Chytrý venkov. Obnova a rozvoj služeb na venkově**. Brusel: Evropská síť pro rozvoj venkova (ENRD), Evropská komise.

MMR ČR, 2018: **Metodika Smart Cities. Metodika pro přípravu a realizaci konceptu Smart Cities na úrovni měst, obcí a regionů**. Praha: MMR ČR.

Pásztó, Vít – Brychtová, Alžběta, 2012: **Obce České republiky. Příslušnost k venkovskému a městskému prostoru k 31. 12. 2010.** Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Stříbrná, Marie, 2015: **Venkovská turistika a agroturistika.** Praha: Praha, Profi Press, s.r.o.

Svobodová, Hana – Konečný, Ondřej – Binek, Jan – Chabičovská, Kateřina – Holeček, Jan – Gavlasová, Iva – Věžník, Antonín – Hynek, Alois, 2011: **Synergie ve venkovském prostoru.** Brno: GaREP, spol. s r.o.

Vítková, Eva, 2019: **Chytrý venkov znamená živý venkov, ne skanzen.** In Moderní obec č. 5/2019, Praha, Profi Press, s.r.o.

Doprava

Koutová, Alena a kol., 2008: **Vývoj dopravních vztahů na území královéhradeckého kraje vyvolaný výstavbou dálnice D11 a rychlostní silnice R35, s vaznou na rozvojové záměry páteřních os železniční sítě v kraji.** Hradec Králové: SURPMO, a.s., projektové středisko Hradec Králové.

Šejvlová, Jana – Weiner, Milan, 2012: **Dopravní studie projektu Brána k sousedům.** Hradec Králové: Regio, projektový ateliér, s.r.o.

Vyka, Miroslav a kol., 2017: **Role regionální železnice ve 21. století.** Ostrava – Heřmanice: Svaz cestujících ve veřejné dopravě, z.s.

Hipoturistika

Hrubý, Vladimír a kol., 2014: **Koňské stezky v Broumovském příhraničí – vypracování studie realizace.** Hradec Králové: Regio, projektový ateliér, s.r.o.

Krajina

Kolektiv, 2018: **Územní studie krajiny Královéhradeckého kraje.** Praha: Atelier T-plan, s.r.o., Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s.

Toman, Petr, 2016: **Jedinečné krajiny České republiky z letadla.** Praha: Vydavatelství ZITo Ivana Tomanová.

Krajinná rekreologie

Schneider, Jiří – Fialová, Jitka – Vyskot, Ilja, 2008: **Krajinná rekreologie I.** Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně.

Schneider, Jiří – Fialová, Jitka – Vyskot, Ilja, 2009: **Krajinná rekreologie II.** Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně.

CHKO Broumovsko

AOPK ČR, 2012: **Rozbory chráněné krajinné oblasti Broumovsko k 31. 12. 2012.** Police nad Metují: Správa CHKO Broumovsko.

AOPK ČR, 2012: **Plán péče o chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2013-2022.** Police nad Metují: Správa CHKO Broumovsko.

AOPK ČR, 2018: **Plán péče o přírodní památku Pískovcové sloupky na období 2018-2027.** Police nad Metují: Správa CHKO Broumovsko.

AOPK ČR, 2018: **Plán péče o přírodní rezervaci Křížová cesta na období 2018-2027.** Police nad Metují: Správa CHKO Broumovsko.

AOPK ČR, 2019: **Plán péče o přírodní památku Šafránová stráž na období 2019-2028.** Police nad Metují: Správa CHKO Broumovsko.

AOPK ČR, 2017: **Plán péče o národní přírodní rezervaci Adršpašsko-teplické skály na období 2017-2025**. Police nad Metují: Správa CHKO Broumovsko.

AOPK ČR, 2009: **Plán péče o národní přírodní rezervaci Broumovské stěny na období 2009-2015**. Olomouc: Ekologická projekce s.r.o.

AOPK ČR, 2009: **Plán péče o národní přírodní památku polické stěny na období 2009-2015**. Olomouc: Ekologická projekce s.r.o.

AOPK ČR, 2009: **Plán péče o přírodní rezervaci Ostaš na období 2009-2016**. Police nad Metují: Správa CHKO Broumovsko.

AOPK ČR, 2008: **Plán péče o přírodní rezervaci Farní stráž na období 2008-2017**. Police nad Metují: Správa CHKO Broumovsko.

AOPK ČR, 2008: **Plán péče o přírodní památku Mořská transgrese na období 2008-2017**. Police nad Metují: Správa CHKO Broumovsko.

AOPK ČR, 2019: **Plán péče o přírodní památku kočíbí skály na období 2008-2022**. Police nad Metují: Správa CHKO Broumovsko.

Halfar, Jan – Zahradník, David – Banaš, Marek, 2019: **Zpracování průzkumu návštěvnosti na vybraných lokalitách CHKO Broumovsko. Výroční zpráva za období 1. 1. – 31. 12. 2018**. Dolany: Monitoring návštěvnosti, s.r.o.

Halfar, Jan – Zahradník, David – Banaš, Marek, 2017: **Zpracování průzkumu návštěvnosti na vybraných lokalitách CHKO Broumovsko. Výroční zpráva za rok 2016**. Dolany: Monitoring návštěvnosti, s.r.o.

Halfar, Jan – Zahradník, David – Banaš, Marek, 2016: **Zpracování průzkumu návštěvnosti na vybraných lokalitách CHKO Broumovsko. Výroční zpráva za období 1. 1. – 31. 12. 2015**. Dolany: Monitoring návštěvnosti, s.r.o.

Kolektiv, nedatováno: **Praktický rádce pro hospodaření v CHKO Broumovsko**. České Budějovice: DAPHNE ČR – Institut aplikované ekologie.

Nařízení č. 3/2006 Správy CHKO Broumovsko ze dne 4. 7. 2006 o zřízení Přírodní památky Borek a o stanovení jejich ochranných podmínek.

Partnerství, o.p.s., 2018: **Monitoring návštěvnosti v CHKO Broumovsko. Zpráva za období 1. 1. – 31. 12. 2017**. Dolany: Monitoring návštěvnosti, s.r.o.

Ptáček, Ladislav – Urbančíková, Jana, 2019: **Koncepce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO Broumovsko. Interpretační plán CHKO Broumovsko. Implementační část**. Praha: AOPK ČR.

Ptáček, Ladislav – Urbančíková, Jana, 2019: **Koncepce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO Broumovsko. Interpretační plán CHKO Broumovsko. Aplikační část**. Praha: AOPK ČR.

Ptáček, Ladislav – Urbančíková, Jana, nedatováno: **Koncepce práce s veřejností v CHKO a Geoparku Broumovsko**. Broumov: Agentura pro rozvoje Broumovska, z.s.

Mediaální zprávy o přetížení turistických destinací

Řešení pro přeplněný Adršpach? Polští turisté nechají auta na své straně hranic a dál pojedou vlakem. ČT24, 17. 3. 2019 [online] [2019-08-23]; <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2761853-reseni-pro-preplneny-adrspach-polsti-turiste-nechaji-auta-na-sve-strane-hranic-a-dal>

Návaly turistů trápí Evropu i svět. Mnohé země zavádějí opatření. iDNES.cz, 14. 8. 2019 [online] [2019-08-14]; https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/overturismus-turismus-cestovni-ruch-airbnb-levne-letenky.A190814_113055_eko-zahranicni_div

Konec neregulované turistiky. Český Krumlov zpoplatnil vjezd zájezdových autobusů do města. Lidovky.cz, 1. 7. 2019 [online] [2019-10-01]; https://www.lidovky.cz/domov/c-krumlov-zpoplatnil-vjezd-zajezdovych-autobusu-do-mesta.A190601_074850_in_domov_ele

Šumava přeplněná turisty, obce chtějí zpoplatnit některé stezky. iDNES.cz, 6. 9. 2019 [online] [2019-10-01]; https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/sumava-narodni-park-turiste-navstevnost-modrava-breznik-kvilda-pramen-vltavy-stezky-poplatek.A190903_499623_plzen-zpravy_vb

Modrava a Rábí jsou pod náporem turistů, lidé přicházejí o klidný život. iDNES.cz, 28. 8. 2019 [online] [2019-10-01]; https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/modrava-rabi-obec-sumava-napor-turiste-auto-vozidlo-narodni-park.A190822_496993_plzen-zpravy_vb

Neukáznění návštěvníci Českého Švýcarska. Česká televize, reportáž v rámci programu Události v regionech, vysíláno 30. 5. 2019. [online] <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10118379000-udalosti-v-regionech-praha/219411000140530-udalosti-v-regionech/obsah/699593-nemci-prijeli-do-ceskeho-prihranici-slavit>

Adršpach není nafukovací, ve hře je rezervace vstupenek i změny pro auta. iDNES.cz, 22. 5. 2018 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/adrspach-polaci-zdonov-turiste-preshranicni-prechod-skaly-nachodsko.A180521_402582_hradec-zpravy_pos

Větší skály a toalety zdarma. Proč Poláci milují Adršpach a co s tím? iDNES.cz, 28. 5. 2018 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/cestovani/po-cesku/adrspach-adrspasske-skaly-broumovsko-turiste.A180528_404047_po-cesku_hig

Adršpach che odejít z CHKO. HRADECKÝ denik.cz, 3. 12. 2017 [online] [2019-03-13]; <https://hradecky.denik.cz/z-regionu/adrspach-chce-odejit-z-chko-20171203.html>

Adršpach je opět plný turistů. Silnice z Polska byla uzavřena. denik.cz, 4. 5. 2019 [online] [2019-05-04]; https://www.denik.cz/z_domova/adrspach-je-opet-plny-turistu-silnice-z-polska-byla-uzavrena-20190504.html

Adršpach hlásí turistům: přeplněno. ČT24, 15. 8. 2009 [online] [2019-03-13]; <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1390731-adrspach-hlasi-turistum-preplneno>

Adršpach utne parkování zdarma. NÁCHODSKÝ denik.cz, 5. 3. 2019 [online] [2019-03-13]; **Adršpach che odejít z CHKO.** HRADECKÝ denik.cz, 3. 12. 2017 [online] [2019-03-13]; <https://hradecky.denik.cz/z-regionu/adrspach-chce-odejit-z-chko-20171203.html>

Adršpach zkolaboval třetí den po sobě. Jedťte vlakem, radí police. iDNES.cz, 17. 8. 2018 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/adrspach-uzavirka-silnice-turiste-skaly-polaci.A180817_125253_hradec-zpravy_the

Adršpach otevře zámek. Čeká nápor, jež vyřeší krizová parkování. iDNES.cz, 1. 5. 2014 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/adrspach-otevre-zamek-a-muzeum.A140430_2060951_hradec-zpravy_kvi

Do Adršpachu dojedou vlakem i tik, kdo vyrazí autem, Nová parkoviště budou v sousedních Teplících. ČT24, 26. 4. 2019 [online] [2019-05-26]; <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2798564-do-adrspachu-dojedou-vlakem-i-ti-kdo-vyrazi-autem-nova-parkoviste-budou-v-sousednich>

Adršpach trápí příval turistů, hlavně z Polska. Kraj chce postavit nová Parkoviště. ČT24, 22. 8. 2018 [online] [2019-03-13]; <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2572399-adrspach-trapi-privat-turistu-hlavne-z-polska-kraj-chce-postavit-nova-parkoviste>

Stává se z toho už tradice. Turisté z Polska i v neděli vzali Adršpach útokem, příjezd museli znovu na 2 hodiny uzavřít. ČT24, 14. 10. 2018 [online] [2019-03-13]; <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2622665-stava-se-z-toho-uz-tradice-turisti-z-polska-i-v-nedeli-vzali-adrspach-utokem-prijezd>

Místo skalní romantiky tlačence. Adršpach řeší, co s náporem turistů. ČT24, 16. 8. 2018 [online] [2019-03-13]; <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/kralovehradecky-kraj/2568118-misto-skalni-romantiky-tlacence-adrspach-resi-co-s-naporem>

Policie už počtvrté v tomto týdnu uzavřela silnici z Polska do Adršpachu. Kvůli náporu turistů. ČT24, 5. 5. 2018 [online] [2019-03-13]; <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2470327-policie-uz-poctvrte-v-tomto-tydnu-uzavrela-silnici-z-polska-do-adrspachu-kvuli>

Davy turistů ničí Adršpašské skály, u cest se povalují výkaly a papíry. iDNES.cz, 17. 8. 2016 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/davy-turistu-nici-prirodu-v-adrspachu.A161017_2279728_hradec-zpravy_the

Turisté znovu mohou do soutěsek opravené vlčí rokle u Adršpachu. iDNES.cz, 11. 7. 2014 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/v-adrspachu-se-otevrela-vlci-rokle.A140711_153353_hradec-zpravy_pos

Bloudění a hlava na hlavě. Adršpach okupují Poláci. iDNES.cz, 16. 8. 2018 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/adrspach-turiste-uzavrene-silnice-polaci-kolaps-doprava.A180816_145700_hradec-zpravy_the

Parkování zdarma u skal v Adršpachu skončí, kolony aut neodbouralo. iDNES.cz, 4. 12. 2018 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/adrspach-skaly-teplice-skalni-mesta-parkovani-adrspassko-teplicke-skaly-turiste-cestovni-ruch-kralov.A181201_442781_hradec-zpravy_tuu

Parkování u skal v Adršpachu bude zdarma, turisté si připlatí na vstupném. iDNES.cz, 27. 3. 2018 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/parkovani-adrspach-skaly-teplice-vstupne-turismus-broumovsko.A180327_391870_hradec-zpravy_pos

Skály v Adršpachu zdrazují o prázdninách vstupné, chodí tam moc turistů. iDNES.cz, 29. 6. 2017 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/zdrazeni-vstupneho-skaly-adrspach.A170629_2335843_hradec-zpravy_the

V Adršpachu bývá turistům už těsno. Od davů pomůže rokle i zámek. iDNES.cz, 26. 7. 2014 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/turistika-v-adrspassko-teplicky-skalach.A140719_2083340_hradec-zpravy_tuu

Turisté v autech zahltili Adršpach, policie odklání Poláky z přechodu. iDNES.cz, 15. 8. 2017 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/doprava-v-adrspachu-zkolabovala.A170814_154557_hradec-zpravy_tuu

Zámek pomohli opravit místní. Je alternativou ke skalám, zní z Adršpachu. iDNES.cz, 1. 5. 2014 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/opraveny-zamek-v-adrspachu-rozhovor-se-starostou.A140501_114314_hradec-zpravy_kol

Poláci míří na výlet do Adršpachu. Doprava už pátý den kolabuje. iDNES.cz, 19. 8. 2018 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/adrspach-doprava-kolabuje-polaci.A180819_135750_hradec-zpravy_kuce

Skály v Adršpachu čekají nápor Poláků. Nabídnou náhradní parkoviště. iDNES.cz, 15. 8. 2014 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/skaly-v-adrspachu-cekaji-napor-polaku.A140814_161716_hradec-zpravy_tuu

Přechod k Adršpachu ve špičce zavřeli, do skal opět chtěly tisíce Poláků. iDNES.cz, 3. 5. 2018 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/turiste-adrspassko-teplicke-skaly-prechod-zdonov.A180503_113432_hradec-zpravy_tuu

Přírodní „Václaváky“ v Česku. Fenomén, který nechceme, ale máme. iDNES.cz, 25. 8. 2017 [online] [2019-10-21]; https://www.idnes.cz/cestovani/po-cesku/turisticky-pretizena-mista-v-cr-vaclavak-adrspach-snezka-navsteva.A170824_134256_po-cesku_hig

Polští turisté opět několik hodin blokovali přechod u Adršpachu. iDNES.cz, 5. 5. 2018 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/adrspach-prechod-zdonov-polsko-turiste-uzavreni-silnice.A180505_123418_hradec-zpravy_ale

Lidé píší petici proti otevření přechodu pro auta, silnice už se staví. iDNES.cz, 21. 7. 2017 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/nesouhlas-s-otevrenim-prechodu-pro-auta-machovska-lhota.A170721_2340043_hradec-zpravy_the

Cesta do Adršpachu byla z Polska opět zavřená, auta stála po celé obci. iDNES.cz, 13. 10. 2018 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/adrspach-doprava-uzavren-prechod-polaci-turiste-skaly.A181013_134256_hradec-zpravy_bse

Kvůli náporu polských turistů zkolabovala doprava do Adršpašských skal. iDNES.cz, 1. 5. 2018 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/adrspach-skaly-teplice-nad-metuji-nachodsko.A180501_170019_domaci_bur

Co s přeplněnými Adršpašskými skalami? Kraj zvažuje vstup na objednávku. LIDOVKY.cz, 20. 5. 2019 [online] [2019-10-20]; https://www.lidovky.cz/domov/co-s-preplnenymi-adrspasskymi-skalami-kraj-zvazuje-vstup-na-objednavku.A190519_192426_in_domov_rsa

Adršpach: fronty a přeplněná místa přenechte nezkušeným. iDNES.cz, 19. 8. 2017 [online] [2019-03-13]; https://www.idnes.cz/cestovani/po-cesku/adrspach-adrspassko-teplicke-skaly-ostas-teplice-nad-metuji.A170818_130729_po-cesku_hig

Polští turisté obléhají Adršpach. Město je nadšené, správci rezervace nešťastní z ničení skal. seznamzpravy.cz, 31. 5. 2018 [online] [2019-03-13]; <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/polsti-turiste-oblehaji-adrspach-mesto-je-nadsene-spravci-rezervace-nestastni-z-niceni-skal-48344>

Příliš mnoho lidí na jeden Adršpach. Má se zakázat vstup turistů, kde jich je mnoho? seznamzpravy.cz, 11. 5. 2018 [online] [2019-03-13]; <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/prilis-mnoho-lidi-na-jeden-adrspach-ma-se-zakazat-vstup-turistu-k-pamatkam-a-pretizenym-mistum-46891>

Do méně známých míst Broumovska míří stále více turistů. Je na to ale příroda připravena? Český rozhlas Hradec Králové, 8. 6. 2018 [online] [2019-03-13]; <https://hradec.rozhlas.cz/do-mene-znamych-mist-broumovska-miri-stale-vic-turistu-je-na-ale-priroda-7401224>

Řidiči parkující u Adršpašských skal mohou dostat pokutu od ochranářů. A to i když za parkování zaplatí Český rozhlas Hradec Králové, 29. 5. 2017 [online] [2019-03-13]; <https://hradec.rozhlas.cz/ridici-parkujici-u-adrspasskych-skal-mohou-dostat-pokutu-od-ochranaru-a-i-kdyz-6120432>

Broumovsko – historie, památky, turistické cíle

Blahnová, Petra – Lisák, Pavel, nedatováno: **Adršpach – Teplice. Broumovské stěny. Ostaš.** Náchod: Nakladatelství JUKO.

Blahnová, Petra – Lisák, Pavel, nedatováno: **Adršpašské a Teplické skály. Kapesní průvodce skalními městy.** Náchod: Nakladatelství JUKO.

David, Petr – Ludvík, Petr – Soukup, Vladimír, 2017: **Kladské pomezí – Náchodsko a Broumovsko.** Praha: Nakladatelství Soukup & David.

Kolářný, Jaroslav – Steinerová, Šárka – Waage, Vladimír, 2017: **Urbarium neoscriptum cum explicatione brevi.** Broumov: Agentura pro rozvoj Broumovska.

Kolektiv, 2006: **Zmizelé Sudety. Das verschwundene Sudetenland.** Antikomplex, z.s.

Kolektiv, 2010: **Aktivní dovolená v Kladském pomezí.** Hradec Králové: Královéhradecký kraj.

Kolektiv, 2011: **Broumov. Místo s duší a srdcem.** Broumov: Město Broumov.

Kolektiv, 2019: **Vybrané turistické zajímavosti česko-polského příhraničí. Královéhradecký kraj / Dolnoslezské vojvodství.** Hradec Králové: Královéhradecký kraj.

Kubová, Markéta, 2016: **Broumovské kostely a jejich zápis na seznam UNESCO.** Závěrečná práce. Brusel: Stálé zastoupení Jihočeského a Královéhradeckého kraje při EU.

Lukášek, Josef, 2013: **Putování za přírodními krásami Euroregionu Glacensis.** Rychnov nad Kněžnou: Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska.

Podhorský, Marek, 2014: **Broumovská vrchovina. Adršpašsko-teplické skály, Góry Stolowe.** Praha: Freytag & Berndt.

Prokop, Bohumír – Kotalík, Jiří T. – Sůva, Pavel, 2007: **Broumovská skupina kostelů, průvodce školou českého baroka v kraji pískovcových skal.** Verněřovice: Nakladatelství Modrý anděl.

Siostrzonek, P. Petr Prokop – Vlnas, Vít – Školník, Jan, nedatováno: **Broumovská klášter. Historie a současnost.** Broumov: Agentura pro rozvoj Broumovska, z.s.

Staněk, Petr, 2018: **Broumovská skupina kostelů ve světle dobového architektonického prostoru.** Broumov: Město Broumov.

Turistické mapy (tištěné)

Broumovsko. Chráněná krajinná oblast Broumovsko. Turistická mapa. 1 : 25 000 (Geodézie On Line ve spolupráci s Nakladatelstvím ROSY a Eurokartem, 2016)

Mapa pivovarů východních Čech. 1 : 200 000 (Destinační společnost Východní Čechy ve spolupráci s Královéhradeckým krajem, 2017)

Turistická mapa Po stopách sv. Jakuba v česko-polském příhraničí. 1 : 50 000 (Obec Radków, 2019)

Broumovsko. Góry Kamienne a Stolowe. 1 : 50 000 (Trasa, spol. s r.o., 2018)

Jestřebí hory. Turistická a cykloturistická mapa. 1 : 50 000 (SHOCART, 2018)

Kladské pomezí. Cykloturistická mapa. 1 : 75 000 (Královéhradecký kraj, 2018)

Internetové stránky

Adršpach: www.obecadrspach.cz

Bezděkov nad Metují: www.bezděkov.org

Božanov: www.obecbozanov.cz

Broumov: www.broumov.net

Bukovice: www.obecbukovice.cz

Česká Metuje: www.ceskametuje.cz

Hejtmánkovice: www.hejtmankovice.cz

Heřmánkovice: www.hermankovice.cz

Hynčice: www.obec-hyncice.cz

Jetřichov: www.jetrichov.cz

Jívka: jivka.cz

Křinice: www.krinice.cz

Machov: www.machov-obec.cz

Martínkovice: www.martinkovice.cz

Meziměstí: www.mezimesti.cz

Otovice: www.obecotovice.cz

Police nad Metují: www.policenm.cz

Suchý Důl: www.suchydul.cz

Šonov: www.sonov.cz

Teplíce nad Metují: www.teplicenadmetuji.cz

Vernéřovice: www.vernerovice.cz

Velké Petrovice: www.velkepetrovice.cz

Žďár nad Metují: www.zdarnadmetuji.cz

Wałbrzych: urząd.um.Wałbrzych.pl

Společnost pro destinační management Broumovska www.broumovsko.cz

Místní akční skupina Broumovsko: www.mas.broumovsko.cz

Dobrovolný svazek obcí Broumovsko: www.dsobroumovsko.cz

Místní akční skupina Království – Jestřebí hory: www.kjh.cz

Místní akční skupina Stolové hory: www.mas-stolovehory.cz

Agentura pro rozvoj Broumovska: www.klasterbroumov.cz

Klášteř Broumov: www.klasterbroumov.cz

Turistická oblast Kladské pomezí: www.kladskepomezí.cz

Turistický portál Královéhradeckého kraje: www.hkregion.cz

BROUMOVSKO regionální produkt: www.regionalni-znacky.cz/broumovsko/

Czechtourism – Země filmů (filmová místa): www.zemefilmu.cz/cz/

Databáze filmových míst v ČR: www.filmovamista.cz

Bikeresort Broumovsko: www.bikeresort.cz

Podnikatelský klub Broumovska: pkb.broumovsko.cz

Dobrovolný svazek obcí Policka: www.policko.cz

Dobrovolný svazek obcí Jestřebí hory: www.jestrebihory.net

Domy přírody v ČR: www.casopis.ochranaprirody.cz/zamereno-na-verejnost/domy-prirody-v-ceske-republice/

Žitavská úzkokolejka: www.zittauer-schmalspurbahn.de

Agencja Turystyczna Sudety: www.kudowa.net.pl

Interaktivní mapa československého opevnění: <https://mapa.opevneni.cz/>

Stromodění, o.s.: http://www.stromodeni.cz/o_nas/kontakt/

Park Narodowy Gór Stołowych: www.pngs.com.pl

Národní geopark Broumovsko: geopark.broumovsko.cz

Půda v mapách: mapy.vumop.cz

Polskie towarzystwo turystyczno-krajoznawcze: www.pptk.pl

Centrum Walzel Meziměstí: www.walzel.cz

Stowarzyszenie Grupa poszukiwawcza Riese: www.poszukiwawcza.pl

Dolní Vítkovice: www.dolnivitkovice.cz

Podzemní město Osówka: www.osowka.cz

Farma Šonov: <https://farmasonov.cz/>

Ekofarma Bošina: <http://www.masozfarmy.cz/>

Ekofarma Bílý Dvůr Machov: www.farmabilydvur.cz

Farma Turov Bukovice: www.farmaturov.eu

Farma Wenet Broumov: www.wenet.cz

Farma Tuček Adršpach: farmatucek.webnode.cz

Jízdárna Hejtmánkovice: www.jizdarna-hejtmankovice.cz

Gymnázium Broumov: www.gybroumov.cz

Nemocnice Náchod: www.nemocnicenachod.cz

Mapový portál Agentury ochrany přírody a krajiny ČR: aopk.maps.arcgis.com